ZIENSWIJZE 1

provincie Zuid-Holland

Gedeputeerde Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk
Zaak 168766
Uw kenmerk
Zienswijze ontwerp programma

Bijlagen

Burgemeester en Wethouders van de gemeenten
Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Onderwerp
Zienswijze ontwerp programma LGDG

Geacht college,

Inleiding

Op 10 juni 2025 hebben wij het programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport ontvangen. In uw programma worden de kaders gesteld voor de ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van uw regio. Wij maken daarom graag van de gelegenheid gebruik om onze zienswijze op uw programma te geven.

Het provinciaal ruimtelijk beoordelingskader is vastgelegd in het Omgevingsbeleid en bestaat uit de Omgevingsvisie Zuid-Holland, Omgevingsprogramma Zuid-Holland en de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV). De regels in de ZHOV en het beleid uit de visie met de programma's borgen de provinciale belangen in de fysieke leefomgeving. Met het oog op de provinciale belangen vastgelegd in ons Omgevingsbeleid hebben wij uw programma gelezen.

De afgelopen maanden heeft u met vijf gemeenten gezamenlijk een intensief traject doorlopen om te komen tot het ontwerp programma LGDG. Wij spreken onze waardering uit dat u dit als gemeenten gezamenlijk oppakt en gezamenlijk werkt aan een toekomstbestendig en kwalitatief landelijk gebied en een duurzame greenport in de Duin- en Bollenstreek. Ook willen wij u bedanken voor de bestuurlijke afstemming die op meerdere momenten heeft plaatsgevonden en de ambtelijk voorbereiding en samenwerking daarbij.

We hebben geconstateerd dat uw omgevingsprogramma in grote lijnen aansluit bij de beleidsdoelen uit het provinciaal Omgevingsbeleid. Op een aantal punten is dit niet het geval of zien wij kansen voor verbetering.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9. Vanaf station Den Haag CS is het tien minuten lopen. De parkeerruimte voor auto's is beperkt.

Transformatie bedrijventerreinen

In paragraaf 4.3 gaat u in op de bedrijvigheid in de regio die niet agrarisch gerelateerd is. U geeft aan dat niet agrarisch gerelateerde bedrijvigheid thuishoort op een bedrijventerrein. U geeft ook aan dat u verwacht dat de druk op beschikbare ruimte op de bedrijventerreinen verder toe zal nemen doordat er meer bedrijventerreinen gaan transformeren naar woningbouwlocaties. Ook heeft u het voornemen om op enkele locaties buiten bestaand stads- en dorpsgebied nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen.

Vanuit het provinciaal Omgevingsbeleid zetten wij in op een toekomstbestendige ruimte voor ondernemen. De provincie zet, in lijn met het programma LGDG, erop in dat bedrijvigheid een plek vindt binnen bestaand- stads en dorpsgebied. In de ruimtelijke koers Zuid-Holland is opgenomen dat wonen en werken zich ontwikkelen binnen de ruimte die daarvoor al is gereserveerd. De provincie gaat hierbij voor kwaliteit en selectieve groei.

Om voldoende ruimte voor ondernemen te behouden is het van belang om de bestaande en nog tot 2030 te ontwikkelen ruimte voor bedrijventerreinen te behouden en niet verder terug te laten lopen door transformatie naar andere functies. De provincie zet hierop in door transformatie van bedrijventerreinen niet meer mogelijk te maken, met uitzondering van bestaande afspraken. Wij verzoeken u de bestaande ruimte voor bedrijvigheid te beschermen (niet transformeren naar andere functies) en waar mogelijk in te zetten op het beter benutten van de bestaande terreinen.

Het provinciaal Omgevingsbeleid maakt buitenstedelijke ontwikkeling van 15 hectare nieuw bedrijventerrein bij 's-Gravendam oost en 4 hectare bij Greenib mogelijk. Wij waarderen uw inzet om deze bedrijventerreinen de komende periode tot ontwikkeling te brengen.
In het provinciaal Omgevingsbeleid is geen ruimte opgenomen voor de ontwikkeling van een aantal andere buitenstedelijke terreinen die u noemt, waaronder Pastoorslaan Noord, Mallegatspoort 2e fase, Rooversbroekpolder en Rijnsburg- Noord. Wij zien op dit moment geen mogelijkheden voor de ontwikkeling van deze terreinen in het buitengebied.

Glastuinbouwgebied

In het programma LGDG geeft u aan met de provincie in overleg te zijn over de ontwikkeling van andere typen bedrijvigheid in Trappenberg-Kloosterschuur. In het provinciaal Omgevingsbeleid is dit gebied aangemerkt als glastuinbouwgebied. Dit beperkt de mogelijkheden voor andere typen bedrijvigheid dan glastuinbouw. Wij zijn voornemens om met de herziening 2025 van het provinciaal Omgevingsbeleid ruimere mogelijkheden te bieden voor glastuinbouw gerelateerde functies. Wij zijn met u in gesprek over de (on)mogelijkheden van verschillende ontwikkelingen in dit gebied.

Woningbouw

In paragraaf 4.2 geeft u aan dat u het voornemen heeft om de gereserveerde ruimte voor Greenportwoningen te clusteren in de Duin- en Bollenstreek (exclusief de gemeente Katwijk) in een aantal woningbouwlocaties met een regulier programma (locaties met een programma met minimaal 1/3e sociale huur en 2/3e betaalbaar). Wij zijn met u in gesprek om dit in de herziening 2025 ook in het provinciaal Omgevingsbeleid mogelijk te maken. Besluitvorming hierover moet door ons nog plaatsvinden.

De gereserveerde ruimte voor nog te ontwikkelen Greenportwoningen is circa 45 hectare. In het programma LGDG heeft u nog geen overgangsrecht opgenomen voor lopende ontwikkelingen van Greenportwoningen. Wij vragen hiervoor uw aandacht.

Wij willen u erop wijzen dat, naast het omzetten de gereserveerde ruimte voor Greenportwoningen naar ruimte voor woningbouwlocaties, locaties groter dan 3 hectare moeten worden opgenomen als grote buitenstedelijke bouwlocatie in het provinciaal Omgevingsbeleid. Ook moeten de locaties met woningen worden opgenomen in een vastgesteld regionaal woningbouwprogramma.

Ook heeft u een kaart opgenomen met de specifieke zoeklocaties welke u op het oog heeft voor de ca. 45 hectare woningbouw. Dit is voor ons niet het moment om te reageren op specifieke locaties. Eerst besluiten wij over de mogelijkheid om Greenportwoningen om te zetten naar geclusterde woningbouwlocaties.

Indien wij hierover positief besluiten gaan wij graag met u in gesprek over wat er is opgenomen in het provinciaal Omgevingsbeleid voor het maken van een goede locatiekeuze en de ontwikkeling van geclusterde woningbouwlocaties.

ZHPLG

De opgaven vanuit het Zuid Hollands Programma Landelijk gebied hebben een duidelijke plek gekregen in het programma LGDG, dit komt bij uitstek naar voren in de kernboodschap over een vitaal landschap die zijn uitwerking krijgt in de drie leidende principes:

1. Dat Water- en bodemsturend zijn in de ruimtelijke ordening;
2. De openheid van het landschap wordt versterkt;
3. Er wordt gestreefd naar een fijnmazig groen- blauw dooraderd cultuurlandschap.

Met een juiste uitvoeringsstrategie en goede samenwerking met de partners in het landelijk gebied van de bollenstreek biedt dit een unieke kans om de biodiversiteit versterken, de waterkwaliteit te verbeteren en de "bollenvogels" zich nog beter thuis te laten voelen in het gebied en gezamenlijk uit te werken hoe om te gaan met de

toenemende verzilting in de regio. Graag blijven we met u in gesprek over het programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport als gebiedsbod en werken wij met u verder aan de uitwerking van deze ambities.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

Digitaal ondertekend door drs. K.P. Spannenburg
op 09-07-2025

drs. K.P. Spannenburg
Hoofd Beoordeling
Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het zaak-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

ZIENSWIJZE 2

Aan:
De colleges van B&W van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen.

Datum: 19 juli 2025.

Zienswijze Bedrijfsleven Bollenstreek (verder BB) op
"Programma landelijk gebied en duurzame greenport Duin en Bollenstreek:

Ingediend door:
Bedrijfsleven Bollenstreek, namens de drie betrokken verenigingen Noordwijkse Ondernemers Vereniging, Business Platform Teylingen en Ondernemend Hillegom door Willem Heemskerk, voorzitter.

Reden: reactie op de beperkende tekst zoals geformuleerd in het program inzake ruimte voor bedrijven.

Bijlagen:
Manifest Ruimte voor bedrijven.

Onderstaande tekst komt uit het program zoals dit voorligt:
Een bedrijvige regio met respect voor
de omgeving
Ondernemers en bedrijven in de Duin- en Bollenstreek zorgen voor banen en inkomen.
In het Programma LGDG heeft bedrijvigheid een belangrijke plek, met tegelijk oog voor het landschap. Bedrijven die geen relatie hebben met de Greenport, kunnen vooral uitbreiden op bestaande bedrijventerreinen. Zo kan het landelijk gebied gebruikt worden voor bedrijven die juist wel een relatie hebben met de Greenport.
De Duin- en Bollenstreek is grensverleggend in maakindustrie die veel kennis vraagt. Kennis- en innovatie helpen de economie verder te ontwikkelen. Bedrijven die hieraan bijdragen krijgen de mogelijkheid om te groeien.

1e schriftelijke reactie Bedrijfsleven Bollenstreek:

Op 22 oktober 2024 heeft BB als volgt gereageerd:

Naar aanleiding van de op 16 oktober jl. ontvangen presentatie met betrekking tot de herijking ISG willen wij, namens Bedrijfsleven Bollenstreek (verder BB), het volgende meegeven. BB is overigens een koepelorganisatie welke drie leden kent, namelijk de Noordwijkse Ondernemers Vereniging, Business Platform Teylingen en Ondernemend Hillegom. Door diverse deelnemers uit de gremia van BB is in de spons-fase van dit traject ruimte gevraagd voor een drietal uitdagingen: Ruimte voor Bedrijven, Ruimte voor Wonen en Mobiliteit. Na kennisneming van de presentatie met de vier daarin geschetste denkmodellen zien we onze input onvoldoende terug.

De aandacht voor ruimte voor bedrijven is vanuit ons perspectief ruim onvoldoende en als die al wordt benoemd is deze specifiek gericht op een aantal sectoren en niet -zoals je zou mogen verwachten bij een herijking- op alle in de Duin en Bollenstreek aanwezige sectoren. Naar onze mening is dit een te enge benadering van het belang van de totale economie in de streek. De benodigde ruimte voor bedrijven is recent, rapport 5 maart 2024, door STEC in beeld gebracht middels de Bedrijfsterreinen Strategie Duin en Bollenstreek. Wij onderschrijven de bevindingen uit dit rapport.

Het valt op dat er alleen bij de denkrichting 1. 'business as usual' een verwijzing te vinden is naar de regionale bedrijfsterreinen strategie. Dat dit bij de overige denkrichtingen niet wordt benoemd vinden wij verontrustend. Uit het STEC rapport blijkt dat er een schrijnend tekort is aan ruimte voor bedrijven. Bedrijven vormen de motor van de regio (denk aan werkgelegenheid, (financiële) ondersteuning van het verenigingsleven en culturele activiteiten in de regio, etc.). Voorkomen moet worden dat die motor stilvalt. In het kader van de herijking van de iSG kunnen de uitkomsten uit het STEC rapport, naar de mening van BB, niet worden genegeerd.

In de strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek uit 2012 worden de Zone A44 Sassenheim en Mobilliteitshub Noordelijke Bollenstreek met name genoemd als potentiegebieden. Wij vinden dat deze met name genoemde potentiegebieden moeten worden meegenomen in de herijking ISG
Daarnaast vinden de ondernemers dat het aspect 'bereikbare regio' in alle 4 de denkrichtingen onvoldoende aandacht krijgt. In de Bollenstreek dreigt 'een verkeersinfarct'. Het is in ieders belang, ook de agrarische sector, dat dit aspect bij voorrang wordt opgepakt. Bij de provincie wordt dit onderkend. Wij missen dit in alle 4 de denkrichtingen. Voor BB is de bereikbaarheid van de regio topprioriteit en ziet dit ook graag bij de herijking van het ISG als zodanig terug.
In dit kader verwijzen we naar een recent verschenen haalbaarheidsstudie, welke is aangeboden aan de provincies Noord- en Zuid-Holland en de gemeenten in de Bollenstreek, inzake doortrekken van de N207 naar de N206. Uit deze studie blijkt dat dit dé oplossing voor de bereikbaarheid van de streek is. En groot aantal branche organisaties, waaronder BB, onderschrijft deze studie.

Uiteraard zien de ondernemers ook dat de ruimte in de Bollenstreek schaars is en dat er keuzes gemaakt moeten worden. Echter vinden wij ook dat dit moet worden afgewogen met als basis beleidsstukken die in ieder geval het brede spectrum moet dekken en recht doen aan de stand van de regio, economie en woningbouwopgaven in 2024.. In de voorgestelde denkbeelden zien wij de belangen voor de ondernemers onvoldoende terug.

2e schriftelijke reactie Bedrijfsleven Bollenstreek:

Op 11 november 2024 heeft BB als volgt gereageerd:

Na kennis te hebben genomen van de inhoud van de storyroom en input van de drie voorzitters van de aangesloten ondernemersverenigingen hierbij een vervolgreactie.

Op 22 oktober j.l. heb ik namens de drie ondernemersverenigingen onderstaande mail verzonden nav de sessie die d.d. 8 oktober heeft plaatsgevonden. In deze mail ook de vier van belang zijnde bijlagen. Ik heb deze in deze mail wederom bijgevoegd.

Wat opvalt is dat wij van de door ons gegeven input niets terugzien. Er wordt veelal ingezoomd op het agrarisch bedrijfsleven. Wij willen met nadruk aangeven dat het bedrijfsleven in de Bollenstreek bestaat uit meer dan alleen agrarische bedrijven. Bovenstaand heb ik onze opmerkingen en aanvullingen al verwoord. Deze geven goed weer waar onze zorgen liggen. Vanuit de ondernemersverenigingen is de zorg echter alleen maar toegenomen door de beperkte scoop van de weergegeven bevindingen.

Wij zien de belangen voor de werkgevers en de daaraan gekoppelde werkgelegenheid onvoldoende terug.

Afrondende reactie:

In het programma landelijk gebied en duurzame greenport Duin en Bollenstreek is te weinig aandacht en ruimte voor de noodzakelijke uitbreiding van bedrijfsterreinen zoals verwoord in het rapport 5 maart 2024 en door STEC in beeld gebracht middels de Bedrijfsterreinen Strategie Duin en Bollenstreek.

Manifest Bedrijfsleven Bollenstreek Werken

(Is er binnen de grenzen van de Bollenstreek nog wel voldoende ruimte voor bedrijven)

De Bollenstreek wordt naast een fantastische woonlocatie, ook gezien als een economische regio. Maar we doen het niet zo goed als we de uitkomsten van bijvoorbeeld bureau Louter mag geloven. Dus ligt daar een uitdaging als het gaat om stimulering van de economie.

Vanuit de lokale overheid is in 2018 de Economic Board opgezet om een economische impuls te geven aan deze streek. Middels een aantal businesscases zijn er initiatieven ontplooid om, met een groeiambitie, te komen tot meer hoogwaardige bedrijvigheid en daarmee ook meer banen.

Daarvoor is ruimte nodig, ruimte die in deze streek beperkt aanwezig is en welke met grote vraagstukken als mobiliteit, woningbouw en historisch besef al op lijkt te zijn voor we de uitdaging kunnen en willen oppakken.

Maar als je balans wilt tussen werken, wonen en recreëren zal je toch balans moeten vinden in de samenhang tussen de factoren die deze streek zijn invulling geven.

Uit onderzoek blijkt dat er voor de komende jaren behoefte is aan ongeveer 20 tot 25 hectare aan bedrijfsterreinen. Uit gegevens blijkt ook dat de laatste jaren te weinig bedrijfsterrein is ontwikkeld en dat deze ontwikkeling nu onder druk staat door de grote vraag naar bouwgrond voor de realisatie voor woningbouw.

Op zich een ontwikkeling die past in de huidige tijdgeest. Echter het gaat altijd om balans tussen wonen, werken en recreëren. Dan kan en mag je als lokale overheid de vraag naar bedrijfsterreinen niet negeren.

Vanuit Bedrijfsleven Bollenstreek hebben we een aantal aandachtspunten benoemd welke in dit manifest zijn opgenomen.

Kanttekening daarbij is dat wij de wijsheid en de oplossing ook niet panklaar hebben, maar we denken dat onze uitgangspunten richting kunnen geven.

Onze algemene beleidsuitgangspunt is dat wij ieder initiatief welke leidt tot uitbreiding van bedrijfsterreinen zullen ondersteunen.

Uitgangspunten:

- Bedrijfsterreinen worden over het algemeen op het maaiveld bebouwd. Hoger bouwen is in sommige gevallen zeker mogelijk maar onvoldoende onder de aandacht.

- Half verdiept parkeren scheelt parkeerplaatsen en kan leiden tot verdichting van de beschikbare hectaren bedrijfsterrein.

- Revitalisering en verdichting van bestaande terreinen krijgt nog onvoldoende aandacht en kan winst genereren.

- De LES laat zien dat veel behoefte is aan wind en zonne-energie. In de streek zijn al op een paar plekken zonnepanelen op het maaiveld geplaatst. Dat is gezien de beperkte ruimte onvoorstelbaar.

- Gebruik de daken van bedrijven en overheidsgebouwen om plaatsing zonnepanelen te realiseren.

- Zorg voor een goede ontsluiting van de bedrijfsterreinen en aansluiting op bestaand of nieuw te realiseren wegennet met voldoende capaciteit.

- Zorg bij de invulling van bedrijfsterreinen voor vestiging van intensieve bedrijven welke ook bijdraagt aan de creatie van voldoende arbeidsplaatsen.

- Zorg bij realisatie ook voor dat kan worden voldaan aan de gevraagde energiebehoefte.

ZIENSWIJZE 3

Stek Je huis, je thuis

Aan de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Stek
Wilhelminalaan 3
Hillegom
Postbus 126, 2160 AC Lisse
0252 430 500
info@stek-wonen.nl
www.stek-wonen.nl

NL65 RABO 0336 5872 36
BTW nr. NL0025.286.42.B.01
KVK Den Haag 28023790

Datum 21 juli 2025
Betreft Zienswijze Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek

Geacht college,

Met interesse hebben wij kennisgenomen van het Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek. Het document laat zich lezen als een doortimmerde en samenhangende visie op de verdere ruimtelijke ontwikkeling van de regio.

Met name zijn we verheugd over de aandacht voor het wonen in de Bollenstreek. De conclusie dat er een groot tekort is aan betaalbare woningen voor diverse doelgroepen (met name starters, jongeren en senioren) kunnen we van harte delen en onderstrepen. Evenals de conclusie dat de nu bekende nieuwbouwplannen binnen de stads- en dorpsgrenzen niet toereikend zijn om in de toekomstige behoefte te voorzien. Daarvoor is de regionale woningnood te groot, het huidige planaanbod (hoewel niet onaanzienlijk) te gering, en het toevoegen van nieuwbouw in bestaande wijken en buurten te complex.

Prognosemodellen laten zien dat, mede als gevolg van migratiepatronen en gezinsverdunning, de uitbreidingsbehoefte in elk geval tot 2040 zal doorgroeien. Naast kwantitatieve tekorten is er ook sprake van een forse kwalitatieve opgaaf: zo zorgen gezinsverdunning en vergrijzing ervoor dat de bestaande woningvoorraad onvoldoende aansluit bij de toekomstige vraag.

Wij ondersteunen dan ook van harte de inzet om 50 ha aan grond in het buitengebied t.b.v. (nu nog) de bouw van greenportwoningen aan te wenden voor reguliere woningbouw, waarvan minimaal 65% in het betaalbare prijssegment. Dit zou een wezenlijke bijdrage leveren aan het benodigde volume aan bouwgrond voor o.a. sociale huur- en middenhuurwoningen in de Bollenstreek. En daarmee perspectief bieden voor woningzoekenden uit de Bollenstreek.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Joke van den Berg
bestuurder

DUINBEHOUD

KOESTER DE KUST

ZIENSWIJZE 4

Aan: colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Betreft Ontwerp PLGDG

Geachte colleges,

Stichting Duinbehoud maakt graag gebruik van de mogelijkheid voor indienen van een zienswijze. Stichting Duinbehoud behartigt het natuurbelang in en rond het Nederlands Duingebied, de kustzone die bestaat uit het strand, de duinen en het strandwallenlandschap.

Met belangstelling heb ik het ontwerp PLGDG gelezen.

Ik ben blij met de uitgangspunten dat water en bodem sturend zijn, dat het open landschap wordt bevorderd, dat natuurgebieden worden versterkt en kansen voor natuurontwikkeling en groen/blauwe dooradering worden benut.
Ook zijn we als Stichting Duinbehoud blij dat er gekozen is voor beperkte extra woningbouw, tegen de bebouwde kom van de gemeentekernen, die in de plaats komt van (nog niet geplande) verspreide Greenportwoningen.

Graag wil ik voor de toekomst van de duin- en bollenstreek het volgende meegeven:

Het is een mooi streven dat water en bodem sturend zijn, maar dit wordt niet concreet uitgewerkt. Tijdens de bijeenkomst op 10 juli van de RO Duin- en Bollenstreek in Voorhout bleek ook bij de presentatie van het Hoogheemraadschap van Rijnland en de daarop volgende discussie dat dit onderwerp zich nog niet goed laat sturen, en meer ruimtelijke ordening hierover wenselijk is.

De uiteindelijke doelstelling is volledige realisatie van de NNN, met daarin:

- robuuste ecologische verbindingen tussen de noordduinen, Leeuwenhorst en landgoed Offem
- een ecologische noord-zuid verbinding tussen Coepelduynen en de Noordduinen, zowel aan de kant van strand en zeereep als aan de binnenduinrand.
- Verdere natuurontwikkeling langs de gehele binnenduinrand, als hydrologische buffer en als buffergebied voor recreanten, om de duingebieden te ontzien. Bijvoorbeeld inrichting van de Mient Kooltuin als natuur- en recreatiegebied i.v.m. de geplande nieuwe woonwijk Valkenhorst. Stichting Duinbehoud heeft een uitgebreid onderzoek gedaan naar de kansen en mogelijkheden langs de binnenduinrand, zie het rapport “Kansen voor versterking van de natuur in en rond Natura 2000-gebieden”, door Marc Janssen en Marijke Langeveld, hier bijgevoegd.

Het is geen eenvoudige puzzel om de NNN te realiseren en de groen/blauwe dooradering van 3,9% naar 7% van het areaal te tillen, en tegelijkertijd 50 ha woningbouw te realiseren en de bestaande bedrijven in stand te houden.

Dit mag niet ten koste gaan van bestaande natuurwaarden en biodiversiteit, zoals in de bestaande graslanden en akkers. Realisatie van de doelen moet waar mogelijk worden gezocht in de sanering van de aanwezige “verrommeling”

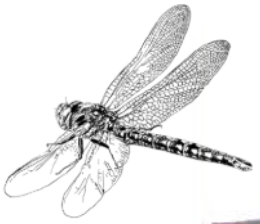
Stichting Duinbehoud is geen voorstander van een nieuwe oost-west verbinding voor verkeer in de noordelijke bollenstreek. Dit versnippert de streek nog verder, het gaat ten koste van bollengrond, en kan leiden tot een ongewenste landschappelijke scheiding, met onderbreking van zichtlijnen. Nut en noodzaak voor deze verbinding ontbreken in elk onderzoek.

Mochten er vragen zijn naar aanleiding van deze zienswijze kan contact met mij worden opgenomen. Stichting Duinbehoud denkt graag aan de voorkant met plannen mee.

Met vriendelijke groet,

Marion Bilius
Stichting Duinbehoud
Duinconsulent Noordwijk en AWD
marionbilius55@gmail.com
06 2314 8458

Kansen voor versterking van de natuur in en rond Natura 2000-gebieden

Ruimte voor dieren en planten in de binnenduinenrand van Zuid-Holland

november 2024
Marc Janssen en Marijke Langeveld
Stichting Duinbehoud

Inhoudsopgave

1. Inleiding....3
2. Doel van dit project....3
    Gidssoorten als basis....4
3. Beschrijving binnenduinrand....5
    Geschiedenis....5
    Herstel van de binnenduinrand....6
4. Gidssoorten van de binnenduinrand....7
    Zoogdieren....9
    Vogels....17
    Reptielen en amfibieën....25
    Insecten....27
5. Biotopen van de binnenduinrand....34
    1. Wateren....35
    2. Riet en ruigte....36
    3. Struweel....37
    4. Bosgebieden....38
    5. Graslanden....40
    6. Akkers....42
    7. Bebouwde kom....43
6. Kansen voor versterking van de biodiversiteit....45
    1. Rood in het groen, groene buffers....46
    2. Graslanden....59
    3. Groen/Blauwe dooradering....75
    4. Groen om de woning....98
    5. Waterbuffers....102
    6. Zilte natuur....104
Bijlagen en literatuur....106
    Bijlage 1 – Overzicht van habitattypen en habitatrichtlijnsoorten in Natura2000 gebieden van de duinen van Zuid-Holland....106
    Bijlage 2 – Gespreksverslag workshop 20 september....107
    Verantwoording afbeeldingen en literatuur....111

1. Inleiding

Het verbeteren van de natuurkwaliteit rondom Natura 2000-gebieden is één van de mogelijke maatregelen die wordt genoemd in de natuurdoelanalyses voor het bereiken van de Natura 2000-doelstellingen. Deze verkenning richt zich op het instellen van zogenaamde bufferzones of overgangsgebieden langs de binnenduinrand, deels in combinatie met het realiseren van ecologische verbindingen. Deze overgangsgebieden kunnen ruimte bieden voor waterbuffering, recreatie-opvang of het afvangen van stikstofdepositie en vormen een aanvullend leefgebied voor flora en fauna. Dit laatste geldt met name voor diersoorten die voorkomen in de Natura 2000-gebieden en die door een goede inrichting van de overgangsgebieden de ruimte krijgen voor verbetering van hun leefgebied.

2. Doel van dit project

In dit project worden de kansen en mogelijkheden verkend voor het verbeteren van de leefomstandigheden van (groepen) diersoorten die voorkomen in Natura 2000-gebieden door het inrichten van overgangsgebieden langs de binnenduinrand tussen Hoek van Holland en De Zilk. Het werkgebied wordt weergegeven in figuur 1.
Door de leefomstandigheden voor de geselecteerde diersoorten te verbeteren worden ook de kansen voor een vegetatieontwikkeling verbeterd die passen bij de binnenduinrand. Vervolgens worden in dit rapport maatregelen benoemd voor inrichting en beheer die nuttig of nodig zijn voor de gewenste ontwikkeling.

Figuur 1 - in lichtgroen gearceerd het werkgebied van dit project, met rode pijlen de ecologische verbindingen.

De adviezen die hieruit voortvloeien zijn generiek van aard: ze zijn gebaseerd op basisprincipes die gelden voor de gehele binnenduinrand en kunnen op meerdere locaties worden toegepast. Het werkgebied van dit project loopt van Hoek van Holland tot aan De Zilk.
Om vanuit een algemene beschrijving tot een tastbaar beeld en concrete maatregelen te komen, is in het kader van het project een veldverkenning uitgevoerd, waarbij is gekeken naar kansrijke locaties voor verbetering van het leefgebied van de gidssoorten. De kansrijke locaties zijn op kaart aangegeven en verduidelijkt met tekst en illustraties.

De uitkomsten van dit project leiden nog niet direct tot maatregelen die gereed zijn voor uitvoering. Daarvoor zal eerst het gesprek moeten worden gevoerd met de grondeigenaar, met het bevoegd gezag en zal financiering moeten worden gevonden. Dit project is bedoeld om richting te geven, als een leidraad.

Gidssoorten als basis

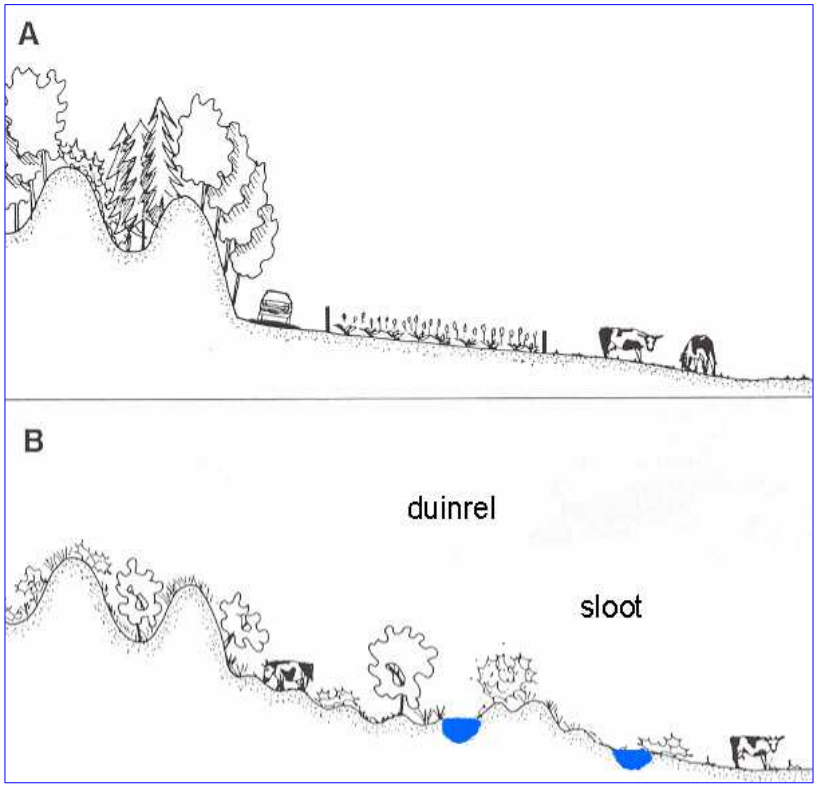
De inhoudelijke adviezen in dit rapport zijn gebaseerd op het verbeteren van het leefgebied van 19 diersoorten: de gidssoorten voor de binnenduinrand. In hoofdstuk 4 van deze rapportage worden de gekozen gidssoorten beschreven. De selectie van de soorten staat niet op zich: hun aanwezigheid gaat samen met de aanwezigheid van andere diersoorten, plantensoorten en biotopen. Het gaat om soorten die voorkomen in het duingebied en waarvan het leefgebied kan worden verbeterd door inrichting en/of beheer van overgangsgebieden. De gidssoorten staan ook model (of geven een indicatie) voor de kwaliteit van de natuur in de overgangsgebieden. Leidend bij de keuze van de gidssoorten zijn de zogenaamde icoonsoorten van de provincie Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2024)
De soortengroepen waaruit een selectie is gemaakt betreft insecten (bijen, vlinders, libellen en waterjuffers), amfibieën, vleermuizen, vogels en kleine zoogdieren. Per soort worden de belangrijkste habitats omschreven en wordt aangegeven waar zij momenteel in Zuid-Holland voorkomen. Vervolgens worden voor deze gidssoorten de kansen en mogelijkheden voor het verbeteren van het leefgebied in beeld gebracht door (kleinschalige) inrichtingsmaatregelen, zoals een aangepast maaibeheer, het benutten van overhoekjes, aangepast peilbeheer of groenbeheer. Hierbij wordt gezocht naar kansen en mogelijkheden in de openbare ruimte, maar ook op particuliere gronden (landgoederen, golfbanen, tuinen, slootkanten, enz.). De begrenzing van de overgangsgebieden wordt flexibel ingevuld. De gewenste verbeteringsmaatregelen voor het leefgebied van diersoorten kan in voorkomende gevallen ook betrekking hebben op het Natura 2000-gebied zelf.

Dieren stellen aan hun leefomgeving eisen voor voedsel, voortplanting en veiligheid. Hiervoor moeten de meeste dieren zich tijdens hun levenscyclus kunnen verplaatsen in het landschap. Een gebied is geschikt voor een diersoort wanneer er continu aan de vier V’s wordt voldaan. Bij de inrichting en het beheer van nieuwe leefgebieden moet gewerkt worden aan de beschikbaarheid van voedsel, ruimte voor de voortplanting, voldoende veiligheid en aan ecologische verbindingen met omliggende leefgebieden (zie ook https://www.natuurkennis.nl/thema-s/fauna/fauna/v-s-voor-fauna/).

3. Beschrijving binnenduinrand

Geschiedenis

De rand van het duingebied aan de landzijde wordt van oorsprong gekenmerkt door een geleidelijke overgang van zand naar veen of kleigrond. Dit levert een enorme variëteit op aan biotopen en microklimaten. De natuurlijke hoogteverschillen van het duingebied zorgen voor afwisselend warme, koude, droge en vochtige plaatsen. Ook de dynamiek van verstuiving kan langs de binnenduinrand verschillen: delen die de kans hebben gekregen om dicht te groeien bieden ruimte voor het ontstaan van bos, terwijl delen die nog open zijn, of die open worden gehouden, grip geven aan de wind op het kale zand. Dit zorgt weer voor klimaatschommelingen en ruimte voor andere vegetatietypen. Lager gelegen delen die langere tijd onder water staan kunnen gaan vervenen. Za ndige hoger gelegen delen verder naar het binnenland zijn onder invloed van regenwater kalkarm geworden en kunnen een biotoop bieden voor heide, terwijl plekken waar zand vanaf de kust nog in kan waaien kalkrijk zijn. Lager gelegen delen in het binnenland kunnen gevoed worden met schoon, afstromend regenwater of met kalkrijke kwel uit het duingebied. Ook dit heeft weer een positieve invloed op de vegetatieontwikkeling en waterkwaliteit. De binnenduinrand is kortom zeer rijk aan variaties in vegetatieopbouw, bodemsamenstelling, vochtgehalte, humusgehalte en kalkgehalte. Al die microklimaten zorgen weer voor een rijke plantengroei en gevarieerd dierenleven. Ook voor trekvogels, die tijdens het migreren vaak de kustlijn volgen, zijn de duinen van groot belang als foerageergebied. (Bakker, 1986)

Figuur 2 – agrarisch gebruik en vegetatiestructuren in het duinzoomgebied in het verleden (B) en heden (A) (Bakker, 1986)

De binnenduinrand kende in het verleden een geleidelijke gradiënt van duin naar het binnenland. Hier en daar vond er in de duinen kleinschalig agrarisch gebruik plaats, en er was geen intensieve beweiding of grootschalige akkerbouw.

Met de ontginning van de duinen voor wegenbouw, landbouw (bollenteelt, veenweide, glastuinbouw) en woningbouw is de binnenduinrand op veel plaatsen drastisch veranderd (figuur 3). Ook het vastleggen van de duinen

met naaldbomen en loofbos zorgt voor scherpe randen en minder geleidelijke overgangen. Op zich is het laten ontstaan van loofbos geen verkeerde ontwikkeling: het hoort bij de successie van het landschap, echter is op een aantal plaatsen de overgang van open duin naar bos zeer scherp geworden en heeft het unieke open duin en open struweelduinlandschap plaats moeten maken.
In de huidige situatie wordt de binnenduinrand gekenmerkt door een intensief grondgebruik voor wonen, werken, recreëren en de productie van voedsel- en siergewassen. Dit gaat gepaard met harde overgangen tussen natuur en cultuur met beperkte ruimte voor planten en dieren. Op veel plaatsen is het duingebied afgegraven, in cultuur gebracht of bebouwd. Ook zijn wegen en paden aangelegd op de rand van duinen en agrarisch land en is het afstromend duinwater verdwenen uit het landschap.
In schematische zin veranderde de invloed van de mens van evenwijdig aan de gradiënt ('overal weide' in de duinen tot in de polder), naar dwars op de gradiënt (geen invloed in de duinen, bollenteelt pal naast de duinen en melkveehouderij in de polder) (figuur 2).

Figuur 3 - Op deze foto is de harde scheiding tussen duinen en agrarisch gebruik duidelijk zichtbaar (Het Laantje, Noordwijk).

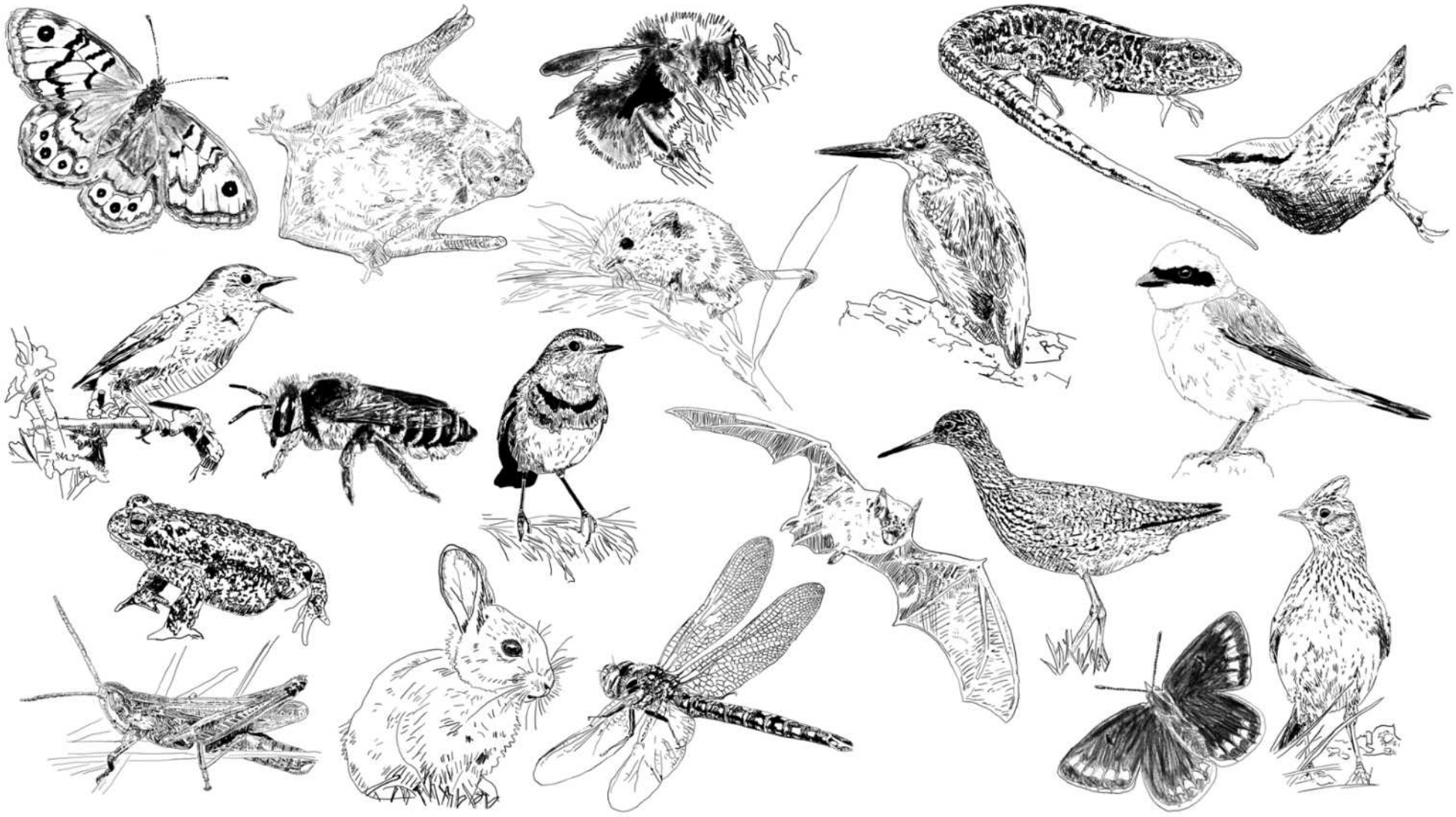
Herstel van de binnenduinrand
Langs de binnenduinrand zijn afgelopen 30 jaar op diverse locaties natuurherstelprojecten uitgevoerd. Onder andere de projecten Hertenkamp, De Klip en Lentevreugd hebben mooie resultaten laten zien. Op deze locaties is een binnenduinrand ingericht met belangrijke kenmerken van het oorspronkelijke landschap. Maar op de meeste plaatsen is herstel niet mogelijk: andere maatschappelijke functies hebben hun plek veroverd, het duinzand is verdwenen.
Wat wel mogelijk is, is om op beperkte schaal meer ruimte te bieden aan flora en fauna die een binding heeft met de binnenduinrand. Dit kan bijvoorbeeld door te kijken waar overgangen in (vegetatie)structuren meer geleidelijk kunnen worden aangebracht en door kwelwater uit de duinen langer vast te houden. In hoofdstuk 5 wordt een overzicht van biotopen en herstelmogelijkheden beschreven.

4. Gidssoorten van de binnenduinrand

In dit project is gekeken naar maatregelen die bijdragen aan het leefgebied van 19 diersoorten in de binnenduinrand. In dit project is een selectie gemaakt van diersoorten die kenmerkend zijn voor de duinen en de binnenduinrand. Voor het maken van deze selectie zijn ongeveer dertig deskundigen geraadpleegd uit het netwerk van Stichting Duinbehoud. Op basis van de suggesties van de deskundigen en op basis van literatuuronderzoek is een aantal soorten geselecteerd. Dit overzicht is aangevuld met de icoonsoorten van Provincie Zuid-Holland die voorkomen in de duinen of de binnenduinrand.
Er zijn verschillende criteria waarop de keuze van de gidssoorten is gebaseerd. Een reden van selectie kan zijn dat een soort door meerdere deskundigen werd voorgesteld, of dat er een wens bestaat om een soort op een bepaalde locatie te krijgen. Ook kan het zijn dat een soort een sleutelrol vervult bij het creëren en in stand houden van leefgebied, denk bijvoorbeeld aan het konijn en verschillende bestuivers. Een ander argument om voor een soort te kiezen kan zijn dat het een dier is dat bij mensen tot de verbeelding spreekt, zoals de veldleeuwerik, de nachtegaal, het konijn of de ijsvogel. Daarnaast viel de keuze op soorten die model staan voor een bepaald leefgebied dat kenmerkend is voor de binnenduinrand en daarmee ook voor een groot aantal andere soorten, bijvoorbeeld: schoon water (glassnijder, ijsvogel), soorten die oudere bomen bewonen (boomklever, rosse vleermuis), bestuivers (zilveren fluitje, bruin blauwtje, weidehommel). Enkele soorten werden geselecteerd omdat zij baat hebben bij het verbinden van verschillende leefgebieden, en het aanbrengen van verbindingen het binnenland in. Zo is de tureluur zowel afhankelijk van de kust als van weiden in het binnenland ((Vogelbescherming, 2024). Zo vliegt de meervleermuis vanuit de bunkers in de duinen via watergangen, heggen en hagen naar het jachtgebied (bijvoorbeeld Nieuwkoop) (Zoogdiervereniging, 2024). En zo leeft de dwergmuis zowel in dichte struiken, als in rietoevers, als in akkerranden (Zoogdiervereniging, 2024). Soorten die icoonsoort zijn van Provincie Zuid-Holland kregen voorkeur boven soorten die dat niet zijn. Uiteindelijk is gekozen voor vier zoogdieren, zeven vogels, één reptiel, één amfibie en zes insectensoorten.

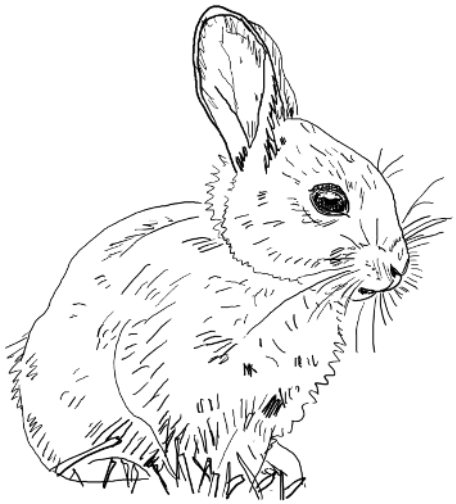
In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van de geselecteerde gidssoorten. Daarbij wordt ook het leefgebied beschreven, het voedsel en de “begeleidende soorten”: dieren of diergroepen die baat hebben bij het verbeteren van het leefgebied van deze soort.

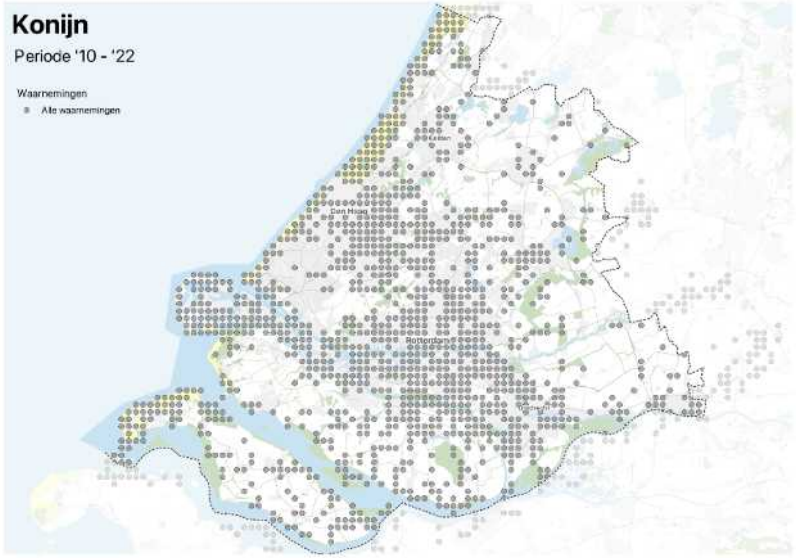
Op basis van de informatie over de landschappelijke en ecologische eisen kunnen biotopen worden ingericht en beschermd. In hoofdstuk 5 wordt vervolgens een aantal leefgebieden beschreven, waarbij een verwijzing gemaakt wordt naar de gidssoorten die profiteren van een verbetering van dit leefgebied. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 een overzicht gegeven van maatregelen in de binnenduinrand die bijdragen aan het verbeteren van dit leefgebied. Dit is deels generiek van aard en deels gespecificeerd per locatie.

Zoogdieren

Konijn *(Oryctolagus cuniculus)* icoonsoort Zuid-Holland status: Rode Lijst kwetsbaar
Biotopen*: halfopen, zandige, drogere kruidenrijke landschappen*
Voedsel*: grassen en kruiden*
Begeleidende soorten: *zandhagedis, solitaire bijen, bestuivers, vogels*
Beschrijving*:* Konijnen leven in holen en hebben daarom een voorkeur voor zandige bodems waarin het makkelijk graven is. Ze prefereren halfopen landschappen zoals (duin)graslanden met struweel en mijden vochtige terreinen zoals moeras en veen of zware klei, omdat ze daarin geen holen kunnen graven. Ook in open polderlandschap ontbreekt het konijn veelal.
Konijnen dragen met hun graas- en graafgedrag op een natuurlijke wijze bij aan het in stand houden van stuivend, open duin en duingraslanden. Ze gaan (hoog opgaande) vergrassing en verstruweling tegen en zorgen voor kleinschalige dynamiek (Aggenbach, 2018), waardoor de vegetatiesuccessie plaatselijk wordt teruggezet en er door verstuiving vers zand aan de oppervlakte komt. Herstel van gezonde konijnenpopulaties wordt dan ook als essentiële bijdrage gezien voor het herstel en behoud van kruidenrijke duinen.
Konijnen selecteren individuele planten en bijten delen van planten af, kiezen voor de stengels, bladeren, bloemen of wortels. Zij zorgen met hun eigen grazen en graven voor korte vegetaties en bezorgen kruiden een competitief voordeel ten opzichte van de overblijvende grassen (Crawley, 1990) (Ten Harkel, 1996); (Isermann, 2010). Dit is voor veel insectensoorten (denk aan solitaire bijen en verschillende bestuivers), de zandhagedis en indirect daarmee ook verschillende vogelsoorten zeer voordelig. Het konijn is hiermee een echte sleutelsoort voor het duin.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
Het konijn is een echte sleutelsoort voor een diverse en dynamische duinnatuur en gevarieerd landschap. In de binnenduinrand is het konijn op sommige locaties nog talrijk, bijvoorbeeld op duingraslanden, golfterreinen, in parken en op sportvelden. De door konijnen begraasde gebieden gaan vaak samen met een rijke en gevarieerde kruidenvegetatie. Diverse in dit project opgenomen gidssoorten hebben baat bij de talrijke aanwezigheid van konijnen. Het konijn is onder andere een wenssoort voor de locatie Solleveld/Duinvallei Watergat.

Figuur 4 - Verspreidingskaart konijn in Zuid-Holland

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Konijnen zijn erg honkvast en zullen niet snel hun leefgebied verlaten. Het dier kan worden ondersteund door daar waar gezonde populaties aanwezig zijn, het leefgebied bescherming te geven en waar mogelijk te vergroten, bijvoorbeeld met het verwijderen van struweel of het verwijderen van barrières. Er lopen op dit moment enkele pilots in de duinen om konijnen uit te zetten in gebieden waar geen konijnen meer aanwezig zijn.

(Zoogdiervereniging, 2024), (Jasja J.A. Dekker, 2017)

Dwergmuis (*Micromys minutus*) status: niet bedreigd

Biotopen*: hoog opgaande, dichte vegetaties, riet, struweel, kreupelhout, hagen, houtwallen*

Voedsel*: zaden, granen, vruchten, bessen, mossen, paddenstoelen, wortels, insecten, rupsen*

Begeleidende soorten: *nachtegaal, blauwborst, Noordse woelmuis*

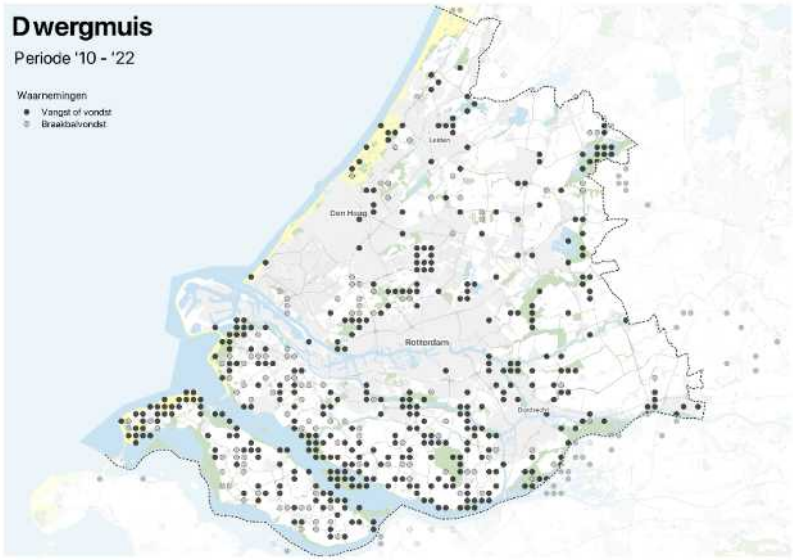
Beschrijving: De dwergmuis is Europa's kleinste knaagdier. De dieren zijn niet zwaarder dan 11 g. Door de lage dichtheden waarin de dwergmuis voorkomt en hun leven in hoge vegetaties zijn dwergmuizen vaak moeilijk waar te nemen. In de winterperiode zijn ze ook overdag actief, 's zomers voornamelijk 's nachts. De omvang van de leefgebieden verschilt sterk naar gelang de aard en hoogte van de vegetatie. Gemiddeld beslaat een leefgebied circa 400 m2. Per jaar kunnen er 2-4 worpen zijn, met gemiddeld vijf jongen. Aantallen in de herfst kunnen zowel lokaal als door de jaren heen sterk fluctueren; dichtheden van meer dan 200 dieren per ha zijn bekend.

In Nederland komt de dwergmuis vrijwel overal voor en kan hij lokaal vrij algemeen zijn. Op de Waddeneilanden is de dwergmuis waarschijnlijk met stro ingevoerd. De dwergmuis komt voor in hoog gras, zeggen en graan- en rietvelden, ruigten en dijkbegroeiing, maar ook in kreupelhout, houtwallen, hagen, braamstruiken en in de duinen. Hij heeft geen duidelijke voorkeur voor droge of natte gebieden. Vooral de aanwezigheid van hoog opgaande dichte vegetatie is van belang. De soort komt nauwelijks voor in intensief gemaaide gebieden. In de winter zoeken de dieren soms graanschuren, hooimijten of strobalen op. Van het voorjaar tot het najaar leeft de dwergmuis voornamelijk bovengronds en dan vooral in hoge grassen, planten en aren en is 's nachts actief. In de winter leven ze meer op de grond en zijn dan meer overdag actief. De dwergmuis heeft een gevarieerd menu en eet zowel plantaardig als dierlijk voedsel. Zo eet hij zaden, granen, vruchten, bessen, knoppen, jonge scheuten, zacht fruit, mossen, paddenstoelen, wortels en grassen. Daarnaast eet hij ook insecten, motten, sprinkhanen en rupsen.

Reden om deze soort op te nemen als gidssoort:

Hoewel de dwergmuis overal in Nederland wel voorkomt, is hij nergens algemeen. De soort heeft baat bij ecologisch maai- en oeverbeheer, kunstmest- en gifvrije landbouw, houtwallen en struweelbegroeiing. Door het voor de dwergmuis leefbaarder te maken, worden ook veel andere soorten ondersteund.

Figuur 5 Verspreidingskaart dwergmuis in Zuid-Holland

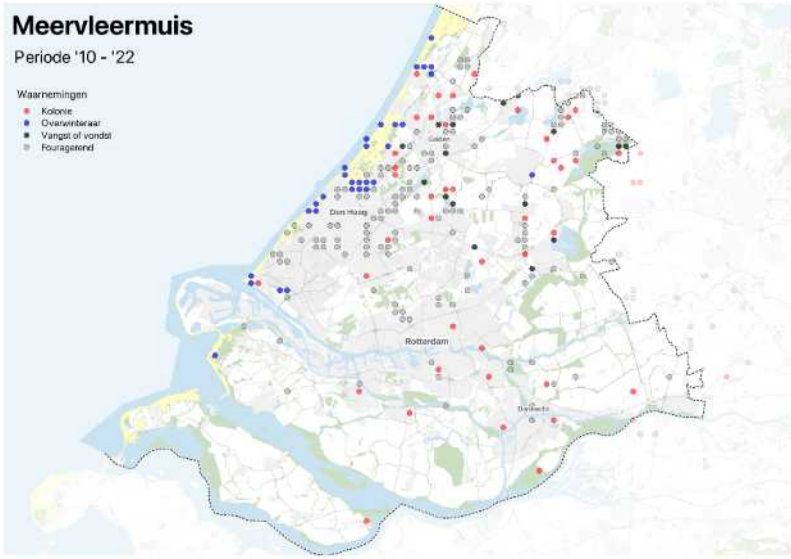
Hoe we deze soort willen ondersteunen:
Ecologisch maaibeheer, extensiveren landbouw (minder kunstmest en bestrijdingsmiddelen), aanleg of uitbreiding struweel en houtwallen, ecologisch oeverbeheer.

(Zoogdiervereniging, 2024)

Meervleermuis *(Myotis dasycneme)* icoonsoort Zuid-Holland status: niet bedreigd

Biotopen*: bunkers en woningen, groot open water, kanalen en beken, bosranden, vochtige weilanden*
Voedsel*: in de avond boven water en oevers vliegende insecten*
Begeleidende soorten: *amfibieën, waterinsecten, andere gebouwbewonende vleermuissoorten*
Beschrijving: De meervleermuis (Myotis dasycneme) is een grote vleermuis, met een gewicht van 14-20 gram en lange relatief brede vleugels met een spanwijdte van 20 tot 30 cm.
De meervleermuis jaagt in een snelle rechtlijnige vlucht in lange trajecten vlak boven groot open water en langs oevers van plassen, meren, kanalen, rivieren en vaarten. Ook worden regelmatig meervleermuizen waargenomen boven vochtige weilanden en bosranden, binnen een straal van 500 meter van water. Ze jagen vooral op die insecten die op het wateroppervlak zitten of daar vlak boven vliegen. Boven oevers en langs vegetatie vangen ze insecten (vooral dansmuggen) uit de lucht. De watervleermuis is de enige Nederlandse vleermuissoort met een vergelijkbare jachttechniek.
Meervleermuizen jagen tot op 10-20 km van de verblijfplaats. Grote afstanden naar het uiteindelijke jachtgebied worden vooral via kanalen, beken, vaarten en brede sloten afgelegd. Boven land volgen ze vaak lijnvormige landschapselementen als bomenrijen, houtwallen en dijken. De meervleermuis is waarschijnlijk onze snelste vleermuis. Bij het jagen behalen ze soms snelheden tot wel 35 km/u.
Belangrijke overwinteringsplaatsen zijn bunkers in de duinen van Zuid- en Noord-Holland. Ze zijn gevoelig voor lichtvervuiling.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
De meervleermuis is een icoonsoort voor Provincie Zuid-Holland. Deze vleermuis maakt dagelijks gebruik van de gehele gradiënt van de binnenduinrand en heeft baat bij een grote variëteit landschapselementen en kleinschalig cultuurlandschap, waar ook veel andere dier- en plantensoorten baat bij hebben.
Kolonies zijn bekend van omgeving Nieuwkoop, Reeuwijk en Gouda.
Meervleermuizen verbinden Nieuwkoop met de duingebieden via een netwerk van watergangen. De bunkers in de duinen zijn een belangrijke overwinteringsplaats en er overwinteren enige honderden dieren in bunkers tussen Den Haag en Wassenaar.

Figuur 6 Verspreidingskaart meervleermuis in Zuid-Holland

Andere vleermuissoorten profiteren mee van de bescherming van de meervleermuis.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

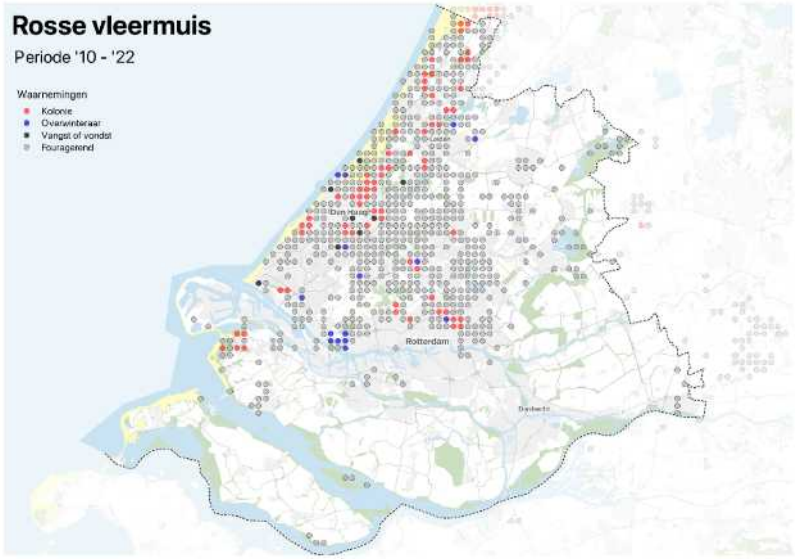
Verbindingen van bunkers in het duin naar open water meer naar het binnenland, bijvoorbeeld via kleine landschapselementen als heggen en hagen, natuurvriendelijke oevers en wateren.

(Zoogdiervereniging, 2024)

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula)* icoonsoort Zuid-Holland status: Rode Lijst kwetsbaar

Biotopen: *oude bomen, open terrein, water en moeras*
Voedsel: *grote kevers en nachtvlinders*
Begeleidende soorten: *grote kevers en nachtvlinders, boombewonende vleermuizen, boomklever*
Beschrijving: De rosse vleermuis is een van de grootste vleermuissoorten van West-Europa, met een gewicht van rond de dertig gram en een spanwijdte van 32-40 cm. De naam houdt verband met de kleur van de vacht, die roodbruin (rossig) is.
De vlucht van de rosse vleermuis doet enigszins denken aan die van de gierzwaluw: hoog en snel. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter of meer. Jachtplaatsen liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en jaagt ook wel bij straatverlichting. De prooien bestaan vaak uit grote kevers en nachtvlinders, maar ook wel uit kleine, in zwermen vliegende dansmuggen.
Jachtperioden liggen vooral in de avond- en ochtendschemering, en duren ongeveer een uur. Tussentijds keren de dieren terug naar hun verblijfplaatsen. In Midden-Europa staat de rosse vleermuis bekend als een trekkende soort. In het noorden van Duitsland worden in de zomer kraamkolonies gevonden, maar zijn in de winter geen of weinig dieren aanwezig. Met behulp van ringonderzoek zijn in het verleden ook in Nederland waarnemingen gedaan die wijzen op trek. Anderzijds zijn er gebieden waar tijdens alle seizoenen rosse vleermuizen gevonden kunnen worden, zodat onduidelijk is of ook 'onze' rosse vleermuizen trekken.
De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen, als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. Doordat de rosse vleermuis tamelijk luidruchtig is, en de geluiden ook zonder hulpmiddelen vaak goed te horen zijn, zijn de verblijfplaatsen relatief makkelijk te vinden. Zodoende is het gebruik van boomholten door de rosse vleermuis ook al lange tijd bekend.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

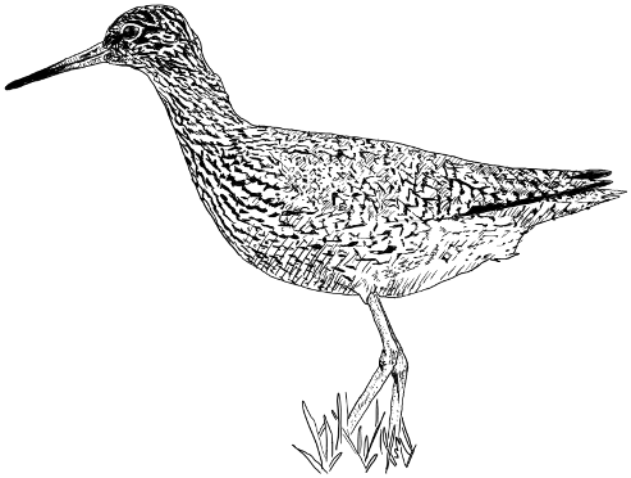
Figuur 7 Verspreidingskaart rosse vleermuis in Zuid-Holland

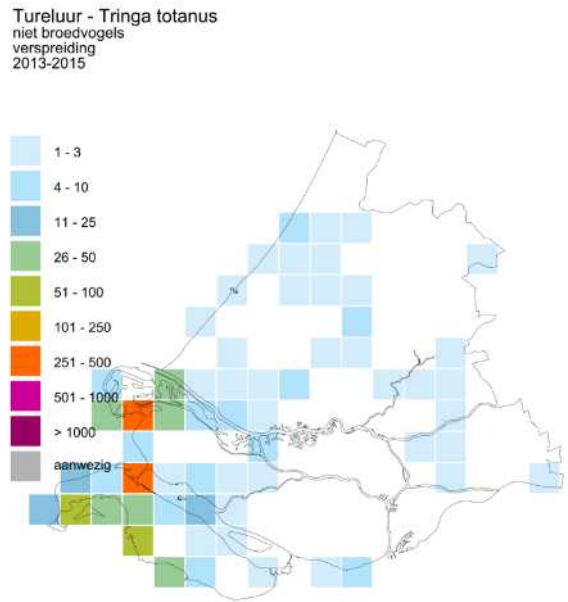
De Rosse vleermuis is een icoonsoort voor Provincie Zuid-Holland. De soort is gebonden aan oude bomen: door de landgoedbossen in stand te houden, wordt het leefgebied van deze soort, en andere soorten beschermd.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
In stand houden van bossen in combinatie met het versterken van moeraszones.

(Zoogdiervereniging, 2024)

Vogels

Tureluur (*Tringa totanus)* status: Rode Lijst afnemend
Biotopen: *vochtige kruidenrijke, laat gemaaide graslanden met pollige structuur, slootjes en plasdras. Natte, open duinvalleien. Buiten broedtijd zoute milieus, getijdengebieden (Waddenzee en Delta), ondiepe plassen en slikjes in binnenland.*
Voedsel: wormen, spinnen, insecten tijdens broeden, daarbuiten mollusken, kreeftachtigen, kleine visjes, kikkervisjes
Begeleidende soorten: *weidevogels, bodemdieren, amfibieën, waterinsecten*
Beschrijving
De tureluur is een niet zo algemene weidevogel, die als niet-broedvogel vooral op het wad te vinden is. De tureluur is te vinden in vochtige, kruidenrijke, laat gemaaide graslanden met een pollige structuur en veel slootjes, greppels en plasdras, kwelders, natte, open duinvalleien, heiden en venen. Buiten de broedtijd vooral in zoute milieus, in getijdengebieden (Waddenzee, Delta), maar ook in ondiepe plassen en slikjes in het binnenland.
Het voedsel bestaat in de broedtijd vooral wormen, insecten, spinnen. Buiten de broedtijd ook mollusken (wadslakjes), kreeftachtigen (vlokreeftjes), ook wel kleine visjes en kikkervisjes. De tureluur broedt territoriaal en monogaam, maar paren kunnen dicht bij elkaar broeden, in half-kolonies. Nest op grond, meestal goed verborgen tegen een pol gras; vouwt gras over het nest. Legtijd april-juni (in het noorden). Eén broedsel, meestal vier eieren. Broedduur: 23-24 dagen, beide geslachten broeden. Jongen zijn nestvlieders en worden door beide ouders gehoed, maar vaak alleen door het mannetje; vaak ook splitst de familie zich. Jongen vliegvlug na 23-25 dagen. Grotendeels trekvogel, maar deel IJslandse en West-Europese tureluurs nagenoeg standvogel. Noord-Scandinavische en Russische populaties trekken verst naar het zuiden (West-Afrika); IJslandse populatie overwintert vooral in West-Europa (Waddenzee).
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
Weidevogel die aan de kust gebonden is en voordeel heeft bij weidevogelbeheer. De aanwezigheid van de Tureluur gaat vaak samen met een rijke fauna in en langs de oever van watergangen.

Figuur 8 Verspreidingskaart tureluur in Zuid-Holland

Hoe we deze soort willen ondersteunen
Peilverhoging, ecologisch beheer greppels en slootkanten, kruidenrijk weiland, uitgesteld maaibeheer, lage beweidingsdichtheid.

(Vogelbescherming, 2024)

Nachtegaal *(Luscinia megarhynchos)* icoonsoort Zuid-Holland status: Rode Lijst kwetsbaar

Biotopen*: dichte braamstruwelen met brandnetels in bosranden en houtwallen en dichte struwelen in de duinen*

Voedsel*: insecten, oorwurmen, spinnen, regenwormen, aangevuld met allerlei bessen*

Begeleidende soorten: *dwergmuis, diverse zangvogels, insecten en spinnen*

Beschrijving:

De nachtegaal heeft een sterke voorkeur voor struikgewas voor hun dekking. Meestal is dit in loofbossen met een goed ontwikkelde struiklaag, maar ook in dichte houtwallen. Dichte braamstruwelen met brandnetels in bosranden en houtwallen en struwelen in de duinen zijn favoriet. Het voedsel wordt gevonden in de dikke strooisellaag op de bodem. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de duinstrook.

Het menu van de nachtegaal bestaat uit allerlei dierlijk voedsel, insecten, oorwurmen, spinnen, hooiwagens en regenwormen. Dit wordt aangevuld met verschillende soorten bessen. Zoekt lopend voedsel op de grond, op vaak donkere plekken in struweel.

Nachtegalen broeden vanaf half mei. Ze hebben jaarlijks één legsel met 3-7 eieren. Broedduur 13-14 dagen. Nesten worden laag op de grond gemaakt in struikgewas en vaak tussen brandnetels of takken die op de grond liggen. De jongen blijven 12-13 dagen op het nest zitten.

Als ze zijn uitgevlogen worden ze nog tot 2 weken door de ouders verzorgd.

Vanaf juli trekken de nachtegalen naar Afrika, half september zijn de meeste vertrokken.

Kijktip Vogelbescherming: duingebied bij Wassenaar.

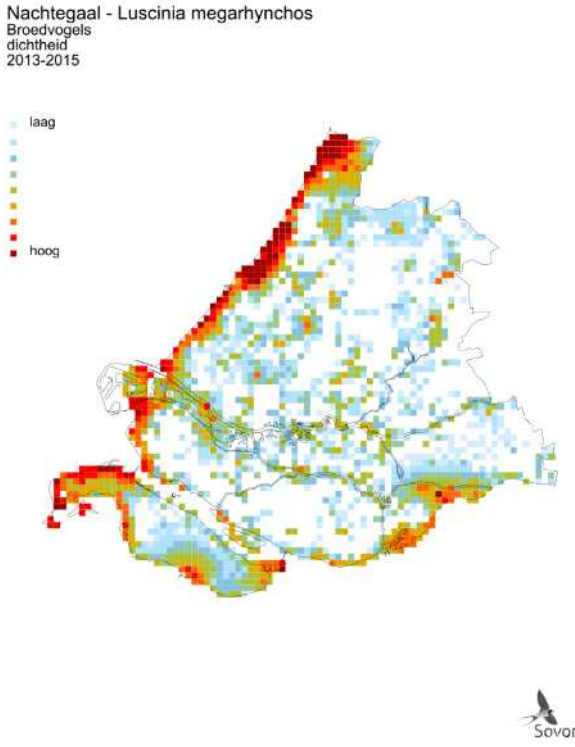
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

Typische soort voor dichter duinstruweel waar ook veel andere diersoorten gebruik van kunnen maken als leefgebied en/of rustgebied. De fabelachtige zang van deze verder onopvallende vogel brengt de duinen tot leven.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Tegen gaan van verdere bosvorming in de duinen en aanplant van (meidoorn) struweel langs wegen en paden langs de binnenduinrand.

Figuur (Vogelbescherming, 2024)9 - Verspreidingskaart nachtegaal in Zuid-Holland

Blauwborst *(Luscinia svecica)* icoonsoort Zuid-Holland status: algemeen

Biotopen*: overgang rietmoeras naar moerasbos. Gevarieerd nat, insectenrijke omgeving. Open delen en struweel- en loofboombegroeiing*.

Voedsel*: insecten, larven, wormen, slakjes, bessen en zaden*

Begeleidende soorten*: amfibieën, libellen en juffers, dwergmuis, vleermuizen*

Beschrijving*:*

De blauwborst heeft een voorkeur voor gevarieerde, natte en insectenrijke gebieden met open delen en een struweel- en loofboombegroeiing, met een niet geheel bedekte bodem. De geleidelijke overgang van rietmoerassen naar moerasbos vormt een uitstekend leefgebied (Oostvaardersplassen, Biesbosch, Lauwersmeer). Dit type habitat is in Nederland flink toegenomen in de afgelopen decennia, hetgeen ook de reden is waarom de blauwborst het zo goed doet in ons land. Ook in akkers, onder meer met koolzaad. Op het menu van de blauwborst staan vooral insecten, larven, wormen en slakjes. Het dieet wordt aangevuld met bessen en zaden. Zoekt vooral voedsel op de grond in de beschutting.

De blauwborst broedt vanaf april tot in juli. Jaarlijks zijn er één of twee legsels, met elk 3-7 eieren. Broedduur 12-14 dagen. Het nest wordt op de grond gemaakt, verstopt tussen de vegetatie, aan de binnenkant bekleed met pluisjes en/of paardenhaar. De jongen zitten 13-14 dagen op het nest.

Alle in Nederland broedende blauwborsten vertrekken tussen eind juli en september naar de overwinteringsgebieden op het Iberisch schiereiland en westelijk Afrika (vaak ten zuiden van de Sahara).

De soort is flink toegenomen doordat het geschikte habitat is toegenomen. Eet insecten, larven, wormen en slakjes, aangevuld met bessen en zaden. Zoekt vooral voedsel op de grond in beschutting.

Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

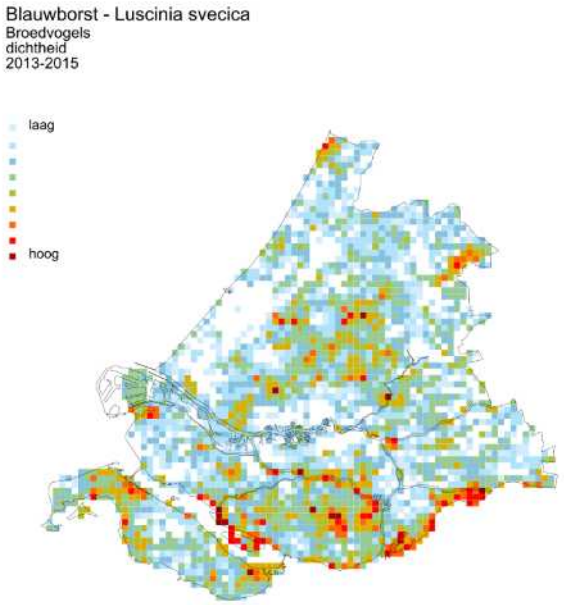
Opvallende vogel met uitbundige zang. Icoonsoort Zuid-Holland. Voorkeur voor insectenrijke gebieden.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Door ruimte te maken van natte natuur met riet en open struweel en moerasbos.

(Vogelbescherming, 2024)

Figuur 10 - Verspreidingskaart blauwborst in Zuid-Holland

IJsvogel *(Alcedo atthis)* status: sinds 2017 niet meer op de Rode Lijst

Biotopen: *Visrijk, zoet en (met bos) omsloten water. Langzaam stromende beken, plassen, vennen en meren, moeras, park*

Voedsel: *visjes, waterinsecten*

Begeleidende soorten: *vis, libellen en juffers, fuut, waterkevers*

Beschrijving: de ijsvogel is vooral een vogel van beken en rivieren met zoet, stromend water, maar broeden ook aan stilstaand water (vooral in Nederland). Ze komen voor bij meren, moeras, oevers, park en tuin, plassen, rietland en ruigte, rivieren en vennen. IJsvogels duiken in helder, liefst stromend water naar bij voorkeur visjes maar ook naar waterinsecten, zoals libellenlarven. IJsvogels stellen prijs op enkele bomen of struiken langs de oever, bij wijze van uitvalsbasis. Zitten dan vaak stil op een laaghangende tak boven het water te loeren naar visjes. Voordat hij duikt 'bidt' de ijsvogel even boven het water.

Broedt vanaf februari/maart. Ze graven tunnels van zeker een 0,5 meter in zandige of lemige oevers, in wanden maar ook wel tussen wortels van bomen of in een kunstmatige ijsvogelwand.

Meerdere legsels per jaar van meestal 6-7 eieren. Man en vrouw broeden de eieren in 19-21 dagen uit. De jongen zitten zo'n 22-28 dagen op het nest voor ze uitvliegen.

's Winters ook te zien bij meer open en brak of zout water, op zoek naar voldoende voedsel - kleine visjes, waterinsecten en dergelijke - en ijsvrij, helder water om dat voedsel te kunnen bemachtigen.

De ijsvogel trekt niet weg. Bij koude winters gaat hij op zoek naar voedsel en verlaat zijn territorium.

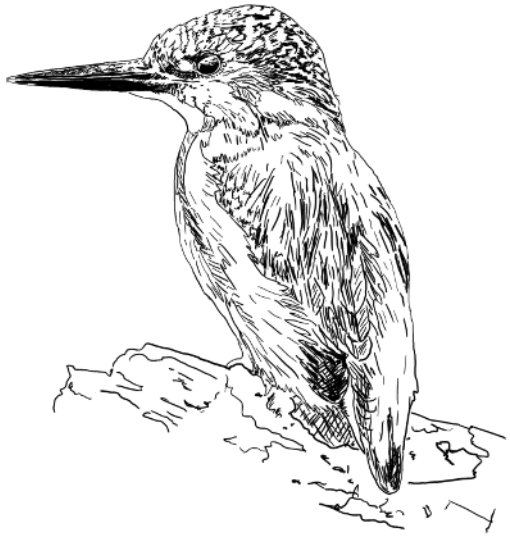
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

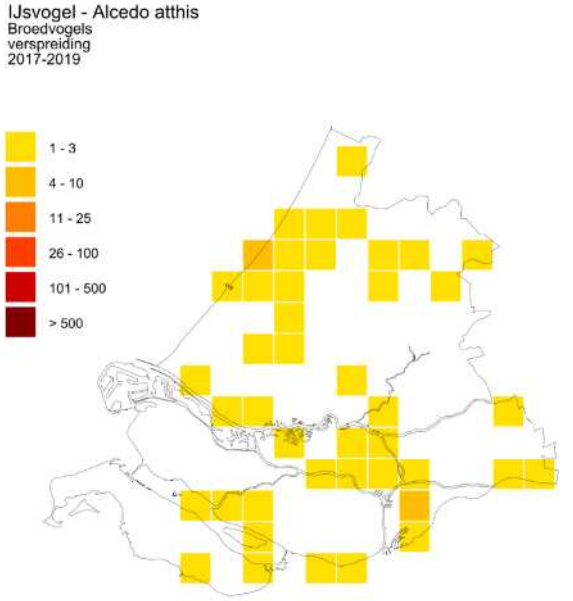
Opvallende vogel met behoefte aan schoon, visrijk water. Geeft een indicatie voor goede waterkwaliteit.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Schoon kwelwater uit de duinen vasthouden via aanleg en verbreden van duinrellen en op geschikte locaties ijsvogelwandjes maken.

(Vogelbescherming, 2024)

Figuur 11 - Verspreidingskaart ijsvogel in Zuid-Holland

Boomklever *(Sitta europaea)* icoonsoort Zuid-Holland status: algemeen

Biotopen*: soortenrijke oudere bossen met loofbomen met veel stamoppervlak, enkele open plekken. Parken en tuinen.*

Voedsel*: insecten in de schors van bomen, zaden en noten*

Begeleidende soorten: *boombewonende vleermuizen, spechten*

Beschrijving: De boomklever komt voor in soortenrijke oudere bossen met loofbomen met veel stamoppervlakte. Enkele open plekken zijn uitstekend geschikt voor de boomklever. De soort is ook in parken en tuinen te zien.

Het voedsel van de boomklever wordt gezocht door nauwkeurig de schors van bomen te inspecteren op insecten. Ook zaden en noten worden gegeten; boomklevers kunnen dan ook gezien worden terwijl ze verwoed inhakken op een met de poten vastgehouden vrucht. Boomklevers hakken of metselen hun nestopening precies op maat met modder zodat grotere soorten er niet in kunnen. Ze broeden vaak in oude spechtennesten. Bodem van het nest wordt bedekt met schilfers dennenschors en dode blaadjes. Boomklevers die in nestkasten broeden, maken soms een versterkt dakoverstek boven de invliegopening. Ze leggen één of twee keer eieren vanaf april met per legsel meestal 6-9 eieren.

Boomklevers verblijven het gehele jaar in hun territorium. Jonge boomklevers zwerven rond.

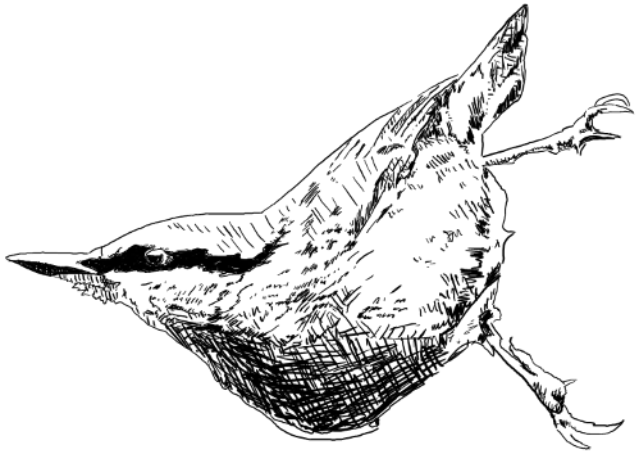
De populatie is laatste kwart van 20e eeuw ruim verdubbeld dankzij ouder en gevarieerder bos.

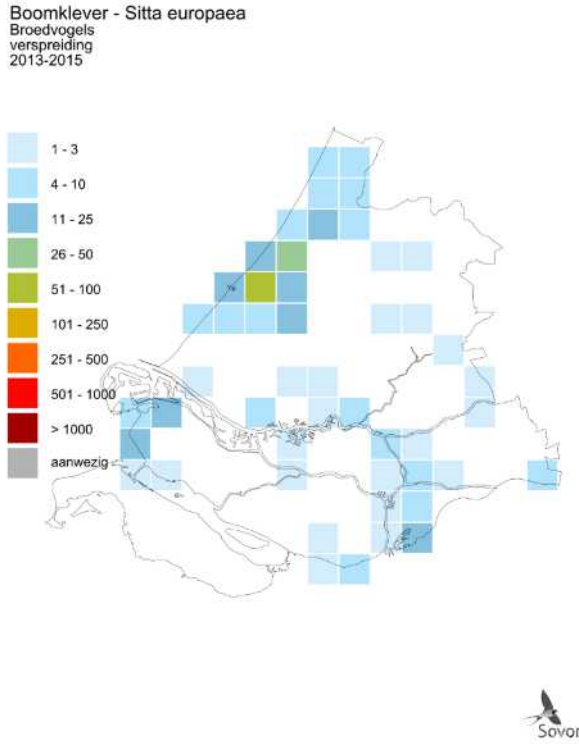
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

Aanwezigheid van oude bomen met rijkdom aan insecten.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Profiteert van een bos met veel structuur. Oudere bomen, voornamelijk inheemse eiken bieden veel voedsel. Dode en afstervende bomen laten staan, bosverjonging stimuleren.

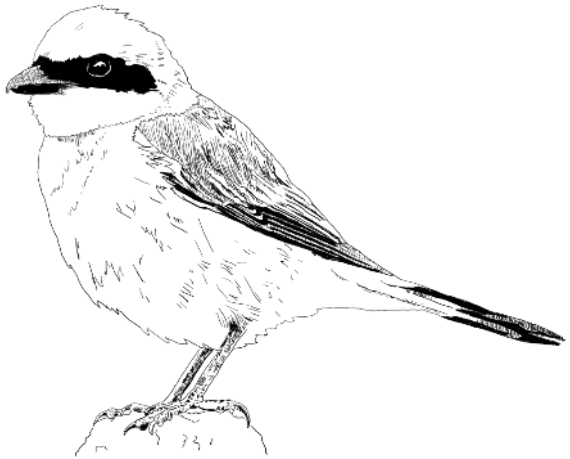

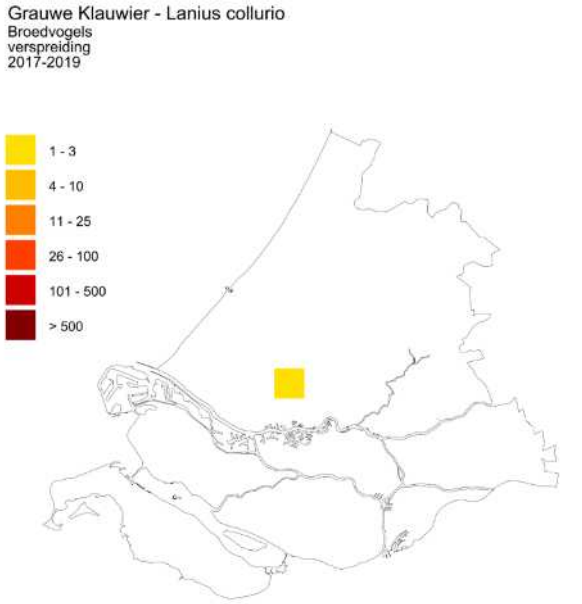
Figuur (Vogelbescherming, 2024)12 - Verspreidingskaart boomklever in Zuid-Holland

Grauwe klauwier *(Lanius collurio)* status: Rode Lijst bedreigd

Biotopen: *ruige, halfopen gebieden met opslag van struweel of jong geboomte*
Voedsel: *grote insecten, hagedissen, kleine zoogdieren, jonge vogels*
Begeleidende soorten: *grote insecten, zandhagedis, rosse vleermuis*
Beschrijving: De grauwe klauwier is een broedvogel van ruige, halfopen gebieden met opslag van struweel of jong geboomte, kleinschalige en gevarieerde landschappen. De aanwezigheid van flink wat grote insecten als kevers, bijen en hommels is erg belangrijk, zij vormen de hoofdmoot van het menu. Verder worden hagedissen, kleine zoogdieren en jonge vogels gegeten. Foerageert vaak typisch vanaf hoge tak boven in struik, om vanaf daar naar de grond te duiken. Vangt soms ook insecten in vlucht. De naam 'klauwier' slaat op de gewoonte van de vogels om prooidieren op te hangen aan de doornen van bramen of andere stekelige struiken en die later op te eten.
Broedt van half mei-juli, in een grote struik of kleine boom. Heeft één legsel met meestal 4-6 eieren. Broedduur 12-16 dagen. Het vrouwtje broedt, soms assisteert het mannetje daarbij. Slordig nest meestal relatief laag (1-1,5 meter) in dicht stekelig struikgewas. In de eerste week na het uitkomen blijft het vrouwtje bij de jongen, en verzamelt alleen het mannetje voedsel. Vliegvlug na 14-16 dagen.
Lange-afstandstrekker; vliegt vanaf eind juli-september oostelijk om de Middellandse Zee heen (evenals vogels uit Spanje!), om te overwinteren in zuidelijk Afrika, in Kenia, Tanzania en ten zuiden van Congo.
Tot het midden van de vorige eeuw was de grauwe klauwier een typische en verspreide broedvogel van het kleinschalige cultuurland en van 'woeste gronden'. Bolwerken waren de duinstreek, de oostelijke zandgronden en Zuid-Limburg.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
Indicatie voor kleinschalige akker- en weidelandschappen, veel structuur en diversiteit. Teken van aanwezigheid van grote insecten en hoog aanbod kleine gewervelden. Karakteristieke soort.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
Stimuleren halfopen, structuurrijke vegetaties met heggen en hagen.

(Vogelbescherming, 2024)

Figuur 13 - Verspreidingskaart grauwe klauwier in Zuid-Holland

Veldleeuwerik *(Alauda arvensis)* status: Rode Lijst gevoelig

Biotopen: *open landschappen, zoals heide en duinen, graslanden en akkerbouwgebieden. Buiten de broedtijd vooral op stoppelvelden.*

Voedsel: *insecten op de grond tijdens de broedtijd, granen en zaden in de winter*

Begeleidende soorten: *patrijs, graspieper, gele kwikstaart*

Beschrijving: de veldleeuwerik broedt in open landschappen, zoals heide en duinen. Veldleeuweriken broeden ook vaak in graslanden en open akkerbouwgebieden. Buiten de broedtijd vooral op stoppelvelden. Tijdens de broedtijd zoekt de veldleeuwerik op de grond vooral naar insecten, in de winter eet hij vooral granen en zaden.

Het nest bevindt zich op de grond in open terrein zoals heide, duinen en het agrarisch gebied. De nesten zijn goed verborgen op de grond, maar wel in het open veld. Na 2 weken broeden komen de eieren uit en 8 dagen later zijn de jongen groot genoeg om uit het nest te stappen. Nog weer 10 dagen later kunnen ze vliegen.

Veldleeuweriken die in Nederland broeden, trekken voor een deel weg naar Frankrijk of Engeland. Najaarstrek van eind september tot in november, met een hoogtepunt in oktober. In Nederland zijn in die periode vooral Scandinavische vogels te zien die ten dele doortrekken naar Engeland en Zuidwest-Frankrijk

De uitbundige zang van de veldleeuwerik kan op mooie dagen in het voorjaar gehoord worden. De spectaculaire zangvluchten van het mannetje brengen het landschap tot leven. Helaas gaat het zeer slecht met de veldleeuwerik en is deze soort een van de grootste slachtoffers van de intensieve landbouw en verruiging van de duinen. Spectaculaire zangvluchten van het mannetje, brengen het landschap tot leven.

Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

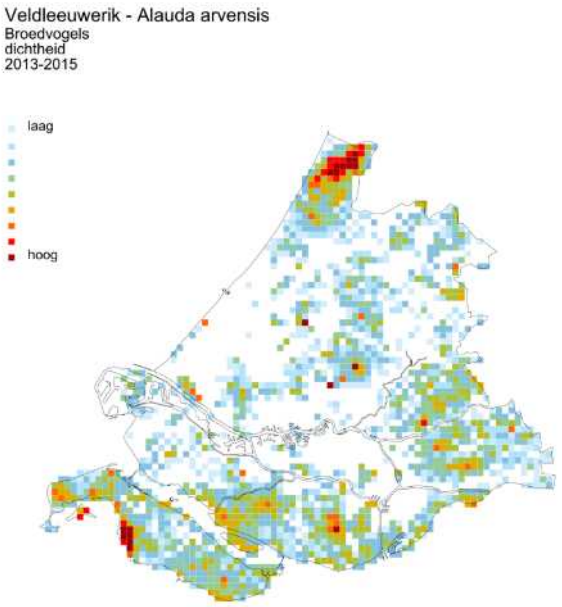
Indicator van extensief gebruikte akkers en van kruidenrijke duinen. De soort lijkt succesvol in het bollengebied (ANLV Geestgrond) en is een doelsoort voor natuurcompensatie bouwlocatie Valkenhorst.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Extensiveren maaibeheer graslanden en bermen, minder gebruik kunstmest en bestrijdingsmiddelen.

(Vogelbescherming, 2024)

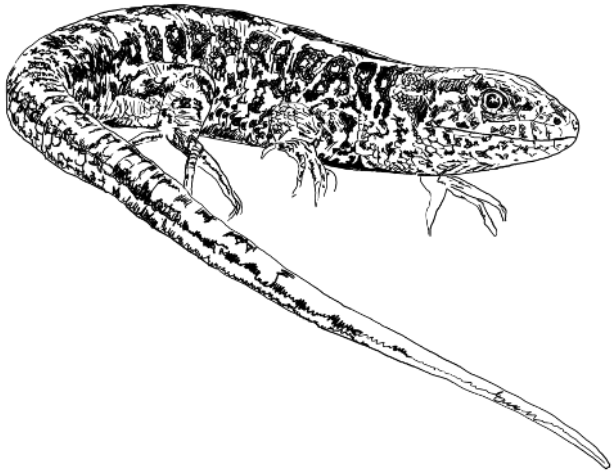

Figuur 14 - Verspreidingskaart veldleeuwerik in Zuid-Holland

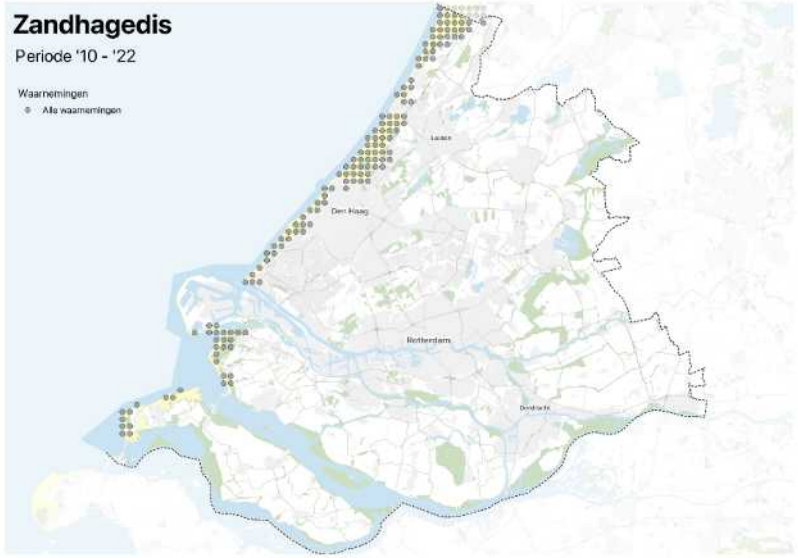
Reptielen en amfibieën

Zandhagedis (*Lacerta agilis*)_ icoonsoort Zuid-Holland status: Rode Lijst kwetsbaar

Biotopen: *kalkarm: struikheideterreinen, kalkrijk: open struweelduin*
Voedsel: *kleine ongewervelden*
Begeleidende soorten: *konijn, zandbewonende insectensoorten, grauwe klauwier*
Beschrijving: In Nederland is de verspreiding van de zandhagedis gebonden aan de hogere zandgronden, met name de ligging van stuwwallen, kust- en rivierduingordels is zeer goed herkenbaar in het verspreidingspatroon. De kustduinen en de Veluwe vormen samen de twee belangrijkste kerngebieden. Er zijn duidelijke dichtheidsverschillen in herpetogeografische districten: de zandgronden in Noord- en Oost-Nederland (delen van het Oost- en Zuid-Nederlands en delen van het Veluws/Drents district) zijn veel minder dicht bezet dan de Veluwe (onderdeel van het Veluws/Drents district) en het duindistrict. In de Zeeuwse duinen ontbreekt de soort, net als op Texel en Ameland. Op Schiermonnikoog is de soort uitgestorven.
In het binnenland en in de kalkarme duinen wordt de zandhagedis vooral aangetroffen in droge struikheideterreinen. In de kalkrijke duinen komen de meeste zandhagedissen voor in het open struweelduin.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
De zandhagedis is een icoonsoort voor Provincie Zuid-Holland en een gidssoort voor zandgronden, algemeen in de duinen. Door de zandhagedis te beschermen wordt ook leefgebied gecreëerd voor verschillende in het zand groeiende bijensoorten en de zandhagedis staat op het menu van verschillende roofvogels en de grauwe klauwier.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
De zandhagedis kan worden ondersteund door het creëren van open struweelduin, kleinschalige stuifplekken en het tegengaan van bosontwikkeling.

(RAVON, 2024)

Figuur 15 - Verspreidingskaart zandhagedis in Zuid-Holland

Rugstreeppad *(Epidalea calamita)* icoonsoort Zuid-Holland status: Rode Lijst gevoelig

Biotopen: *Vochtige duinvalleien, pionier en veenweide*

Voedsel: *kleine insecten en spinnen*

Begeleidende soorten: *libellen en juffers, fuut, amfibieën*

Beschrijving: de rugstreeppad komt zowel voor in duingebied, het rivierengebied en lokaal in veengebied en oude droogmakerijen. Kenmerkend zijn de nachtelijke zangkoren tijdens zachte en vochtige nachten in het voorjaar. Het is een soort van vaak zandige situaties met een jonge dynamiek. Begeleidende soorten in vochtige duinvalleien zijn onder meer geoorde fuut, dodaars, pantserjuffers, zwervende heidelibel, geelvlekheidelibel, azuurwaterjuffer, nauwe korfslak, zilte waterranonkel, moeraswespenorchis en parnassia. In het veengebied gaat het onder meer om de heikikker, ringslang en andere soorten van een goede waterkwaliteit.

Voor de voortplanting is de rugstreeppad afhankelijk van ondiepe wateren, die vrij snel opwarmen. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt zijn.

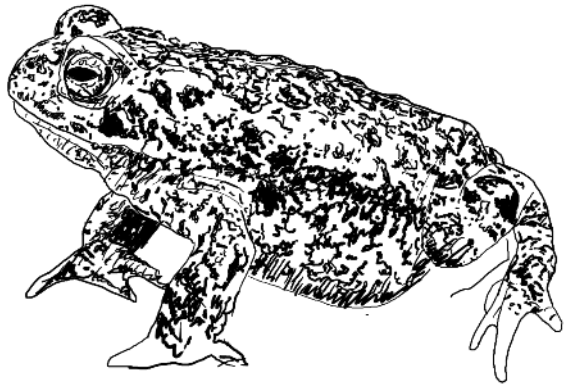
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort

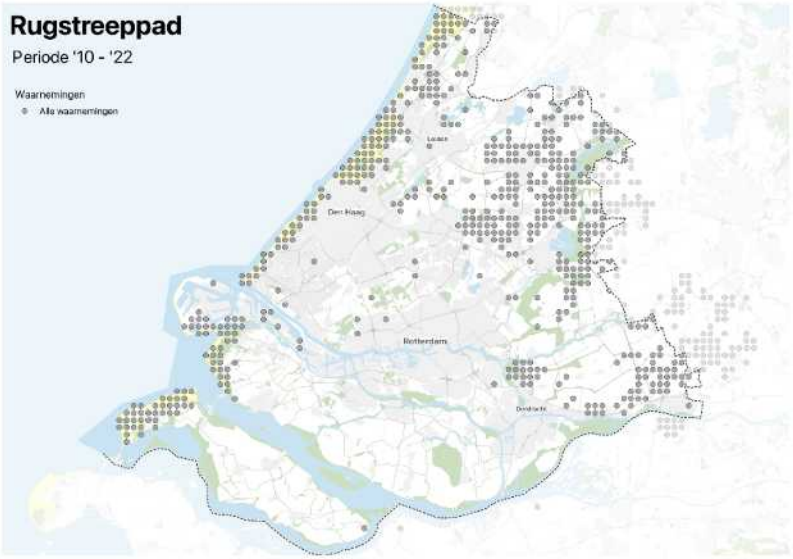
Icoonsoort voor Provincie Zuid-Holland die veel aanwezig is in de duinen en een indicator van een goede waterkwaliteit.

Hoe we deze soort willen ondersteunen

Door ruimte te maken voor vochtige natuur met ondiepe (tijdelijke) poeltjes die vrij snel opwarmen.

(RAVON, 2024)

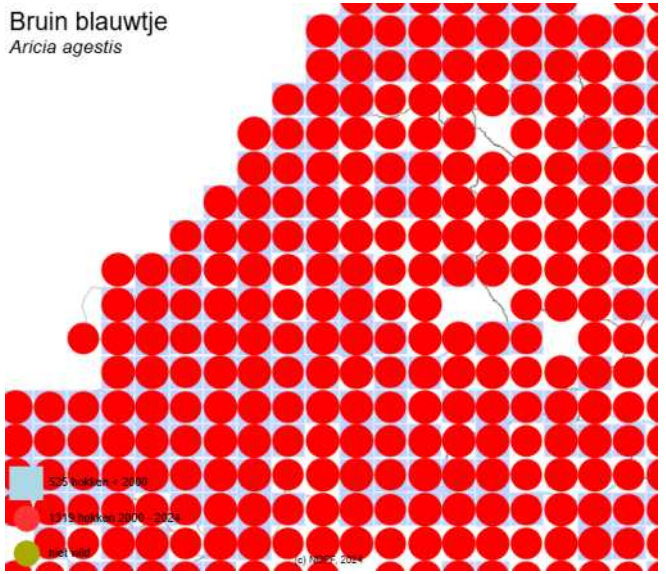
Figuur 16 - Verspreidingskaart rugstreeppad in Zuid-Holland

Insecten

Bruin blauwtje *(Aricia agestis)* status: Rode Lijst gevoelig
Biotopen: *zandige kruidenrijke vegetatie, kleinschalige akkers, zandgronden*
Voedsel/waardplanten: *viooltjes, koninginnekruid, slangenkruid*
Begeleidende soorten: *vlinders en andere bestuivers*
Beschrijving: het bruin blauwtje komt van oudsher voor in de duinen, maar inmiddels ook in grote delen van Nederland. De eerste vlinders verschijnen begin mei. De vlinders besteden relatief veel tijd, circa 60% van de dag, aan het zoeken naar nectar van verschillende kruiden, ook van soorten die niet vaak door andere vlinders worden gebruikt, zoals boerenwormkruid en gewoon duizendblad. Jacobskruiskruid is echter favoriet. Voor het Bruin blauwtje geschikte graslanden worden gevonden in de duinen, op dijken en rivierduintjes, in wegbermen en op opgespoten en ruderale terreinen. De vlinder vliegt vooral op warme, droge plaatsen en heeft een voorkeur voor gebieden met een afwisseling van open grond en begroeide plaatsen. De waardplanten zijn diverse soorten ooievaarsbek en de gewone reigersbek
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
Door maatregelen te nemen om het bruin blauwtje te steunen profiteren ook veel andere vlinders.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
Het bruin blauwtje kan worden ondersteund met ecologisch berm- en dijkbeheer (extensief en gefaseerd maaien) en door dichtgegroeid duinstruweel weer open te maken.

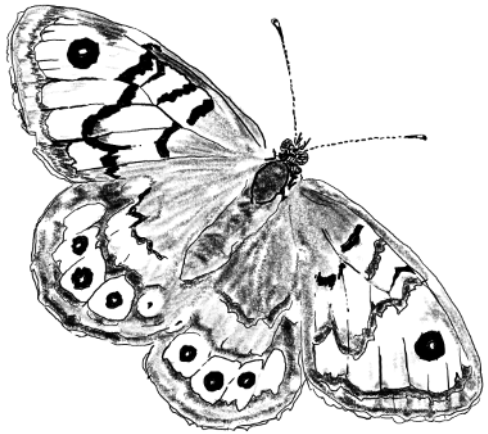
(Vlinderstichting, 2024)

Figuur 17 - Verspreidingskaart bruin blauwtje in Zuid-Holland

Argusvlinder *(Lasiommata megera)* icoonsoort Zuid-Holland status: niet bedreigd, gaat achteruit

Biotopen: *veenweides, bloemrijke graslanden, dijken, slootkant, bloemenbermen*
Nectar: *braam, rode klaver, akkerdistel, vlinderstruik*
Waardplanten: *diverse overblijvende grassen*
Begeleidende soorten: *weidevogels, weidehommel*

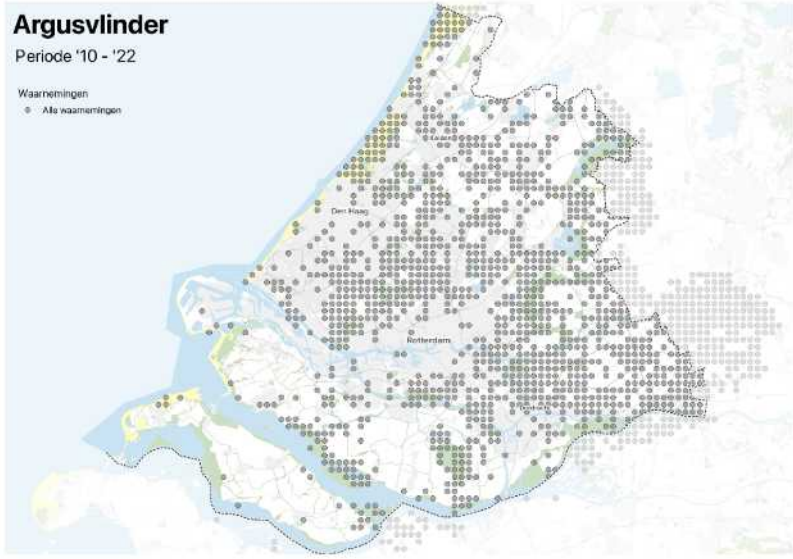

Beschrijving: de Argusvlinder komt in heel Nederland voor, maar is de laatste jaren sterk achteruit gegaan. Je vind de Argusvlinder langs slootkanten, wegen, dijken, heggen en bosranden. De eerste vlinders verschijnen eind april. Zij voeden zich met nectar van verschillende planten: in het voorjaar bijvoorbeeld braam en rode klaver, ´s zomers akkerdistel of vlinderstruik.
Voor het afzetten van de eitjes is er een voorkeur voor planten die groeien op beschutte warme plaatsen. Voorbeelden daarvan zijn kuiltjes die door konijnen zijn gegraven of diepe sporen van vee. Ook kiest het vrouwtje doorgaans polletjes die op schaars begroeide plaatsen staan, bijvoorbeeld open plaatsen langs greppels of paden. Het vrouwtje zet de eitjes afzonderlijk af op de stengels of toppen van de bladeren. Ook vrijliggende wortels van grassen, bijvoorbeeld langs een slootkant, worden gebruikt. Jonge rupsen voeden zich voornamelijk ´s nachts, maar oudere eten ook overdag. De argusvlinder overwintert als half volgroeide rups, vlakbij de bodem tussen verdorde planten, stenen of struiken. Op zachte winterdagen komen de rupsen tevoorschijn en eten dan verder; zij gaan dus niet in winterrust. De pop hangt meestal aan de onderkant van een blad van de waardplant. De waardplanten zijn diverse overblijvende grassen, waaronder kropaar, ruwe smele, rood zwenkgras, kweek, beemdgras, glanshaver en struisgras.

Reden om deze soort op te nemen als gidssoort:
De argusvlinder is een icoonsoort voor Provincie Zuid-Holland. De vlinder is inmiddels verdwenen uit het agrarisch gebied, maar er is nog een kleine restpopulatie in Meijendel die kans geboden zou kunnen worden zich te handhaven en wellicht uit te breiden; landelijk is de populatie van deze soort sinds 1990 met 95% afgenomen.

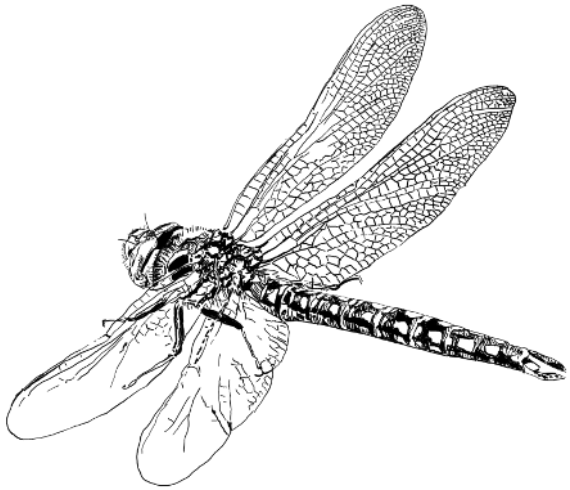
Hoe we deze soort willen ondersteunen
De argusvlinder is een van de weinige vlinders die gedijt in veenweidegebied. Zet eitjes af in door konijnen gegraven kuiltjes of diepe sporen van vee. De soort kan worden ondersteund met extensivering van het beheer van vochtige (kruidenrijke) graslanden.

bron: (Vlinderstichting, 2024)*, duinconsulent Adri Remeeus*

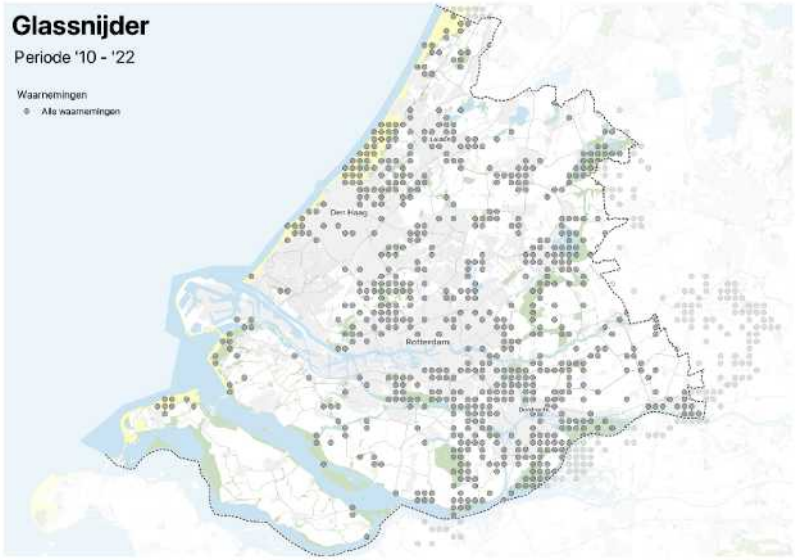
Figuur 18 - Verspreidingskaart argusvlinder in Zuid-Holland

Glassnijder *(Brachytron pratense)* icoonsoort Zuid-Holland status: vrij algemeen

Biotopen: *helder, schoon water met riet, biezen of zeggen*
Voedsel: *kleine vliegende insecten*
Begeleidende soorten: *libellen en juffers, amfibieën*
Beschrijving: de Glassnijder is een vroege soort die gevonden kan worden bij stilstaande of zwak stromende wateren, meestal met zomen van riet, biezen of zeggen. De meeste vindplaatsen hebben bos in de directe nabijheid. Hij heeft een voorkeur voor wateren van minder dan tien meter breed. Op de oever groeien planten als egelskop, lisdodde, biezen, moerasvaren en riet, in het water fonteinkruiden en blaasjeskruid. Voortplanting is ook waargenomen in dicht begroeide greppels. In de duinen is voortplanting vastgesteld bij kwelplassen met een goed ontwikkelde vegetatie van bijvoorbeeld grote lisdodde en paddenrus, bij plassen met planten als lidsteng en aarvederkruid en bij een waterwinkanaal.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
De glassnijder is een icoonsoort voor de provincie. Diens aanwezigheid is indicator voor helder, schoon water met veel waterplanten en riet. Ook andere libellen en juffers gedijen waar de glassnijder gedijt.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
Door de aanleg van ecologische oevers met verschillende waterplanten en door kwelwater beter vast te houden in duinrellen, ontstaat leefmilieu voor de glassnijder.

bron: (Vlinderstichting, 2024)*, duinconsulent Adri Remeeus*

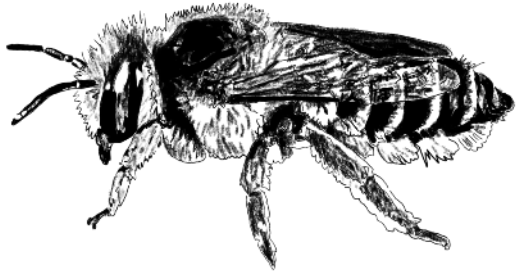

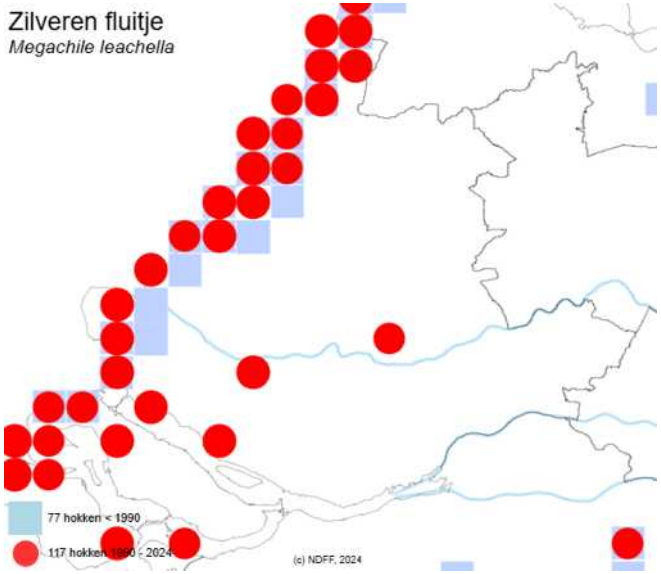
Figuur 19 - Verspreidingskaart glassnijder in Zuid-Holland

Zilveren fluitje *(Megachile leachella)* status: Rode Lijst kwetsbaar

Biotopen: *steile hellinkjes, stuifzanden, kustduinen*
Voedsel: *polylectisch, voorkeur voor gewone rolklaver*
Begeleidende soorten: *solitaire bijen, konijn, zandhagedis*
Beschrijving:
Het Zilveren fluitje is nagenoeg verdwenen uit de binnenlandse stuifzanden en nu grotendeels beperkt tot de kustduinen, maar mogelijk bieden natuurherstelprojecten in het rivierengebied nieuwe levenskansen. De soort nestelt meestal in de grond, maar ook wel in bestaande gangen in hout of in stengels.
De soort nestelt vaak in steile hellinkjes. Plaatselijk kunnen grote kolonies gevormd worden. Voor de nestbouw worden onder meer bladstukken van berk gebruikt. Het is een polylectische soort die graag op gewone rolklaver vliegt
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
In een rapportage ((Reemer, 2017)) is de bijenfauna van de provincie Zuid-Holland onder de loep genomen. Hieruit bleek dat de duinen van Zuid-Holland van bijzonder groot belang zijn voor de Nederlandse bijenfauna. Niet alleen komt in de duinen een groot aantal bijensoorten voor, maar veel van deze soorten zijn elders in Nederland niet of nauwelijks te vinden. Dit geldt ook voor het zilveren fluitje. Bijen zijn zeer belangrijk bij de bestuiving van verschillende planten, en een indicator voor kruidenrijke omgeving.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
Deze soort heeft baat bij een bloemrijk duinlandschap met veel open (stuif)plekken om te nestelen. In het beheer kan hier rekening mee gehouden worden door dichtgroei met grassen en mossen te voorkomen en (kleinschalige) stuifplekken te bevorderen.

(Nationale Databank Flora en Fauna, 2024)

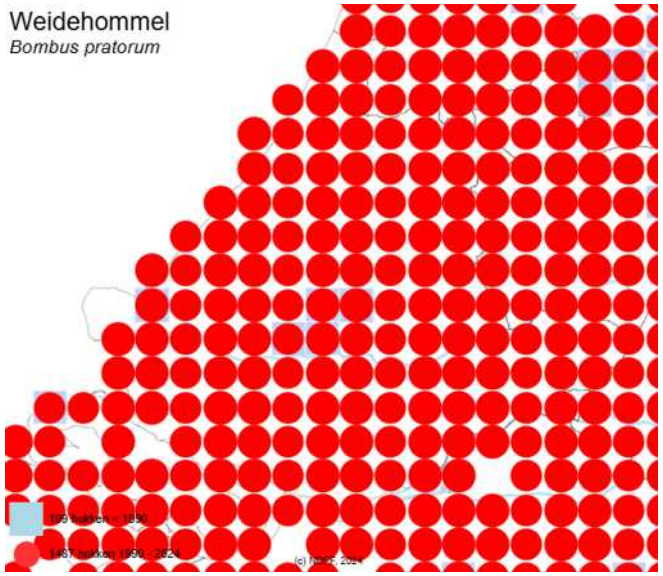
Figuur 20 - Verspreidingskaart zilveren fluitje in Zuid-Holland

Weidehommel *(Bombus pratorum)* icoonsoort Zuid-Holland status: algemeen

Biotopen: *bosranden, bloemrijke graslanden, natuurrijke stedelijke omgeving*
Voedsel: *bloemen, polylectisch: stuifmeel en nectar uit diverse plantenfamilies*
Begeleidende soorten: *hommels, tuinvogels*
Beschrijving: De Weidehommel is in het gehele land algemeen en wordt in allerlei biotopen aangetroffen: bosranden, bloemrijke graslanden, maar ook in de stedelijk omgeving. De Weidehommel nestelt onder of bovengronds, met een volkgrootte van 50 tot 120 individuen. Deze soort is sterk polylectisch en verzamelt stuifmeel van verschillende plantensoorten uit diverse plantenfamilies.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort:
De weidehommel is een icoonsoort voor provincie Zuid-Holland. Het is een vrij algemene hommelsoort die desondanks achteruit gaat en model staat voor veel insecten en voor vergroening in de bebouwde kom.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
Deze hommel kan worden ondersteund met het verwijderen van tegels uit de tuin en rond de woningen, door aanplant van inheemse en bloemrijke planten en met extensief weidebeheer.

(Nationale Databank Flora en Fauna, 2024)

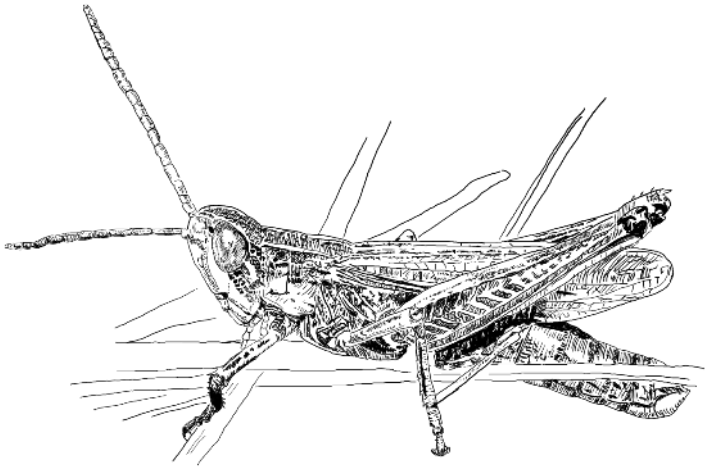

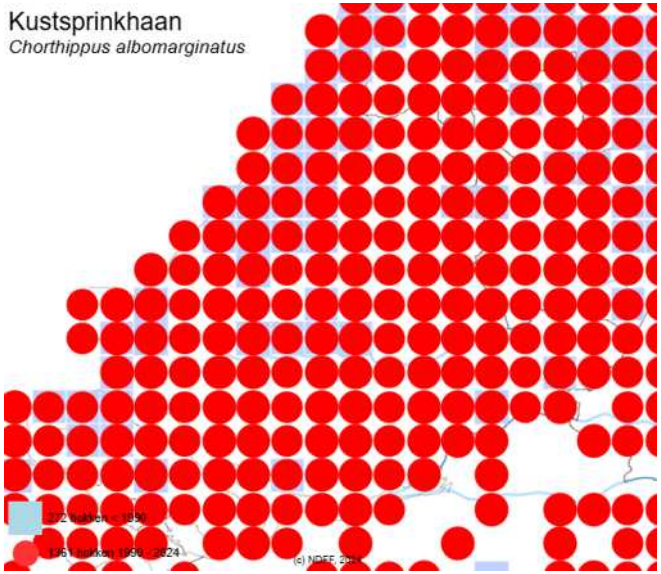
Figuur 21 - Verspreidingskaart weidehommmel in Zuid-Holland

Kustsprinkhaan *(Chorthippus albomarginatus)* status: algemeen

Biotopen: *duinen, wegbermen en graslanden*
Voedsel: *grassen*
Begeleidende soorten: *bestuivers*
Beschrijving*:* de Kustsprinkhaan komt vooral voor in voedselrijkere graslanden op eigenlijk alle grondsoorten van Nederland. Vindplaatsen zijn de duinen, wegbermen en graslanden. Anders dan de naam doet vermoeden kan de Kustsprinkhaan in heel Nederland gevonden worden, maar vooral ook in en langs de duinen. De voedselbron zijn vooral grassen.
Reden om deze soort op te nemen als gidssoort
Een algemene sprinkhaan die voornamelijk aan de kust te vinden is en zal gedijen bij ecologisch grasland, berm- en dijkbeheer.
Hoe we deze soort willen ondersteunen
Deze sprinkhaan kan worden ondersteund door verschillende bermen en dijken in ecologisch beheer te nemen (extensief en gefaseerd maaibeheer).

(Nationale Databank Flora en Fauna)

Figuur 22 - Verspreidingskaart kustsprinkhaan in Zuid-Holland

Gidssoorten en hun leefgebied

Binnen dit project is ervoor gekozen om de versterking van de biodiversiteit in de binnenduinrand vorm te geven vanuit het perspectief van een aantal diersoorten. De gidssoorten zijn kenmerkend voor de verschillende landschappelijke kwaliteiten van de binnenduinrand. Door het leefgebied voor deze soorten te verbeteren profiteren ook allerlei andere dier- en plantensoorten. In hoofdstuk 4 zijn de gidssoorten benoemd en is beschreven hoe het leefgebied van de soorten in de binnenduinrand kan worden verbeterd. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geselecteerde gidssoorten en het leefgebied waarin de soort kan worden aangetroffen.

	status		leefgebied																								
soortnaam	icoonsoort provincie Zuid-Holland	zeldzaam, algemeen	vochtige duinvallei	duinrel, duinbeek	poelen, meren	riet en ruigte	moerasbos	sloot	dicht duinstruweel	open duinstruweel	heggen en hagen	oud bos	jong bos	bosrand	landgoederen, buitenplaatsen	stuifzand	duingrasland	dijk	berm	veenweide	akker, bollen	gebouwen, bunkers	golf, sportparken, stadsparken	tuinen en tuincomplexen
konijn	x	kwetsbaar								x				x	x	x	x						x	
dwergmuis		niet bedreigd				x			x		x						x	x	x		x			
meervleermuis	x	niet bedreigd		x		x		x			x			x						x		x		x
rosse vleermuis	x	kwetsbaar	x		x	x						x		x	x									
tureluur		afnemend	x		x	x		x											x	x				
nachtegaal	x	kwetsbaar							x		x			x	x								?	?
blauwborst	x	algemeen	x			x	x																	
ijsvogel		sinds 2017 niet meer op de RL		x	x		x	x				x		x	x									
boomklever	x	algemeen										x		x	x								x	x
grauwe klauwier		bedreigd								x	x		x	x	x			x		x	x			
veldleeuwerik		gevoelig								x							x	x	x		x			
zandhagedis	x	kwetsbaar								x						x	x							
rugstreeppad	x	gevoelig	x				x													x				
bruin blauwtje		gevoelig								x						x	x	x	x		x			
argusvlinder	x	niet bedreigd, gaat achteruit						x											x	x				
glassnijder	x	vrij algemeen	x	x	x	x		x																
zilveren fluitje		kwetsbaar								x						x	x	x						
weidehommel		algemene soort												x	x				x	x			x	x
kustsprinkhaan		algemene soort								x						x	x	x	x	x				

5. Biotopen van de binnenduinrand

In dit hoofdstuk volgt een overzicht van biotopen die aangetroffen worden in de binnenduinrand van Zuid-Holland. Van iedere biotoop wordt ook een aantal maatregelen genoemd die kunnen bijdragen aan verbetering hiervan. Bij iedere biotoop wordt daarnaast vermeld voor welke gidssoorten deze biotoop van belang is. Voor een aantal biotopen bestaat er ook een Natuurtype uit de Index Natuur en Landschap. Deze kan als leidraad dienen voor de beheermaatregelen die genomen kunnen worden ter verbetering van de biotoop. Het natuurtype of de natuurtypen die van toepassing zijn, worden daarom ook vermeld bij iedere biotoop. Deze is voorzien van een weblink naar de omschrijving van het natuurtype en de beheermaatregelen op de webpagina van (BIJ12).
Het werkgebied van dit project is aangrenzend aan de Natura2000-gebieden in de duinen. In Bijlage 1 vindt u een overzicht van de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten die voorkomen in de beschermde delen van de Zuid-Hollandse duinen.

1. Wateren

In alle omstandigheden draagt de aanwezigheid van water bij aan biodiversiteit. Ecologisch waterbeheer verdient in de binnenduinrand extra aandacht vanwege de toegang tot schoon, mineraalrijk grondwater uit de hoger gelegen duinen. Dit water kan aan het oppervlak worden gebracht middels duinrellen: een gegraven beek of greppel langs de binnenduinrand waar overtollig water uit de duinen naartoe stroomt. Het voorkomen van duinrellen is sterk gerelateerd aan de breedte van het achterliggende duingebied en de daarmee samenhangende opbolling van de zoetwaterbel (Stichting Duinbehoud, 1992). De schone kwel vormt een biotoop voor de glassnijder en andere diersoorten die afhankelijk zijn van schoon water, zoals verschillende waterkevers, kreeftachtigen, waterwantsen, kokerjuffers en mijten. Planten die hier aangetroffen kunnen worden zijn drijvend en dichtbladig fonteinkruid, pijlkruid, holpijp en verschillende kranswieren. Het is van belang om deze waardevolle waterbron zo goed mogelijk te benutten en te zorgen dat het niet vermengd raakt met ander (vaak voedselrijk) oppervlaktewater.

Maatregelen die genomen kunnen worden om invloed van kwelwater te vergroten zijn:

- het beperken van de invloed van boezemwater door middel van het plaatsen van dammen waarmee duinwater en boezemwater over een zo groot gebied als mogelijk gescheiden blijven (zie figuur 3);
- aanleg van duinrellen. Dit kan door het aanleggen van greppels en watergangen langs de binnenduinrand. Schoon kwelwater komt zo naar het oppervlak; een variant hierop is de aanleg van duinbeken, een watergang met flauwe oevers;
- hier en daar steile oeverwanden creëren of handhaven om nestelgelegenheid voor ijsvogels te bieden.

Water is leven: de aanwezigheid van water zorgt voor gevarieerdere plantengroei en het trekt dieren aan. De biodiversiteit kan vergroot worden door ruimte te geven aan water. Bij het aanleggen of uitbreiden van de waterbiotoop is het voor veel soorten van belang dat oevers flauw zijn, zodat dieren gemakkelijk uit het water kunnen klimmen en verschillende oeverplanten de gelegenheid krijgen om te kiemen (zie figuur 4). Ook bieden verschillende waterdiepten gelegenheid tot nestelen en ei-afzetting voor onder andere vogels, amfibieën en libellen. Zie figuur 5. Bij het schonen van een water, wat moet gebeuren om te zorgen dat het niet dichtgroeit, heeft het de voorkeur om het schonen te faseren: het ene jaar wordt het ene deel geschoond, en het andere jaar het

Figuur 3 - bij dit voorbeeld in Noordwijk zorgt een dammetje dat schoon kwelwater uit het duin gescheiden blijft van het boezemwater

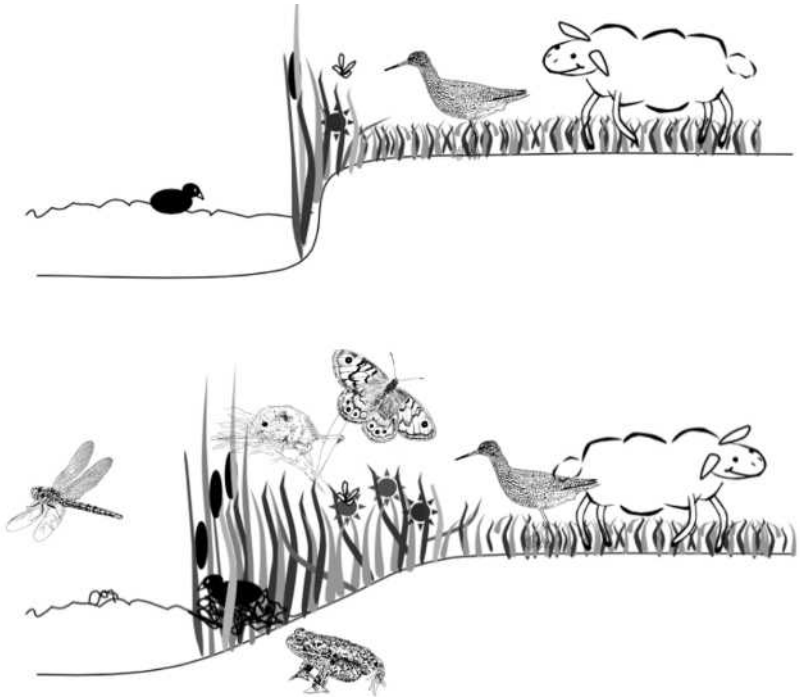
Figuur 4 - met de aanleg van glooiende oevers wordt biotoop gecreëerd voor planten met variërende waterbehoefte. Ook kunnen diersoorten hierdoor gemakkelijker in en uit het water klimmen en vinden zij hier gelegenheid om nesten te maken of eieren af te zetten. Dit voorbeeld is in Noordwijk, bij zorgpark Willem van den Bergh.

andere deel. Het leefgebied voor planten en dieren in en rond het water kan vergroot en verbeterd worden door:

- graven van poelen en vijvers,
- flauwe oevers en moeraszones creëren langs watergangen, vaarwegen, dijken,
- licht maaibeheer en gefaseerd schonen.

Gidssoorten die hiervan profiteren: dwergmuis, meervleermuis, rosse vleermuis, ijsvogel (bij steile oevers), tureluur, rugstreeppad, glassnijder, argusvlinder

Natuurtypen: N03.01 Beek en bron - BIJ12

Figuur 5 - door oevers een flauw profiel te geven wordt er meer ruimte voor verschillende plant- en diersoorten gecreëerd.

2. Riet en ruigte

Zoals in voorgaande paragraaf beschreven, biedt water een gevarieerd leefgebied voor veel soorten. Flauwe oevers en moeraszones geven ruimte aan oeverbeplanting, watervogels, paaigelegenheid en ei-afzetting voor amfibieën en libellen. Wilg en els zijn bomen met een grote waterbehoefte en zijn voor veel insecten- en vogelsoorten van belang. Begroeide oevers en moeraszones kunnen verbeterd worden door:

- aanpassen oeverbeschoeiing en bodemprofiel om rietgroei te stimuleren,
- gefaseerd maaibeheer oevervegetatie.

Gidssoorten die hiervan profiteren: dwergmuis, meervleermuis, rosse vleermuis, rugstreeppad, glassnijder, argusvlinder

Natuurtypen: N05.01 Moeras (vervallen) - BIJ12 N05.02 Gemaaid rietland - BIJ12 N05.04 Dynamisch Moeras - BIJ12

3. Struweel

Struiken, heggen, hagen en struweel bieden voedsel- en nestelgelegenheid voor allerlei dieren. Struweel zorgt voor leefgebied, beschutting en luwte. Struweelbegroeiing is uitermate geschikt langs fietspaden om het fietsplezier te vergroten, en ook rondom weiden en akkers zorgt een kleinschalig cultuurlandschap met heggen en hagen voor verbindingen en leefgebied. Het draagt bij aan het verbeteren van zichtlijnen.
Door het struweel in de duinen aan te laten sluiten op en te verbinden met heggen en hagen het binnenland in, wordt aan verschillende diersoorten doorgang verleend en ontstaat een ecologische transportroute. Denk hierbij aan bermbeplanting, heggen rondom weiden en akkers en struweelbeplanting op landgoederen, buitenplaatsen en golfbanen.
Met struweelbegroeiing kan daarnaast de overgang van gras- en kruidenland naar bos verzacht worden. Juist op de overgangen van het ene naar het andere biotoop zien we een hoge activiteit en diversiteit in de natuur. In sommige gevallen is het goed om struweel meer open te maken. Hiermee kan habitat worden gecreëerd voor bijvoorbeeld zandhagedis, verschillende zandbijen, vlinders, konijn.
Bij het kiezen van soorten beplanting is het tenslotte van belang dat gebiedseigen soorten worden gehandhaafd en dat gebiedsvreemde soorten worden gemeden of zelfs verwijderd. Voorbeelden van gebiedseigen soorten zijn (al of niet gemengde) hagen van meidoorn, duindoorn, liguster, sleedoorn, kardinaalsmuts, kornoelje, verschillende rozen, els, beuk. Deze bieden ook weer houvast aan klimmers als kamperfoelie, heggenrank en hop. Meer soorten kunnen geraadpleegd worden in de catalogus op www.heggen.nu.
Struweelbeplanting kan worden verbeterd door:

- aanplant van heggen en hagen rondom weiden en akkers,
- aanplant van heggen en hagen langs paden en wegen,
- communiceren met landgoedeigenaren, golfclubs en bewoners over het belang van gebiedseigen struweelbeplanting,
- vervangen uitheemse beplanting (b.v. coniferen, olijfwilg, laurierkers, rimpelroos) door inheemse soorten.

Gidssoorten die hiervan profiteren: dwergmuis, meervleermuis, nachtegaal, grauwe klauwier, zilveren fluitje

Natuurtypen: N12.06 Ruigteveld - BIJ12

Figuur 6 - inheemse struweelbeplanting met onder andere duindoorn, sleedoorn, meidoorn en wilde liguster langs een onverhard pad bij de duinrug langs de N206 bij De Zilk.

Figuur 7 – een kans voor meer biodiversiteit: het vervangen van een uitheemse haag van olijfwilg voor een gemengde haag met gebiedseigen soorten. Kruising Huygenslaan en Zwarteweg, Noordwijk.

4. Bosgebieden

De struwelen in het duin kunnen over grote oppervlakten aaneengesloten voorkomen en lopen vaak geleidelijk over in hoger opgaand bos; deze variatie is aantrekkelijk voor veel vogelsoorten. Aan de binnenduinrand kan duinbos rijk aan voorjaarsbloeiers zijn.
Duinbos kan voorkomen op zowel kalkrijke als kalkarme zandgronden in het Duin- en Kustgebied, zowel op duinen als in vochtige valleien. In de meeste duingebieden in Nederland komt het veelvuldig voor. Duinbos (inclusief struweel) is vaak op een natuurlijke manier ontstaan, als gevolg van successie. In de negentiende eeuw waren bossen nog zeer schaars in de duinen. Door het wegvallen van konijnenvraat en door een slechte luchtkwaliteit (stikstofdepositie) is er thans sprake van versnelde successie vanuit open duin. Veel naaldbossen zijn ontstaan door aanplant in het verleden o.a. om het stuivende duinzand vast te houden.
Duinbos wordt gedomineerd door of kent een gemengd voorkomen van ruwe berk, zomereik en beuk. Op plekken waar struwelen domineren komen soorten als meidoorn, duindoorn, wegedoorn, egelantier, hondsroos en gewone vlier voor. Op open plekken komen dauwbraam en kruidenrijke zoomvegetaties voor. Bij begrazing zijn ook grazige vegetaties aanwezig. Een hoge diversiteit van duinbos treedt op bij een afwisseling van struweel, opgaand bos en open plekken. Door de invloed van zeewind ontstaat er een geleidelijke natuurlijke overgang van struweel in het buitenduin naar hoger opgaand bos in verder van de zee gelegen binnenduin. De bossen en struwelen zijn rijk aan broedvogels. De bossen hebben daarnaast belangrijke betekenis voor diverse soorten paddenstoelen en vaatplanten. Loofbos is qua flora en fauna vaak meer divers dan naaldbos, hetzelfde geldt voor kalkrijke duinbossen ten opzichte van kalkarme. (BIJ12)
Een deel van de duinbossen in Zuid-Holland behoort ook tot het natuurtype N17.03 - Park- en stinzenbos. Dat zijn vormen van bos die vallen binnen een historisch park- of tuinaanleg, meestal zijn het oude bossen bij landgoederen met in de ondergroei een karakteristieke stinzenflora en vaak bolgewassen en kruidachtige overblijvende gewassen. Het beheer is gericht op het behouden van de bijzondere (soms uitheemse) bomen en het handhaven van de karakteristieke struiklaag en kruiden. Dit kan betekenen het vrijstellen van bijzondere bomen, het vrijhouden van opslag van delen waar de bijzondere stinzenflora voorkomt en het behouden van de struiklaag. In sommige bossen gaat het om bollen of kruiden van de stinzenflora, maar het kan ook gaan ook om bloeiende struiken zoals azelea en rhododendron. Deze bossen kennen tegenwoordig vaak een actief beheer gericht op het in

Figuur 8 - in het vroege voorjaar zorgt stinsenbeplanting in de ondergroei van bossen voor kleur en de eerste nectar van het jaar.

stand houden van oude bomen en boomholten en de daaraan gekoppelde aanwezigheid van broedvogels en vleermuizen.
Het beheer is afhankelijk van de historie en de locatie. Op sommige locaties is het goed om bosverjonging te stimuleren, op andere juist om oude bomen te behouden. Op weer andere plaatsen kan de aanplant van nieuwe bomen zorgen voor ecologische verbindingen tussen bossen en bosschages. De verbeterkansen voor bossen in de binnenduinrand bestaan uit:

- herstel laanbeplanting,
- bosverjonging stimuleren,
- in stand houden oude bomen,
- dode bomen laten staan en dood hout laten liggen,
- bosranden geleidelijk in struweel- of kruidenbiotoop over laten lopen,
- vervangen uitheemse beplanting (met name coniferen) door inheemse soorten.

Gidssoorten die hiervan profiteren: rosse vleermuis, ijsvogel, boomklever

Natuurtypen: N15.01 Duinbos - BIJ12 N17.03 Park- en stinzenbos - BIJ12

Figuur 9 - boven: gewenste ondergroei van mossen en kruiden, beneden: minder gewenste ondergroei van woekerende klimop en aangeplante coniferen.

5. Graslanden

Het duingrasland vormt één van de meest soortenrijke ecosystemen. Voor instandhouding van de duingraslanden, en om struweelvorming tegen te gaan, is begrazing door grazers, met in het bijzonder konijnen, van belang. ((Stichting Duinbehoud, 1992)*, p. 40*)
Waar konijnen ontbreken, kan ecologisch (sinus / gefaseerd) maaibeheer, of extensieve begrazing door grote grazers deze rol opnemen. Het beheer bestaat uit extensieve beweiding, of er wordt 1 of 2 keer per jaar gemaaid. Door verschraling en begrazing met een gescheperde kudde kan de rijkdom vergroot worden, de kudde zorgt ook voor transport van zaden en daarmee voor genetische uitwisseling. De graslanden worden doorgaans niet bemest. (BIJ12)
De soortenrijkdom van het duingrasland is terug te zien in de binnenduinrand op plaatsen waar ecologisch graslandbeheer wordt gevoerd. Bermen, dijken, overhoekjes, parken, weilandjes en akkerranden in de binnenduinen bieden kansen om de van de nature aanwezige zaadbank aan te spreken en zo bij te dragen aan uitbreiding van het areaal voor de rijke duinflora en het leefgebied van de vele hieraan verbonden insecten, vogels en zoogdieren. Dijken en bermen kunnen kruidenrijke graslanden met elkaar verbinden verder het binnenland in.
De variatie en afwisseling van de flora en fauna op dijken kan groot zijn door verschillen in microklimaat: een droge top, een helling op verschillende windrichtingen, afgetrapte randen langs schapenpaadjes en vochtige stukken aan de voet van de dijk. Bloemrijke dijken zijn van belang voor planten, zoals klaversoorten, wilde uien en soorten van kalkrijke zomen en ruigten, dagvlinders, bijen en zoogdieren.
Goede weidevogelgraslanden worden gekenmerkt door een open karakter, een mozaïek van diverse vormen van graslandbeheer: diversiteit in maaidata, beweiding, plasdras, brede, rijk begroeide slootkanten, enz. Soorten als grutto, kievit, scholekster en tureluur vinden hier hun voedsel- en broedgelegenheid. (BIJ12)

De verbeterkansen voor graslanden in de binnenduinrand zijn:

- extensief maaibeheer van overhoekjes, golfbanen, landgoederen, stadsparken, enz.,
- extensiveren beheer bermen van dijken, wegen en paden,
- gefaseerd en uitgesteld maaibeheer en/of sinusbeheer of een andere vorm van maaien op maat.
- Werken aan voorkennis en opleiding bij nieuwe aanbestedingen voor groenbeheerders (kwaliteitseis aanbesteding),

Figuur 10 – Strandweg, 's Gravenzande: links maaibeheer, rechts begrazing door schapen.

Figuur 11 – grote kansen voor biodiversiteit worden geboden door vlak langs de duinrand akkers uit cultuur te nemen en om te vormen tot ecologisch graslandbeheer zoals op deze locatie langs de Duinweg in Noordwijkerhout, waar bollengrond is omgezet in kruidenrijk grasland, wat gevoed wordt met kwelwater uit de duinen.

- Uit cultuur nemen van akkers direct grenzend aan de duinrand,
- extensiveren en faseren beheer cultuurgraslanden (verminderen graasdruk en bemesting),
- soortenbeheer (weidevogelbescherming, kruidenrijke akkerranden of dijken).

Gidssoorten die hiervan profiteren: konijn, tureluur, grauwe klauwier, veldleeuwerik, zandhagedis, bruin blauwtje, argusvlinder, glassnijder, zilveren fluitje, weidehommel, kustsprinkhaan

Natuurtypen: N12.01 Bloemdijk - BIJ12 N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland - BIJ12 N13.01 Vochtig weidevogelgrasland - BIJ12

6. Akkers

Kruiden- en faunarijke akkers, bestaan meestal uit akkers met ijle kruid- of grasachtige vegetaties die zich tussen de verbouwde gewassen bevinden. Tot ruim in de eerste helft van de vorige eeuw behoorden akkers tot een van de rijkste ecosystemen met een sterk regionale identiteit (BIJ12). In Zuid-Holland gaat het met name om de bollenvelden op de geestgronden tussen Hillegom en Katwijk.
Door verandering in gewaskeuze en intensivering van teelten (wat gepaard ging met efficiëntere zaadschoning en intensievere, vaak chemische onkruidbestrijding en een sterkere bemesting) is er van biodiversiteit op akkers in Nederland weinig overgebleven. Veel van akkers afhankelijke soorten staan op de Rode Lijst. Om deze soorten en het cultuurhistorische beeld van deze akkers te behouden worden er in het natuurbeheer daarom speciaal hiervoor akkers beheerd op verschillende bodemtypen en/of wordt er gewerkt aan akkerranden beheer. (BIJ12)
Typerende vogelsoorten van een kruiden- en faunarijke akker zijn veldleeuwerik, graspieper en patrijs. De veldleeuwerik wordt regelmatig gehoord in de (soms braakliggende) bollenvelden tussen De Zilk en Wassenaar.

Figuur 12 - braakliggend bollenveld aan de Northgodreef in Noordwijk waar de veldleeuwerik werd waargenomen.

De verbeterkansen voor akkers in de binnenduinen zijn:
- verminderen chemische bestrijding (on)kruiden en (on)gedierte,
- verminderen bemesting,
- met regelmaat akkers braak laten liggen,
- ruimte geven aan de natuur op overhoekjes, akkerranden, werkpaden en slootkanten

Gidssoorten die hiervan profiteren: grauwe klauwier, veldleeuwerik, bruin blauwtje, argusvlinder, weidehommel, kustsprinkhaan

Natuurtype N12.05 Kruiden- en faunarijke akker - BIJ12

7. Bebouwde kom

Zuid-Holland is een zeer dichtbevolkte provincie. Dit betekent dat ook in en aan de duinen veel bebouwing en verharding aanwezig is en dat beschikbare ruimte voor natuur constant onder druk staat. Dit heeft gevolgen voor klimaatregulatie, beweging van luchtstromen, waterbeheer, en de aanwezige ruimte voor natuur. Het maken van verbindingen en stapstenen voor natuur vanuit het duin is hier een grote uitdaging. Door de drukbevolkte, bebouwde omgeving is de soortensamenstelling van een stad anders dan dat van het omliggende gebied. Dit biedt echter ook kansen. Denk bijvoorbeeld aan rotsbewonende vleermuizen in spouwmuren van gebouwen, een klokjesbij die zich voedt met de campanula in geveltuinen en zoutminnende planten, zoals hertshoornweegbree, die het goed doen langs wegen waar in de winter zout gestrooid wordt. Muren bieden kansen voor verticale groei.
De stad biedt de mogelijkheid om een groot publiek aan te spreken en deze te betrekken bij de waarde van de natuurlijke omgeving waarin zij wonen. Ieder snippertje groen en ieder park wordt door velen gekoesterd. Het vraagt om een andere aanpak, die gericht is op communicatie en educatie en waarbij ook de esthetische en emotionele waarde van soorten van belang is.
Het is van belang om de bestaande natuurrijke locaties in de bebouwde kom te beschermen en de hoge potentie voor de ecologische kwaliteit van natuurlijke tuinen dichtbij de kust bij bewoners te benadrukken.

De verbeterkansen in de bebouwde kom in de binnenduinen zijn:
- inrichting duintuinen stimuleren (inheemse planten, faciliteiten voor de fauna, vijvertje, enz.),
- natuur inclusief bouwen stimuleren,
- ecologisch inrichten industrieterreinen,
- groenbeheer afstemmen op inheemse planten en dieren,
- extensiveren van het maaibeheer (boomspiegels, gevelranden, slootkanten, enz.).

Gidssoorten die hiervan profiteren: meervleermuis, boomklever, rugstreeppad, glassnijder, weidehommel

Figuur 13 - de Haagse Beek wordt gevoed door kwelwater uit de duinen en loopt dwars door Den Haag naar de Hofvijver. Natuurvriendelijk oeverbeheer wordt door het schone duinwater flink beloond met een hoogkwalitatieve, rijke flora.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verwachte effect van verschillende maatregelen voor inrichting en beheer op de verschillende gidssoorten. De locaties waar deze maatregelen in praktijk kunnen worden gebracht staan verder uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Legenda: - - = maatregel zeer nadelig voor de soort, - = nadelig, 0 = geen duidelijk effect, + = voordelig, ++ = zeer voordelig

	maatregelen voor herstel																															
soortnaam	herstel duinrellen, retentie kwelwater	aanleg poelen en vijvers	moeraszones langs dijken en wegen	plasdras aanleggen in weilanden	peilverhoging weilanden	ecologisch oeverbeheer	(harde) oevers van vaarwegen	heggen en hagen rondom weiden en akk	ruimte voor dicht duinstruweel	duinstruweel open maken	elzensingels	bermbeplanting	smalle bosstroken als ecoverbinding	bos behouden	bosverjonging	landgoedbossen	extensief beheer	duingraslanden	kruidenrijke dijkranden	zandige steilwandjes	extensief beheer overhoekjes, golfbanen	uitgesteld maaibeheer	weidevogelgebied	extensieve begrazing	akkerranden	pesticidevrije landbouw	handmatig oogsten	akkervogelgebied	nestkasten	natuurinclusief bouwen stimuleren	herstel processen (o.a. kwelstroom)	ecologisch beheer golfterreinen	honden aanlijnen	inrichting duintuinen
konijn	0	0	-	-	-	-	-	+	- -	+	-	+	+	-	0	0	++	++	+	0	+	0	0	++	+	+	+	+	0	0	0	+	++	+
dwergmuis	+	+	++	+	+	++	0	++	++	-	+	+	++	+	+	+	++	+	+	0	++	+	0	+	++	++	++	+	0	0	0	++	+	+
meervleermuis	++	++	++	+	+	++	0	++	+	0	++	++	++	+	0	+	+	0	+	0	+	+	+	+	++	++	0	0	0	++	+	+	0	+
rosse vleermuis	+	+	+	+	+	+	0	+	0	+	++	+	0	++	-	++	+	+	+	0	+	+	0	+	0	++	0	+	0	0	+	+	0	0
tureluur	0	0	++	++	++	++	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	0	+	0	++	++	++	+	+	++	0	0	0	0	+	++	++	0
nachtegaal	0	0	0	0	0	0	0	++	++	-	0	+	++	0	+	+	-	-	-	0	+	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	+	+	+
blauwborst	+	+	+	+	+	+	-	0	0	+	++	+	+	-	++	0	0	0	0	0	+	+	0	0	0	+	0	0	0	0	+	++	0	+
ijsvogel	++	+	+	0	0	++	++	+	0	0	+	+	+	+	0	++	0	0	0	0	+	0	0	0	0	+	0	0	+	0	+	++	0	0
boomklever	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	++	++	-	++	0	0	0	0	+	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	+	+	++
grauwe klauwier	0	0	0	0	0	0	0	++	+	++	0	++	+	-	+	0	+	+	+	0	+	0	0	0	+	++	0	+	0	0	0	+	+	0
veldleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	+	-	+	0	0	0	-	0	-	++	++	+	0	+	+	0	+	++	++	+	++	0	0	+	+	+	0
zandhagedis	0	0	0	0	0	0	0	0	- -	++	0	+	-	-	0	-	+	+	+	+	+	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	+	++	+
rugstreeppad	++	+	++	++	++	++	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+	+	+	+
bruin blauwtje	0	0	0	0	0	0	0	+	- -	++	0	-	-	-	0	-	++	++	++	+	+	+	0	+	++	++	++	++	0	0	0	+	0	+
argusvlinder	+	0	+	++	++	++	0	+	-	+	+	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	++	++	++	+	++	0	0	0	0	0	+	0	+
glassnijder	++	++	++	++	++	++	-	0	0	+	+	+	+	0	0	0	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	0	+	0	0	++	+	+	++
zilveren fluitje	0	0	0	0	0	0	0	0	-	+	0	0	0	0	0	0	+	++	++	++	+	+	0	+	+	++	+	++	0	0	+	++	+	+
weidehommel	0	0	+	+	+	+	+	0	0	+	0	+	+	0	0	+	+	+	+	+	++	++	++	++	+	++	+	+	+	++	+	++	0	++
kustsprinkhaan	0	0	0	0	0	0	0	0	-	+	0	0	0	0	0	0	++	++	++	++	+	+	0	0	+	++	+	++	0	0	0	+	+	+

6. Kansen voor versterking biodiversiteit, thematische invulling

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de kansen voor het versterken van de biodiversiteit op verschillende locaties in de binnenduinrand. Op basis van diverse veldverkenningen zijn de kansen en mogelijkheden in beeld gebracht voor versterking van de biodiversiteit langs de binnenduinrand tussen Hoek van Holland en Noordwijk. De kansen en mogelijkheden worden per thema besproken:

1. **Rood in het groen, groene buffers**
2. **Graslanden**
3. **Groen/Blauwe dooradering**
4. **Groen om de woning**
5. **Waterbuffers**
6. **Zilte natuur**

De genoemde locaties in de tekst zijn ook terug te vinden op een Google Maps kaart. In de tekst wordt daarvoor de afkorting GM gebruikt met een volgnummer:

https://www.google.com/maps/d/u/1/edit?mid=13erEuLsZC37-Igz6B3lH-BalBa-kVqU&usp=sharing

Bij de verdere uitwerking van kansrijke locaties kan meer specifiek bekeken worden voor welke gidssoorten deze locatie kansen biedt en wat dit betekent voor inrichting en beheer van de locatie. Zie daarvoor ook de tabel aan het eind van hoofdstuk 4 en de beschrijving van biotopen van de binnenduinrand in hoofdstuk 5.

1. Rood in het groen, groene buffers

Langs de binnenduinrand liggen op diverse locaties grote groene gebieden met een beperkte bebouwing en extensief gebruik. Dit betreft onder andere de groene buffers rondom woningbouwlocaties, diverse golfbanen in en langs de duinen, de verschillende landgoederen en buitenplaatsen en diverse zorginstellingen. Hier liggen kansen om de inrichting en het beheer van deze gebieden meer af te stemmen op het vergroten van de biodiversiteit.
De ervaring van afgelopen jaren is, dat er bij veel van de eigenaren van deze gebieden ook interesse is om de inrichting en het beheer af te stemmen op het vergroten van de biodiversiteit. Kansen voor inrichting en beheer zijn:

- Natuurvriendelijke inrichting van watergangen en waterpartijen. Onder andere door het verbreden en afvlakken van oevers, zodat er meer ruimte ontstaat voor een gedifferentieerde oeverbegroeiing en het leefgebied voor insecten en amfibieën wordt vergroot. Ook het vergroten van de ruimte aan een rietbegroeiing langs de oevers draagt bij aan het vergroten van de biodiversiteit.
- Uitheemse plantensoorten (zoals coniferen) vervangen door inheemse soorten (gunstig voor soortenrijkdom en insecten).
- Extensiveren van het maaibeheer van graslanden (gunstig voor bloeiende planten).
- Inzaaien van kruidenrijke grasmengsels (gunstig voor insecten).

Groene buffer Noordwijk
In het gebied tussen Noordwijk-Binnen en Noordwijk aan Zee zijn diverse groenontwikkelingen in gang gezet. Onder andere in combinatie met roodontwikkelingen (bouw van woningen). De aangelegde groenstructuren bieden kansen voor versterking van de biodiversiteit (GM 24, circa 4 ha). Onder andere door herstel van duinrellen of extensief maaibeheer van graslanden.

Figuur 14 – Een nieuw aangelegd groengebied naast een woningbouwlocatie langs de Beeklaan in Noordwijk.

Figuur 15 – Met langs het groengebied kansen voor droge en natte natuur.

Woonzorgpark Willem van den Bergh
Op en rond het woonzorgpark Willem van den Bergh in Noordwijk liggen diverse kansen voor het versterken van de biodiversiteit. Met name de hele strook tussen Het Laantje en het duingebied (GM 25, circa 2 ha) leent zich goed voor versterking van de biodiversiteit. Aan de noordkant ligt al een extensief gebruikt weiland met mogelijkheden voor herstel van duinrellen en kruidenrijke graslanden. Verder naar het zuiden liggen vochtige weilanden (GM 26, 10 tot 20 ha) met kansen voor de ontwikkeling van kruidenrijk grasland of rietmoeras. Dit gebied wordt gevoed door kwelwater uit de duinen.

Figuur 16 – Verschillende kansrijke locaties op het woonzorgpark Willem van den Bergh in Noordwijk.

Golfbanen
Golfbaan Estec in Noordwijk (GM 27) is aangelegd op ecologische grondslag. Binnen de beperkte ruimte zijn waterpartijen en bossages aangelegd. Dit heeft geresulteerd in een een golfbaan met rietoevers en bossages met ruimte voor flora en fauna.
Ook golfbaan Rozenstein (GM 29) is inmiddels overgestapt op een inrichting en beheer die erop gericht is meer ruimte te geven aan de natuur. Zo is er middels een duiker verbinding gemaakt met het naastliggende natuurgebied Lentevreugd en worden de waterpartijen op Rozenstein gevoegd door afstromend kwelwater uit het duingebied.
De Noordwijkse Golfclub, de Koninklijke Haagsche Golf & Countryclub en de Wassenaarse Golfbaan Groenendaal liggen alle drie in of direct tegen het duingebied aan. Hier liggen kansen voor verbetering van de biodiversiteit door om te schakelen naar een natuurvriendelijk beheer (minder bemesting en bestrijdingsmiddelen) en ruimte bieden aan natuurontwikkeling op de onbenutte delen van de golfbaan. De Noordwijkse Golfclub heeft inmiddels stappen ondernomen voor herstel van een vochtige duinvallei en herstel van grijs duin.

Figuur 17 – Golfbaan Rozenstein langs de Kokshornlaan in Wassenaar.

Figuur 18 – Golfbaan Estec langs de Zwarteweg in Noordwijk.

Mient-Kooltuin
Voor dit gebied is een plan in ontwikkeling gericht op groenontwikkeling en recreatie opvang (GM 30, 50 tot 150 ha). Onderdeel van het plan is de inrichting van een weidegebied en bosgebied. Kansen liggen er voor herstel van duinrellen, rietmoeras en bosgebied.

Figuur 19 – Kansen voor natte natuur in/langs de watergangen langs de N441 in Katwijk.

Figuur 20 – De groene buffer Mient-Kooltuin in Katwijk biedt kansen voor versterking van de biodiversiteit.

Groene Zone
De gemeente Wassenaar heeft een programma opgesteld voor de ontwikkeling van het landelijk gebied tussen de bebouwing van Wassenaar en de nieuwe bouwlocatie Valkenhorst (GM 31, 50 tot 100 ha). Dit programma biedt diverse aanknopingspunten voor het versterken van de biodiversiteit:

- Aan de noordrand is een robuuste ecologische verbinding geprogrammeerd langs de (voormalige) tankgracht. Deze verbinding biedt ruimte aan ecologische oevers, rietmoeras en bossages.
- Langs de N441 liggen kansen voor versterking van de bosstructuur door aanplant van meidoornhagen, elzenhagen o.i.d. en de aanleg van rietoevers.
- De weilanden aan weerszijden van de Ruigelaan bieden ruimte voor verhoging van het waterpeil, extensivering van het maaibeheer/beweiding en aanleg van plas/dras zones.
- Het zuidelijk deel van het voormalig vliegkamp Valkenburg wordt ingericht als natuurgebied (compensatie). Doelsoorten zijn de graspieper en veldleeuwerik.

Figuur 20 – De Groene Zone langs de N441 in Wassenaar biedt diverse kansen voor natte natuur in combinatie met opvang van kwelwater uit de duinen en waterbuffering. Een ecologische verbinding naar het binnenland is in voorbereiding en een natuurcompensatie project (voormalig vliegkamp Valkenburg) is inmiddels van start gegaan.

Hoge Klei
Langs en in de omgeving van de Kleiweg, aansluitend op golfbaan Rozenstein liggen mogelijkheden voor versterken van de biodiversiteit door herinrichting van oevers (eventueel in combinatie met de plannen voor de bouw van enkele villa's) (GM 32).

Figuur 21 – Langs de Kleiweg in Wassenaar zijn bouwplannen, dit kan worden gecombineerd met natuurinrichting.

Buurtweg
Langs de Buurtweg in Wassenaar (GM 33) liggen een aantal grote landgoederen (Voorlinden, Blankenburg, Blanckenhoeve) met kansen voor natuurinrichting en versterking van de biodiversiteit.
Een voorbeeld daarvan is het Landgoed Voorlinden. Hier is afgelopen jaren geïnvesteerd in o.a. de aanleg van waterpartijen en rietoevers. Deze inrichting zou verder ontwikkeld kunnen worden met o.a. de aanleg van ijsvogelwandjes en moeraszones. In het aangrenzende duingebied kan de Mahonie (exoot) worden bestreden en kan sturing worden gegeven aan het recreatief gebruik. Hier heeft zich een fijnmazig netwerk van wilde paden ontwikkeld ten koste van de begroeiing met mossen en korstmossen (grijs duin). Het uitzetten van een paaltjesroute en het afzetten van enkele wilde paden kan herstel van grijs duin bevorderen.

Figuur 22 – De grote landgoederen langs de Buurtweg in Wassenaar bieden kansen voor natuurinrichting.

Figuur 23 – Landgoed Voorlinden langs de Buurtweg in Wassenaar biedt kansen voor versterking van de biodiversiteit, het bijbehorende duingebied verdient een beter beheer.

Golfbanen Den Haag
Naast landgoed Voorlinden ligt de golfbaan van de Haagsche Countryclub Groen-Geel (GM 34). Hier liggen kansen voor natuurinrichting van de aanwezige greppels en watergangen en/of het benutten van overhoekjes.
Aansluitend (aan de andere kant van de N440) ligt de golfbaan Wassenaarse Golf Groendael (GM 34). Hier is bij aanleg al getracht om een duinlandschap terug te krijgen. De aangeplante helm zou geleidelijk vervangen kunnen worden door een vegetatie van duingrasland (met o.a. teunisbloem en slangenkruid). Er liggen nog uitdagingen om de harde beschoeiingen bij de waterpartijen meer natuurvriendelijk in te richten.
Richting de renbaan van Duindigt liggen nog meer kleine golfbanen. Maar die liggen al redelijk ingebed in duinvegetatie.

Figuur 24 – Rond de N440 in Wassenaar (Roggewoning/Groenendaal) liggen diverse golfbanen met kansen voor het benutten van "overhoekjes" die kunnen worden ingericht als natuur.

Renbaan Duindigt
Ten zuidoosten van park Duingeest (met een fraaie waterpartij) ligt de renbaan Duindigt (GM 35). De toekomst van deze renbaan is onzeker en er zijn plannen voor bebouwing en/of groenontwikkeling. Hier liggen kansen voor het verbinden van de landgoederen met bosontwikkeling.

Figuur 25 – Renbaan Duindigt langs de Waalsdorperlaan in Wassenaar.

Golfbaan Kijkduin
Aan de Wijndaelerweg in Kijkduin ligt Golfbaan Ockenburgh (GM 36). Deze golfbaan wordt vrij intensief gemaaid tot onder de bomen. Hier ligt ruimte voor minder intensief maaibeheer en kansen voor het ontwikkelen van bloemrijke (duin)graslanden.

Figuur 26 – Strak gemaaide greens van golfbaan Ockenburgh in Kijkduin.

Zorginstelling Kijkduin
Aan de Haagweg ligt de zorginstelling Parnassia Groep (GM 37). Op dit terrein liggen diverse percelen en watergangen met mogelijkheden voor versterking van de biodiversiteit (5 tot 10 ha). Dit betreft onder andere aanplant van inheemse soorten, een beheer gericht op versterking van biodiversiteit en aanleg van ecologische oevers.

Figuur 27 – De zorginstelling Parnassia langs de Monsterseweg in Den Haag is ruim opgezet met diverse kansen voor natuurinrichting en versterking van de biodiversiteit.

2. Graslanden

Langs de binnenduinrand liggen op diverse locaties graslanden met de mogelijkheden voor extensivering van gebruik en beheer. Dit kan door agrarisch natuurbeheer, aanleg van ecologische oevers, aanleg van plas/dras situaties of omvorming naar natuur. Een deel van die graslanden valt al onder het Natuur Netwerk Nederland, maar een deel ook niet.

Graslanden Kapelleboslaan
Langs de Kapelleboslaan (ter hoogte van vakantiepark Noordwijkse Duinen) liggen nog twee graslandpercelen die kansen bieden voor agrarisch natuurbeheer (GM 17, 10 ha), Hoeve De Blink. Deze graslanden vallen niet onder het Natuur Netwerk Nederland.

Figuur 28 – Het agrarisch bedrijf langs de Kapelleboslaan in Noordwijk met kansen voor ecologisch oeverbeheer en/of andere vormen van agrarisch natuurbeheer.

Graslandje Duinweg
Langs de Duinweg ter hoogte van uitzichtpunt Burgzicht (GM 18, circa 0,6 ha) ligt nog een (zeer) extensief beheerd grasland met een rijke kruidenvegetatie (o.a. veldbies). Voortzetting van dit beheer is gewenst. Deze graslanden vallen niet onder het Natuur Netwerk Nederland.

Figuur 29 – Langs de Duinweg in Noordwijk ligt nog een grasland met (zeer) extensief beheer.

Graslanden Sancta Maria
Langs de Randweg Noordwijk ligt een groot areaal grasland dat is aangewezen als NNN (GM 19, 20 tot 25 ha). Hier liggen kansen voor agrarisch natuurbeheer (of aankoop en extensivering van het beheer).

Figuur 30 – De graslanden van Sancta Maria langs de Randweg in Noordwijk vallen onder het Natuur Netwerk Nederland.

Landgoed Oude Zeeweg
Aan de voet van het duin van Noordwijk aan Zee ligt langs de Oude Zeeweg een mooi landgoed (GM 25). De graslanden lenen zich voor een ontwikkeling naar kruidenrijk duingrasland.

Figuur 31 – Langs de Oude Zeeweg in Noordwijk ligt een klein landgoed met kansen voor versterking van de biodiversiteit.

Landgoed Reigersbergen/Marlot
Tussen de landgoederen Reigersbergen en Marlot in Wassenaar (GM 38) ligt een agrarisch perceel met mogelijkheden voor extensivering van het grondgebruik en inrichting van natuurvriendelijke oevers of moeraszones (10 tot 30 ha).
Ook aan de westkant van de Benoordenhoutseweg liggen kansen om biodiversiteit te versterken door extensivering en herinrichting van graslanden.
Deze graslanden vallen voor een groot deel onder het Natuur Netwerk Nederland.

Figuur 32 – Aan weerskanten van de Benoordenhoutseweg in Wassenaar liggen graslanden met kansen voor natuurinrichting en/of agrarisch natuurbeheer.

Landgoederenroute
Langs de Landgoederenroute in Wassenaar liggen nog diverse graslandpercelen met een (kleinschalig) agrarisch gebruik. Hier liggen mogelijkheden voor natuurinrichting door het gebruik en beheer daarop af te stemmen (1 tot 5 ha).

Figuur 33 – Extensivering van het gebruik van de graslanden langs de landgoederenroute in Wassenaar kan de biodiversiteit versterken.

Rust en Vreugdelaan
In het agrarisch gebied rond de Rust en Vreugdelaan (GM 39) liggen mogelijkheden om de watergangen te voorzien van natuurvriendelijke oevers. De graslanden vallen onder het Natuur Netwerk Nederland (circa 9 ha). Door extensivering van het gebruik kan de biodiversiteit worden versterkt.

Figuur 34 – Rond de Rust en Vreugdelaan in Wassenaar liggen kansen voor aanleg van ecologische oevers, natuurinrichting en/of agrarisch natuurbeheer.

Berkheiveld
Tegenover park Duinrell ligt het Berkheiveld (0,2 ha). Dit wordt vooral gebruikt om te wandelen (met honden), maar biedt kansen voor natuurinrichting met duin gerelateerde planten. (GM 40)

Figuur 35 – Het Berkheiveld langs de Berkheistraat in Wassenaar.

Else Mauhslaan
Langs de Waasdorperweg/Else Mauhslaan (GM 41) ligt een groenstrook met watergang die voor natuur ingericht zou kunnen worden (0,1 ha).

Figuur 36 – Langs de Else Mauhslaan ligt een uitloopveld op een oude duinrug met kansen voor versterking van de biodiversiteit.

Kwartellaan
Langs de Laan van Poot ligt ter hoogte van de Kwartellaan een open veld met in aansluiting een groenstrook richting Bosjes van Pex. Hier liggen mogelijkheden om de biodiversiteit te versterken door een meer gericht natuurbeheer van het grasland (0,1 ha). GM 42

Figuur 37 – Langs de Kwartellaan kan de ecologische verbinding worden versterkt vanaf het duingebied naar de bosjes van Pex.

Overhoekjes Zwethzone
Ten zuiden van de Zwethzone (GM 43) liggen nog diverse graslandpercelen, bossages en watergangen die in extensief beheer zijn (circa 5 ha). Onder andere langs de Santhorsthof. De verwachting is dat ook hier de verstedelijking vanuit Den Haag en Monster door gaat. Het is zaak om deze laatste stukken groen langs de binnenduinrand veilig te stellen en het extensief beheer voort te zetten.

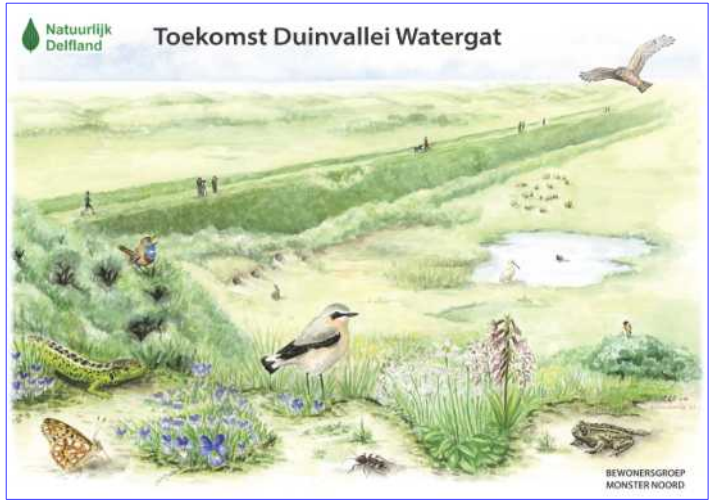

Figuur 38 – Langs de Haagweg in Monster liggen nog enkele stukjes groen die de moeite waard zijn om te behouden.

Watergat
Langs de Haagweg ten noorden van Monster is een bouwplan in ontwikkeling (Watergat (GM 44)). Een aantal van deze percelen zal worden bebouwd (de 4 percelen aan de zuidkant), maar voor een aantal percelen (8 percelen aan de noordkant) is nog geen bouwplan ontwikkeld. Hier liggen kansen om deze graslanden te ontwikkelen als duingrasland (aansluitend op het duingebied), met wellicht ruimte voor konijnen (5 tot 15 ha).

Figuur 39 – Langs de Haagweg in Monster ligt het Watergat. Met links de voorbereidingen voor woningbouw (paddenschermen) en rechts een aantal graslandpercelen met kansen voor natuurinrichting. Hieronder een tekening met een (mogelijk) beeld van de toekomstige inrichting.

Graslanden Westland

Langs de Slaperdijk ten zuiden van Ter Heijde (GM 45) ligt ter hoogte van de Westerduinlaan nog een graslandperceel (1 ha). Hier liggen kansen om deze graslanden te ontwikkelen als duingrasland (aansluitend op het duingebied).
Dit geldt ook voor het graslandperceel bij het Arendsduin (3 ha) en Slag Vlugtenburg (1 ha).

Figuur 40 – Langs de Slaperdijk en Nieuwlandsedijk in Monster en 's-Gravenzande liggen nog diverse graslandpercelen met kansen voor natuurinrichting (links: grasland iets ten zuiden van gemaal Vlotwatering, rechts: grasland nabij Arendsduin, onder: grasland nabij Slag Vlugtenburg) .

Nieuwlandsedijk
De groenzone van de duinen naar het Staelduinse Bos staat op de kaart aangeduid als Natuur Netwerk Nederland. Langs deze route ligt onder andere het grasland aan de Nieuwlandsedijk (circa 13 ha) (GM 46). Dit grasland wordt al vrij extensief beheerd en biedt kansen om in te richten als ecologische verbinding. Door verdere extensivering van het beheer kan de soortenrijkdom worden verhoogd en langs de randen zijn mogelijkheden voor aanleg van ecologische oevers.

Figuur 41 – De graslanden langs de Nieuwlandsedijk zijn begrensd als Natuur Netwerk Nederland.

Paardenwei Hoek van Holland
In de hoek van de Prins Hendrikweg en het Haakpad (GM 47) ligt een extensief beheerde paardenwei met waterpartij die aan zou kunnen sluiten bij de ecologische verbinding van duinen naar het Staelduinse Bos (circa 3 ha).

Figuur 42 – Een paardenwei langs het Haakpad in Hoek van Holland.

3. Groen/Blauwe dooradering

Langs wegen en paden kan gewerkt worden aan het natuurvriendelijk beheer van de bermen (extensief en gefaseerd maaibeheer), aanleg van ecologische oevers en/of de aanplant van heggen en hagen. Kansen liggen er onder andere langs de provinciale wegen N206 en N441.

Op veel locaties langs de binnenduinrand is nog ruimte voor groenontwikkeling langs watergangen. Kansen liggen er voor het ontwikkelen van riet- en moerasvegetaties in open water, het herprofilering van oevers tot een flauw talud met ruimte voor oevergebonden planten en dieren en/of het aanleggen van poelen en het verbreden van greppels in graslanden.

Op en langs dijken kan het begrazingsbeheer door schapen worden vervangen door een extensief (en gefaseerd) maaibeheer. Kansen hiervoor liggen er onder andere in het beheergebied van Delfland.

Provinciale weg N206

Vanaf de provinciegrens ten noorden van De Zilk tot voorbij Katwijk loop een provinciale weg (de N206, GM 1 en 2) die voor een groot deel loopt over een zandlichaam van duinzand. Dit biedt diverse kansen voor het ontwikkelen van biotopen voor duinspecifieke soorten:

- Struwelen kunnen worden ontwikkeld als foerageerplek en/of broedgelegenheid voor vogels en/of als leefgebied en ecologische verbinding voor kleine zoogdieren en insecten. Dit kan door het beheer te richten op de ontwikkeling van duineigen soorten zoals meidoorn, vlier, liguster, kamperfoelie, enz.
- Op een aantal plaatsen kan een maaibeheer in gang worden gezet om duinspecifieke kruidenvegetatie te ontwikkelen met bloeiende planten voor zweefvliegen, bijen, vlinders en andere insecten. Op een aantal plaatsen zijn deze vegetaties nog aanwezig, maar worden langzaam overgroeid door struweel.
- Greppels kunnen worden verruimd met ontwikkelmogelijkheden voor moeras- en rietvegetaties met kansen voor amfibieën, libellen e.d.

Figuur 43 – De provinciale weg N206 is gelegen op een oude duinrug en functioneert nu al als ecologische verbinding. Een gericht natuurbeheer kan deze functie versterken.

Oude duinrestanten
Op diverse locaties in de bollenstreek liggen nog de restanten van de (oude) strandwallen (o.a. de Zilkerduinweg). Deze restanten van duinen zijn herkenbaar als verhogingen in het landschap. Veelal zijn deze bebouwd en voorzien van tuinen. Maar op diverse locaties zijn openbare stukken groen aanwezig of kleine bospercelen. Deze restanten kunnen in ecologisch beheer worden genomen evenals de bermen van de wegen die over deze duinruggen lopen (GM 4).

Figuur 44 – De oude restanten van de duinen in de bollenstreek bieden kansen voor natuurinrichting en kunnen functioneren als stapstenen voor de migratie van dieren.

Heggen en hagen Bollenstreek
Eén van de kenmerken van de bollenstreek is het patroon van heggen en hagen (o.a. beuk, liguster en meidoorn). Het herstel van deze heggen en hagen (of meer volume geven aan deze heggen en hagen) is gunstig voor insecten, vogels en als ecologische verbinding voor dieren (GM 5).

Figuur 45 – Een bollenveld langs de Duinweg in Noordwijk met kansen voor herstel van een haag langs het wandelpad.

Duinrug N206
Ten noorden van De Zilk ligt aan de oostkant van de provinciale weg een oude duinrug (GM 7). Hier liggen kansen voor het optimaliseren van de biodiversiteit door een actief beheer. Bijvoorbeeld door het verwijderen van de hoog opgaande populieren en meer ruimte bieden aan struweelvorming. Ter hoogte van de voetbalvelden (GM 8) kan met een actief maaibeheer een schrale duingrasland vegetatie worden ontwikkeld en langs de waterpartij naast het sportveld (GM 9) is ruimte voor een rietoever. De watergang langs de voet van de duinrug kan worden ontwikkeld als duinrel (GM 10). Wellicht kan deze ook worden verbreed door aankoop van een strook bollengrond. Langs het zandpad (GM 11) door het gebied kunnen steilrandjes worden aangelegd voor insecten.

Figuur 46 – Een wandelpad over en waterbuffer langs een oude duinrug met kansen voor natuurinrichting.

Bosrand Zilkerduinweg
Deze bosrand direct ten zuiden van De Zilk (GM 12) is vrij eenvormig met harde overgangen langs de randen. Hier liggen kansen voor vergroting van de biodiversiteit door open plekken te maken voor bosverjonging. Langs de oostkant liggen kansen voor de ontwikkeling van duinrellen en vochtig weiland (GM 13). Deze weilanden maken onderdeel uit van NNN. Rond de parkeer/rustplaats liggen kansen voor de ontwikkeling van schraal grasland (GM 14).

Figuur 47 – Bosrand langs de Zilkerduinweg in De Zilk.

Bosverbinding Oosterduinse Meer
Het Oosterduinse Meer is (voor de zandwinning) gegraven in een oude strandwal. Langs de oever zijn nog de kenmerken te zien van deze oude duinen. De bosstrook langs de Duinschoten (GM 15) en rond het Oosterduinse Meer (GM 16) kan dienst doen als ecologische verbinding en ook ruimte bieden aan planten en dieren die gebonden zijn aan het duinbos. Deze zone is deels aangewezen als NNN en sluit aan op de ecologische verbinding langs het Steengracht Kanaal richting het Keukenhof Bos.

Figuur 48 – Bosrand langs de Duinschoten in Noordwijk.

Parkeerplaatsen
Langs de Randweg Noordwijk liggen diverse parkeerplaatsen met een hoog opgaande begroeiing van (aangeplant) naaldhout (GM 21). De biodiversiteit kan hier worden verbeterd door omvorming naar een meer open vegetatie met struweel en kruidenrijke oevers langs de randsloot.

Figuur 49 – Diverse parkeerplaatsen langs de Randweg in Noordwijk bieden kansen voor bosomvorming.

Ecologische verbinding Northgodreef
Evenwijdig aan de Northgodreef is een ecologische (bos)verbinding geprojecteerd (GM 23) naar landgoed Nieuw-Leeuwenhorst. De realisatie daarvan laat al lange tijd op zich wachten. Meer kansen zijn er wellicht om de ecologische verbinding te koppelen aan de moestuintjes langs de Northgodreef en de bestaand bosverbinding langs de Northgodreef.

Figuur 50 – Langs de Northgodreef in Noordwijk ligt een uitdaging voor een ecologische verbinding van de duinen naar Nieuw Leeuwenhorst.

Heggen en hagen Wassenaar/Den Haag
Langs wegen en paden (of op golfbanen) zien we ook een patroon van heggen en hagen (o.a. beuk, liguster en meidoorn). Het herstel van deze heggen en hagen (of meer volume geven aan deze heggen en hagen) is gunstig voor insecten, vogels en als ecologische verbinding voor dieren.

Figuur 51 – Brede heggen en hagen bieden ruimte voor dieren om te overleven en te migreren (links Buurtweg Wassenaar, rechts golfbaan Roggewoning Wassenaar .

Pompstationsweg Den Haag
Langs de Pompstationsweg kan een ecologische bosverbinding worden aangelegd van Meijendel naar de Scheveningse Bosjes.

Figuur 52 – De groenzone langs de Pompstationsweg in Den Haag.

Westlandse dijken
Langs de Westlandse kust liggen diverse dijklichamen met een klassiek beheer van begrazing door schapen. Dit levert in de regel beperkte natuurwaarden op.
Een alternatief beheer met laat in het seizoen maaien levert bloemrijke dijken op met een rijkdom aan insecten (5 tot 10 ha). Een voorbeeld daarvan is het westelijk deel van de dijk langs de Strandweg in Monster (GM 48). Het verlengde van deze dijk langs de Zanddijk zou ook in maaibeheer genomen kunnen worden. Ditzelfde geldt voor de dijk langs de Hoeksebaan (GM 49).

Figuur 53 – De dijken in het Westland bieden kansen voor versterking van de biodiversiteit door een gericht natuurbeheer. Boven de dijk langs de Strandweg in 's-Gravenzande en rechts de dijk langs de Hoeksebaan in Hoek van Holland.

Haagse Beek
Vanaf Kijkduin loopt langs de Machiel Vrijenhoeklaan/Sportlaan/Segbroeklaan de Haagse Beek (GM 50). Deze watergang wordt gevoed door afstromend kwelwater uit de duinen en loopt onder het Uitwateringskanaal naar de Hofvijver. De Haagse Beek is in het verleden opgeknapt en voorzien van natuurvriendelijke oevers. Op diverse plaatsen is de oevervegetatie goed ontwikkeld met o.a. pinksterbloem, watermunt en dotterbloem. Hier en daar staat de kruidenvegetatie onder druk door opslag (en aanplant) van bomen.

Figuur 54 – De Haagse Beek langs de Machiel Vrijenhoeklaan/Sportlaan/Segbroeklaan in Den Haag is een mooi voorbeeld van het herstel van ecologische oevers en realisatie van een ecologische verbinding langs een voormalige duinbeek.

Rietoevers Bollenstreek
In de bollenstreek liggen vele brede vaarten, maar ook waterpartijen die zijn ingericht voor het vergroten van de waterbuffers, met kansen voor het ontwikkelen van rietoevers. Hiervan kunnen rietvogels, libellen of andere dieren profiteren. Voorbeelden van grote waterpartijen zijn de sportvelden Van Nispen ten noorden van De Zilk of Duinresort Dunimar (GM 20). Een voorbeeld van een grote vaart is het Steengracht Kanaal. Een voorbeeld van een reeds aangelegde rietoever is de oever van de Houtvesterlaan (langs het Steengrachtkanaal (GM 16)).

Figuur 55 – Open water rond het Duinresort Dunimar in Noordwijk met ruimte voor ecologische oevers.

Kwelsloten Wassenaar
Op de overgang tussen het duingebied en het stedelijk gebied aan de voet van de duinen lopen in de regel watergangen die het kwelwater uit het duingebied snel afvoeren. Deze watergangen kunnen lokaal worden opgeschoond of verbreed. Hier ontstaat een waterkwaliteit die gunstig is voor waterorganismen.

Figuur 56 – Langs de Katwijkseweg in Wassenaar loopt nog een goed functionerende duinrel. Het opschonen kan de functie voor de waterfauna versterken.

Jagerslaan Wassenaar
Langs de Jagerslaan (GM 52) ligt een brede watergang die wordt gevoed door afstromend kwelwater vanuit het naastliggende natuurgebied Hertenkamp. Hier liggen goede kansen voor natuurvriendelijke oevers en rietkragen.

Figuur 57 – Langs de Jagerslaan in Wassenaar loopt een watergang die gevoed wordt door schoon kwelwater uit de duinen. De oevers kunnen worden ingericht voor natuurversterking.

Vijverweg Wassenaar
Tussen de Julianaweg en Vijverweg ligt een waterpartij met harde beschoeiing. Hier liggen kansen voor de ontwikkeling van rietoevers. (GM 53)

Figuur 58 – Een vijver langs de Vijverweg in Wassenaar.

Clingendael
Aan de noordoostkant van landgoed Clingendael (GM 54) loopt een brede watergang die wordt gevoed door afstromend kwelwater uit het duingebied. Hier liggen kansen voor de inrichting van natuurvriendelijke oevers langs het fietspad.

Figuur 59 – Kwelwater uit het duingebied stroomt langs Landgoed Clingendael in Den Haag.

Klein Zwitserland
Rond de sportvelden van Klein Zwitserland (GM 55) liggen watergangen die worden gevoed door afstromend kwelwater uit het duingebied. Dit biedt kansen voor versterking van de biodiversiteit. Aan de noordkant ligt een overhoekje dat kan worden ingericht als natuurvriendelijke oever en er ligt nog een kassencomplex in vervallen staat. Sanering en herinrichting van dit kassencomplex biedt kansen voor de natuur.

Figuur 60 – Kwelwater uit het duingebied stroomt langs de sportvelden van Klein Zwitserland in Den Haag.

Haringkade Den Haag
De watergang langs de Haringkade kan worden ingericht met rietoevers om de functie als ecologische verbinding (tussen de verschillende waterpartijen en verder landinwaarts richting de Vliet) te verbeteren. (GM 56)

Figuur 61 – De Haringkade in Den Haag met harde beschoeiing langs de kant.

Verversingskanaal Den Haag
Vanaf de haven van Schevingen loopt landinwaarts het Verversingskanaal door Den Haag naar de Vliet (GM 57). Het stimuleren van de oeverbegroeiing (met o.a. riet) langs dit kanaal biedt kansen voor watergebonden fauna.

Figuur 62 – Het Verversingskanaal in Den Haag loopt van de Noordzee naar De Vliet aan de oostkant van Den Haag.

Sportvelden Haag Atletiek
Rond de sportvelden van Haag Atletiek liggen watergangen die worden gevoed door afstromend kwelwater. Hier liggen kansen voor de verdere ontwikkeling van de rietoevers. Er wordt hier al gewaarschuwd voor overstekende padden. De waterpartijen langs de Oude Buizerdlaan kan hierbij worden betrokken. (GM 58)

Figuur 63 – De watergangen rond de sportvelden aan de Laan van Poot in Den Haag worden gevoed door kwelwater uit de duinen en bieden kansen voor amfibieën en andere zoetwaterfauna.

Rietoevers Westland
Bij gemaal Vlotwatering ten zuiden van Ter Heijde (GM 59) ligt nog een grote waterberging met harde steile oevers. Hier liggen mogelijkheden voor de aanleg van rietoevers. Dit geldt ook voor de diverse watergangen langs en tussen de kassen.

Figuur 64 – Het gemaal Vlotwatering bij Monster heeft een grote waterberging met kansen voor natuurinrichting. Ook op andere locaties in het Westland (foto rechts) liggen brede watergangen met ruimte voor rietoevers.

4. Groen om de woning

Eén van de kenmerken van de binnenduinrand is de aanwezigheid van woningen met relatief grote tuinen en een ondergrond van duinzand. Dit biedt kansen voor het ontwikkelen van een tuininrichting met duinplanten. Met name de insectenfauna kan hiervan profiteren. Het begrip "duintuinen" kan verder worden ontwikkeld met concrete adviezen voor het bewerken van de bodem, het aanplanten of inzaaien van inheemse planten en het aanleggen van een vijver met groene oevers. Een aandachtspunt is onder andere het stimuleren van het gebruik van gebiedseigen plantmateriaal en zaaigoed.

Zie voor info over duintuinen o.a. de website: https://www.np-zuidkennemerland.nl/26080/duintuinen/zelf-aan-de-slag

Moestuinen
Langs de Northgodreef (hoek Duinweg) ligt nog een oud complex van moestuintjes en paardenweiden (GM 22, circa 3 ha). Voortzetting van dit gebruik en stimuleren van biologisch tuinieren biedt kansen voor insecten en vogels. Om het gebied ook planologisch te beschermen zou het kunnen worden toegevoegd aan het NNN.

Figuur 65 – Moestuintjes langs de Northgodreef in Noordwijk.

Duintuinen regio Wassenaar/Den Haag

De villawijken van Wassenaar en Den Haag zijn rijk aan woonpercelen met tuinen van flinke omvang op een ondergrond van (oude) duinen (GM 60). Dit biedt goede kansen voor de groei van duinspecifieke plantensoorten waarvan vele insecten en andere dieren kunnen profiteren. Voorbeelden hiervan zijn meidoorn, vlier, teunisbloem, wilde peen, slangenkruid, enz.

Met name in Wassenaar vinden we nog diverse grote tuinen (of kleine landgoederen) met een goed ontwikkelde ondergroei van mossen en kruiden. Op veel plaatsen is deze ondergroei helaas verdwenen door herinrichting van de tuinen en aanplant van tuinplanten. Ook wordt hier nog dagelijks geïnvesteerd in tuinaanleg. Dit biedt kansen om met adviezen te komen voor de inrichting van tuinen met meer aandacht voor inheemse plantensoorten (ter vervanging van de eertijds aangeplante coniferen en naaldbomen of de dichte ondergroei van klimop).

Figuur 66 – Twee voorbeelden van landgoederen in Wassenaar. Links met een rijke ondergroei van mossen en recht met een aanplant van coniferen en een ondergroei van klimop en narcissen.

Duintuinen Bollenstreek
De bollenstreek is rijk aan agrarische woonpercelen van flinke omvang op een ondergrond van (oude) duinen (GM 3). Dit biedt goede kansen voor de groei van duinspecifieke plantensoorten waarvan vele insecten kunnen profiteren. Voorbeelden hiervan zijn meidoorn, vlier, teunisbloem, wilde peen, slangenkruid, enz.

Figuur 67 – Twee voorbeelden van grote tuinen in de bollenstreek. Links een tuin met een diverse schakering van planten en een vijver en rechts een tuin met aanplant van coniferen en een strak gemaaid gazon.

5. Waterbuffers

Veel watergangen langs de binnenduinrand staan op polderpeil en worden gevoed door boezemwater. Hier kan de biodiversiteit worden verbeterd door het langer vasthouden van kwelwater uit het duingebied. Dit vergt aanpassing van het peilbeheer en het aanbrengen van damwanden om afstromend kwelwater vast te houden. Een mooi voorbeeld van een dergelijk peilbeheer langs de binnenduinrand is de situatie in het verlengde van de Campingweg in Katwijk (GM 61) (zie onderstaande foto).

Figuur 68 – Een voorbeeld van een damwand die schoon kwelwater uit de duinen gescheiden houdt van het boezemwater (nabij de Campingweg in Katwijk).

Kwelsloten
Op de overgang tussen het duingebied en de bollenvelden aan de voet van de duinen lopen in de regel watergangen die het kwelwater uit het duingebied snel afvoeren. Deze watergangen worden gedurende het jaar doorgespoeld of gevoed met (voedselrijk) boezemwater. Een voorbeeld daarvan is het gemaal aan de Ruigenhoekerweg (GM 6, hoek Duinschoten) die gedurende het hele jaar boezemwater omhoog pompt tot aan de rand van het duingebied (de Vogelaardreef/Kapelleboslaan). Het gevolg hiervan is, dat het voedselarme kwelwater uit de duinen direct gemengd wordt met het voedselrijke boezemwater.
Een alternatief is om het boezemwater niet verder te pompen dan de watergang die op circa 200 meter afstand ligt van het duingebied. De watergang direct langs het duingebied wordt dan gevoed door het kwelwater uit de duinen en behoud langer de kwaliteit van kwelwater (voedselarm).
Het kwelwater uit het duingebied kan langer worden vastgehouden door de watergangen loodrecht op het duingebied ten voorzien van een damwand die een decimeter boven het hoogste boezempeil uit steekt. Aan de duinkant van de damwand kan het kwelwater worden opgevangen en vast gehouden. Hier ontstaat een waterkwaliteit die gunstig is voor waterorganismen. Een voorbeeld van een dergelijke damwand is te vinden in Katwijk-Noord (op de rand van de Noordduinen en de woonwijk, zie figuur 68).

Figuur 69 – De randsloot langs de Vogelaardreef in Noordwijk.

6. Zilte natuur

Langs het noordelijke havenhoofd van de Nieuwe Waterweg (GM 62) ligt een duinvallei die regelmatig besproeid wordt door zout zeewater. Dit heeft geleid tot een duinvegetatie met zilte kenmerken (3 tot 5 ha). Het gebied staat op de kaart als onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland, maar tot nu toe wordt er geen actief natuurbeheer gevoerd. Wel zijn er in het verleden plannen geweest om door middel van herinrichting de zilte natuur te versterken.

Figuur 70 – Zilte natuur langs het noordelijk havenhoofd in Hoek van Holland.

Kustvogels
Langs de Nieuwe Waterweg liggen De Bakjes (GM 63). Dit zijn een soort kustverdedigingswerk van gestorte basaltblokken. Hier liggen mogelijkheden om de inrichting te optimaliseren voor kustvogels (2 tot 6 ha). Onder andere door bezoekers te weren en rust te creëren. En door de uitwisseling met het zoute water in de Nieuwe Waterweg te verbeteren door kleine openingen te maken. De Bakjes staan op de lijst met KRW-maatregelen, maar tot nu toe is geen werk gemaakt met de uitvoering.

Figuur 71 – De Bakjes langs het noordelijk havenhoofd in Hoek van Holland.

Bijlage 1 – Overzicht van habitattypen en habitatrichtlijnsoorten in Natura2000 gebieden van de duinen van Zuid-Holland

Kennemerland-Zuid
Habitattypen
H2110 - embryonale duinen
H2120 - witte duinen
H2130A* - grijze duinen, kalkrijk
H2130B* - grijze duinen, kalkarm
H2130C* - grijze duinen, heischraal
H2150* - duinheiden met struikhei
H2160 – duindoornstruwelen
H2170 - kruipwilgstruwelen
H2180A - duinbossen, droog
H2180B - duinbossen, vochtig
H2180C – duinbossen, binnenduinrand
H2190A – vochtige duinvalleien, open water
H2190B – vochtige duinvalleien, kalkrijk
H2190C – vochtige duinvalleien, ontkalkt
H2190D – vochtige duinvalleien, hoge moerasplanten
H7210* - galigaanmoerassen

Habitatrichtlijnsoorten
H1014 – Nauwe korfslak
H1149 – Kleine modderkruiper
H1318 – Meervleermuis
H1903 – Groenknolorchis

Coepelduinen
Habitattypen
H2110 – embryonale duinen
H2120 – witte duinen
H2130A* - grijze duinen, kalkrijk
H2160 – duindoornstruwelen
H2180C – duinbossen, binnenduinrand
H2190B – vochtige duinvalleien
H2190D – vochtige duinvalleien

Meijendel & Berkheide
Habitattypen
H2110 - embryonale duinen
H2120 - witte duinen
H2130A* - grijze duinen, kalkrijk
H2130B* - grijze duinen, kalkarm
H2160 – duindoornstruwelen
H2170 - kruipwilgstruwelen
H2180A - duinbossen, droog
H2180B - duinbossen, vochtig
H2180C – duinbossen, binnenduinrand
H2190A – vochtige duinvalleien, open water
H2190B – vochtige duinvalleien, kalkrijk
H2190C – vochtige duinvalleien, ontkalkt
H2190D – vochtige duinvalleien, hoge moerasplanten
H3140 – kranswierwateren
H6430A – ruigten en zomen

Habitatrichtlijnsoorten
H1014 – Nauwe korfslak
H1149 – Kleine modderkruiper
H1166 – Kamsalamander
H1318 – Meervleermuis

Westduinpark & Wapendal
Habitattypen
H2120 - witte duinen
H2130A* - grijze duinen, kalkrijk
H2130B* - grijze duinen, kalkarm
H2150* - duinheiden met struikhei
H2160 – duindoornstruwelen
H2180A - duinbossen, droog
H2180C – duinbossen, binnenduinrand

Solleveld & Kapittelduinen
Habitattypen
H2110 - embryonale duinen
H2120 - witte duinen
H2130A* - grijze duinen, kalkrijk
H2130B* - grijze duinen, kalkarm
H2150* - duinheiden met struikhei
H2160 – duindoornstruwelen
H2180A - duinbossen, droog
H2180C – duinbossen, binnenduinrand
H2190A – vochtige duinvalleien, open water
H2190B – vochtige duinvalleien, kalkrijk
H2190D – vochtige duinvalleien, hoge moerasplanten

Habitatrichtlijnsoorten
H1014 – Nauwe korfslak
H1903 – Groenknolorch

Bijlage 2 – Gespreksverslag workshop 20 september

Notulen bijeenkomst Overgangsgebieden langs de binnenduinrand van Zuid-Holland

Vrijdag 20 september 2024, 9:30-11:30 uur

Aanwezig: Marc Janssen (directeur Duinbehoud), Marijke Langeveld (projectmedewerker Duinbehoud) Adri Remeeus (duinconsulent Wassenaar), Jacco Duijndam (duinconsulent Westland), Ben ter Haar (duinconsulent Katwijk eo), Kees Vertegaal (werkgroep Berkheide Coepelduinen), Maarten Langbroek (Staatsbosbeheer), Mirthe Wiltink (Waternet), Kees Mostert (PZH), Cor Nonhof (Natuurlijk Delfland), Marijke Hofstra (Wassenaar), Simon Wit (Dunea), Bette Harms (Dunea), Marion Bilius (consulent Noordwijk), Huub van 't Hart en collega (Natuurlijk Delfland KNNV)

Inleiding: bij dit project is gekeken naar hoe de natuurkwaliteit in de binnenduinrand kan worden verbeterd, ten behoeve van het creëren van bufferzones (of overgangsgebieden) tussen de Natura2000 duingebieden en het binnenland. Hierbij is, in plaats vanuit vegetaties te denken, nagedacht over het verbeteren van de leefomstandigheden van dieren. Een selectie is gemaakt van 19 dieren om de biotopen te verbeteren. De dieren zijn uitgekozen op basis van adviezen van deskundigen en literatuuronderzoek. De icoonsoorten van de provincie zijn betrokken bij het maken van de selectie. In het kader van het project zijn we op veldbezoek geweest langs de binnenduinrand tussen Hoek van Holland en De Zilk.

Het doel van dit project is de kansen en mogelijkheden in beeld te brengen. In overleg met de provincie hier prioriteiten in aan te brengen en de contacten met diverse betrokkenen aangaan.

Rood in het groen

Het gaat hier om grotere terreinen met een gebruiksfunctie, zoals golfbanen, zorginstellingen en landgoederen. Per locatie verschilt hoe contact kan worden gezocht met deze partijen. Op een aantal locaties zijn er al contacten, bijvoorbeeld met de golfbaan Noordwijk.

- Vooral kansen bij de twee grote zorginstellingen – **Parnassia** en de **Van den Berghstichting**.
- Kansen bij deze instellingen voor de ontwikkeling van **droge en natte schraalgraslanden** (zie kopje "Graslanden")
- Idee: **berekening te maken van de kosten** bij overgaan op ecologisch beheer.
- In contact komen met **Defensie**, bijvoorbeeld rondom het Uilenbos, waar sportterreinen naast zitten en mogelijkheden zijn. Wens dat Defensie de terreinen op één plek concentreert, in plaats van de vele losse snippers.
- **Golfbanen**: Noordwijkse en Haagse liggen al in N2000. Staan zeker open voor gesprek. Golfbaan Rozensteijn wil graag onderdeel worden van Groenzone
- **Landgoederen**: wens om met een aantal **landgoedeigenaren** aan tafel te zitten, bijvoorbeeld via een overkoepelende bewonersvereniging benaderen.
- Duin vinden mensen belangrijk, maar **natuurkennis ontbreekt**.

- Contacten **Dunea** met **landgoedeigenaren**: met Voorlinden en Blankenburg is wel wat contact, met Landgoed **Heibloem** helemaal niet, maar daar zijn wel kansen. Er zitten boskrekels en kleine steentijm. Het is een groot gebied met vooral dennenbos en wat open stukjes. Maar hier zit je in het N2000 gebied. Graslanden kunnen wel wat natuurimpuls gebruiken. Aan de andere kant van de **Kievit** heb je ook een heel stuk privaat eigendom.
- Aandachtspunten: veel **hondenbezitters** bij **Voorlinden**, **verlichting in de avond bij golfbaan Midden-Delfland** (zie ook kopje "Graslanden").

Graslanden

Veel aandacht geven aan de (her)creatie van natuurlijke **kruidenrijke natte en droge schraalgraslanden**.

- Het aanleggen van **plas-dras** gebiedjes is essentieel. Van een juist (hoger) grondwaterpeil, in combinatie met kruidenrijk grasland, zal de insectenwereld profiteren, daarbij als voedselbron ruim baan gevend aan een kwalitatief leefgebied voor (her)vestiging van weide- en akkervogels. Zij kunnen daar veilig opgroeien en vinden er meer bescherming tegen predatoren dan in pas gemaaid land. Weidevogels die in het vroege voorjaar terugkeren uit het zuiden vinden daarin voldoende voedsel om aan te vetten en in een goede broedconditie te raken. Plas-dras is met insectenrijkdom ook belangrijk voor **zangvogels**, mits aanwezigheid van kleinschalig habitat in de vorm van overhoekjes en brede heggen van doornig struikgewas (bijvoorbeeld meidoorn).
- Als **streefbeeld** kan het agrarisch natuurbeheer bij de **Horsten** worden genomen. Hier is drie à vier jaar geleden één en ander ontwikkeld inclusief plasdras en het geeft nu al een boost aan de insectenpopulaties en weidevogels.
- **Metalen hekken** kunnen vervangen worden door hekken van **onbewerkt hout**. Uit onderzoek is gebleken dat de bedreigde **argusvlinder** haar eitjes graag afzet op dat hout, mits de palen omgeven zijn door ongemaaid gras; dat laatste is immers essentieel om de rupsen te kunnen laten verpoppen.
- Hoe dichter bij de duinen hoe meer **kwelinvloed**, dat biedt kansen, zoals bij Watergat en het Staelduinsebos. In bijvoorbeeld Duivenvoordepolder treedt veel verzuring op, doordat er nauwelijks meer kwelinvloed is.
- Goede kansen met weinig inspanning bij **Sancta Maria**: in de sloot zit heel bijzonder waterplantje, paarbladig fonteinkruid. Mogelijke rol voor duinconsulenten hierin wordt verder uitgewerkt.
- Zorgen om de **shifting baseline** – mensen hebben de kennis van vroeger niet meer.
- Vermesting als gevolg van **hondenuitlaat** wordt als probleem gezien. Hondeneigenaren ervaren problemen met kropaar [kruipertje? n], echter is aanwezigheid van deze soort een gevolg van vermesting. Ook problemen met vergraven door honden. **Aanlijnplicht** en handhaven **opruimplicht** van belang. Goed voorbeeld zijn de hondenpoepbakken van Dunea. In N2000-gebieden zou een **geheelverbod op hondenlosloop** moeten gelden.

Groen-Blauwe dooradering

- Nadruk ligt hierbij op het goed **vormgeven en organiseren van het beheer**.
- Kijken naar mogelijkheden voor meer **glooiende oevers**

- Groenblauwe **dooradering door de steden** heen is ook van groot belang. Insecten (denk aan bijen, zweefvliegen en vlinders) worden vaak geremd door stedelijke agglomeraties en daarin zijn tuinen, parken, plantsoenen en verbindingen van essentieel belang. Kernpunt van AVN om plannen voor stedelijke verdichting op te toetsen.
- Als **streefbeeld** kan de **N206** worden aangehouden. Hier zijn fantastische struweelzones, mooie schrale duinvegetaties met bijvoorbeeld wondklaver.
- Aanbrengen van **hagen in bestaande structuren**: veescheidingen met solide doornig struikgewas als meidoorn. Langs **fietspaden** zijn hagen functioneel voor verkeersveiligheid en creëren van luwte. Heggen en (houten) hekken geven het landschap een authentieker aanzicht dan rijen prikkeldraad en zijn goed veewerend.
- Inventariseren welke **subsidieregelingen** hiervoor beschikbaar zijn
- **Uitheemse soorten**, zoals olijfwilg, struikkamperfoelie en struikspirea, vervangen met inheems, zoals meidoorn, sleedoorn, wilde liguster, beuk
- **Konijnenpopulatie bij Terheide** is tamelijk resistent zoeken naar een methode om op een heel kleinschalige manier de konijnen van hier een paar honderd meter over te brengen via een eenvoudige corridor met vegetatie het fietspad te overbruggen.

Groen om de woning

Nieuwbouwprojecten:

- Er worden zorgen geuit over de **Mient Kooltuin** ontwikkeling, wat een groene buffer zou moeten worden voor Berkheide. Op papier wordt alles heel groen weergegeven, maar in de praktijk is het tot nu toe nog erg fragmentarisch. Zelfde geldt voor **Valkenhorst**. Ook voor **Solleveld** in het Westland komt veel woningbouw. Er lijkt een **kennishiaat** bij ontwikkelaars te bestaan, daar moet snel op ingespeeld worden.
- In het **Westland** is een plan ontwikkeld voor de **rugstreeppad**.
- Verder gesprekken over het **binnenduinbos** bij de Haagweg. Belangrijk om te communiceren dat daar al een prachtig bos aanwezig is, een mooie buffer voor biodiversiteit en recreatie voor een nieuwbouwwijk. Het **Watergat** bijvoorbeeld is daar ook bij uitstek voor. Dan hebben de mensen in hun wijk direct een natuurgebied waarvan ze kunnen genieten. De natuur heeft er wat aan en de recreant. De recreant hoeft dan niet direct de duinen in.
- Kansen voor **helofytenfilters** bij Valkenhorst. Bestaande filter gaat verdwijnen. Daarnaast gebruik maken van schone kwel.

Voor particulieren:

- Kansen voor particulieren laten zien, betreft vaak **kennisleemte**
- In contact met particulieren focus leggen op de **dieren**
- Ook koppelen aan **klimaatadaptatie**
- Samenwerking aangaan met NPHD in het kader van **Duintuinen**
- Ook **recreatieparken** hierbij betrekken
- Impact van **huiskatten** onder de aandacht brengen.

Waterbuffers

- Aandacht voor aanpassen **watergangen** bij Lentevreugd en Watergat, waar je ziet dat er veel slootjes pal langs de binnenduinrand lopen, dit biedt kansen voor ecologische oevers.
- Foto bij Langevelderslag: hier is **kwelscherm** in de grond. Scherm aangelegd uit angst voor te natte polder door water uit de duinen. Marc: dat scherm zou ik liever 200m opschuiven. Bufferzone is wel van belang, maar bij voorkeur op grotere afstand van het duingebied.
- **Streefbeeld**: in Polder Langeveld stuk van Zuid-Hollands Landschap: **schraallanden**, **graslanden** en een **soort duinrel**. Hier zit **gevlekte witsnuitlibel**.

Vervolgstappen

- Op basis van de informatie die we vandaag hebben gekregen gaan we het **rapport verder verwerken** en kijken hoe we verder tot uitvoering kunnen gaan komen.
- Kijken of er **beheertypen** kunnen worden aangebracht op de verschillende onderwerpen
- Commentaar op rapport **uiterlijk 29 september**
- Streven is om met enkele **voorbeeldprojecten** een sneeuwbaleffect teweeg te brengen.
- Uitwerken wat we van de **consulenten verwachten** (bijvoorbeeld overzicht kansrijke projectideeën van buiten N2000 om in samenwerking met consulenten op te pakken).

Verantwoording afbeeldingen

Figuur 1 – Kaartmateriaal www.openstreetmap.org, www.atlasleefomgeving.nl, ingetekend door Marijke Langeveld
Figuur 4 t/m 7, 15, 16, 18 t/m 21 – Nationale Databank Flora en Fauna
Figuur 8 t/m 14 – SOVON
Andere afbeeldingen: in eigen beheer Stichting Duinbehoud

Literatuur

Aggenbach, C. S. (2018). *Herstel grijze duinen door reactiveren kleinschalige dynamiek.* Driebergen: OBN.

Bakker, C. t. (1986). De duinzoom, een kansrijke gradiënt. *De Levende Natuur*, p. 162 t/m 168.

BIJ12. (2024). *BIJ12*. Opgehaald van bij12.nl: https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/natuurtypen/

Crawley, M. (1990). Rabbit grazing, plant competition and seedling recruitment in acid grassland. *Journal of Applied Ecology 27*, pp. 803-820.

Isermann, M. H. (2010). Interactive effects of rabbit grazing and environmental factors on plant species-richness on dunes of Norderney. *Journal of Coastal Conservation, Planning and Management 14*, pp. 103-114.

Jasja J.A. Dekker, J. M. (2017). *Herstel konijnenpopulaties in de kustduinen.* Driebergen: OBN Rapport nummer OBN-2017-86-DK, VBNE.

Nationale Databank Flora en Fauna. (2024). *Nationale Databank Flora en Fauna*. Opgehaald van www.ndff.nl

Provincie Zuid-Holland. (2024). *Icoonsoorten - Provincie Zuid-Holland*. Opgehaald van Icoonsoorten - Provincie Zuid-Holland: https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natuurrijk-zuid/icoonsoorten/

RAVON. (2024). *www.ravon.nl*. Opgehaald van www.ravon.nl: www.ravon.nl

Reemer, F. O. (2017). *Steilrand Noordwijk als ecologische verbindingszone voor wilde bijen.* Zuid-Holland: Groene Cirkels Bijenlandschap.

Stichting Duinbehoud. (1992). Duinen voor wind. In *Duinen voor de wind - Een toekomstvisie op het gebruik en het beheer van de Nederlandse duinen* (p. 46).

Ten Harkel, M. &. (1996). Impact of grazing and atmospheric nitrogen deposition on the vegetation of dry coastal dune grasslands. *Journal of Vegetation Science 7(3)*, pp. 445-452.

Vlinderstichting. (2024). *www.vlinderstichting.nl*. Opgehaald van www.vlinderstichting.nl: www.vlinderstichting.nl

Vogelbescherming. (2024). *www.vogelbescherming.nl*. Opgehaald van website Vogelbescherming: www.vogelbescherming.nl

Zoogdiervereniging. (2024). *www.zoogdiervereniging.nl*. Opgehaald van website Zoogdiervereniging: www.zoogdiervereniging.nl

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
Olof Palmestraat 18
2616 LR Delft
(010) 272 22 22
info@zhl.nl
www.zhl.nl

KvK 41125529
NL94 INGB 0000 3071 76
Aangesloten bij LandschappenNL

Zuid-Hollands Landschap

ZIENSWIJZE 5

Delft, 15 juli 2025

Betreft: Terinzagelegging van het ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek

Geachte colleges van burgemeester en wethouders,

Op 12 juni 2025 heeft u gezamenlijk het ontwerp van het *Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek* ter inzage gelegd. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap maakt graag van deze gelegenheid gebruik om te reageren op dit ontwerp.

Wij verwelkomen het initiatief om via een gezamenlijk programma te werken aan een gezonde en karakteristieke leefomgeving in de Duin- en Bollenstreek. De centrale gedachte dat het landschap de basis vormt voor wonen en werken sluit goed aan bij onze visie. In het bijzonder waarderen wij de ambitie om te streven naar een emissieloze bollenteelt vanaf 2030 – een doelstelling die van groot belang is voor de gezondheid van mens en natuur.

Als eigenaar en beheerder van Landgoed Nieuw Leeuwenhorst hechten wij er bovendien grote waarde aan dat de ecologische verbindingszone tussen het landgoed en de duinen, zoals opgenomen op de ambitiekaart van het provinciaal Natuurbeheerplan, ook in dit programma een hoge prioriteit krijgt.

Daarnaast juichen wij de expliciete aandacht voor landschapselementen en groenblauwe dooradering van harte toe. De doelstelling om het aandeel groenblauwe dooradering in de regio te verhogen van 3,9% naar 7% in 2040 zien wij als een belangrijke stap richting de 10% in 2050, zoals opgenomen in de provinciale Omgevingsvisie. Om deze ambitie waar te maken, is het van belang dat de doelstelling wordt ondersteund met een monitoring- en sturingsinstrument. De kwaliteitscommissie kan hierin een centrale rol spelen door te toetsen in hoeverre de gemaakte ruimtelijke keuzes daadwerkelijk bijdragen aan de streefdoelen en de kwaliteit van het cultuurhistorische landschap. Zonder effectieve borging bestaat het risico dat onderdelen van het programma zoals mobiliteit, woningbouw of energie wel versneld tot uitvoering komen, terwijl de investeringen in natuur en landschap achterblijven. Daarmee zou een van de dragende principes van het programma – het landschap als basis – onder druk komen te staan.

De noodzaak om te schakelen naar een duurzaam energiesysteem onderschrijven wij volledig. Aardwarmte biedt in de Duin- en Bollenstreek veel potentie als toekomstbestendige energiebron. Tegelijkertijd constateren wij dat de aangewezen zoekgebieden op de kaart deels overlappen met kwetsbare natuurgebieden en waardevolle cultuurlandschappen. Wij verzoeken u daarom om bij de uitwerking van deze zoekgebieden uit te gaan van het

Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI
CBF Erkend Goed Doel

Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
Olof Palmestraat 18
2616 LR Delft
(010) 272 22 22
info@zhl.nl
www.zhl.nl

KvK 41125529
NL94 INGB 0000 3071 76
Aangesloten bij LandschappenNL

Zuid-Hollands Landschap

landschap als vertrekpunt en de kaart verder te preciseren, zodat schade aan natuur en cultuurlandschappen wordt voorkomen.

In het kort doen wij de volgende oproepen:

- Stel het landschap daadwerkelijk centraal in alle ruimtelijke keuzes, zodat andere ontwikkelingen (woningbouw, infrastructuur) geen voorrang krijgen in de uitvoering, maar integraal worden behandeld. Een integrale aanpak leidt niet tot vertraging, maar juist tot een efficiënt gebruik van de schaarse ruimte.
- Zorg voor een monitoring- en sturingsinstrument, bijvoorbeeld via de kwaliteitscommissie, om zicht te houden op de voortgang van de kwaliteit van het landschap.
- Houd bij de uitwerking van zoekgebieden voor aardwarmte oog voor het bestaande en geambieerde netwerk van natuur en groenblauwe dooradering.

Wij zien in het programma veel kansen voor natuur, landschap en erfgoed. Als hoeder van deze waarden in heel Zuid-Holland en als beheerder van ruim 300 hectare aan natuur en erfgoed binnen de Duin- en Bollenstreek, draagt Stichting Het Zuid-Hollands Landschap graag actief bij aan de verdere uitwerking en uitvoering van het programma. Naast het beheer van onze eigen terreinen, zet Het Zuid-Hollands Landschap zich ook in voor landschapsbeheer in het landelijk gebied. Wij gaan graag met u in gesprek over hoe we elkaar kunnen versterken en samen meerwaarde kunnen creëren voor de regio.

Wij zien uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Jos Bisschops

Directeur-bestuurder

Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI
CBF Erkend Goed Doel

ZIENSWIJZE 6

Hoogheemraadschap van
Rijnland

uw kenmerk:	Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport
uw brief van:	12 juni 2025
ons kenmerk:	25.065598 / DIG-17639
bijlagen:	
Inlichtingen:	Jeroen Diekema
doorkiesnummer:	06-22521491
onderwerp:	Zienswijze op het Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (PLGDG)

B&W van de gemeenten Hillegom, Lisse, Teijlingen, Katwijk en Noordwijk

Email: ProgrammaLGDG@hltsamen.nl

Leiden, 17-07-2025

Geacht college,

Waterschap Rijnland spreekt zijn waardering uit voor het Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (PLGDG). Het programma laat zien dat er ambitie en visie is voor een toekomstbestendige Duin- en Bollenstreek en sluit goed aan bij gezamenlijke opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, waterbeheer en duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

Rijnland is vanaf het begin actief betrokken geweest bij de totstandkoming van het programma. Tijdens expertsessies en ambtelijke en bestuurlijke overleggen hebben wij inzichten uit de studie Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland (TGWR) en Water en bodem sturend ingebracht. We waarderen dat onze inbreng grotendeels is meegenomen. Tegelijkertijd zien we kansen om het programma op enkele punten te versterken.
De TGWR-studie laat zien dat tijdig en integraal anticiperen op klimaatverandering essentieel is om functies als landbouw, natuur, wonen en drinkwatervoorziening ook op de lange termijn (2100) te kunnen blijven ondersteunen. Wij nodigen u daarom uit om het vizier verder te richten dan 2040 en daarbij specifiek aandacht te besteden aan de onderstaande vier punten, die bijdragen aan een robuust en toekomstgericht watersysteem in de regio.

1. Verzilting: regionale opgave vraagt breder perspectief

De verzilting van het oppervlaktewatersysteem neemt toe, mede door zeespiegelstijging en toenemende kwel. Dit tast de beschikbaarheid van zoet water aan, ook in delen van de Bollenstreek die nu nog weinig last van verzilting hebben. De TGWR-analyse laat zien dat verzilting niet alleen de binnenduinrand treft, maar een breder regionale uitdaging vormt.
Het programma benoemt de binnenduinrand als speerpunt vanwege de potentie voor waterberging. Daarbij ontstaat de indruk dat dit gebied gevoeliger is voor verzilting dan andere delen van de streek. Dat beeld is te beperkt. Door de verziltingsopgave vooral aan de binnenduinrand te koppelen, dreigt het bredere risico onderbelicht te blijven.

Archimedesweg 1
Postadres:
Postbus 156
2300 AD Leiden

KvK nr:51137747

telefoon: (071) 30 63 063
telefax: (071) 51 23 916
internet: www.rijnland.net
e-mail: info@rijnland.net

BTW nr: NL813766928B01

Rijnland streeft naar een transparant relatiebeheer
met duidelijke regels over belangenverstrengeling en het aannemen van giften.

Meer weten? Wij verwijzen u graag naar onze Algemene Voorwaarden.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

Wij adviseren om het verziltingsbeeld in het programma te herzien op basis van de meest actuele inzichten uit TGWR. Indien aanpassing op korte termijn niet haalbaar is, verzoeken wij u om aanvullend onderzoek expliciet op te nemen. Dit helpt om kwetsbare gebieden in beeld te brengen en de noodzaak van maatregelen te onderbouwen.

2. Zoetwatervoorziening: strategische zekerheid nodig

De beschikbaarheid van zoet water staat onder druk door zowel verzilting als toenemende droogte. De droge jaren 2018, 2022 en nu 2025 onderstrepen dat langdurige droogte geen uitzondering meer is. De verwachting dat toekomstig onderzoek en daaropvolgende waterbeheersmaatregelen zal leiden tot voldoende zoet water is te optimistisch. In de brief Water en bodem sturend uit 2022 schrijft toenmalig minister Harbers van Infrastructuur en Waterstaat dat er geen garantie is op nieuwe maatregelen om verziltende kustgebieden van zoetwater van elders te voorzien.

Wij adviseren om in het programma expliciet te benoemen dat de zoetwatervoorziening onder druk staat. Dit vraagt om een langetermijnstrategie met scenario's richting 2050 en verder, en om concrete keuzes en investeringen. Wij denken hierin graag actief mee en leveren graag een bijdrage aan de ontwikkeling en uitvoering van deze strategie.

3. Langetermijnvisie: verder kijken dan 2040

Het programma richt zich op 2040, terwijl de grootste impact van klimaatverandering juist daarna wordt verwacht. Scenario's en een visie richting 2050 en verder ontbreken, terwijl deze essentieel zijn voor duurzame keuzes in waterbeheer en ruimtelijke ontwikkeling nu.

Wij adviseren om deze langetermijnvisie expliciet op te nemen en te koppelen aan de structurele opgaven die in de studie TGWR zijn geschetst.

4. Samenhang met andere trajecten benutten

De samenhang met andere programma's en initiatieven, zoals de Regio Deal Sierteeltregio en Regiocertificering, kan sterker worden benoemd. Deze trajecten bieden kansen voor synergie, kennisdeling en versnelling van gewenste en noodzakelijke ontwikkelingen.

Wij adviseren om deze verbindingen expliciet te maken en te benutten in de verdere uitwerking van het programma.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

Tot slot
Waterschap Rijnland waardeert de samenwerking met de vijf gemeenten en andere partners bij de totstandkoming van het programma. We zien in het PLGDG een belangrijke stap richting een duurzame toekomst voor de Duin- en Bollenstreek. Tegelijkertijd vragen de opgaven op het gebied van waterkwaliteit, verzilting, zoetwatervoorziening en klimaatadaptatie om een langetermijnvisie, een integrale benadering en intensieve samenwerking.

De vier aandachtspunten in deze zienswijze laten zien dat er nog kennisvragen en onzekerheden bestaan die nadere uitwerking verdienen. Wij pleiten daarom voor aanvullend onderzoek als onderdeel van de verdere ontwikkeling van het programma. Door verder vooruit te kijken dan 2040 en deze punten mee te nemen, ontstaat een robuustere basis voor een toekomstgericht watersysteem.

Waterschap Rijnland denkt graag actief mee in dit vervolgtraject en levert waar gewenst een inhoudelijke bijdrage aan de verdere uitwerking van het programma en bovengenoemde vraagstukken.

Met vriendelijke groet,
namens dijkgraaf en hoogheemraden,

Elektronisch getekend door
Mireille Wiegman
op 17-07-2025

Mireille Wiegman,
Resultaatmanager

ZIENSWIJZE 7

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland

Colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten
Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

T.a.v. programmaLGDG@hltsamen.nl

DATUM 23 juli 2025
ONZE REFERENTIE GFN-RE 25-0217 | BSP0036134
BEHANDELD DOOR Nora Tijman
TELEFOON DIRECT 06 11 00 51 91
E-MAIL ruimtelijkeplannen@tennet.eu

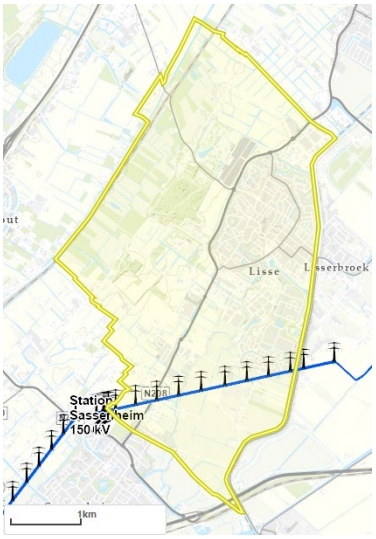
BETREFT Zienswijze bij programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS

Geachte colleges,

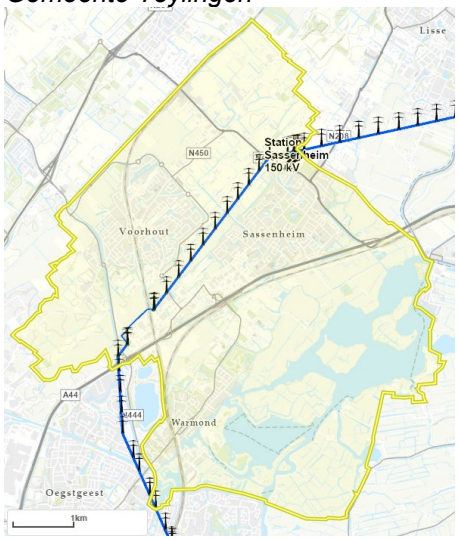
Met belangstelling heeft TenneT TSO B.V. (verder TenneT) het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG) bestudeerd. Wij waarderen de integrale benadering van ruimtelijke opgaven in de regio en erkennen het belang van verduurzaming, economische vitaliteit en ruimtelijke kwaliteit.

Binnen de grenzen van het ter inzage liggende programma LGDG bevindt zich 150kV hoogspanningsinfrastructuur in eigendom en beheer van TenneT.
Op het grondgebied van gemeente Lisse ligt de bovengrondse hoogspanningsverbinding Sassenheim-Haarlemmermeer (SS-HMM150). Op het grondgebied van gemeente Teylingen ligt het hoogspanningsstation Sassenheim, de opstijgpunten ‘Madame Curiestraat’ en ‘Leidsevaart’ en de nagenoeg volledig bovengrondse hoogspanningsverbinding Leiden-Sassenheim (LD-SS150).

Gemeente Lisse

Gemeente Teylingen

Over TenneT
Bij de Elektriciteitswet 1998 is TenneT aangewezen als beheerder van het landelijk hoogspanningsnet van 110kV en hoger, welke aangeduid is als vitale infrastructuur. Zij is daarmee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van dit net om daarmee de levering van elektriciteit zo goed mogelijk te kunnen garanderen. In dat kader is het optimaal beheren, onderhouden en veiligstellen van nieuw te realiseren en gerealiseerde assets ten behoeve van een ongestoorde ligging en aanwezigheid daarvan gedurende de gehele levensfase een zeer belangrijke kerntaak. Uitgangspunt daarbij is dat deze vitale infrastructuur een gepaste bescherming verkrijgt en behoudt in ruimtelijke plannen en besluiten die worden op- en vastgesteld voor zowel de onder- als bovengrond. Dit alles met als doel deze infrastructuur niet te verstoren en deze op een effectieve en efficiënte manier in stand te kunnen houden en beheren.

De aanwezigheid van hoogspanningsinfrastructuur kan beperkingen opleveren voor het gebruik van de gronden. Bovendien is het van belang dat hoogspanningsverbindingen te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten, ten behoeve van de leveringszekerheid en het zo efficiënt mogelijk gebruik kunnen maken van onze assets.

Het bovenstaande brengt met zich mee dat TenneT u verzoekt om op een passende wijze rekening te (blijven) houden met de aanwezigheid van deze bestaande en voorziene vitale infrastructuur. TenneT streeft er naar haar assets op een juiste manier planologisch te borgen en te behouden ten behoeve van de leveringszekerheid.

Energietransitie
Het programma LGDG stelt terecht dat het volle elektriciteitsnet een belemmering vormt voor nieuwe ontwikkelingen. Zo gaat de komende decennia de energievoorziening in Nederland fors veranderen. Een stabiel en toekomstbestendig elektriciteitsnetwerk wordt nog meer noodzakelijk vanwege de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de opkomst van nieuwe energiebronnen.

Voor TenneT heeft de energietransitie tot gevolg dat er de komende jaren diverse netuitbreidingen/wijzigingen gaan plaatsvinden. Ook vanwege de klimaatadaptatie zullen er wellicht aanpassingen aan het net noodzakelijk zijn. Hiervoor is ruimte nodig.
In het Investeringsplan (IP) 2024-2033 staan de toekomstige ontwikkelingen opgenomen voor Nederland, dit is in te zien via: https://www.tennet.eu/nl/over-tennet/publicaties/investeringsplannen.
Het nieuwe investeringsplan verschijnt begin 2026.

Om toekomstige ontwikkelingen zo snel mogelijk uit te kunnen voeren, is het gewenst hier met ruimtelijke ontwikkelingen rekening mee te houden. In dat kader verzoeken wij om de (studie)projecten uit het investeringsplan onderdeel te maken van het programma LGDG.

Staalkaart NBNL

Wellicht ten overvloede informeren wij u graag over de staalkaart 'Elektriciteit en gas in het Omgevingsplan' die TenneT in samenwerking met Netbeheer Nederland heeft opgesteld. Deze staalkaart betreft een handreiking om gemeentelijke ambities in samenhang met ambities op het gebied van energievoorzieningen bij elkaar te brengen in het Omgevingsplan. Zo zijn in Bijlage I (p.25) voorbeeldregels opgenomen waar bij het opstellen van Omgevingsplannen gebruik kan worden gemaakt.

De staalkaart is te raadplegen via:
Staalkaart NBNL Elektriciteit en gas in Omgevingsplan februari 2024 | Netbeheer Nederland.

TenneT nodigt uit om gebruik te maken van de Staalkaart bij het opstellen van een Omgevingsplan en denkt graag mee in het op duurzame wijze opnemen van het hoogspanningsnet in Omgevingsplannen.

Tot slot

Wij danken u voor de mogelijkheid tot reactie op het programma en blijven graag in gesprek over een toekomstbestendige inrichting van het landelijk gebied.
Mocht u naar aanleiding van dit schrijven vragen hebben of nadere informatie wensen, dan verneem ik dat graag. Wilt u bij eventuele correspondentie ons referentienummer gebruiken? Alvast dank.

Met vriendelijke groet,
TenneT TSO B.V.

Tijman, Nora
Digitaal ondertekend door Tijman, Nora
Datum: 2025.07.23 21:14:08 +02'00'

Nora Tijman
Relatiebeheerder Ruimtelijke Plannen | Zuid-Holland en Zeeland

ZIENSWIJZE 8

Aan: College van BCW van Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (PLGDG)

Datum: 16 juli 2025

Geachte College,

Met meer dan grote interesse hebben wij kennis genomen van het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (vanaf nu Programma LGDG). Wij kunnen ons vinden in een aantal leidende principes van het Programma LGDG, namelijk ‘bodem en water sturend’, ‘openhouden (cultuur)landschap’, het behoud van de sierteeltsector en we willen zelf ook aan de slag met een passende groenblauwe dooradering. We vragen u echter de ambities per 2030 en 2040 voor de bollensector te wijzigen en te laten aansluiten bij onze en de landelijke ambities. Namelijk door per 2030 te streven naar ‘nagenoeg emissievrij’, met zomin mogelijk milieubelasting, in plaats van emissieloos en niet per 2040 op te leggen dat kwekers verplicht gecertificeerd biologisch moeten telen.

Regiocertificering

In 2024 zijn we gestart met een pilot Regiocertificering. Regiocertificering is tot stand gekomen in samenwerking met partners in het landelijk gebied zoals provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, gemeentes, de Economic Board Duin- en Bollenstreek, sectororganisaties KAVB en LTO Noord, stichting Bloembollenonderzoek, Hagelunie, LTO Noord Innovatiefonds en na raadpleging van st. Natuur C Milieu, Naturalis en handelsorganisaties. Regiocertificering is vanuit de sector ontstaan en daarna uitgewerkt.

Het unieke van dit project is de centrale rol van ‘samen leren’, door middel van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI’s). KPI’s zijn indicatoren die de voortgang van prestaties op het gebied van milieu- en andere duurzaamheidsdoelen inzichtelijk maken op een specifiek schaalniveau binnen een bepaalde doelgroep (in dit geval voor kwekers in de Duin- en Bollenstreek). Het gaat hierbij om KPI's waar de kweker direct invloed op kan uitoefenen: stikstofbalans, fosfaatbalans, organische stofbalans, milieubelastingspunten (de milieueffecten van gewasbeschermingsmiddelen op waterleven, bodemleven en grondwater zijn weergegeven in milieubelastingspunten (MBP)) en gebruik van normoverschrijdende middelen, zogenoemde probleemmiddelen. Zo kunnen de kwekers de effecten van hun bedrijfsvoering vergelijken met die van andere kwekers, krijgen ze inzicht in waar de problemen zitten en welke effectieve maatregelen genomen kunnen worden om te verduurzamen.

Naast het vormgeven van het ‘samen leren’ heeft Regiocertificering als doel om de regionale doelstellingen van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) te behalen. Dit betreft doelstellingen op het gebied van grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, klimaatdoelstellingen en het versterken van de biodiversiteit. Dezelfde doelstellingen staan ook benoemd in het programma LGDG. Zo zorgt het behalen van de milieudoelstellingen en het

verduurzamen van de teelt voor behoud van de 'license to produce' van de sector in de Duin- en Bollenstreek.

In pilotjaar 2024 deden 13 kwekers en een biologisch demoveld mee aan Regiocertificering, waarin KPI's zijn berekend over het jaar 2022/2023. Samen hebben deze kwekers een totaal areaal in de streek van meer dan 500 hectare, dit is circa 20% van het complete bollenareaal in de regio. In 2025 breiden we Regiocertificering uit naar verschillende ondernemersgroepen voor voorjaarsbloeiers, vaste planten C bloemisterijgewassen en zomerbloeiers. We mikken er daarbij op dat in 2025 circa 50% van het sierteeltareaal in de Duin- en Bollenstreek via Regiocertificering werkt aan verduurzaming en het behalen van de regionale opgaven. In 2026 en 2027 willen we verder doorgroeien richting de 100% deelname in de sierteeltsector van de Duin- en Bollenstreek.

Doelstellingen Programma LGDG

In het programma LGDG staat de volgende passage:
"In 2030 beschikken we over een emissievrije bollenteelt. We richten het landschap zo in dat we in 2040 toekomst- en klimaatbestendig zijn met duurzame, winstgevende en emissievrije en biologische bollenteelt en veeteelt met agrarisch natuurbeheer, natuur, biodiversiteit, water, cultuurhistorie en recreatie."

Allereerst wijzen wij erop dat 2027 vanuit de Kaderrichtlijn Water een belangrijk jaar is. Het beleid en inzet van de sector moet er dan op gericht zijn dat er geen normoverschrijdingen meer zijn in het oppervlaktewater en het water van goede kwaliteit is. Met Regiocertificering werken we hier gericht en hard aan. Suggestie is om 2027 en de bijbehorende doelstellingen te benoemen in het programma LGDG. We hebben namelijk graag de steun van de gemeentes hierbij.

Verder wijzen wij erop dat bij het telen van gewassen, waaronder bollen, kwekers gebruik maken van natuurlijke processen. Het is daarbij milieutechnisch niet mogelijk om geheel emissieloos te telen. Dit kan strikt genomen niet en geld overigens ook voor biologische teelt en natuurgebieden. Bijvoorbeeld een deel van de stikstof uit meststoffen zal altijd vervluchtigen en bij het gebruik van compost zal bij biologische afbraak van de organische gedurende het gehele jaar fosfaat vrijkomen dat gedeeltelijk kan uitspoelen naar grond- en oppervlaktewater. Bij gebruik van biologische en gangbare gewasbescherming zal er, ondanks het gebruik van innovatieve technieken, enige emissie blijven plaats vinden. Wij stellen daarom voor, om conform landelijke ambitiedocumenten van het ministerie van LVVN, de termen 'nagenoeg emissievrij' te hanteren als doel. Nagenoeg emissievrij zijn de woorden die ook door de bollenbranche worden benoemd voor hun ambitie benoemd in 'Toekomst Bollenvak'[1] en in de landelijke 'Toekomstvisie Gewasbescherming 2030, naar weerbare planten en teeltsystemen[2]' van het ministerie van LVVN en sectororganisaties.

Wij verzoeken u verder om niet op te leggen dat bedrijven en teelten in 2040 biologisch moeten zijn. Het uitgangspunt dient volgens ons te zijn dat we telen met minimale impact op het milieu met nagenoeg geen emissies en tegelijkertijd positief bijdragen aan natuur C landschap en een aantrekkelijke Duin- en Bollenstreek. Biologische certificering met alle bijbehorende regels zou een ondernemerskeuze moeten zijn en blijven. Daarbij speelt dat biologische bedrijven nog steeds kunnen zorgen voor te veel fosfaatuitspoeling en/of milieu-impact via biologische middelen. We zijn positief over biologisch telen, maar het is tegelijkertijd niet zaligmakend en

[1] Link naar Toekomst Bollenvak: toekomst bollenvak
[2] Link naar Toekomstvisie gewasbescherming 2030: Toekomstvisie gewasbescherming 2030, naar weerbare planten en teeltsystemen | Publicatie | Rijksoverheid.nl

moet een ondernemerskeuze blijven. Biologische teelt heeft ook nadelen inzake minder oogstzekerheid en de gemiddelde oogstgrootte is beduidend kleiner dan bij gangbare teelt. Voor een vergelijkbare productie is een veel groter ruimtebeslag aan de orde, wat niet mogelijk is in de Duin- en Bollenstreek. Het op een geïntegreerde manier telen met minimale milieu-impact is wel een doelstelling die we via Regiocertificering willen bereiken. Via Regiocertificering willen we aan alle regionale doelstellingen op het gebied van grondwaterkwaliteit, oppervlaktewaterkwaliteit, energie C klimaat, groenblauwe dooradering, natuur C landschap, waterbeschikbaarheid en huisvesting van onze medewerkers voldoen. De manier er naartoe vinden we een ondernemerskeuze.

We vragen om gelijke kansen voor de bedrijven enerzijds ten oosten en anderzijds ten westen van de Leidsevaart betreffende de mogelijkheden tot uitbreiding van de bedrijfsgebouwen. Dit zorgt voor een gelijke concurrentiepositie voor ondernemers binnen de streek. We zien het programma LGDG graag gewijzigd op dit punt.

We verzoeken u als Greenport Duin- en Bollenstreek, KAVB en KAVB Kring Bloembollenstreek de doelstellingen voor de bollensector (en gehele sierteeltsector) in het programma LGDG aan te passen conform de doelstellingen van Regiocertificering. Regiocertificering heeft een kerngroep met daarin naast sectorpartijen ook de provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Zij ondersteunen de doelstellingen van Regiocertificering ook. Mocht u vragen over ons schrijven hebben, dan zijn wij bereid om de doelstellingen verder met u door te spreken in de kerngroep.

Hoogachtend,

KAVB Kring Bloembollenstreek
Simon Pennings
voorzitter

KAVB
Dave Marcus
Directeur

Maarten Prins
Greenport Duin- en Bollenstreek
Programmamanager

ZIENSWIJZE 8, DEEL 2

KONINKLIJKE
ALGEMEENE VEREENIGING VOOR
BLOEMBOLLENCULTUUR

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Hillegom / Regio Holland Rijnland
Datum: 21 juli 2025
Adres: Postbus 175, 2180 AD Hillegom
E-mail (optioneel): kavb@kavb.nl

Geacht College,

Met meer dan grote interesse hebben wij kennis genomen van het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (vanaf nu Programma LGDG). De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

De hyacintenteelt: het ambacht en het gevaar van verdwijnend vakmanschap
De hyacintenteelt is historisch gezien een van de pijlers van de Bollenstreek. Waar men spreekt over ‘de kwekers’ en over ‘het ambacht’, dan gaat het vaak — direct of indirect — over de hyacint. De teelt van hyacinten is een meerjarige teelt: het duurt meerdere jaren voordat een bol groot genoeg is om te kunnen verkopen. Dat vraagt om vakmanschap, geduld en kennis van generaties.

Alles begint bij het zogeheten uitgangsmateriaal. Hiervoor worden speciaal geselecteerde hyacinten gebruikt, de zogenoemde werkbollen. Deze werkbollen worden door de Bloembollenkeuringsdienst (BKD) gekeurd en moeten volledig virusvrij zijn. Want als een bol besmet is met virus, dan zal de groei stagneren. Dat betekent dat er meer teeltjaren nodig zijn om dezelfde maat te halen — met als gevolg een hogere milieubelasting. Een schone start is dus cruciaal: wie met schoon uitgangsmateriaal werkt, kan de hyacintenteelt uitvoeren met relatief weinig inzet van gewasbeschermingsmiddelen.
Toch is het telen van virusvrij uitgangsmateriaal extra kwetsbaar. Om virus te bestrijden zijn verschillende maatregelen nodig. Maar chemie is niet de basis van deze aanpak — het is slechts een klein onderdeel van een groter geïntegreerd plan. Het belangrijkste onderdeel van virusbestrijding is de visuele inspectie. Alle zieke planten worden in het veld, met het blote oog, herkend en met de hand verwijderd.

Postbus 175 - 2180 AD Hillegom
Weeresteinstraat 10a
T +31 (0)252 536 950
E kavb@kavb.nl
I www.kavb.nl

IBAN NL87 RABO 0388 1055 77
BIC RABONL2U
KvK 40445975
BTW NL002528861B01

Aanvullende bescherming is een essentieel onderdeel van de geïntegreerde teelt. Bijvoorbeeld met middelen die luizen afweren of doden, want deze insecten verspreiden het virus. Door klimaatverandering zien we dat de luizenpopulatie eerder actief is in het voorjaar en zich sneller vermenigvuldigt. Niet dat we daardoor meer zijn gaan spuiten — integendeel, het handmatige werk is juist toegenomen — maar het wordt wel steeds moeilijker om het uitgangsmateriaal virusvrij te houden. Juist in de warmere periodes kan een gerichte inzet van luiswerende middelen cruciaal zijn om het virus buiten de deur te houden.

In 2018 verdwenen de zwaar belastende middelen (neonicotinoïden) en werd de teelt al veel moeilijker virus vrij te houden. Vanaf 2026 verdwijnen echter gerichte trips- en luisdodende middelen (dit doodt geen bijen), of worden ze met meer dan 90% gereduceerd. Er wordt steeds vaker gewerkt met minerale oliën, een middel uit de biologische teelt. Opmerkelijk is dat dit biologische middel, groei reduceert en wanneer toegepast door geïntegreerd werkende telers — opeens onder de noemer ‘chemie’ wordt geschaard. Dit is niet alleen oneerlijk, maar leidt tot scheve beeldvorming en onjuiste conclusies over milieubelasting. Vandaar dat er wordt gepleit alleen nog maar over de werkelijke milieu belasting te praten, namelijk MBP, Milieu Belasting Punten. En om de misleidende kilo’s GBM (= gewasbeschermingsmiddelen) of werkzame stoffen buiten beleid en discussies te laten. Dit zegt namelijk niets over de milieu-impact.
Helaas blijkt uit de praktijk dat veel zogenaamde verduurzamingsmaatregelen juist leiden tot een hogere milieubelasting. Minder groei betekent immers meer teeltjaren, wat weer leidt tot meer gebruik van land, fossiele energie en arbeid. Het is een bizarre constatering: in de naam van duurzaamheid gaat het milieu er in werkelijkheid op achteruit.
Daar komt bij dat de biodiversiteit in onze velden, gewoon met de huidige middelen, aantoonbaar verbetert. We zien een terugkeer van soorten en een steeds sterkere ecologische balans. De fossiele input van de hyacintenteelt is, ondanks de meerjarige cyclus, in verhouding tot veel andere planten, verrassend laag. De sector doet al jaren meer met minder.
Maar het water staat aan de lippen. Steeds meer kwekers van uitgangsmateriaal zijn gestopt. De groep die deze cruciale schakel in stand houdt, wordt kleiner en kleiner. Als we nu niet ingrijpen, verliezen we een onmisbaar deel van ons streek-DNA. De hyacintenteelt, het symbool van onze regio, staat voor een onvoorstelbaar moeilijke opgave.
Daarom is het van groot belang dat we de laatste producenten van uitgangsmateriaal koesteren en ondersteunen. Niet met beleid dat vanachter een bureau is bedacht, maar met maatwerk dat aansluit op de realiteit van het veld — en de unieke waarde van het ambacht.

Hoogachtend,

Lucas van Haaster
Wed. A. van Haaster & zn

Dave Marcus
Directeur KAVB

Postbus 175 - 2180 AD Hillegom
Weeresteinstraat 10a
T +31 (0)252 536 950
E kavb@kavb.nl
I www.kavb.nl

IBAN NL87 RABO 0388 1055 77
BIC RABONL2U
KvK 40445975
BTW NL002528861B01

ZIENSWIJZE 9

KONINKLIJKE
ALGEMEENE VEREENIGING VOOR
BLOEMBOLLENCULTUUR

LTO noord

t: 088 888 6666
e: info@ltonoord.nl
w: www.ltonoord.nl

Postadres:
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Hoofdkantoor:
Dr. Stolteweg 2
8025 AV Zwolle

Aan: Colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Per e-mail: programmaLGDG@hltsamen.nl

Datum: 22 juli 2025 Referentie: ZH/WvG/MvD/25.048

Betreft: **Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)**

Geachte colleges,

Via deze zienswijze wil LTO Noord namens haar afdeling Duin- en Bollenstreek en KAVB Kring Bloembollenstreek ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande punten zorgvuldig betrekt bij de verdere besluitvorming.

We vinden het belangrijk om aan het begin van onze zienswijze in herinnering te roepen dat alle voorgaande streekplannen geschreven zijn ter behoud van de Bollenstreek en ter bescherming en bevordering van de agrarische sector. Het belang van eenduidige afspraken in onze regio is onmiskenbaar. Onze bedrijven en percelen liggen bijna zonder uitzondering in meer dan één gemeente en voor onze inwoners zijn de gemeentegrenzen ook non-existent als het gaat om het landschap en de open ruimte. Ook voor bestuurders, politici en maatschappelijke organisaties is het belangrijk dat de vijf gemeenten gezamenlijk beleid hebben. Juist wij waren een van de partijen die heeft aangedrongen op actualisering van de ISG, omdat we ervaarden dat het zowel inhoudelijk als qua draagvlak niet goed aansloot op wat nodig was.

We hebben er begrip voor dat dit makkelijker gezegd dan gedaan is en willen daarom zelf ook over onze schaduw heenstappen, maar niet zonder nog een aantal belangrijke opmerkingen mee te geven.

Als we dan nu naar het voorliggende programma kijken, moeten we constateren dat we nog niet heel veel opgeschoten zijn in de goede richting. En erger nog, dat we misschien juist wel de verkeerde kant op geschoten zijn op een aantal essentiële onderwerpen.

Tijdens het proces van de totstandkoming van de huidige versie van het programma hebben we op meerdere momenten wel met de auteurs van de stukken om tafel gezeten. In de eindfase concluderen we dat we een aantal belangrijke uitgangspunten en principes wel herkennen in de algemene woorden in het programma, maar niet in de concrete uitwerking.

In onze zienswijze leest u vooral de punten die beter kunnen. Er zijn natuurlijk ook genoeg onderwerpen waarover wij het wél met elkaar eens zijn, zoals het centrale uitgangspunt dat een duurzaam bollencomplex toekomstbestendig is en bollengrond bescherming verdient en dat we trots zijn op onze mooie streek, die het behouden waard is. Ook de manier waarop u met de schaarse ruimte in onze regio omgaat m.b.t. energieopwekking is een goed voorbeeld van een onderwerp waarover wij het al eens zijn. Graag zien wij dat wij ook op de navolgende kritische punten tot overeenstemming komen.

Wij zien meerdere ernstige tekortkomingen in de transparantie en onafhankelijkheid van het planproces. Wat ons betreft bevat het proces schijninspraak, waarbij de contouren van het programma al vooraf lijken vastgesteld zonder echte participatie.
De dubbele rol van **Bureau KuiperCompagnons**, dat zowel de lokale (actualisatie omgevingsvisie 2025 Hillegom) als ook regionale visies (het nieuwe PLGDG) opstelde met dezelfde thema's en visualisaties, roept vragen op over de objectiviteit en onafhankelijkheid van het proces. Het lijkt alsof de uitkomsten (zoals grootschalige woningbouw en een verbindingsweg) al vaststonden voordat de stakeholders, kwekers en bewoners betrokken werden.

We benoemen vijf kritische punten:
1. **Schijnparticipatie**: Is er werkelijk een open proces geweest? Wij hebben als grondeigenaren en -gebruikers én als kenners van het gebied het gevoel dat we nauwelijks de gelegenheid hebben gehad om mee te denken en bij te dragen aan het verbeteren van deze ruimtelijke plannen.
2. **Dubbele rol van KuiperCompagnons**: Vraagtekens bij de onafhankelijkheid van het bureau.
3. **Democratische legitimiteit**: De besluitvorming lijkt al vast te staan, waardoor inspraak en participatie misleidend lijkt.
4. **Juridische implicaties**: Wij vragen ons oprecht af of het plan nog inhoudelijk kan worden aangepast nu de kernbesluiten al zijn genomen. Zoals aangegeven hebben we aan tafel gezeten tijdens het proces, maar we voelen ons absoluut onvoldoende gehoord.
5. **Vertrouwen in de overheid**: Het bevreemdt ons dat één gemeente, vooruitlopend op gezamenlijke besluitvorming door de vijf gemeenten, al zoveel van haar eigen, afwijkende plannen en ideeën (t.a.v. woningbouw en infrastructuur bijvoorbeeld) in haar eigen plannen opgenomen heeft én die vervolgens ook weer in dit programma laat opnemen. Het is van essentieel belang dat alle vijf gemeenten zoveel mogelijk hetzelfde beleidskader overnemen en hanteren.

Conclusie: Vanwege het onduidelijke proces en vanwege het gebrek aan transparantie en werkelijke participatie dringen wij aan op een herziening van het complete participatieproces en meer openheid over de opdracht aan **Bureau KuiperCompagnons**.

1. Kunstmatig onderscheid tussen 1e en 2e klas bollengrond opheffen

Grond is de basis van onze bedrijfsvoering. Verlies van areaal moet daarom in eerste instantie zoveel mogelijk voorkomen worden en, als het niet anders kan, op een goede manier gecompenseerd. Wij pleiten al jarenlang voor het opheffen van het kunstmatige onderscheid tussen 1e en 2e klas bollengrond. We zien in de praktijk dat vrijwel elke m2 bruikbare grond in onze regio beteeld wordt en dat het onderscheid tussen 1e en 2e klas bollengrond in veel gevallen niet relevant is.

We begrijpen dat deze uitspraak consequenties heeft voor de manier waarop de herstructurering in onze regio in de toekomst uitgevoerd moet worden (immers: er kan niet meer 'eenvoudig' worden gecompenseerd door het opwaarderen van 2e klas naar 1e klas bollengrond). Wanneer we echter weer teruggaan naar het uitgangspunt en het doel van die herstructurering: behoud en modernisering van het bollencomplex, is duidelijk dat we het over de principes wél eens zijn.

Wij roepen nogmaals op handhaving van oneigenlijk gebruik van bollengrond met kracht door te zetten, om zo ook verdere aantasting van het areaal tegen te gaan door de afschrikkende werking die van deze handhaving uit zal gaan. Uiteraard is het hierbij van belang dat goed met mensen wordt omgegaan die te goeder trouw gehandeld hebben en dat er sprake is van proportioneel ingrijpen: de grootste overtreders als eerste, werk met werk maken in het kader van bijvoorbeeld herverkaveling en goed kijken naar illegaal gebruik van zowel gronden als gebouwen.

Alleen op deze manier zal de heilige 2.625 hectare ook daadwerkelijk benut kunnen worden waar zij voor bedoeld is: teelt van alle gewassen uit het bloembollencomplex.

2. Niet meer bouwen dan nodig

Een tweede belangrijke uitgangspunt waarover we het nog niet met elkaar eens zijn, is ons uitgangspunt dat niet meer gebouwd moet worden in het buitengebied dan strikt noodzakelijk is.

Dit uitgangspunt komt in het bijzonder in het geding door vier zaken:

1. Mogelijkheid om 'normale' woningen buiten bestaand stads- en dorpsgebied te bouwen. Hiermee verdwijnt de exclusiviteit van de (voormalige) GOM-woningen en is het spreekwoordelijke hek van de dam. We steunden de bouw van GOM-woningen, omdat deze als doel hadden de herstructurering van de streek te faciliteren. Die ontwikkeling hield gelijke tred. Door nu echter 'ineens' het volledige maximaal te bebouwen areaal beschikbaar te maken voor woningbouw, zonder dat duidelijk is of deze hectares nodig zijn, zonder dat goed naar binnenstedelijke alternatieven gekeken is, geven we veel te veel ruimte nu al weg, wat nooit de bedoeling is en was. Elk volgend college zal nu veel sneller grijpen naar de mogelijkheid om buiten bestaand stads- en dorpsgebied te bouwen, met als gevolg van de beschikbare (te herontwikkelen) locaties binnen bestaand stads- en dorpsgebied nóg minder snel benut zullen worden. Terwijl op dit moment al meer dan genoeg ruimte beschikbaar is binnen bestaand stads- en dorpsgebied om te voldoen aan de woningbehoefte voor de komende vijftien jaar.
   De woningbouwbehoefte kan binnenstedelijk bewezen worden ingevuld tot 2030. Mocht het noodzakelijk zijn om hiervan af te wijken dan moet er eerst contact worden gezocht met de agrarische belangenbehartigers voordat er grondposities worden ingenomen.
2. Ruimhartige manier waarop de zoeklocaties voor deze woningen geduid zijn op de kaart. Hierdoor zal de schaduwwerking vele malen groter zijn dan de 50 ha die genoemd wordt.
3. Het 'lukraak' op de kaart plotten van te onderzoeken tracés voor wegen die niet nuttig en zeker niet nodig zijn en derhalve alleen maar een verstorende werking hebben op het bollenareaal in deze zoekgebieden.
4. Aanwijzing Pilarenlaan als zoekgebied voor bedrijventerrein. Er zijn genoeg andere locaties in de regio, die beter ontsloten zijn of kunnen worden en niet op goede bollengrond liggen, bijvoorbeeld meer aan de oostzijde van de regio.

Hier komt bij dat voorbijgegaan wordt aan veel meer logische en voor de hand liggende oplossingen om te voorzien in de woningbehoefte. Als voorbeeld noemen wij de bed-voor-bed regeling voor huisvesting van internationale medewerkers. Gedurende de looptijd van het programma zullen we in onze regio, in heel veel sectoren en ook in de agrarische sector, gebruik blijven maken van gewaardeerde arbeidskrachten uit andere delen van ons continent. Deze mensen wonen op dit moment veelal op locaties in dorpen en steden die ook geschikt zijn voor andere doelgroepen, zoals starters op de woningmarkt.

Door het ruimhartig mogelijk maken van zowel grootschalige centrale huisvesting als meer kleinschalige decentrale huisvesting van internationale medewerkers bij bedrijven zelf, met behulp van de bed-voor-bed regeling, komen in vrijwel alle kernen tientallen tot honderden bedden (huizen) vrij.

Het is überhaupt beschamend dat in een 'integraal' programma, zoals het PLG beoogd te zijn, het thema 'huisvesting internationale medewerkers' niet volwaardig is meegenomen. Al jarenlang was, is

en blijft deze spreekwoordelijke hete aardappel genegeerd worden, terwijl wij voor onze welvaart steeds meer afhankelijk worden van deze groep medelanders.

3. **Loop niet te ver vooruit op landelijke ambities bloembollensector**
   Hoewel we het als meest innovatieve regio en kraamkamer van de bloembollensector aan onze stand verplicht zijn en het vakmanschap van onze ondernemers buiten kijf staat, pleiten we toch, nogmaals voor een realistische benadering waar het gaat over milieudoelen. Voor een deel zullen we onze (KRW-)doelen niet halen vanwege historische belastingen – die nu bijvoorbeeld nog in slootbagger of in grond aanwezig zijn – en voor een deel is de (internationale) markt waarop wij onze producten afzetten nog niet volmaakt als het gaat om het vergoeden van de echte kosten – bijvoorbeeld voor onze omgeving - die we maken voor onze producten. Oftewel: 100% duurzame teelt kost op dit moment nog (veel) meer dan de waarde die onze afnemers aan onze producten hechten en op korte termijn zal dit helaas niet anders zijn. Dat betekent dat ondernemers niet gedwongen moeten worden deze kosten zelf te dragen, zonder reëel zicht op vergoeding hiervan.

   Als we de doelen en ambities uit de landelijke visies en plannen van de sectororganisaties als vertrekpunt nemen en ons voornemen deze sneller te bereiken dan gemiddeld in ons land, doen we een belofte die we niet op voorhand al hoeven te breken én laten we zien waar wij met elkaar als regio voor staan: doorontwikkeling en verdere verduurzaming van onze sector, ook in economische zin van het woord duurzaamheid.

4. **Los verkeersproblemen op en voorkom ze, veroorzaak ze niet**
   Al langere tijd vragen wij, samen met veel andere ondernemers en hun organisaties in en buiten onze regio, aandacht voor een verbeterde bereikbaarheid van onze regio. Wij hebben hierbij steeds aangegeven dat deze verbetering met name nodig is in het (zuid)oosten van onze regio en dat nieuwe infrastructuur ten westen van de N208 niets toevoegt aan de bereikbaarheid van onze regio, maar wél heel veel afbreekt aan de bruikbaarheid en de kracht van onze sector. Wij herhalen dit pleidooi nogmaals en vragen u concreet om de onderzoeken naar nieuwe verbindingswegen ten westen van de N208 stop te zetten en het beperkte beschikbare budget te besteden aan onderzoek en realisatie van één of meer verbindingswegen aan de (zuid)oostzijde van onze regio.

5. **Veenweiden zijn geen veenmoerassen**
   Over het vernatten van de veenweidengronden in onze regio zijn wij het eens. Over de rucksichtslose manier waarop u daar in de conceptversie van het PLG over schrijft niet. Zowel inhoudelijk als qua financiële onderbouwing gaat u volledig nat met de huidige plannen. Verdergaande peilverhoging betekent dat de gronden niet meer te gebruiken zijn voor veehouderij en derhalve waardeloos worden. Deze waardedaling zal gecompenseerd moeten worden, maar beter nog in het geheel niet doorgevoerd. Intelligenter is aanleg en subsidie van waterinfiltratiesystemen, die er ook daadwerkelijk voor zorgen dat het water de bodem in het midden van de percelen bereikt, nat houdt en hiermee bodemdaling en emissie van broeikasgassen vermindert. Bovendien behoudt u op deze manier de zo gewaardeerde melkkoe in het landschap en de melkveehouderij voor de regio.

   De suggestie dat water opgeslagen in veenweidegebieden in droge perioden gebruikt kan worden voor andere doeleinden getuigt niet van veel realiteitszin of praktijkkennis. Weet u wat er gebeurt als veenweidengronden kunstmatig afwisselend nat en droog gemaakt worden? Juist, dan krimpen ze nog sneller, met alle gevolgen van dien.

6. **Realistische natuurontwikkeling**
   Wanneer wij lezen over uw ambities m.b.t. natuurontwikkeling lijkt het wel alsof we nog leven in de tijd van het landelijke miljardentransitiefonds. We missen concrete onderbouwing van nut en noodzaak van de 7% GBDA, financiering van deze ambitie en ook een realistische benadering van welke bestaande groene en blauwe elementen in onze regio al wel of nog niet deel uitmaken van dit percentage.

   Voor ons is glashelder dat ontwikkeling van biodiversiteit op en in onze percelen – gronden, sloten, slootkanten, kopakkers, overhoeken – wél bijdraagt aan herstel en behoud van biodiversiteit. Door middel van initiatieven als Regiocertificering zullen wij bovendien de komende jaren nog verder en

meer inzetten op herstel van biodiversiteit op onze percelen. Deze, relatief kleinere, stappen op het totale areaal hebben meer impact dan de dure aankoop, aanleg en onderhoud van meer grootschalige lijnelementen in de regio. **Dus: haal het doel van 7% GBDA eruit, zolang niet duidelijk is wat het betekent.**

7. **Eerlijke ontwikkelingsmogelijkheden bedrijven**
   De locatie waar een bedrijf uit onze sector gevestigd is, is vrijwel nooit zonder reden gekozen. Hoewel we in de huidige versie van het programma lezen dat u onze wens voor een gelijk speelveld bij bedrijfsontwikkeling herkent en erkent, vragen wij u toch nogmaals te onderschrijven dat deze erkenning ook in de praktijk niet leidt tot ongewenste verschillen in ontwikkelingsmogelijkheden tussen bedrijven.

   Samen met elkaar zorgen de doorgaande bedrijven in onze regio voor het behoud en beheer van de open teeltgebieden. Dit betekent in onze optiek dan ook dat in alle gebieden in beginsel dezelfde ruimte voor ontwikkeling moet zijn. Dat er qua landschappelijke inpassing en inrichting van percelen relevante verschillen kunnen zijn is voor ons helder. Op dit moment staat op sommige plaatsen in de tekst van het programma – bijvoorbeeld op pagina 49 – nog dat niet in elk landschapstype op dezelfde manier wordt omgegaan met uitbreiding. Ook de directe koppeling tussen uitbreiding en sanering is niet correct en ondermijnt de rol en positie van GOM. In het ene gebied kan gesaneerd worden ten behoeve van uitbreiding elders. Zonering mag alleen gelden voor sanering van opstanden, niet als beperking voor doorgaande ondernemers.
   Zonering is voor ons niet acceptabel, het zal het gelijke speelveld voor ondernemers onmogelijk maken en speculatie in de hand werken.
   De inpassing van verschillende zoneringen in dit programma is niet duidelijk en kloppen niet. We spreken over 1 bollenstreek waarin elk bedrijf gelijke rechten en plichten heeft, maar deze zonering maakt het tegenovergestelde mogelijk. Te verwachten is dat onze leden planschade zullen ondervinden en nadeelcompensatie zullen eisen.

8. **Inzet van Wvg en onteigening bij herstructurering bollenteelt is ongegrond en onaanvaardbaar**
   In het PLGDG wordt gesproken over inzet van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en onteigening in het kader van schaalvergroting en herstructurering van de bollenteelt. Deze formulering is vaag, ongefundeerd en onnodig. De bollensector heeft geen overheidsdwang nodig om zich te herstructureren; schaalvergroting en samenwerking gebeuren al decennialang op natuurlijke wijze, vanuit ondernemers zelf. De praktijk laat zien dat dit uitstekend werkt — zonder dat daar bestuurlijke instrumenten voor nodig zijn. Zeer zorgelijk is dat deze ingrijpende instrumenten in directe samenhang worden genoemd met het bollenland aan de westkant van de Bollenstreek. Dit gebied kent een uitstekende verkaveling en vormt een vitaal onderdeel van het teeltareaal van de regio. Het aanwijzen van deze percelen als doelgebied voor optimalisatie of natuurontwikkeling is feitelijk onjuist, financieel destructief en maatschappelijk onacceptabel. De inzet van Wvg en onteigening voor zogenaamde "optimalisatie" of ecologische corridors is een vorm van ideologisch gestuurd beleid dat geen recht doet aan de realiteit in het veld. Het ondermijnt het eigendomsrecht, de bedrijfscontinuïteit en het vertrouwen van de sector in de overheid. Dit beleid leidt tot verlies van teeltareaal, lagere opbrengsten, verhoogde kosten (o.a. door spuitvrije zones) en mogelijk miljoenen euro's aan schadeclaims. Wij roepen de overheid op deze passages te schrappen en duidelijk te kiezen voor behoud en versterking van de agrarische functie in dit gebied — niet voor afbouw of gedwongen herverkaveling.

Wij benadrukken nogmaals dat de maatwerkprocedure op zichzelf werkt, maar dat de doorloopsnelheid van deze procedure echt omhoog kan en moet om onnodige vertraging en bijbehorende kosten voor ondernemers te voorkomen. De hiervoor benodigde tijd, energie en financiële middelen investeren we liever in daadwerkelijke verduurzaming dan in papieren procedures. Een van de manieren om de doorloopsnelheid te bevorderen is het verhogen van het maximaal aantal toegestane meters bedrijfsbebouwing (van 6.000 m^2) tot tenminste 10.000 m^2. Onder deze oppervlakte zou een eenvoudige toetsing moeten kunnen volstaan.

Hoogachtend,

[redacted]

A.E. Kraakman
Teamleider Belangenbehartiging LTO Noord

Bestuur LTO Noord Duin en Bollenstreek
Bestuur KAVB Kring Bloembollenstreek

Contact:
LTO Noord-afdeling Duin- en Bollenstreek: duinenbollenstreek@ltonoord.nl

Contact:
KAVB Kring Bloembollenstreek hogervorst@kavb.nl

ZIENSWIJZE 9, DEEL 2

LTO noord
DUIN -
EN BOLLENSTREEK

KONINKLIJKE
ALGEMEENE VEREENIGING VOOR
BLOEMBOLLENCULTUUR

Zienswijze ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (PLGDG)
Datum: 4 augustus 2025
Namens: LTO Duin- en Bollenstreek & KAVB & Stichting Vrienden van Oud Hillegom
Betreft: Onevenwichtige locatiekeuze woningbouw en aantasting hoogwaardige bollengrond

Geachte colleges,

Als vertegenwoordigers van de agrarische sector in de Duin- en Bollenstreek onderschrijven wij de woningbouwopgave in Zuid-Holland. Echter, wij maken ernstige bezwaren tegen het huidige ontwerp-PLGDG waarin grootschalige woningbouw is voorzien op hoogwaardige eersteklas bollengronden bij Hillegom. Wij dienen hierbij een zienswijze in en verzoeken om het schrappen van de nu voorgestelde zoeklocaties rond Hillegom, een heroverweging van de voorgestelde locaties en opname van realistische alternatieven.

Bezwaren tegen voorgestelde woningbouwlocaties Hillegom
De voorgenomen woningbouwlocaties in en rond Hillegom (o.a. Zanderij en Pastoorslaan) zijn:

- Gelegen op eersteklas bollengronden van hoogste kwaliteit, essentieel voor het toekomstbestendige areaal en maken deel uit van de noodzakelijke 2.625 ha eersteklas bollengrond;
- Onderhevig aan het beschermingsregime van de GOM;
- Juridisch en maatschappelijk kwetsbaar en landschappelijk zeer ingrijpend;
- Onevenwichtige verdeling woningbouwopgave binnen de regio: Hillegom draagt nu al meer dan evenredig bij aan de woningbouwopgave.

Voorgestelde alternatieven
Wij roepen op tot regionale spreiding van woningbouw op locaties die:

- Op gronden van mindere tot veel mindere bollenteeltkwaliteit liggen;
- Aansluiten op bestaande kernen;
- Grotendeels in eigendom zijn van gemeenten of ontwikkelaars;
- Breder maatschappelijk draagvlak kennen en ruimtelijk/infrastructuurtechnisch uitvoerbaar zijn.

Een greep uit de voorgestelde alternatieven (zie bijlage):

- Pilarenlaan / Schippersvaartweg (ca. 35 ha)
- Achterweggebied (Noordwijk) – ca. 10–14 ha
- Eikenhorstlaan (Voorhout) – ca. 8 ha
- Vinkeveld-Zuid (Noordwijk) – ca. 5–6 ha
- Menslocatie & Swets & Zeitlinger (Lisse) – ca. 12 ha
- Beeklaan en Draka-terrein (Hillegom) – herontwikkeling en ruilgronden mogelijk

Deze locaties zijn eerder besproken met lokale overheden, eigenaren en deskundigen en staan op een reeds beschikbare regiokaart (bijlage juli 2025).

Alternatieven voor infrastructuur
De voorgestelde nieuwe verbindingsweg is kostbaar, lijkt financieel onhaalbaar, is landschappelijk schadelijk en biedt twijfelachtige structurele verbetering.

Wij adviseren onderzoek te doen naar:
- Upgraden N444 met verbeterde aansluiting op A44;
- Doortrekken N208 (ten noorden van Hillegom) naar Bennebroekerweg;
- Betere benutting en upgraden van bestaande infrastructuur.

Conclusie en verzoek
Wij verzoeken de stuurgroep van het PLGDG nadrukkelijk om:
1. Schrappen van de zoeklocaties t.b.v. woningbouw op hoogwaardige bollengrond in Hillegom uit het PLGDG;
2. Volwaardig meenemen van voorgestelde alternatieve locaties in de besluitvorming;
3. Kiezen voor een evenwichtiger, juridisch houdbare en maatschappelijk gedragen woningbouwstrategie;
4. Structurele bescherming van het unieke bollencultuurlandschap te borgen als economisch, cultureel en landschappelijk kernwaarde van de regio.

Wij zijn graag bereid tot nadere toelichting in een gesprek.

Met vriendelijke groet,

LTO Duin- en Bollenstreek
Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB)
Stichting Vrienden van Oud Hillegom

Bijlage: Alternatieve woningbouwlocaties Duin- en Bollenstreek (juli 2025)

Bijlage – Alternatieve Bouwlocaties Bollenstreek

Inleiding en uitgangspunt
Wij zijn niet tegen woningbouw, integendeel: wij erkennen de urgente behoefte aan voldoende en passende woningen in de regio. Onze zorg richt zich echter op de **locatiekeuze** in het ontwerp-PLGDG en de **onevenredige druk op specifieke gebieden**, met name rond Hillegom.
Daarom stellen wij een reeks **concreet benoemde alternatieve woningbouwlocaties** voor, verspreid over de Bollenstreek, grotendeels gelegen op gronden van mindere tot veel mindere bollenteeltkwaliteit, met een betere landschappelijke inpassing en hogere maatschappelijke uitvoerbaarheid.

Algemene voordelen van de voorgestelde locaties
- **Totaal beschikbaar oppervlak:** circa 60 hectare
- **Geografisch evenwicht:** locaties verspreid over meerdere gemeenten in de Bollenstreek
- **Behoud van bollencultuurlandschap:** geen aantasting van eersteklas bollengrond
- **Landschappelijke inpassing:** beperkt zichtbaar en goed inpasbaar in bestaande structuur
- **Snellere realisatiekansen:** veelal in eigendom van gemeenten of ontwikkelaars, of bereidwillige grondeigenaren
- **Infrastructuur & bereikbaarheid:** nabij bestaande kernen, wegen en voorzieningen
- **Maatschappelijk draagvlak:** gesprekken met lokale partijen wijzen op brede steun

Voorgestelde alternatieve locaties – toelichting per locatie
1. Vinkeveld-Zuid (Noordwijk)
- **Oppervlak:** ca. 5–6 hectare
- **Eigendom:** gemeente Noordwijk
- **Kenmerken:** Direct grenzend aan bestaande woonwijk; ontsluiting en infrastructuur zijn reeds aanwezig.
- **Kansrijk vanwege:** ontwikkelbaarheid op korte termijn; geen impact op bollengrond.

2. Achterweggebied (Noordwijk)
- **Oppervlak:** ca. 10–14 hectare
- **Kenmerken:** Verrommeld gebied met lage teeltwaarde; bestaande bouwvlakken aanwezig.
- **Kansrijk vanwege:** geringe landschappelijke waarde; geschikt voor herstructurering.

3. Beeklaan (Hillegom)
- **Oppervlak:** ca. 5–6 hectare
- **Kenmerken:** Tussen voormalig Koelhuis en spoorlijn; eigenaar staat open voor ontwikkeling.
- **Kansrijk vanwege:** goede ligging nabij OV; kansrijk voor doelgroepen zoals jongeren en arbeidsmigranten.

4. Pilarenlaan / Schippersvaartweg
- **Oppervlak:** ca. 35 hectare
- **Kenmerken:** Ingesloten gebied nabij bedrijventerrein ’s-Gravendam; grond van matige kwaliteit.
- **Kansrijk vanwege:** schaal, combinatie met bedrijvigheid en logische uitbreiding.

5. Langevelderlaan (Noordwijkerhout)
- **Oppervlak:** ca. 3–4 hectare
- **Kenmerken:** Grond van mindere kwaliteit, aansluitend op bebouwing.

- **Kansrijk vanwege:** beperkt ruimtelijk effect; geschikt voor kleinschalige woningbouw.

6. Bavo-terrein (Noordwijkerhout)
- **Oppervlak:** ca. 3–4 hectare
- **Kenmerken:** Bebouwd met kassen en bestaande bouwvlakken.
- **Kansrijk vanwege:** beperkte landschappelijke impact; geschikt voor maatschappelijke woningbouw.

7. Mens-locatie & Swets & Zeitlinger (Lisse)
- **Oppervlak:** ca. 12 hectare
- **Kenmerken:** Combinatie van voormalige bedrijfsgronden en bestaande bouwvlakken; nabij centrum.
- **Kansrijk vanwege:** bereikbaarheid, voorzieningen en herontwikkelbaarheid. Bedrijventerreinen die met Holland-Rijnland, provincie en gemeente Lisse besproken dienen te worden om te komen tot betere invulling van deze.

8. Voormalig Van Waveren-terrein & Draka-terrein (Hillegom)
- **Oppervlak:** ca. 8–10 hectare
- **Kenmerken:** Nabij agrarisch bedrijventerrein; combinatie of ruil met Draka-terrein mogelijk.
- **Kansrijk vanwege:** strategisch waardevolle ruiloptie die centrumlocatie (Draka) vrijmaakt voor woningbouw. Bedrijventerreinen die met Holland-Rijnland, provincie en gemeente Hillegom besproken dienen te worden om te komen tot betere invulling van deze.

Conclusie
De hier voorgestelde locaties bieden ruimte voor minimaal **60 hectare woningbouw** op technisch, juridisch en ruimtelijk geschikte plekken, zonder het unieke bollencultuurlandschap aan te tasten.

Wij verzoeken de provincie en de stuurgroep PLGDG om:
- Deze alternatieve locaties **volledig en gelijkwaardig** mee te nemen in de planvorming;
- Schrappen van de zoeklocaties t.b.v. woningbouw op hoogwaardige bollengrond in Hillegom uit het PLGDG
- Te kiezen voor een **evenwichtige spreiding van woningbouw** over de Bollenstreek;
- Vast te houden aan het behoud van hoogwaardige bollengrond als kernkwaliteit van de streek.

De combinatie van **haalbaarheid, landschappelijke inpassing en draagvlak** maakt deze alternatieve locaties tot een verantwoord en toekomstgericht alternatief voor de nu voorgestelde woningbouw in Hillegom en omgeving.

Namens:
LTO Duin- en Bollenstreek
Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB)
Stichting Vrienden van Oud Hillegom

Aan de colleges van B&W van de gemeenten Lisse, Hillegom, Teylingen, Noordwijk, Katwijk en het dagelijks bestuur van de regio Holland Rijnland

De Zilk, 22 juli 2025

Betreft: Zienswijze ontwerp PLG-DG (Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport).

Geachte bestuurders,

Hierbij ontvangt u de zienswijze van Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja!
U kent ons vanuit onze betrokkenheid sinds de start van het Duinpolderweg traject waarin wij regelmatig en intensief contact hadden en hebben met wethouders, burgemeesters, raads- en commissieleden als ook met de projectorganisatie op provinciaal en gemeentelijk niveau van de mobiliteitsprojecten. Voor de nieuwe commissieleden willen wij ons graag kort introduceren.
Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja (SSN-BBJ) zet zich actief in voor:

- Het openhouden van de Duin- en Bollenstreek; in het bijzonder de Zilkerpolder en Veenenburg;
- Het behoud van de bollenteelt in de Provincie Zuid-Holland;
- Het beschermen van eeuwenoude, cultuurhistorische landschappelijke waarden in onze streek;
- Verbetering in de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Duin- en Bollenstreek.

Ten eerste wil Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja! (hierna SSN-BBJ) u complimenteren over de uitgebreide beschrijving van de kansen, bedreigingen en uitdagingen waar wij vandaag de dag als regio voor staan.

Echter SSN-BBJ betreurt het ten zeerste dat zij niet is uitgenodigd voor het participatie traject. De reden voor de uitsluiting zou liggen in het feit dat er voldoende vertegenwoordiging vanuit de bollensector aanwezig is. Hiermee doet u onze Stichting tekort. Wij lopen al vele jaren mee en hebben veel kennis en ervaring op het dossier Noordelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek. Wij voelen ons als Stichting beslist niet gehoord en verwachten daarom een serieuze en inhoudelijke reactie naar aanleiding van deze zienswijze.

Inhoudelijke reactie en bezwaren SSN-BBJ

SSN-BBJ is verheugd dat de concept PLG-DG omvat;

1. een betere definitie van de term verrommeling;
2. het genomen besluit geen GOM woningen meer te bouwen op zichtlijnen en bestaande vensters open te houden/maken;
3. de invulling van woningbouw naar maatschappelijke behoefte qua woningtype;
4. meer aandacht voor biodiversiteit en voor water.

SSN-BBJ heeft nadrukkelijk bezwaar tegen:

a. Krimp van het vastgestelde bollenareaal

In de concept PLG-DG ontbreekt een expliciete borging van het minimale bollenareaal van 2.625 hectare, zoals vastgelegd in het Pact van Teylingen en breed gedragen door de Bollenstreekgemeenten. Het loslaten van deze ondergrens ondermijnt een fundamenteel uitgangspunt voor het behoud van het cultuurhistorisch landschap en de economische basis van de regio.

Het vastleggen van dit areaal is geen symbolisch gebaar, maar een noodzakelijke voorwaarde voor de continuïteit en verduurzaming van de bollenteelt en dus een Duurzame Greenport. Juist in een tijd waarin de sector zich aanpast aan strengere milieueisen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen versneld en voor 2030 wordt afgebouwd, is voldoende areaal essentieel. Alleen dan is er ruimte voor noodzakelijke wisselteelt, gewasdiversiteit, ecologisch slootkantenbeheer, robuust watermanagement en verbetering van de waterkwaliteit. Wij pleiten daarom voor een expliciete herbevestiging van het minimale bollenareaal in de PLG-DG, als structurele randvoorwaarde voor ruimtelijke ontwikkeling in de streek.

b. Aanwijzen bouwlocaties buitengebied

In de concept PLG-DG wordt gesproken over bouwen op gronden die in het verleden zijn benoemd als mogelijke reservelocaties voor GOM-woningen. Deze onzorgvuldige formulering in PLG-DG schept verwarring over reservelocaties. Deze locaties zijn nooit formeel vastgesteld of goedgekeurd. Door deze suggestieve woordkeuze loopt het document vooruit op besluitvorming en wekt het de indruk dat woningbouw op waardevolle bollengrond reeds is toegestaan. Dit schept verwarring en kan leiden tot ongewenste precedentwerking.

SSN-BBJ maakt bezwaar tegen het aanwijzen van potentiële ontwikkellocaties op bollengrond in de PLG-DG. Dit belemmert gemeenten oog te hebben voor binnenstedelijke kansen en het benutten hiervan, terwijl daar juist veel potentieel ligt. Het stimuleren van binnenstedelijke ontwikkelingen boven uitbreiding in het buitengebied is een richting die u als bestuurder moet stimuleren. Denk aan woningbouw aan de randen van bedrijventerreinen, verticale bouwmogelijkheden (stapelen), functiemenging, transformatie van monumentaal en commercieel vastgoed en integratie van wonen bij nieuwe maatschappelijke voorzieningen. Deze strategie sluit aan bij duurzaam ruimtegebruik en behoud van het karakteristieke landschap.

Een gezamenlijke Bollenstreekcommissie Ruimtelijke Ontwikkeling zou kunnen worden ingesteld om te beoordelen welke binnenstedelijke plannen voldoende bijdragen aan regionale woningbouwopgave, alvorens uitbreiding in het buitengebied te overwegen. Dit voorkomt versnippering van het landschap en waarborgt een zorgvuldige afweging van ruimtelijke belangen. Daarnaast zou deze commissie of de GOM verrommelingsvraagstukken kunnen behandelen waarbij de al oude ‘ruimte voor ruimte’ regeling of een variant hierop kunnen worden gewogen en toegekend.

c. **Het ontbreken van visie op het dossier huisvesting arbeidsmigranten**
In de PLG-DG ontbreekt een adequate visie op de huisvesting van arbeidsmigranten. Dit is een urgent vraagstuk dat direct samenhangt met de beschikbaarheid van betaalbare woningen. Arbeidsmigranten zijn essentiële arbeidskrachten voor de realisatie van de Duurzame Greenport. Hun huisvesting dient daarom integraal onderdeel te zijn van het ruimtelijk beleid, met oog voor sociale cohesie, leef kwaliteit en economische continuïteit.

d. **Oprukkende verstedelijking en ruimte claims**
De Bollenstreek is niet alleen een belangrijk bollenteeltgebied, maar deze fungeert ook als 'Groene Long' tussen Haarlem en Leiden, essentieel voor recreatie en toerisme. Deze functie dreigt te verdwijnen onder druk van woningbouwclaims en economische ambities. SSN-BBJ heeft eerder gewaarschuwd voor een overdaad aan ruimtelijke doelstellingen en pleit voor scherpe keuzes. Uw PLG-DG bevestigt dit spanningsveld.

SSN-BBJ zou graag inzicht krijgen in de concrete plannen betreffende de verstedelijkingsas Katwijk–Leiden–Alphen. Is er een Intergemeentelijke visie of onderbouwing beschikbaar?

Het baart ons grote zorgen dat ruimtelijke ambities zich lijken te concentreren in de Bollenstreek terwijl de toekomstige bouwlocatie Valkenhorst (voormalig vliegveld Valkenburg) voorziet in ruim 5.000 woningen. De zuidelijke Bollenstreek is inmiddels nagenoeg versmolten met Leiden, een ontwikkeling die als schrikbeeld geldt voor het open karakter van onze regio.

In de PLG-DG wordt vervolgens het toevoegen van nieuwe bedrijventerreinen beschreven als een ambitie. SSN-BBJ betreurt dit omdat deze ontwikkeling juist bijdraagt aan verdere verdichting van de Bollenstreek. Bovendien staat dit haaks op uw ambitie voor 'een open Duin- en Bollenstreek met landschappelijke waarden, ruimte voor groen/blauwe dooradering en het stimuleren van biodiversiteit'.

Voor het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen in combinatie met grotere woningbouwlocaties lijkt de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen een interessante optie gezien de recent verbeterde ontsluiting (Rijnland route) en de beschikbare ruimte.

Binnen de Bollenstreek kunnen voldoende mogelijkheden worden benut om bestaande, incourante bedrijventerreinen te herontwikkelen, waardoor duurzame kansen ontstaan voor zowel het bedrijfsleven alsmede lokale woningbouw en voorzieningen. Nieuwe woningen zouden eigenlijk moeten kunnen worden toegewezen aan kopers met een sterke binding aan de streek. Dit om het eigen woningbezit van ingezetenen en/of economisch gebondenen te stimuleren. Door een dergelijke regeling kan bovendien worden voorkomen dat de Bollenstreek de bufferzone voor de Randstedelijke woningvraag wordt.

e. Tot slot ons <u>belangrijkste en grootste bezwaar</u> tegen de PLG-DG:

Uw wensen en plannen tot het aanleggen van een wegennet door het hart van de open ruimte in de Bollenstreek is strijdig met uw eigen plan (Speerpunt 4) voor het buitengebied met name het gebied waar u een wegontsluiting zoekt.

Speerpunt 4: versterken open karakter Duin- en Bollenstreek en respecteren van belangrijke zichtlijnen De Duin- en Bollenstreek biedt een grote diversiteit aan landschappen, misschien nog wel diverser dan de afgelopen jaren is erkend. Het adagium 'openhouden van het gebied' leeft sterk in de regio. Er is tegelijkertijd sprake van verschillende zones. Sommige gebieden zijn veel 'opener' dan andere gebieden. Er liggen kansen om gebieden die écht open zijn ook open te houden. In de streek zijn er ook plekken die meer gefragmenteerd zijn en waar veel meer bebouwing staat. Enkel het adagium 'openhouden' helpt hier niet om het gebied landschappelijk sterker te maken. Conclusie: we 'vieren' en versterken de openheid van het landschap waar deze nog 'gaaf' is.

Wij verzoeken u met klem af te zien van verdere onderzoeken naar een wegverbinding daar waar het landschap nog open en 'gaaf' is. Een weg die strijdig is met zowel Speerpunt 4 als de Greenport-ambitie. Eerdere studies hebben overtuigend aangetoond dat nut en noodzaak voor een verbinding in het voorgestelde gebied ontbreken. Oplossend vermogen is aangetoond in de Ringvaart-verbinding ten noorden van Hillegom. In plaats van nieuwe infrastructuur door waardevol open landschap, pleiten wij voor een integrale mobiliteitsstrategie die inzet op spreiding van verkeersstromen over regio. Door te investeren in multimodale bereikbaarheid – waaronder fiets, openbaar vervoer en slimme logistiek – bijvoorbeeld door een directe OV verbinding van Station Hillegom naar Station Nieuw Vennep, wordt niet alleen de druk op het landschap verminderd, maar ook de leefbaarheid en duurzaamheid van de Duin- en Bollenstreek versterkt.

Wij kijken belangstellend uit naar uw reactie op onze inbreng.

Met vriendelijke groet,
Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja!

PS Graag verwijzen wij ook naar onze brief van Januari 2024 aan de Commissieleden Bereikbaarheid en Wonen Provincie Zuid Holland die wij als bijlage meesturen.

Geachte Commissieleden Bereikbaarheid en Wonen,

Binnenkort staat het agendapunt startnotitie **Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke Duin en Bollenstreek en Haarlemmermeer** op de agenda.

Tijdens het Duinpolderweg traject hadden wij regelmatig contact met de voorloper van de Commissie Bereikbaarheid en Wonen (BW). Voor de nieuwe commissieleden willen wij ons graag kort introduceren.
Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja (SSN-BBJ) zet zich actief in voor;

- Het open houden van de Duin- en Bollenstreek; in het bijzonder de Zilkerpolder en Veenenburg
- Het behoud van de bollenteelt in de Provincie Zuid-Holland
- Het beschermen van eeuwenoude, cultuurhistorische landschappelijke waarden in onze streek
- Verbetering in de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Duin- en Bollenstreek

Tijdens de diverse (participatie)bijeenkomsten hebben wij een lijst van aandachtspunten ingebracht die zich richten op projectalternatief 2; een verbinding tussen N206-N207 met een aftakking naar station Hillegom. Deze punten willen wij ook graag aan u meegeven:

- Door de huidige kadering van het zoekgebied voor infrastructurele maatregelen (uitsluitend vanaf het gebeid ten zuiden van de dorpskern Hillegom, op grondgebied Zuid-Holland), missen wij interregionale kansen en oplossingen die daadwerkelijk een oplossend vermogen hebben;
- Volgens alle eerder uitgevoerde MER-berekeningen zit de infrastructurele oplossing voor de Duin- en Bollenstreek in het spreiden van de verkeersstromen over de hele regio, door het realiseren van 2 extra verbindingen over de Ringvaart ten noorden van Hillegom (N208-A4) en ten zuiden van Lisse (N208-A44);
- Deze twee verbindingen creëren extra oost-west verbindingen voor HOV en doorfietsroutes bij de Ringvaart en bevorderen een goede doorstroming (met name op de N208). Het aanleggen van snellere HOV verbindingen en doorfietsroutes ontmoedigen het autogebruik waardoor het wegennet in de toekomst niet weer opnieuw uitgebreid hoeft te worden. Het bijkomend voordeel is dat het OV-gebruik bevorderd wordt voor het toerisme. Tevens profiteert het forensenverkeer uit Zuid-Kennemerland van nieuwe oost-west verbindingen in de grensstreek;
- Met het huidige plan (verbinding N207-N206) concentreert al het verkeer zich aan de zuidkant van Hillegom en te noorden van Lisse waardoor het knooppunt N207/N208 alleen maar nog drukker wordt. Dit tracé heeft niet voldoende oplossend vermogen en er gaat bovendien onacceptabel veel bollengrond verloren;
- Het opofferen van beschermde bollengrond keert zich tegen de uitgangspunten van het Pact van Teylingen en de Intergemeentelijke Structuurvisie. Het is niet mogelijk om deze grond te compenseren en daarnaast is de hoeveelheid compensatiegrond onbetaalbaar;
- De Zilkerpolder en Veenenburg kenmerken zich door de afgezande bollenkavels en eeuwenoude strandwallen die een lijnenspel vormen in het landschap. Deze unieke combinatie heeft een grote cultuurhistorische waarde. Daarnaast herbergt het gebied een uniek vogelbestand, waarvan diverse soorten elders niet voorkomen.
- In het verleden is breed onderzoek gedaan naar een westelijke rondweg om Hillegom. De aftakking van de N207 naar station Hillegom is onderdeel van deze rondweg en van de startnotitie. Conclusie op basis van de eerdere onderzoeken; een westelijke randweg heeft alleen oplossend vermogen als ten noorden van Hillegom een verbinding bij de Ringvaart gerealiseerd zou worden;

- Hillegom start met de bouw van ca 300 woningen ten noorden van de dorpskern. Iedereen is blij met dit bouwproject echter de ontsluiting van deze nieuwe woningen drukt op de bestaande zeer fragiele infrastructuur;
- Spreiding van verkeer zal nog belangrijker worden met het oog op de bouw van 16.000 woningen in Nieuw-Vennep en Hoofddorp, waardoor het bestaande wegennet veel zwaarder wordt belast;
- De verbreding van de Elsbroekerbrug zien wij als een maatregel die de huidige verkeersdosering naar de dorpen Lisse en Hillegom teniet doet/weg neemt. Het verkeer rijdt dan namelijk in een keer door naar het kruispunt bij de Steenfabriek, waardoor de N208 wordt overbelast en er langere files in de kernen ontstaan;
- De polders verbinden de kust, Natura2000 gebied, met de bossen van Zuid Hollands Landschap en Landschap Noord Holland waardoor er een grote ecologische zone aanwezig is die uitwisseling van dieren en biodiversiteit bevordert;
- Wij zijn van mening dat draagvlak voor het ontwikkelen van de verbinding N207-N208 met een verbinding naar station Hillegom ontbreekt;
- Wij willen tevens de timing van diverse infrastructurele projecten onder uw aandacht brengen. Medio 2024 wordt de Rijnlandroute opgeleverd en in 2025 staat groot onderhoud gepland aan zes kunstwerken van de A44. Wij willen u vragen om de verkeersmodellen te laten updaten na het openstellen van de Rijnlandroute en voor de start van het groot onderhoud aan de A44. Het effect van de Rijnlandroute op de verkeersdrukte in de Zuidelijke Duin en Bollenstreek is nog onbekend en van wezenlijk belang voor de plannen voor de ontsluiting van de Noordelijke Duin en Bollenstreek;
- Tot slot is SSN-BBJ zeer benieuwd naar de effectiviteit van een weg naar station Hillegom.

Vriendelijk vragen wij u deze aandachtspunten mee te nemen in uw oordeelsvorming over de startnotitie en de bereikbaarheid van onze regio. Daarnaast zouden wij graag in contact komen met uw fractie om informatie uit te wisselen. Wij zijn sinds 2016 actief betrokken en zetten ons in voor een betere bereikbaarheid van de Bollenstreek, Haarlemmermeer en Zuid-Kennemerland.

Met vriendelijke groet,

Stichting Spoorvariant Nee, Bereikbaarheid Bollenstreek Ja!

ZIENSWIJZE 11

Aan: Colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen.

Postbus 149, 2215 ZJ Voorhout

emailadres: programmaLGDG@hltsamen.nl

Datum: 22-07-2025 afz.; Stichting Waarom Weg

Betreft: zienswijze ‘‘Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS”.

Geachte leden van colleges van Burgemeester en Wethouders,

Middels deze brief dient Stichting Waarom Weg een zienswijze in op het ontwerp van het Programma LGDG (Landelijk Gebied Duurzame Greenport, verder PLGDG) van de Duin- en Bollenstreekgemeenten, dat sinds 12 juni jl. ter inzage ligt.

Onze zienswijze richt zich met name op het onderdeel betreffende het hobbymatig gebruik van percelen, waaronder moestuinen, volkstuinen en paarden- of dierenweitjes, een gebruik dat al van oudsher deel uitmaakt van het landschap in de Bollenstreek.

In het ontwerp PLGDG onder hoofdstuk .1 Vitale Greenport onder de kop ‘handhaving doelmatig gebruik ‘(pagina 29) wordt gesteld dat er op basis van de gestelde kaders weinig tot geen ruimte voor moestuintjes en dierenweitjes e.d. zal zijn en dat deze gehandhaafd zullen gaan worden.

Zoals wij ook tijdens de participatieavond van 8 oktober 2024 hebben benadrukt, en zoals uiteengezet in onze brief van 1 november 2024 aan het college van Noordwijk (en cc. aan de raden van Noordwijk, Hillegom, Teylingen en Lisse), is er brede steun voor het behoud van deze kleinschalige vormen van grondgebruik. Deze zijn landschappelijk passend en vervullen belangrijke functies voor biodiversiteit, gezondheid, gemeenschapszin en sociale cohesie.

Honderden inwoners beleven dagelijks plezier aan hun moestuin of dierenweitje. Deze vormen van hobbymatig gebruik zijn laagdrempelig, waardevol en hebben een positief effect op de leefomgeving en het landschap. Wij constateren dat in de huidige versie van het ontwerp PLGDG deze functies niet expliciet zijn opgenomen en zelfs actief gehandhaafd worden m.a.w. zullen verdwijnen.

In het programma komen echter een aantal passages voor, welke juist pleiten voor het behoud van dit specifieke cultuur-historische gebruik in de Duin en Bollenstreek. Ter uwer informatie: Vroeger hadden de bedrijven de paarden in gebruik en de werknemers kregen als secondaire arbeidsvoorwaarden een moestuin in gebruik. Conclusie; Het handhaven op bestaande percelen staat dus haaks op de doelstellingen binnen het PLGDG.

Hieronder een aantal opmerkelijke passages uit het programma *(cursief)* met onze opmerkingen eronder;

Pagina 2

Ook is er in het gebied behoefte aan voldoende en geschikte woningen, in een omgeving die bereikbaar is en waar inwoners gezond zijn. Hoe vinden we balans tussen recreatiedruk, het economisch belang en een gezond leefgebied?

Opmerking; moestuintjes en dierenweitjes dragen juist bij aan de mentale en fysieke gezondheid van honderden gebruikers van deze perceeltjes.

Pagina 3

Het landelijk gebied in Nederland staat voor een grote transitie. Energie- en klimaatdoelstellingen, landbouwveranderingen, natuurkwaliteit (waaronder de biodiversiteit en de cultuurhistorische waarden van het landschap) en woningbouw komen samen en vragen een oplossing in het buitengebied.

Opmerking; afgezien van het feit dat de doelstellingen ondemocratisch zijn opgelegd zijn moestuintjes en dierenweitjes onderdeel van de cultuur en dragen bij aan de biodiversiteit.

Pagina 4

Verrommeling van het open bollengebied en claims ten behoeve van andere bestemmingen zijn ongewenste ontwikkelingen binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek.

Pagina 7

Vanuit brede welvaart is het nodig om daarbij ruimte te maken voor andere ruimteclaims die ook belangrijk zijn om de streek vitaal te houden.

Opmerking; op pagina 4 wordt gesteld dat claims ten behoeve van andere bestemmingen ongewenst zijn en op pagina 7 wordt gesteld dat er ruimte gemaakt moet worden voor andere ruimteclaims die belangrijk zijn. Het PLGDG is hiermee tegenstrijdig en dient aangepast te worden tot de tekst uit de bovengenoemde quote uit pagina 7

Pagina 12

Ontbreken van landschapselementen: het ontbreken van typerende karakteristieke landschapselementen is ook een vorm van verrommeling. Concreet voorbeeld is het ontbreken van erfbeplanting. Op de strandwallen het ontbreken van lanen, houtwallen, bosschages en hagen; in het zanderijen- landschap het ontbreken van hagen.

Opmerking; moestuinen en dierenweitjes zijn juist de karakteristieke landschapselementen in de Bollenstreek. Deze dragen ook bij aan bosschages en hagen e.d. Handhaving ervan staat haaks op de eigen PLGDG-doelen

Pagina 13

Landschapselementen zoals singels, sloten, beken, weteringen, natuurvriendelijke oevers, kruidenrijke akkerranden, houtwallen en bomenrijen hebben verschillende functies in het landelijk gebied. Het zijn plekken die het leefgebied vormen en/of belangrijk zijn als verbinding tussen leefgebieden (afhankelijk van de soort). Plekken waar dieren kunnen schuilen, voedsel kunnen zoeken en waar ze zich langs kunnen verplaatsen en waar ruimte is voor bijzondere planten. Het vormt een belangrijke basis voor biodiversiteit. Ook dragen landschapselementen bij aan de belevingswaarde van het landschap voor de mens. Elk landschapstype heeft zijn eigen kenmerkende elementen, die mede de identiteit van de plek bepalen. Binnen de groenblauwe dooradering zijn zowel droge (groene dooradering) als natte (blauwe dooradering) landschapselementen van belang. Ook gebieden met landschapselementen van maximaal 1,5 hectare maken onderdeel uit van de groen- blauwe dooradering.

Opmerking; Ook hier weer, moestuintjes en dierenweitjes dragen bij aan bovengenoemde functionele bijdrage en belevingswaarde van het landschap voor de mens (en ook de toeristen). En juist de kleine percelen (maximaal 1,5 ha.) zijn moestuintjes en dierenweitjes

Pagina 16

Speerpunt 2: optimaliseren kavels van bollenareaal op de zandgronden

Het optimaliseren van kavels is goed te koppelen aan landschapsverbetering. Herverkaveling en ruilverkaveling kunnen in de Duin- en Bollenstreek bijdragen aan landschapsverbetering door een integrale aanpak waarin agrarische efficiëntie wordt gecombineerd met ecologische, recreatieve en esthetische doelen. Deze koppeling kan op verschillende manieren gerealiseerd worden:

1. Efficiënt gebruik van landbouw- en bollengrond

• Optimalisatie van percelen: Door efficiëntere indeling kunnen landbouwbedrijven profiteren van schaalvoordelen, wat ruimte vrijmaakt voor landschapsverbetering zonder productieverlies.

• Bundeling van functies: Door agrarische functies te combineren met natuurbeheer en recreatie ontstaan nieuwe verdienmodellen en wordt multifunctioneel grondgebruik gestimuleerd.

3. Verbeteren van ecologische verbindingen

• Creëren van groene corridors: Door percelen opnieuw in te delen, kunnen ecologische verbindingszones worden aangelegd die de biodiversiteit vergroten. Bijvoorbeeld het verbinden van natuurgebieden door het creëren van bloemrijke akkerranden, houtwallen, hagen of andere landschapselementen. Dit helpt bij het realiseren van meer groenblauwe dooradering (speerpunt 7 t/m 9).

4. Herstel van historische landschapselementen

• Terugbrengen van kenmerkende landschappen in de Duin- en Bollenstreek, zoals hagen, houtwallen en slootpatronen

Opmerking; moestuinen en dierenweitjes zijn kenmerkend voor de Duin en Bollenstreek, zijn ecologische verbindingszones die de biodiversiteit vergroten en combineert de agrarische functie met natuurbeheer en recreatie.

Met het maken van goede afspraken tussen eigenaren en gebruikers van moestuinen en dierenweitjes dragen deze bestaande percelen juist bij aan bloemrijke akkerranden, houtwallen, hagen en andere landschapselementen. Ook hier weer staat handhaven contra aan het beschreven beleid.

Pagina 19

Cultuurhistorie en inpassing

Het is van belang om bij ruimtelijke planvorming, herstructurering en schaalvergroting het aspect cultuur- historie vroegtijdig te betrekken en het behoud of de versterking van karakteristieke structuren en elementen na te streven.

Opmerking; moestuinen en dierenweitjes zijn al onderdeel van de karakteristieke structuren en elementen in de Duin en Bollenstreek.

Pagina 22

Speerpunt 9: groenblauwe kavelinrichting

Dit speerpunt gaat over het groenblauw inrichten van kavels met streekeigen en cultuurhistorische landschapselementen. In principe komt elke kavel hiervoor in aanmerking, vandaar dat dit speerpunt niet specifiek is opgenomen op de kaart. Een groenblauwe kavelinrichting kan gebeuren op vrijwillige basis bij betreffende eigenaren en telers. Te denken valt aan de volgende maatregelen die goed in te passen zijn op agrarische kavels:

- *Aanplant van houtsingels*
- *Aanplant heggen en hagen*
- *Bloeminzaai op akkerranden en resthoeken*
- *Wintervoedselakkers maken*
- *Maken van rafelranden en rommelhoekjes*
- *Natuurvriendelijke oevers en zoetwateropslag op/langs kavels*

Opmerking; eigenaren van moestuinen en dierenweitjes dragen al op vrijwillige basis kosteloos bij aan een groene kavelinrichting en zijn bij uitstek rafelranden en rommelhoekjes. Ook voor vogels en andere dieren zijn de moestuinen en dierenweitjes met bomen, struiken en hagen ideaal voor in de zomer en winter. Bovendien is er in de huidige handhaafregels een zg. ‘ruimtelijk-ordeningsbezwaar’ opgenomen wat haaks op bovenstaand speerpunt staat. Namelijk het weghalen van o.a. slootjes en hagen ten behoeve van verkaveling maakt het landschap monotoon en onaantrekkelijk voor mens en dier. Met dat bezwaar doet u uw bovenstaand speerpunt teniet.

Pagina 23

Ooit was er in de gehele Duin- en Bollenstreek zo’n 270 kilometer aan hagen en heggen aanwezig. In 2000 was daar nog ongeveer 10 kilometer van over.

Onder dit Programma LGDG is de doelstelling het toevoegen van gebiedseigen heggen en hagen. Samen- werking met de sector en gebiedspartners is hierbij gewenst en noodzakelijk. Zij weten immers het beste waar rafelranden en rommelhoekjes kunnen worden gecreëerd

Telers zien in dat maatregelen voor biodiversiteit een voorwaarde van de maatschappij is om door te kunnen gaan met telen. Met financiële compensatie zijn er mogelijkheden. De aanwezige telers benadrukken dat voor biodiversiteitsherstel ook inwoners en gemeenten moeten kijken hoe zij zelf hieraan kunnen bijdragen

Opmerking; Ook hier worden de rafelranden en rommelhoekjes weer beschreven.
Waarom deze die er nu al subsidieloos zijn (de moestuintjes en dierenweitjes) eerst verwijderen en later door de landeigenaren met subsidie weer te laten creëren?

Pagina 25

Op dit moment wordt de Heijkoopkaart, die de basis vormt voor het bollenareaal van 1e en 2e klas bollengrond geactualiseerd. Deze geactualiseerde kaart zal uiteindelijk de basis vormen voor de instandhouding van het bollenareaal.

Dit betekent niet dat elke vierkante meter bollengrond voor altijd als bollengrond bestemd en gebruikt moet blijven, maar wel dat er te allen tijde 1e klas bollengrond gecompenseerd moet worden voor gebruik en bestemming van bollengrond voor andere doeleinden, zodat het areaal netto intact blijft.

Zo nodig zijn ruilverkaveling/herverkaveling in te zetten om kavels efficiënter in te delen en uit te ruilen (te compenseren) met andere ruimtevragers.

Opmerking; moestuinen en dierenweitjes zijn in het Heijkoop rapport niet binnen de 2625 ha 1^{e} klas bollengrond meegeteld, maar worden wel als compensatie gebruikt voor andere onttrekking van 1^{e} klas bollengrond (o.a. huizenbouw).

Pagina 26

Het slopen van voormalige bedrijfsbebouwing, het opruimen van verrommeling en het opwaarderen van tweede klas bollengrond zal ook in de toekomst voor een heel groot deel in de compensatiebehoefte kunnen voorzien. Vanuit het oogpunt van landschap en natuur is omzetten van grasland de minst wenselijke vorm van bollengrondcompensatie.

De reeds in 2009 in de uitvoeringsparagraaf aangegeven verdeling (minimaal 40% opruimen verrommeling en de overige (maximaal) 60% voor tenminste de helft door het opwaarderen van tweede klas bollengrond) wordt derhalve nadrukkelijk als prioriteitsvolgorde onderstreept. Zolang het voor de dynamiek in de Greenport niet nodig is wordt er niet overgegaan tot het omspuiten van graslanden. Breed onderkend wordt dat opruimen veel belangrijker is dan omspuiten

Opmerking; De moestuintjes en dierenweitjes voorzien voor een deel in de compensatiebehoefte. Vanuit het PLGDG moeten deze percelen verdwijnen en vervolgens moeten andere m2 echte bollengrond van de bollenkwekers in de groene bio-diverse behoefte voorzien. Dit is een vorm van dubieus contraproductief en kostbaar beleid dat voor vele honderden inwoners grote negatieve impact op hun leven gaat hebben.

Pagina 29

Handhaving doelmatig gebruik

In principe zal altijd gehandhaafd moeten worden op gebruik van bollengrond in strijd met de functietoedeling, zeker waar het gaat om (grotere) percelen en gebouwen. Dit zal in veel situaties betekenen dat het teeltareaal niet alleen op papier, maar ook in de praktijk vergroot kan worden. Voor kleine, niet meer bruikbare snippers teeltareaal zijn uitzonderingen mogelijk op dit principe door middel van maatwerk, mits er medewerking wordt verleend door de overheden, uiteraard onder de geldende voorwaarden voor bollengrondcompensatie.

De gemeenten Hillegom, Lisse en Noordwijk hebben de Nota niet meer doelmatig te gebruiken bollengrond vastgesteld. Teylingen moet deze nota nog vaststellen. De nota vormt de basis voor maatwerkafwegingen in het kader van de handhaving van oneigenlijk gebruik van bollengronden respectievelijk de legalisatie daarvan. De nota neemt als uitgangspunt dat percelen met een bepaalde omvang mogelijk in aanmerking komen voor legalisatie, als uit een maatwerkbeoordeling blijkt dat ook andere omstandigheden het doelmatig gebruik niet meer mogelijk maken. Het legaliseren van het strijdige gebruik van paardenweitjes en moestuinen wordt dus beoordeeld en getoetst aan de hand van het afwegingskader. Ook is het belangrijk dat, waar het gaat om de mate van geïsoleerd liggen van percelen, niet alleen naar de huidige situatie gekeken wordt, maar ook naar de mogelijkheden dat bijvoorbeeld omliggende bebouwing of andere gebruiksfuncties op termijn gesaneerd kunnen worden, waardoor wél aansluiting bij een groter areaal mogelijk is.

Opmerking; Het handhavingsproces, met als uitgangspunt ruimhartig de mogelijkheid bieden om te legaliseren d.w.z. de beleidsregels hierop aan te passen, zou bijdragen aan een structurele zekerheid voor een plaats voor deze doelgroep. Waar een wil is, is een weg. In het ter inzage liggend PLGDG is daar geen sprake van en dient daarop concreet aangepast te worden.

Pagina 35

4.4 Versterken recreatie en toerisme

De potentie van de cultuurhistorische rijkdom en de variatie in het landschap biedt voldoende aanknopingspunten voor een verdere uitbreiding en kwalitatieve verbetering van de infrastructuur voor fietsen, wandelen en varen. Bij veel recreatievormen binnen de Duin- en Bollenstreek staat de beleefbaarheid van het landschap centraal.

Opmerking; De moestuintjes en dierenweitjes zijn onderdeel van de cultuurhistorie in de Duin en Bollenstreek en zorgen voor beleefbaarheid (een divers landschap) voor o.a. recreatie, fietsers en toeristen. Bij handhaving/verdwijnen ervan vervalt een belangrijke recreatieve functie voor vele inwoners van het gebied. Tellen die niet mee?

Pagina 49

Groenblauwe dooradering

Spuitvrije zones langs de sloten op bollengrond en zones bollengrond die ingericht en beheerd worden in het kader van de groenblauwe dooradering behouden hun functietoedeling bollengrond. Ze worden echter niet meer beteeld. Indien in het kader van de landschapsstrategie

de inrichting, het gebruik en het beheer van deze zones ten behoeve van biodiversiteit en landschap duurzaam privaatrechtelijk kan worden vastgelegd en verankerd, is het mogelijk dat via het herstructureringsfonds hiervoor een financiële bijdrage aan de grondeigenaar wordt verstrekt.

Opmerking; De moestuintjes en dierenweitjes die zonder subsidie zorgen voor biodiversiteit zouden dus vervangen moeten worden door nieuwe inrichting die via het herstructureringsfonds mede wordt gefinancierd. De omgekeerde richting die ook nog eens kostbaar is.

Het hele programma staat bol van de biodiversiteit, andere ruimtelijke uitdagingen, cultuurhistorie, recreatie, bosschages en hagen, landschapselementen, variatie in het landschap, belevingswaarde, multifunctioneel grondgebruik, kenmerkende landschappen, het maken van rafelranden en rommelhoekjes en hoe inwoners moeten kijken hoe zij hier zelf aan kunnen bijdragen. Dit valt niet te rijmen met de paragraaf waar duidelijk staat dat er gehandhaafd zal worden op de moestuintjes en dierenweitjes.

Wij pleiten dan ook dringend voor behoud en een ruimhartige oplossing voor dit zogenaamd ‘oneigenlijk gebruik’.

Daarom verzoeken wij u nadrukkelijk om:

1. Bovenstaand genoemde opmerkingen ter harte te nemen en het hobbymatig gebruik van gronden voor moestuinen, volkstuinen, dieren- en paardenweitjes expliciet op te nemen en structureel mogelijk te maken binnen het PLGDG.
2. Af te zien van handhaving op de ‘bestaande gevallen’ middels legalisatie met behoud van bestemming bollengrond d.m.v. een extra functieaanduiding toe te voegen aan de huidige bestemming.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze zorgvuldig betrekt bij de besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

Namens Stichting Waarom Weg,

Cees Steenvoorden

Ellen Schelvis

ZIENSWIJZE 12

Aan: Colleges van B&W van Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk

Lisse, 20 juli 2025

Onderwerp: Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)

Geacht college,

ANLV Geestgrond zet zich sinds 1999 in voor behoud en versterking van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de Duin- en Bollenstreek. Agrariërs en betrokken burgers werken hierbij samen aan een fraai en duurzaam gebied, dat gedragen wordt door een landschap dat veel meer is dan alleen agrarische grond. Als vereniging hebben we kennis kunnen nemen van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport en geven in onderstaande onze zienswijze op dit programma.

Vitaal met oog voor biodiversiteit en natuur

Voor de aanleiding van het programma (paragraaf 1.2, pagina 4 en 5) worden drie punten genoemd: De Omgevingswet, de evaluatie van de ISG en landelijke transities in klimaat, energie, landbouw en natuurkwaliteit. De opgaaf voor de verbetering van de kwaliteit van het landschap en de biodiversiteit is daarbij benoemd onder de term ‘natuurkwaliteit’. Wij menen dat het thema biodiversiteit (of natuurkwaliteit) met bijbehorende doelstellingen, net als de thema’s landbouw, energie, wonen en recreatie en toerisme, uitgewerkt moet worden in hoofdstuk 4. Daarmee krijgt dit thema een volwaardige positie die het niet alleen verdient, maar die ook keihard nodig is. De term ‘vitaal’ in ‘vitaal landschap’ wordt dan nog beter beschreven.

Behoud van openheid

Aan **speerpunt 4** (“*Versterking van het open karakter van de Duin en Bollenstreek, met respect voor zichtlijnen*”), wordt invulling gegeven door ‘vieren’ en ‘versterken’ met behoud van de oorspronkelijke werkwijze van het ISG. Dat wil zeggen: er wordt blijvend ingezet op de opruiming van de verrommeling binnen de zichtlijnen en de kwantitatieve openheid wordt vergroot. Zichtlijnen, die gekozen zijn in de ISG 2016, worden in het nieuwe programma overgenomen.

ANLV Geestgrond
Rooversbroekdijk 98
2161 LL LISSE
info@anlvgeestgrond.nl
www.anlvgeestgrond.nl
IBAN: NL69 RABO 0376 9097 73
K.v.K.: 280 84 612

ANLV Geestgrond heeft met lede ogen gezien hoe de Torenlaan en Akervoorderlaan langzamerhand volgebouwd zijn en hoopt dat de nieuwe kwaliteitscommissie bij kan dragen tot lering van wat er in binnen de ISG 2016 mis ging. Oftewel: ANLV Geestgrond is blij met het samenstellen van de kwaliteitscommissie.
Vanaf het begin van het ruimtelijk beleid is aldoor gezegd dat we de streek ruimtelijk open moeten houden. Het is pijnlijk om te zien dat dit op bepaalde plekken echt niet gelukt is. ANLV Geestgrond wil graag een streep in het zand zetten en aangeven dat de maat nu wel vol is en hamert dus nogmaals op het belang van de openheid.

Biodiversiteit en cultuurhistorie als eis in de optimalisering van bollenkavels
Bollenkavels zijn de dragers van het landschap en bepalen mede de kwaliteit van ons landschap. Samen met het water vormen zijn 24% van het landschap (zie PLGDG bijlage 8). Het Programma LGDG stelt voor om de ruimtelijke kwaliteit te laten bewaken door een kwaliteitscommissie. Wij stellen dat niet alleen de ruimtelijke kwaliteit bewaakt moet worden maar ook de biodiversiteit (natuurkwaliteit) en de cultuurhistorie in die ruimte. En niet alleen het behoud daarvan, maar ook een verbetering daarvan.
We stellen voor om aan paragraaf 5.5 van het Programma LGDG het volgende te voegen: "*Bij elke ruilverkaveling of activiteit in het buitengebied, die voor de Omgevingswet vergunning plichtig is, toetst een commissie de gevolgen van deze verkaveling of deze activiteit voor de biodiversiteit en cultuurhistorie en borgt de kwaliteit daarvan. Daarmee wordt voorkomen dat het biodiversiteitsstreven blijft liggen, zoals bij de ISG 2016 is gebeurd*."
Ervaring met ruilverkaveling is opgedaan in de Hogeveense Polder onder de term "Polder van de toekomst". Lang is er gepraat over de herverkaveling van delen van dit gebied. Tot op heden heeft de biodiversiteit daarvan niet mogen profiteren. Wij hebben het idee dat dit anders kan en moet. De door ons hierboven bedoelde commissie kan daarin bijdragen.

Het inpassen van bedrijfsmatige bebouwing
Onder **speerpunt 6** worden 6 concrete planregels genoemd om de ruimtelijke kwaliteit van (nieuwe) bedrijfsactiviteiten te waarborgen. Planregel 6 behelst het volgende: "Groene inpassing; bedrijfsbebouwing met beplanting van gebiedseigen soorten inpassen". Ofschoon we planregel 6 natuurlijk toejuichen stellen we voor om deze groene inpassing verder te uit te werken door bestaande mogelijkheden voor "Groene inpassing" om te zetten naar **inrichtingseisen**. Als voorbeeld noemen we:
- aansluitmogelijkheden bij het ANLB-stelsel voor agrarische bedrijven;
- aansluitmogelijkheden voor regiocertificering voor agrarische bedrijven;
- de aanplant van heggen en hagen bij nieuwe bedrijfsactiviteiten;
- de aanleg van natuurvriendelijke oevers bij nieuwe brede vaarten;
- kleinere maatregelen om het erf groen in te richten (bijenhotels, nestkasten voor vogels en vleermuizen, waterplekken, 'groene daken').

ANLV Geestgrond
Rooversbroekdijk 98
2161 LL LISSE
info@anlvgeestgrond.nl
www.anlvgeestgrond.nl
IBAN: NL69 RABO 0376 9097 73
K.v.K.: 280 84 612

De inrichtingsverplichtingen kunnen bij de vergunningsverlening van de Omgevingswet opgenomen worden en moeten gaan gelden voor alle bedrijven en bedrijfsterreinen (dus ook niet agrarisch).

Het robuuste hoofdraamwerk met groenblauwe corridors

Met onze bestaande ecologische hoofdstructuur, onze bollenvelden met bollenvogels, de weilanden met weidevogels en de veelheid van sloten en vaarten in onze streek, is de Bollenstreek al een prachtig voorbeeld van een hoofdraamwerk met groenblauwe corridors. We hebben dus reeds een mozaïeklandschap dat we moeten behouden en waar mogelijk verbeteren.

Qua aankleding kan er nog wel wat gebeuren op het erf en op de kavels (speerpunt 6, zie hierboven). De aanleg en het behoud van hagen zijn een prima methode om dit speerpunt verder vorm te geven.

Volgens ANLV Geestgrond is er winst te behalen door het laatste stuk van de ecologische verbinding tussen het Oosterduinse meer en de Keukenhof (ter hoogte van de Leidsevaart) te volbrengen. En verder dient de verbinding tussen de duinen en Leeuwenhorst nader onderzocht te worden.

Landschap met ruimte voor natuur en biodiversiteit

Speerpunt 8 gaat in op de inzet van een landschappelijke kamerstructuur, met als voorbeeld het op de kaart aangewezen gebied ten westen van Lisse. Letterlijk staat er:

“Het uitwerken van de landschapskamers vormt nadrukkelijk geen blauwdruk voor het aangewezen gebied. Wel is het een strategie die geïntegreerd kan worden met de schaalvergroting van de Greenportbedrijven en herverkaveling op gebiedsniveau. Het vormt als het ware een uitgebreidere vorm van landschappelijke inpassing. Op projectniveau kan financiering worden gevraagd om bedrijfsuitbreiding samen te laten gaan met het aanleggen van (delen) van een nieuwe landschapskamer. Ook kan een teeltbedrijf hier zelf actief aan bijdragen. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 4.1 Vitale Greenport.”

ANLV Geestgrond is blij dat we reeds een landschapskamer hebben zoals we terug zien in het landschap rondom de Essenlaan in Lisse. We zijn het eens met de uitspraak dat deze landschapskamers nadrukkelijk geen blauwdruk vormen voor het aangewezen gebied.

Het gebied rondom de Essenlaan is historisch gegroeid tot wat het nu is en is niet te kopiëren naar andere plekken. De streek heeft op andere plekken juist een openheid die wij steppes noemen; bollenvelden die een groot deel van het jaar kaal en open zijn en die op andere momenten van het jaar een broedbiotoop zijn voor bollenvogels.

Het aanleggen van nieuwe landschapskamers, om aan te kunnen sluiten bij de Provinciale Bossenstrategie, past niet bij de strategie om onze streek open te houden, ook al wordt gesteld dat het alleen wordt toepast op plekken zonder zichtlijnen.

ANLV Geestgrond voelt meer voor de aanleg van hagen, struiken of andere landschapselementen op plekken die vrijkomen voor vergroening en die de zichtlijnen niet belemmeren. Aanplant van bomen of bossen is ons inziens alleen mogelijk op erven en rondom bedrijfsgebouwen.
Tot slot naar aanleiding van het gestelde op pagina 41 (speerpunt 8):
"*Gesteld wordt dat verdere financiering kan worden aangevraagd om bedrijfsuitbreiding samen te laten gaan met het aanleggen van een nieuwe landschapskamer.*" ANLV Geestgrond denkt, op basis van eerdere ervaring, dat de lat voor deze aanvragen voor verdere financiering hoog ligt en daarmee blijft liggen.

Waterberging en verzilting
Gesteld wordt dat water en bodem sturend moeten zijn in de eerste drie speerpunten van de negen speerpunten, die de basis vormen van het Programma LGDG. Het creëren van zoetwaterbuffers en de aanleg van zoetwateropslag in deelgebieden 4, 7 en 9 is mooi vanuit het oogpunt van de waterdoelen maar is tegelijkertijd een nekslag voor de veehouders in het gebied van de Duin- en Bollenstreek. Individuele bedrijven mogen niet de dupe worden van collectieve doelen die gesteld worden. Immers, verduurzaming van de veehouderij impliceert een stimulering van weidegang, wat tevens de biodiversiteit bevordert. Hoge waterstanden houden de koeien op stal en de natte gronden zijn lastig te bewerken en leveren minder opbrengst. Dit lijkt dus een mooie maatregel maar de gevolgen voor de agrariër zijn duidelijk over het hoofd gezien.
ANLV Geestgrond ziet meer heil in technische oplossingen voor de verziltingsproblematiek en de wens om zoet water te bergen in periode van schaarste. Op dit moment wordt daar al onderzoek naar gedaan. Bovendien kan er binnen de versteende woonkernen ook veel winst behaald worden met zoetwateropslag.

Aantrekkelijke woonregio
ANLV Geestgrond houdt, net als het Programma LGDG, graag de woonbehoeften vanuit de noordvleugel van de Randstad af. Zij wil tevens vasthouden aan de ***2625 hectare eerste klas bollengrond***. Dat er betaalbare woningen nodig zijn is helder. Sociale woningbouw dient daarom voorrang te krijgen boven het duurdere segment.
Het alleen op zandgrond ruimte voor woningen zoeken en bouwen is volgens ANLV Geestgrond te makkelijk gesteld. Woningbouw op andere grondsoorten moet meegenomen worden. Verder kan ANLV Geestgrond meegaan met het idee dat er een grotere voorkeur moet bestaan voor het bouwen aan de rand van woonkernen dan aan het bouwen in open gebieden.

ANLV Geestgrond
Rooversbroekdijk 98
2161 LL LISSE
info@anlvgeestgrond.nl
www.anlvgeestgrond.nl
IBAN: NL69 RABO 0376 9097 73
K.v.K.: 280 84 612

Koppelkansen voor recreatie en toerisme
De term ‘koppelkans’ (PLGDG pagina 66) kan het recreatief gebruik van gebieden met een grote biodiversiteit vergroten. Met de term ‘kans’ bestaat het risico dat de ruimte van het ‘kunnen koppelen’ direct wordt geclaimd om te koppelen. Dit moet voorkomen worden. De koppeling mag niet vanzelfsprekend zijn. Biodiversiteit heeft vaak baat bij of behoefte aan rust (bijvoorbeeld voldoende afstand tussen wandel/fietspad en veilig broeden door vogels). Op bepaalde plekken dient recreatie en toerisme daarom geweerd te worden. In het Programma LGDG is onvoldoende aangegeven dat er aan de recreatie ook grenzen gesteld moeten worden als daar ten behoeve van de biodiversiteit aanleiding voor is.

Bereikbaarheid van de regio
Het Programma LGDG stelt dat het wegennet vol is en dat nieuwe wegen nodig zijn. Daarmee gaat men tekort door de bocht. Op bepaalde momenten (in de spits, tijdens de periode van de Keukenhof, als bruggen over de Ringvaart niet functioneren of als er wegen geblokkeerd zijn) kunnen bepaalde wegen inderdaad vol lopen. De vraag is of dit structureel moet worden opgelost met nieuwe wegen. Ons antwoord: Nee!
Een plan voor de oost-westverbinding tussen de N206 en N208/N205 is volledig in strijd met uitgangspunten van dit Programma LGDG (behoud 1^{e} klas bollengrond en behoud open ruimte). Een nieuw aan te leggen verbinding N206-N208/N205, zoals verwoord in paragraaf 4.5, verhoudt zich ook in het geheel niet met het kerndoel van een vitaal bollenlandschap en dient dus uit het programma geschrapt te worden.

Wacht met het uitvoeren van mobiliteitsonderzoek
Volgens ANLV Geestgrond is een onderzoek naar de noodzaak van een verbindingsweg tussen de N206 en de N208/N205 ten tijde van de aanleg van oost-westverbindingen over de Ringvaart en alle werkzaamheden aan de A44 (start in 2026) kapitaalvernietiging. Mocht de noodzaak voor meer wegen al onderzocht moeten worden, doe dit dan na het afronden van deze twee grootschalige projecten. Dan worden het effect van deze projecten ook beter zichtbaar in de praktijk.

Hoogachtend,

Bestuur ANLV Geesgrond

ANLV Geestgrond
Rooversbroekdijk 98
2161 LL LISSE
info@anlvgeestgrond.nl
www.anlvgeestgrond.nl
IBAN: NL69 RABO 0376 9097 73
K.v.K.: 280 84 612

ZIENSWIJZE 13

Milieu Overleg Duin- en Bollenstreek

Menko Wiersema
voorzitter MODB
adres: Offemweg 58, 2201HG Noordwijk
06 41317694

Aan: Colleges van BCW van Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)

Datum: 21 juli 2025.

Geachte colleges,

Wij zijn blij dat u heeft gekozen voor een beperkte extra woning bouw van 50 ha tot 2040. De keuze voor het behoud van het bollencomplex en het kenmerkende landschap ondersteunen wij. In totaal wordt naar maximaal 50 hectare voor extra woningbouw gezocht, het aantal hectares dat onder de ISG was gereserveerd voor (nog te realiseren) Greenportwoningen. Geen solitaire Greenportwoningen meer, tegen een zeer lage dichtheid, verspreid door het buitengebied . De 50 ha komt tegen de bebouwde kom van de kernen, met woningen in hoge dichtheid en aansluitend op de woningbehoefte (uitgangspunten van de Realisatieagenda Wonen van Holland Rijnland). Dat betekent dat alleen reguliere woningbouwprojecten plaatsvinden, waarbij (minimaal) 65% van de woningen binnen de categorie ‘betaalbaar’ valt.

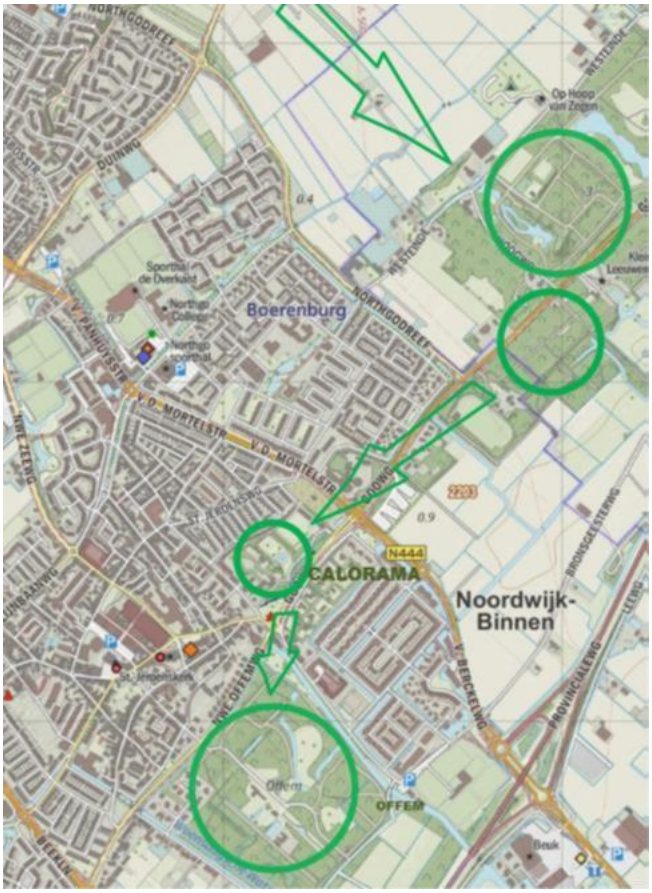
In het wenkend perspectief stelt u: “We behouden en versterken onze natuurgebieden en benutten kansen voor natuurontwikkeling en groen/blauwe dooradering. We verbeteren de inrichting van dorpsranden en groene verbindingen naar het open landschap. Nog niet verbonden delen van de ecologische verbindingszones verbinden we met elkaar.”

In speerpunt 7: een robuust hoofdraamwerk met groenblauwe corridors (blz 38) heeft u aangegeven de groenstructuur te willen afmaken. Het MODB staat voor een groenstructuur en ecologische dooradering zoals aan het einde van de vorige eeuw is afgesproken en opgenomen in de ISG vanuit provinciaal en landelijk beleid. Wij constateren dat een deel van de dooradering nog niet is aangelegd en op sommige plaatsen te weinig robuust is om functioneel te zijn. Op drie plaatsen zouden wij de

structuur of versterkt en/of planologisch beschermd willen zien:

Robuuste bosverbindingen tussen Leeuwenhorst en duin en landgoed Offem

De verbindingen Offem-Leeuwenhorst en Leeuwenhorst – bosgebied Noordduinen (Natura 2000) zijn essentieel voor de houdbaarheid van het totale bossysteem. Hier ligt voor het MODB de eerste prioriteit. De bosverbinding tussen het landgoed Offem en de Koepelduinen blijkt niet goed mogelijk (zowel de ligging als de robuustheid)

De verbinding Klein Leeuwenhorst – Duinen moet robuust zijn, planologisch worden vastgelegd en kan ook onderdeel zijn van een zeer aantrekkelijke wandelroute.

Het bosgedeelte kan worden gerealiseerd door de aanleg van lijnelementen/structuren van enige omvang en/of zogeheten steppingstones met verschillende inheemse boomsoorten waaronder eiken, met hierlangs een zoom van struweel en kruiden.

De corridor verbindt de oude boskern van Nieuw Leeuwenhorst met het bosgebied in de Noordduinen en wordt niet gerealiseerd langs de Northgodreef (daar werkt de corridor niet) maar aanzienlijk noordelijker waar de verbinding aansluit bij de wandelpadenstructuur van Nieuw leeuwenhorst.

De ecologische verbinding aan de oostkant van de Gooweg is te smal en kwalitatief te beperkt om als serieuze verbinding tussen Leeuwenhorst en Offem te dienen. De bomenrijen aan de westkant van de Gooweg, via het landgoed Calorama, de hoge loofbomen van de RK-begraafplaats en ondersteund door het bomenbestand op het terrein van het Zilveren Kruis zijn dat wel. Deze bosstrook moet bij de ontwikkeling van de wijk Bronsgeest en het Zilverenkruisgebouw behouden blijven en versterkt worden.

Wij vragen u specifiek voor deze verbinding een **gebiedsproces** in het leven te roepen en financiering te regelen. De helft van de benodigde gelden zijn bij de provincie Zuid-Holland al gereserveerd. De exacte ligging en invulling (lijnelementen versus steppingstones) kan in een gebiedsproces met de betrokken agrariërs worden

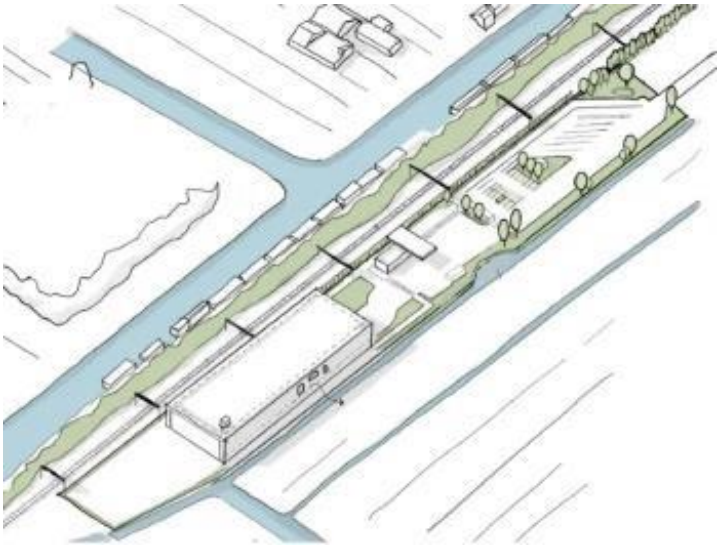
afgesproken. De ervaring leert dat flexibiliteit en overleg met betrokken agrariërs vaak het meest constructief zal zijn.

Moerasverbinding Haarlemmertrekvaart, Leidsevaart, Maandagse Watering

De verbinding loopt globaal van Lisse in zuidelijke richting langs de Leidsevaart, Haarlemmer Trekvaart en de Maandagse Watering tot Noordwijk. Tussen Lisse en Noordwijkerhout is de inrichting over een traject van 4,5 kilometer al gereed. Na realisatie van het gehele tracé worden meerdere geïsoleerde polder- en bosgebieden zoals de Lageveense Polder, Landgoed Leeuwenhorst en de Hoogewegpolder met elkaar verbonden.

De ecologische zone is aangelegd tussen de Haarlemmertrekvaart en het spoor. Het terrein van buitenplaats Keukenhof grenst aan deze zone. Ook landgoed Wassergeest, in beheer bij het Zuid-Hollands Landschap, grenst hieraan. Het betreft de hakhoutbossen en de weilanden daar omheen, die hoofzakelijk ecologisch worden beheerd. Ook bij de nieuwe woonwijk Nieuw Boekhorst (Voorhout) is tussen de nieuwe ontsluitingsweg en de Trekvaart een brede ecologische oever gerealiseerd. De gehele zone is opgenomen in Provinciaal beleid.

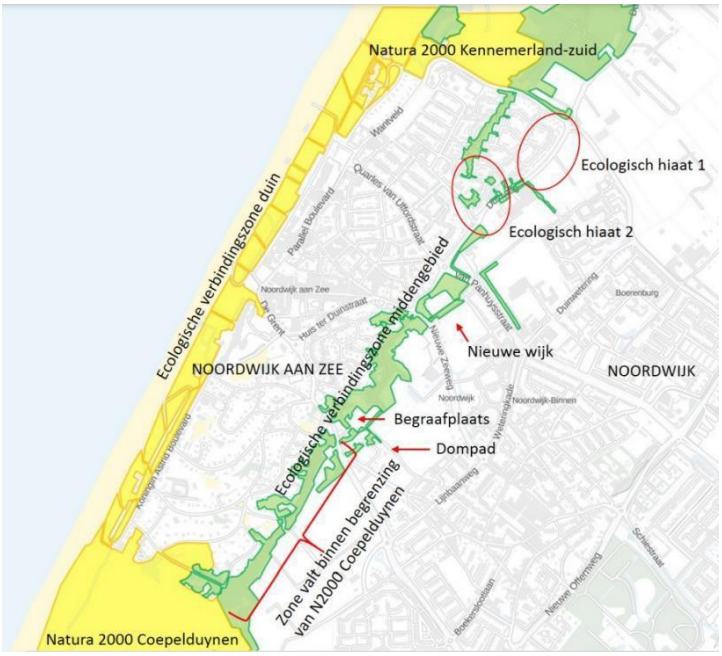
De moerasverbinding is na afronding 15 kilometer lang en geschikt voor verschillende soortgroepen. Het beoogde traject loopt langs bestaande vaarten met steile oevers; door de oevers af te vlakken en poelen en plassen te graven wordt een meer natuurlijke inrichting verkregen. In de oeverzone zullen snel opwarmende en rijk begroeide ondiepten ontstaan waar vissen kunnen paaien, libellen en verschillende amfibieën profiteren hier ook van. De begroeiing in de oever zal deels bestaan uit riet waar rietvogels kunnen broeden en deels uit gevarieerde moerasvegetatie. (Herziene) Nota Ecologische Verbindingen in de provincie Zuid-Holland d.d. 28 augustus 2017.

Bij Noordwijkkerhout –Piet Gijzenbrug- aan de kant van de ’s-Gravendamse weg loopt de ecologische zone halverwege echter spaak. De ‘s-Gravendamseweg zelf, het VAB terrein en de woonboten aan de oostkant verhinderen dat hier een ecologische zone is. Bij de toekomstige uitbreiding van het VAB kan het gat in de ecologische structuur worden gedicht door tussen spoor en vaart, ten zuiden

van de Piet Gijzenbrug, de ecologische zone te versterken bij de realisatie van de uitbreiding van het VAB. Als deze tot de Fagelsloot, ook wel Vogelsloot genoemd, wordt verlengd kan langs deze sloot een ecologische verbinding worden gemaakt met Klein Leeuwenhorst. Klein Leeuwenhorst in Noordwijk heeft dezelfde landschapselementen als de terreinen van Keukenhof.

Versterken samenhang Natura 2000 gebieden: Ecologische verbinding Coepelduynen met Natura 2000 gebied van Zuid-Kennemerland .

Het Natura 2000 gebied De Coepelduynen ten zuiden van Noordwijk, ligt zeer geïsoleerd. Zones aan weerszijden langs het bebouwd gebied van Noordwijk aan Zee (in het westen langs de Boulevards en in het oosten langs de steilrand) kunnen ontwikkeld worden als ecologische verbindingen.

Het duingebied langs de boulevards dient open te blijven. De Steilrand van het Middengebied zou verder ontwikkeld moeten worden als ecologische verbinding voor vogels, bijen en andere kleine insecten en zoogzieren.

(Zie: Fabrice Ottburg (Wageningen Universiteit) en Menno Reemer (Naturalis) 22 november 2017: Een Steilrand Noordwijk als ecologische verbindingszone voor wilde bijen)

Bereikbare Regio

U ervaart vaak dat het wegennet ‘vol’ is. Met name in het voorjaar door het bollentoerisme, en in de zomer door het strandtoerisme zijn er pieken in de verkeersafwikkeling. Het bouwen van meer woningen kan daarnaast tot toenemende druk op het wegennet leiden. U stelt dat om deze toename van verkeer in goede banen te leiden nieuwe verkeersverbindingen nodig zullen zijn. Deze verbindingen zullen volgens u ook impact hebben op het gewaardeerde landschap (blz 68).

Een aantal studies zijn gestart : de corridorstudie N206; de verbinding N208-A44 en de verbinding N206-N207, met een aftakking naar station Hillegom.

Corridorstudie N206: wachten op evaluatie Rijnland Route

Het MODB vindt dat met zowel de studie als besluitvorming rond extra infrastructuur zal moeten worden gewacht tot de effecten van de net aangelegde Rijnlandroute en de aanpassingen aan deze route duidelijk en meetbaar zijn. De Rijnlandroute loopt parallel aan de Corridor N206 en kan als complementair worden gezien.

De in het begin van dit jaar benoemde probleemstelling voor de corridor "Welke knelpunten op gebied van bereikbaarheid en leefbaarheid moeten worden opgelost om de plannen en de kansen te realiseren die nodig zijn om de ambities van de regio te vervullen? Wat zijn mogelijke oplossingsrichtingen voor deze knelpunten of welk aanvullend onderzoek is nodig? "(Informatiebrief december 2024, nummer 1) vinden wij uiterst onduidelijk en vragen om aanscherping.

De (befaamde en veel genoemde) knelpunten in de west-oost verbinding en de verbinding met Rotterdam en Den Haag lijken ons door de Rijnlandroute meer dan voldoende opgelost. Wel zien wij veel in een verbetering van het openbaar vervoer in relatie tot het station Leiden (Rijn Gouwelijn?)

N206-N208 met de aftakking naar Station Hillegom: maximale maatschappelijke weerstand

Dit alternatief kent een **maximale maatschappelijke weerstand** in de Bollenstreek. De agrarische sector (LTO, KAVB), de natuur- en milieuorganisaties, het Cultuurhistorisch genootschap (CHG) en bewonersgroepen hebben aangegeven fel tegen de weg te zijn.

De weg doorsnijdt en onthoofdt (letterlijk en figuurlijk) de streek. Daarnaast is het maatschappelijk en economisch nut van de weg beperkt na de opening van de Rijnlandroute. De bereikbaarheid van de Bollenstreek kan zelfs ernstig verslechteren door een sterke groei van het inkomend recreatief verkeer uit de Amsterdamse regio richting Langevelderslag en de duinen.

Bollenteelt, Landschap en natuur

- De aanleg van de verbinding tussen N206 en N208 en de aftakking naar het station Hillegom kost bij aanleg veel eerste klasbollengrond (netto verlies). Het bollencomplex en de bolleninfrastructuur worden daarnaast (functioneel) doorsneden en veel hectares bollenland komen geïsoleerd te liggen of gaan uit productie (groot bruto verlies).

- De nieuwe weg doorsnijdt het nog gave en cultuurhistorisch interessante landschap en de mooie zichtlijnen net ten noorden en noordwesten van Keukenhof. Allereerst het typische zanderijenlandschap met brede vaarten ten noordwesten van de kalkzandsteenfabriek en de Zilkerpolder met de nog aanwezige oude historische waterlopen waar de oude strandvlakte met graslanden is omgezet in bollengrond. De geprojecteerde weg is hiermee zowel strijdig met de Landschapsstrategiekaart op blz 29 als en de kaart "Thematische ontwikkeling PLGDG "Vitale Greenport".

- De bedreigde Zilkerpolder kent een opvallend hoge vogeldichtheid aan zogeheten bollen/akkervogels als Veldleeuwerik, Patrijs en Gele Kwikstaart. Deze vogels zijn bijna overal in Zuid-Holland verdwenen. Broedvogelinventarisaties laten zien dat de Zilkerpolder en de Hoogeveense polder tot de meest vogelrijke gebieden in Zuid-Holland behoren! De Zilkerpolder is daarnaast een van de laatste plekken in Nederland waar de Engelse Gele Kwikstaart nog broedt in akker/bollenland.

Kosten

- De Maatschappelijk Kosten Baten analyses die voor de verbinding N206 en N208 zijn gemaakt in 2017 (parel 2.0) en 2022 (project-alternatief 2), geven opvallend verschillende uitkomsten. Het grote verschil is gelegen in de geschatte kosten van de infrastructuur. In de MER (2017) rekent men met aanlegkosten van 200 miljoen (met inpassing) en in de jongste berekening gaat men uit van slechts 40 miljoen (zonder inpassing).

Baten

- De relatief slechte bereikbaarheid van de Bollenstreek (oost West verbinding) zal door de openstelling van de Rijnland Route sterk verbeteren. In de beide MKBA's is deze openstelling binnen de zogeheten bereikbaarheidsindicatoren per gemeente nog niet meegenomen. Het oplossen van het knelpunt Katwijk aan het begin/eind van de Rijnlandroute zal voor de totale bereikbaarheid van de streek veel meer toevoegen dan de verbinding N206/N208.

- Na openstelling van de Rijnland Route is het maatschappelijk en economisch effect van een verbinding N206/ N208 klein. Zelfs in de relatie met Schiphol/Amsterdam zal men vanuit de gemeenten Katwijk/Noordwijk en Noordwijkerhout deze route niet nemen omdat (vijf kilometer) kortere en snellere verbindingen aanwezig zijn. De verbinding is voor het grootste deel van de Bollenstreek een omweg. Alleen voor de Zilk en het gebied Delfweg is de verbinding N206/N208 in relatie tot Amsterdam korter. Illustratief is dat de vorige studies (MER Duinpolderweg) nut en noodzaak nooit hebben kunnen aantonen

- De aftakking naar station Hillegom wordt gemotiveerd vanuit de wens een OV-Hub te creëren. "Door de realisatie van een verbinding met de N206-N207 kan het station Hillegom uitgroeien naar een regionale HUB richting Haarlem, Leiden en Hoofddorp." Er is verder geen enkele motivatie of onderbouwing te vinden (niet in het programma, als ook op internet). De maatschappelijke kosten zijn overduidelijk. De baten daarentegen volstrekt onduidelijk en lijken eerder gestoeld op de wens om de weg verder uit te bouwen richting ringweg rondom Hillegom.

Negatieve onverwachte effecten

- De verbinding N206/N208 maakt de Amsterdamse Waterleiding Duinen bij de Zilk en Vogelenzang en het strand bij de Langevelderslag ten noorden van Noordwijk/Noordwijkerhout (bestemmingsgebied) bereikbaar voor de gemeenten in de Haarlemmermeer en Amsterdam Zuid West (bestemmingsgebied). De druk op de duinen (Natura 2000) en de infrastructuur van Vogelenzang zal door recreatief verkeer zodanig kunnen toenemen dat de infrastructuur op mooie zonnige dagen geheel vast komt te zitten. Naast een toename van de stikstofproblematiek dreigt ook verdere stijging van de recreatiedruk op het duingebied bij de Zilk en het Pannenland. De recreatiedruk zal de natuurwaarden in het NATURA 2000 gebied ernstig aantasten.

Verkeersmodellen richten zich vaak alleen op woon-werkverkeer (spitsmodellen). Er is daardoor weinig zicht op recreatief verkeer. Voor de Bollenstreek met duin, strand en Keukenhof is het recreatieve verkeer echter zeer relevant.

De studie "Bereikbaarheid kustgebied Zuid-Kennemerland"(Goudappel 2024 in opdracht provincie Noord Holland) geeft de verkeerstromen richting strand vanuit de Haarlemmermeer en de Amsterdamse Regio. Gezien het feit dat de trip naar het strand vanuit Amsterdam met bijna tien minuten wordt verkort zal een niet onaanzienlijk deel van de berekende recreanten de Langevelderslag gaan bezoeken. Dat zal leiden tot verkeersproblemen op meer dan 60 dagen in het jaar.

- In het verleden hebben diverse MER-onderzoeken al aangetoond dat de nieuwe verbinding zorgt voor teveel verkeer op het toch al veel te drukke punt bij de Kalkzandsteenfabriek nabij Keukenhof; dit heeft te maken met de aanzuigende werking van nieuw verkeer. Dat zorgt voor overmatig verkeer op plekken waar je het juist niet naar toe wilt verplaatsen. Denk daarbij ook aan de N206 waar ter hoogte van Noordwijkerhout waar files kunnen ontstaan (conclusie laatste MER) en door geluidsoverlast en fijnstof in het dorpen Noordwijkerhout en De Zilk aanzienlijk zullen toenemen.

N208 verlengde 2e Poellaan Lisse – A44

Deze verbinding bevindt zich in de verkenningsfase. De nut en noodzaak van deze verbinding is op dit moment niet aangetoond en de resultaten van de MER zijn er nog niet. Er is vanuit de natuurorganisaties veel weerstand tegen deze verbindingsweg, vooral omdat het mogelijk de Lisserpoelpolder ten zuiden van Lisse in het geheel gaat doorsnijden, wat ernstige gevolgen heeft voor het oude cultuurlandschap als de weidevogels.

Nieuwe vormen van samenwerking

In 1996 is door zowel overheden als maatschappelijke organisaties het Pact van Teylingen ondertekend. Het was de start van een productieve samenwerking tussen overheid en maatschappelijk middenveld. Deze samenwerking is tijdens het ISG wat uit beeld geraakt en hebben de gemeenten uit de Bollenstreek de regie overgenomen.

Met de komende problemen rond klimaatverandering en verzilting, de toenemende druk op de bollenstreek en de gevraagde verduurzaming van de bollenteelt lijkt het ons zinvol de samenwerking tussen overheden, maatschappij en wetenschap weer te intensiveren.

Beginnend met het concretiseren van de uitgangspunten uit het programma en het gezamenlijk zoeken naar woningbouwlocaties. Het top down benoemen heeft ons inziens een ongewilde en onnodige polarisatie tot gevolg gehad daar waar we (de Alliantie) op hoofdlijnen het met elkaar eens zijn. Samenwerken en integreren van beleidsvelden is ook een speerpunt binnen de Omgevingswet.

Namens de deelnemers van het MODB

M. Wiersema (voorzitter het Milieuoverleg Duin- en Bollenstreek)

M. Duin, Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Geestgrond
J. van Velzen, Natuurvereniging KNNV Bollenstreek
L. Schaap, Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk
M. Bilius, Stichting Duinbehoud
T. van de Reep, Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland / Milieudefensie Haarlem

ZIENSWIJZE 14

Aan: Colleges van B&W van Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk
T.a.v. programmaLGDG@hltsamen.nl

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek

Hillegom, 18 juli 2025

Geachte colleges,

Milieudefensie Haarlem heeft het ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek met belangstelling gelezen. Bovendien hebben wij de zienswijze van het MODB (Milieuoverleg Duin- en Bollenstreek) gelezen. Milieudefensie neemt deel aan dit overleg.

Wij onderschrijven de zienswijze van het MODB en hebben enkele opmerkingen en aanvullingen op het ontwerpprogramma m.b.t. de regionale mobiliteitsmaatregelen Duin- en Bollenstreek.

Regionale mobiliteitsmaatregelen
In het hoofdstuk ”4.5 Bereikbare regio” wordt gesteld dat “nieuwe verkeersverbindingen nodig zijn.” Wij bestrijden dat. Er staat verder: “Deze verbindingen kunnen de verkeersdruk verminderen”. Dat is nou juist niet waar. Nieuwe verbindingen lokken nieuw verkeer uit, waardoor na korte tijd nog meer verkeersdruk ontstaat en nieuwe knelpunten ontstaan. Zolang men congestie denkt op te lossen met meer wegen zal de congestie juist blijven toenemen, zoals ook al decennialang gebleken is. Nog nooit heeft een nieuwe weg tot blijvende afname van de verkeersdruk geleid.

Terecht staat over nieuwe wegen in dezelfde zin als de hiervoor aangehaalde: “….maar zullen ook impact hebben op het gewaardeerde landschap”.
Ontelbare malen wordt herhaald hoe belangrijk behoud van het open landschap, de zichtlijnen en de blauw/groene structuur zijn. Maar de voorgestelde wegenplannen maken hier korte metten mee. Van al deze kwaliteiten gaat een fors deel verloren als hier 2- of 4 baans provinciale 80-kmwegen doorheen worden getrokken.
Ook het woord “duurzaam” komt tientallen malen in het document voor, maar nieuwe wegen zijn het tegenovergestelde van duurzaam.

De verkenning van de Provincie Zuid-Holland en Holland Rijnland van de mobiliteits-maatregelen Duin- en Bollenstreek, te weten de onderzoeken van een wegverbinding

2e Poellaan Lisse – A44 en het doortrekken van N208-N206 met een aftakking naar station Hillegom, is in tegenspraak met de ambities om het landschap open te houden en het

behoud van de natuurwaarden in de buitengebieden tussen Lisse-Sassenheim (veenweidegrond) en Hillegom-Lisse (bollengrond).

Ten onrechte wordt de indruk gewekt dat al vast staat dat deze wegen er moeten komen. Maar nut en noodzaak van deze verbindingswegen zijn op dit moment niet aangetoond en de MER resultaten zijn er ook nog niet. Er is vanuit de natuurorganisaties veel weerstand tegen deze verbindingswegen. Wij verwijzen hierbij ook naar de zienswijze van het MODB.

Klimaat en behoud van biodiversiteit
Om de vicieuze cirkel van congestie -> nieuwe wegen -> meer congestie te doorbreken vinden wij dat het autoverkeer moet afnemen. Dit is niet alleen nodig voor een betere bereikbaarheid, maar vooral wegens de milieu- en klimaatproblematiek, verlies aan landschap, broed- en foerageergebied van weide- en akkervogels en biodiversiteit.

Dit staat ook in het klimaat akkoord, dat gewoon moet worden behaald. Vermindering van het autoverkeer is daarin een speerpunt. Behalve voor het rijk en provincie is er ook een taak hiervoor weggelegd bij de lagere overheid. De aanleg van nieuwe provinciale en rijkswegen werkt naar onze mening contraproductief om het klimaatakkoord te behalen en milieuproblemen op te lossen. En doorkruist volgens ons de provinciale doelstellingen voor natuurherstel in Natura 2000 gebied en Natuurnetwerkgebieden in de Duin- en Bollenstreek.
Wij verwachten dat door de klimaat- en stikstofcrisis rekeningrijden in 2030 een onontkoombaar is, hoezeer populistische partijen zich hier ook tegen verzetten.
Waardoor de aanleg van nieuw asfalt voor autoverkeer niet meer de oplossing is voor mobiliteit in deze eeuw.
Steeds wordt de bouw van nieuwe woningen genoemd als oorzaak van extra verkeer.
Het blijkt te gaan om 30.500 woningen, waarvan het grootste deel voldoende ontsloten wordt door de Rijnlandroute. Slechts 6500-7500 woningen worden voorzien in Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk.
Als het gaat om Lisserbroek wordt ervan uitgegaan dat de nieuwe bewoners massaal naar Lisse gaan voor hun boodschappen, werk en andere voorzieningen. Daarvoor zou dan de nieuwe verbinding naar de A44 nodig zijn. Echter is Nieuw Vennip veel dichter bij voor deze nieuwe wijken met veel betere voorzieningen en parkeermogelijkheden. En werk is er nauwelijks in Lisse.
Ook wordt betoogd dat er woonvoorzieningen moeten komen voor arbeidsmigranten, maar dat wordt gemotiveerd door bevolkingskrimp. Dit lijken twee kwesties die elkaar compenseren.

Voor het kleine aantal nieuwe woningen waarvoor de Rijnlandroute geen soelaas geeft zijn er betere oplossingen dan nieuwe wegen. Wij denken aan alternatieven om het autoverkeer in te dammen door middel van flexibilisering van werktijden tussen woon-werkverkeer en door thuiswerk, beter ov en fietsvoorzieningen en beleid gericht beleid tot ontmoediging, zoals rekening rijden, parkeertarieven en veranderingen in de reiskostenvergoedingen door bedrijven. Voor dat laatste mag het bedrijfsleven best om medewerking worden gevraagd, daar ligt immers een groot belang bij betere bereikbaarheid voor het zakelijk verkeer.

(H)OV – fiets – autogebruik voor woon-werkverkeer
Wij missen een integraal plan tot 2040 met een doorkijk naar 2050 voor het uitbreiden en verbeteren van het openbaar vervoer in combinatie met het gebruik van (snel)fiets en auto voor woon-werkverkeer in de Duin- en Bollenstreek. Indien het (H)OV gratis/goedkoper en publieksvriendelijker wordt gemaakt en het netwerk van deze vervoersvorm sterk wordt verbeterd zullen veel meer mensen van het openbaar vervoer gebruik maken. Deze maatregelen zijn uitsluitend mogelijk als er fors in het (H)OV wordt geïnvesteerd!

Wat betreft fietsgebruik wordt veel belang gehecht aan verbetering van het fietsnetwerk. Ook hier werken nieuwe wegenplannen uitermate contraproductief. Het gaat om 2- of 4-strooks provinciale 80km/uur wegen, die zonder stoplichten of ongelijkvloerse kruisingen niet oversteekbaar zijn. Zowel in het gebied bij Lisse, waar de nieuwe verbinding met de A44 is geacht, als in het gebied waar de doorsteek naar de N206 is gedacht lopen tal van kleinere wegen die noord-zuid gericht zijn en van groot belang voor de fietsers. Deze worden bijna allemaal onbruikbaar door de doorsnijding die het gevolg is van deze tientallen meters brede barrières.
De schade die hiermee wordt aangebracht aan het bestaande fietsnetwerk valt niet te compenseren met enkele show-maatregelen. Ongetwijfeld zal er hier en daar met veel bombarie een fietstunneltje of zoiets worden aangebracht, maar de bestaande fijnmazigheid gaat verloren met als gevolg een verschuiving van fiets naar auto.

Deze overwegingen en ambities zijn niet meegenomen in het ontwerpprogramma landelijk gebied.

Wij verzoeken u om het programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek bij te stellen met de door ons ingebrachte punten.

Met vriendelijke groet,

Namens Milieudefensie afd. Haarlem,

De heer T. van de Reep

De heer K. van Broekhoven

Contactgegevens
De heer T. van de Reep
Haarlemmerstraat 144, 2181 HE Hillegom
Tel. 023 5842854
e-mailadres: tonvandereep@outlook.com

ZIENSWIJZE 15

Schuttersveld 9, 2316 XG Leiden
Postbus 558, 2300 AN Leiden
071 – 523 90 90
www.hollandrijnland.nl

IBAN: NL87BNGH0285113992
KvK: 27365539
BTW: NL813768068B01

Datum: «HANDLER_EMAIL1»
Kenmerk: «BLOCK_CONTACTBRIEF»
E-mail: r.van.de.velde@hollandrijnland.nl

Onderwerp: Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport

CONCEPT

Geachte college,

Holland Rijnland heeft uw Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport in goede orde ontvangen.

Holland Rijnland steunt de ambities uit het Programma LGDG. Het heeft niet voor niets financieel bijgedragen aan de landschapsstrategie die onderdeel is van dit programma.

Er zijn veel raakvlakken met de Regionale Investeringsagenda (RIA) Holland Rijnland. Diverse prioritaire projecten uit de RIA zien wij terugkomen in het Programma LGDG, zoals Doorfietsroutes (P1), Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer (P3), Corridorstudie N206 Ruimte en Mobiliteit – A44 – zuidelijke ontsluiting Duin- en Bollenstreek (P4), Warmtenet (P6), Regio Deal Sierteeltregio (P9), Groenblauw Raamwerk (P10) en Benutten en versterken landschappelijke kwaliteiten (P11). Fijn om te zien dat de groen- en landschapsprojecten projecten uit de RIA (P10 en P11) ook daadwerkelijk benoemd worden en dat de daarbij aangeven beoogde opgaven daarmee mede gerealiseerd kunnen worden.

Door bovengenoemde raakvlakken is het belangrijk dat we de goede samenwerking voortzetten waarbij de verschillende programma's elkaar kunnen versterken. Holland Rijnland wil graag de Duin- en Bollenstreek helpen om de ambities van het Programma LGDG te verwezenlijken en het zoeken naar cofinanciering. Dit is mogelijk vanuit het regionaal fonds van de RIA.

Wij wensen uw college veel succes met de uitvoering van het programma.

Hoogachtend,
het Dagelijks Bestuur
Holland Rijnland,

de secretaris-directeur,	de voorzitter,
M. van den Hende	P.J. Heijkoop

CONCEPT

Theorie en Praktijk

vereniging van oud-leerlingen der Rijks Middelbare Tuinbouwschool te LISSE
Studiegroep T & P Teelttechniek

Bollenstreek, 22 juli 2025

Betreft: zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)

Geachte beleidsmakers, leden van het colleges en raadsleden van de Bollenstreek,
Beste Bollenstreker, beste Nederlander,

Deze zienswijze is aan u allen gericht. Wij, de kwekers uit de Bollenstreek, richten ons tot u met een reeks onderbouwde opmerkingen, grote zorgen en aanbevelingen rond het voorliggende Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG).

Opgesteld door en voor de kwekerijen van de leden van Theorie en Praktijk:

H.H. Duivenvoorden en zn.	Noordwijkerhout
Flowerboost	Noordwijkerhout
Kees van Haaster en zn.	De Zilk
Wed. A. van Haaster	Lisse
Van Hage BV	Noordwijkerhout
E.J. Hogervorst en zn. B.V.	Noordwijkerhout
Vof Hulsebosch en zn.	Hillegom
HJ van de Slot en zn.	Voorhout
V.D. Slot Tulips B.V.	Voorhout
Van Noort hyacinten	Voorhout
Jacob Pennings Bloembollen	Noordwijkerhout
De Ridder Bloemen- en bloembollenkwekerij	Noordwijkerhout
G. de Wit en zn.	Lisse
Maatschap Zeestraten	Hillegom

Verder wordt deze zienswijze onderschreven door de volgende kwekerijen:

Agriko	Voorhout
Fa. Bisschops	Voorhout
H.C. Damen	Voorhout
Henk Damen en zonen B.V.	Noordwijkerhout
Fields Source of Flowers	Noordwijkerhout
Floral Colors	Noordwijkerhout

Fresh Flowers	Hillegom
Firma G.F. van Grieken	Noordwijkerhout
M.J. de Groot	Lisse
R.C.Q. de Groot	Noordwijkerhout
Fa. P. de Groot en Zn.	Noordwijk
J. Heemskerk & zonen B.V.	De Zilk
JUB Holland	Noordwijkerhout
Hermans mini Gladiolus	Voorhout
Gebr. Hogervorst	Noordwijkerhout
H.L. Hogervorst B.V.	Noordwijk
J.F.M. Hogervorst	Noordwijkerhout
J.G.J. Hulsebosch & zn.	De Zilk
Hulstflowers /HK Groen beheer	Noordwijkerhout
De Jong Sierteelt	Noordwijkerhout
Kallaland B.V.	Voorhout
Kebra B.V.	Noordwijkerhout
Vof de Koning	Noordwijkerhout
W.F. Leenen & zn B.V.	Voorhout
Mts v.d. Linden	Hillegom
Mohlen Vof	Zwaanshoek
Oskam	Voorhout
C.A. van Paridon	Noordwijkerhout
Roma Nova	Voorhout
C.A.A. van Ruiten	Noordwijkerhout
C.J. Ruigrok	De Zilk
B. Rutgrink	Voorhout
J.J.. van Saase en zn. B.V.	De Zilk
L.W. van Schie	Noordwijkerhout
H. van der Slot	Lisse
Van Steijn Damen B.V.	Noordwijkerhout
F.E. van der Valk	Teylingen
H.C. Verdegaal & zn	Noordwijkerhout
G.L. Verschoor	Hillegom
C.A.A. van der Vlugt & Zn.	Voorhout
C. van der Vlugt en zn.	Noordwijkerhout
F. van der Vlugt	Hillegom
A.J. Warmerdam	Noordwijkerhout
P.Th. Warmerdam	Noordwijk
Wed. G.H. van Went & Zn	Noordwijkerhout
M.M.A. van Werkhoven	Lisse
H.M. Weijers B.V.	Noordwijkerhout
M.H. van der Zon & zn.	Voorhout
Fa. H.A. Zonneveld	Voorhout
L.P.M. Zonneveld & zn.	Voorhout

N.B.: dankzij de oogst drukte hebben we niet iedereen kunnen bereiken. Ga er vanuit dat dit door min of meer alle bollen en bloemen kwekers in de Bollenstreek wordt onderschreven. We verwachten in dit stadium dan ook nog meer ondersteuners, welke nog niet op deze zienswijze zijn aangegeven. We hebben geen kwekers gesproken die deze zienswijze niet ondersteunen.

Voorwoord:

We willen het niet onnodig hard stellen, maar het moet gezegd: het ontbreekt onze bestuurders aan vaktechnische kennis over het bollenvak. Dat is op zichzelf niet vreemd. Bollen telen is een complex vak, met een jaarcyclus die volstaat van piekmomenten, seizoensdrukte en minimale rust. Vrije tijd is schaars. Alleen wie het zelf jarenlang heeft gedaan, begrijpt echt wat het inhoudt.

Waar vroeger gemeentelijke en regionale raden nog vol zaten met kwekers, is dat tijdperk voorbij. Dat ligt deels ook aan onszelf – we zijn te druk met het vak om tijd te maken voor het bestuur. Maar de oorzaak ligt vooral bij het feit dat er, in vergelijking met vroeger, nog maar een klein deel van onze inwoners in de bollenteelt werkt. Het totale overzicht van wat er allemaal aan de hand is, is zo complex. Zelfs voor de kweker zelf is het lastig alles te omvatten en het gehele overzicht goed te duiden. Maar juist daarom vragen we bestuurders om terughoudendheid met waardeoordelen en regelgeving, zeker als die verstrekkende gevolgen hebben.

We hebben niet gevraagd om bovenwettelijke maatregelen die ons de nek omdraaien. We hebben niet gevraagd om framing en verdachtmaking die ons vak vergiftigen en onze Bollenstreekgemeenschap uit elkaar willen spelen. Toch gebeurt het. Vaak uitgesproken door mensen met te weinig inzicht in wat het bollenvak écht inhoudt – bestuurders, beleidsmakers, zelfs bestuurders van vakorganisaties kunnen niet spreken als een kweker. Het is geen verwijt, het is een constatering, die voor zoverre te beredeneren is.

Er wordt voortdurend gestuurd op “nieuwe stippen aan de horizon”. Natuurlijk, het kan altijd beter. Maar het gemak waarmee die woorden worden uitgesproken, staat in schril contrast met de dagelijkse realiteit van ons werk.

Wij willen vooruit. We kunnen vooruit. En we hebben ook al enorme stappen gezet. Alleen... niemand gelooft het.

En dat is misschien wel het wrangst. Want al die jaren hebben wij kwekers braaf meegedeind. Een nieuwe stip, ook al gaven we aan dat het onhaalbaar zou zijn. Maar inmiddels is het moment aangebroken waarop we moeten zeggen: er zijn grenzen aan de snelheid van de transitie. Er zijn zeker grenzen aan onrealistische beeldvorming. En die grenzen zijn nu bereikt.

Daarom dit document. Niet om u te beschuldigen, niet om de transitie te stoppen, maar om de waarheid naar boven te halen. Om de feiten te presenteren – feiten die u kunt controleren, toetsen, navragen. Het is een lang verhaal, want de materie is complex. Maar alles wat we zeggen is verifieerbaar.

We begrijpen dat dit misschien schuurt met uw beeldvorming. Dat het ongemakkelijk is. Dat het u misschien zelfs even tegen de borst stuit. Laat het dan ook bezinken. Neem er de tijd voor. **Kom naar ons toe, stel uw vragen.** Vraag: “hoe zit dat dan met die bewering?” En laat ons dat dan rustig toelichten – aan de kantinetafel, met een kopje koffie.

Want het gaat hier niet om alleen ónze belangen. Het gaat om de toekomst van de hele streek. En als u bestuurder van de Bollenstreek bent of wilt zijn, vraag dan om wederzijds begrip, en geef het ook terug. Zet niet in op beleid zonder draagvlak, maar op verbondenheid en vertrouwen.

Vanuit alle overheidsniveaus voelen we een steeds strakker wordende greep op onze sector. Tegelijkertijd worden we in de media blootgesteld aan een ongekende vorm van framing, die de beeldvorming over onze sector ernstig schaadt. Nieuwe wet- en regelgeving, met name op het gebied van gewasbescherming, wordt versneld ingevoerd – zó snel dat het de bestaanszekerheid van onze bedrijven ernstig ondermijnt. En waar bedrijvigheid verdwijnt, verdwijnt ook een belangrijk deel van de Bollenstreek.

December 2024: Urgenda handvest ter bestrijding van de bollenkweker.

2025: 20% afname van onze stikstofruimte, omdat de (onhaalbare) fosfaatnorm wordt overschreden. (!?)

2025: Terwijl de bollenteelt niet bij draagt aan het stikstof probleem, wordt dit wel zo gesuggereerd en zijn bufferstroken langs de natura 2000 gebieden een serieuze optie. Argumenten worden door ambtenaren van de provincie van tafel geveegd.

Voorjaar 2025: Bij herhaling worden doodshoofden op straat gespoten. (niet normaal!)

2025: een stortvloed aan handhavingsverzoeken in andere delen van het land, rechtszaken gebaseerd op het voorzorgbeginsel.

2025: Motie van PvdA Groenlinks in de gemeente Noordwijk wordt op het laatste moment ingetrokken.

2025: Een tulpenkweker uit Voorhout wordt door PvdD valselijk beschuldigd van verboden middelen gebruik.

2025: Haarlemse meerderheid van de raad wil geen corso meer vanwege het 'gif' gebruik.

2025: PLGDG

2026: 8^{e} nitraat richtlijn, terwijl de 7^{e} nog steeds rammelt op de verplichte rustgewassen.

2026: ongehoorde reductie op insecticide, waardoor serieuze problemen ontstaan voor uitgangsmateriaal, plantgoed en destructieve plagen niet meer kunnen worden vermeden. De zogenaamde duurzame alternatieven een veel grotere fossiele impact hebben. Niet alleen in de bollen, maar is ook zeer problematisch voor onze voedselproductie.

2027: Kader Richtlijn Water. Onhaalbare normen zullen ervoor zorgen dat één voor één alle middelen worden afgepakt, resistentie wordt bevorderd, misoogsten de regel worden en de biodiversiteit af zal nemen. Alle kwekers, duurzaam of niet, worden op gelijke voet gesanctioneerd.

Bollen-telen wordt op deze manier, binnen de wettelijke kaders zeer lastig of zelfs onmogelijk gemaakt. Bepaalde teelten zullen afvallen als er geen politieke omkeer komt.

Kwekers zijn ook gewoon mensen

Soms lijkt het alsof de samenleving is vergeten dat achter elk bedrijf een mens zit. Ook wij kwekers zijn mensen. Met gevoel, met twijfels, met verantwoordelijkheid, met dromen. Geen fabriek. Geen systeem. Maar gezinnen, families, vakmensen. We zijn allemaal verschillend — de één werkt al jaren met de nieuwste technieken, de ander maakt kleinere stappen. De één loopt voorop, de ander heeft wat meer tijd nodig. Zo is het overal. In elke sector. In elke straat. In elk gezin.

En ja, soms gebeuren er dingen die niet goed zijn. Die niet door de beugel kunnen. Ook dat komt voor. Want ook binnen onze sector is niemand perfect. Maar wat vaak over het hoofd wordt gezien: **de wil om te verduurzamen is diep verankerd in ons vak.** Niet omdat het móet van bovenaf, maar ook omdat we dit zelf belangrijk vinden. Omdat we elke dag met de natuur werken. Omdat we het effect van droogte, regen, ziekten en insecten aan den lijve ondervinden. Omdat we weten dat onze toekomst daar direct van afhangt.

Wij voelen verantwoordelijkheid. Voor de bodem. Voor het water. Voor de omgeving. Voor de biodiversiteit. Voor het product dat we afleveren. Niet vanuit idealisme alleen, maar vanuit vakmanschap en nuchter verstand. Wij willen verder — maar dan wel samen, met vertrouwen, met ruimte, en met beleid dat recht doet aan de mens áchter de kweker.

Wat we nodig hebben, is steun. Steun voor onze sector, maar bovenal steun voor dit unieke landschap en de gemeenschappen die het dragen. Veel raadsleden en colleges in de streek zijn zich gelukkig bewust van de bijzondere waarde van dit gebied – niet alleen economisch, maar ook landschappelijk, cultureel en sociaal. En toch zien wij ontwikkelingen die ons diep verontrusten, die ons het gevoel geven dat de Bollenstreek langzaam wordt afgebroken, al dan niet bedoeld.

Is dat het gevolg van onkunde, of zit er een vooropgezet plan achter? Dat is niet aan ons om te beoordelen, hoewel we dat in onderstaande zienswijze wel uitdragen. Dit is zoals wij het ervaren. Maar de echte verantwoordelijkheid ligt bij u – bij de raadsleden van de Bollenstreek, bestuurders en ambtenaren, op elk gebied van Nederland. U moet nagaan of hier sprake is van wanbeleid, of van beleid met goede intenties dat simpelweg slecht uitpakt in de praktijk.

We vragen u dan ook dringend: lees onze zienswijze aandachtig. De toon is stevig, maar dat is niet uit boosheid – het is uit noodzaak. Het is om u wakker te schudden en op zoek te gaan naar verbinding. Wij proberen u een beeld te geven van wat er allemaal op ons afkomt. En dit is waarschijnlijk nog maar het begin. Dus: steun ons. Steun de Bollenstreek. Steun het unieke landschap, de trotse traditie en de toekomst die wij proberen veilig te stellen – voor iedereen die hier woont, werkt en van dit gebied houdt.

Voor de sector is verder verduurzamen, globale vooruitgang, al decennia lang topprioriteit. Het huidige beleid en ook het PLGDG zorgt helaas voor destructie en achteruitgang.

Zienswijze PLGDG – De waarheid over een funest plan

“Wie zijn wortels kapt, zal nooit meer bloeien.”

1. De maat is vol

De bloembollensector is klaar met de schijnvertoning die “beleidsvorming” heet. Het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) is geen plan voor een vitaal landschap — het lijkt voor ons het zoveelste bureaucratische destructie-instrument. Gemaakt door mensen die geen enkele vaktechnische kennis van bloembollen bezitten. Geen ervaring met teelt, geen gevoel voor het landschap, geen begrip van economie. Wel een mond vol over “emissie loos”, “biologisch” en “huizen bouw”.

Wat er gebeurt, is niet ontwikkelen, maar afbreken. Het is geen verduurzaming, maar ontmanteling van de ruggengraat van de streek.

Wie de recente beleidsvisies van regio Holland Rijnland bestudeert, ziet een patroon opdoemen waarin de positie van de bollengemeenten geleidelijk wordt uitgegumd. In het **onderzoek van Atlas Research uit 2024**, dat in opdracht van Holland Rijnland is uitgevoerd, wordt het aantal ‘bollengemeenten’ teruggebracht van vijf naar drie. Noordwijk en Katwijk worden daarin niet langer beschouwd als onderdeel van de Bollenstreek, maar gepositioneerd als een ‘stedelijke as’. Die visie is openbaar en te vinden op de website van Holland Rijnland. https://hollandrijnland.nl/ruimte/economie/koersdocument-economie/. Op dit moment wordt het afgedaan als een fout van een onderzoeker. Nou, lekkere onderzoeker dan. Een geconstateerd feit is helaas, dat bij de presentatie van een plan met een vergelijkbare duinstad en afbraak van de bollensector, beleidsmakers, ambtenaren en politici luid applaudisseren.

Feit is ook, dat bovenstaande naadloos aansluit op actuele planologische keuzes aan de westzijde van de Leidsevaart. Daar stuiten kwekers op structurele tegenwerking bij uitbreidingsplannen, met als ogenschijnlijk doel het gebied open te houden voor de stedelijke as.

Ook op het gebied van infrastructuur werkt Holland Rijnland in lijn met deze verschuiving. Ontsluitingen en verbindingen lijken eerder afgestemd op aankomende stedelijke groei dan op het behoud van de agrarische structuur. En dat alles terwijl de gemeenteraden van de Bollenstreek nauwelijks of geen directe invloed hebben gehad op de koers.

Is het complot, minachting is of onkunde? We hopen op dat laatste, want dan gaan we nog uit van ieder zijn goede intenties. Maar goede intenties zijn dus geen garantie voor het juiste beleid.

2. Democratie

Klopt het dat deze visie en keuzes buiten de raden van de betrokken gemeenten zijn omgegaan? Dan is er sprake van een ernstige democratische uitholling. Of dat nu komt door nalatigheid, bestuurlijke tunnelvisie of een verborgen agenda: het resultaat is hetzelfde.

De gekozen tijdlijn voor dit traject roept op zijn minst vragen op over de intentie waarom de uiterste democratische grenzen worden opgezocht. De zienswijzeprocedure is gepland vlak voor en tijdens het zomerreces van de gemeenteraden, wat betekent dat het politieke systeem — waarin de volksvertegenwoordiging een essentiële rol speelt —ongeveer buitenspel wordt gezet. Juist in deze periode liggen politieke besluitvorming en beraadslaging grotendeels stil, terwijl de termijn voor het indienen van zienswijzen een vastgestelde, relatief korte periode betreft, waarop geen verlenging mogelijk is. Ook verlaten twee belangrijke beleidsmedewerkers, mevr. Tamminga en mevr. Eringa, het toneel. Daarmee wordt het voor volksvertegenwoordigers onmogelijk gemaakt om hun controlerende rol ten volle te vervullen.

Daar komt bij dat deze procedure exact samenvalt met de drukste periode van het jaar voor de bollenkwekers: de oogsttijd. In een zesdaagse werkweek met lange dagen in het veld wordt nu ook nog van hen verwacht dat ze tijd, energie en juridische kennis vrijmaken om zich te verweren tegen plannen die hun toekomst ingrijpend kunnen schaden. Dat wringt, en niet zo'n beetje ook.

Tot slot worden ook de raadsleden — die lokaal democratisch zijn gekozen — gereduceerd tot belanghebbenden die slechts een zienswijze mogen indienen, terwijl de colleges van B&W onverminderd voortgaan met de uitrol van deze plannen.

Als we kijken naar de uitrol van de participatie, dan hebben we ook de nodige zorgen over de afhandeling van de zienswijzen. De politieke verhoudingen raken hiermee uit balans, en dat ondermijnt het vertrouwen in een eerlijke en zorgvuldige besluitvorming. Het is op zijn minst zorgwekkend te noemen dat men dit als een acceptabele uitvoering van democratie wordt bevonden.

Politiek! Let op! Het door uw raad vastgestelde ISG2016 wordt vervangen door het door het college vast te stellen Programma LGDG!

Strijdigheid met de omgevingswet:

Artikel 16.36, lid 1 en 2, van de Omgevingswet bepaalt dat voor het Programma een PLAN-MER moet worden opgesteld. Dat is nodig als:

- **Het programma het kader vormt voor projecten die zijn aangewezen in bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Woningbouw, zoals wordt voorgesteld bij Hillegom en Noordwijk, is van dusdanig grote schaal dat dit plan-merplichtig is. Het gaat om projecten die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben of projecten waarvan het bevoegd gezag moet beoordelen of deze aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.**
- **Voor het programma moet een passende beoordeling worden uitgevoerd, vanwege de gevolgen van dat programma voor een Natura 2000-gebied.**

Nu voor het Programma LGDG geen plan-mer is uitgevoerd, handelt u in strijd met de wet.

Een misverstand dat dit proces voedt, is het beeld dat de bollensector ‘tegen woningbouw’ zou zijn. Dat wij, kwekers, de streek ‘op slot’ willen zetten. Van dit alles is echter niets waar. Dit beeld wordt bewust of onbewust gecreëerd door planologen en beleidsmakers, die — ondanks eerdere toezeggingen — de agrarische sector buiten iedere echte beslisvorm hebben gehouden**.**

Er wordt gesproken over participatie, maar in de praktijk blijkt dit niet meer dan een schijnvertoning. Het zijn trajecten die zo zijn ingericht dat ze achteraf kunnen “bewijzen” dat participatie heeft plaatsgevonden, zonder dat er werkelijk geluisterd is.

De participatie is een farce, want punten waar overeenstemming was, komen in het PLGDG niet terug. Worden er gewoon weer ingemoffeld, uit onkunde of in de hoop dat het misschien over het hoofd wordt gezien? Beide zijn onacceptabel.

Daarom doen wij, kwekers en inwoners van deze streek, een dringend beroep op alle bestuurders van de Bollenstreek:
Wees trots op deze unieke plek en kijk naar de feiten. De Bollenstreek is wereldwijd ongekend, met een aantrekkingskracht die haar gelijke niet kent. Dit is cultureel erfgoed, een nationaal symbool. Bent u zich wel voldoende bewust van die waarde?

In onze zienswijze lichten wij gedetailleerd toe wat er schort aan het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG). De bollensector wil meedenken, oplossingen aandragen, en constructief bijdragen aan de aanpak van de woningnood. Het uitsluiten van onze kennis en betrokkenheid vertraagt de ontwikkeling onnodig.

Dus als u zich afvraagt wie hier daadwerkelijk de kar tegenhoudt, dan is het dit plan zelf — het PLGDG**,** waarin de eigen streek wordt opgeofferd aan een 'Duinstad' en stedelijke as**.**

Wat is de oorzaak van de slechte beeldvorming van de bollensector?

Wij leven in een democratie. Althans, dat denken we. Maar steeds vaker zien we hoe de macht zich verplaatst van gekozen volksvertegenwoordigers naar organisaties waar niemand ooit op gestemd heeft. Ngo’s als Greenpeace, Extinction Rebellion, PAN-NL, Milieudefensie, Urgenda en andere activistische clubs — ze spelen een steeds grotere rol in politiek, beleid, media, rechtspraak en zelfs in het onderwijs. En dat gebeurt zó subtiel, dat het nauwelijks opvalt. Maar het ís er. Overal.

Deze organisaties vertegenwoordigen geen meerderheid. Ze spreken namens zichzelf, en een kleine groep aanhangers. Toch beïnvloeden ze wetten, procederen ze tegen overheden, sturen ze de publieke opinie, infiltreren in ministeries, organisaties, enzovoorts, bewerken ze onze klanten en leveranciers, en bepalen ze de toon van het maatschappelijk debat. Ze zitten aan tafel in Den Haag, schrijven mee aan lesmateriaal, en beïnvloeden de onderwijzers, politiek, wetgevers, invloedrijke ambtenaren de rechterlijke macht. En het wrange is: ze doen dat met úw en ons geld. Via subsidies, via de Postcodeloterij, via de belasting.

De manier waarop zij werken — door framing, door angstcampagnes, door bezorgde, vaak onschuldige mensen op te hitsen en tot daden aan te zetten — schuurt gevaarlijk dicht tegen

extremisme aan. Burgers worden misleid. Uiteraard vanuit zorg om het klimaat, maar zelden met oog voor mondiale samenhang of echte haalbaarheid. Waar wij als kwekers dagelijks werken aan reële verbeteringen, kiezen zij voor symbolische acties en schuldverschuiving. Wij zijn net zo bezorgd als iedereen, maar wij kijken naar werkbare vooruitgang, terwijl zij zorgen voor wereldwijde vertraging.

En laat u niets wijsmaken: dit is géén spontaan volksprotest. Dit is georganiseerd, goed gefinancierd en uiterst effectief beïnvloedingswerk. Hun invloed op beleid is groter dan die van veel gekozen partijen. En dat is gevaarlijk. Want het ondermijnt het vertrouwen in de democratie. Het polariseert. En het duwt het politieke midden uit elkaar — richting de uitersten van links en daardoor ook rechts, waar niemand bij gebaat is.

Wij erkennen de waarde van maatschappelijk betrokken organisaties. Maar niet als ze zich gedragen als schaduwregering. En niet als ze een sector als verdienmodel zien en deze steeds weer publiekelijk vernederen en juridisch aanvallen.

Want angst is een krachtig instrument — en het misbruiken van angst om standpunten op te dringen aan de samenleving is één van de oudste en meest kwalijke politieke tactieken die er bestaan.

Wij kwekers tonen onze liefde voor deze streek dagelijks — door kleur en pracht en juist doordat wij onze financiële belangen ondergeschikt maken aan het grotere belang: de Bollenstreek, haar inwoners, haar toekomst. Wereldwijd geroemd, kijk naar de toeristen, kijk naar het bloemencorso.

3. Betreffende de samenwerking met KuiperCompagnons en de koers van het PLG-DG

Het is uiterst verontrustend dat er nog steeds samen wordt gewerkt met een partij als Kuiper, die planologisch ook aangeeft dat de Duin- en Bollenstreek wordt omgevormd tot een ‘Duinstad’. Bovendien bepleit hij het bewust laten vollopen van de helft van Nederland met water. Zulke extreme visies zijn niet alleen onbetaalbaar, maar ook diep schadelijk voor onze economie, ons landschap en onze cultuurhistorie. Daadwerkelijke oplossingen worden dankzij deze tunnelvisie ter zijde geschoven.

Steeds duidelijker wordt dat het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport lijkt voor te sorteren op dit destructieve toekomstbeeld, (benaming Bollenstreek wordt hierin al achterwege gelaten). Zo worden de bouwmogelijkheden in het buitengebied drastisch ingeperkt, vooral ten nadele van de kwekers. Hierdoor is er sprake van een ongelijk speelveld: ten westen van de Leidsevaart (gemeente Noordwijk) wordt, in het PLGDG, bebouwing willekeurig sterk beperkt, terwijl deze ten oosten zogenaamd iets meer mogelijkheden behouden blijven. Dit schept niet alleen frustratie, maar wijst ook op een oneerlijke en mogelijk doelbewuste ruimtelijke verdeling die het agrarisch gebied in de tang neemt. En dan hebben we het nog niet eens over het oneerlijke speelveld wat hierdoor gecreëerd wordt en bedrijven uit de Bollenstreek dus hogere kosten en beperkingen

krijgen als hun collega's aan de andere kant van de vaart, of elders in Nederland. Waar het PLGDG zegt de sector te willen versterken doet deze dus precies het tegenovergestelde.

4. De biologische fabel: ideologie boven realiteit

Emissieloos in 2030 en biologisch vanaf 2040.

Beleidsmakers die "biologische teelt" als wondermiddel presenteren, tonen een zorgwekkend gebrek aan kennis én realiteitszin.

Het in het programma opnemen van doelen als emissie loos telen en verplichte biologische productie gaat verder dan landelijke wetgeving en is daarmee bovenwettelijk. Zulke eisen leggen een enorme druk op de kwekers in de Bollenstreek en brengen hen op een ernstige concurrentieachterstand ten opzichte van collega's elders in Nederland en Europa, waar deze eisen niet gelden. De belangen van bollenstreek-kwekers worden verkwanseld.

Deze bovenwettelijke ambities zijn juridisch kwetsbaar, economisch onverantwoord en ondermijnen de positie van een sector die al decennialang investeert in duurzaamheid en innovatie. Vanuit dat oogpunt mogen zulke eisen niet in het programma worden opgenomen.

Biologische middelen of methoden zijn overigens niet per definitie veiliger of milieuvriendelijker. Het tegendeel is zelfs geen uitzondering. Ze moeten aan exact dezelfde normen voldoen als chemische middelen, en dat is terecht, want ook deze middelen grijpen in op de natuur. De invloed van bepaalde biologische middelen op het bodem en of water leven kan net zo groot of zelfs groter als de huidige chemische middelen. Denk even na: als biologische stoffen *per definitie* veilig zouden zijn, waarom worden ze dan ook streng gereguleerd?

Het verschil zit niet in veiligheid, maar in de ideologische verpakking.

Wie biologische bestrijders voorrang wil geven bij toelating, zoals mevr. Tamminga in het PLGDG als oplossing wil bieden, schendt het beginsel van gelijke toetsing en wetenschappelijke onderbouwing. Je maakt beleid gebaseerd op sentimenten in plaats van op feiten. Zodoende is de inzet op het aanvragen van het verkorten van de toelatingseisen een zinloze exercitie.

Biologische teelt is onmogelijk om rendabel te bedrijven op schaal. Niet alleen onderzoeken tonen dit aan, maar ook de praktijk. U gelooft toch niet dat we chemie gebruiken, omdat we dat zo graag doen? Renderende bedrijven zijn het fundament zijn van een gezonde economie. Punt. Zonder rendabiliteit is er geen toekomst.

Subsidies? Vindt u echt dat we dit van ons belastinggeld moeten gaan betalen? Net zoals de afbraak van onze vissersvloot, die momenteel door Frankrijk met dezelfde snelheid wordt uitgebreid. Net zoals onze veehouderij, waar families, soms na eeuwen boeren, opeens zonder vergunning zitten? Waar eerdergenoemde partijen, zoals Van Vollenbroek, deze mensen het leven zuur maken met handhavingsverzoeken?

En het allerergste is de negatieve milieu impact op globaal niveau en door de enorme toename van de footprint en het nog zwaarder belasten van de krappe ruimte claims, want biologisch en extensiveren, vereist veel meer landbouwgrond. Al is het niet hier, dan is het wel ergens anders op de aarde.

Gewone cijfers die bekend en erkent zijn door belangrijke en vooraanstaande instanties. *(duik er eens in)* De aarde kan biologisch maar 4 miljard mensen voeden. Denk even na hoeveel inflatie, conflicten en doden dat op gaat leveren. Deze ideologie aanhangen of toelaten, maakt u, hoe wrang dat ook klinkt, medeaansprakelijk voor deze gevolgen.

Chemie op bloemen? Blijkbaar erger dan op voedsel…?

Er wordt soms beweerd dat de sierteelt geen chemie zou mogen gebruiken, omdat het "geen voedsel" is. Maar hoe krom is die redenering eigenlijk? Dus: chemie op iets wat u opeet is acceptabel – maar op een bloem die u alleen bekijkt of ruikt niet? Welvaartgoederen, overbodige of overdadige consumptie, met containerschepen vanuit China is geen probleem? Maar nationaal geteeld en geroemd product wel?

Bloemen en planten zijn allang geen luxe meer. Ze dragen aantoonbaar bij aan ons welzijn, onze mentale gezondheid, onze leefomgeving. Dat geldt voor een bos bloemen in huis, voor planten in de straat, en voor het landschap dat ons omringt. Ze maken mensen gelukkiger – en dat is, zeker in deze tijd, geen overbodige luxe, maar een levensbehoefte.

Wat veel mensen niet weten: voedselgewassen mogen tot 14 dagen voor de oogst nog bespoten worden. Bij bloembollen ligt dat anders. Zodra de bol consument klaar wordt gemaakt, ofwel de 'broeierij' ingaan, bijvoorbeeld voor de productie voor tulpen op vaas of hyacinten op pot – worden er géén gewasbeschermingsmiddelen meer gebuikt. Afhankelijk van het product is dat gemiddeld twee maanden. Er zijn nagenoeg geen bloemisterij producten die zo lang zonder chemie kunnen en is de bloeiende bloembol bij levering aan de consument één van de schoonste plantensoorten die er is.

Dit onderstreept hoe zorgvuldig en verantwoord er in de sector wordt gewerkt.

Chemie voedt de wereld — en beschermt het leven en is de basis van onze welvaart.

Chemie heeft de wereld veranderd. Dankzij chemie kunnen we de groeiende wereldbevolking voeden. Dankzij chemie kunnen we ziekten behandelen, levens redden, en oogsten beschermen. En ja, zoals met alles wat krachtig is, vraagt chemie om zorgvuldigheid. Maar het is een gevaarlijke misvatting om te denken dat chemie per definitie slecht is. Zonder chemie zouden miljarden mensen hongerlijden en honderden miljoenen mensen sterven. Zonder chemie zouden ziekten zich ongehinderd verspreiden.

De agrarische sector neemt verantwoordelijkheid. Wij investeren in kennis, techniek, monitoring, bijsturing en innovatie. Wij moeten aan de strengste normen voldoen. Wij worden gecontroleerd en transparant afgerekend. Maar in plaats van waardering krijgen wij

framing, angstzaaierij en misplaatste schuld. **Dit is ook geen pleidooi tegen verduurzaming, dit is een pleidooi tegen destructie en framing.**

Wij horen dat “bollengrond vervuild zou zijn” en “dat daar geen voedsel op geteeld kan worden”. Niets is minder waar. Er wordt op deze gronden ook voedsel geteeld — veilig voedsel, dat gewoon in de supermarkt ligt. Onze bodem leeft, letterlijk. Dat is zichtbaar, meetbaar, controleerbaar.

Door de ruime vruchtwisseling en het gebruik van diversiteit van groenbemesters is de bodem in topconditie. De sloten zijn schoner dan ze in een eeuw zijn geweest. De biodiversiteit groeit aantoonbaar. We zien salamanders, insecten, zoetwater plankton — het systeem komt langzaam weer in balans. Maar omdat we tegenwoordig een miljardste deel van een gram kunnen meten, worden er aannames gedaan op basis van cijfers zonder context. Alsof een model belangrijker is dan het veld.

En dan denkt ook werkelijk iedereen, onterecht, dat biodiversiteit in de Bollenstreek onder druk staat — het tegen deel is waar, terwijl de beleidsmaatregelen zelf, zoals het door sommige gewenste verbod op herbiciden, juist leiden tot mechanische onkruidbestrijding waarbij nestelende bollenvogels en bodemleven worden vermalen. Nergens is het aantal broedparen hoger dan in de bollengebieden. De paradox is dus schrijnend: **beleid dat biodiversiteit zegt te beschermen, vernietigt deze juist.**

De werkelijke bedreiging is dus niet de boer of de bollenkweker, maar beleid dat wordt gebaseerd op emotie in plaats van feiten. Op modellen in plaats van metingen. Op wantrouwen in plaats van samenwerking.

Wij vragen u niet om ons te geloven. Wij vragen u om zélf te kijken. Zélf onderzoek te doen. Onderzoeken te lezen. Stel u vragen aan ons. Laat u niet leiden door angst, maar door kennis. Want het is niet de sector die de toekomst van uw kinderen op het spel zet. Het is de ontkenning van de realiteit die dat doet.

Wij kwekers staan onder enorme druk. Van alle kanten komen wettelijke maatregelen op ons af. Maar wat het extra schrijnend maakt, is dat er in het PLGDG *bovenwettelijke* eisen worden gesteld. Verkleed als ambitie. Nota bene door onze eigen streekbestuurders. Mensen van wie we juist hoopten steun te krijgen, benadelen onze concurrentie positie!

Wij hebben juist steun nodig om onze ambities waar te maken — om te blijven verduurzamen, innoveren, en de Bollenstreek leefbaar en economisch sterk te houden. Vanaf 2027 worden we al snoeihard afgerekend op onhaalbare normen uit de Kaderrichtlijn Water. Normen die nauwelijks nog ruimte laten voor een reële teeltpraktijk. Sancties die daar uit voortvloeien zullen zonder nuance over de inzet van de individuele kweker, sector breed worden afgestraft. Normen waar iedereen invloed op uit kan oefenen en zo sancties kan afdwingen. Gebeurt dit in Nederland? Helaas.

En het stopt daar niet. We zien het al aankomen: handhavingsverzoeken van clubs als, Milieudefensie, PAN-NL, Partij voor de Dieren, Urgenda, Vollenbroek, XR, enzovoorts. Organisaties die zich moreel verheven voelen, maar met afbraakideeën komen die geen

recht doen aan wat hier werkelijk gebeurt. Die denken dat ze het milieu redden, terwijl ze de streek, biodiversiteit, het milieu én onze gemeenschap kapotmaken.

5. 50% minder gewasbeschermingsmiddelen (GBM)?

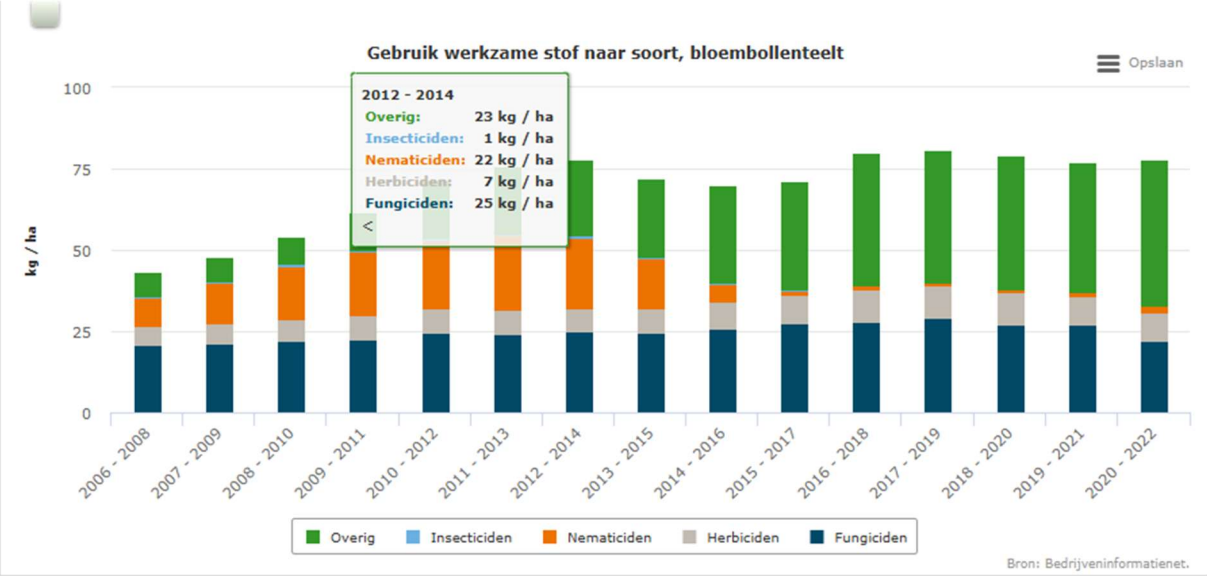
De huidige insteek in het PLGDG om reductie van gewasbeschermingsmiddelen (GBM) als doel op zich te presenteren (-50%), getuigt van een veel te eenzijdige en oppervlakkige benadering. Dit is niet alleen vaktechnisch onjuist, het laat ook zien dat er onvoldoende kennis aanwezig is bij bestuurders over de complexe relatie tussen middelengebruik en milieubelasting. De focus op het verminderen van de hoeveelheid *werkzame stoffen* zegt namelijk helemaal niets over de daadwerkelijke milieu-impact. Integendeel: als we puur zouden willen sturen op het aantal kilogrammen werkzame stof, zouden we gedwongen worden om zwaardere, effectievere (verboden) middelen in te zetten — precies het tegenovergestelde van wat we als sector en samenleving willen: een lagere milieubelasting.

Daarom is het dringend nodig om de term ***GBM*** te vervangen door ***MBP***: **MilieuBelastingsPunten**. Alleen dan spreken we over milieueffecten in de feitelijke, meetbare zin van het woord. Het huidige systeem van GBM en gebruik van de totale werkzame stof neemt, om de verwarring/framing compleet te maken, ook **niet-chemische stoffen** mee als 'werkzame stof' onder het kopje *'overige'*, terwijl juist dáár enorme verduurzamingsslagen worden gemaakt. Stoffen onder 'overige', die zijn ook vaak SKAL gecertificeerd.

Dus even in Jip en Janneke taal, biologische telers mogen deze 'overige' middelen ook gebruiken, maar worden bij ons duurzaam geïntegreerde kwekers als chemisch bestempeld. Geframed, op een niet mis te verstane en afschuwelijke manier, want bijna iedereen loopt met deze cijfers te wapperen en laat de MBP en de nuance links liggen. De lelieteelt, als voorbeeld, is overigens een teelt die heel veel uit het blok 'overig' gebruikt. Zonder deze kilo's komt de lelie er niet slechter af als sommige voedselgewassen.

Ons bestaan, onze dromen van onze kinderen die nog kweker willen worden, wordt hierdoor weggevaagd.

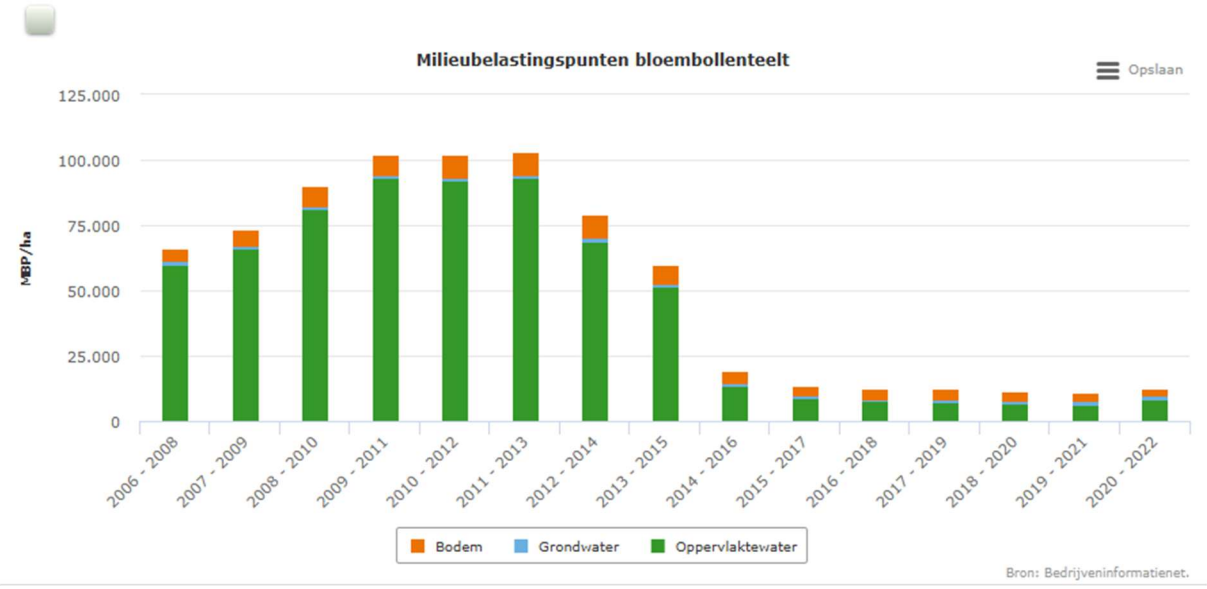
agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232&sectorID=2234&themaID=2275&indicatorID=2072

Als u de gegevens op de bijgevoegde link/plaatje van de WUR bekijkt en de ***'overige'***, (niet chemische kilo's) er vanaf halen, zult u zien dat we in de bollenteelt ondanks het gebruik van mildere middelen (dus minder werking per kg werkzame stof) een reductie van 40% in chemische werkzame stoffen (GBM) hebben gerealiseerd. Dat is een ongekende prestatie.

Nog veel indrukwekkender: we hebben in onderstaande link van de WUR de milieubelasting met meer dan 80% teruggedrongen.

agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232&sectorID=2234&themaID=2275

Dat zijn geen loze cijfers — dat zijn aantoonbare prestaties waar elke milieubeweging eigenlijk alleen maar trots op zou moeten zijn. Als men dit terug redeneert naar begin jaren negentig, dan is **een reductie op de milieu-impact van 95% nog laag ingeschat**. De cijfers van 2023 en mogelijk 2024 komen dit najaar uit en zullen ook reductie laten zien.

En toch klopt het publieke beeld, **uw beeld**, niet met deze feiten. In plaats van erkenning voor deze vooruitgang, worden we geconfronteerd met een stortvloed aan misinformatie, halve waarheden en beeldvorming — vaak aangejaagd door politieke partijen en ngo's die de nuance schuwen. Dat is niet alleen onjuist, het is ronduit schandalig. Een sector die zich keihard inzet voor het milieu en met concrete resultaten komt, verdient steun, geen demonisering.

Wat nog zorgwekkender is: deze polarisatie heeft in andere delen van Nederland al desastreuze vormen aangenomen. Kwekers en burgers worden tegen elkaar uitgespeeld, de afstand tussen stadse fratsen en platteland groeit, en er ontstaat wantrouwen dat eeuwen aan gemeenschapszin ondermijnd. Hier in onze streek is er gelukkig nog veel draagvlak, wederzijds begrip en samenwerking.

Maar laten we niet naïef zijn: dat draagvlak zal snel verdampen als deze hetze doorgaat.

Daarom doen we een dringend beroep op bestuurders, politici, collega's en inwoners: sta op tegen deze verdraaiing van de werkelijkheid. Laat niet toe dat een regio die wereldwijd bekendstaat om haar landschappelijke schoonheid, vakmanschap en gemeenschapszin uit elkaar wordt gespeeld door verdeeldheid van buitenaf. De bollensector hoort bij deze streek — niet als vijand, maar als medeverantwoordelijke voor een duurzame toekomst.

Daarnaast constateren we, zonder kinderachtig te willen zijn, dat er een ernstig gebrek aan consistentie is in het milieubeleid van dezelfde milieubewegingen. Terwijl agrarisch ondernemers streng gecontroleerd en afgerekend worden op de kleinste overschrijding, mag de consument nog steeds ongecontroleerd wasmiddelen, schoonmaakartikelen en insecticiden lozen via middelen als vlooienbanden voor huisdieren. Drie van de huidige normoverschrijdingen in het oppervlaktewater zijn terug te voeren op consumenten en hun huisdieren. Deze stoffen, o.a. neoticoiden, Fipronil hebben aantoonbaar een zeer groot effect op het aquatisch milieu en de voortplanting van bijvoorbeeld vogels. Middelen die voor agrarisch gebruik al zeven jaar verboden zijn. En toch worden ze in het debat structureel genegeerd, zelfs terzijde geschoven, ook door hoge ambtenaren bij het ministerie en provincie. Wat gebeurt hier?

Het resultaat? Een oneerlijk speelveld waarin de bollensector — die aantoonbaar stappen zet en zich bewust opstelt richting de omgeving — stelselmatig wordt geframed en vals beschuldigd als boosdoener, terwijl andere grote vervuilingsbronnen buiten het publieke beeld blijven. Het gebeurt zelfs met ondersteuning van onze landelijke politieke partijen. Kijk maar wat ze in Haarlem hebben bekokstoof betreffende het bloemencorso en bij herhaling met valse beschuldigingen naar kwekers. Dat is niet alleen schadelijk voor het draagvlak van beleid, maar het is ook ronduit schandalig. Milieubeleid hoort gebaseerd te zijn op feiten, niet op beeldvorming of morele selectiviteit en al helemaal niet uit winstbejag van een ngo.

Ook hier in de Bollenstreek ervaren we dagelijks hoe burgers én bestuurders steeds vaker meegaan in de publieke framing rond chemie en vermeende verbanden met ernstige ziekten. Dit is niet alleen een vakinhoudelijk probleem, het is ook een moreel dilemma.

Wij begrijpen heel goed dat mensen zich ondertussen zorgen maken. Die angst wordt bijna dagelijks gevoed in de media — maar dat maakt haar nog niet reëel.

Nogmaals: angst is een krachtig instrument — en het misbruiken van angst om standpunten op te dringen aan de samenleving is één van de oudste en meest kwalijke politieke tactieken die er bestaan.

6. Rechtsspraak, het voorzorgbeginsel en Urgenda handvest:

Het voorzorgsbeginsel is belangrijk, maar het duidt het gebrek aan van een feitelijke onderbouwing. Er is geen wetenschappelijk bewijs voor een direct causaal verband tussen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in onze sector en het ontstaan van ernstige ziekten.

Er is iets vreemds aan de hand. In Nederland mogen particulieren nog altijd allerlei chemische middelen gebruiken — zonder opleiding, zonder licentie, zonder toezicht. Middelen tegen schimmel, insecten, onkruid, vlooien, groene aanslag of muggen worden gewoon verkocht in tuincentra, supermarkten en online winkels. Maar denk ook aan schoonmaak-, wasmiddelen, persoonlijke verzorgingsproducten, anticonceptie en medicijnen.

Het aantal kilogram werkzame stoffen dat jaarlijks via huishoudens wordt gebruikt, is onvoorstelbaar hoger dan het totale gebruik in de landbouw**.** Terwijl het in de landbouw gaat om circa 9.500 tot 10.500 ton per jaar, **gebruiken huishoudens naar schatting 75.000 tot 85.000 ton aan werkzame stoffen.** Dus acht keer zoveel als de landbouw en op een veel kleiner oppervlak!

Opvallend is dat veel van deze huishoudelijke werkzame stoffen – zoals, fipronil, imidacloprid en permethrin in vlooienmiddelen of synthetische biociden in schoonmaak- en desinfectiemiddelen (Chloor) – stoffen betreffen die in de landbouw grotendeels verboden zijn vanwege hun schadelijke effect op het waterleven. Toch komen ze in grote hoeveelheden via het rioolstelsel in het oppervlaktewater en natura 2000gebieden terecht, vaak zonder adequate zuivering. We hebben het dan nog niet over de milieubelasting van inferieure Chinese goederen die door de consument massaal worden ingekocht, waarin de giftige en ziekmakende stoffen (o.a. lood en asbest) zijn aangetoond. En waarbij het afvalprobleem en fossiel transport enorm toeneemt.

Daarmee zijn huishoudens een belangrijke, diffuse bron van chemische druk op het aquatisch ecosysteem, maar ook op de volksgezondheid — met stoffen die we uit de landbouw juist om ecologische redenen hebben geweerd**.**

En wie voert er vervolgens de hetze tegen de agrarische sector? Precies: diezelfde vervuilende burgers. Die bang zijn gemaakt door activistische campagnes, suggestieve nieuwsberichten en angstige beelden. Die oprecht geloven dat de landbouwer met “gif” werkt, terwijl die onder streng toezicht zachte, snel afbreekbare middelen gebruikt die zelfs op voedselgewassen zijn toegestaan. En dit allemaal onder het zwaarste toezicht van Europa.

Kijk eens naar de uitzending van Pointer van 12 december 2024, waar Monica haar frambozen laat onderzoeken op 'gif' uit het direct aangrenzende lelieveld. Er is ***niets*** op de frambozen te vinden. Heel fijn, maar toch vindt ze dat 'gif' in deze tijd echt niet meer kan, terwijl ze voor een enorm hondenhok staat. Toxicoloog van den Berg maakt zich daarin ook zorgen over rondkruipende baby's. Lekker objectief in zijn witte jas? Nee, want dat komt grotendeels van het chemie gebruik van de consument zelf. En in dit geval ook van vlooienbanden, van je eigen huisdier, die je kinderen knuffelen en aaien.

We leven in een verwende over-consumerende welvaartsmaatschappij. Een maatschappij waarin kinderen opgroeien achter beeldschermen, met afnemende weerstand, allergieën, minder spierkracht, slechtere motoriek, eenzijdige informatiestromen, verminderde concentratie en minder contact met de natuurlijke omgeving. Het is geen beschuldiging, maar een feitelijke constatering en besef hoe 'goed' we het hebben hier in Nederland.

Een maatschappij die bewezen risico's aan zichzelf maar ook aan andere, zoals bij verkeersdeelname, een rondje bier voor je vrienden, roken, met kinderen naar het strand op een hete dag, een buurt BBQ, je kinderen op een fatbike of andere ebike, als normaal accepteert, maar bij elk denkbaar 'gevaar' in de landbouw het voorzorgsbeginsel, dus op onbewezen risico's, als een absoluut verbod inzet.

Ondertussen is al eerder wetenschappelijk aangetoond dat wonen in de Bollenstreek, zelfs direct aan een bollenveld, gezonder is dan wonen in een stedelijke omgeving. Maar deze feiten lijken nauwelijks nog te tellen. Wat niet past in ons ideaalbeeld, wordt liever weggeduwd, uitbesteed, geëxporteerd. Milieudruk? Dan verplaatsen we de productie naar het buitenland. Arbeidsmigranten, liever niet hier. Overlast? Die mag elders worden gevoeld.

Dit is het nieuwe kolonialisme. Geen uitbuiting met kettingen, maar met consumptie. Geen overheersing met geweld, maar met gemak. En alles wat hier nog enige wrijving oproept – geluid, geur, grondgebruik – moet verdwijnen. Alsof we het recht hebben om de negatieve bijwerkingen van onze verwende welvaart af te wentelen op anderen mensen in de wereld, en ondertussen de sectoren die ons wél van voedsel, groen en landschap voorzien, aan te vallen op moraal. Dat mensen op andere continenten letterlijk ziek worden en sterven voor onze overconsumptie, vinden we blijkbaar geen probleem.

Wat zegt dat over ons? Over de keuzes die we maken? Over de toekomst die we bouwen?

Zolang we niet eerlijk durven zijn over onze eigen rol in deze balans, en zolang we de agrarische sector blijven behandelen als zondebok voor alles wat we zelf niet willen dragen, zullen we onze samenleving van binnenuit ondermijnen.

Want het contrast is absurd.
Waar de boer gebonden is aan voorschriften, licenties, driftreductieklassen, registratie en controle, mag de particulier zonder enige kennis spuiten, strooien en smeren — midden in de woonwijk. En ondertussen worden juist de boeren door gemanipuleerde burgers beschuldigd van onverantwoord gedrag. Waar de landbouwspuit als gifspuit wordt geframed, terwijl de landbouwspuit juist de basis is van onze voedselzekerheid.

Decennia aan framing, hardnekkige beeldvorming en bangmakerij. Dubieuze artsen die verbanden suggereren die niet objectief onderbouwd zijn, sterker nog, aantoonbaar regelrecht uit de duim gezogen. Onderzoekers die met kaarten uit Franse wijngebieden komen zwaaien — terwijl er geen enkel vergelijkbaar patroon bestaat voor de Bollenstreek. De Bollenstreek, waar al eeuwen bollen worden geteeld. Waar de meeste inwoners zich nog nooit druk hebben gemaakt over de chemie. En reken maar dat er vroeger veel gespoten is. 95% reductie is **1900% meer** dan nu! Hoe kan het dat er geen rode kaart is van de Bollenstreek? Omdat wijnranken, Frans beleid **niet** met bollenteelt én Nederlands beleid te vergelijken zijn. Hoe kan het dat mensen in andere delen van Nederland met lelies tegen hun huis aan worden geconfronteerd, ziek worden? Dat kan helemaal niet. Ze zijn ziek van zorgen en angst, ze krijgen pijn in de buik ervan, dat wel, maar dat is het directe gevolg van de framing en manipulatie. Zogenaamde wetenschappelijke onderzoeken naar Glyfosaat die aantoonbaar uit zijn verband zijn gehaald. Burgers zijn gemanipuleerd en worden door XR en Urgenda opgehitst tot onpasselijke daden en rechtszaken. Daden die je je medemens niet zou moeten of mogen aandoen.

Erger nog: **zelfs rechters gaan daarin mee.** Daarmee wordt zichtbaar hoe diep de maatschappelijke manipulatie is doorgedrongen. Niet alleen de publieke opinie, ook de rechtspraak is dus beïnvloed geraakt door beeldvorming en selectieve informatie, waardoor het voorzorgbeginsel zo maar kan worden toegepast. Waardoor er dus zonder bewijs teeltverboden worden afgegeven.

De framing op ‘gif’ cocktails spuiten is vaak de basis voor de rechter om mee te gaan in het voorzorgbeginsel. Bang gemaakt voor deze onterechte eenzijdige framing, want dezelfde cocktails kunnen ook gewoon op uw eten zitten. En zullen maatregelen hierop de volksgezondheid en het milieu alleen maar verslechteren. Mocht u meer willen weten, laat het horen, dan leggen we het uit.

Natuurlijk is chemie niet zonder meer zonder risico’s. Maar diezelfde chemie zorgt er óók voor dat mensen in Nederland gezonder en ouder worden dan ooit tevoren. Dat we voedsel veilig kunnen produceren, gewassen kunnen beschermen en onze wereldbevolking kunnen voeden.

Doe alstublieft normaal. We vragen geen vrijbrief. We vragen evenwicht. We vragen dat de discussie wordt gevoerd op basis van feiten, niet op basis van vrees. En dat we met elkaar erkennen dat vooruitgang in de bollenteelt wordt geboekt, niet genegeerd.

7 Gebruik biologische kwekers, zoals de vaak genoemde Huiberts, niet als vlag voor een schip dat niet kan varen.

John Huiberts is een gerespecteerd collega. Een biologische bloembollenkweker met een heldere visie, een sterke overtuiging en een duidelijke afzetmarkt. Wij hebben daar respect voor. Eerlijk is eerlijk: zijn bedrijf draait, en hij weet zijn plek in de keten goed in te vullen. Maar wat vaak vergeten wordt: Huiberts is **de enige** serieuze biologische bloembollenkweker in Nederland. En dat is niet toevallig.

Want laten we nuchter zijn: de reden dat er niet meer Huibertsen zijn, is simpelweg omdat het economisch niet haalbaar is. Volgens bestaande berekeningen halveert bij biologische bollenteelt minimaal de hoeveelheid oogstbare kilo's per hectare. Dat betekent: meer ruimte, meer arbeid, meer energie, en minder opbrengst. Geen duurzame route op grote schaal — hoe sympathiek het ook klinkt.

De markt die Huiberts bedient bestaat voornamelijk uit overheden, gemeenten en partijen die idealisme met bijen-frames belangrijker vinden dan opbrengst of kwaliteit. Daar is misschien niks mis mee, hoewel verhogen van de footprint ons inziens niet het milieu helpt en de bij-dodende middelen alleen nog maar door consumenten gebruikt mogen worden. Maar het is niet representatief voor het bredere marktmechanisme. Het is ook geen oplossing voor wereldwijde voedsel- of bloemproductie.

Wat wél schadelijk is, is als zijn aanpak wordt opgevoerd als **dé toekomst van de bollenteelt**. Dat doet geen recht aan Huiberts zelf — die namelijk niet beweert dat iedereen zijn voorbeeld moet volgen. En het doet al helemaal geen recht aan de kwekers die **duurzaam geïntegreerd telen**, met minimale fossiele inzet, slimme middelen, lage emissies en continu streven naar verbetering binnen een werkbaar economisch model.

Toch worden Huiberts' resultaten door beleidsmakers, ngo's en gebruikt als toekomstbeeld of zelfs bewijs dat "het kan". Zonder context. Zonder rekensom. Zonder realiteitszin.

Dat is propaganda. Geen beleid.

Wij hebben niets tegen biologische teelt, want de rijke medemens moet ook eten. Maar we hebben wél iets tegen mondiale milieuachteruitgang die het gevolg is van inefficiënte teeltsystemen en oppervlakkig ideaal denken. Biologisch verdient een plek, maar geen monopolie in het debat. En Huiberts verdient waardering — geen uitbuiting van zijn naam voor politieke of activistische doeleinden.

Dus: **haal hem uit deze discussie, tenzij u precies weet waar u het over heeft**. En betrek dan óók de vele andere kwekers die wél binnen haalbare marges en met enorme duurzaamheidswinst dagelijks hun werk doen. Dáár zit de toekomst. In realisme, niet in romantiek.

Chemie redt juist levens.

Dat realiseren we ons vaak pas als we ziek worden. Of ernstig ziek. Dan zijn we dankbaar voor de kracht van chemische geneesmiddelen — middelen die diep ingrijpen in het menselijk lichaam en vaak van een heftigheid zijn die zijn weerga niet kent. Het is dus goed om te beseffen: diezelfde chemie, die mensenlevens redt, komt uiteindelijk via onze uitwerpselen in het riool terecht — en daarmee in het oppervlaktewater. Denk ook aan hormoonverstorende stoffen, zoals die in de anticonceptiepil, of andere medicijnresten. Dit is realiteit, want in geval van ziekte, kiest uzelf toch ook niet voor een alternatieve biologische geneeswijze?

En toch wordt er vrijwel nooit over deze chemische vervuilingsbron geframed om deze uit te bannen, terwijl de effecten veel op het waterleven veel zorgwekkender zijn. De vergrijzing,

poliklinische behandelingen en daarmee de uitstoot van medicijnresten, groeien en groeien, dit in tegenstelling tot de landbouw. En dan hebben we ook nog het drugsgebruik en de drugsproductie ten behoeve van en voor onze welvarende natie.

Dat is niet alleen eenzijdig — het is fundamenteel oneerlijk. De middelen die wij gebruiken in de land- en tuinbouw zijn onderworpen aan de strengste toelatingsprocedures ter wereld. Deze stoffen mogen zelfs worden toegepast op voedselgewassen. U eet ze dagelijks, vaak drie keer per dag!

Laat het helder zijn: het gaat er hier niet om met de vinger te wijzen. Het gaat erom te laten zien hoe ongelijk het speelveld is waarop dit debat gevoerd wordt. Hoe selectief en politiek gekleurd sommige frames zijn. En hoe er met mensen wordt omgegaan — hardwerkende ondernemers, vakmensen met hart voor hun omgeving — op een manier die ons in herinnering brengt aan tijden waarin publieke verdachtmaking en morele veroordeling gemeengoed waren.

Zover zouden we het toch nooit meer laten komen? Het gebeurt, NU, in andere provincies bij onze collega's en bij boeren!! Maar ook in de Bollenstreek worden pogingen gedaan. Juist daarom roepen wij op tot een eerlijk, feitelijk en evenwichtig debat. Eén waarin álle bronnen van milieubelasting, globaal worden meegenomen. En waarin sectoren die zich aantoonbaar inzetten voor verduurzaming niet worden gestraft, maar juist worden erkend en betrokken als partner in de oplossing. Door mét ons te praten in plaats van over ons te praten.

De huidige polarisatie —aangejaagd vanuit extreemlinkse ideologieën en activistisch moralisme — is niet alleen gevaarlijk voor de sociale samenhang, maar vormt een direct risico voor onze voedselzekerheid en voedselveiligheid. Dit is geen abstract debat meer. Dit is realiteit.

Als het voorzorgbeginsel toegepast moet worden, dan moet het eigenlijk op de ontwrichting van de samenleving, het ondermijnen van de voedselzekerheid, voedselveiligheid, volksgezondheid en de achteruitgang van het milieu op globaal niveau worden toegepast.

Maar er voltrekt zich op dit moment een historische ramp van ongekende omvang.
Een koers waarin we onze eigen agrarische kracht, kennis en zelfvoorziening ondermijnen. Waarin we boeren, tuinders en telers uit hun vak jagen met regels, wantrouwen en morele veroordeling. Waar heel veel mensen gewasbescherming zonder nuance classificeren als 'gif' en werkelijk geen benul hebben waar ze het over hebben en welke onvoorstelbare risico's ze daar mee nemen.

VOEDSELPRODUCTIE VALT WEG DANKZIJ DIT MORALISTISCHE BELEID.

De voedselzekerheid en voedselveiligheid hollen op dit moment achteruit! Want er wordt meer voedsel geïmporteerd, waar juist meer en echt gevaarlijke chemie op kan en mag zitten! En de fossiele input neemt hierdoor alleen maar toe. Op globaal niveau gaan we milieutechnisch achteruit! Op volksgezondheid gaan we achteruit! Op economie, welvaart en macht gaan we achteruit!

Voedsel is macht en dit weggeven, zeker in tijden van conflict en klimaatverandering, gaat in tegen het landsbelang. De toekomst zal uitwijzen of dit destructieve beleid geclassificeerd gaat worden als landverraad. Maar mensen alstublieft, laten we proberen dit te voorkomen.

Want denkt u werkelijk dat deze afbraak van Nederland zonder maatschappelijke gevolgen zal blijven? Dat mensen dit stilzwijgend zullen accepteren als inflatie op voedsel ongekende vormen aanneemt? Dat onze veiligheid en gezondheid op het spel wordt gezet. Kijk om u heen. Kijk naar Europa. Kijk naar de wereld. Kijk naar de geschiedenis. Polarisatie en de gevolgen roepen altijd een tegenreactie op. Als we doorgaan met het wegzetten van burgers en sectoren als moreel verdacht, afbraak van onze agrarische sector, dan kweken we uiteindelijk het extremisme dat we zeggen te bestrijden. Dan spreken we nog niet eens over de destructie van de Nederlandse industrie en grote economische spelers. We breken onze economie af, de welvaart, veiligheid en toekomst van uw kinderen.

De enige weg vooruit is het politieke midden. Feitelijk beleid, gebaseerd op brede kennis, eerlijke belangenafweging, en wederzijds respect. En u — als bestuurder, als volksvertegenwoordiger, als beleidsmaker, als Nederlander — draagt daarin een zware verantwoordelijkheid.

Dus: word wakker. Kijk naar de feiten. Sta op tegen het manipulatieve frame dat ons land en onze sector in een fatale spagaat duwt. En kies voor verbinding, realisme en maatwerk. Voordat het echt te laat is.

8. De sector is niet het probleem

De bollensector is in transitie, schoner dan ooit.
De sector *heeft* al duurzaamheidsresultaten geboekt die meetbaar zijn **(-95%!).** Toch is de kans groot dat u dit nu ook weer terzijde zal schuiven en de angstzaaierij uit de krant en media boven de feiten stelt.

Het beleid hoeft geen revolutie te forceren, het hoeft alleen de bestaande evolutie *niet te saboteren*!

9. Blauwgroene dooradering? De agrarische sector draagt allang bij.

De Duin- en Bollenstreek wordt in het kader van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport geconfronteerd met eisen rondom “blauwgroene dooradering”. Dat klinkt mooi, maar in de praktijk betekent het dat er nog meer agrarische grond moet worden opgeofferd voor natuurontwikkeling. Dit terwijl de sector al jarenlang — vrijwillig en proactief — bijdraagt aan een landschap waarin natuur, water, biodiversiteit én teelt elkaar versterken.

Feit: de Duin- en Bollenstreek bestaat al uit ongeveer 30% natuur.
En dat is een voorzichtige schatting — het werkelijke percentage ligt waarschijnlijk hoger. Het percentage bollenland (ook vol natuur en biodiversiteit) is ongeveer vergelijkbaar met de 'echte' natuuroppervlakte in de Bollenstreek. Toch wordt de regio aangemerkt als 'tekortschietend' in natuurdoelstellingen. Waarom? Omdat natuur die groter is dan anderhalf hectare niet wordt meegeteld.
Lees dat nog eens.
Natuur **groter dan anderhalf hectare** telt **niet** mee.

Wat is dit voor bureaucratisch bedrog?
Hoe kan je een gebied als de Bollenstreek met enorme natuurgronden historisch verweven zijn met het agrarisch gebruik, gelijkstellen aan een strakke monocultuur in de Haarlemmermeer of Flevoland? Om nog een voorbeeld te noemen: Lentevreugd, opgeofferd door de bollensector voor het Pact van Teylingen, zou dus ook niet meetellen in deze natuurbalans. *(Lentevreugd waar bij ons weten, afgesproken was dat die gecompenseerd zou worden, wordt ook nog eens in de natuurbalans ter zijde geschoven)*

Het gelijkheidsbeginsel wordt hier met voeten getreden.
De regels zijn zo geschreven dat het resultaat al vaststaat: de Bollenstreek "moet" tekortschieten, ongeacht de feitelijke situatie.

Dit is geen beleid. Dit is manipulatie. Dit is niet langer verdedigbaar.

De Bollenstreek is erfgoed, economie, ecologie en identiteit in één. Het blauwgroene netwerk ís hier al aanwezig — sterker nog: het ís ontstaan dankzij de samenwerking van agrariërs met de omgeving, niet ondanks hen.

Op de planologische kaart van het Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) zijn zones ingetekend met verstrekkende consequenties – zónder dat hierover voorafgaand overleg heeft plaatsgevonden met de sector. De legenda's zijn onoverzichtelijk en verhullend, maar achter die vage categorieën gaan radicale ingrepen schuil.

Aan de westzijde, in onder meer de Noordzijderpolder en het Langeveld, worden grote gebieden aangemerkt voor wateropslag en 'vergroening'. In de praktijk betekent dit: onttrekking aan de bloembollenteelt en ontwrichting van het cultuurhistorische landschap. Dit soort eenzijdige planvorming zonder lokale betrokkenheid is onaanvaardbaar.

Wij zijn niet tegen wateropslag – integendeel: we werken al aan concrete oplossingen tegen verzilting, zoetwateropslag en droogte. Onze sector draagt bij aan waterbeheer, bodemkwaliteit en klimaatadaptatie. Wij bieden oplossingen, niet alleen voor Nederland, maar voor Europa.

Wat we nu zien is geen integrale toekomstvisie, maar een halfslachtige aanpak die vooral leidt tot afbraak van de streek. De kracht van de Duin- en Bollenstreek zit in de samenwerking tussen landschap, economie en cultuur.

Dus nee, wij accepteren het niet dat beleidsdoelen blind worden doorgedrukt met regels die geen recht doen aan de werkelijkheid. En wij accepteren al helemaal niet dat de agrarische sector — die al decennia aan de voorhoede staat van landschapszorg en de basis is voor een gigantische, ongeëvenaarde toeristische sector — wordt afgeschilderd als een blok aan het been.

Alleen al op het punt van de ondermijning van de concurrentiepositie, bedrijfszekerheid en de enorme financiële schade dient dit uit het programma geschrapt te worden.

10. Woningbouw: waar ligt het probleem écht?

Het probleem zit meer in de verdeling van woningen, dan in het aantal. Als een nieuwe woonwijk wordt gebouwd, wordt 75% door Amsterdammers en andere import gekocht. Er zijn veel 2e huisjes, die niet meer beschikbaar zijn voor inwoners. Arbeidsmigranten zijn niet gefaciliteerd door de gemeenten en worden in dit programma genegeerd. Deze groepen nemen grote delen van de gewone woningen in gebruik, waarmee er geen ruimte is voor starters en voor doorstroming.

De roep om woningen is dus wel begrijpelijk. Maar wie met droge ogen beweert dat dit ten koste moet gaan van agrarische grond in een gebied dat wereldberoemd is om zijn exportproduct, die heeft werkelijk niets begrepen van ruimtelijke ordening en cultuurhistorische waarde.

In Valkenburg is al decennialang ruimte gereserveerd voor 5.500 woningen. Die woningen zijn er nog steeds niet**.** En deze mensen wonen nu in onze woonkernen. Dat ligt niet aan de bollensector, maar aan dezelfde idealistisch gelieerde groeperingen die zeggen vóór natuur en toekomstbestendigheid te zijn, maar ondertussen woningbouw vertragen of blokkeren.

Daarnaast lijkt ook sprake van fouten of vertragingen bij overheden en ambtenaren**.** Ondertussen procederen omwonenden – uit angst voor verlies van hun uitzicht – tegen de bebouwing van Bronsgeest**,** één van de weinige locaties waar daadwerkelijk gebouwd kan worden. De Bronsgeest, waarbij een afspraak met de sector zonder pardon aan de kant wordt geschoven. Een mooi plan met tinyhuizen wordt gewoon van tafel geveegd. Lekker bezig voor je gemeenschap?

In Nieuw-Vennep is ruimte aangewezen voor duizenden woningen meer. In de Bollenstreek is de laatste jaren heel veel gebouwd. Bouw, soms, met inefficiënte benutting van de bouwgrond en regelmatig bebouwing voor mensen tot ver boven modaal. Ook dit blokkeert de doorstroming. Het beleid heeft, onder het mom van financieel gewin, echter nagelaten voor zijn eigen inwoners te bouwen. Dan doelen we op alleenstaanden, jongeren en ouderen. De politiek heeft gefaald en de kwekers moeten dan maar weer boeten, weer leveren, met framing laten buigen, om eigen fouten te maskeren.

En woningbouw *duurt decennia*. En de nood is nú.

Dus los het nú op. Zet dus tijdelijke woonunits neer, met lokale toewijzing, tijdelijk, met snelle doorstroming. Dan wonen jongeren, alleenstaanden en ouderen betaalbaar, blijft het landschap behouden en wordt er daadwerkelijk iets opgelost. Nogmaals, alleen voor onze eigen strekers, net zoals dat dit kan voor alleen asielzoekers en of Oekraïners. Omarm goede initiatieven en schuif de oplossing niet verder vooruit onder onmogelijkheden. Kom op voor je eigen inwoners!

Toon daadkracht en regel dit nog in 2025. Wij willen graag meedenken en meewerken aan het aanwijzen van mogelijke locaties. Als het aan de bollensector ligt wordt de woningnood al in 2025 opgelost.

Maar wat in het PLGDG gebeurt, is geen oplossing. Het is een verschuiving van het probleem — en een verergering ervan. Door eenzijdig te sturen op biologische of extensieve teelt, wordt er een veel grotere ruimteclaim gelegd op het landschap. Want de opbrengst per hectare daalt, terwijl de vraag naar bollen (hopelijk) blijft. Dus wat gebeurt er? We hebben méér grond nodig om hetzelfde te produceren.

Dat betekent: méér druk op de schaarse ruimte. Méér strijd tussen woningbouw, natuur en landbouw. En om dat nieuwe, minder efficiënte systeem draaiende te houden, zijn er veel méér arbeidskrachten nodig — nog meer mensen die allemaal ergens moeten wonen.

U zegt dus de woningnood te willen oplossen, maar creëert met dit beleid juist een nóg grotere woonopgave. Niet omdat dat moet, maar omdat het gevolg is van beleid dat losgezongen is van de praktijk. Dat gebaseerd is op wensdenken, niet op realiteitszin.

Als we als sector dan waarschuwen voor deze gevolgen, dan worden we afgeschilderd als obstakels. Terwijl wij juist degenen zijn die de feiten onder ogen zien. Wij zien wat er echt gebeurt — in de streek, op het veld, in de wijken. En wij zijn niet tegen verandering. Maar wél tegen beleid dat problemen vergroot in plaats van oplost.

11. Stop met het wurgen van de agrarische sector

In het Plan Landelijk Gebied worden hele gebieden op slot gezet. Uitbreiding van agrarische bedrijven wordt in toenemende mate onmogelijk gemaakt door stapels regels en beperkingen. Wat het allemaal precies gaat betekenen, weet nog niemand — maar één ding is zeker: dit gaat niet de goede kant op.

We zijn er klaar mee. Klaar met het beleid dat zegt te werken aan een “toekomstbestendig platteland”, maar intussen de ondernemers die die toekomst juist mogelijk maken klemzet. Het zijn de blijvers — de bedrijven, kwekers en export, die willen doorpakken, vernieuwen, verduurzamen — die onze streek draaiende houden. En wat krijgen ze? Geen ruimte, geen vertrouwen, geen toekomst, alleen maar willekeurige beperkingen en wantrouwen vanuit beleidstafels.

Zonder deze ondernemers bestaat er straks geen bloembollensector meer. Geen vakmanschap, geen banen, geen export, geen economische motor voor de streek. En dat allemaal omdat beleid niet meer gebaseerd is op inhoudelijke kennis, maar op idealisme.

Geef de blijvers de ruimte. Letterlijk. Maak het mogelijk dat zij kunnen overleven en investeren. Die ruimte *is* er, als je maar slim omgaat met de plek die vrijkomt door bedrijven die stoppen. Behoud agrarische bestemmingen. Voorkom dat grond en gebouwen onbetaalbaar worden. Maak keuzes die werken voor het gebied — niet tegen het gebied.

Want dit is het moment. Of we geven de blijvende bedrijven lucht en toekomst — of we versnellen de afbraak van een hele streek. Er is geen tussenweg meer.

De waarheid is: zonder agrariërs géén Bollenstreek.

12. Infrastructuur: de sluiproute naar de Duinstad

De voorgestelde koppeling van de N206 met de N207 wordt gepresenteerd als verbetering van de bereikbaarheid, maar vormt in werkelijkheid een sluiproute richting verstedelijking. Deze oost-westverbinding heeft ook een voorspelbaar neveneffect: een sterke **aanzuigende werking op verkeer van buiten de Duin- en Bollenstreek**.

Deze ontwikkeling past perfect in de visie van KuiperCompagnons en zijn Duinstad-concept: door het onder het mom van ‘bereikbaarheid’ aanleggen van deze infrastructuur, wordt de weg geëffend voor de gefaseerde urbanisatie van het open gebied. Het lijkt een georkestreerde ingreep, gebaseerd op valse voorwendselen. De regio wordt voorbereid op een toekomst die níét van ons komt, maar over ons wordt uitgerold.

Er zijn alternatieven die wél recht doen aan de schaal, behoefte en identiteit van de streek:

- Verbeter de **oostelijke afvoerstructuur vanaf Hillegom en Lisse**, gericht op verkeersdoorstroming zonder het gebied open te leggen voor grootschalige verkeersstromen van buiten. Hierdoor verbetert de verkeerstroom in alle bollengemeenten.

Infrastructuur moet de regio dienen, niet uitleveren. Alles wat daar nu wordt neergelegd, legt de fundamenten van de Duinstad. Wij zeggen: **bouw voor de streek, niet voor haar vernietiging.**

13. Oproep: open je ogen of maak plaats

De bloembollensector stelt zich op voor het algemeen belang: van landschap, leefbaarheid en toekomst.

Als wij ons enkel zouden richten op financieel gewin, dan was allang elk bollenperceel volgebouwd.

Maar wij hebben hart voor de streek en voor onze fantastische gemeenschap. En wij zijn er klaar mee om telkens de zondebok te zijn, terwijl politici en planmakers zich verschuilen achter vrome frasen en gebakken lucht.
Dus aan iedere beleidsmaker:
Doe je huiswerk. Praat met kwekers. Zie het landschap. Begrijp de sector**.**

En aan iedereen die zich verzet tegen de wortels van de Bollenstreek:

Verhuis!

Ga ergens anders moraliseren. Laat deze streek over aan mensen en woningzoekenden die haar wél begrijpen, wél liefhebben, en wél respecteren.

14. Duidelijke eisen van de sector

De sector formuleert heldere eisen:

- Geen beleid meer zonder instemming van dé sector;
- KuiperCompagnons moet uit het PLGDG-proces;
- Vervanging GBM door MBP als milieumaatstaf;
- Gelijke bouwmogelijkheden, groeimogelijkheden en eenduidige regelgeving voor alle bollenkwekerijen;
- Behoud van agrarische grond en ruimte voor overblijvers;
- Reset van de doeleinden op blauwgroene dooradering;
- Reset op alle planologische landschapseisen. (zie ook planologische kaart);
- Geen bovenwettelijke eisen ten laste van de Bollensector;
- Bestuurders die trots zijn op de Bollenstreek en zich uitspreken tegen de framing op de bollensector. Uitspreken tegen het tegen elkaar opzetten van zijn eigen bewoners;
- Helpen een campagne of congres op te zetten om de framing en manipulatie te keren.
- Juridische voorbereiding op handhavingsverzoeken van ngo's, Vollenbroek en bang gemaakte burgers.
- Haal WVG en onteigening uit het programma.

Deze zienswijze is niet slechts emotie — het is een vernietigend juridisch en historisch signaal aan alle beslissers. Wij, de sector, wij willen ons niet laten wegvagen door framing en manipulatie, stadse mensen met verstedelijkingsambities.
Wij vechten. Wij eisen rechtvaardigheid, maar zien de toekomst zeer duister in.

Zonder ruggensteun redden wij het niet meer

Wij kwekers staan met de rug tegen de muur. Als bestuurders zich niet meer achter ons scharen — op basis van feiten, vakkennis en gezond verstand — zullen wij ten onder gaan.

Niet aan gebrek aan inzet, niet aan gebrek aan innovatie of verduurzaming maar aan framing. Aan beeldvorming die decennialang gevoed is door angst, misleiding en moreel simplisme.

Het **PLGDG lijkt een uitwas van die beeldvorming**. Een beleidskader dat onze verduurzaming negeert, onze inzet ondermijnt en onze toekomst op het spel zet. En het meest schrijnende? Als het misgaat, krijgen we niet steun, maar een trap na. Dan zal men zeggen dat het onze eigen schuld was, dat we niet mee zijn gegaan met 'de tijd'.

Dat beeld is onterecht. Het is onrechtvaardig. En het is funest.

Als dit tij niet keert, houden wij dit niet vol. Als u, na het lezen van deze brief, nog steeds denkt dat de bollensector een vervuilende sector is, dat we geen enorme verduurzamingsslag hebben gemaakt, en dat wij geen recht hebben op vertrouwen in onze verdere ontwikkeling — **zeg het dan nu eerlijk.**

Wanneer komt het punt dat we de energie verliezen om ons dagelijks te verdedigen tegen halve waarheden en hele beschuldigingen? Tegen een hybride oorlog van beleid, publieke opinie en juridische druk, die geen ruimte laat voor eerlijke vooruitgang. De Branche organisaties zijn alleen nog maar bezig om zich tegen de manipulatie te weren en legt een ongekende druk op een kleine groep bestuurders. Dit is niet vol te houden.

Want als u dan werkelijk vindt dat onze sector geen plek meer heeft, **bouw dan maar.** Vul de streek met woningen. Vernietig het landschap, de cultuur, het erfgoed. Verdoos de dorpen en sloop je cohesie in de gemeenschap. Maar wees als bestuurder dan ook eerlijk en neem die beslissing met open vizier.

Wij hopen vurig dat we het mis hebben. Maar zonder steun, zonder rechtvaardigheid, zonder wederzijds vertrouwen — is er geen toekomst meer voor ons.

Word wakker,
Niet morgen. Vandaag.
Voor het te laat is.

ZIENSWIJZE 17

CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek

Secretariaat: 'De Vergulde Zwaan', 1e Havendwarsstraat 4a, 2161 HG Lisse
website: www.chg-duinenbollenstreek.nl
e-mail: chg.duinenbollenstreek@gmail.com

Aan de colleges van B&W van de gemeenten Noordwijk, Teylingen, Lisse, Hillegom en Katwijk,

In cc: naar de gemeenteraden van de gemeenten Noordwijk, Teylingen, Lisse, Hillegom en Katwijk,

Ondertekend digitaal verzonden op 12 juli 2025.

Lisse, 12 juli 2025.

Betreft: Programma Landelijk Gebied Duurzame Bollenstreek (Duin- en Bollenstreek)

Zienswijze

Geachte leden van het college van de gemeenten Noordwijk, Teylingen, Lisse, Hillegom en Katwijk

Hierbij maakt het CultuurHistorisch Genootschap (CHG) gebruik van de mogelijkheid een zienswijze te geven op het ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Bollenstreek (PLGDB).

Missie
U kent onze missie:
Het behoud en beschermen van het wereldwijd uniek karakter van de Duin- en Bollenstreek. Vanuit deze missie reageren we graag puntsgewijs op het PLGDB.

Algemeen

1. Het CHG vindt het van groot belang dat er een goede samenwerking en afstemming is tussen de vijf gemeenten in de Duin- en Bollenstreek. Het PLGDB zal hier als vervolgstap op de ISG een belangrijke bijdrage leveren

voor bescherming en behoud van het unieke landschap in de Duin- en Bollenstreek.

2. Het CHG kan zich goed vinden in het centraal beleidsuitgangspunt met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkeling van het landelijk gebied van de Duin- en Bollenstreek: Het open houden van het buitengebied, het behouden van het bollenteeltareaal, een klimaatbestendige bollenteelt, kwaliteitsverbetering van het landschap en vergroting van de biodiversiteit.

3. Positief is dat er van de versnipperde GOM–locaties afscheid is genomen en er vooral geclusterd en aansluitend aan de woonkernen gezocht wordt naar bouwmogelijkheden, die beter aansluiten bij de woningbehoefte van de streek. Dit sluit aan bij het manifest van het CHG "Grenzen in zicht" (2019).

4. Het CHG maakt de gemeenteraden opmerkzaam op de zinsnede (blz. 79): "het Programma LGDG is een uitwerking van de omgevingsvisies van de vijf Greenportgemeenten. Ingeval van strijdigheid tussen het Programma LGDG en de omgevingsvisies is het Programma LGDG in principe leidend".
    a. Het CHG plaatst hierbij de kanttekening dat voorbijgegaan wordt aan de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenteraden voor een goede ruimtelijke inrichting van de gemeente. Aan de gemeenteraden behoort de kaderstellende rol. Programma's zijn uitvoering en behoren tot de rol van de colleges.
    b. Gezien de vele open vragen in dit Programma LGDB – zo wordt het woord 'kan' 112 keer gebruikt - moeten de gemeenteraden kritisch kijken naar de uitholling van hun functie.

5. Op blz. 53 van het PLGDG vinden we, ingegeven door het Hoogheemraadschap, een vrij conservatieve kijk op woningbouw. Zo meldt u dat "Water en bodem sturend zijn in de keuze voor woningbouwlocaties. Dit is bij voorkeur op de hoger gelegen zandgronden en niet in de veenpolders". Op pag. 55 wordt dit nog scherper gesteld: "alleen woningbouw op locaties op zandgronden." Bij de zandgronden gaat het om de afgezande strandwal, waar nu juist de eersteklas bollengronden liggen, die voor de bollensector het belangrijkst zijn en dus het lastigst te compenseren zijn.
   Deze stelling gaat bovendien volledig voorbij aan het concept van een waterwoonwijk, waar wonen wordt gecombineerd met waterberging en recreatief groen. Dit is ook tegenstrijdig met de "bouwstenen" van de provincie, die zijn opgesteld voor "water en bodem sturend" waarbij de Bollenstreek wordt aangemerkt als beschermd bodemwater gebied. Woningbouw lijkt hierbij niet passend in te vullen.

6. Hoewel duidelijkheid meestal goed is, meent het CHG dat het aangeven van uitbreidingslocaties op gronden die een agrarische bestemming hebben, zoals Ruigenhoek, Eikenhorstlaan, Pilarenlaan, gemeld in het PLGDG, prijsopdrijvend zal werken. Een alternatief kan een vertrouwelijke bijlage zijn of een zoeklocatie met een asterisk.

Procedureel

1. Bij de totstandkoming van dit programma LGDG heeft een uitgebreid participatieproces plaatsgevonden. In twee rondes van elk drie bijeenkomsten, waaraan wij hebben deelgenomen, zijn gesprekken georganiseerd met inwoners, stakeholders, raadsleden en de colleges. Het CHG spreekt zijn waardering uit over het feit dat deze groepen direct betrokken zijn bij de totstandkoming van het PLGDG. Wij onderkennen de complexiteit van deze ruimtelijke puzzel met extra opgaven vanuit water, klimaat, mobiliteit, stikstofreductie, energie, economie en natuurverbetering. De missie, de ambitie en de visie op de toekomst van onze streek moeten echter het fundament zijn waarop alle keuzes gebaseerd zijn.

2. In dit proces heeft de Alliantie Bollenstreek, waarvan het CHG deel uitmaakt, middels schrijven van 14 maart 2025 een aantal essentiële vragen gesteld en nadere informatie gevraagd, waarop, ook na een rappel, geen reactie is ontvangen. We vinden dit geen recht doen aan de inspanningen van participanten. Het laat onverlet dat deze onduidelijkheden terugkomen in deze zienswijzen.

Inhoudelijk

1. Wij kunnen ons vinden in het gekozen uitgangspunt "Een vitaal landschap als drager voor een Duurzame Greenport Duin– en Bollenstreek" en de gedeeltelijk wettelijk opgelegde uitgangspunten; Water en bodem sturend: Openhouden (cultuur)landschap: Fijnmazige groenblauwe dooradering van het landschap: Landschapselementen zijn de dragers van het landschap met grote cultuurhistorische waarde doordat zij kenmerkend zijn voor specifieke gebieden.

2. Het CHG spreekt zijn waardering uit voor de opgestelde landschapsstrategie. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan een van de verzoeken uit de ISG-evaluatie. Het CHG heeft bij de evaluatie van de ISG in 2023 zelf gevraagd om een betere omschrijving van begrippen als verrommeling, zichtlijnen en openheid. Bureau Wing was het met ons eens dat een landschapsvisie nodig is.
   Met een helder uitgewerkte landschapsstrategie en een handhavende en toezichthoudende overheid kan de Duin- en Bollenstreek niet alleen haar unieke karakter behouden, maar ook toekomstbestendig worden voor landbouw, natuur en recreatie.

3. Het CHG verzoekt een genuanceerdere opstelling aangaande het optimaliseren van kavels voor het bollenareaal. Wij zijn van mening dat het optimaliseren van kavels voor het bollenareaal op zandgronden niet ten koste mag gaan van cultuurhistorische en landschappelijke elementen, zoals de kleinschalige verkavelingsstructuur en het waardevolle slotenpatroon.

4. "De droogmakerijen in de Duin- en Bollenstreek zullen volgens het hoogheemraadschap als eerste te maken krijgen met verzilting." Het CHG

is van mening dat bij het vinden van tegenmaatregelen eerst moet vaststaan waar de verzilting vandaan komt en welke wetenschappelijk onderbouwde maatregelen in de Bollenstreek het meest effectief zijn.

5. "Een landschappelijke inpassing, aansluitend op bestaande groene structuren kan helpen om de effecten van bedrijfsbebouwing en andere gebouwen en bouwwerken (zoals woningen en schuren) op open gebieden en zichtlijnen te verzachten (blz. 35)."
   In het verleden heeft het CHG meermalen gevraagd om bedrijfsbebouwing met streekeigen beplanting te omzomen. Het CHG kan zich daarom goed vinden in uw oplossing.

6. Ook vindt u het CHG aan uw zijde met de stelling: "Het is van belang om bij ruimtelijke planvorming, herstructurering en schaalvergroting het aspect cultuurhistorie vroegtijdig te betrekken en het behoud of de versterking van karakteristieke structuren en elementen na te streven. Belangrijke cultuurhistorische uitgangspunten en inspiratiebronnen kunnen gevonden worden in de digitale "Cultuurhistorische Atlas Duin- en Bollenstreek" en in de "Regionale Collectie Bollenschuren" die in samenspraak met de Werkgroep Bollenerfgoed van het CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek (CHG) tot stand gekomen is". (zie ook bijlage 3)

7. Grote zorgen heeft het CHG over de plannen rond Hillegom. Op blz. 56 maakt u melding van bouwlocatie Pastoorslaan in Hillegom. "De locatie aan de Pastoorslaan was in de ISG van 2009 reeds opgenomen als reservelocatie voor woningbouw."
   Deze locatie omvat circa 22 ha. Het begrip "reservelocatie" kent echter geen enkele status. Bij de Provincie is het gebied als zodanig NIET bekend. Ook is er bij het college van B&W van Hillegom geen tekst waaruit die status blijkt. Wethouder Hoekstra heeft dat ook erkend toen er vragen over gesteld werden. De locatie - als reservelocatie vastgesteld in 2008 - was uitsluitend bedoeld voor 500 woningen als noodoplossing, voor het geval de 1.500 geplande woningen niet allemaal binnenstedelijk gebouwd konden worden. Deze 1.500 woningen vloeien voort uit een opdracht uit 2006. Die woningen zijn allemaal binnenstedelijk gebouwd. Meer dan het beoogde aantal zelfs, inmiddels ca 2.000. Het CHG is van mening dat deze locatie niet zomaar als een soort prullenbak voor van alles en nog wat kan worden ingezet, omdat het een reservelocatie was voor een specifieke opdracht, die al lang is afgerond. Deze reservelocatie is als begrip een eigen leven gaan leiden in stukken en in hoofden van lokale en regionale beleidsmakers, politici en bestuurders. We merken op dat de locatie Pastoorslaan eersteklas bollengrond is en bovendien door de provincie gelabeld is met de cultuurhistorische waarde 'hoog'. De leefbaarheid en landschappelijke aantrekkelijkheid van het bollengebied is ter plaatse zeer hoog. De nog nagenoeg ongestoorde bollenvelden zijn daar zeer aantrekkelijk voor bewoners van onze streek en bezoekers van daarbuiten en zullen door uitvoering van deze plannen voor een groot deel verloren gaan.
   De meerderheid van de lokale politieke partijen in Hillegom is tegenstander van het bouwen op bollengrond. Deze koerswijziging van

Hillegom in dit PLGDG is onbegrijpelijk en niet te rijmen met het beleid tot nu toe.

8. Het CHG kan zich niet vinden in de opmerkingen over de Zanderij (blz. 57). U meldt dat "Deze locatie tussen station Hillegom, Stationsweg en Wilhelminalaan is vanwege haar ligging dichtbij openbaar vervoer en het centrum van Hillegom een logische locatie voor woningbouw. Bovendien vormt het geen essentieel onderdeel van het open en aaneengesloten bollenlandschap, aangezien het aan alle kanten wordt omsloten door woningen."
   Deze stelling bestrijden wij: de Zanderij tussen Stationsweg en Wilhelminalaan is onderdeel van de brede strandwal (duinrug) die van Haarlem naar Oegstgeest loopt. Deze strandwal is, op het Lokhorsterduin en het Keukenhofbos na, afgezand voor de bloembollenteelt en bevat eersteklas bollengrond. Alle zanderijen op deze strandwal vormen met elkaar één aaneengesloten zanderijenlandschap, slechts onderbroken door lintbebouwing langs de wegen en door de kenmerkende zanderijsloten. Hier liggen nog altijd de beste bollengronden van de Bollenstreek.
   Voor alle zanderijgebieden op de afgegraven strandwal geldt bovendien dat dit cultuurhistorisch zeer waardevolle gebieden zijn. Op de cultuurhistorische waardenkaarten van de provincie Zuid-Holland en ook van de gemeente Hillegom staan alle zanderijen op de strandwal met hoge waarden vermeld.
   (Zie bijlage 1: de cultuurhistorische waardenkaart Zuid-Holland: https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/erfgoed-en-cultuur/cultuurhistorische-kaart/).

   Ja, het klopt inderdaad dat langs de 1e en 2e Loosterweg, Stationsweg en Wilhelminalaan gedeeltelijk lintbebouwing is, maar die lintbebouwing is nu juist een van de cultuurhistorische kenmerken van de Bollenstreek, die elders in het programma zo geprezen wordt.
   Bovendien zijn er wel degelijk zichtlijnen over het open bollenland. In de Omgevingsvisie van Hillegom staan nota bene twee zichtlijnen over de bollenvelden getekend, zowel op Pastoorslaan als over De Zanderij!
   De Zanderij heeft bovendien enorm lange kavels en er staat geen enkel storend bedrijfsgebouw op die bollenvelden.
   Op die manier wordt het begrip "kwalitatieve openheid" een begrip waar te pas en te onpas mee geschermd wordt, als het goed uitkomt.

9. De Greenport Duin- en Bollenstreek onderscheidt zich op landelijk niveau vooral met de assortimenten hyacinten, narcissen en de overige bol- en knolgewassen. Dit onderstreept het specialisme van de Greenport in nicheproducten. Met name de hyacint neemt in de Duin- en Bollenstreek een bijzondere plaats in. Deze uitermate gevoelige teelt kan nagenoeg nergens in de wereld worden uitgeoefend; de unieke combinatie van het klimaat en de bodem is daar de oorzaak van. Uit milieuoogpunt kan hyacintenteelt ééns in de vijf jaar op dezelfde grond plaatsvinden. Dat betekent dat het minimumareaal voor de Duin- en Bollenstreek 2625 hectare is. De hyacint is voor de bollenkweker het meest gewenste product. Het is een zeer gespecialiseerde en dure teelt en tevens de kernkracht van deze Greenport. Met de afspraken over een emissie loze en duurzame teelt is de 2625 de ondergrens. Dit aantal hectares komt in

het Programma LGDG helemaal niet meer voor; er wordt geen exacte omvang genoemd.
In het PLGDG staat op pag. 46: "dat het areaal wordt bepaald door het "huidig ruimtebeslag conform Basisregistratie Gewaspercelen, gegevens mei 2024, Provincie Zuid-Holland." In het kader van de wisselteelt, inundatie-technieken voor bodemontsmetting, en een mogelijke grotere cyclus dan de vijf jaar, mag er niet getornd worden aan de 2625 ha. Het CHG wijst erop dat dit getal ook is vastgesteld in de evaluatie van het ISG.
Tot slot wijst het CHG op dat de bollenteelt en het bollenareaal ook uit landschappelijk oogpunt een bijdrage levert aan het aantrekkelijke landschap.

10. Alsof de gemeente Hillegom geen deel wil zijn van de Duin- en Bollenstreek, worden er onderzoeken gedaan naar de mogelijkheden voor het doortrekken van de N207 naar de N206 met een aftakking naar het NS-station, dat zou moeten uitgroeien tot een regionale OV-hub: "We benutten de mobiliteitsnetwerken optimaal en onderzoeken nieuwe wegverbindingen en OV-verbindingen, zoals het Maatregelenpakket Ontsluiting Noordelijke Duin- en Bollenstreek en de Corridor N206 bij Katwijk om de streek voldoende bereikbaar te houden voor nu en in de toekomst".
    Daarmee wordt de intentie aangegeven om deze infrastructurele werken mogelijk te realiseren. Het CHG is hier sterk op tegen, omdat dit ten koste gaat van veel hectaren eersteklas bollengrond, veel cultuurhistorische elementen doorsnijdt, percelen doorkruist, waardoor plantinrichting verloren gaat, verstorend werkt voor de al kwetsbare vogels zoals o.a. de gele kwikstaart en patrijs, maar bovenal omdat nut en noodzaak van deze nieuwe verbindingsweg niet is aangetoond.
    Dit voorjaar heeft Keukenhof 1.500.000 bezoekers ontvangen. Ja, er was enige overlast maar met de toegepaste toevoerwegen, toeritdosering en gelijktijdig openstellen van de beide parkeerlocaties is de overlast vrij beperkt geweest. De Duin-polderweg waar zoveel controverse over is geweest komt via de achterdeur wederom op de tekentafel. Al bij de allereerste variant van de Duinpolderweg ten noorden van Hillegom bleek uit de toenmalige MER-rapportage dat de weg vooral een aanzuigende werking zou hebben. Mede daarom is deze weg na heel veel jaren overleg en hoge onderzoekskosten definitief geschrapt. Ook de variant daarna is na heel veel onderzoek en hoge kosten niet doorgegaan. Een nieuwe weg aan de zuidkant van Hillegom zal een desastreus effect hebben op het open bollengebied en het cultuurhistorisch waardevolle landschap. Daarnaast zal de doortrekking van de weg naar het station bovendien de aanzet geven tot verstedelijking van het gebied binnen de dan ontstane zuidelijke randweg.

11. In de bijlage wordt berekend dat voor het deel oost-west van de noordelijke ontsluitingsweg (3,5 km lang x 25 meter breed) ongeveer 10 hectare grond nodig is. Deze schatting is veel te rooskleurig en verre van realistisch.
    Dit plan betekent dat kavels doorsneden worden, extra spuitvrije zones en incourante kavels tot gevolg heeft. Overheden hanteren veelal de stelregel dat voor 3,5 km 35 ha nodig is.

12. Het voorgestelde uitgangspunt is dat "Primair voor de lokale behoefte wordt gebouwd". Datgene wat de gemeente Hillegom qua woningbouw realiseert, sluit niet aan bij dit uitgangspunt. Zo meldt ze in haar omgevingsvisie dat "de vraag naar nieuwe woningen groot is en naar verwachting zal dit de komende jaren zo blijven.
    Om tekorten door planuitval tegen te gaan, programmeren we 130% plancapaciteit van de daadwerkelijke behoefte".
    Het CHG constateert dat er – in weerwil van de regionale woningbouwafspraken – niet alleen voor woningzoekenden uit Hillegom, maar ook voor woningzoekenden uit andere regio's wordt gebouwd. De woningbouwopgave uit het PLGDG voor Hillegom is groter dan afgesproken. (Zie ook bijlage 4 en 5 woningbouwkalender Hillegom). Daarnaast betekent 130% van de plancapaciteit programmeren een nog verdere aanslag op de kwetsbare bollengronden, hetgeen voor het CHG niet acceptabel is.

13. Vraagtekens zet het CHG bij de berekening van het ruimtebeslag voor de resterende greenportwoningen. Op blz. 55 meldt u dat "In totaal naar maximaal 50 hectare aan woningbouw gezocht wordt op deze locaties. Dit is hetzelfde ruimtebeslag dat onder de ISG was gereserveerd voor (nog te realiseren) Greenportwoningen". We zijn het volledig eens met de andere invulling, maar constateren dat er in 2024 al meer dan 200 bouwtitels zijn verkocht. Uitgaande van ruime kavels blijft er niet 50, maar 40 hectare over. (Afspraken Gebiedsuitwerking Bollenstreek –Haarlemmermeer 2006).

14. Op pag. 48 wordt gesteld dat compensatie van bollengrond op graslanden alleen als laatste middel zal worden ingezet. Daarbij worden alleen biologische argumenten aangevoerd, maar er zijn ook landschappelijke argumenten om dat niet te doen. De graslanden in de strandvlakte en de veenweidegebieden vormen een essentieel onderdeel van het totale scala aan landschappen in de Bollenstreek. Daarom heeft het CHG altijd als standpunt gehad dat de nu nog overgebleven graslanden niet benut mogen worden om bollengrond van te maken.

15. Zonering van landschappen
    Op pag. 50-51 staat dat het landschap verdeeld wordt in 4 zones. De indeling van die zones wordt o.a. gebaseerd op de mate van kwalitatieve openheid, de bedrijfsbebouwing, lengte van zichtlijnen e.d. Hierdoor wordt het bollengebied ten oosten van de trekvaart anders gewaardeerd dan het gebied ten westen van de trekvaart en wordt ook een verschillend beleid per zone voorgesteld op het gebied van handhaven of herstellen van de openheid en wel/geen toestemming voor bedrijfsbebouwing.
    Bij deze zonering wordt echter voorbijgegaan aan de historische ontwikkeling van deze gebieden. De bloembollenteelt op de meest oostelijke strandwal (Hillegom, Lisse, Sassenheim) en rond Noordwijk Binnen is al vanaf ca. 1800 op gang gekomen, als gevolg van het afzanden van de binnenduinen. De bloembollenteelt in De Zilk, Noordwijkerhout en Voorhout kwam pas tegen 1900 op gang en is daar

deels door afzanding, maar voornamelijk door het omzetten van graslanden in bollenland ontstaan.
Dit verschil in ontwikkeling zorgt ervoor dat een zanderijgebied op de afgegraven strandwal (duingrond) een heel andere verkavelingsstructuur heeft dan een weiland omgezand in de strandvlakte). De verschillende bollengebieden zijn niet met elkaar te vergelijken en hebben elk hun landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten. Dat maakt het ene bollengebied niet waardevoller dan het andere. Het verschil in beleid bij de 4 zones, onder andere wat betreft de kwalitatieve openheid en de grootte van bedrijfsbebouwing, gaat voorbij aan die historische en landschappelijke achtergronden. (zie bijlage 1 en 2)

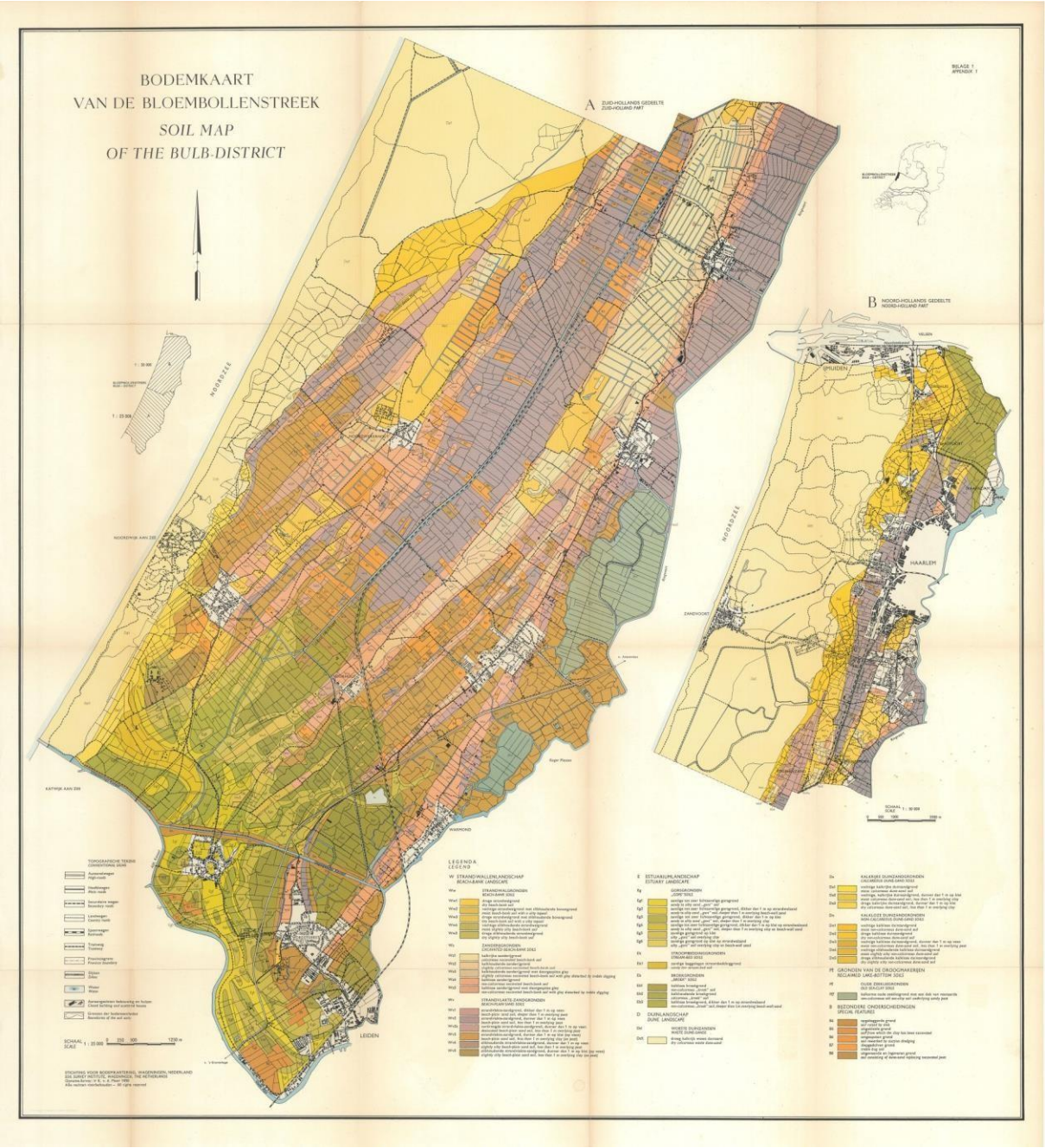
Slot

Het CHG verzoekt u om een reactie op bovenstaande opmerkingen en wil graag van de verdere procedure en uitwerkingsplannen op de hoogte worden gehouden.

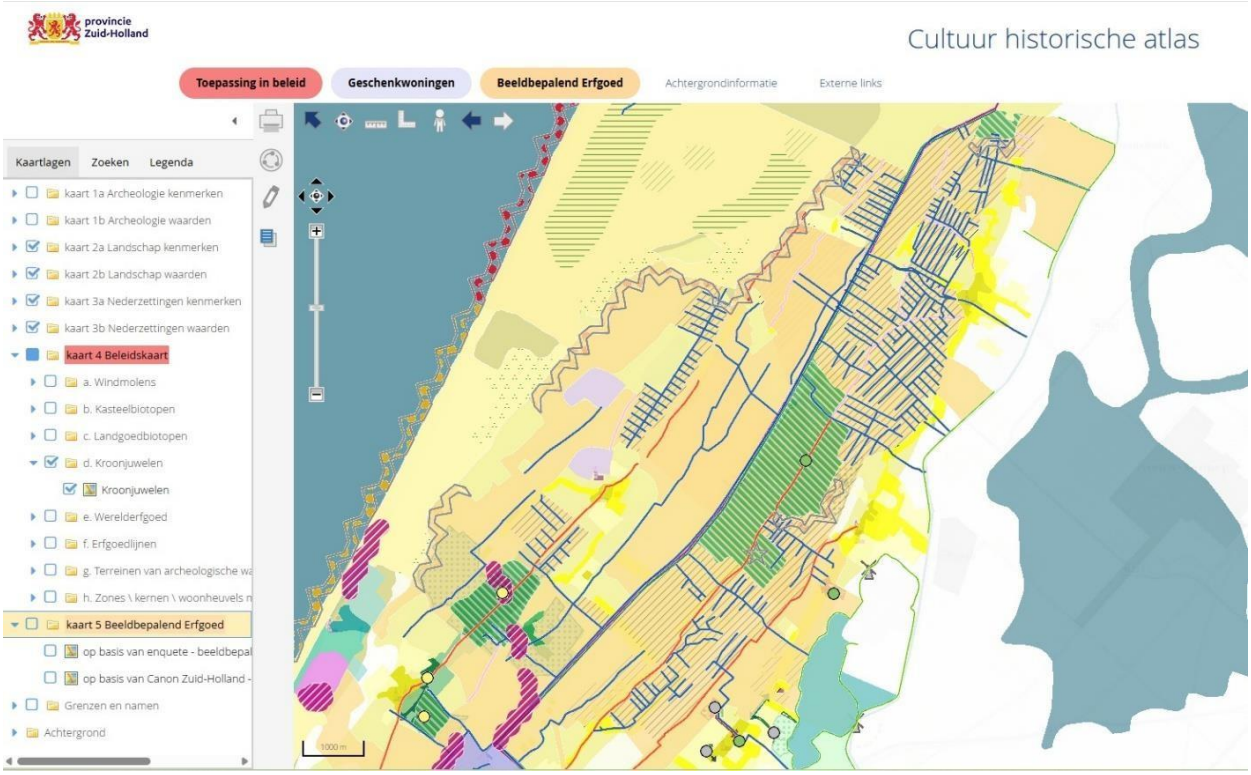
“Door een misverstand is de Zienswijze niet tijdig verzonden. Wij hopen dat deze alsnog in uw plan kan worden opgenomen."

Bijlage 1: Bodemkaart van de Bloembollenstreek (1952)
Hierop zijn de diverse grondsoorten te onderscheiden: o.a.
strandwallen (zand = lichtgeel en donkergeel)
strandvlakten (veen = paars en roze)
Stroomgebied van de Rijn (klei = groen)
Tot 1952 gewijzigde grondsoorten (oranje)

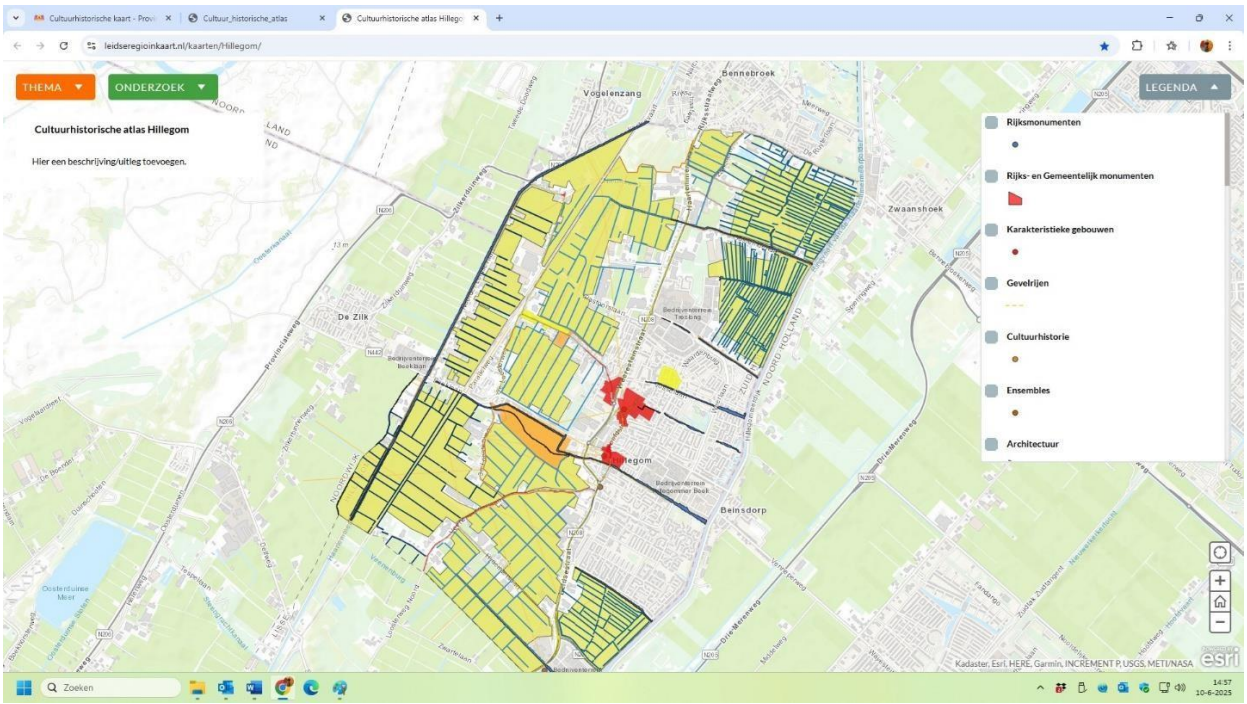

Bron: K. van der Meer: De Bodemkartering van Nederland, deel De Bloembollenstreek. (Proefschrift Univ. Wageningen, 1952).
PDF-bestand van het boek en de bijbehorende kaarten zijn te downladen via Wageningen University: https://edepot.wur.nl/178360

Bijlage 2: Cultuurhistorische Atlas Zuid-Holland
De Bollenstreek op de cultuurhistorische atlas / cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Zuid-Holland (Bron: https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/erfgoed-en-cultuur/cultuurhistorische-kaart/)

Bijlage 3: Cultuurhistorische waardenkaart Gemeente Hillegom
(Bron: www.leidseregioinkaart.nl/kaarten/Hillegom/)

Bijlage 4

1	2	3	termijn nieuw	**Aantal woningen**	adres
1	witte_tulp	binnen	1 korte tm 2025	**115**	1e Loosterweg 30
10	70_vandenendelaan hoek molenstraat	binnen	1 korte tm 2025	**13**	Van Den Endelaan 70, 2181 EL Hillegom
16	goed_wonen_2	binnen	1 korte tm 2025	**26**	Julianastraat 1, 2181 BD Hillegom
28	savio	binnen	1 korte tm 2025	**39**	Olympiaweg 27, 2182 RM Hillegom
61	patrimonium	binnen	1 korte tm 2025	**0**	Talmastraat 2, 2181 GL Hillegom
83	122_leidsestraat vm bollenschuur schuit	binnen	1 korte tm 2025	**16**	Leidsestraat 122, 2182 DS Hillegom
85	24_brouwerlaan	binnen	1 korte tm 2025	**6**	Brouwerlaan 24, 2182 KG Hillegom
88	65_hoofdstraat	binnen	1 korte tm 2025	**8**	Hoofdstraat 65, 2181 EB Hillegom
90	13_stationsweg vm bollenschuur Jonkheer	binnen	1 korte tm 2025	**7**	Stationsweg 13, 2182 BA Hillegom
92	154_leidsestraat vm bollenschuur naast BnB	buiten	1 korte tm 2025	**11**	Leidsestraat 154, 2182 DS Hillegom
96	jozefpark	binnen	1 korte tm 2025	**29**	Monseigneur van Leeuwenlaan 1, 2182 EM
101	vossepolder	binnen	1 korte tm 2025	**47**	Schellinkhout 59-43, 2181 HZ Hillegom
102	Woonzorgzone	binnen	1 korte tm 2025	**76**	Lunahof 9, 2182 LC Hillegom
107	molenlaan 39/43	binnen	1 korte tm 2025	**3**	Molenlaan 39-43, 2181 GE Hillegom
108	hoofdstraat div proj	binnen	1 korte tm 2025	**30**	Hoofdstraat 26-26a, Hoofdstraat 52A-F+54
110	26_vinkenlaan_tegenover	binnen	1 korte tm 2025	**4**	Vinkenlaan 26, 2182 JH Hillegom
11	Henri Dunantplein Zuid	binnen	2 middel 26tm30	**80**	Van Den Endelaan 52, 2181 EL Hillegom
21	mauritslaan herontwikkeling stek	binnen	2 middel 26tm30	**44**	Mauritslaan 9, 2181 SK Hillegom
22	graaf_janlaan herontwikkeling stek	binnen	2 middel 26tm30	**41**	Graaf Janlaan 1, 2181 TJ Hillegom
30	bibliotheek	binnen	2 middel 26tm30	**30**	Sportlaan 1, 2182 KS Hillegom
36	mesdaglaan optoppen & uitplinten	binnen	2 middel 26tm30	**80**	Mesdaglaan 9, 2182 SB Hillegom
39	oude leerwinkel en locatie smurfenbos - cerespark	binnen	2 middel 26tm30	**44**	Van der Duyn van Maasdamlaan 5, 2181 XA
44	oude rabobank/bonda	binnen	2 middel 26tm30	**23**	Weeresteinstraat 42, 2182 GP Hillegom
46	toff	binnen	2 middel 26tm30	**23**	Weeresteinstraat 25a, 2182 GP Hillegom
47	hoeksteen	binnen	2 middel 26tm30	**12**	Karel Doormanplein 2, 2182 XC Hillegom
48	marellaan	binnen	2 middel 26tm30	**28**	Treslonghof, 2181 DW Hillegom
52	dierenpraktijk	binnen	2 middel 26tm30	**3**	Maerten Trompstraat 1, 2182 XD Hillegom
54	van der schoot	binnen	2 middel 26tm30	**184**	Pastoorslaan 22, 2182 BX Hillegom
62	SIZO	binnen	2 middel 26tm30	**309**	Van Vlietstraat 1, 2181 GM Hillegom
63	Scholtz Groep (Lommerse Uitendaal zuid)	binnen	2 middel 26tm30	**55**	Weeresteinstraat 220, 2181 GD Hillegom
84	140_leidsestraat vm bollenschuur? t/o Singel	buiten	2 middel 26tm30	**4**	Leidsestraat 140, 2182 DS Hillegom
89	Villa Santwijck	binnen	2 middel 26tm30	**15**	Wilhelminalaan 1, 2182 CA Hillegom
93	leidsestraat_schols vm bollenschuur	buiten	2 middel 26tm30	**8**	Leidsestraat 278, 2182 DW Hillegom
98	7_nieuweweg vm bollenschuur	buiten	2 middel 26tm30	**5**	Nieuweweg 7, 2182 BP Hillegom
109	leidsestraat ruigrok	binnen	2 middel 26tm30	**21**	Leidsestraat 6-48, 2182 DN Hillegom

Korte termijn t/m 2025	**430**
Middellange termijn 2026 tm 2030	**1009**
	1439

Bron: https://zanderij-noord.nl/documenten/

Bijlage 5

Bron: https://zanderij-noord.nl/documenten/

Geactualiseerd: augustus 2024

Bouwen op bollenvelden? Hillegom voegt meer dan voldoende woningen toe!

Zowel in de periode 2022 t/m 2030 als daarna...

In deze pdf leggen we uit waarom gemeente Hillegom niet op bollenvelden hoeft te bouwen

- Gemeente Hillegom heeft de opdracht om in de periode 2022 t/m 2030 1.190 woningen toe te voegen. *
- Ook in de periode 2030 t/m 2040 dienen nog 770 woningen bijgebouwd te worden. **
- Voor beide opdrachten blijkt bouwen op eersteklas bollengrond helemaal **niet** nodig.

Geplande woningen Hillegom 2022 t/m 2030 binnenstedelijk:

gebouwd/gepland:	totaal	segment sociaal	segment midden	segment vrije sector	woningen onbekend
- **2022** (CBS)	134 ***	32	24	22	56
- **2023 t/m 2030** (Companen)	1.600 ****	370	465	610	155
totaal	**1.734**	**402**	**489**	**632**	**211**
nationale opgave	**1.190** *	**358**	**416**	**416**	
	= 100%	= 30%	= 35%	= 35%	
overschot/reserve *****	**544**	44	73	216	211

* Per mail ontvingen we de formele opgave van regionaal samenwerkingsorgaan Holland-Rijnland voor Hillegom in periode 2022 t/m 2030. Dit is het aandeel voor Hillegom van de nationale woningbouwopgave. Zie fragment van deze mail onderaan deze pdf.

** Gemeente Hillegom heeft aangegeven ook na 2030 volop woningen BSD te kunnen bijbouwen. Vanaf 2030 komt onder meer bedrijventerrein Draka in het centrum van Hillegom beschikbaar.

*** We ontdekten dat in de presentatie van Companen het jaar 2022 niet was meegenomen. Er werden in dat jaar 134 woningen toegevoegd. De gemeente kan van 56 van de 134 toegevoegde wooneenheden (40%) nog niet zeggen in welk segment ze zijn toegevoegd. Zie Honderden spookwoningen (pg. 2).

**** Companen heeft namens de gemeente aangegeven dit aantal binnenstedelijk (BSD) te kunnen realiseren.

***** Het overschot kan beschouwd worden als reserve plancapaciteit. En in de Toelichtingen op cijfers (pg. 2) wordt uitgelegd hoe het aantal betaalbare woningen nog aanzienlijk toe gaat nemen. Ook voor aanvullende opdrachten vanuit rijk of provincie lijkt Hillegom voldoende plancapaciteit te hebben.

Conclusies

- Hillegom voegt t/m 2030 in elk segment meer dan voldoende woningen toe:
  - volgens de normen van het rijk (sociaal, midden en vrije sector)
  - voor eigen inwoners en voor mensen van buitenaf (om voorzieningen in stand te houden)
- Grootschalige bouw van flexwoningen op bollenvelden is niet aan de orde.

ZIENSWIJZE 18

Betreft: zienswijze tegen bouwen op bollengrond in bollenstreek

Datum : 20 juni 2025

Geachte heer/mevrouw,

Via deze weg wil ik mijn ernstige zorgen uiten over het voornemen om woningbouw te realiseren op waardevolle bollengrond in de Bollenstreek.

De Bollenstreek is een uniek en internationaal erkend cultuurlandschap met grote cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarde. Door woningbouw toe te staan op deze historische bollengronden, verdwijnt niet alleen een stuk groen en open ruimte, maar wordt ook onherstelbare schade toegebracht aan het karakteristieke landschap dat al generaties lang bepalend is voor de streek.

Het bouwen op bollengrond gaat ten koste van de leefomgeving, het milieu en het toeristisch-recreatief profiel van de regio. Bovendien staat deze ontwikkeling haaks op de maatschappelijke noodzaak om zorgvuldig om te gaan met groene ruimte en bodemgebruik in tijden van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies.

Ik dring er daarom op aan om te kiezen voor alternatieve locaties buiten de Bollenstreek, waar woningbouw minder impact heeft op natuur, landschap en cultuurhistorie. Door dit waardevolle landschap te behouden, kunnen we toekomstige generaties blijven laten genieten van het unieke karakter en de schoonheid van de streek.

Ik verzoek u dan ook met klem om het plan om te bouwen op bollengrond te heroverwegen en in te zetten op duurzame ruimtelijke ontwikkeling met respect voor natuur en erfgoed.

[redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 18, DEEL 2

Geachte college,

Met deze brief dien ik mijn zienswijze in met betrekking tot het voorgenomen plan om woningbouw te realiseren op de locatie “De Zanderij” , de uitbreiding van infrastructuur in Hillegom met name de aftakking van de N206 en het ontbreken van herontwikkeling van het bedrijventerrein “Draka”

Mijn bezwaren richten zich vooral op de aantasting van de leefbaarheid, de vernietiging van het open bollengebied en het misleidende argument dat de zanderij “toch omsloten is door bebouwing" Deze plannen zijn in mijn ogen in strijd met de uitgangspunten van de omgevingsvisie Hillegom en vormen een bedreiging voor het karakter van het dorp.

1. **Leefbaar onder druk**
   De leefbaarheid van Hillegom staat al onder druk door toenemende verkeersintensiteit, een tekort aan parkeerplaatsen en een afnemend gevoel van ruimte. De zanderij is een van de laatste open groene gebieden binnen de gemeentegrenzen. Bebouwing van deze locatie zal leiden tot een verdere verstening van het dorp, verlies van rust en ruimte, en een negatieve impact op het welzijn van bewoners.

Waarom kiest de gemeente ervoor om juist een van de laatste open groengebieden te bebouwen, terwijl er binnen bestaande stedelijk gebied nog alternatieve locaties beschikbaar zijn?

2. **De onterechte bewering: “Het is toch al omsloten”**
   Het argument dat de Zanderij al is omsloten door woningen miskent het belang van open ruimte binnen de bebouwde kom. De Zanderij functioneert als groene enclave die zorgt voor lucht, uitzicht, biodiversiteit en ruimtelijke variatie.

Op basis van welke criteria wordt bepaald dat een gebied geschikt is voor bebouwing, als het zoals in het geval juist waardevol is door de omliggende bebouwing en het contrast benadrukt?

Wordt in het ruimtelijk afwegingskader meegenomen dat het verdwijnen van zulke enclaves leidt tot monotonen bebouwing en verlies van landschappelijke kwaliteit?

De redenering “het is toch al omsloten”leidt bovendien tot een gevaarlijk precedent: als dit wordt geaccepteerd, kan op termijn ieder open veld tussen woonwijken worden opgeofferd.

3. **Bescherming van het bollencultuurlandschap**
   De Zanderij maakt deel uit van het kenmerkende bollencultuurslandchap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing betekent een onomkeerbare aantasting van historisch cultureel erfgoed. In een tijd waarin biodiversiteit , klimaatadaptatie en landschapsbehoud hoog op de agenda staan, is het onbegrijpelijk dat juist bebouwing wordt overwogen.

Op welke wijze is het bollencultuurslandschap meegewogen in de ruimtelijke afweging en milieueffectrapportages voor dit plan?

Waarom kiest de gemeente voor een ruimtelijke ontwikkeling die het historisch landschap aantast in plaats van kwaliteit als uitgangspunt te nemen?

4. **In strijd met de omgevingsvisie van Hillegom.**
   De omgevingsvisie Hillegom onderstreept het belang van behoud van leefkwaliteit, open ruimte en het dorpskarakter. De voorgestelde aftakking van de N206 naar het NS-station staat daarmee haaks op de doelstellingen van rust, veiligheid en duurzaamheid.

Waar is de integrale afweging van plannen met de uitgangspunten van de omgevingsvisie terug te vinden?

Wat zijn de verwachte gevolgen van deze infrastructuurmaatregel voor geluid, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en leefbaarheid? En hoe worden deze risico's gemitigeerd?

5. **Verkeersdrukte en leefomgeving**
   De geplande aftakking van de N206 leidt tot meer doorgaand verkeer door woonwijken en het centrum van Hillegom. De verkeersveiligheid van kwetsbare groepen, zoals kinderen en ouderen, komt hierdoor in het gedrang. Er is geen overtuigend verkeersplan gepresenteerd dat aantoont hoe deze extra druk wordt opgevangen.

Waarom wordt gekozen voor extra verkeersstromen richting het dorpscentrum, terwijl omgevingsvisie inzet op een verkeersluwe en veilig woonklimaat?

Is onderzocht wat de impact is op bestaande verkeersknelpunten en woonstraten zoals stationsweg, weerlaan en hoofdstraat?

6. **Duurzame mobiliteit en alternatieven**
   De gemeente heeft uitgesproken ambities op het gebied van duurzame mobiliteit, met de nadruk op fietsverkeer en goed openbaar vervoer. Deze worden ondermijnd door inversteringen in nieuwe autowegen.

Waarom worden fiets- en voetgangersverbindingen niet als prioriteit ontwikkeld, in plaats van nieuwe wegen voor autoverkeer.

Is er onderzocht naar of het versterken van bestaande OV-knooppunten buiten Hillegom, zoals Haarlem en Leiden, niet beter past binnen een duurzame mobiliteitsvisie?

7. **Bedrijventerrein Draka: gemiste kans**
   Opmerkelijk is dat bedrijventerrein Draka volledig buiten beschouwing blijft in het planalogisch gebied drie gebieden (PLGDG). Deze locatie is uitstekend geschikt voor woningbouw: Goed bereikbaar, reeds verstedelijk en schaalgeschikt.

Waarom is het bedrijventerrein Draka niet opgenomen in de planvorming als potentiële woningbouwlocatie, terwijl dit beter aansluit bij de uitgangspunten van duurzame en compacte stadsontwikkeling?

Heeft gemeente overleg gevoerd met de ontwikkelaar, provincie of regio om herontwikkeling van Draka alsnog mogelijk te maken? Zo nee, waarom niet ?

Door Draka uit te plaatsen en te transformeren tot woonwijk, kunnen op logische wijze extra woningen worden gerealiseerd zonder open ruimte aan te tasten.

8. **Waarom het buitengebied?**
   Tot slot roept het bebouwen van het buitengebied, terwijl er binnenstedelijk alternatieven bestaan, fundamentele vragen op.

Waarom wordt er gekozen voor uitbreiding in het buitengebied als het beleid juist inzet op bouwen binnen bestaande stadsgrenzen?

Wat is de visie van het college op het behoud van open ruimte in de toekomst als de Zanderij eenmaal is bebouwd? Wat blijft er dan nog over?

Conclusie

Ik verzoek u met klem af te zien van de voorgenomen bebouwing van de Zanderij. De leefbaarheid van Hillegom, het behoud van open landschappelijke kwaliteit wegen zwaarder dan het tijdelijke woningbouwvoordeel op deze locatie.

Laten we niet toegeven aan het gemakzuchtige argument dat “het toch al omsloten is”, maar juist het open karakter van dit gebied koesteren als een waardevolle onvervangbare kwaliteit.

Ik roep het college op de plannen voor de aftakking van de N206 naar het NS-station en het idee om Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen. Deze ingrepen passen niet binnen de omgevingsvisie die inzet op rust, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

Tot slot verzoek ik u om het voortvarendheid te kijken naar herontwikkeling van het Draka-terrein als logische duurzame locatie voor woningbouw, in plaats kostbare ruimte prijs te geven.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 19

Hillegom, 27 juni 2025

Geacht college,

Met deze brief dien ik mijn zienswijze in met betrekking tot het voorgenomen plan om woningbouw te realiseren op de locatie de Zanderij, de infrastructuur in Hillegom en het bedrijventerrein Draka. Mijn bezwaren richten zich met name op de aantasting van de leefbaarheid in de omgeving, de vernietiging van het open bollengebied en de misleidende redenering dat de Zanderij toch al "omsloten is door bebouwing".

1. Leefbaarheid onder druk

De leefbaarheid van Hillegom staat reeds onder druk door toenemende verkeersdrukte, beperkte parkeergelegenheid, en een afnemend gevoel van ruimte. Het bebouwen van de Zanderij – een van de laatste groene open ruimtes binnen de gemeente – zal deze problemen verergeren. De openheid van het landschap draagt bij aan het mentale welzijn van inwoners en fungeert als broodnodige ademruimte in een verder versteend gebied. Bebouwing betekent een definitief verlies van deze waardevolle rust- en ruimtebeleving.

Vraag: In de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. In tegenstelling zelfs. Waarom is er nu wel sprake van het bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?

2. De onterechte bewering: "het is toch al omsloten"

Het argument dat de Zanderij "toch al is omsloten door woningen" miskent de essentie van ruimtelijke kwaliteit en open landschap. Dat een gebied aan meerdere zijden wordt begrensd door bebouwing maakt het nog niet vanzelfsprekend geschikt voor woningbouw. Zowel vanaf een deel van de 2e Loosterweg en een deel van de Wilhelminalaan is er vrij zicht over de lange percelen van de Zanderij. Juist omdat de Zanderij als groene enclave tussen de woonwijken ligt, vervult het een essentiële ruimtelijke en ecologische functie. De openheid breekt de monotonie van de bebouwde kom, geeft lucht en zichtlijnen, en zorgt voor biodiversiteit. Het feit dat het ingeklemd ligt maakt het niet minder waardevol – integendeel, het benadrukt juist hoe zeldzaam en belangrijk dit stuk groen is geworden.

Bovendien kan met dezelfde redenering op termijn elk open stuk grond binnen de bebouwde kom worden opgeofferd. Dat is een glijdende schaal die leidt tot een volledig versteende leefomgeving zonder enige landschappelijke nuance.

Vraag: Waar komt deze redenering vandaan?

3. Bescherming van het bollencultuurlandschap

De Zanderij maakt deel uit van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing op deze plek is een onomkeerbare aantasting van dat erfgoed. In een tijd waarin het belang van cultuurhistorie, biodiversiteit en klimaatadaptatie steeds nadrukkelijker erkend wordt, zou het onverantwoord zijn om juist dit soort open stukken landschap op te offeren.

Vraag: Hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?

4. **Alternatieven en duurzaam vervoer**

De Omgevingsvisie zet in op duurzame mobiliteit en het verbeteren van fiets- en voetgangersvoorzieningen. Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.

5**. Bedrijventerrein Draka**

De afwezigheid van het bedrijventerrein Draka in het PLGDG vind ik onbegrijpelijk. Dit bedrijventerrein ligt goed geïntegreerd in het bestaande stedelijk gebied en is vanwege zijn ligging en schaalgeschiktheid een logische plek om te verdichten met woningen. Het biedt daarmee een uitstekende kans om de woningbehoefte te accommoderen zonder de waardevolle open ruimte, zoals de bollenvelden of andere groene gebieden, onnodig aan te tasten.

Door Draka uit te plaatsen ontstaat er ruimte voor een woonmilieu dat beter aansluit bij de huidige woonwensen en tegelijkertijd de ruimtelijke kwaliteit van Hillegom versterkt. Dit sluit aan bij de duurzame ambities uit de Omgevingsvisie, waarbij nieuwe woningen bij voorkeur worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied.

Het college is hier nalatig in geweest. Ik roep u op tot hernieuwde regie, bestuurlijk overleg met de ontwikkelaar, de Provincie en Holland Rijnland om herontwikkeling mogelijk te maken.

Vraag: Waarom is het bedrijventerrein Draka niet meegenomen in het PLGDG?

6**. Pleidooi voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling**

Ik verzoek u nadrukkelijk om bij het realiseren van woningbouw en infrastructuur een evenwichtige afweging te maken. Het benutten van het bedrijventerrein Draka voor woningen is een verstandige keuze die bijdraagt aan een duurzame en compacte ontwikkeling.

Vraag**:** Wat is het plan voor het bedrijventerrein Draka?

Conclusie

Ik verzoek u met klem af te zien van de voorgenomen bebouwing van de Zanderij. De leefbaarheid van Hillegom, het behoud van open landschap, en de landschappelijke kwaliteit wegen zwaarder dan het tijdelijke woningbouwvoordeel op deze locatie. Laten we niet toegeven aan het gemakzuchtige argument dat “het toch al omsloten is”, maar juist het open karakter van dit gebied koesteren als een waardevolle, onvervangbare kwaliteit.

De uitplaatsing van Draka en het transformeren van die locatie naar woningbouw is een waardevolle en toekomstbestendige stap voor Hillegom.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]
[redacted]

ZIENSWIJZE 20

Aan: Colleges van Burgemeester en Wethouders Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk, Katwijk.

Datum: 25-6-2025

Onderwerp: Zienswijze op ontwerp-omgevingsplan "Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek" – Waarde en positie van The Tulip Barn

Geacht College,

Met deze brief wil ik mijn zienswijze kenbaar maken ten aanzien van het ontwerp-omgevingsplan "Programma LGDG Duin- en Bollenstreek". Namens *The Tulip Barn*, een recreatieve onderneming gelegen midden in het hart van de bollenstreek, wil ik benadrukken dat ons initiatief een waardevolle aanvulling vormt op het recreatief en cultureel aanbod van de regio. Tegelijkertijd wil ik aandacht vragen voor enkele belangrijke aandachtspunten die in het plan onderbelicht blijven, met name rondom toerismedruk en behoud van cultureel bollenerfgoed.

The Tulip Barn als onderdeel van de oplossing

De bollenstreek wordt jaarlijks bezocht door miljoenen bezoekers die de kleurrijke bollenvelden van dichtbij willen ervaren. Deze toerismedruk vormt een toenemende uitdaging voor het behoud van het kwetsbare cultuurlandschap. Ondanks voorlichtingscampagnes die de toerist uitleggen dat het niet toegestaan is om in de velden van kwekers te lopen, blijft het in grote groepen betreden van de bollenvelden nog steeds een substantieel probleem. In het omgevingsplan wordt echter nauwelijks gerefereerd aan dit spanningsveld, noch aan initiatieven die hierin juist een rol van betekenis spelen.

Een belangrijk voorbeeld hiervan is *The Tulip Barn*. In tegenstelling tot massale trekpleisters als ''Kroonjuweel'' Keukenhof – die vooral extra toerisme aantrekt en de druk op de regio vergroot – biedt *The Tulip Barn* bezoekers juist een concreet alternatief: een plek waar men de kleurrijke bollenvelden op een respectvolle, georganiseerde manier van dichtbij kan beleven, zonder schade toe te brengen aan productielandschappen. Daarmee ontlast ons initiatief de omliggende bollenvelden én draagt het bij aan bewustwording en waardering voor dit unieke bollenerfgoed.

Toegevoegde waarde voor regio en recreatie

The Tulip Barn onderscheidt zich door een brede doelgroep aan te spreken. Niet alleen ontvangen wij internationale bezoekers, ook veel inwoners uit de streek en andere delen van Nederland weten ons te vinden. Verder richt The Tulip Barn zich voornamelijk op een jongere doelgroep, waarmee de Bollenstreek ook voor deze groep aantrekkelijker wordt. Hiermee leveren wij een waardevolle bijdrage aan de regionale vrijetijdseconomie en gemeenschapsvorming.

Onze ervaring is dat toeristen die meerdere dagen in de Duin- en Bollenstreek verblijven, meerdere toeristische trekpleisters bezoeken. Niet alleen bezoeken zij het "kroonjuweel" Keukenhof, zij weten ook de meer kleinschalige attracties zoals o.a. The Tulip Barn te vinden.

Het bestaan van meerdere toeristische attracties vergroot de aantrekkelijkheid van de streek in het voorjaar hetgeen resulteert in meer overnachtingen.

Daarnaast creëren wij werkgelegenheid voor jongeren en senioren, die het leuk vinden om tijdens het tulpenseizoen te werken met toeristen en op zoek zijn naar een extra bijverdienste. Deze sociale impact is van belang voor de leefbaarheid van onze streek en verdient volgens ons een plek in het bredere beleid rond ruimtelijke ontwikkeling.

Groeiplan met oog voor landschap

Inmiddels zijn wij met ons initiatief *The Tulip Barn* 5 jaar onderweg en hebben wij de nodige ervaring kunnen opdoen. We hebben veel nationale én internationale bezoekers mogen verwelkomen, en inmiddels een trouwe groep fans en terugkerende bezoekers weten neer te zetten.

Onze locatie – midden tussen de bollenvelden en direct gelegen aan populaire fiets- en wandelroutes – is bij uitstek geschikt als tussenstop of bestemming. Bezoekers kunnen hier genieten van koffie of lokale producten, met uitzicht op de velden en beleving van de hedendaagse bloembollencultuur. Dankzij onze locatie in de buurt van station Hillegom, ontvangen wij elk jaar steeds meer bezoekers die met het openbaar vervoer komen.

Onze ambitie is om *The Tulip Barn* door te ontwikkelen tot een recreatieve bestemming die niet alleen in het voorjaar relevant is, maar ook in andere seizoenen betekenisvol is voor de regio. Wij denken hierbij aan kleinschalige, seizoensgebonden evenementen in de zomer, herfst en winter, waarbij de sierteeltsector - en met name de bloembollenteelt - altijd een hoofdrol speelt. Denk hierbij aan een zomerbloemenpluktuin in September, met zomerbloeiende bol- en knolgewassen als dahlia en gladiool als hoofdfocus, een ‘’pompoenen-festival’’ in de maand Oktober en een Kerst evenement in December. Door te spreiden over het jaar, dragen wij bij aan een evenwichtig toeristisch profiel en een duurzame benutting van het landschap.

Daarmee sluiten wij naadloos aan op het belang dat in het Programma LGDG wordt gehecht aan ‘zichtlijnen’ en de ‘openheid’ van het cultuurhistorisch landschap. Door ons erf en de bollengrond van ons familiebedrijf open te stellen voor het publiek, kan het bijzondere bollenlandschap door een bredere doelgroep en op een nieuwe manier worden beleefd.

Conclusie en oproep

Ik roep u op om in het definitieve omgevingsplan ruimte te maken voor initiatieven zoals *The Tulip Barn*, die bijdragen aan spreiding van toerisme, versterking van de streekidentiteit, recreatieve kwaliteit én behoud van het bollenerfgoed. Alleen samen – met bewoners, ondernemers en beleidsmakers – kunnen we de balans vinden tussen bescherming en beleving van dit bijzondere cultuurlandschap.

Om The Tulip Barn te kunnen laten doorgroeien naar een duurzame, toekomstbestendige en betekenisvolle toeristische bestemming met meerdere evenementen per jaar hebben wij de zekerheid nodig dat gemeente Hillegom ons initiatief blijft steunen en waarderen.

Graag ben ik bereid om onze visie nader toe te lichten in een gesprek.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
The Tulip Barn
3e Loosterweg 130

2182 CX Hillegom
[redacted]

ZIENSWIJZE 21

Hillegom, 26 juni 2025

Geacht college,

Met deze brief dien ik mijn zienswijze in met betrekking tot het voorgenomen plan om woningbouw te realiseren op de locatie de Zanderij, de infrastructuur in Hillegom en het bedrijventerrein Draka. Mijn bezwaren richten zich met name op de aantasting van de leefbaarheid in de omgeving, de vernietiging van het open bollengebied en de misleidende redenering dat de Zanderij toch al "omsloten is door bebouwing".

Mijn bezwaar richt zich ook op de voorgenomen aftakking van de N206 richting het NS-station en het idee om Hillegom als openbaar vervoersknooppunt te positioneren. Deze voorstellen staan in mijn ogen haaks op de uitgangspunten van de Omgevingsvisie Hillegom en kunnen de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit ernstig ondermijnen.

1. Leefbaarheid onder druk

De leefbaarheid van Hillegom staat reeds onder druk door toenemende verkeersdrukte, beperkte parkeergelegenheid, en een afnemend gevoel van ruimte. Het bebouwen van de Zanderij – een van de laatste groene open ruimtes binnen de gemeente – zal deze problemen verergeren. De openheid van het landschap draagt bij aan het mentale welzijn van inwoners en fungeert als broodnodige ademruimte in een verder versteend gebied. Bebouwing betekent een definitief verlies van deze waardevolle rust- en ruimtebeleving.

Vraag: In de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. In tegenstelling zelfs. Waarom is er nu wel sprake van het bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?

2. De onterechte bewering: "het is toch al omsloten"

Het argument dat de Zanderij "toch al is omsloten door woningen" miskent de essentie van ruimtelijke kwaliteit en open landschap. Dat een gebied aan meerdere zijden wordt begrensd door bebouwing maakt het nog niet vanzelfsprekend geschikt voor woningbouw. Zowel vanaf een deel van de 2e Loosterweg en een deel van de Wilhelminalaan is er vrij zicht over de lange percelen van de Zanderij. Juist omdat de Zanderij als groene enclave tussen de woonwijken ligt, vervult het een essentiële ruimtelijke en ecologische functie. De openheid breekt de monotonie van de bebouwde kom, geeft lucht en zichtlijnen, en zorgt voor biodiversiteit. Het feit dat het ingeklemd ligt maakt het niet minder waardevol – integendeel, het benadrukt juist hoe zeldzaam en belangrijk dit stuk groen is geworden.

Bovendien kan met dezelfde redenering op termijn elk open stuk grond binnen de bebouwde kom worden opgeofferd. Dat is een glijdende schaal die leidt tot een volledig versteende leefomgeving zonder enige landschappelijke nuance.

Vraag: Waar komt deze redenering vandaan?

3. Bescherming van het bollencultuurlandschap

De Zanderij maakt deel uit van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing op deze plek is een onomkeerbare aantasting van dat erfgoed. In een tijd waarin het belang van cultuurhistorie, biodiversiteit en klimaatadaptatie steeds nadrukkelijker erkend wordt, zou het onverantwoord zijn om juist dit soort open stukken landschap op te offeren.

Vraag: Hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?

4. In strijd met de Omgevingsvisie Hillegom: behoud van leefbaarheid en kwaliteit

De Omgevingsvisie Hillegom benadrukt het belang van het beschermen van de leefomgeving, het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en het behouden van de dorpskarakteristiek. De geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station zal leiden tot een forse toename van het autoverkeer in een gebied dat nu relatief rustig en goed bewoonbaar is. Dit brengt geluidsoverlast, luchtvervuiling en veiligheidsrisico's met zich mee, die haaks staan op de wens om Hillegom leefbaar en veilig te houden. De parkeerdruk zal enorm toenemen wat de leefbaarheid zal doen afnemen.

Daarnaast zet het plan om Station Hillegom als OV-knooppunt te ontwikkelen het dorp onder grote druk. De daarmee gepaard gaande infrastructuuruitbreiding, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting passen niet binnen het kleinschalige, groene en landelijk karakter dat in de Omgevingsvisie als essentieel wordt beschouwd.

Vraag: Hoe wilt u dit realiseren? Wederom 1^{e} klas bollenvelden opofferen? Moet er nog meer verkeer door de Wilhelminalaan, 2^{e} Loosterweg en de Stationsweg rijden?

5. Verkeersdruk en leefbaarheid

De aftakking van de verbindingsweg zal vooral leiden tot meer doorgaand verkeer door woonwijken en het centrum, met een negatieve impact op de verkeersveiligheid van kwetsbare groepen zoals kinderen en ouderen. Ook zal het de druk op de bestaande infrastructuur vergroten, zonder dat daar voldoende oplossingen voor worden geboden. De leefbaarheid van Hillegom zal hierdoor onnodig afnemen.

Vraag: Welke oplossingen had u in gedachten?

6. Alternatieven en duurzaam vervoer

De Omgevingsvisie zet in op duurzame mobiliteit en het verbeteren van fiets- en voetgangersvoorzieningen. Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.

7. Bedrijventerrein Draka

De afwezigheid van het bedrijventerrein Draka in het PLGDG vind ik onbegrijpelijk. Dit bedrijventerrein ligt goed geïntegreerd in het bestaande stedelijk gebied en is vanwege zijn ligging en schaalgeschiktheid een logische plek om te verdichten met woningen. Het biedt daarmee een uitstekende kans om de woningbehoefte te accommoderen zonder de waardevolle open ruimte, zoals de bollenvelden of andere groene gebieden, onnodig aan te tasten.

Door Draka uit te plaatsen ontstaat er ruimte voor een woonmilieu dat beter aansluit bij de huidige woonwensen en tegelijkertijd de ruimtelijke kwaliteit van Hillegom versterkt. Dit sluit aan bij de duurzame ambities uit de Omgevingsvisie, waarbij nieuwe woningen bij voorkeur worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied.

Het college is hier nalatig in geweest. Ik roep u op tot hernieuwde regie, bestuurlijk overleg met de ontwikkelaar, de Provincie en Holland Rijnland om herontwikkeling mogelijk te maken.

Vraag: Waarom is het bedrijventerrein Draka niet meegenomen in het PLGDG?

8. Pleidooi voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling

Ik verzoek u nadrukkelijk om bij het realiseren van woningbouw en infrastructuur een evenwichtige afweging te maken. Het benutten van het bedrijventerrein Draka voor woningen is een verstandige keuze die bijdraagt aan een duurzame en compacte ontwikkeling.

Vraag**:** Wat is het plan voor het bedrijventerrein Draka?

Conclusie

Ik verzoek u met klem af te zien van de voorgenomen bebouwing van de Zanderij. De leefbaarheid van Hillegom, het behoud van open landschap, en de landschappelijke kwaliteit wegen zwaarder dan het tijdelijke woningbouwvoordeel op deze locatie. Laten we niet toegeven aan het gemakzuchtige argument dat “het toch al omsloten is”, maar juist het open karakter van dit gebied koesteren als een waardevolle, onvervangbare kwaliteit.

Ik roep het college op de voorgenomen aftakking van de N206 naar het NS-station en de plannen voor Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen. Deze ingrepen passen niet binnen de Omgevingsvisie die juist uitgaat van het behoud van leefbaarheid, rust en ruimtelijke kwaliteit. Ik verzoek u met nadruk om te kiezen voor oplossingen die de inwoners en het karakter van Hillegom centraal stellen, zonder onnodige verkeersdruk en infrastructuuruitbreiding.

De uitplaatsing van Draka en het transformeren van die locatie naar woningbouw is een waardevolle en toekomstbestendige stap voor Hillegom.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 22

Zienswijze op het ontwerp-PLGDG Duin- en Bollenstreek.

Aan: College van B&W van Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)

Datum: 28 juni 2025.

Geacht college,

Via deze uitgebreide zienswijze wil ik ernstig bezwaar maken tegen een aantal punten in het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Ik dring er met klem op aan dat u de onderstaande punten zorgvuldig betrekt bij de verdere besluitvorming.

Gebrek aan transparantie en onafhankelijke procesgang
Het planproces vertoont kenmerken van schijnparticipatie. Vanaf het begin lijkt het hele traject zodanig ingericht dat formeel aan de vereisten van participatie is voldaan.
De participatiebijeenkomsten wekken de indruk dat zij vooral zijn georganiseerd om aan de vormvereisten van participatie te voldoen, niet om wezenlijke invloed van betrokkenen mogelijk te maken. De kernkeuzes, zoals grootschalige woningbouw, een nieuwe verbindingsweg en mogelijke functiewijziging van bollengrond, lijken al gemaakt te zijn. De rol van bureau KuiperCompagnons, dat zowel deze regionale PLGDG als ook de actualisatie Omgevingsvisie 2025 van Hillegom heeft opgesteld met overlappende thema’s en visualisaties, roept vragen op over de onafhankelijkheid van het planproces.

Dit ondermijnt de democratische legitimiteit en het vertrouwen van burgers, agrariërs en ondernemers. Ik vraag u om volledige transparantie over de opdrachtverlening aan dit bureau, inclusief eventuele belangenverstrengeling, en verzoek om een onafhankelijke herbeoordeling van het participatieproces.

Aantasting van bollengrond en agrarisch kernlandschap

Het Hillegomse buitengebied is van onschatbare waarde, zowel economisch, cultureel en ook landschappelijk, en vormt een essentieel onderdeel van de regionale identiteit van de Duin- en Bollenstreek.

De zogenoemde "integrale belangenafweging" zal zonder aanvullende bestuurlijke afspraken en maatregelen verworden tot een instrument dat het agrarisch gebruik stelselmatig onder druk zet ten gunste van stedelijke ontwikkelingen.
Bollengrond is een niet-reproduceerbare, unieke bodem die bescherming verdient boven kortetermijnbelangen.

Het voorliggende plan leidt mogelijk tot onomkeerbaar verlies van waardevolle bollengrond. Deze gronden zijn uniek in Europa, vormen de basis van een vitale agrarische sector én zijn cruciaal voor het landschappelijke en toeristische karakter van de streek. De voorgenomen infrastructuur (een verbindingsweg N207 - N206 met een aftakking naar het station van Hillegom) en de woningbouwlocaties zullen naar verwachting vele tientallen hectares bollengrond verdringen. Dit is in strijd met het uitgangspunt van zorgvuldig ruimtegebruik en de provinciale beleidslijn "behoud eersteklas bollengrond".

De druk op de agrarische ruimte in onze regio is ongekend hoog. Alleen door nu principieel te kiezen voor behoud, behouden we toekomstperspectief voor een innovatieve, duurzame bollensector. Op meerdere plekken in de visie wordt het behoud van 2.625 hectare eersteklas bollengrond als harde randvoorwaarde benoemd. Tegelijkertijd stelt de visie woningbouw en infrastructuur voor die dezelfde gronden bedreigen.

Deze interne tegenstrijdigheid is niet houdbaar. Eersteklas bollengrond is niet te compenseren, en er is simpelweg te weinig tweedeklas grond om compensatie achteraf geloofwaardig te kunnen inzetten.

Vragen:
1. Wilt u de juridische bescherming van de 2.625 ha eersteklas bollengrond nu voorgoed vastleggen, zonder voorwaarden of uitzonderingen. En wilt u zich uitspreken voor de juridische en bestuurlijke bescherming van het huidige bollenareaal, de 2.625 hectare eersteklas bollengrond en garanderen dat het agrarisch gebruik van het buitengebied van met name Hillegom het uitgangspunt is bij ruimtelijke besluitvorming.
1a. Kunt aangeven met welke bestuurlijke en juridische instrumenten u deze

uitgangspunten gaat borgen, zowel op korte als lange termijn.
1b. Kunt u een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader geven voordat locaties voor woningbouw of infrastructuur worden aangewezen;
1c. Kunt u volledige transparantie geven over eigendomsverhoudingen zodat duidelijk wordt of en hoe grondspeculatie het plan beïnvloedt.
1d. Wanneer het dan toch onverhoopt, na het volgen van de juiste procedures, mocht komen tot gebruik van eerste- of tweedeklasbollengrond, verzoek ik u de compensatie van deze gronden vooraf geregeld en afgerond te hebben. Dit om niet tijdens d herontwikkeling van voormalige bollengrond de kwekers minder bruikbare hectares te kunnen laten gebruiken. Kunt u dit dan ook aanpassen in het PLGDG?

Voorkom eenzijdige regionale druk op Hillegom

In de voorgestelde visie lijkt Hillegom zich open te willen stellen als 'opvanggebied' voor ruimtelijke opgaven die in buurgemeenten bewust zijn uitgesloten. De Omgevingsvisie 2040 van Lisse sluit woningbouw op agrarisch waardevolle gronden expliciet uit. Als Hillegom nu het voortouw neemt in het faciliteren van woningbouw op bollengronden, dreigt een ongewenste precedentwerking.

Opmerkelijk was het antwoord op een vraag tijdens de webinar van 17 juni 2025.
"Waarom zijn bij Hillegom specifieke woningbouwlocaties aangedragen?"
Het antwoord was: "Elke gemeente heeft zelf locaties voorgesteld. Deze worden verder onderzocht aan de hand van ruimtelijke criteria van de provincie. De raad beslist later of de locatie doorgaat."

De noodzaak voor het aanwijzen van grote zoekgebieden voor woningbouw binnen Hillegom is onvoldoende inzichtelijk gemaakt.

Vragen:
2. Onderschrijft het college van Hillegom dan dus wel het behoud van 2.625 ha eersteklas bollengrond?
2a. Hoe kunt u dit uitleggen gezien het feit dat het Hillegom de zoeklocaties zelf heeft aangewezen?
2b. Wat is de onderliggende woningbouwbehoefte die deze uitbreidingsdrift rechtvaardigt, specifiek voor Hillegom?

De Greenport Bollenstreek verdient structurele bescherming. Onder druk van de woningnood zijn eerdere afspraken al afgezwakt. Maar het draagvlak en de capaciteit van Hillegom zijn begrensd. De gemeente heeft zich reeds ambitieus opgesteld met het plan om tot 2030 ca. 1.400 woningen toe te voegen, een substantiële en mogelijk zelfs overschrijdende bijdrage aan de regionale opgave. Verdere druk op het landschap, en specifiek op agrarisch waardevolle gronden, is noch nodig, noch verantwoord.

Bovendien is er binnen de regio al gekozen voor grootschalige woningbouw in Katwijk en de dubbeldorpen Lisserbroek/Nieuw-Vennep (gemeente Haarlemmermeer). Deze locaties liggen letterlijk om de hoek en maken integraal deel uit van de regionale woningbouwstrategie.

Verzoek aan het college:

- Spreek expliciet uit dat Hillegom geen opvanggemeente is of zal worden voor regionale 'restopgaven';
- Stel een helder ruimtelijk afwegingskader op waarbij behoud van eersteklas bollengrond prioriteit heeft boven stedelijke uitbreiding;
- Houd vast aan de afspraken uit het Pact van Teylingen en werk samen aan een evenwichtige regionale verdeling van opgaven.

Woningbouwbehoefte en een verbindingsweg N207- N206 met aftakking naar station Hillegom.

De noodzaak van zowel de woningbouwlocaties als de nieuwe verbindingsweg is onvoldoende onderbouwd.

Geen bewezen nut, wel onherstelbare schade

De visie gaat uit van een verwachte verbetering van de bereikbaarheid, maar dit is totaal niet onderbouwd. De onderzoeken naar regionale bereikbaarheid lopen nog en de effecten op bestaande knelpunten, zoals de N208 en Elsbroekerbrug, zijn zelfs nu al potentieel negatief, met verslechtering van verkeersveiligheid en leefbaarheid in en rond Hillegom. Toch loopt de planvorming voor de nieuwe weg vooruit op de uitkomsten.

Bovendien zal het geplande tracé, N207 – N206, leiden tot vernietiging van tientallen hectares eersteklas bollengrond met grote agrarische en cultuurhistorische waarde. Gronden die niet te compenseren zijn en essentieel zijn voor de identiteit én de economische basis van de regio.

Tijdens het piekseizoen van Keukenhof in 2025 bezochten bijna 1,5 miljoen mensen de regio in slechts 7,5 week. Ondanks deze uitzonderlijke bezoekersstroom was er geen sprake van verkeersinfarcten. Het was uiteraard wel op enkele dagen druk. Dit ondergraaft het idee dat de infrastructuur op springen staat. Het geplande tracé lijkt dan ook vooral een ruimtelijke voorwaarde voor grootschalige woningbouw en OV-projecten, niet een oplossing voor bestaande verkeersproblemen.

De koppeling met andere ruimtelijke ontwikkelingen is zorgwekkend. Wordt hier een infrastructuurproject naar voren geschoven als instrument om woningbouw en een OV-hub te faciliteren, zonder dat dit expliciet wordt

benoemd?
In Haarlem werd op 23 juni jl. publiekelijk bekend dat het Rijk €11,7 miljoen beschikbaar stelt voor een OV-hub in ruil voor de bouw van 729 woningen. Een dergelijk onderhandelingsmodel lijkt zich ook hier af te tekenen.

Het vertrouwen in het proces wordt verder ondergraven door de suggestie dat het besluit al is genomen, terwijl het onderzoek nog loopt.

Vragen :
3. Welke woningbouwbehoefte rechtvaardigt het aanwijzen van grote zoekgebieden voor woningbouw specifiek in Hillegom?
3a. Waarom is gekozen voor een volledig nieuwe ISG, in plaats van een actualisatie van de bestaande visie?
3b. Waarom wordt al over aanleg van een weg gesproken, terwijl het onderzoek nog loopt?
3c. Kunt u mij verzekeren dat er geen koppeling bestaat of gemaakt is of wordt tussen de aanleg van een weg met een aftakking naar het station, de aanleg van een OV- HUB bij station Hillegom en woningbouw rond station Hillegom? Haarlem krijgt (Haarlems Dagblad 23 juni 2025) van het Rijk 11,7 miljoen extra voor een nieuwe OV-Hub, in ruil voor de bouw van 729 extra woningen.
3d. Zijn alle landschappelijke en ecologische effecten van de aanleg van een verbindingsweg en aftakking voldoende onderzocht?
3e. Gaat u alsnog minder ingrijpende, kosten-efficiënte alternatieven onderzoeken?
3f. Gaat het met betrekking tot de verbindingsweg over een intentie, reservering of al genomen besluit?
3g. Welke woningbouwbehoefte rechtvaardigt het aanwijzen van grote zoekgebieden voor woningbouw specifiek in Hillegom?
3h. Is het nu lopende onderzoek een onderzoek om te rechtvaardigen dat er een weg moet komen (omdat het besluit tot aanleg reeds genomen is) of is dit onderzoek om aan te tonen of er mogelijk een weg moet komen?
3i. Bent u bereid de planvorming van het tracé ten zuiden van Hillegom op te schorten in afwachting van het lopende provinciale onderzoek naar de aansluiting op de A44 bij Sassenheim?

Leefbaarheid, bodem en waterkwaliteit
De impact van het PLGDG op bodem- en waterkwaliteit wordt onvoldoende concreet benoemd. Deze aspecten zijn essentieel voor klimaatadaptatie en landbouw.

Vragen:
4. Hoe wordt de bodemkwaliteit beschermd bij herbestemming van landbouwgrond?
4a. Hoe wordt waterberging gecombineerd met behoud van agrarisch gebruik?

4b. Op welke manier wordt de leefbaarheid in en rond Hillegom gewaarborgd bij verdere verstedelijking?

Pastoorslaan-Zuid en Zanderij: onterechte 'reservelocatie' in kwetsbaar bollengebied

Tijdens de webinar van afgelopen 17 juni zijn er vragen gesteld over de woningbouwlocaties. Uit de antwoorden werd duidelijk dat het college van Hillegom de locaties rond Hillegom, Pastoorslaan en Zanderij, zelf heeft opgegeven.

Vragen:
5. Kunt u aangeven wat de motivatie is geweest om dit zo voor te stellen?
5a. Hoe staan andere gemeenten tegenover deze opstelling van Hillegom? Het gaat immers wel om een PLG voor 5 gemeenten, zou het niet gelijk verdeeld mogen of moeten worden? Dan wel in evenredigheid tot de behoefte en wat reeds gebouwd is.

Ik maak opnieuw bezwaar tegen het aanwijzen van de Pastoorslaan-Zuid en de Zanderij als zoeklocaties voor woningbouw. Ik heb dat ook gedaan binnen de actualisatie Omgevingsvisie 2025 Hillegom. Deze gebieden liggen in cultuurhistorisch en agrarisch waardevol bollengebied dat beschermd moet worden tegen verstedelijking. De terminologie en motivering in de conceptvisie zijn verwarrend, beleidsmatig niet onderbouwd en strijdig met provinciale richtlijnen.

Geen status, geen draagvlak, geen noodzaak

De aanduiding van Pastoorslaan-Zuid als "reservelocatie" is feitelijk onjuist. Desgevraagd heeft de Provincie Zuid-Holland mij bevestigd dat deze locatie **niet voorkomt** op de provinciale kaart voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Een beleidswijziging zou noodzakelijk zijn om deze locatie te ontwikkelen en daarvan is geen sprake.

Bovendien is de benaming "reservelocatie" achterhaald: deze stamt uit een afspraak uit 2008 voor de bouw van 1.500 woningen. Die aantallen zijn inmiddels **ruimschoots gerealiseerd**. De functie van deze locatie als 'reserve' is dus zowel beleidsmatig als praktisch **vervallen** en dienst verwijderd te worden.

Zanderij: onmisbare kern van ons bollen-DNA

De Zanderij is niet zomaar een stuk grond, het is een van de oudste en meest waardevolle stukken eersteklas bollengrond van Hillegom. De

bodemstructuur, met de lengte van de percelen (tot meer dan 500 meter) en waterbeheer via zanderijsloten maken dit gebied tot een uitzonderlijk geschikt en nog steeds toekomstbestendig agrarisch productielandschap. Het argument dat zichtlijnen zouden verdwijnen kan hier dus ook niet toegepast worden. Met name aan de 2e Loosterweg en een deel van de Wilhelminalaan kun je het uitgebreide gebied prachtig overzien en is er wel degelijk sprake van mooie zichtlijnen. Ook in het buitengebied kun je altijd wel ergens bebouwing zien.

Moderne bollenteelt floreert hier nog altijd. Bebouwing van dit gebied betekent het onherstelbaar vernietigen van een kernonderdeel van ons lokale en regionale bollen-erfgoed. En dat terwijl dit type grond niet meer en nergens in de bollenstreek te compenseren valt.

Deze gronden zijn niet alleen van economisch belang voor de bollenteelt, maar ook van cultuurhistorische waarde en vormen de basis van de identiteit van Hillegom. Bebouwing van dit gebied zou een onomkeerbare stap zijn, met geen ander motief dan ruimtedruk die elders, op meer logische locaties, opgelost kan en moet worden.

Vragen:
6. Bent u bekend met de reactie van de Provincie Zuid-Holland**,** waarin wordt gesteld dat de Pastoorslaan niet als bouwlocatie wordt erkend binnen het huidige provinciaal beleid?
6a. Waarom gebruikt u nog steeds de term 'reservelocatie', terwijl deze geen enkele juridische of beleidsmatige status meer heeft en de oorspronkelijke onderbouwing is komen te vervallen?
6b. Op basis van welke analyse of behoefte wordt voorgesteld om toch woningbouw te overwegen op deze uiterst waardevolle gronden?
6c. Heeft u (college Hillegom) met buurgemeenten (zoals bijvoorbeeld Lisse) afspraken gemaakt over de verdeling van woningbouwdruk op bollengronden? En zo ja, welke afspraken zijn dat?
6d. Waarom volgt Hillegom niet het voorbeeld van Lisse**,** dat wél een helder en principieel bouwverbod op bollenvelden hanteert, tenzij het om Greenport-doeleinden gaat?
6e. De gronden aan de Zanderij en Pastoorslaan zijn voor een deel in bezit van ontwikkelaars. Zijn er met de eigenaren van deze percelen de afgelopen 24 maanden gesprekken geweest over de mogelijke herbestemming en het tijdspad?
6f. Bent u bereid de term "reservelocatie" Pastoorslaan-Zuid uit alle documenten, kaarten en passages van de visie te schrappen?
6g. Bent u bereid de zoekgebieden Zanderij en Pastoorslaan te schrappen uit de stukken en kaarten?

Het Draka-terrein in Hillegom, **Onbegrijpelijke beleidsomissie**

Ik vraag me oprecht af waarom het Draka terrein niet is opgenomen in dit nieuwe PLGDG. Daarom wil ik mijn zorg uitspreken over het feit dat het Draka-terrein in Hillegom volledig ontbreekt in de voorliggende actualisatie van de PLGDG. Dit is naar mijn mening een gemiste kans van formaat én een onbegrijpelijke beleidsomissie.

Het Draka-terrein ligt strategisch in het centrum van Hillegom, nabij voorzieningen, openbaar vervoer en bestaande infrastructuur. Sinds de verkoop aan een particuliere ontwikkelaar (2022/2023) lag de weg open voor herontwikkeling. Dit terrein biedt een unieke mogelijkheid om de woningbouwopgave in te vullen zonder verdere aantasting van het kwetsbare bollengebied buiten de dorpskern. Waar Hillegom tot enkele jaren terug bereis zou zijn geweest om vele miljoenen te betalen voor de uitplaatsing van Draka, krijgt men het nu cadeau.

Toch heeft het college van Hillegom geen regie genomen op het moment dat het nog kon. Er is, zo lijkt het, geen enkele poging gedaan om deze locatie in te brengen in regionale afwegingen of uitruil te realiseren met andere bedrijventerreinen. Daarmee is bestuurlijk stilzitten zichtbaar geworden, met als gevolg dat het momentum dreigt te verdampen.

Onvoorstelbare bestuurlijke blunder
Wethouder Hoekstra en voormalig wethouder De Jong waren volledig op de hoogte van zowel de geplande verkoop aan een projectontwikkelaar als van de ingrijpende herziening van de regionale bedrijventerreinstrategie (van kracht sinds september 2024). En toch deden ze niets. Geen sturing, geen visie, geen rug recht.

De gemeente had niet alleen de mogelijkheid, maar de plicht om in te grijpen.
Door hun passiviteit is een strategische sleutelpositie zonder slag of stoot uit handen gegeven.
Een gemiste kans van formaat, zeker in een tijd waarin woningbouw cruciaal is en het landschap piept en kraakt onder druk.

Dit is geen vergissing. Dit is bestuurlijk falen.

Gezien de woningbouwdruk en de wens tot zorgvuldig ruimtegebruik, dringt zich de vraag op: waarom is deze locatie genegeerd?
Ik verzoek u derhalve om met de 4 andere gemeenten (waarop het PLGDG betrekking heeft), met de Provincie en met Holland Rijnland zo spoedig mogelijk het gesprek aan te gaan en de Draka locatie in te brengen als potentiële woningbouwlocatie. Het bedrijventerrein dient niet langer in het

centrum behouden te blijven en moet geruild kunnen worden binnen of buiten de regio.

Vragen:
7. Waarom is het Draka-terrein niet opgenomen in de voorliggende visie, ondanks de centrale ligging en woningbouwpotentie?
7a. Bent u met mij van mening dat het college een kans heeft laten liggen door geen regie te nemen bij de verkoop aan een ontwikkelaar?
7b. Welke concrete stappen heeft het college tussen 2022 en nu gezet om herontwikkeling van het terrein bespreekbaar te maken?
7c. Wat is er gedaan met de kennis dat het terrein een particuliere eigenaar kreeg? Heeft u bestuurlijk initiatief genomen? En zo ja, welk.
7d. Hoe weegt u het behoud van milieucategorie 4.3-bedrijven midden in het dorpshart af tegen de woningbouwopgave?
7e. Wat is uw visie op de toekomst van het terrein: leegstand, verdere veroudering of transformatie?
7f. Neemt u het Draka-terrein alsnog expliciet op als strategische her-ontwikkellocatie in de visie? Zo nee, waarom niet?
7g. Bent u bereid bestuurlijk in overleg te gaan met de ontwikkelaar, provincie en regio (Holland Rijnland) om herontwikkeling naar woningbouw mogelijk te maken? Het is eerder ook gelukt met het voormalige Ringvaartterrein.
7h. Verken de uitruilmogelijkheden voor milieubelastende bedrijvigheid naar locaties buiten de dorpskern of buiten de regio.
7i. Op welk moment en om welke reden is besloten het Draka-terrein niet op te nemen in de herziening van de PLGDG?
7j. Waarom heeft het college niet aangehaakt bij de nieuwe bedrijventerreinstrategie van Holland Rijnland (september 2024) om dit terrein te herpositioneren?

Als het college de ambitie serieus neemt om duurzaam met ruimte om te gaan én het buitengebied te beschermen, dan is actie op het Draka-terrein noodzakelijk. Nu is het moment voor visie én regie. Laat dit dossier geen gemiste kans worden, of erger: een dossier van bestuurlijke nalatigheid.

Tot slot

Tijdens de webinar van 17 juni werd het volgende gevraagd met betrekking tot besluitvorming en inspraak.
"Klopt het dat eerst het college en daarna pas de raad beslist?'
Het antwoord was :
"Het college stelt het programma formeel vast, maar de gemeenteraad wordt nadrukkelijk betrokken. Nee. Omdat het zo'n belangrijk stuk is, konden

raadsleden meedenken in werkconferenties. En als de zienswijzen straks binnen zijn, kunnen raadsleden zich in commissievergaderingen een beeld vormen van het stuk. In veel gemeenten kan nog ingesproken worden. Vervolgens kunnen raadsleden beslissen welke zienswijze, wensen en bedenkingen zij bij de colleges in willen brengen.
Eind 2025 zullen de colleges dan een besluit nemen, omdat zij bevoegd zijn om een Programma vast te stellen."

De situatie kan zich voordoen dat het college van Hillegom, op aandringen van de Raad, een aantal aanpassing moet aanbrengen op verzoek van de Raad, of dat er een aantal punten tekstueel aangepast moeten worden.

Vraag:
8. Zijn aanpassingen of wijzigingen in het concept PLGDG door de raad überhaupt aan te brengen?
8a. Bent u bereid deze aanpassingen door te voeren en binnen het overleg met de 5 colleges zich voor het standpunt van de Hillegomse raad sterk te maken?
8b. En in geval nee, waarom niet?

Ik verzoek u deze aanvullende zienswijze in behandeling te nemen, en de genoemde verzoeken en bezwaren als formeel onderdeel te betrekken bij de verdere besluitvorming over de actualisatie van de Omgevingsvisie.

Tevens ontvang ik graag uiterlijk 8 september 2025 uw antwoorden op de door mij gestelde vragen.

In afwachting van uw reactie,

Hoogachtend,

[redacted]

ZIENSWIJZE 22, DEEL 2

Aanvullende Zienswijze op het ontwerp-PLGDG Duin- en Bollenstreek
Aan: College van B&W van Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)

Datum: 22 juli 2025

Afzender:
[redacted]

Geachte colleges,

Via deze aanvullende zienswijze maak ik persoonlijk ernstig bezwaar tegen twee specifieke onderdelen van het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG), het benoemen van grote zoeklocaties voor woningbouw in Hillegom en de verbindingsweg met aftakking naar het station van Hillegom.
Mijn zorgen betreffen ook de inhoudelijke koers als de wijze waarop het proces tot stand is gekomen. Ik verzoek u met klem deze punten mee te nemen in uw verdere besluitvorming.

Gebrek aan transparantie en onafhankelijke procesgang

Het participatieproces rondom het PLGDG vertoont kenmerken van schijnparticipatie. Vanaf de eerste bijeenkomst bij Nederzandt leek het proces voornamelijk geënsceneerd en vooraf ingevuld, waarbij formeel aan participatie-eisen werd voldaan, maar inhoudelijk nauwelijks iets is gedaan met de inbreng van belanghebbenden zoals o.a. betrokken burgers, LTO en KAVB. Op verschillende vragen gesteld via o.a. email kwam in de meeste gevallen geen reactie of antwoord. Maar ook de reacties van wethouders tijdens verschillende gesprekken bevestigen dit beeld.

Het is onacceptabel dat bij een zeer belangrijk en ingrijpend stuk als het PLGDG de zienswijzen door alleen de stuurgroep worden afgehandeld. Een stuurgroep met een ogenschijnlijk vooringenomen opstelling (vanuit de oorspronkelijke opdracht) en dat daaruit door de stuurgroep een advies aan de colleges wordt gegeven. Het is voor mij zeer vreemd dat de gemeenteraden hierbij niet betrokken worden en pas later, nadat het al bij de colleges is geweest, er iets van mogen vinden. De vraag is dan gerechtvaardigd of hetgeen de raden dan in zullen brengen überhaupt nog behandeld wordt of van enige invloed kan zijn. En of de door de raden gevraagde opmerkingen en gevraagde aanpassingen behandeld dan wel toegepast kunnen en zullen worden.
Graag een uitgebreide reactie hierop.
Ik verzoek u verder ook om zienswijzen voorafgaand aan advisering door de colleges te laten toetsen door (een afvaardiging van) de vijf gemeenteraden.

Aantasting van eersteklas bollengrond en agrarisch kernlandschap

De bollengronden (zeker de eersteklas bollengrond) in de Duin- en Bollenstreek zijn uniek en onvervangbaar. De aanwijzing van zoeklocaties voor woningbouw en infrastructuur, waaronder een verbinding tussen de N207 en N206, bedreigt vele tientallen hectares eersteklas bollengrond. Deze plannen staan haaks op het uitgangspunt van behoud van 2.625 hectare eersteklas bollengrond. Ik verzoek dan ook dringend deze gronden zonder voorbehoud veilig te stellen en voorgoed te borgen in het PLGDG en de zoeklocaties rond Hillegom (ca. 50 hectare) te schrappen. Daarnaast is het wenselijk dat woningbouw wordt verspreid over de regio, met inzet van andere bestaande locaties zoals de voormalige GOM-locaties.
Schrap de zoeklocaties van 50 hectare rond Hillegom en overweeg het opstellen van een convenant met de sector voor bijvoorbeeld de komende 20 jaar over woningbouw en compensatie van bollengrond. Hierin kan met de sector alles worden vastgelegd over het beschikbaar stellen van bollengronden voor eventuele woningbouw, en dan met name stukken grond die van mindere kwaliteit zijn of onrendabel zijn voor moderne efficiënte teelt.

Voorkom eenzijdige druk op Hillegom

Hillegom dreigt onevenredig belast te worden met regionale opgaven die buurgemeenten bewust uitsluiten. De toelichting tijdens de webinar van 17 juni 2025 roept vragen op over hoe deze locatiekeuzes tot stand zijn gekomen.
- Wat is de rol van Hillegom geweest in de keuze voor deze locaties?

- Wat is de ambitie van Hillegom met betrekking tot inwonersaantal?
- Zijn deze keuzes afgestemd met de andere colleges of autonoom ingebracht?
- Wisten de andere colleges af van de inbreng van Hillegom en hebben zij hiermee ingestemd?

Hierover dient volledige transparantie te worden gegeven.

Verkeersstructuur en infrastructuur: onvoldoende onderbouwing

De noodzaak van een nieuwe verbinding tussen de N207 en N206 is onvoldoende onderbouwd en alternatieven worden niet onderzocht. Dit is een gemiste kans. Het plan loopt vooruit op uitkomsten van lopende mobiliteitsonderzoeken. Inmiddels heb ik begrepen vanuit verschillende raadsfracties, met name vanuit Noordwijk, dat zij niet achter het onderzoek van de weg staan en de aanleg van deze verbindingsweg zeker niet zullen steunen.
De tracés tasten bovendien veel waardevolle bollengrond aan. Alternatieven, zoals een verbeterde N444 met goede aansluiting op de A44 en een aftakking van de N208 ten noorden van Hillegom richting de nieuwe Bennebroekerweg, verdienen serieuze overweging.

Onbegrijpelijke omissie: het Draka-terrein

Het Draka-terrein in Hillegom is strategisch gelegen en biedt een uitgelezen kans voor woningbouw binnen bestaand stedelijk gebied.
U moet weten dat Hillegom jaren terug bereid vele miljoenen te investeren voor de uitplaatsing van Draka. Des te vreemder is het dat juist nu, Draka zal uiterlijk 2030 vrijwillig uit Hillegom vertrokken zijn, deze locatie volledig buiten het PLGDG gehouden is, wat ik beschouw als een beleidsmatige omissie. Ik verzoek u met klem om, in samenwerking met de andere gemeenten, de Provincie en Holland Rijnland, het Draka-terrein alsnog in te brengen als woningbouwlocatie en een goede veilige alternatieve locatie te zoeken voor een bedrijventerrein met milieucategorie 4.3. Het opnemen van het Draka-terrein maakt het mogelijk de voorgestelde zoeklocaties op bollengrond te schrappen en zet in op zorgvuldige invulling van ruimtegebruik.
Daarnaast verzoek ik om een transparante toelichting op de bestuurlijke keuzes rondom het Draka-terrein, inclusief een tijdlijn vanaf het moment van verkoop. Tevens verneem ik graag de motivatie waarom het Draka-terrein

niet is opgenomen in het PLGDG en enkele andere bedrijventerreinen wel. Het argument dat de andere locaties ook al in de omgevingsvisie van Hillegom stonden kan geen legitieme reden zijn.

Ik verzoek u deze aanvullende zienswijze in behandeling te nemen, en de genoemde verzoeken en bezwaren als formeel onderdeel te betrekken bij de verdere besluitvorming over de actualisatie van de Omgevingsvisie.

Tevens ontvang ik graag uiterlijk 8 september 2025 uw antwoorden op de door mij gestelde vragen.

In afwachting van uw reactie,

Hoogachtend,

Deze zienswijze is opgesteld en ingediend op persoonlijke titel en niet namens de organisaties waarbij ik betrokken ben.

STICHTING VRIENDEN VAN OUD HILLEGOM

Stationsweg 131
2182 BK Hillegom

ZIENSWIJZE 23

Aan de colleges van B&W van de gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk, Katwijk
Aan de gemeenteraad van Hillegom
P/a programmaLGDG@hltsamen.nl; griffie@hillegom.nl

Hillegom, 29 juni 2025

Betreft: Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PFGDG)

Geachte colleges,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. De grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren dat ze nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouw-locaties en infrastructurele ingrepen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

De dubbele rol van bureau Kuiper Compagnons — dat zowel de regionale PLGDG als de lokale omgevingsvisie Hillegom opstelde, met sterke inhoudelijke en visuele overlap — roept ernstige twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces. De uitkomsten lijken vooraf bepaald, wat afbreuk doet aan de democratische legitimiteit en het vertrouwen in de overheid.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van bureau Kuiper Compagnons;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

2. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op woningbouw en infrastructuur

Het PLGDG zegt de waarde van landschap en ecologie te onderkennen, maar in de praktijk ligt de nadruk vooral op grootschalige woningbouw en nieuwe infrastructuur. Dat leidt tot ingrijpende en onomkeerbare aantasting van het landschap – precies datgene wat deze streek zo bijzonder maakt.

Tientallen hectares eersteklas bollengrond dreigen verloren te gaan. Het agrarische kerngebied van de Duin- en Bollenstreek wordt verder versnipperd. Daarmee komt de toekomst van een complete sector in het gedrang. Bovendien gaat het hier om verlies van bollengronden op de meest oostelijke strandwal, die

van Bennebroek tot voorbij Lisse loopt. Deze eersteklas bollengronden zijn ook cultuurhistorisch en landschappelijk zeer waardevol.

De woningbouwopgave voor Hillegom die in het PLGDG wordt geschetst is veel groter dan de woningbehoefte voor Hillegom die in de regionale woningbouwafspraken is gemaakt. Daarbij constateren we dat er niet alleen voor woningzoekenden uit Hillegom wordt gebouwd, maar dat de woningen die de laatste jaren in Hillegom zijn gebouwd, veel mensen uit de omliggende steden en uit andere regio's zijn komen wonen. Wij vinden dat het open bollenlandschap van Hillegom, en zeker de eersteklas bollengronden op de strandwal, hiervoor niet opgeofferd mogen worden.

De druk op landbouwgrond is nu al uitzonderlijk hoog. De ruimte die overblijft is hard nodig voor klimaatadaptatie, waterbeheer én voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit dat agrarische gronden zoveel mogelijk ontzien moesten worden. Daar zien wij in dit plan helaas niets van terug.

Wij vragen u:

- Waarom wordt er niet vol ingezet op inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen?
- Op welke gronden is de behoefte aan 50 hectare woningbouw in Hillegom vastgesteld?
- Hoe is het mogelijk dat in het PLGDG de zoekgebieden voor woningen voor een groot deel in Hillegom terechtgekomen zijn? Is bij het aanwijzen van de zoekgebieden gekeken naar eigenaarschap? En zijn de betreffende grondeigenaren betrokken of geraadpleegd?
- Is het te reguleren dat woningen die in Hillegom worden gebouwd daadwerkelijk beschikbaar komen voor Hillegomse woningzoekenden?

Wij roepen u op tot:

- Herziening van de voorgestelde woningbouwlocaties. Stop met het benoemen van nieuwe zoekgebieden totdat er een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader ligt;
- Volledige transparantie over eigendomsverhoudingen en een heldere begrenzing van ontwikkelgebieden;
- Actieve bescherming van agrarische bedrijven van kritieke omvang, met vrijwillige én volledige compensatie wanneer hun bestaanszekerheid wordt aangetast.
- Regulering dat de woningen die in Hillegom worden gebouwd ook daadwerkelijk bestemd zijn voor de Hillegomse woningzoekenden en voorkomen dat deze woningen bij woningzoekenden uit andere regio's terechtkomen.

De ruimte in onze streek is schaars – dat vraagt om keuzes met visie en zorgvuldigheid. Niet om plannen die over het landschap heen denderen.

3. Onvoldoende onderbouwing van de mobiliteitsmaatregelen

De voorgestelde verbindingsweg tussen de N206 en N207, met een aftakking naar station Hillegom, roept bij ons grote zorgen op. Deze weg zal een grote impact hebben op het open landschap tussen Hillegom en Lisse en doorsnijdt waardevolle en schaarse eersteklas bollengronden. Dit toeristisch zeer belangrijke landschap is kleinschalig ingericht en bevat veel cultuurhistorisch waardevolle elementen van het zanderijen-landschap, zoals de oorspronkelijke duinwegen, Veenenburgerlaan en Loosterwegen, en het gebied rond de Leidsevaart.

De noodzaak voor deze ingrijpende maatregel wordt onvoldoende aangetoond. In het programma wordt gesproken over een ruimtelijke impact van ‘circa 10 hectare’, maar dat is naar onze inschatting niet realistisch. Wanneer ook de aftakking richting station Hillegom wordt meegenomen, gaat het naar verwachting om tientallen hectares open landschap die worden opgeofferd. Dit is een forse aantasting van het agrarische karakter en de ruimtelijke kwaliteit van de streek. Tevens zal de leefbaarheid en bereikbaarheid van de straten rond het station ernstig verstoord worden. En maken we ons zorgen over de parkeerdruk.

De vraag dringt zich op: **waarom deze weg?** Welk verkeer met welke bestemming gaat ervan gebruik maken? Tot nu toe is er geen sprake geweest van structurele verkeersproblemen die een dergelijke maatregel zouden rechtvaardigen. Zelfs tijdens het Keukenhofseizoen, traditioneel de drukste periode van het jaar, zijn er geen grootschalige opstoppingen gemeld, er is geen enkele dag sprake geweest van een verkeersinfarct.

De indruk ontstaat dat de verbindingsweg niet zozeer een oplossing biedt voor een bestaand knelpunt, maar eerder bedoeld is om ruimte te creëren voor grootschalige woningbouw in het gebied. De vraag is dan gerechtvaardigd: Wat gaan we oplossen met deze weg? Is er enige noodzaak tot de aanleg?
Als dat zo is, dan lijkt hier het principe **“eerst bewegen, dan bouwen”** van toepassing: de weg wordt aangelegd om toekomstige woningbouw te faciliteren, niet om een huidig bereikbaarheidsprobleem op te lossen. Als dit inderdaad de achterliggende bedoeling is, wees daar dan transparant over. Want de aanleg van de weg heeft grote ruimtelijke, ecologische én maatschappelijke gevolgen – en vraagt om een heel ander gesprek.

Onze oproep:

- Onderbouw de daadwerkelijke verkeerskundige noodzaak van deze nieuwe verbinding, inclusief aftakking;
- Breng de ruimtelijke impact eerlijk en volledig in beeld;
- Geef duidelijkheid: is deze weg bedoeld als oplossing voor een bestaand probleem, of als voorbereiding op woningbouw?
- Stop met de besluitvorming over deze infrastructuur zolang die niet is ingebed in een breder, transparant afwegingskader waarin landschap, landbouw en leefbaarheid centraal staan.

Zolang deze vragen niet overtuigend zijn beantwoord, is opname van deze weg in het programma voorbarig – en potentieel schadelijk voor de toekomst van onze streek.

4. Compensatie achteraf – zoals nu voorgesteld – is in onze ogen volstrekt ontoereikend

Wanneer compensatie pas ná onttrekking en over meerdere jaren wordt gerealiseerd, ontstaat er een langdurig tekort aan teeltgrond. Dat tekort laat zich niet simpelweg ‘wegwerken’ na drie of zes jaar, zeker niet in een sector die afhankelijk is van continuïteit en seizoenscycli. Een tijdelijk verlies van areaal betekent structurele gevolgen voor productie, bedrijfsvoering en ketenafspraken.

Onze oproep:

- Compensatie mag enkel plaatsvinden in het uiterste geval;
- Compensatie moet volledig, aantoonbaar en vooraf zijn gerealiseerd **voordat** onttrekking plaatsvindt – geen achterafconstructies;
- De kwetsbare balans tussen landbouw, ecologie en ruimtelijke opgaven vraagt om zorgvuldigheid, geen verplaatsing van de druk in de tijd;
- Waar geen volwaardige compensatie vooraf kan worden gerealiseerd, dient geen onttrekking van eersteklas bollengrond toegestaan te worden.

Tot slot willen wij benadrukken dat het hanteren van tijdelijke krimp als beleidsinstrument het risico met zich meebrengt dat het tijdelijke permanent wordt – zeker wanneer economische of politieke omstandigheden veranderen. Dergelijke onzekerheden zijn voor agrarische ondernemers niet werkbaar. Wij verzoeken u dan ook dringend deze passage te herzien en het uitgangspunt ‘eerst compenseren, dan ontwikkelen’ leidend te maken in het PLGDG.

5. Zoeklocaties Zanderij en Pastoorslaan

Stichting Vrienden van Oud Hillegom is onaangenaam verrast door het opnemen van forse uitbreiding van bebouwing op bollengronden in het gebied Pastoorslaan-Zuid én De Zanderij. Dit terwijl de politiek zich altijd heeft uitgesproken tegen bebouwing op deze waardevolle en cultuurhistorisch interessante landschappen. Dit is een voor ons onbegrijpelijke koerswijziging van het lokale beleid, vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen. Daarnaast zijn wij het ook niet eens met de hiervoor gegeven argumentatie.

In het PLGDG staat dat “deze locatie tussen station Hillegom, Stationsweg en Wilhelminalaan [..] vanwege haar ligging dichtbij openbaar vervoer en het centrum van Hillegom een logische locatie voor woningbouw [is]. Bovendien vormt het geen essentieel onderdeel van het open en aaneengesloten bollenlandschap, aangezien het aan alle kanten wordt omsloten door woningen.”

Deze redenering klopt niet. Ten eerste vormt de Zanderij wel degelijk een essentieel onderdeel van het aaneengesloten bollenlandslandschap, dat zich uitstrekt over de noord-zuid lopende strandwal, die in heel Hillegom aanwezig en herkenbaar is. De Zanderij heeft enorm lange kavels, die intensief worden gebruikt en er staat er geen enkel storend bedrijfsgebouw op deze bollenvelden. Vanwege de lengte van de percelen zijn deze zeer in trek voor de moderne bollenteelt en behoren ze tot de meest gevraagde percelen van onze streek. Deze zanderij is bovendien één van de eerste grote zanderijen en kent, naast de eerder genoemde hoge bruikbaarheid voor de bollenteelt een zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Ten tweede is De Zanderij niet aan alle kanten omsloten door woningbouw. Over grote afstanden langs de Wilhelminalaan en de 2e Loosterweg zijn de bollenvelden prima zichtbaar en beleefbaar. Deze zichtlijnen over het open bollenland staan ook aangegeven in de Omgevingsvisie van Hillegom.
Er is weliswaar lintbebouwing aanwezig, meestal aan één kant van de wegen rondom de Zanderij en Pastoorslaan-Zuid, maar deze lintbebouwing is nu juist een van de cultuurhistorische kenmerken van de Bollenstreek, die elders in het programma zo geprezen wordt. Het begrip “kwalitatieve openheid” dat in het PLGDG wordt geïntroduceerd, wordt op deze manier te pas en te onpas gebruikt, als het goed uitkomt.

STICHTING VRIENDEN VAN OUD HILLEGOM
Stationsweg 131
2182 BK Hillegom

6. Onvoldoende aandacht voor leefbaarheid, landbouw en economische impact

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd. Tegelijkertijd ontbreken antwoorden op cruciale vragen over hoe de water- en bodemkwaliteit wordt beschermd.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?
- Hoe wordt de bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?

7. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het huidige PLGDG presenteert ingrijpende en onomkeerbare ruimtelijke keuzes zonder een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem en de cultuurhistorie — dreigen daardoor onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u met klem:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- De besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Met vriendelijke groet,
Stichting Vrienden van Oud Hillegom

[redacted]

Voorzitter

ZIENSWIJZE 24

Hillegom, 7 juli 2025 Betreft: Zienswijze op bebouwing Zanderij, infrastructuur en bedrijventerrein Draka

Geacht college,

Met deze brief wil ik mijn zorgen uitspreken over het voornemen tot woningbouw op de Zanderij, de ontwikkelingen rondom infrastructuur en de toekomst van bedrijventerrein Draka. Het plan raakt aan fundamentele waarden die Hillegom maken tot wat het is: een dorp met karakter, ruimte, rust en een unieke landschappelijke identiteit. Ik maak mij ernstige zorgen over de richting waarin onze leefomgeving zich ontwikkelt.

1. Het unieke karakter van Hillegom staat onder druk

De Zanderij is geen willekeurig stuk grond, maar een essentieel onderdeel van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn charme geeft. Het groen tussen de woonwijken vormt niet alleen een ecologische buffer en landschappelijke verrijking, maar ook een herinnering aan onze oorsprong. Dit unieke karakter is niet inwisselbaar of reproduceerbaar. Eenmaal bebouwd is het voorgoed verloren. Waar ligt de grens? Als we beginnen met bouwen op de Zanderij, wat volgt dan?

2. Onvoldoende voorzieningen en infrastructuur

De beoogde woningbouwlocatie is slecht ontsloten. De wegen in dit gebied zijn niet ontworpen op de verkeersdruk die woningbouw met zich meebrengt. Bovendien bevinden belangrijke voorzieningen – zoals basisscholen – zich aan de andere kant van het dorp. Een toename van bewoners zou leiden tot extra verkeersbewegingen via straten als de 2e Loosterweg en Wilhelminalaan, waar de infrastructuur daar simpelweg niet op berekend is. Dit gaat ten koste van de veiligheid, vooral van kinderen en ouderen.

3. Glijdende schaal van verstening

Het argument dat de Zanderij "toch al omsloten is door bebouwing" doet geen recht aan de betekenis van open ruimte binnen stedelijke context. Deze redenering opent de deur naar verdere verstening: elk open veld binnen de bebouwde kom komt dan vroeg of laat in aanmerking voor bebouwing. Daarmee vervagen we geleidelijk het groene karakter van Hillegom tot een monotoon geheel.

4. Rondweg als oplossing voor verkeersdruk

Ik sta wél positief tegenover de aanleg van een rondweg die de bestaande verkeersdruk kan verlichten. Een goed doordachte omleidingsroute zou bijdragen aan leefbaarheid en veiligheid, mits deze losstaat van verdere bebouwingsplannen op kwetsbare locaties zoals de Zanderij.

5. Alternatieven: Draka als duurzame kans

Het bedrijventerrein Draka vormt een veel logischere plek voor woningbouw. Deze locatie ligt al binnen de stedelijke contouren, is goed ontsloten, en biedt mogelijkheden tot verdichting zonder open landschap op te offeren. Het feit dat deze kans onbenut blijft in het PLGDG is onbegrijpelijk. Hier liggen mogelijkheden die passen bij de duurzaamheidsambities van de Omgevingsvisie Hillegom.

Tot slot: Ik roep u dringend op om af te zien van woningbouw op de Zanderij. Bescherm wat Hillegom bijzonder maakt. Investeer in bereikbaarheid, ja, maar doe dat met visie, balans en respect voor de plek. Laat de Zanderij de groene long van het dorp blijven.

Hoogachtend, [redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 25

Zienswijze op programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport

programmalgdg@hltsamen.nl en bestuurssecretariaat@hillegom.nl

Hillegom, 10 juli 2025

Betreft: Zienswijze op onderdelen: bebouwing Zanderij, infrastructuur en bedrijventerrein Draka

Geacht college,

Met deze brief wil ik mijn zorgen uitspreken over het voornemen tot woningbouw op de Zanderij, de uiterst zorgwekkende ontwikkelingen rondom de infrastructuur en de toekomst van het bedrijventerrein Draka. Het plan raakt en knaagt aan de fundamentele waarden, die Hillegom maken tot wat het is. Een dorp met karakter, ruimte, rust en een unieke landschappelijke identiteit.

Mijn bezwaren richten zich vooral op de ernstige aantasting van de leefbaarheid in de omgeving, de vernietiging van het open bollengebied met zijn karakteristieke zichtlijnen, waarbij de haalbaarheid van de voorgestelde ontwikkelingen vooralsnog niet wordt getoetst of wordt voorzien van een visieontwikkeling, die mogelijke ideeën richting kunnen geven.

Meer huizen, waar? Voor wie en voor wat voor prijs?

- Wie verkoopt grond, voor welke prijs en wat gaan we daar dan op bouwen? Als hier geen visie op komt, dan is mijn advies: Begin er niet aan! Waarbij mijn visie is dat het ontwikkelen en bouwen van de inderdaad noodzakelijke betaalbare woningen binnen het Hillegoms grondgebied, gezien de recente ontwikkelingen, de te verwachten grond kosten, de toenemende milieueisen en de alsmaar stijgende bouwkosten een utopische gedachte zal blijken te zijn.

Meer infrastructuur waar en hoe?

- Meer asfalt, klinkt aardig, maar ontwikkelingen uit het verleden geven aan dat dat een zeer moeizame weg zal worden, waarbij de oost-west ontsluiting in het recente verleden al tot veel commotie en vooral weerstand leidde. De voorgestelde aftakking van de N206 en het idee om Hillegom als openbaar vervoer knooppunt te ontwikkelen tasten de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit te zeer aan. De infrastructurele missers uit het verleden zijn dan ook niet meer te herstellen, tenzij daar toe zeer ingrijpende veranderingen in de opbouw en inrichting van de infrastructuur haalbaar zouden blijken te zijn. Ik verwacht dit zeker niet.

Het unieke karakter van Hillegom staat onder druk.

- De leefbaarheid van Hillegom staat reeds onder druk door toenemende verkeersdrukte, beperkte parkeergelegenheid, en een afnemend gevoel van ruimte. Het bebouwen van de Zanderij – een van de laatste groene open ruimtes binnen de gemeente – zal deze problemen verergeren. De openheid van het landschap draagt bij aan het mentale welzijn van inwoners en fungeert als broodnodige ademruimte in een verder versteend gebied. Bebouwing betekent een definitief verlies van deze waardevolle rust- en ruimtebeleving.

- Het argument dat de Zanderij "toch al is omsloten door woningen" miskent de essentie van ruimtelijke kwaliteit en open landschap. Dat een gebied aan meerdere zijden wordt begrensd door bebouwing maakt het nog niet vanzelfsprekend geschikt voor woningbouw. Zowel vanaf een deel van de 2e Loosterweg en een deel van de Wilhelminalaan is er vrij zicht over de lange percelen van de Zanderij. De Zanderij is geen willekeurig stuk grond, maar een essentieel onderdeel van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn charme geeft. Het groen tussen de woonwijken vormt niet alleen een ecologische buffer en landschappelijke verrijking, maar ook een

herinnering aan onze oorsprong. Dit unieke karakter is niet inwisselbaar of reproduceerbaar. Eenmaal bebouwd is het voorgoed verloren. Waar ligt de grens? Als we beginnen met bouwen op de Zanderij, wat volgt dan?

- **Bescherming van het bollencultuurlandschap**
  De Zanderij maakt deel uit van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing op deze plek is een onomkeerbare aantasting van dat erfgoed. In een tijd waarin het belang van cultuurhistorie, biodiversiteit en klimaatadaptatie steeds nadrukkelijker erkend wordt, zou het onverantwoord zijn om juist dit soort open stukken landschap op te offeren.

- **Kan de Omgevingsvisie in de prullenbak?**
  De Omgevingsvisie Hillegom benadrukt het belang van het beschermen van de leefomgeving, het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en het behouden van de dorpskarakteristiek. De geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station zal leiden tot een forse toename van het autoverkeer in een gebied dat nu relatief rustig en goed bewoonbaar is. Dit brengt geluidsoverlast, luchtvervuiling en veiligheidsrisico's met zich mee, die haaks staan op de wens om Hillegom leefbaar en veilig te houden.

  Daarnaast zet het plan om Station Hillegom als OV-knooppunt te ontwikkelen het dorp onder grote druk. De daarmee gepaard gaande noodzakelijke infrastructurele uitbreiding, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting passen niet binnen het kleinschalige, groene en landelijk karakter dat in de Omgevingsvisie als essentieel wordt beschouwd.

- **Onwenselijke verkeersdruk en afnemende leefbaarheid**
  De aftakking van de verbindingsweg zal vooral leiden tot meer doorgaand verkeer door woonwijken en het centrum, met een negatieve impact op de verkeersveiligheid van kwetsbare groepen zoals kinderen en ouderen. Ook zal het de druk op de bestaande infrastructuur vergroten, zonder dat daar voldoende oplossingen voor worden geboden. De leefbaarheid van Hillegom zal hierdoor onnodig afnemen.

- **Bedrijventerrein Draka**
  De afwezigheid van het bedrijventerrein Draka in het PLGDG vind ik onbegrijpelijk. Dit bedrijventerrein ligt goed geïntegreerd in het bestaande stedelijk gebied en is vanwege zijn ligging en schaalgeschiktheid een logische plek om te verdichten met woningen (ook hoogbouw moet een optie zijn, gezien de (on)betaalbaarheid en de noodzakelijke bouwvariatie. Het biedt daarmee een uitstekende kans om de woningbehoefte te accommoderen zonder de waardevolle open ruimte, zoals de bollenvelden of andere groene gebieden, onnodig aan te tasten.
  Door Draka uit te plaatsen ontstaat er ruimte voor een woonmilieu dat beter aansluit bij de huidige woonwensen en tegelijkertijd de ruimtelijke kwaliteit van Hillegom versterkt. Dit sluit aan bij de duurzame ambities uit de Omgevingsvisie, waarbij nieuwe woningen bij voorkeur worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied.

  Waarom is het bedrijventerrein Draka niet meegenomen in het PLGDG?
  Het college, maar ook de Provincie en Holland Rijnland hebben hier duidelijk kansen gemist en het zou de geloofwaardigheid van de politiek sieren en duidelijk verbeteren als op dit onderwerp een inhaalslag kan worden bereikt, die ook daadwerkelijk leidt tot het ontwikkelen van deze locatie.

  Mijn conclusie: Als de politiek vooral zijn oplossend en invoelend vermogen in deze ontwikkelingen op een duidelijk hoger plan bevestigd, dan komt het bereiken van enig succes voor de leefbaarheid in zicht.

ZIENSWIJZE 26

Hillegom ,9 juli 2025

Geacht college,

Met deze brief dien ik mijn zienswijze in met betrekking tot het voorgenomen plan om woningbouw te realiseren op de locatie de Zanderij, de infrastructuur in Hillegom en het bedrijventerrein Draka. Mijn bezwaren richten zich met name op de aantasting van de leefbaarheid in de omgeving, de vernietiging van het open bollengebied en de misleidende redenering dat de Zanderij toch al "omsloten is door bebouwing".

Mijn bezwaar richt zich ook op de voorgenomen aftakking van de N206 richting het NS-station en het idee om Hillegom als openbaar vervoersknooppunt te positioneren. Deze voorstellen staan in mijn ogen haaks op de uitgangspunten van de Omgevingsvisie Hillegom en kunnen de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit ernstig ondermijnen.

1. Leefbaarheid onder druk

De leefbaarheid van Hillegom staat reeds onder druk door toenemende verkeersdrukte, beperkte parkeergelegenheid, en een afnemend gevoel van ruimte. Het bebouwen van de Zanderij – een van de laatste groene open ruimtes binnen de gemeente – zal deze problemen verergeren. De openheid van het landschap draagt bij aan het mentale welzijn van inwoners en fungeert als broodnodige ademruimte in een verder versteend gebied. Bebouwing betekent een definitief verlies van deze waardevolle rust- en ruimtebeleving.

Vraag: In de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. In tegenstelling zelfs. Waarom is er nu wel sprake van het bouwen van woningen op 1e klas bollengrond?

2. De onterechte bewering: "het is toch al omsloten"

Het argument dat de Zanderij "toch al is omsloten door woningen" miskent de essentie van ruimtelijke kwaliteit en open landschap. Dat een gebied aan meerdere zijden wordt begrensd door bebouwing maakt het nog niet vanzelfsprekend geschikt voor woningbouw. Zowel vanaf een deel van de 2e Loosterweg en een deel van de Wilhelminalaan is er vrij zicht over de lange percelen van de Zanderij. Juist omdat de Zanderij als groene enclave tussen de woonwijken ligt, vervult het een essentiële ruimtelijke en ecologische functie. De openheid breekt de monotonie van de bebouwde kom, geeft lucht en zichtlijnen, en zorgt voor biodiversiteit. Het feit dat het ingeklemd ligt maakt het niet minder waardevol – integendeel, het benadrukt juist hoe zeldzaam en belangrijk dit stuk groen is geworden.

Bovendien kan met dezelfde redenering op termijn elk open stuk grond binnen de bebouwde kom worden opgeofferd. Dat is een glijdende schaal die leidt tot een volledig versteende leefomgeving zonder enige landschappelijke nuance.

Vraag: Waar komt deze redenering vandaan?

3. Bescherming van het bollencultuurlandschap

De Zanderij maakt deel uit van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing op deze plek is een onomkeerbare aantasting van dat erfgoed. In een tijd waarin het belang van cultuurhistorie, biodiversiteit en klimaatadaptatie steeds nadrukkelijker erkend wordt, zou het onverantwoord zijn om juist dit soort open stukken landschap op te offeren.

Vraag: Hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?

4. In strijd met de Omgevingsvisie Hillegom: behoud van leefbaarheid en kwaliteit

De Omgevingsvisie Hillegom benadrukt het belang van het beschermen van de leefomgeving, het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en het behouden van de dorpskarakteristiek. De geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station zal leiden tot een forse toename van het autoverkeer in een gebied dat nu relatief rustig en goed bewoonbaar is. Dit brengt geluidsoverlast, luchtvervuiling en veiligheidsrisico's met zich mee, die haaks staan op de wens om Hillegom leefbaar en veilig te houden. De parkeerdruk zal enorm toenemen wat de leefbaarheid zal doen afnemen.

Daarnaast zet het plan om Station Hillegom als OV-knooppunt te ontwikkelen het dorp onder grote druk. De daarmee gepaard gaande infrastructuuruitbreiding, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting passen niet binnen het kleinschalige, groene en landelijk karakter dat in de Omgevingsvisie als essentieel wordt beschouwd.

Vraag: Hoe wilt u dit realiseren? Wederom 1e klas bollenvelden opofferen? Moet er nog meer verkeer door de Wilhelminalaan, 2e Loosterweg en de Stationsweg rijden?

5. Verkeersdruk en leefbaarheid

De aftakking van de verbindingsweg zal vooral leiden tot meer doorgaand verkeer door woonwijken en het centrum, met een negatieve impact op de verkeersveiligheid van kwetsbare groepen zoals kinderen en ouderen. Ook zal het de druk op de bestaande infrastructuur vergroten, zonder dat daar voldoende oplossingen voor worden geboden. De leefbaarheid van Hillegom zal hierdoor onnodig afnemen.

Vraag: Welke oplossingen had u in gedachten?

6. Alternatieven en duurzaam vervoer

De Omgevingsvisie zet in op duurzame mobiliteit en het verbeteren van fiets- en voetgangersvoorzieningen. Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.

7. Bedrijventerrein Draka

De afwezigheid van het bedrijventerrein Draka in het PLGDG vind ik onbegrijpelijk. Dit bedrijventerrein ligt goed geïntegreerd in het bestaande stedelijk gebied en is vanwege zijn ligging en schaalgeschiktheid een logische plek om te verdichten met woningen. Het biedt daarmee een uitstekende kans om de woningbehoefte te accommoderen zonder de waardevolle open ruimte, zoals de bollenvelden of andere groene gebieden, onnodig aan te tasten.

Door Draka uit te plaatsen ontstaat er ruimte voor een woonmilieu dat beter aansluit bij de huidige woonwensen en tegelijkertijd de ruimtelijke kwaliteit van Hillegom versterkt. Dit sluit aan bij de duurzame ambities uit de Omgevingsvisie, waarbij nieuwe woningen bij voorkeur worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied.

Het college is hier nalatig in geweest. Ik roep u op tot hernieuwde regie, bestuurlijk overleg met de ontwikkelaar, de Provincie en Holland Rijnland om herontwikkeling mogelijk te maken.

Vraag: Waarom is het bedrijventerrein Draka niet meegenomen in het PLGDG?

8. Pleidooi voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling

Ik verzoek u nadrukkelijk om bij het realiseren van woningbouw en infrastructuur een evenwichtige afweging te maken. Het benutten van het bedrijventerrein Draka voor woningen is een verstandige keuze die bijdraagt aan een duurzame en compacte ontwikkeling.

Vraag**:** Wat is het plan voor het bedrijventerrein Draka?

Conclusie

Ik verzoek u met klem af te zien van de voorgenomen bebouwing van de Zanderij. De leefbaarheid van Hillegom, het behoud van open landschap, en de landschappelijke kwaliteit wegen zwaarder dan het tijdelijke woningbouwvoordeel op deze locatie. Laten we niet toegeven aan het gemakzuchtige argument dat “het toch al omsloten is”, maar juist het open karakter van dit gebied koesteren als een waardevolle, onvervangbare kwaliteit.

Ik roep het college op de voorgenomen aftakking van de N206 naar het NS-station en de plannen voor Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen. Deze ingrepen passen niet binnen de Omgevingsvisie die juist uitgaat van het behoud van leefbaarheid, rust en ruimtelijke kwaliteit. Ik verzoek u met nadruk om te kiezen voor oplossingen die de inwoners en het karakter van Hillegom centraal stellen, zonder onnodige verkeersdruk en infrastructuuruitbreiding.

De uitplaatsing van Draka en het transformeren van die locatie naar woningbouw is een waardevolle en toekomstbestendige stap voor Hillegom.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

ZIENSWIJZE 27

Geachte college,

Met deze brief dien ik mijn zienswijze in met betrekking tot het voorgenomen plan om woningbouw te realiseren op de locatie “De Zanderij” , de uitbreiding van infrastructuur in Hillegom met name de aftakking van de N206 en het ontbreken van herontwikkeling van het bedrijventerrein “Draka”

Mijn bezwaren richten zich vooral op de aantasting van de leefbaarheid, de vernietiging van het open bollengebied en het misleidende argument dat de zanderij “toch omsloten is door bebouwing" Deze plannen zijn in mijn ogen in strijd met de uitgangspunten van de omgevingsvisie Hillegom en vormen een bedreiging voor het karakter van het dorp.

1. **Leefbaar onder druk**
   De leefbaarheid van Hillegom staat al onder druk door toenemende verkeersintensiteit, een tekort aan parkeerplaatsen en een afnemend gevoel van ruimte. De zanderij is een van de laatste open groene gebieden binnen de gemeentegrenzen. Bebouwing van deze locatie zal leiden tot een verdere verstening van het dorp, verlies van rust en ruimte, en een negatieve impact op het welzijn van bewoners.

Waarom kiest de gemeente ervoor om juist een van de laatste open groengebieden te bebouwen, terwijl er binnen bestaande stedelijk gebied nog alternatieve locaties beschikbaar zijn?

2. **De onterechte bewering: “Het is toch al omsloten”**
   Het argument dat de Zanderij al is omsloten door woningen miskent het belang van open ruimte binnen de bebouwde kom. De Zanderij functioneert als groene enclave die zorgt voor lucht, uitzicht, biodiversiteit en ruimtelijke variatie.

Op basis van welke criteria wordt bepaald dat een gebied geschikt is voor bebouwing, als het zoals in het geval juist waardevol is door de omliggende bebouwing en het contrast benadrukt?

Wordt in het ruimtelijk afwegingskader meegenomen dat het verdwijnen van zulke enclaves leidt tot monotonen bebouwing en verlies van landschappelijke kwaliteit?

De redenering “het is toch al omsloten”leidt bovendien tot een gevaarlijk precedent: als dit wordt geaccepteerd, kan op termijn ieder open veld tussen woonwijken worden opgeofferd.

3. **Bescherming van het bollencultuurlandschap**
   De Zanderij maakt deel uit van het kenmerkende bollencultuurslandchap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing betekent een onomkeerbare aantasting van historisch cultureel erfgoed. In een tijd waarin biodiversiteit , klimaatadaptatie en landschapsbehoud hoog op de agenda staan, is het onbegrijpelijk dat juist bebouwing wordt overwogen.

Op welke wijze is het bollencultuurslandschap meegewogen in de ruimtelijke afweging en milieueffectrapportages voor dit plan?

Waarom kiest de gemeente voor een ruimtelijke ontwikkeling die het historisch landschap aantast in plaats van kwaliteit als uitgangspunt te nemen?

4. **In strijd met de omgevingsvisie van Hillegom.**
   De omgevingsvisie Hillegom onderstreept het belang van behoud van leefkwaliteit, open ruimte en het dorpskarakter. De voorgestelde aftakking van de N206 naar het NS-station staat daarmee haaks op de doelstellingen van rust, veiligheid en duurzaamheid.

Waar is de integrale afweging van plannen met de uitgangspunten van de omgevingsvisie terug te vinden?

Wat zijn de verwachte gevolgen van deze infrastructuurmaatregel voor geluid, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en leefbaarheid? En hoe worden deze risico's gemitigeerd?

5. **Verkeersdrukte en leefomgeving**
   De geplande aftakking van de N206 leidt tot meer doorgaand verkeer door woonwijken en het centrum van Hillegom. De verkeersveiligheid van kwetsbare groepen, zoals kinderen en ouderen, komt hierdoor in het gedrang. Er is geen overtuigend verkeersplan gepresenteerd dat aantoont hoe deze extra druk wordt opgevangen.

Waarom wordt gekozen voor extra verkeersstromen richting het dorpscentrum, terwijl omgevingsvisie inzet op een verkeersluwe en veilig woonklimaat?

Is onderzocht wat de impact is op bestaande verkeersknelpunten en woonstraten zoals stationsweg, weerlaan en hoofdstraat?

6. **Duurzame mobiliteit en alternatieven**
   De gemeente heeft uitgesproken ambities op het gebied van duurzame mobiliteit, met de nadruk op fietsverkeer en goed openbaar vervoer. Deze worden ondermijnd door inversteringen in nieuwe autowegen.

Waarom worden fiets- en voetgangersverbindingen niet als prioriteit ontwikkeld, in plaats van nieuwe wegen voor autoverkeer.

Is er onderzocht naar of het versterken van bestaande OV-knooppunten buiten Hillegom, zoals Haarlem en Leiden, niet beter past binnen een duurzame mobiliteitsvisie?

7. **Bedrijventerrein Draka: gemiste kans**
   Opmerkelijk is dat bedrijventerrein Draka volledig buiten beschouwing blijft in het planalogisch gebied drie gebieden (PLGDG). Deze locatie is uitstekend geschikt voor woningbouw: Goed bereikbaar, reeds verstedelijk en schaalgeschikt.

Waarom is het bedrijventerrein Draka niet opgenomen in de planvorming als potentiële woningbouwlocatie, terwijl dit beter aansluit bij de uitgangspunten van duurzame en compacte stadsontwikkeling?

Heeft gemeente overleg gevoerd met de ontwikkelaar, provincie of regio om herontwikkeling van Draka alsnog mogelijk te maken? Zo nee, waarom niet ?

Door Draka uit te plaatsen en te transformeren tot woonwijk, kunnen op logische wijze extra woningen worden gerealiseerd zonder open ruimte aan te tasten.

8. **Waarom het buitengebied?**
   Tot slot roept het bebouwen van het buitengebied, terwijl er binnenstedelijk alternatieven bestaan, fundamentele vragen op.

Waarom wordt er gekozen voor uitbreiding in het buitengebied als het beleid juist inzet op bouwen binnen bestaande stadsgrenzen?

Wat is de visie van het college op het behoud van open ruimte in de toekomst als de Zanderij eenmaal is bebouwd? Wat blijft er dan nog over?

Conclusie

Ik verzoek u met klem af te zien van de voorgenomen bebouwing van de Zanderij. De leefbaarheid van Hillegom, het behoud van open landschappelijke kwaliteit wegen zwaarder dan het tijdelijke woningbouwvoordeel op deze locatie.

Laten we niet toegeven aan het gemakzuchtige argument dat “het toch al omsloten is”, maar juist het open karakter van dit gebied koesteren als een waardevolle onvervangbare kwaliteit.

Ik roep het college op de plannen voor de aftakking van de N206 naar het NS-station en het idee om Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen. Deze ingrepen passen niet binnen de omgevingsvisie die inzet op rust, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

Tot slot verzoek ik u om het voortvarendheid te kijken naar herontwikkeling van het Draka-terrein als logische duurzame locatie voor woningbouw, in plaats van kostbare ruimte prijs te geven.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 28

Hillegom, 5 juli 2025

Geacht college,

Met deze brief dien ik mijn zienswijze in met betrekking tot het voorgenomen plan om woningbouw te realiseren op de locatie de Zanderij, de infrastructuur in Hillegom en het bedrijventerrein Draka. Mijn bezwaren richten zich met name op de aantasting van de leefbaarheid in de omgeving, de vernietiging van het open bollengebied en de misleidende redenering dat de Zanderij toch al “omsloten is door bebouwing”.

Mijn bezwaar richt zich ook op de voorgenomen aftakking van de N206 richting het NS-station en het idee om Hillegom als openbaar vervoersknooppunt te positioneren. Deze voorstellen staan in mijn ogen haaks op de uitgangspunten van de Omgevingsvisie Hillegom en kunnen de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit ernstig ondermijnen.

1. Leefbaarheid onder druk

De leefbaarheid van Hillegom staat reeds onder druk door toenemende verkeersdrukte, beperkte parkeergelegenheid, en een afnemend gevoel van ruimte. Het bebouwen van de Zanderij – een van de laatste groene open ruimtes binnen de gemeente – zal deze problemen verergeren. De openheid van het landschap draagt bij aan het mentale welzijn van inwoners en fungeert als broodnodige ademruimte in een verder versteend gebied. Bebouwing betekent een definitief verlies van deze waardevolle rust- en ruimtebeleving.

Vraag: In de oorspronkelijke omgevingsvisie was er geen sprake van bebouwing van de Zanderij. In tegenstelling zelfs. Waarom is er nu wel sprake van het bouwen van woningen op 1^{e} klas bollengrond?

2. De onterechte bewering: “het is toch al omsloten”

Het argument dat de Zanderij “toch al is omsloten door woningen” miskent de essentie van ruimtelijke kwaliteit en open landschap. Dat een gebied aan meerdere zijden wordt begrensd door bebouwing maakt het nog niet vanzelfsprekend geschikt voor woningbouw. Zowel vanaf een deel van de 2^{e} Loosterweg en een deel van de Wilhelminalaan is er vrij zicht over de lange percelen van de Zanderij. Juist omdat de Zanderij als groene enclave tussen de woonwijken ligt, vervult het een essentiële ruimtelijke en ecologische functie. De openheid breekt de monotonie van de bebouwde kom, geeft lucht en zichtlijnen, en zorgt voor biodiversiteit. Het feit dat het ingeklemd ligt maakt het niet minder waardevol – integendeel, het benadrukt juist hoe zeldzaam en belangrijk dit stuk groen is geworden.

Bovendien kan met dezelfde redenering op termijn elk open stuk grond binnen de bebouwde kom worden opgeofferd. Dat is een glijdende schaal die leidt tot een volledig versteende leefomgeving zonder enige landschappelijke nuance.

Vraag: Waar komt deze redenering vandaan?

3. Bescherming van het bollencultuurlandschap

De Zanderij maakt deel uit van het karakteristieke bollencultuurlandschap dat Hillegom zijn identiteit geeft. Bebouwing op deze plek is een onomkeerbare aantasting van dat erfgoed. In een tijd waarin het belang van cultuurhistorie, biodiversiteit en klimaatadaptatie steeds nadrukkelijker erkend wordt, zou het onverantwoord zijn om juist dit soort open stukken landschap op te offeren.

Vraag: Hoe ziet u de toekomst van Hillegom als het karakteristieke bollencultuurlandschap teniet wordt gedaan?

4. In strijd met de Omgevingsvisie Hillegom: behoud van leefbaarheid en kwaliteit

De Omgevingsvisie Hillegom benadrukt het belang van het beschermen van de leefomgeving, het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en het behouden van de dorpskarakteristiek. De geplande aftakking van de verbindingsweg N207 – N206 naar het NS-station zal leiden tot een forse toename van het autoverkeer in een gebied dat nu relatief rustig en goed bewoonbaar is. Dit brengt geluidsoverlast, luchtvervuiling en veiligheidsrisico's met zich mee, die haaks staan op de wens om Hillegom leefbaar en veilig te houden. De parkeerdruk zal enorm toenemen wat de leefbaarheid zal doen afnemen.

Daarnaast zet het plan om Station Hillegom als OV-knooppunt te ontwikkelen het dorp onder grote druk. De daarmee gepaard gaande infrastructuuruitbreiding, extra vervoersstromen en mogelijke verdichting passen niet binnen het kleinschalige, groene en landelijk karakter dat in de Omgevingsvisie als essentieel wordt beschouwd.

Vraag: Hoe wilt u dit realiseren? Wederom 1e klas bollenvelden opofferen? Moet er nog meer verkeer door de Wilhelminalaan, 2e Loosterweg en de Stationsweg rijden?

5. Verkeersdruk en leefbaarheid

De aftakking van de verbindingsweg zal vooral leiden tot meer doorgaand verkeer door woonwijken en het centrum, met een negatieve impact op de verkeersveiligheid van kwetsbare groepen zoals kinderen en ouderen. Ook zal het de druk op de bestaande infrastructuur vergroten, zonder dat daar voldoende oplossingen voor worden geboden. De leefbaarheid van Hillegom zal hierdoor onnodig afnemen.

Vraag: Welke oplossingen had u in gedachten?

6. Alternatieven en duurzaam vervoer

De Omgevingsvisie zet in op duurzame mobiliteit en het verbeteren van fiets- en voetgangersvoorzieningen. Het versterken van het openbaar vervoer mag niet ten koste gaan van de lokale leefomgeving. Het is beter om te investeren in een goede regionale ontsluiting en kwalitatieve OV-verbindingen zonder de dorpse schaal en rust op te offeren.

7. Bedrijventerrein Draka

De afwezigheid van het bedrijventerrein Draka in het PLGDG vind ik onbegrijpelijk. Dit bedrijventerrein ligt goed geïntegreerd in het bestaande stedelijk gebied en is vanwege zijn ligging en schaalgeschiktheid een logische plek om te verdichten met woningen. Het biedt daarmee een uitstekende kans om de woningbehoefte te accommoderen zonder de waardevolle open ruimte, zoals de bollenvelden of andere groene gebieden, onnodig aan te tasten.

Door Draka uit te plaatsen ontstaat er ruimte voor een woonmilieu dat beter aansluit bij de huidige woonwensen en tegelijkertijd de ruimtelijke kwaliteit van Hillegom versterkt. Dit sluit aan bij de

duurzame ambities uit de Omgevingsvisie, waarbij nieuwe woningen bij voorkeur worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied.

Het college is hier nalatig in geweest. Ik roep u op tot hernieuwde regie, bestuurlijk overleg met de ontwikkelaar, de Provincie en Holland Rijnland om herontwikkeling mogelijk te maken.

Vraag: Waarom is het bedrijventerrein Draka niet meegenomen in het PLGDG?

8. Pleidooi voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling

Ik verzoek u nadrukkelijk om bij het realiseren van woningbouw en infrastructuur een evenwichtige afweging te maken. Het benutten van het bedrijventerrein Draka voor woningen is een verstandige keuze die bijdraagt aan een duurzame en compacte ontwikkeling.

Vraag**:** Wat is het plan voor het bedrijventerrein Draka?

Conclusie

Ik verzoek u met klem af te zien van de voorgenomen bebouwing van de Zanderij. De leefbaarheid van Hillegom, het behoud van open landschap, en de landschappelijke kwaliteit wegen zwaarder dan het tijdelijke woningbouwvoordeel op deze locatie. Laten we niet toegeven aan het gemakzuchtige argument dat “het toch al omsloten is”, maar juist het open karakter van dit gebied koesteren als een waardevolle, onvervangbare kwaliteit.

Ik roep het college op de voorgenomen aftakking van de N206 naar het NS-station en de plannen voor Hillegom als OV-knooppunt kritisch te heroverwegen. Deze ingrepen passen niet binnen de Omgevingsvisie die juist uitgaat van het behoud van leefbaarheid, rust en ruimtelijke kwaliteit. Ik verzoek u met nadruk om te kiezen voor oplossingen die de inwoners en het karakter van Hillegom centraal stellen, zonder onnodige verkeersdruk en infrastructuuruitbreiding.

De uitplaatsing van Draka en het transformeren van die locatie naar woningbouw is een waardevolle en toekomstbestendige stap voor Hillegom.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 29

H. M. van Haaster Kwekerij B.V.

Bartenweg 5
2182 BV HILLEGOM - HOLLAND
Bank: Rabobank nr.: NL50 RABO 03281.74.017
K.v.K. te Leiden nr. 71588582
BTW nr. NL858774495B01

Tel : 0031 (0)23 - 5846229
Fax: 0031 (0)23 – 5849012
E-mail:info@hmvanhaaster.nl

REACTIE OP HET ONTWERPPROGRAMMA LANDELIJK GEBIED vd DUIN EN BOLLENSTREEK

Hillegom, 14 juli 2025.

Mevr , mijne heren,

Hierbij reageren we op uw plannen voor het buitengebied van de duin en bollenstreek.

Grond is de basis van een kwekerij , we zijn blij dat u de norm van 2625 ha bollen-grond in de streek blijft handhaven. We maken ons wel erg veel zorgen hoe u de vele andere plannen die u heeft met onze streek gaat invullen zonder die 2625 ha te verminderen. Dit is volgens ons onmogelijk.

U spreekt in uw plannen over de transitie die de teelt hier in de streek doormaakt mbt het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. u gaat er van uit dat in 2030 de teelt geheel emissievrij is, maw dat er geen chemische middelen of meststoffen vrijkomen naar de omgeving. Dit is een utopie. Dit zal niet gebeuren, dit kan in een open-teelt helemaal niet. Wij bollentelers zijn hard op weg om zoveel mogelijk middelen te vervangen door schonere middelen of milieu-vriendelijke handelingen. Maar zelfs al zouden er zg biologische middelen beschikbaar komen dan zijn dat ook vaak chemische(op natuurlijke basis) middelen. We hebben de afgelopen jaren al een grote stap gemaakt in het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Maar een teelt zonder chemie is niet realistisch.
We hopen dat u dit meeneemt in uw visie.

De huisvesting van buitenlandse medewerkers die in de bollensector werken, moeten ergens wonen. nu is dat een groot probleem in de streek. De gemeenten willen niet meewerken aan enkele grootschalige huisvestingsprojecten . Als de paar uitzendbureau's (die werken in de streek en medewerkers leveren aan de telers) bouwmogelijkheden kregen om de projecten die ze voorstellen te realiseren dan zouden er vele woningen in de kernen (waar nu 'polen'wonen) weer beschikbaar komen voor de andere inwoners van de streek. Overigens zijn er ook vele MKB bedrijven in de streek waar buitenlanders werken die ingehuurd zijn bij dezelfde uitzendbureau's.
We hopen dat u dit meeneemt in uw visie.

De grens die u trekt voor bouwen en/of uitbreiding van teeltbedrijven is ongehoord. De Leidsevaart als scheiding van bouw- en uitbreidingsmogelijkheden zal de streek in 2en splitsen. Westelijk van de Leidsevaart zal de streek verarmen, de telers kunnen niet meer investeren , dit is voor een ondernemer onacceptabel.
We verwachten dat er vele telers en kwekers een claim in zullen dienen voor planschade omdat opeens de overheid hen de mogelijkheid ontzegt om uit te breiden (of met onmogelijke voorwaarden). Zeker in vergelijking met de telers die aan de oostkant van de Leidsevaart hun bedrijf hebben.
De visie is toch dat er de komende jaren kwekers zullen stoppen (door gebrek aan opvolging of doordat de eisen van de omgeving onmogelijk worden). De overblijvende bedrijven zullen dan groter worden. Dit vraagt van de ondernemers visie en investeringen om hun bedrijf rendabel te houden. Dit vraagt dan van de overheid dat deze bedrijven optimaal gesteund moeten worden . Helaas bent u echter met dit plan bezig om nog meer drempels op te werpen , nog meer regels te verzinnen om het voor de telers onmogelijk te maken hier door te telen.
Hopelijk zult u dit onderdeel van uw plan schrappen.

Met vr gr [redacted]

ZIENSWIJZE 30

Geacht College Burgemeester en Wethouders Gemeente Hillegom,

Naar aanleiding van het gepubliceerde Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport, ontvangt u hierbij de zienswijze van ondergetekende.

Het Programma LGDG geeft aan dat in de toekomst het areaal voor bollenteelt behouden blijft. Nieuwe gebouwen of andere functies op bollengrond mogen alleen als er op een andere plek ruimte voor bollenteelt terugkomt.

Het gebied Pastoorslaan Zuid wordt in het plan echter aangegeven voor mogelijke bebouwing, zonder dat deze ruimte elders voor bollenteelt terugkomt. Dit is in strijd met eerdergenoemd uitgangspunt. Ook is het bebouwen van het gebied Pastoorslaan zuid in strijd met het uitgangspunt van behoud van het open karakter van het landschap en het beleid volgens Greenport Bollenstreek.

Tevens wordt er eersteklas bollengrond opgeofferd voor woningbouw. Hier is decennia lang van afgezien. Eenmaal bebouwd, komt er nooit meer bollengrond voor terug.

Volgende mogelijkheden worden hierbij voorgesteld om bebouwing van waardevolle bollengrond te voorkomen:

1. Overleg met de Provincies en Overheid om te bouwen in aanliggende gemeentes die voldoende ruimte hebben voor woningbouw, in plaats van opofferen van waardevolle bollengrond.

Aanliggende Gemeentes Hoofddorp, Nieuw-Vennep en Roelofarendsveen hebben voldoende grond waar woningen gebouwd kunnen worden.

Tevens zijn er reeds lopende programma's om boerenbedrijven uit te kopen en de veeteelt af te bouwen. Dit biedt gelegenheid om in de Gemeentes Nieuw Vennep, Hoofddorp en Roelofarendsveen weilandgebied om te zetten naar ruimte voor woningbouw. Hiermee kan een win-win situatie gecreëerd worden.

2. Verplaatsen firma Draka naar andere locatie buiten de Gemeente Hillegom

Firma Draka is bereid tot gesprek over verplaatsing. Hiermee ontstaat een terrein van 22 hectare nabij het centrum van Hillegom om woningen op te bouwen en wordt tegelijkertijd een risicovol bedrijf uit de kern van Hillegom weggenomen. Draka is een industrieel bedrijf en ligt in het centrum van Hillegom nabij scholen, woningen en winkels.

Door het verplaatsen van Draka naar een andere locatie buiten Hillegom en het bebouwen van deze locatie, kan de Gemeente Hillegom een win-win situatie creëren.

Hierbij vraagt ondergetekende het College van Burgemeester & Wethouders de bovenstaande mogelijkheden de voorkeur, energie, aandacht en prioriteit te geven, boven bebouwen op bollengrond. Dit is in belang van de Gemeente, het open karakter van het landschap, de bollensector in de regio, en de omliggende scholen, bewoners en winkeliers rond firma Draka.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 31

Inspraakreactie op het ontwerp-Programma LGDG

Indiener: [redacted]
Datum: 19 juli 2025

Onderwerp: **Reactie op ontwerp Programma LGDG - Behoud open landschap bij de Pastoorslaan**

Geacht college,

Inleiding

Na lezing van het concept regionale omgevingsvisie Bollenstreek ontwerp-programma LGDG en de verbazing die ik heb over de wijze waarop met Hillegoms culturele erfgoed wordt omgegaan, dien ik langs deze weg een alternatieve zienswijze in op het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG), zoals dat ter inzage is gelegd.

Mijn reactie betreft specifiek het gebied rond de Zanderij/Pastoorslaan, dat in de huidige opzet mogelijk in beeld is voor (grootschalige) woningbouw of andere ruimtelijke claims. Ik verzoek u met klem dit gebied niet te bestemmen voor woningbouw, en in plaats daarvan te behouden als waardevol onderdeel van het open (cultuur)landschap van de Duin- en Bollenstreek.

Grondslagen van mijn zienswijze

1. Behoud open landschap
   De Zanderij/Pastoorslaan ligt in een overgangszone tussen de dorpsrand en het karakteristieke open landschap. Het Programma LGDG onderstreept zelf in hoofdstuk 3.2 het belang van het openhouden van het cultuurlandschap en het tegengaan van verrommeling. Woningbouw in dit gebied zou in strijd zijn met dit leidende principe.

2. De Stationsweg met aan beide weerszijden de Zanderijen, is lang geleden door de provincie aangemerkt als gebied van cultuurhistorische waarde hoog. De Stationsweg als woonlint met nog een groot aantal historische woningen. Daarachter de bollenvelden met z'n karakteristieke patronen aan vaarten.

3. Water en bodem sturend
   Zoals ook in het Programma beschreven (3.4), spelen waterbeschikbaarheid en verzilting in de binnenduinrand een steeds grotere rol. Bebouwing op deze locatie maakt adaptieve maatregelen moeilijker en staat haaks op het uitgangspunt "water en bodem sturend". Het gebied zou eerder ingezet moeten worden voor waterberging en natuurontwikkeling.

4. Groenblauwe dooradering
   De Zanderij/Pastoorslaan kan, als groene bufferzone, bijdragen aan het netwerk van groenblauwe verbindingen zoals beoogd in het Programma (3.6). Dit versterkt biodiversiteit en biedt mogelijkheden voor zachte recreatie, passend bij het kleinschalige landschap.

5. Alternatieven voor woningbouw
   Volgens het LGDG (Wenkend Perspectief, 2.5) wordt woningbouw primair gerealiseerd binnen de dorpen door inbreiding, en na 2030 geconcentreerd rond Katwijk. Deze lijn ondersteun ik. Het aanwijzen van de Zanderij/Pastoorslaan als ontwikkellocatie is dus niet noodzakelijk én ongewenst vanuit ruimtelijke kwaliteit.

Verzoek

Op basis van bovenstaande argumenten verzoek ik u:

- De omgeving van de Zanderij/Pastoorslaan expliciet uit te sluiten van grootschalige woningbouw of andere functies die afbreuk doen aan het open landschap;
- Deze locatie te borgen als onderdeel van de kwalitatief open landschapszones zoals benoemd in het LGDG;
- In het definitieve Programma LGDG vast te leggen dat het gebied ingezet wordt voor landschapsversterking, natuur, wateropgaven en recreatief medegebruik, in lijn met de landschapsstrategie.

Afsluitend

Ik hoop dat u deze zienswijze zorgvuldig betrekt bij de definitieve vaststelling van het Programma LGDG.

Inspraakreactie op het ontwerp-Programma LGDG

Graag blijf ik op de hoogte van de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke g[redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 32

Inspraakdocument - Alternatieve visie op de Pastoorslaan

Betreft: Zienswijze op het ontwerp Programma LGDG Duin- en Bollenstreek (juni 2025) Onderdeel: Paragraaf 4.2 - Aantrekkelijke woonregio / Pastoorslaan

Indiener: [redacted]
Datum: 20 juli 2025

Inleiding en context

Met dit document reageer ik op de (mogelijke) opname van de Pastoorslaan als locatie voor (grootschalige) woningbouw binnen het thema 'Aantrekkelijke woonregio' (paragraaf 4.2). Op basis van de landschapsstrategie, beleidsuitgangspunten en participatieresultaten, stel ik voor om de Pastoorslaan niet te bestemmen voor woningbouw, maar een alternatief toekomstperspectief te ontwikkelen dat aansluit bij de kernwaarden van het Programma LGDG.

Bezwaar tegen woningbouw aan de Pastoorslaan
De volgende overwegingen onderbouwen waarom woningbouw op deze locatie onwenselijk is:

1. Verlies van kwalitatieve openheid
2. Verrommeling van het landschap
3. Strijd met uitgangspunt "Water en bodem sturend"
4. Negatief effect op groenblauwe dooradering
5. Aantasting van recreatieve routes en landschapsbeleving
6. Strijd met participatieresultaten
7. Geen noodzaak: woningbouw elders al geclusterd

Alternatief perspectief voor de Pastoorslaan
Ik stel voor om voor de Pastoorslaan een alternatieve invulling te ontwikkelen die:

1. Landschapsversterkend werkt
2. Bollenteelt en biodiversiteit verbindt
3. Ecologische verbindingszone realiseert
4. Recreatief-representatief landschap creëert

Conclusie
De Pastoorslaan heeft alles in zich om een icoon te worden van een toekomstbestendige en biodiverse Duin- en Bollenstreek. Grootschalige woningbouw staat haaks op de waarden van het LGDG. Ik verzoek het college dan ook met klem om de Pastoorslaan:

- uit te sluiten van woningbouwontwikkelingen
- te positioneren als landschappelijk en ecologisch versterkings-gebied binnen de landschapsstrategie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 33

Datum: 20-07-2025
Onderwerp: Zienswijze op het Programma Gemeente Hillegom – Hoofdstukken 4.2 en 4.3 (betrekking Pastoorslaan)
Geacht college,
Hierbij leggen wij, [redacted]., wonend aan de [redacted] te [redacted] formeel onze zienswijze vast op het Programma van de gemeente Hillegom, specifiek hoofdstukken 4.2 en 4.3 waarin de plannen voor het gebied Pastoorslaan worden beschreven.
Hoewel het duidelijk is dat het hier om mogelijke opties gaat, ervaren wij grote onduidelijkheid over de exacte invulling en omvang van deze plannen. Dit maakt het lastig om een weloverwogen standpunt in te nemen. Wat wij wel willen benadrukken:

- Wij zijn nadrukkelijk tegen grootschalige woningbouw, hoogbouw en tijdelijke woningen in dit gebied. Het huidige open karakter en het typische bollenlandschap zijn waardevol en verdienen bescherming. Indien er woningen komen, moeten deze kleinschalig zijn en opgaan in het landschap, zodat ze het gebied juist verrijken en het karakter en de leefomgeving van Hillegom respecteren.
- De combinatie van wonen en bedrijvigheid binnen één gebied roept bij ons zorgen op over leefbaarheid, verkeersdrukte, bereikbaarheid en veiligheid. De combinatie van de geplande woningbouw en de uitbreiding van het bedrijventerrein aan beide zijden van pastoorslaan lijkt in verhouding te groot.
- De kaarten en plannen die tot nu toe zijn gepubliceerd zijn onduidelijk en geven onvoldoende inzicht. Dit bemoeilijkt voor ons als bewoners het goed beoordelen van de gevolgen en de plannen.
- Wij willen daarom nadrukkelijk betrokken worden bij het verdere proces en de uitwerking van deze plannen. Dit betekent dat wij tijdig geïnformeerd willen worden over alles wat betrekking heeft op de omgeving Pastoorslaan. Hierbij leggen wij formeel vast dat wij belanghebbenden zijn en eisen een volwaardige plek in het vervolgtraject. Waar nodig zullen wij gebruik maken van ons recht op bezwaar of beroep. **Wij behouden ons uitdrukkelijk het recht voor om, indien nodig, bezwaar te maken of in beroep te gaan tegen besluiten die ons woon- en leefklimaat beïnvloeden.**
- Daarnaast roepen wij de gemeente op om helderheid en transparantie te bieden in dit proces. Het gebrek aan een duidelijk en samenhangend plan en de onscherpe communicatie veroorzaken bij ons grote onzekerheid en zorgen.
- We begrijpen heel goed dat woningbouw nodig is, en we zijn dan ook niet per se tegen nieuwe woningen. Wat we niet begrijpen, is waarom braakliggende terreinen die al zijn aangewezen voor woningbouw niet eerst tot ontwikkeling worden gebracht of recht worden getrokken. DRAKA heeft bovendien aangegeven bereid te zijn om op termijn te verhuizen. Wat ons betreft is het DRAKA-terrein een veel logischere en duurzamere oplossing voor Hillegom.

Wij verzoeken u ons schriftelijk te bevestigen dat deze zienswijze is ontvangen en hoe deze meegenomen zal worden in het verdere besluitvormingsproces.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

ZIENSWIJZE 34

Ik ben van mening dat een geschikte woonlocatie het gebied tussen spoor en vaart is in plaats van de Pastoor slaan of de Zanderij .

[redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 35

Inspraakreactie op het ontwerp-Programma LGDG
Indiener: [redacted]
Datum: 23 juli 2025
Onderwerp: Reactie op ontwerp Programma LGDG - Behoud open landschap bij de Pastoorslaan

Geacht college,

Langs deze weg dien ik een zienswijze in op het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG), zoals dat ter inzage is gelegd.

Mijn reactie betreft specifiek het gebied rond de Pastoorslaan, dat in de huidige opzet mogelijk in beeld is voor (grootschalige) woningbouw of andere ruimtelijke claims. Ik verzoek u met klem dit gebied niet te
bestemmen voor woningbouw, en in plaats daarvan te behouden als waardevol onderdeel van het open (cultuur)landschap van de Duin- en Bollenstreek.

Grondslagen van mijn zienswijze

1. Behoud open landschap

De Pastoorslaan ligt in een overgangszone tussen de dorpsrand en het karakteristieke open landschap. Het Programma LGDG onderstreept zelf in hoofdstuk 3.2 het belang van het openhouden van het cultuurlandschap en het tegengaan van verrommeling. Woningbouw in dit gebied zou in strijd zijn met dit leidende principe.

2. Water en bodem sturend

Zoals ook in het Programma beschreven (3.4), spelen waterbeschikbaarheid en verzilting in de binnenduinrand een steeds grotere rol. Bebouwing op deze locatie maakt adaptieve maatregelen moeilijker en staat haaks op het uitgangspunt "water en bodem sturend". Het gebied zou eerder ingezet moeten worden voor waterberging en natuurontwikkeling.

3. Groenblauwe dooradering

De Pastoorslaan kan, als groene bufferzone, bijdragen aan het netwerk van groenblauwe verbindingen zoals beoogd in het Programma (3.6). Dit versterkt biodiversiteit en biedt mogelijkheden voor zachte recreatie, passend bij het kleinschalige landschap.

4. Alternatieven voor woningbouw

Volgens het LGDG (Wenkend Perspectief, 2.5) wordt woningbouw primair gerealiseerd binnen de dorpen door inbreiding, en na 2030 geconcentreerd rond Katwijk. Deze lijn ondersteun ik. Het aanwijzen van
Pastoorslaan als ontwikkellocatie is dus niet noodzakelijk én ongewenst vanuit ruimtelijke kwaliteit.

Verzoek

Op basis van bovenstaande argumenten verzoek ik u:

- De omgeving van de Pastoorslaan expliciet uit te sluiten van grootschalige woningbouw of andere functies
die afbreuk doen aan het open landschap;
- Deze locatie te borgen als onderdeel van de kwalitatief open landschapszones zoals benoemd in het LGDG;
- In het definitieve Programma LGDG vast te leggen dat het gebied ingezet wordt voor landschapsversterking, natuur, wateropgaven en recreatief medegebruik, in lijn met de landschapsstrategie.

Afsluitend
Ik hoop dat u deze zienswijze zorgvuldig betrekt bij de definitieve vaststelling van het Programma LGDG.

Graag blijf ik op de hoogte van de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet

[redacted]

Inspraakreactie op het ontwerp-Programma LGDG

ZIENSWIJZE 36

Indiener: [Naam, adres, woonplaats] [redacted]

Datum: [Invuldatum] 22-07-2025

Onderwerp: Reactie op ontwerp Programma LGDG - Behoud open landschap bij de Pastoorslaan

Geacht college,

Langs deze weg dien ik een zienswijze in op het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG), zoals dat ter inzage is gelegd.

Mijn reactie betreft specifiek het gebied rond de Pastoorslaan, dat in de huidige opzet mogelijk in beeld is voor (grootschalige) woningbouw of andere ruimtelijke claims. Ik verzoek u met klem dit gebied niet te bestemmen voor woningbouw, en in plaats daarvan te behouden als waardevol onderdeel van het open (cultuur)landschap van de Duin- en Bollenstreek.

Grondslagen van mijn zienswijze

1. Behoud open landschap

De Pastoorslaan ligt in een overgangszone tussen de dorpsrand en het karakteristieke open landschap. Het Programma LGDG onderstreept zelf in hoofdstuk 3.2 het belang van het openhouden van het cultuurlandschap en het tegengaan van verrommeling. Woningbouw in dit gebied zou in strijd zijn met dit leidende principe.

2. Water en bodem sturend

Zoals ook in het Programma beschreven (3.4), spelen waterbeschikbaarheid en verzilting in de binnenduinrand een steeds grotere rol. Bebouwing op deze locatie maakt adaptieve maatregelen moeilijker

en staat haaks op het uitgangspunt "water en bodem sturend". Het gebied zou eerder ingezet moeten worden voor waterberging en natuurontwikkeling.

3. Groenblauwe dooradering

De Pastoorslaan kan, als groene bufferzone, bijdragen aan het netwerk van groenblauwe verbindingen zoals beoogd in het Programma (3.6). Dit versterkt biodiversiteit en biedt mogelijkheden voor zachte recreatie, passend bij het kleinschalige landschap.

4. Alternatieven voor woningbouw

Volgens het LGDG (Wenkend Perspectief, 2.5) wordt woningbouw primair gerealiseerd binnen de dorpen door inbreiding, en na 2030 geconcentreerd rond Katwijk. Deze lijn ondersteun ik. Het aanwijzen van Pastoorslaan als ontwikkellocatie is dus niet noodzakelijk én ongewenst vanuit ruimtelijke kwaliteit.

Verzoek

Op basis van bovenstaande argumenten verzoek ik u:

- De omgeving van de Pastoorslaan expliciet uit te sluiten van grootschalige woningbouw of andere functies die afbreuk doen aan het open landschap;
- Deze locatie te borgen als onderdeel van de kwalitatief open landschapszones zoals benoemd in het LGDG;
- In het definitieve Programma LGDG vast te leggen dat het gebied ingezet wordt voor landschapsversterking, natuur, wateropgaven en recreatief medegebruik, in lijn met de landschapsstrategie.

Afsluitend

Ik hoop dat u deze zienswijze zorgvuldig betrekt bij de definitieve vaststelling van het Programma LGDG.

Graag blijf ik op de hoogte van de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet,

[Naam en handtekening] [redacted]

[Adres en e-mailadres] [redacted]

ZIENSWIJZE 37

Goedemiddag,

Ik heb een aantal vragen over het plan, vooral gerelateerd aan de plannen voor Hillegom:

Woningbouw op de Zanderij, Hillegom

* Is het de bedoeling dat alle bollengrond tussen de Stationsweg, Wilhelminalaan en 2e Loosterweg gebruikt wordt voor woningbouw?
* Welke andere locaties voor woningbouw zijn overwogen (in Hillegom) en waarom zijn deze afgevallen?
* Is gesproken met (potentiële) ontwikkelaars om aantrekkelijkheid van dit perceel te bevestigen?
* In hoeverre is (integraal) gekeken naar bereikbaarheid en voorzieningen van nieuwe woningen op de Zanderij. Denk hierbij aan voetgangers, fietsers maar vooral autoverkeer. Ook naar capaciteit op de nuts netwerken [drinkwater, (hemel)waterafvoer, stroom etc.], impact op waterhuishouding, natuur (compensatie) etc.

* Gezien de (zeer) beperkte capaciteit van de direct omliggende wegen (de Stationsweg, Wilhelminalaan en 2e Loosterweg welke aanvullende werkzaamheden zijn voorzien om woningbouw op de Zanderij mogelijk te maken
* Welke afhankelijkheden worden meegenomen mbt verbeteringen van de ontsluiting van Hillegom (bijv. doortrekken N207); dwz dat de woningbouw alleen kan plaatsvinden als de wegaanpassingen hebben plaatsgevonden?
* Naast het doortrekken van de N207 wordt ook gesproken over het uitbreiden van Station Hillegom tot een regionale HUB; wat wordt hiermee bedoeld en door welke partij (partijen) wordt dit plan verder uitgewerkt?
* Wat is het tijdlijn voor verdere uitwerking van het Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport, en vooral de beoogde realisatie van deze plannen?

Ik kijk uit naar reactie op deze vragen, en het meenemen van de bijbehordende zorgen.

Kind regards,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 38

Geacht college,

Onderstaand dienen wij onze zienswijze in naar aanleiding van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en bollenstreek (LGDG).
Onze reactie is gericht op de Pastoorslaan, dat ook genoemd wordt in de mogelijke opzet voor woningbouw of andere claims van dienaard. Wij verzoeken u vriendelijk doch met klem dit gebied niet te bestemmen voor woningbouw. Dit gebied dient behouden te blijven als onderdeel van het open (cultuur) landschap van Duin- en Bollenstreek.
Buiten het behoud van open landschap speelt waterbeschikbaarheid en verzilting in de binnenduinrand een steeds grotere rol. Bebouwing op deze grond zou haaks staan op het standpunt "water en bodem sturend".
Verder dient opgemerkt te worden dat er binnenstedelijk weldegelijk nog ruimte is voor woningbouw. Echter projecten blijven te lang liggen en worden telkens afgeschoven op projectontwikkelaars en of rentabiliteit. Enkele voorbeelden van projecten die binnenstedelijk al geruime tijd lopen zijn; **Het Java terrein** ligt al meer dan 5 jaar stil. **Bouw Jozefkerk;** een doorn in het oog van alle Hillegommers. Project ligt al meer dan 6 jaar stil. **Project Hoofstraat/Henri Dunantplein Zuid** is tenenkrommend. **Locatie Hangkous** ligt al jaren braak. Tenslotte **Draka terrein** wanneer hier snel doorgepakt wordt zou hier een complete wijk binnen 5-10 jaar gerealiseerd kunnen worden.
Ons verzoek is op basis van bovengenoemde argumenten de omgeving Pastoorslaan expliciet uit te sluiten van woningbouw of andere functies die afbreuk doen aan het open landschap en het onderdeel te maken van de kwalitatieve open landschap zones zoals benoemd in het LGDG.
Verder zouden wij het op prijs stellen tijdig geïnformeerd te worden over verdere besluitvorming in deze.
Met vriendelijke groeten,

ZIENSWIJZE 39

Zienswijze betreffende de ontwikkeling van woningbouw op locatie Pastoorslaan-Zuid te Hillegom

Geachte leden van de gemeenteraad van Hillegom,

Met deze zienswijze reageer ik op het voorstel om het fraai open gebied aan de Pastoorslaan te reserveren voor woningbouwontwikkeling. Als bezorgde inwoner van de regio wil ik met klem bezwaar maken tegen deze plannen, die ingaan tegen het eigen beleid van de gemeente Hillegom en belangrijke regionale en nationale ontwikkelingen.

Behoud van waardevol bollenlandschap

Het betreffende gebied vormt onderdeel van het iconische open bollenlandschap dat de identiteit van de Duin- en Bollenstreek bepaalt. De ISG-evaluatie toont aan dat **met name de doelen rondom behoud bollengrond en openheid van het landschap** breed worden gedeeld in andere programma's en beleid. Het opofferen van dit waardevolle landschap voor woningbouw gaat rechtstreeks in tegen deze regionale ambities.

Bovendien wordt in de gemeentelijke documenten erkend dat **voor het bouwen op bollengrond (zoals de reservelocatie Pastoorslaan-Zuid) vooraf afstemming en nadere afspraken gemaakt moeten worden met de Greenportgemeenten Duin- en Bollenstreek, de Provincie Zuid-Holland en de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij**.

Alternatieve locaties beschikbaar

Het document toont aan dat er alternatieve locaties zijn, zoals **Hillegom-Zanderij tussen station Hillegom, Stationsweg en Wilhelminalaan**, die vanwege de ligging dichtbij openbaar vervoer en het centrum een **logische locatie voor woningbouw** vormen. Deze locatie **vormt geen essentieel onderdeel van het open en aaneengesloten bollenlandschap** omdat het aan alle kanten wordt omsloten door woningen.

Tegenstrijdigheden met eerdere communicatie over "De Witte Tulp"

Bij de oorspronkelijke presentatie van het project "De Witte Tulp" werd nadrukkelijk gesteld dat **"door de ligging in de nabijheid van het NS-station en de sloop van de bestaande bedrijfsmatige bebouwingen de beoogde ontwikkeling tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit die passend is in de omgeving"** zou leiden. Dit project werd gepresenteerd als een **binnenstedelijke herontwikkeling** van voormalige bedrijfsterreinen (transportbedrijf) aan de 1e Loosterweg.

Het is opmerkelijk dat de gemeente nu, ondanks het succes van dit type **binnenstedelijke transformatie**, de koers verlaat en overgaat tot het aansnijden van waardevol open bollenlandschap aan de Pastoorslaan. Dit staat haaks op de eigen filosofie die werd gehanteerd bij "De Witte Tulp", waarbij juist werd benadrukt dat **de sloop van bestaande bedrijfsmatige bebouwingen** en **de nabijheid van infrastructuur** (NS-station) de ontwikkeling rechtvaardigden.

De Pastoorslaan-locatie mist deze rechtvaardigende factoren: er is geen sprake van hergebruik van bestaande

bedrijfsterreinen, geen verbetering door sloop van storende bebouwing, en de locatie ligt verder van het station dan "De Witte Tulp". Dit toont een **inconsistente benadering** waarbij bij het ene project de nadruk ligt op

hergebruik en ruimtelijke kwaliteitsverbetering, terwijl bij het andere project waardevol open landschap wordt opgeofferd zonder vergelijkbare rechtvaardiging.

Conclusie en verzoek

Op basis van bovenstaande argumenten verzoek ik de gemeenteraad met klem om:

1. **Af te zien van de ontwikkeling van Pastoorslaan-Zuid** en het gebied te behouden als waardevol open landschap
2. **Prioriteit te geven aan binnenstedelijke ontwikkeling** conform het eigen beleid
3. **Alternatieve locaties zoals Hillegom-Zanderij verder te onderzoeken** die beter passen bij de ruimtelijke kwaliteiten en duurzaamheidsambities
4. **De regionale afstemming serieus ter hand te nemen** voordat definitieve besluiten worden genomen over bouwlocaties op bollengrond

Het behoud van het open karakter van de Pastoorslaan is niet alleen belangrijk voor de huidige inwoners, maar ook voor toekomstige generaties die recht hebben op het behoud van dit unieke landschap dat de identiteit van onze regio bepaalt.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 40

Behoud open bollengrond Pastoorslaan / Zanderijen Hillegom
Geacht college,
Langs deze weg dien ik een zienswijze in op het ter inzage gelegde ontwerp van het *Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG)*. Mijn reactie richt zich met name op het gebied Pastoorslaan / de Zanderijen in Hillegom. Ik verzoek u dit gebied expliciet uit te sluiten van grootschalige woningbouw en andere functies die het open bollencultuur landschap aantasten, en het in het definitieve Programma te borgen voor bollenteelt, landschapsversterking, water- & natuur opgaven en extensieve recreatie.

Kernpunten
1. Vitale Greenport & emissieloze bollenteelt
Het LGDG bevestigt dat het areaal bollengrond behouden blijft en dat functiewijziging alleen is toegestaan bij volwaardige compensatie elders. Daarbij streeft de regio naar emissieloze bollenteelt per 2030 en het opruimen van verrommelde opstallen. Het inzetten van hoogwaardige bollengrond aan de Pastoorslaan voor bebouwing staat haaks op deze doelen. Kies voor behoud en innovatie van de teelt op locatie én voor sanering/vernieuwing van bestaande bedrijfsbebouwing waar nodig.
2. Woningbouw: eerst binnenstedelijk, spaar de open gebieden
Volgens het programma wordt de woningvraag primair binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen opgevangen; buitengebied-inzet is beperkt (max. ca. 50 ha Greenportwoningen, minimaal 65% betaalbaar) en nadrukkelijk niet in de meest open landschappelijke zones. De Pastoorslaan/Zanderijen behoren juist tot die kernkwaliteiten van openheid en zichtlijnen tussen dorp en bollenvelden. Bovendien zijn er aanzienlijke binnenstedelijke en transformatielocaties voorhanden; benut deze voordat eersteklas bollengrond onomkeerbaar verloren gaat (Ladder voor duurzame verstedelijking).
3. Water & bodem sturend – klimaatadaptatie
De binnenduinrand kampt afwisselend met droogte, verzilting en wateroverlast. Het LGDG zet in op gezamenlijke onderzoeken en maatregelen voor voldoende zoet water van hoge kwaliteit voor landbouw, natuur en drinkwater. Open grond bij de Pastoorslaan kan bijdragen aan waterberging, infiltratie en een robuuste zoetwaterstrategie; verharding door woningbouw bemoeilijkt adaptieve oplossingen.
4. Groenblauwe dooradering, biodiversiteit & recreatie kwaliteit
Het programma kiest voor kwaliteitsverbetering in plaats van grootschalige toeristische uitbreidingen: betere wandel- en fietsroutes, picknickplekken, spreiding bezoekers, vergroening van bermen en landschappelijke structuren. Door het gebied Pastoorslaan in te zetten als groene buffer met paden langs waterlopen versterken we biodiversiteit, erfgoedbeleving van de bloembollencultuur en recreatieve kwaliteit zonder massaliteit.
5. Cultuurhistorische waarde & Pact van Teylingen
De Zanderijen maken deel uit van het unieke historische ensemble van de Hillegomse Stationsweg met achterliggende bollenvelden; dit type binnenduinrand landschap is wereldwijd zeldzaam. Sinds het Pact van Teylingen (1996) wordt eerste klas bollengrond, waaronder de zanderijen, beschermd om het einde van de Bollenstreek te voorkomen. Deze erfgoedwaarde vraagt om bestendiging, niet om bebouwing.
6. Realistische woningbehoefte & regionale afstemming
De doorvertaalde rijksopgave voor Hillegom ligt lager dan het aantal reeds geprogrammeerde woningen tot 2030; prognoses en wachtlijsten vragen kritische actualisatie (onder meer uitsplitsing actieve zoekers, leeftijdscohorten, verhuisbewegingen). Daarnaast worden in omliggende gemeenten zoals Haarlemmermeer substantiële aantallen woningen toegevoegd; regionale samenwerking kan de piekdruk verminderen. Transformeren/splitsen bestaande woningen (bijvoorbeeld in Elsbroek) biedt extra betaalbare capaciteit zonder nieuw beslag op land.
7. Bereikbaarheid, verkeersveiligheid & stikstof/natuur
De huidige infrastructuur (o.a. Leidsestraat) kent al knelpunten; nieuwe grootschalige bouwlocaties vereisen zware ontsluitingsinvesteringen die onzeker zijn. Nabijheid van Natura 2000-gebied Kennemerland-Zuid vraagt bovendien om aantoonbare reductie van stikstofdepositie; extra verkeer en bouw emissies vergroten risico's.

Verzoek
Ik verzoek u in het definitieve Programma LGDG:
1. Pastoorslaan/Zanderijen expliciet aan te wijzen als te behouden open bollengebied (geen grootschalige woningbouw).
2. Eventuele kleinschalige ontwikkelingen alleen toe te staan bij aantoonbare agrarische noodzaak, landschappelijke inpassing en volledige compensatie van bollengrond.

3. Het gebied te benutten voor emissieloze bollenteelt, water- en natuurmaatregelen, groenblauwe verbindingen en zachte recreatie (wandel-/fietspaden).
4. Eerst de volledige binnenstedelijke en transformatieruimte te benutten en de woningbehoefte objectief te herijken (Ladder duurzame verstedelijking; provinciale 3-ha-regel).
5. Een integrale toets op verkeer, stikstof en klimaatadaptatie uit te voeren alvorens ruimtelijke claims te honoreren.

Graag word ik op de hoogte gehouden van de verdere procedure en ontvang ik een ontvangstbevestiging van deze zienswijze.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 41

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Hillegom / Regio Holland Rijnland
Datum:22 juli 2025
Naam: [redacted] namens Mts. Zeestraten
Adres: Leidsestraat 185, 2182 DM Hillegom
E-mail : info@atzeestraten.nl

Geacht college,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

---

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties en infrastructurele ingrepen en heroverwegingen van peilbesluiten lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

De dubbele rol van bureau Kuiper Compagnons — dat zowel de regionale PLGDG als de lokale omgevingsvisie Hillegom opstelde, met sterke inhoudelijke en visuele overlap — roept ernstige twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces. De uitkomsten lijken vooraf bepaald, wat afbreuk doet aan de democratische legitimiteit en het vertrouwen in de overheid.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van bureau Kuiper Compagnons;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

---

2. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op woningbouw en infrastructuur

Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw en nieuwe infrastructuur, met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen tientallen hectares waardevolle bollengrond en versnipperen het agrarische kerngebied van de Duin- en Bollenstreek.

De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.

Wij vragen u:

- Waarom wordt geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen? De woningbehoefte kan tot 2040 binnenstedelijk worden opgelost.
- Op basis waarvan is de behoefte aan 50 hectare zoekgebied in Hillegom vastgesteld?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Herziening van de woningbouwlocaties en stop op het benoemen van zoekgebieden tot een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader is vastgesteld;
- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.

---

3. Onvoldoende onderbouwing van de mobiliteitsmaatregelen

De voorgestelde verbindingsweg tussen de N207 en N206 (met aftakking naar station Hillegom) ontbeert een duidelijke noodzaak en tast waardevolle bollengrond aan. Zelfs in drukke periodes, zoals tijdens het Keukenhofseizoen, is van structurele verkeersopstoppingen geen sprake geweest. De weg lijkt eerder een randvoorwaarde te scheppen voor woningbouw dan een oplossing te bieden voor een daadwerkelijk probleem.

Wij vragen:

- Welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?
- Is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?
- Waarom wordt geen gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor landschap en cultuurhistorie?

Oproep:

- Stop met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn;

- Onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208.
- Wees transparant over de status van het besluitvormingsproces: intentie, reservering of reeds vastgesteld besluit?

---

4. Onvoldoende aandacht voor leefbaarheid, landbouw en economische impact

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd. Tegelijkertijd ontbreken antwoorden op cruciale vragen over waar bijvoorbeeld arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe de water- en bodemkwaliteit wordt beschermd.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?
- Hoe wordt de bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?

---

5. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw, infrastructuur of waterberging creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 42

Aan:
de colleges van B&W van de gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk.

de gemeenteraden van de gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk.

Hillegom, 18 juli 2025
[redacted]

Geachte colleges en overige bestuurders, ambtelijke ondersteuners en programmamedewerkers,

Ik heb uw Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport met veel belangstelling gelezen. Met heel veel wat daarin genoemd wordt ben ik het eens. Dat wil ik hierbij benadrukken. Het is goed om de toekomst van de streek tegen het licht te houden en te bekijken welke keuzes verstandig zijn voor onze nog steeds boeiende Bollenstreek.

Ik beperk me hieronder tot een aantal zaken waaraan ik veel waarde hecht en waar ik het met de voorstellen erg oneens ben.

U laat in het programma weten dat u de streek interessant wilt houden voor bewoners en bezoekers. Dit rapport bevat echter opnieuw plannen voor de bouw van veel woningen, daarbij helaas ook op bollengrond. Als we de bebouwde oppervlakte van de Bollenstreek na 1945 in een grafiek zouden uitzetten en de dan ontstane lijn doortrekken, ben ik ervan overtuigd dat we afstevenen op een grote mate van verstedelijking. Ik ben van mening dat de meeste bewoners van onze streek deze ontwikkeling niet willen. Deze ontwikkeling vormt tegelijkertijd een steeds grotere bedreiging voor de teelt waaraan onze streek zijn naam ontleent. Dat vind ik ongewenst.

In mijn woonplaats Hillegom ben ik erg geschrokken van de woningbouwplannen voor het gebied tussen de Pastoorslaan en de Wilhelminalaan. Voor zover ik weet hebben de meeste politieke partijen van Hillegom zich altijd gekeerd tegen uitbreiding van woningen op bollengrond. Vanwaar deze forse ommezwaai in dit programma? In Hillegom, gesitueerd aan de noordkant van de Bollenstreek, dicht bij de regio's Haarlem en Amsterdam, constateer ik zelf dat veel woningen betrokken worden door inwoners uit Noord Holland. Is er een inzicht te geven hoeveel van de vele in Hillegom gerealiseerde woningen terechtkomen bij niet-streekbewoners? Ook voor bestaande woningen?

De genoemde bollengronden zijn gelegen in het hart van de afgegraven oudste (oostelijke) strandwal, bestaan daarmee uit grofkorrelig zand, met een tot forse diepte ongestoord zandprofiel. Hierdoor is sprake van een bijzonder goede afwatering en

toestroom van water vanuit de zanderijsloten. Deze gronden behoren daardoor tot de beste van de Bollensteek, zijn ook van veel betere kwaliteit dan de zandgronden uit het noordelijke bollengebied en zijn bijzonder geschikt voor de moderne bollenteelt.

Als we de bollen- bolbloemen- en plantentelers in onze streek willen helpen de doelstelling te bereiken wat betreft het terugdringen van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen, dan is ruime vruchtwisseling een onmisbaar middel. Deze vruchtwisseling, waarbij een bepaald gewas minder vaak op dezelfde grond wordt geteeld, betekent minder risico op ziekten, maar daarvoor is nu eenmaal veel (bollen)grond nodig. Een teruggang van de beschikbare bollengronden kan inhouden dat de in verhouding al geslonken positie van de bollenteelt in onze streek onder een drempelwaarde komt. Tal van belangrijke bollen(handels-)bedrijven, bollenorganisaties e.d. zouden hierdoor uiteindelijk uit onze streek kunnen verdwijnen.

Het gebied De Zanderij is al een kleine twee eeuwen geleden (!) als een van de vroegste grote zanderijen afgegraven door Jan Six ll, toenmalig ambachtsheer van Hillegom. Deze zanderij is vanuit het oogpunt van de historie, maar ook landschappelijk nog steeds buitengewoon interessant. De kaarsrechte, voor die tijd en nu nog steeds zeer lange kavels tussen brede zanderijsloten zijn onveranderd geschikt voor de bollenteelt. Op de kaarten van de bijlages kunt u de ligging van de oudste strandwal, alsmede De Zanderij duidelijk zien liggen.

Deze historische, maar tegelijkertijd moderne zanderij is dermate interessant dat je er wel een boek over kunt schrijven. Dat heb ik dan ook maar gedaan: *De Zanderij van Six, een deftig stukje Bollenstreek in Hillegom.* Als u over dit gebied een stem gaat hebben, vind ik dat u het eigenlijk vooraf zou moeten lezen. Het is recent verschenen (eind 2024) en verkrijgbaar bij De Readshop te Hillegom (u kunt het anders ook bij mij komen lenen).

In uw programma stelt u ten onrechte dat De Zanderij "*geen essentieel onderdeel is van het open en aaneengesloten bollenlandschap*". Maar als u naar moderne kaarten kijkt zult u kunnen vaststellen dat tussen de nog onafgegraven delen van de oudste strandwal met in het zuiden de Keukenhof te Lisse en het Lokhorsterduin in het noorden van Hillegom nog steeds sprake is van een aaneengesloten bollenlandschap, slechts doorsneden door lintbebouwing langs een aantal wegen, o.a. van de Stationsweg en de Wilhelminalaan.

Er zijn ook nog volop zichtlijnen op de velden van de Zanderij en het gebied is zeker niet, zoals gesteld wordt in het programma *"aan alle kanten omsloten door woningen"*. Komende vanaf De Zilk is er een prachtig zicht op De Zanderij en vanaf het station zijn er nog steeds prachtige zichtlijnen vanaf de Loosterwegen. Is het u bekend dat er, vooral in het bollenseizoen, grote groepen fietsers en wandelaars vanaf het station van Hillegom de streek komen bewonderen? Of zich vandaar naar de Keukenhof begeven? Vanaf dit station zien ze dichtbij, zowel in noordelijke als zuidelijk richting bollenvelden. Als de

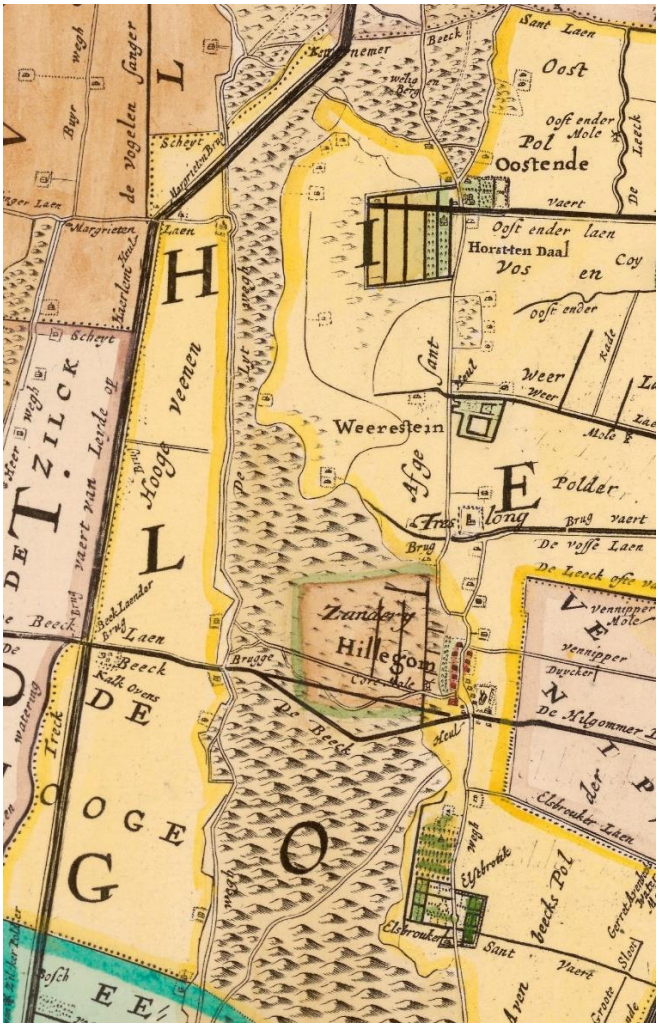
plannen van dit programma worden uitgevoerd betekent dit voor deze bezoekers een verwelkoming in een bebouwde omgeving.

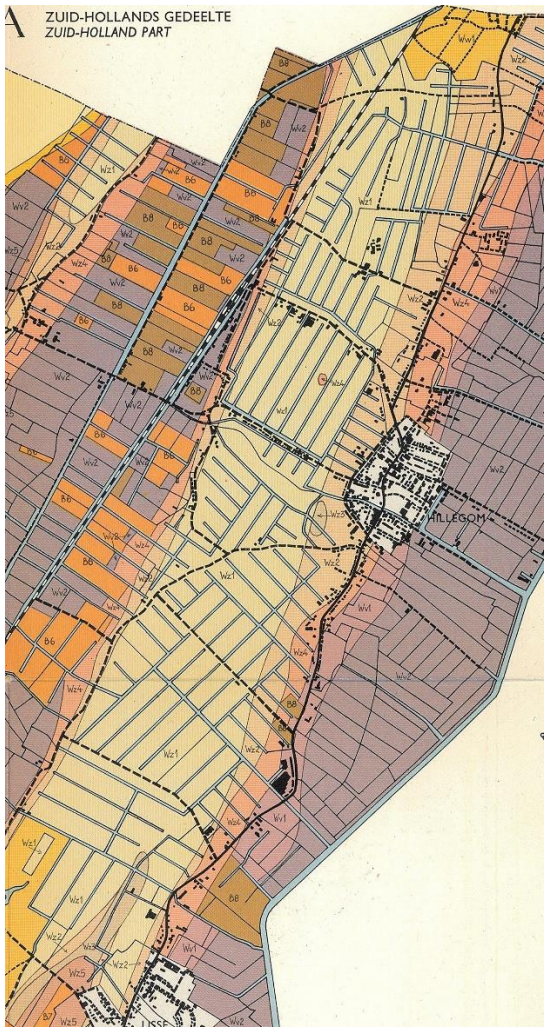
Nog even over een niet erg belicht onderdeel van de bollenvelden, hier ook weer toegespitst op het gebied De Zanderij (van Six), maar ongetwijfeld ook geldend voor andere delen van de Bollenstreek: de natuur. Hoewel zeer de moeite waard, gaat het wat ver om hier uitgebreid op de hele flora en fauna van het gebied De Zanderij in te gaan. Maar het is zeker ook wat betreft de natuur interessant en de moeite waard om het te behouden.

Ik beperk me hier daarom alleen maar even tot de vogels. Op de bollenpercelen, maar vooral in en nabij de brede zanderijsloten komen heel veel soorten vogels voor. Ik noem er in mijn boek ook een aantal. Regelmatig te zien zijn o.a. futen, aalscholvers, meerkoeten, zwanen, diverse soorten ganzen, eenden (ook de bergeend, kuifeend en slobeend), buizerds, kieviten, scholeksters, blauwe en witte reigers, meerdere soorten meeuwen, het visdiefje, veldleeuweriken, zwanen en het redelijk zeldzame ijsvogeltje (pas weer meerdere keren gezien; er moeten daar in de slootkanten nesten zijn). Ik heb nog speciaal de laatste weken ‘s avonds een aantal uren een vogelgeluidenapp aangezet. Er kwamen toen nog flink wat soorten bij (ook vanwege de mooie bosschages rond het gebied): gierzwaluw, boerenzwaluw, kleine plevier, zwartkop, tjiftjaf, houtduif, turkse tortel, witte kwikstaart, putter, koolmees, pimpelmees, heggemus, huismus, gekraagde roodstaart, groenling, zanglijster, merel, boompieper, roodborst, winterkoning, bruine kiekendief, boomvalk en de redelijk zeldzame slechtvalk. Ik zal er vast nog veel gemist hebben. Zij zullen zelf geen zienswijze kunnen indienen.

Samengevat: Houdt de nog aanwezige bollengrond in ere. Vanwege de bollenteelt, maar ook vanwege de rijke historie, het landschap, de natuur en de bewoners en bezoekers van onze streek. Zeker handen af van De Zanderij van Six. Houd de Bollenstreek open, zodat de Bollenstreek Bollenstreek kan blijven.

[redacted]

Bijlages bij zienswijze [redacted] over Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport.

Links een uitsnede van een kaart uit 1747 van het Hoogheemraadschap van Rijnland met de historische eerste grote zanderij (van Jan Six II) in wording als onderdeel van de oudste strandwal bij Hillegom.

Rechts uitsnede van een bodemkaart uit 1952 van K. van der Meer. Met de afgegraven duinen van de oudste strandwal en het unieke patroon van zanderijsloten tussen het onafgegraven Lokhorsterduin in het noorden van Hillegom en De Keukenhof te Lisse in het zuiden. Ten westen van Hillegom zijn de zeer lange rechte percelen van De Zanderij van Six te zien.

[redacted]

ZIENSWIJZE 43

Aan het Colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten
Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen
Verzonden via: programmaLGDG@hltsamen.nl
c.c. De Gemeenteraad van Hillegom

Hillegom, 22 juli 2025

Betreft: Zienswijze Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport

Geacht college, geachte raadsleden,

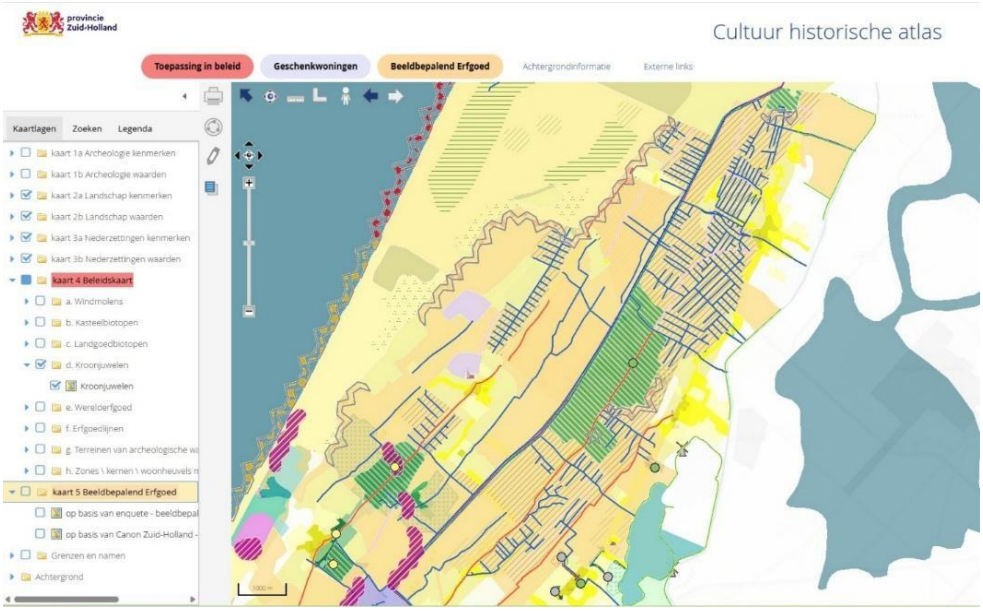
Ik zet mij al vele decennia in voor het cultuurhistorisch landschap en erfgoed van de Duin- en Bollenstreek en voor Hillegom in het bijzonder. Daarom heb ik de totstandkoming van het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) als opvolger van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport (ISG), met interesse gevolgd en heb ik actief deelgenomen aan het participatietraject.
Ik ben enorm geschrokken van de inhoud van het ontwerp PLGDG, dat voor Hillegom verstrekkende gevolgen heeft. Dit regionale programma maakt het mogelijk dat maar liefst vier zanderijgebieden in Hillegom worden opgeofferd voor woningbouw, bedrijventerreinen of verkeerswegen. Dit heeft een enorme verstedelijking tot gevolg, waardoor de identiteit en leefbaarheid van Hillegom en de Bollenstreek gevaar lopen. Hierbij stuur ik u mijn zienswijze om u op deze gevaren te wijzen.

Landschap en cultuurhistorie
In het PLGDG wordt meer aandacht besteed aan de bodem en het landschap als bepalende factoren bij ruimtelijke ontwikkeling dan in de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport (ISG). Daardoor biedt het PLGDG zeker kansen voor behoud van landschappelijke en cultuurhistorische waarden en voor een kwaliteitsverbetering van het landschap.
Maar dan moeten die kansen wel echt benut worden! In het PLGDG staat dat de digitale Cultuurhistorische Atlas Duin- en Bollenstreek en de provinciale en lokale waardenkaarten, die in samenspraak met het CultuurHistorisch Genootschap en lokale erfgoedorganisaties zijn ontwikkeld, een inspiratiebron moeten vormen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Met de gemeenten zijn hierover ook afspraken gemaakt, maar in werkelijkheid worden deze bronnen van kennis nog te vaak vergeten of genegeerd.
Ik mis in het PLGDG ook het "Voorstel Bescherming cultuurhistorische waarden in de gemeente Hillegom", dat al in 2022 door de Erfgoedcommissie HLT, het CHG en Stichting Vrienden van Oud Hillegom is aangeboden aan de gemeente Hillegom. Daarin staan concrete voorstellen voor het aanwijzen van beschermde landschappen (o.a. Hillegommerbeek-Veenenburg) die in het PLGDG een plek zouden moeten hebben, maar hierin helaas ontbreken. Een gemiste kans!

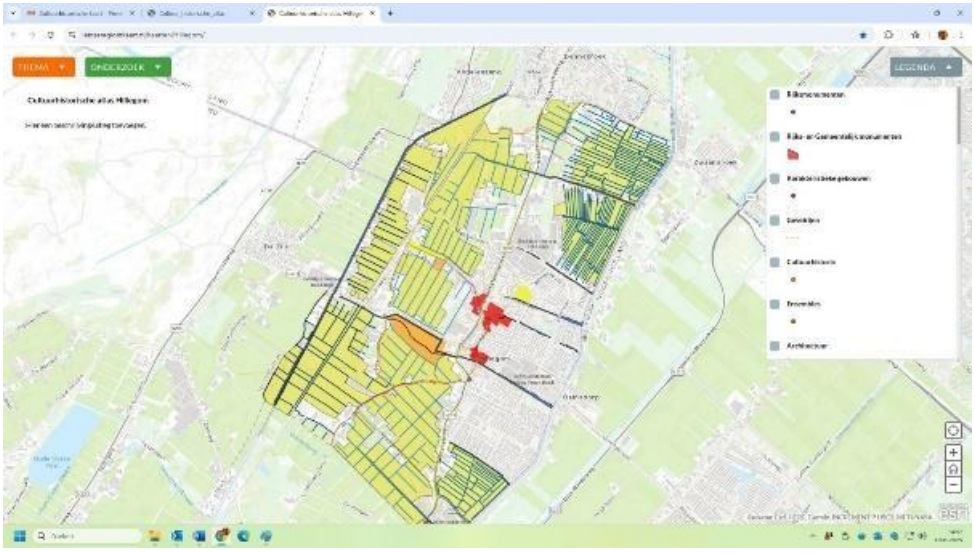
Het zanderijenlandschap is beschermd
Hillegom beschikt over een uniek landschap: het zanderijenlandschap op de meest oostelijke strandwal (binnenduin). Die ligt tussen de N208 en de Loosterwegen en strekt zich op Hillegoms grondgebied uit van het Lokhorsterduin in het noorden tot het Keukenhofbos in het zuiden. Deze strandwal is in de loop der eeuwen vrijwel helemaal afgegraven voor de zandwinning en de bloembollenteelt. Op deze strandwal

liggen de oudste bollengronden van de Bollenstreek, die cultuurhistorisch en landschappelijk het meest waardevol zijn.

Cultuurhistorische Waardenkaarten
Dit zanderijengebied is een beschermd landschap. De Provincie Zuid-Holland heeft het decennia geleden al opgenomen in de provinciale cultuurhistorische waardenkaart. De gemeente Hillegom heeft in 2023 zelf een cultuurhistorische waardenkaart gemaakt, als onderdeel van de Omgevingsvisie (zie onderstaande kaarten).
Op beide waardenkaarten zijn alle zanderijen in Hillegom, met hun kenmerkende zandslotenpatroon, bollenvelden en hoge duinwegen aangegeven als landschap van hoge cultuurhistorische waarde. De wegen tussen de zanderijen, met name de Stationsweg, Veenenburgerlaan en Loosterweg en de karakteristieke lintbebouwing daarlangs, hebben een hoge cultuurhistorische waarde als nederzetting.
Zowel de Provinciale als de Gemeentelijke Waardenkaart zijn geldende beleidsinstrumenten, waarmee rekening moet worden gehouden bij de ruimtelijke ordening. De in het PLGDG genoemde bouwlocaties en plannen voor infrastructuur zijn in tegenspraak met deze beide waardenkaarten.

Cultuurhistorische Waardenkaart Provincie Zuid-Holland: https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/erfgoed-en-cultuur/cultuurhistorische-kaart

Cultuurhistorische Waardenkaart Gemeente Hillegom: www.leidseregioinkaart.nl/kaarten/Hillegom/

Selectief gebruik van begrip kwalitatieve openheid
In het PLGDG worden criteria genoemd waarmee de verschillende landschappen met elkaar worden vergeleken. Zo wordt op pagina 57 van het PLGDG het begrip "kwalitatieve openheid" als nieuw criterium ingevoerd. Dit wordt vervolgens gebruikt om de bewering te staven dat "de Zanderij tussen Stationsweg en Wilhelminalaan geen essentieel onderdeel vormt van het open en aaneengesloten bollenlandschap, omdat dit gebied aan alle kanten wordt omsloten door woningen."
Deze woningen betreffen echter de karakteristieke lintbebouwing, die onderdeel is van het zanderijenlandschap. De Zanderij is grotendeels een open bollengebied op eersteklas bollengrond, zonder storende bebouwing en met lange zichtlijnen. Vanwege deze niet kloppende redenering wordt De Zanderij in het PLGDG aangewezen als mogelijke woningbouwlocatie. Dit geldt eveneens voor de zanderij tussen de Pastoorslaan en Stationsweg, terwijl het gebied tussen de Pastoorslaan en Noorderlaan het label reservelocatie voor bedrijven heeft gekregen. Door selectief gebruik van het begrip kwalitatieve openheid worden landschappen met verschillende wordingsgeschiedenis tegen elkaar uitgespeeld. Met als gevolg dat zo drie waardevolle zanderijgebieden in Hillegom worden 'afgeschreven'.

Woningbouw in het buitengebied
Het is een goede zaak dat in het PLGDG wordt voorgesteld af te stappen van het systeem met dure GOM-woningen in het buitengebied. Dit heeft ervoor gezorgd dat op willekeurige plaatsen villa's en villawijkjes zijn gebouwd, die het open landschap van Hillegom en de Bollenstreek op veel plaatsen hebben aangetast.
De bouw van clusters reguliere woningen sluit beter aan bij de woningbehoeften, maar als dit gebeurt aan de randen van de kern, zal dit hoe dan ook ten koste gaan van de open ruimte en van eersteklas bollengrond.
Het PLGDG biedt, in combinatie met de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan Buitengebied, geen enkele garantie dat het open landschap in het buitengebied ook echt open blijft. Daardoor bestaat nog steeds het gevaar dat de dorpen in de Bollenstreek uiteindelijk aan elkaar groeien.

Geen woningbouw op bollengrond
Het is opvallend dat in het PLGDG het minimum van 2.625 hectare eersteklas bollengrond binnen de Duin- en Bollenstreek niet is vermeld. Deze 2.625 hectare is steeds in de ISG's opgenomen en wordt ook in de Omgevingsvisie Actualisatie 2025 van Hillegom als ondergrens aangehouden. Het loslaten van deze afspraak uit het Pact van Teylingen in het PLGDG doet het ergste vrezen.
In het PLGDG (pag. 55) staat dat woningbouw alleen op locaties op zandgronden mag plaatsvinden. In Hillegom kan het dan alleen gaan om de zanderijgebieden ten westen van de N208, die zowel cultuurhistorisch als en landschappelijk zeer waardevol zijn. Bovendien liggen hier de eersteklas bollengronden die voor de bollensector het belangrijkst zijn en zeer moeilijk te compenseren zijn.
Ik ben van mening dat het open landschap van Hillegom, en zeker de eersteklas bollengronden op de strandwal, niet opgeofferd mag worden voor woningbouw. Hillegom heeft de afgelopen decennia al meer dan voldoende woningen gebouwd. Bovendien worden die woningen voor een groot deel bewoond door mensen vanuit andere regio's.

Nieuwe weg door de zanderijgebieden
Niet alleen bovenstaande zanderijgebieden dreigen verloren te gaan. Ook het zanderijgebied ten zuiden van Hillegom, tussen de Hillegommerbeek en de Hyacintenlaan, wordt bedreigd, maar dan door de aanleg van een nieuwe weg.
Van deze nieuwe verbindingsweg tussen de N207 naar de N206 zijn nut en noodzaak tot op heden niet aangetoond. Bovendien ontstaat hierdoor een randweg rond Hillegom, die het waardevolle en toeristisch belangrijke zanderijenlandschap in het gebied Veenenburg doorkruist, met alle gevolgen voor de unieke hoge wegen (Veenenburgerlaan en Loosterweg) en de cultuurhistorisch waardevolle Leidsevaart.

De nieuwe weg zal bovendien vele percelen eersteklas bollengrond doorsnijden. Op de bollengronden binnen deze randweg zal rendabele bloembollenteelt moeilijk vol te houden zijn, zodat dit op termijn zal leiden tot het volbouwen van het zanderijengebied tussen de Wilhelminalaan en de nieuwe verbindingsweg.
Dan worden ook de zanderijgebieden ten zuiden van Hillegom om zeep geholpen en is van Hillegom als dorp in de Bollenstreek niet veel meer over.

Verstedelijking rond station Hillegom
In het PLGDG staat ook het plan om vanaf de nieuwe verbindingsweg een aftakking te maken naar het NS-station Hillegom, dat dan als OV-hub moet gaan fungeren. Dit vergt de aanleg van wegen, busbanen en parkeerterreinen aan weerszijden van de spoorlijn en daar zullen onherroepelijk woonwijken omheen gebouwd worden. Hierdoor zullen de gebieden rond station Hillegom en tussen spoor en vaart verstedelijken. Van het open agrarisch gebied tussen Hillegom en De Zilk en rond de Leidsevaart blijft dan ook niets meer over.

Vier zanderijgebieden lopen gevaar
Kortom: dit Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport biedt dus de mogelijkheid om plannen uit te voeren waarbij maar liefst vier zanderijgebieden in Hillegom worden opgeofferd: twee voor woningbouw, een voor bedrijven en de vierde voor wegen en openbaar vervoer.
Dit zorgt ervoor dat Hillegom in hoog tempo zal verstedelijken. Ik hoop dat zowel het College van B&W als de gemeenteraad van Hillegom zich dit goed zullen realiseren.

De koers van het PLGDG heeft verstrekkende gevolgen voor het buitengebied van Hillegom en daarmee voor de hele Bollenstreek. Deze koers wijkt bovendien af van het tot nu toe vastgestelde beleid van Hillegom om niet op bollengrond te bouwen. Ik vind het een slechte zaak dat dit soort belangrijke toekomstplannen in een uitvoeringsprogramma staan dat alleen door de colleges van B&W, ambtenaren en adviesbureaus wordt samengesteld, terwijl de gemeenteraden bij de totstandkoming van dit programma nauwelijks een rol spelen.

Schrikbeeld
We doen in de Bollenstreek al decennia lang moeite om te voorkomen dat hier een Bollenstad komt, maar door dit Programma LPDG, dat nota bene door de gemeenten zelf is opgesteld, komt die Bollenstad er alsnog.
Bollenstad-Zuid bestaat immers al, rondom station Voorhout. Als dit PLGDG wordt uitgevoerd bestaat de kans dat rond station Hillegom Bollenstad-Noord ontstaat.
Zo ontstaan twee verstedelijkte zones met daartussen, als een soort Central Park, de Keukenhof met wat bollenvelden eromheen. Een reservaat waar toeristen het kleinschalige landschap en de bloembollencultuur van de Bollenstreek nog kunnen beleven. Dit schrikbeeld baart mij grote zorgen.
Ook de Stichting Vrienden van Oud Hillegom, het CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek, KAVB/LTO en de Alliantie Bollenstreek wijzen hierop in de door hen ingediende zienswijzen. Ik verzoek u ook deze zienswijzen zeer serieus te nemen.

In het belang van cultuurhistorie, de openheid en kleinschaligheid van het landschap, de identiteit van Hillegom en de Bollenstreek, verzoek ik u zuinig te zijn op de open landschappen, vooral die rond Hillegom, en de in het PLGDG genoemde bouwlocaties en verkeerswegen die een aantasting hierop vormen uit het plan te schrappen.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

ZIENSWIJZE 44

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Hillegom/Lisse/Teylingen / Regio Holland Rijnland
Datum: 15-7-2025
Naam: G de Wit & zn, Arie, Maarten en Jacinta de Wit
Adres: Achterweg-zuid 66, 2161 DZ Lisse
E-mail (optioneel): info@gdewitzn.nl

Geacht college,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

---

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties en infrastructurele ingrepen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

De dubbele rol van bureau Kuiper Compagnons — dat zowel de regionale PLGDG als de lokale omgevingsvisie Hillegom opstelde, met sterke inhoudelijke en visuele overlap — roept ernstige twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces. De uitkomsten lijken vooraf bepaald, wat afbreuk doet aan de democratische legitimiteit en het vertrouwen in de overheid.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van bureau Kuiper Compagnons;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

---

2. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op woningbouw en infrastructuur

Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw en nieuwe infrastructuur, met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen tientallen hectares

waardevolle bollengrond en versnipperen het agrarische kerngebied van de Duin- en Bollenstreek.

De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.

Wij vragen u:

- Waarom wordt geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen? De woningbehoefte kan tot 2040 binnenstedelijk worden opgelost.
- Op basis waarvan is de behoefte aan 50 hectare zoekgebied in Hillegom vastgesteld?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Herziening van de woningbouwlocaties en stop op het benoemen van zoekgebieden tot een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader is vastgesteld;
- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.

---

3. Onvoldoende onderbouwing van de mobiliteitsmaatregelen

De voorgestelde verbindingsweg tussen de N207 en N206 (met aftakking naar station Hillegom) ontbeert een duidelijke noodzaak en tast waardevolle bollengrond aan. Zelfs in drukke periodes, zoals tijdens het Keukenhofseizoen, is van structurele verkeersopstoppingen geen sprake geweest. De weg lijkt eerder een randvoorwaarde te scheppen voor woningbouw dan een oplossing te bieden voor een daadwerkelijk probleem.

Wij vragen:

- Welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?
- Is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?
- Waarom wordt geen gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor landschap en cultuurhistorie?

Oproep:

- Stop met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn;
- Onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208.

- Wees transparant over de status van het besluitvormingsproces: intentie, reservering of reeds vastgesteld besluit?

---

4. Onvoldoende aandacht voor leefbaarheid, landbouw en economische impact

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd. Tegelijkertijd ontbreken antwoorden op cruciale vragen over waar bijvoorbeeld arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe de water- en bodemkwaliteit wordt beschermd.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?
- Hoe wordt de bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?

---

5. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Verder stelt het PLGDG voor om in sommige gebieden speciale zones te maken. I die zones mogen agrarishe bedrijven niet of minder makkelijk uitbreiden. Wij zijn tegen deze beperking en vinden dat elke kweker gelijke kansen moet hebben voor uitbreiding, maar natuurlijk wel met respect voor de omgeving en de zichtlijnen. Wij pleiten voor maatwerk, procedures waarin opruimen van oude bedrijfspanden en uitbreiding op bedrijfslocaties mogelijk moet zijn onder voorwaarden.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.
- Wij willen dat onze zoon in de toekomst ook bollen kan blijven telen in de bollenstreek.

Met vriendelijke groet,

G de Wit & zn Arie, Maarten en Jacinta de Wit
Achterweg-zuid 66
2161 DZ Lisse
[redacted]

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Hillegom / Regio Holland Rijnland
Datum: 20-7-2025
Naam: [redacted]
Adres: [redacted]
E-mail: [redacted]

Geacht college,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

---

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties en infrastructurele ingrepen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

De dubbele rol van bureau Kuiper Compagnons — dat zowel de regionale PLGDG als de lokale omgevingsvisie Hillegom opstelde, met sterke inhoudelijke en visuele overlap — roept ernstige twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces. De uitkomsten lijken vooraf bepaald, wat afbreuk doet aan de democratische legitimiteit en het vertrouwen in de overheid.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van bureau Kuiper Compagnons;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

---

2. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op woningbouw en infrastructuur

Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw en nieuwe infrastructuur, met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen tientallen hectares

waardevolle bollengrond en versnipperen het agrarische kerngebied van de Duin- en Bollenstreek.

De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.

Wij vragen u:

- Waarom wordt geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen? De woningbehoefte kan tot 2040 binnenstedelijk worden opgelost.
- Op basis waarvan is de behoefte aan 50 hectare zoekgebied in Hillegom vastgesteld?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Herziening van de woningbouwlocaties en stop op het benoemen van zoekgebieden tot een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader is vastgesteld;
- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.

---

3. Onvoldoende onderbouwing van de mobiliteitsmaatregelen

De voorgestelde verbindingsweg tussen de N207 en N206 (met aftakking naar station Hillegom) ontbeert een duidelijke noodzaak en tast waardevolle bollengrond aan. Zelfs in drukke periodes, zoals tijdens het Keukenhofseizoen, is van structurele verkeersopstoppingen geen sprake geweest. De weg lijkt eerder een randvoorwaarde te scheppen voor woningbouw dan een oplossing te bieden voor een daadwerkelijk probleem.

Wij vragen:

- Welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?
- Is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?
- Waarom wordt geen gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor landschap en cultuurhistorie?

Oproep:

- Stop met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn;
- Onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208.

- Wees transparant over de status van het besluitvormingsproces: intentie, reservering of reeds vastgesteld besluit?

---

4. Onvoldoende aandacht voor leefbaarheid, landbouw en economische impact

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd. Tegelijkertijd ontbreken antwoorden op cruciale vragen over waar bijvoorbeeld arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe de water- en bodemkwaliteit wordt beschermd.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?
- Hoe wordt de bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?

---

5. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Zonder het voorbestaan van de bloembollenteelt zal het aanzien van Hillegom afnemen. De Keukenhof dankt zijn bestaan aan de bloembollenvelden in de Duin- en Bollenstreek. Dat is cultuur historisch en toeristisch zeer waardevol.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Adres: [redacted]
E-mail: [redacted]

ZIENSWIJZE 46

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Lisse, Teylingen, Hillegom, Noordwijk en Katwijk / Regio Holland Rijnland
Datum: 22-7-2025
Naam: [redacted]
Adres: [redacted]
E-mail (optioneel): [redacted]

Geacht college,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties, infrastructurele ingrepen en heroverwegingen van peilbesluiten en drooglegginsnormen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

2. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op peilbesluiten, woningbouw en infrastructuur

Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw, nieuwe infrastructuur en grondwaterpeilverhogignen in polders, dit met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen honderden hectares waardevolle graslanden en hebben grote gevolgen voor de veehoudrij van de Duin- en Bollenstreek.

De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.

Wij vragen u:

- Is er enig onderzoek gedaan wat de aanpassing van de peilbesluiten en drooglegginsnormen voor de veehouderijen in de streek gaat beteken ?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van veehouderijen en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.
- Compensatie over de waardedaling van graslanden waarneer deze vernat worden met name in de droogmakerijen.

3. Onvoldoende aandacht voor de veehouderij in de streek en effecten op bedrijfsvoering

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd.

Er word gesproken over maximale wateropvang in de graslandpolders zodat deze gronden letterlijk als regenton voor de streek gebruik kunnen worden. Het heroverwegen van de peil besluiten en drooglegginsnomen die grote gevolgen zullen hebben voor de veehouderijsector in de streek baart ons erstig zorgen en zal de doodsteek kunnen zijn voor de laatste veehouders in deze streek.

In de plannen is enkel te lezen wat peilverhogingen voor postieve uitwerking kan hebben op de graslanden in de streek maar niet hoe groot deze bedreiging kan zijn voor huidige agrarische bedrijfsvoering die er nu word uitgevoerd. De zin `We houden teminste een aantal veehouderijgebieden met behoorlijke schaal in stand` roept een hoop vragen en onzekerheid voor deze ondernemers met zich op. Er word gesproken over een strategisch plan om het waterpeil in veenpolders en andere graslandpolders op te zetten om bodemdaling te vertragen. Als het water uit deze polders in droge periodes weer ontrokken word om de streek van voldoende zoetwater te voorzien zal het effect juist averechts zijn met een hogere CO2 en metheenuitstoot tot gevolg. Daarnaast word het beheer van de gronden, begrazing door runderen en voederwinning van gezond voer voor ons vee en steeds lastigere opgave.

Er word aangegeven hoe belangrijk de graslanden in de Duin- en Bollenstreek zijn, en dat deze onderhouden kunnen blijven worden door de ‘overgebleven’ veehouders maar er word niet nagedacht of er uberhaupt nog een gezonde economische bedrijfsvoering uit veehouderij mogelijk zou kunnen zijn.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Onafhankelijk onderzoek naar effecten van peilverhogingen voor de veehouderij sector in de Duin- en Bollenstreek per polder. Door grote verschillen in grondslag tussen polders kan hier geen generiek beleid op worden losgelaten.
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de veehouderij sector?

4. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor waterberging creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Met vriendelijke groet,

ZIENSWIJZE 47

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Lisse, Teylingen, Hillegom, Noordwijk en Katwijk / Regio Holland Rijnland
Datum: 22-07-2025
Naam: Fa. C. Duineveld en Zn
Bas en Mart Duineveld
Adres: Rooversboekdijk 98
2161 LL Lisse
E-mail: info@facduineveld.nl

Geacht college,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

---

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties, infrastructurele ingrepen en heroverwegingen van peilbesluiten en drooglegginsnormen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

---

1. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op peilbesluiten, woningbouw en infrastructuur

Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw, nieuwe infrastructuur en grondwaterpeilverhogingen in polders, dit met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen honderden hectares waardevolle graslanden en hebben grote gevolgen voor de veehouderij van de Duin- en Bollenstreek.

De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.

Wij vragen u:

- Is er enig onderzoek gedaan wat de aanpassing van de peilbesluiten en droogleggingsnormen voor de veehouderijen in de streek gaat beteken ?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van veehouderijen en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.
- Compensatie over de waardedaling van graslanden wanneer deze vernat worden met name in de droogmakerijen.

---

2. Onvoldoende aandacht voor de veehouderij in de streek en effecten op bedrijfsvoering

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd.

Er word gesproken over maximale wateropvang in de graslandpolders zodat deze gronden letterlijk als regenton voor de streek gebruik kunnen worden. Het heroverwegen van de peil besluiten en droogleggingsnomen die grote gevolgen zullen hebben voor de veehouderijsector in de streek baart ons ernstig zorgen en zal de doodsteek kunnen zijn voor de laatste veehouders in deze streek.

In de plannen is enkel te lezen wat peilverhogingen voor positieve uitwerking kan hebben op de graslanden in de streek maar niet hoe groot deze bedreiging kan zijn voor huidige agrarische bedrijfsvoering die er nu word uitgevoerd. De zin `We houden tenminste een aantal veehouderijgebieden met behoorlijke schaal in stand` roept een hoop vragen en onzekerheid voor deze ondernemers met zich op. Er word gesproken over een strategisch plan om het waterpeil in veenpolders en andere graslandpolders op te zetten om bodemdaling te vertragen. Als het water uit deze polders in droge periodes weer onttrokken word om de streek van voldoende zoetwater te voorzien zal het effect juist averechts zijn met een hogere CO2 en methaan uitstoot tot gevolg. Daarnaast word het beheer van de gronden, begrazing door runderen en voederwinning van gezond voer voor ons vee en steeds lastigere opgave.

Er word aangegeven hoe belangrijk de graslanden in de Duin- en Bollenstreek zijn, en dat deze onderhouden kunnen blijven worden door de ‘overgebleven’ veehouders maar er word niet nagedacht of er überhaupt nog een gezonde economische bedrijfsvoering uit veehouderij mogelijk zou kunnen zijn.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Onafhankelijk onderzoek naar effecten van peilverhogingen voor de veehouderij sector in de Duin- en Bollenstreek per polder. Door grote verschillen in grondslag tussen polders kan hier geen generiek beleid op worden losgelaten.
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de veehouderij sector?

---

3. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor waterberging creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Met vriendelijke groet,

Naam: Fa. C. Duineveld en Zn
Bas en Mart Duineveld
Adres: Rooversboekdijk 98
2161 LL Lisse
E-mail: info@facduineveld.nl

ZIENSWIJZE 48

Kasteel Keukenhof

Keukenhof HOLLAND

Aan: de Colleges van B&W van Lisse, Hillegom, Teylingen, Noordwijk en Katwijk

Verstuurd via mail: programmaLGDG@hltsamen.nl

Lisse, 22 juli 2025

Betreft: Zienswijze Keukenhof op het Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duin- en Bollenstreek

Geachte colleges,

Namens Keukenhof dank ik u voor de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het Ontwerp Programma LGDG. Wij onderschrijven van harte het door u verwoorde belang van een toekomstbestendige Duin- en Bollenstreek, waarin landschap, economie, natuur en cultuurhistorie in balans zijn. Tegelijkertijd constateren wij een aantal inconsistenties en onduidelijkheden in het programma die wij hierbij onder uw aandacht brengen.

1. Gebruik van eersteklas bollengrond voor andere doeleinden

Keukenhof ondersteunt een verbeterde ontsluiting van de noordelijke Duin- en Bollenstreek, zeker in het licht van de verkeersdrukte tijdens de opening van de bloemententoonstelling. Het voorgestelde tracé van de verbindingsweg N206–N207 met aftakking naar station Hillegom doorkruist echter eersteklas bollengrond, hetgeen haaks staat op het uitgangspunt van behoud van dit areaal zoals verwoord in het programma. Hoewel het programma stelt dat compensatie verplicht is, weten we uit ervaring van de afgelopen jaren dat compensatie via grasland of tweede klas bollengrond praktisch en ecologisch nauwelijks haalbaar is. Wij verzoeken u dan ook om het behoud van eersteklas bollengrond als absolute randvoorwaarde te verankeren en infrastructuurplannen hieraan te toetsen.

2. Gebrekkige participatie van Keukenhof in het proces

Keukenhof wordt in het ontwerp op diverse plaatsen aangeduid als toeristisch icoon en als onderdeel van het 'kroonjuweel' van de streek. Ook wordt terecht gesteld dat Keukenhof een rol speelt in de transitie naar emissievrije bollenteelt. Desondanks is Keukenhof niet actief betrokken bij het opstellen van het programma. Wij verzoeken u om deze discrepantie te erkennen en Keukenhof actief te betrekken bij de verdere uitwerking en implementatie van het programma.

Keukenhof B.V.
Stationsweg 166a - 2161 AM Lisse - Holland | PO box 66 - 2160 AB Lisse - Holland
T +31 (0)252 465 564 | info@keukenhof.nl | www.keukenhof.nl | www.kasteelkeukenhof.nl

Kasteel Keukenhof

Keukenhof HOLLAND

3. Suggestie van Werelderfgoedstatus

Op pagina 64 wordt gesproken over het 'potentieel Werelderfgoed Keukenhof'. Wij willen benadrukken dat dit geen beleidsvoornemen is van de huidige directie van Keukenhof. Het opnemen van deze ambitie zonder afstemming met onze organisatie is onjuist en schept verwarring over onze strategische koers. Wij verzoeken u deze passage te herzien.

4. Onvoldoende gedefinieerde en realistische doelen voor de bollenteelt

Het programma stelt dat in 2030 sprake moet zijn van een emissievrije bollenteelt. Hoewel wij de ambitie tot verduurzaming van de sector van harte ondersteunen, zetten we hier onze vraagtekens bij. Het doel van de sector is, conform de Toekomstvisie 2030 Gewasbescherming, te streven naar een duurzame landbouw, wat neerkomt op landbouw met minimale emissies naar het milieu. We hebben hier echter te maken met natuurlijke processen, dus 100% emissievrij is niet realistisch. Daarnaast achten wij de doelstelling van volledige biologische teelt in 2040 niet haalbaar, gezien de huidige stand van techniek, markt en regelgeving. Voor veel bollentelers in de Duin- en Bollenstreek is volledige omschakeling naar biologisch, economisch (nog) niet realistisch. We vragen u daarom de ambities per 2030 en 2040 voor de bollensector te wijzigen en te laten aansluiten bij de landelijke ambities van de sector.

Conclusie en verzoek

Wij verzoeken u om:
1. De interne inconsistentie tussen het behoud van bollengrond en infrastructurele plannen te adresseren en het tracé van de verbindingsweg hierop aan te passen;
2. De rol van Keukenhof in het participatieproces te erkennen en ons actief te betrekken bij de verdere uitwerking van het programma;
3. De verwijzing naar een mogelijke Werelderfgoedstatus van Keukenhof te verwijderen of te herformuleren in overleg met onze organisatie;
4. De doelstellingen rond emissievrije en biologische teelt te verduidelijken en te herzien op basis van haalbaarheid en input vanuit de sector.

Wij zijn graag bereid om hierover met u in gesprek te gaan.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Keukenhof B.V.
Stationsweg 166a - 2161 AM Lisse - Holland | PO box 66 - 2160 AB Lisse - Holland
T +31 (0)252 465 564 | info@keukenhof.nl | www.keukenhof.nl | www.kasteelkeukenhof.nl

Damsté
ADVOCATEN | NOTARISSEN

a Hengelosestraat 571
Postbus 126
t +31 (0)53 484 00 00
f +31 (0)53 484 00 99

Vestiging Enschede
Hengelosestraat 571
Postbus 126
7500 AC Enschede

Burgemeester en wethouders van Noordwijk

Uitsluitend per mail: programmaLGDG@hltsamen.nl

Afdeling	:	**Bestuursrecht**
Behandeld door	:	mr. I.C. Dunhof - Lampe
Onze referentie	:	IDL/20240600
Betreft	:	Alma Onroerend Goed/zienswijze programma LGDG – Zilkerbinnenweg 78B
Doorkiesnummer	:	+31 (0)53 484 00 78
E-mail	:	dunhof@damste.nl

Enschede, 21 juli 2025

Geacht college,

Namens de besloten vennootschap Alma Onroerend Goed B.V., gevestigd te Lisse aan de Heereweg 225 (2161 BG), dien ik binnen de daarvoor gegunde termijn zienswijzen in over het ontwerpbesluit van 3 juni 2025 “Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek” (hierna: Ontwerp Programma).

De colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen hebben op 3 juni 2025 besloten het Ontwerp Programma gedurende zes weken ter inzage te leggen. Cliënte kan zich met onderdelen van dit Ontwerp Programma niet verenigen en heeft hiertegen bezwaren. Namens cliënte verzoek ik het college nadrukkelijk de zienswijzen over te nemen bij de vaststelling van het Programma.

Vergroting van bouwblokken

Zoals gezegd, is Alma Onroerend Goed B.V eigenaar van de gronden gelegen aan de Zilkerbinnenweg 78B in de Zilk, kadastraal aangeduid als Noordwijkerhout, sectie A, nr. 3320, ter grootte van 3.330 m². Cliënte is bezig deze locatie te herontwikkelen en te transformeren tot een nieuwe bedrijvenlocatie en hiervoor is een vergroting van het bouwvlak nodig. Het is onduidelijk of het perceel ligt in zone 3 of zone 4 van het Ontwerp Programma en/of het Ontwerp Programma deze beoogde herontwikkeling van de bedrijfslocatie frustreert.

Op alle opdrachten die door ons kantoor worden aanvaard zijn onze algemene voorwaarden van toepassing.
Deze voorwaarden, waarvan de tekst is afgedrukt op de achterzijde van deze brief, bevatten een aansprakelijkheidsbeperking.

Damstē
ADVOCATEN | NOTARISSEN

Ten eerste verzoek ik u om inzicht te geven in welke zone dit perceel aan de Zilkerbinnenweg 78B valt. In het Ontwerp Programma is namelijk niet duidelijk op te maken of het zone 3 of 4 betreft. Ook verzoek ik u daarbij een toelichting te geven waarom voor dit perceel gekozen is voor zone 3 dan wel 4.

Ten tweede staat in het Ontwerp Programma dat de schaalvergroting van bouwblokken niet is toegestaan. Voor welke zones geldt deze eis? Kunt u bevestigen dat dit programma de herontwikkeling van deze locatie niet in de weg staat en vergroting hier van het bouwvlak mogelijk is?

CONCLUSIE EN VERZOEK

Gezien het voorgaande wordt het college verzocht het Ontwerp Programma op de hierboven genoemde punten toe te lichten en aan te passen en gewijzigd vast te stellen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

mr. I.C. Dunhof - Lampe
advocaat

Damsté
ADVOCATEN | NOTARISSEN

Vestiging Enschede
Hengelosestraat 571
Postbus 126
7500 AC Enschede

Burgemeester en wethouders van Noordwijk

Uitsluitend per aangetekende mail: programmaLGDG@hltsamen.nl

Afdeling	:	**Bestuursrecht**
Behandeld door	:	mr. I.C. Dunhof - Lampe
Betreft	:	Alma Onroerend Goed / Zienswijze Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek
Doorkiesnummer	:	+31 (0)53 484 00 78
E-mail	:	dunhof@damste.nl

Enschede, 22 juli 2025

Geacht college,

1. INLEIDING

Namens de besloten vennootschap Alma Onroerend Goed B.V., gevestigd te Lisse aan de Heereweg 225 (2161 BG), de heer P.A. Augustinus, De Witte Raaflaan 66 (2204 BK) Noordwijk, de heer A.J. Augustinus, Eyken Donck 5, 2211 SC Noordwijkerhout, de heer A.J. Augustinus, Groenewege 232, (2211 TZ) Noordwijkerhout, mevrouw E.H. Heemskerk, Vinkenweg 24 A, 2231 NS Rijnsburg, mevrouw C. Heemskerk, Sportlaan 17, 2225 JN Katwijk ZH, en mevrouw C.M. Heemskerk, Clovislaan 1, 2232 AK Rijnsburg, dien ik binnen de daarvoor gegunde termijn zienswijzen in over het ontwerpbesluit van 3 juni 2025 “Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek” (hierna: Ontwerp Programma).

De colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen hebben op 3 juni 2025 besloten het Ontwerp Programma gedurende zes weken ter inzage te leggen. Cliënten kunnen zich met onderdelen van dit Ontwerp Programma niet verenigen en hebben hiertegen grote bezwaren. Namens cliënten verzoek ik het college nadrukkelijk de zienswijzen over te nemen bij de vaststelling van het Programma.

ZIENSWIJZEN

2. ONTWERP-PROGRAMMA VAN DE COLLEGES IS IN STRIJD MET DE STRUCTUURVISIE (ISG) VAN DE GEMEENTERADEN

De ISG is een (intergemeentelijke) structuurvisie (of omgevingsvisie), vastgesteld door de raden van de vijf betrokken gemeenten. Een structuurvisie is een beleidsdocument dat de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid van de betrokken gemeenten vastlegt. Een structuurvisie (de ISG) is in beginsel niet juridisch bindend voor burgers of andere bestuursorganen, maar bindt de gemeenteraden die de visie hebben vastgesteld.

Hoewel de ISG geen directe juridische doorwerking heeft naar bestemmingsplannen (omgevingsplannen), vergunningen of een programma als hier aan de orde, moeten de colleges bij de vaststelling van een uitvoeringsinstrument (zoals dit intergemeentelijke Programma) rekening houden met de intergemeentelijke structuurvisie. Dit geldt temeer daar een programma uitzet hoe gemeenten de structuurvisie/omgevingsvisie of onderdelen daarvan wil realiseren.[1] Daarmee is het van belang dat de structuurvisie (of omgevingsvisie) en het programma goed op elkaar afgestemd blijven, zodat de functie van beide instrumenten blijft gewaarborgd.[2] Omdat het programma een uitwerking is van het ruimtelijk beleid, kán het programma niet afwijken van de structuurvisie. Het opstellen van een programma is dan ook niet de aangewezen weg om koerswijzigingen door te voeren. Daarvoor dient de structuurvisie (thans omgevingsvisie) te worden aangepast, waar de raad het bevoegd gezag voor is.

De vraag is dan ook, nu de colleges niet (zonder meer) kunnen afwijken van de intergemeentelijke structuurvisie, waarom het Programma past binnen de kaders van een goede ruimtelijke ordening. Met hun zienswijzen zullen cliënten uiteenzetten dat het Programma in strijd is met de intergemeentelijke structuurvisie. Aan de colleges van alle betrokken gemeenten wordt verzocht te motiveren waarom wordt afgeweken van een beleidsdocument van een ander bestuursorgaan (i.c. de gemeenteraden) en waarom bij de toetsing van ruimtelijke initiatieven bij strijd met beide instrumenten het ene instrumentarium (het Programma vastgesteld door de colleges) moet prevaleren boven het andere instrumentarium (de door de gemeenteraden vastgestelde structuurvisie/omgevingsvisie).

Concreet wordt verzocht het Programma bij strijd met de ISG niet vast te stellen althans niet zonder te voorzien in een regeling voor vergevorderde plannen die passend binnen de ISG in samenspraak met de gemeente(n) zijn ontwikkeld.

[1] Vgl. art. 3.2 en 3.5 Ow.
[2] Zie in dit verband: *Kamerstukken II* 2013/14, 33962, nr. 3, p.118-120.

3. ONTBREKEN VAN OVERGANGSREGELING

2.1 Gewekte verwachtingen

Cliënten zijn eigenaar van de percelen met opstallen aan de Duindamseweg 1 en 3 in Noordwijk.

Na een afgewezen verzoek van cliënten om recreatiewoningen te bouwen op de betreffende percelen, droeg het college van burgemeester en wethouders van Noordwijk een alternatief aan waarin cliënten samen met de eigenaren van de aangrenzende percelen geclusterde GOM-woningen aan de Duindamseweg 1-3 te Noordwijk kunnen realiseren.

Hierna volgt een overzicht van de toezeggingen en principebesluiten over de plannen, zonder enig voorbehoud:

- De eigenaren van de gronden aan de Duindamseweg 3 en de eigenaren van de gronden aan de Duindamseweg 1 hebben afzonderlijk een principeverzoek ingediend, die het college heeft afgewezen. Het college wilde wel mee werken aan een gezamenlijke ontwikkeling aan de Duindamseweg 1-3 en heeft hiervoor bij brief van 26 juni 2019 zonder voorbehoud zijn medewerking toegezegd [aan de bouw van geclusterde GOM-woningen.
- Op 6 maart 2020 principebesluit van het college van Noordwijk inhoudende de bevestiging van de medewerking.
- Na het principebesluit van 6 maart 2020 heeft Noordwijk ingestemd met een verkavelingsplan voor 25 GOM-woningen, vervolgens is het plan aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) voorgelegd.
- De GOM heeft hierop een overeenkomst gesloten voor de verkoop van bouwtitels aan cliënten tezamen voor een bedrag van € 3.630.000. Daarnaast geldt voor de bollengrondcompensatie een te betalen vergoeding van € 702.160.
- De gemeente beoordeelde de locatie aan de Duindamseweg 1-3 als een goede locatie voor GOM-woningen, die de uitgangspunten van het ISG- en het GOM-beleid over de clustering van woningen respecteert.
- Het ontwerpbestemmingsplan heeft ter inzage gelegen van 8 november 2023 tot en met 19 december 2023. Ingevolge art. 3.8 lid 1 onder d. Wro had de raad op zijn laatst op 12 maart 2024 over de vaststelling van het bestemmingsplan moeten beslissen.

Nadat het ontwerpbestemmingsplan ter inzage heeft gelegen is het voorstel van het college om het bestemmingsplan vast te stellen behandeld door verschillende raadscommissies en is het voorstel meermalen doorgeleid naar de raad ter vaststelling.

04-07-2024	Behandeling ontwerpbestemmingsplan in de commissie Ruimte
11-07-2024	Raadsvoorstel om het bestemmingsplan vast te stellen is doorgeschoven naar de raad van september 2024
24-10-2024	Behandeling in de commissie Ruimte (uitleg van GOM)
05-12-2024	De wethouder haalt het raadsvoorstel van de agenda van de raad

23-01-2025 Commissie Ruimte: raadsvoorstel vaststellen bestemmingsplan. De fracties, met uitzondering van de VVD-fractie, zijn tegen
06-02-2025 Raad besluit het bestemmingsplan niet vast te stellen.

Op al deze besluiten, handelingen, niet eerder gehoord andersluidend geluid van de raad (over de werkelijke reden voor het niet vaststellen van het bestemmingsplan tot de commissievergadering van 23 januari 2025), hebben cliënten erop vertrouwd dat het woningbouwplan dat volgens het door het college aangereikte alternatief samen is ontwikkeld, wel in overeenstemming was met het beleid ten aanzien van GOM-woningen. Daarbij is het plan volledig in overeenstemming met de ISG en het beleid ten aanzien van GOM-woningen opgesteld. Zo worden de woningen geclusterd gebouwd als door het college aangedragen, wordt er aangesloten op de bestaande omliggende bebouwing, waardoor maximale openheid wordt gehaald, is de locatie niet in strijd met de Kaart Landschapsperspectief uit de ISG, is reeds in 2023 een overeenkomst gesloten met de uitvoeringsorganisatie GOM over de verkoop van bouwtitels van circa € 3,6 miljoen, is in 2023 met de GOM een compensatie van bollengrond (voor ca. € 7 ton) afgesproken, is een planschadeverhaalsovereenkomst gesloten in 2024 en is er een compleet ontwerpbestemmingsplan (met alle onderzoeken) voor ruim € 2 ton (exclusief advocaatkosten) ontworpen dat officieel ter inzage heeft gelegen, klaar voor vaststelling.

Bij brief van 6 maart 2020 heeft het college middels een principebesluit zijn medewerking aan dit plan bevestigd. In dit principebesluit staat nadrukkelijk dat de locatie aan de Duindamseweg 1-3 een goede locatie is voor GOM-woningen, waarbij de uitgangspunten van de ISG en het GOM-beleid over de clustering van woningen worden gerespecteerd. Daar komt bij dat in het raadsvoorstel van 17 december 2024 staat dat het plan past binnen het gebied dat in de ISG als ‘herstructureringslocatie naar vitale Greenport’ is aangewezen. Uit jurisprudentie van de Afdeling volgt dat bij de initiatiefnemer van de in het plan voorziene ontwikkeling, op basis van dergelijke uitlatingen van het college in een principebesluit, gerechtvaardigd de verwachting kan worden gewekt dat de gemeente medewerking zou verlenen aan de door de initiatiefnemer gewenste ontwikkeling.[3] Gedurende het gehele proces heeft het college bij cliënten verwachtingen gewekt waarop cliënten gerechtvaardigd mochten vertrouwen én hebben vertrouwd.

De raad heeft dit gewekte vertrouwen jegens cliënten bovendien tot op het laatste moment versterkt. De raad heeft nooit eerder tegengesproken dat het plan in strijd zou zijn met het thans geldende GOM-beleid ten aanzien van woningbouw (in het duurdere segment in het buitengebied). Pas in de bespreking van het raadsvoorstel van het college aan de raad in de Commissie Ruimte op 23 januari 2025, werd kenbaar gemaakt dat er bij de raad dusdanige bezwaren bestonden dat de raad niet bereid was tot vaststelling van het bestemmingsplan. Ook het argument dat de raad tot de herijking van de ISG wilde wachten, was tot dan toe niet bekend gemaakt aan cliënten. Dit terwijl het gehele proces destijds al ruim vijf jaar aan de gang was, waarin meermaals contact is geweest met de raad over het ontwerpbestemmingsplan. Tijdens dit traject van vijf jaar kwamen

[3] Zie ABRvS 7 september 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2423, ro. 7.3.

vanuit de gemeente ook veel eisen, ecologische onderzoeken en stedenbouwkundige aanpassingen waar cliënten allemaal gevolg aan hebben gegeven. Over de principiële bezwaren van de raad van Noordwijk tegen het eigen vastgestelde en uitgevoerde GOM-beleid in het algemeen en het beleid ten aanzien van GOM-woningen in het bijzonder, heeft de raad zich niet eerder jegens cliënten uitgelaten. Graag vernemen cliënten hoe het college en de raad van de overige vier gemeenten Lisse, Hillegom, Teylingen en Katwijk in de praktijk het GOM-beleid volgens de ISG hebben toegepast en uitgevoerd.

2.2 Rechtszekerheidsbeginsel

Aangezien het plan in overeenstemming is met het huidige beleid, en aan de kant van de gemeente Noordwijk verwachtingen zijn gewekt waarop cliënten gerechtvaardigd mochten vertrouwen en ook hebben vertrouwd, zal het college van alle deelnemende gemeenten het Ontwerp Programma, gezien het rechtszekerheidsbeginsel, moeten voorzien van een overgangsregeling waarin het thans geldende beleid van toepassing blijft op de voorgestane ontwikkeling van cliënten, die nogmaals in overeenstemming zijn met de geldende ISG. Door in het Ontwerp Programma niet te voorzien in een overgangsregeling, wordt geen recht gedaan aan het feit dat het GOM-woningbouwplan van cliënten aan de Duindamseweg 1-3 in Noordwijk in overeenstemming is met de ISG en de consequente uitlatingen van de gemeente dat dit het geval is, met als gevolg rechtens te honoreren gewekte verwachtingen.

Deze gewekte verwachtingen kwamen onder andere tot uiting in het principebesluit van 6 maart 2020. In dit kader is het van belang om te wijzen op het feit dat een principebesluit níet vrijblijvend is.[4] Dus wanneer in een principebesluit de medewerking van het college is toegezegd en is vastgesteld dat het aan de uitgangspunten van de ISG voldoet, kan dit niet zonder gevolgen blijven voor de geplande ontwikkeling van cliënten en de inhoud van het nieuwe, althans te wijzigen beleid. Het ligt daarom in de rede dat wordt voorzien in een overgangsregeling waarin wordt bepaald dat op bestaande gevallen het oude (thans nog geldende) beleid van toepassing blijft.[5]

Dat een overgangsregeling onderdeel zal moeten uitmaken van het Ontwerp Programma volgt bovendien uit het feit dat de raad pas op het allerlaatste moment in het proces kenbaar heeft gemaakt geen medewerking te wil verlenen aan het vaststellen van het bestemmingsplan. Dat de raad pas zo laat in het proces kleur heeft bekend, maakt, in combinatie met het gerechtvaardigde vertrouwen dat cliënten aan de handelingen van het college en het gedurende een lange periode zwijgen van de raad mochten ontlenen, dat cliënten gedurende al die jaren forse investeringen hebben gemaakt in de geplande ontwikkeling die nu met het voorgestelde Ontwerp Programma dreigen verloren te gaan.

Het is voor cliënten overigens onbegrijpelijk dat een onmiddellijke werking van het Ontwerp Programma is beoogd. Het college is zich er immers van bewust dat er een beroep bij de Afdeling tegen het besluit van de raad van Noordwijk het bestemmingsplan als door het college vastgesteld,

[4] Zie ABRvS 7 september 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BR6924, m.nt. T.E.P.A. Lam.
[5] Zie ABRvS 7 september 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BR6924, m.nt. T.E.P.A. Lam.

niet vast te stellen. De reden van de weigering is dat de raad wil wachten op de vaststelling van dit Programma, zodat hij tijd kan kopen voor een ‘ruimtelijk relevante weigeringsgrond’ om een onrechtmatig besluit (weigering vaststelling van het bestemmingplan “Duindamseweg 1-3” Noordwijk) recht te kunnen breien. Hiervoor kan de gemeente Noordwijk de aansprakelijkstelling namens cliënten tegemoetzien. Als het college van de overige vier gemeenten dit Programma mede vaststellen, zonder rekening te houden met de toezeggingen en het gewekte vertrouwen, zullen ook deze gemeenten aansprakelijk worden gesteld voor de schade die cliënten lijden en zullen lijden. Een programma dat in strijd met het recht wordt vastgesteld, is immers ook een onrechtmatig besluit.

4. GEEN BELEMMERING VAN ZICHTLIJN

Op de kaart van het Landschapsperspectief van de ISG staan een aantal zichtlijnen. Ook de kaart van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport geven open vensters aan die behouden moeten worden. Noch de zichtlijnen noch de open vensters van de ISG hebben betrekking op de percelen aan de Duindamseweg 1-3.

In paragraaf 3.5 van het Ontwerp Programma staat dat de zichtlijnen uit de ISG integraal zijn overgenomen in de landschapsvisiekaart. In de Totaalkaart van het Ontwerp Programma zijn deze zichtlijnen opgenomen. Het valt echter op dat de zichtlijn in de nabijheid van de Duindamseweg 1-3 niet overeenkomt met de zichtlijn uit de ISG. Vergelijk beide kaarten, met rode cirkel gemarkeerd op afb. 1 en 2 in de bijlage achter deze zienswijzen. Waar de desbetreffende zichtlijn in de ISG nog een doorgetrokken lijn is, wordt de zichtlijn onder het Programma onderbroken. De twee pijlen in het Ontwerp Programma zijn opgeschoven richting de planlocatie Duindamseweg 1-3 en komen verder af van de grens van de lintbebouwing van Noordwijkerhout te liggen en daardoor raken de pijlen de locatie Duindamseweg 1-3. De vraag is waarom de colleges dit doen, is het om het ontwerpbestemmingsplan van cliënten te torpederen?

In dit kader merken cliënten voorts op dat de planlocatie in de oksel van twee recreatieparken en langs een bebouwingslint ligt. De gemeenten kunnen toch niet – tegen beter weten in - volhouden dat er nog een zichtlijn in dit gebied bestaat. Ter verduidelijking is op de luchtfoto van het gebied te zien dat ten oosten van de planlocatie over de volle lengte van de Schulpweg sprake is van lintbebouwing waardoor de zichtlijn volledig wordt onderbroken (zie rode markering; afb. 3 in de bijlage).

Cliënten willen graag van alle betrokken colleges de bevestiging ontvangen dat de zichtlijnen ook onder het Programma niet over het perceel aan de Duindamseweg 1-3 gaan en dat deze geen belemmering zijn voor de vaststelling van het bestemmingsplan “Duindamseweg 1-3”.

5. DEELGEBIEDEN

Voorts is het onbegrijpelijk dat de percelen Duindamseweg 1 en 3 als binnenduinrand (zone 4) worden aangemerkt in het Ontwerp Programma (zie rode pijl; afb. 4 in de bijlage achter deze zienswijzen). In de geldende ISG is geen sprake van deze aanmerking, of een soortgelijke aanmerking, met zonering en dit terwijl de feitelijke situatie in en rondom het perceel van cliënten in de tussentijd niet is gewijzigd. De percelen liggen volgens de Kaart Landschapsperspectief uit de ISG in een 'witte vlek' en is daarmee niet een gebied waarin de openheid actief moet worden bevorderd.

Dat het perceel van cliënten in het Ontwerp Programma is ingedeeld in de binnenduinrand (zone 4) betekent dat de openheid in dit gebied actief zou moeten worden vergroot. Dit betekent dus dat hierdoor in beginsel niet meer gebouwd mag worden op hun percelen. Deze indeling heeft dan ook grote (financiële) gevolgen voor cliënten wanneer dit zou betekenen dat de geplande ontwikkeling aan de Duindamseweg 1-3 geen doorgang meer kan hebben. Hebben de colleges van alle vijf gemeenten dit niet onderkend? De colleges hebben zich de belangen van de eigenaren van deze percelen aan te trekken. Kunnen alle colleges uitleggen hoe zij zich de belangen van de getroffen inwoners betrekken bij nieuw beleid? Hebben deze colleges deze geïnventariseerd? Waar blijkt dit uit?

Aangezien er zich geen wijzigingen hebben voorgedaan in de feitelijke situatie én dit grote financiële gevolgen zal hebben voor cliënten, verzoek ik de colleges van alle betrokken vijf gemeente, ook dat van Noordwijk, om af te zien van deze zonering op de percelen van cliënten aan de Duindamseweg 1-3.

6. GESTELDE EISEN VOOR WONINGBOUW

Het Ontwerp Programma stelt ook eisen aan de te realiseren woningbouw in de regio. Zo moet de op te leveren woningbouw voor minimaal 2/3 betaalbaar zijn én moet aan de dorpsrand gebouwd gaan worden. In het Ontwerp Programma wordt onder verwijzing naar de Realisatie Agenda gewezen op de behoefte aan (minimaal) 2/3 betaalbare woningbouw. Er ontbreekt echter een onderbouwing van deze behoefte. Bovendien wordt eraan voorbijgegaan dat de realisatie van GOM-woningen juist wel bijdraagt aan de behoefte aan betaalbare woningen, omdat hierdoor de doorstroom in woonregio wordt bevorderd, waardoor meer betaalbare woningen vrijkomen. Bovendien is er ook aantoonbaar behoefte aan woningen in het duurdere segment. Er zijn veel aanvragen hiervoor gedaan bij de makelaar, de ontwikkelaar en de architect. Cliënten verzoeken de colleges van de gemeenten deze eisen dan ook niet over te nemen, zeker niet zonder een deugdelijk onderzoek.

De conclusie is dat de geplande ontwikkeling aan de Duindamseweg 1-3 ook bijdraagt aan het doel van het Programma, namelijk: geclusterde woningbouw dat leidt tot openheid elders. Dit was

immers ook het uitgangspunt van het college toen het op 6 maart 2020 het principebesluit nam over de geplande ontwikkeling aan de Duindamseweg 1-3.

7. CONCLUSIE EN VERZOEK

Gezien al het voorgaande wordt het college verzocht het Ontwerp Programma op de hierboven genoemde punten aan te passen en gewijzigd vast te stellen.

Een kopie van deze zienswijzenbrief heb ik gezonden aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, met het verzoek deze te betrekken bij de behandeling van het beroep van cliënten tegen de weigering van de raad van Noordwijk om het bestemmingsplan “Duindamseweg 1-3” vast te stellen.

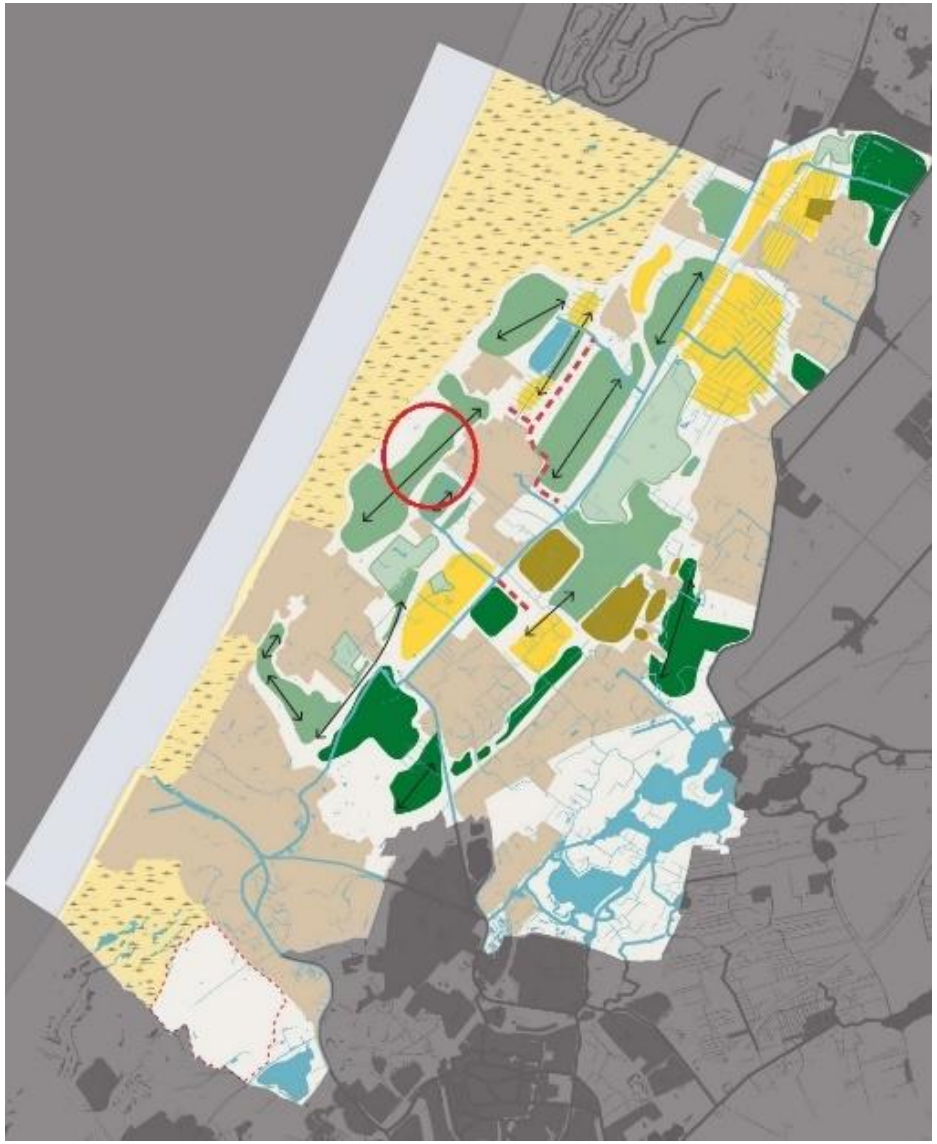
Met vriendelijke groet,

[redacted]

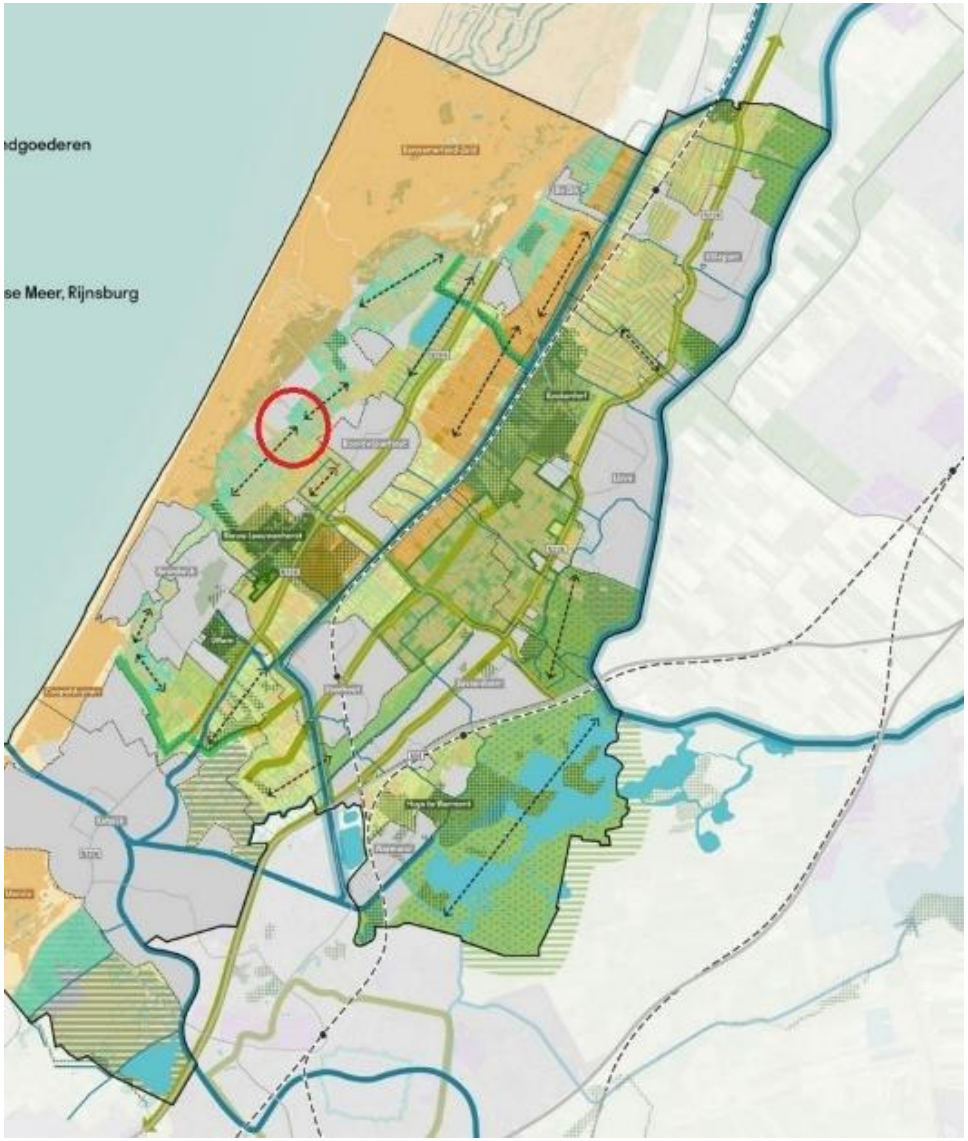
mr. I.C. Dunhof - Lampe
advocaat

Damstē
ADVOCATEN | NOTARISSEN

BIJLAGE BIJ ZIENSWIJZENBRIEF VAN 22 JULI 2025

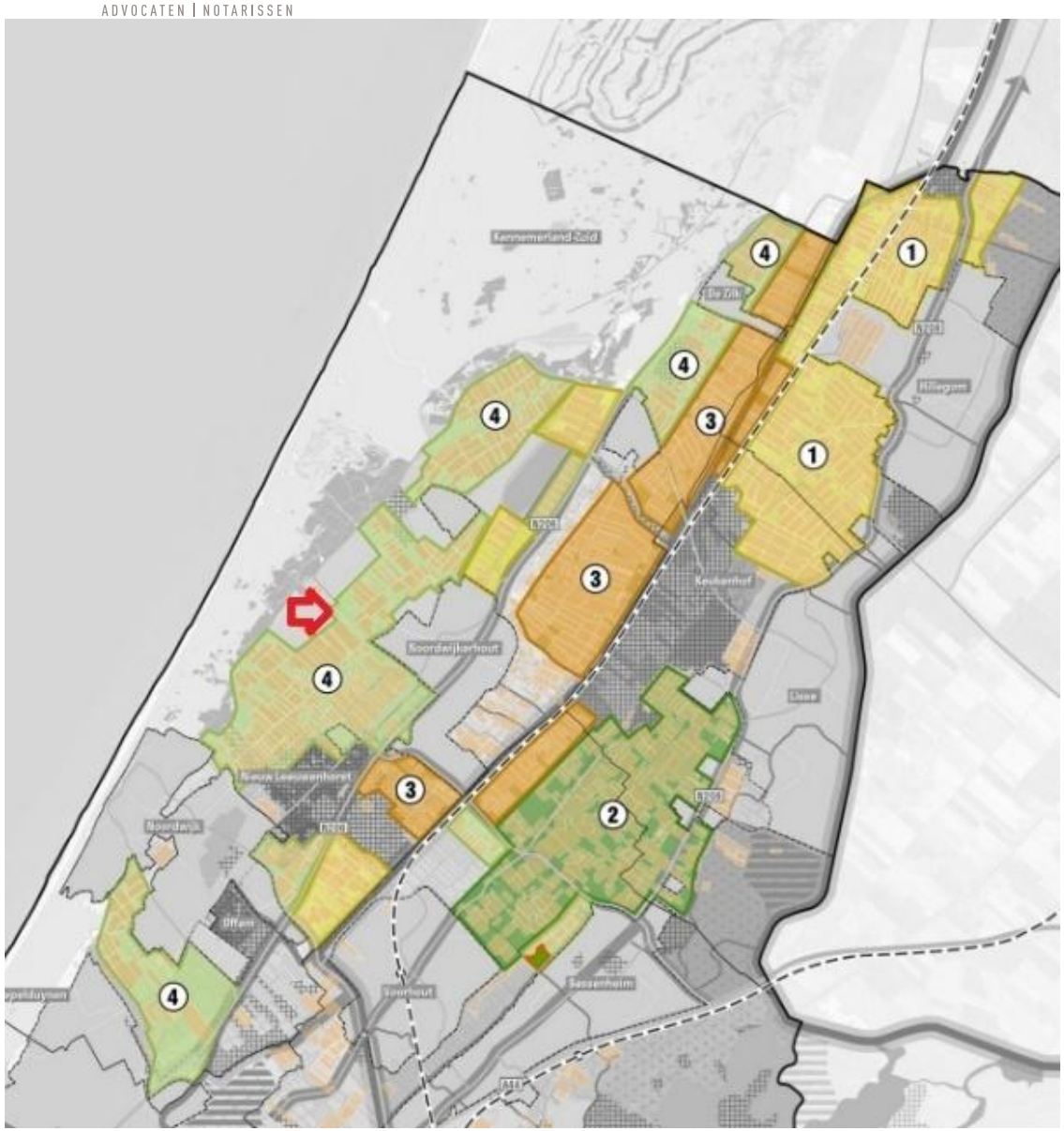
Afb. 1 *(ISG)*

Afb. 2 *(Ontwerp Programma*

Afb. 3 *Luchtfoto Schulpweg/Duindamseweg*

Afb. 4 *Kaart Thematische Ontwikkelingen Vitale Greenport*

ZIENSWIJZE 51

Geacht college van B en W, leden van de gemeenteraden Duin en Bollensteek,

Via deze mail wil ik, [redacted], vaste planten en Pioenrozen bloemenkweker gevestigd en wonend aan de [redacted] een greep doen van mijn mijn visie inzake het voorgestelde Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport - Duin en Bollenstreek juni 2025 .

Misschien eerst een kleine persoonlijke noot, als 16 jarige leerling van de lagere Agrarische school in Oegstgeest kwam ik voor het eerst intensief in aanraking met de Bollenstreek.
Ons toenmalige ouderlijke bedrijf, ook een vaste planten kwekerij, was gevestigd in Leiderdorp.
Op moeilijk bewerkbare veen / klei grond, terug kijkend, een kansloze locatie en grondsoort.
In het laatste schooljaar was er ruimte om 1 dag per week stage te lopen, 3 semesters , 1 semester bedrijf naar keus op wens van de leerling.
Ik vroeg en kreeg een plaats toegewezen op agrarisch Loonbedrijf AP Duivenvoorde aan de Leidsevaart in Noordwijkerhout.
Dit laatste semester starte na de Kerstvakantie en eindige met de eind examens.
Op dit in de bollen teelt gespecialiseerde loonbedrijf maakte ik kennis met de UNIEKE grond in de Bollenstreek.
Midden in de winter en het vroege voorjaar met de tractor het land op om probleemloos te kunnen rooien , planten , ploegen en spitten was voor een " klei " jongen, opgegroeide met schep en kruiwagen, ondenkbaar.
Toen ik na mijn 1e stage dag avonds diep onder de indruk thuis kwam zei ik tegen mijn vader dat we beter naar de Bollenstreek konden verhuizen, dit werd niet gewaardeerd ….. want het ging toch goed zo….

Rond het jaar 2000 besloot het kabinet Kok dat de HSL aangelegd diende te worden , Hogesnelheidstrein traject Schiphol - Antwerpen om zo Schiphol en omwonenden te ontlasten voor de korte afstand vluchten (?) Inmiddels zat ik bij mijn vader in het Leiderdorpse bedrijf welke onteigend / opgekocht werd voor de aanleg van de HSL / verbreding van de Rijksweg A4.
De samenwerking eindige , mijn vader verhuisde naar Boskoop en ik kocht na een jarenlange moeizame en kostbare zoektocht een perceel grond in Voorhout.
Daar maakte ik een frisse start op een kavel met uitmuntende goed werkbare unieke zandgrond waar de Bollenstreek rijk aan is, Ik kweek onder het motto: biologisch / natuurlijk als het kan en pas chemisch als het echt niet anders kan.

De Bollenstreek een plek waar wij, mijn vrouw Rosemarie - getogen in Voorhout - en onze 4 kinderen ons thuis en happy voelen.
Samen met de vele dieren in onze directe omgeving, in het water o.a. Futten , karpers eenden enz. op het land Patrijzen,(teveel) Hazen en in de lucht Kieviten , Scholeksters, vleermuizen en zelfs een zeldzaam Ijsvogeltje.
Kortom , wonen werken en agrarische bedrijven gaat in harmonie met vele.

Bollengrond en een gebied die wij moeten koesteren en NIET mogen opofferen voor woningbouw, meer wegen en energie transitie.
Mijn huidige bedrijf omvat inmiddels 4 percelen bollengrond, welke roteren in een bouwplan van vaste planten, tulpen Hyacinten en Narcissen om zo duurzaam en verantwoord te kunnen kweken.

Via de media vernam ik van het LGDG
Naast mijn zeer drukke werkzaamheden heb ik dit moeizaam leesbare en slecht getimed document doorgespit.
Ik wil daar graag de volgende opmerkingen over maken.

1 - U stelt emissieloos voor in 2030 en biologisch in 2024.
Als aangegeven wij proberen zoveel als mogelijk in harmonie met de natuur te werken , maar emissie loos en biologisch is onwerkbaar , bovenwettelijk en staat gelijk aan einde agrarische sector.
En stel dat dit onverhoopt na aanname van het LGDG toch beleid wordt, en de sector KAN niet aan deze eisen voldoen, er is toch enige emissie en er worden nog wel chemische gewasbeschermingsmiddelen middelen gebruikt, zijn wij dan illegaal en krijgen wij dan een teelt verbod ?
Slijpen de milieu bewegingen hun potloden al ? (wist u dat geen enkel Europees land aan de kader Richtlijn Water 2027 voldoet, maar dat het intensive waterrijke Nederland al voor 80 % van de

doelstelling voldoet en dat wij nog dagelijks schoner worden - (bron Akkerwijzer juli 2025) Emissie loos en Biologisch is onaanvaardbaar

2- Bollengrond areaal / woningbouw / goedkope arbeid Als gevolg van het GOM beleid zijn er in de Bollenstreek talloze GOM woningen gebouwd, verspreid over het buitengebied.
Hulde, u stopt met dit beleid en u wilt toekomstige te bouwen (betaalbare) GOM woningen gaan centraliseren.
Maar houdt de GOM helaas instant en wilt deze woningen op bollengrond gebouwen .
De GOM heeft de laatste jaren zeer veel schade aangericht, kleine bedrijven welke voor jonge startende kwekers een opstap zouden geweest zijn naar een eigen bedrijf, werden door de GOM gezien als verrommeling en gesaneerd.
Dikke villa's kwamen verstrooid over de Bollenstreek ervoor terug Spuit vrije zones om deze woningen, overlast met beregenen, kwekers worden er nu al geconfronteerd met deze tegengestelde belangen van bedrijven en pariculiere bewoners .
De agrarische onroerendgoedmarkt markt is tot stilstand gekomen en kwekers die willen stoppen laten hun bedrijf (bewust ?) verrommelen om zo de GOM hoofdprijs te scoren.
Kortom de GOM creëert met haar beleid juist verrommeling en frustreert een gezonde toekomstige sector welke jonge kwekers en doorgaande nodig hebben.
Willen bestaande kwekers boventallig uitbreiden? Dan is er voldoende kapitaal en ondernemerslust aanwezig dat een bestaande kweker de agrarische opstanden van een stoppende kweker - tegen marktconforme prijs- koopt en saneert, en zo het bouwquotum bij zijn bestaand bouwblok voegt.
Ga GEEN woningen bouwen op bollengrond maar saneer oude sociale woningbouw, bouw daar voor in de plaats frisse en eigentijdse appartementen voor elke doelgroep, sociale huur en koop en breng zo doorstroming op gang.
Realiseer onder die te bouwen appartementen parkeergarage's en grijswater opslag, gebruik de vrijkomende kalkrijke zandgrond voor de productie van de befaamde Hillegomse kalkzandstenen .
En durf de vraag te stellen of wij als Nederland wel een imitatie land moeten zijn en of wij bedrijven onbeperkt van goedkope buitenlands arbeidskrachten moet voorzien.
De geschiedenis heeft aangetoond dat bedrijven die drijven op goedkope arbeid geen toekomst hebben.
2e klas bollengrond wordt door cultuurmaatregelen (goede drainage , bezanden, onderbemaling ,bronnering enz.) bijna allemaal als 1e klas gebruikt.
Laat weilanden weilanden, er is weinig weidegrond waar goed zand onder zit , anders was dat in het verleden al lang gerealiseerd als bollengrond.
Kortom stop met de GOM en laat de markt zijn werk doen en geef jonge en startende kwekers daarmee een kans!

3- Infrastructuur
Upgrade bestaande wegen en Den Haag : ga over naar kilometer beprijzing.
Keukenhof, toeristische hotspots : ga met shuttle bussen werken af parkeerplaats Schiphol / station en laat niet elk individu per auto naar dit gebied komen.

4- Energie transitie wateropslag
Ja tegen zonnepanelen op daken , mogelijk in combinatie met een centrale stroomopslag in de vorm van een collectieve mega accu om zo het net in balans te houden Ja tegen windmolens op zee of extra op het IJsselmeer Ja te tegen collectieve water opslag in het IJsselmeer

5- Voorkeursrecht en Onteigening
Minimaal omschreven op bladzijde 80, wilt u via de LGDG de mogelijkheid krijgen om zowel voorkeursrecht als wel de mogelijkheid om een onteigeningsprocedure procedure op te kunnen starten.
Dit summier omschreven, niet afgekaderd of begrensd ,maar aangenomen met mogelijk zeer verstrekkende gevolgen voor persoonlijk bezit en vrijheid.
Onaanvaardbaar
Als alternatief : ruilverkaveling op vrijwillige basis.
Maak een interactieve kaart waar elke kweker zijn land op aan kan melden.
Groen is ja ik wil dit perceel eventueel ruilen, oranje misschien, bij een heel goede ruil en Rood is onbespreekbaar, een paar flessen Kaagwater en wat mediation en mogelijk ontstaan er mooie ruilen waarvan iedereen beter wordt.
Want vrijheid is een oneindig groot goed en daar wordt in deze LGDG te veel aan getornd……..

Ter afsluiting:

Leden van de gemeenteraden Duin en Bollenstreek, college van B en W, Als kweker verdedig ik mij bijna dagelijks tegen onkruiden en plagen, tegen te veel en te weinig water, tegen zon en kou en tegen onzinnige en onwerkzame regelgeving.
Wit u u daar niet nog meer onwerkbare regelgeving aan toevoegen?
En dit mooie gebied werkbaar en leefbaar houden en dus NIET instemmen met dit alomvattende, rigide, dwingend en te veel aan vrijheid inperkende LGDG.
Kuiper, ga uw huiswerk overdoen

ZIENSWIJZE 52

****

Zienswijze op het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport – Eikenhorstlaan als uitleglocatie

Met deze zienswijze wil ik bezwaar maken tegen het opnemen van de **Eikenhorstlaan in Voorhout als potentiële uitleglocatie voor woningbouw** binnen het *Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport*. De keuze voor deze locatie staat haaks op het uitgangspunt van duurzaam ruimtelijk beleid en vormt een directe bedreiging voor agrarische waarden, in het bijzonder het bollenlandschap dat deze regio wereldwijd typeert.

Historie & politieke context

Tijdens het wethouderschap van **Bas Brekelmans** werd in april 2019 een voorstel gedaan om **60 GOM-woningen** te realiseren aan de Eikenhorstlaan. De plannen werden na stevige kritiek vanuit de gemeenteraad vroegtijdig **ingetrokken**. Belangrijke bezwaren waren:

- De woningen zouden vooral uit dure villa's bestaan, zonder aanbod voor modale of sociale inkomens.
- Er was onvoldoende draagvlak onder inwoners, die het verlies van bollengrond niet verenigbaar achtten met de streekidentiteit.
- Diverse partijen, waaronder Trilokaal, D66 en PvdA, uitten zorgen over transparantie en nut van het plan. Wethouder Brekelmans trok het voorstel in met de uitspraak: *"Als er geen vertrouwen is in de GOM heeft dit geen zin meer."* Dit markeerde een helder politiek signaal: de Eikenhorstlaan is géén breed gedragen woningbouwlocatie.

Agrarische en landschappelijke waarde van de locatie

De betreffende gronden aan de Eikenhorstlaan kwalificeren als **eerste klasse bollengrond**. Dit blijkt onder andere uit bijgevoegd **fotografisch bewijs** van 21-3-2021 en 12-4-2025 waaruit blijkt dat er met succes **hyacinten** groeien op het perceel. Hyacinten stellen hoge eisen aan bodemstructuur en waterhuishouding: hun aanwezigheid onderbouwt de hoogwaardige teelbaarheid van deze grond. Volgens het provinciaal beleid verdienen bollengronden van deze kwaliteit **extra bescherming**. Het opnemen van dit gebied als uitleglocatie ondermijnt het vertrouwen in dat beschermingsregime en zet een gevaarlijk precedent voor verdere aantasting van het agrarische landschap.

Bezwaren tegen woningbouw als 'duurzame' oplossing

Het benoemen van de Eikenhorstlaan als zoekgebied gaat gepaard met risico's:

- Versnippering van open landschap en verlies van schaal en samenhang.
- Druk op infrastructuur en verkeersveiligheid, waar eerder al zorgen over bestonden.
- Het ondermijnen van het herstructureringsprincipe van de GOM door focus op lucratieve woningbouw in plaats van landschapsherstel.

Alternatief voorstel

Indien woningbouw wenselijk is, stel ik voor:

- Te kiezen voor **inbreiding** binnen bestaande dorpsstructuren.

- De Eikenhorstlaan juist te behouden en **te versterken als agrarisch kerngebied**, eventueel met ruimte voor educatie en toeristische beleving rondom de bollenteelt.

Slotverklaring

Ik verzoek het college dringend om de Eikenhorstlaan uit te sluiten van het programma als uitleglocatie en de eerder ingezette lijn van bescherming van het bollenlandschap voort te zetten. Duurzaamheid betekent niet méér bouwen, maar slim kiezen — met respect voor bodem, erfgoed en leefomgeving. Laat deze waardevolle bollengrond bloeien, in plaats van te laten verdwijnen onder asfalt en baksteen.

****

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

[redacted]

ZIENSWIJZE 53

Zienswijze op het Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport

Indiener(s): Actiecomité Plan Boerderij (Van den Berch van Heemstedeweg 45)
Datum: 18 juli 2025

Vooraf:

Het ontwerpprogramma (hierna afgekort tot PLGDG) is een herijking van de ISG en beoogt een integrale toekomstverkenning te zijn voor het landelijk gebied van de vijf gemeenten, voor de komende 15 jaar, met een doorkijk naar 2050. Uitdagingen op het gebied van transities (woningbouw, economie, agrarische sector, energie, klimaat) worden expliciet genoemd.

Het PLGDG richt zich specifiek op het landelijk gebied van de 5 gemeenten Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk. Die focus is enerzijds aantrekkelijk. Anderzijds vinden sommige uitdagingen waarvoor men staat, voor een deel *ook* en soms zelfs *in hoofdzaak*, hun oorsprong in het omringend stedelijk gebied van de Randstad.

In de onderwerpen die vanuit de Oranjebuurt in deze zienswijze op het PLGDG worden ingebracht, wordt die link met de stedelijke omgeving daarom in enkele overwegingen meegenomen.

Een tweede algemene opmerking is dat het PLGDG, als tussenstation tussen visie en uitvoering, naar ons idee minder uitvoeringsgericht is dan mogelijk of wenselijk is. De concrete effecten komen behoudender over dan wellicht is bedoeld. Daarom verzoeken wij de betrokken gemeenten om bij de definitieve vaststelling van het PLGDG expliciete keuzes te maken op de door ons aangedragen onderwerpen, inclusief duidelijke toetsingskaders en beleidsmatige verankering.

Onderwerp 1: Arbeidsmigranten

Zienswijze: Een economie die in belangrijke mate afhankelijk blijft van de inzet van arbeidsmigranten biedt – zo is in toenemende mate het inzicht – onvoldoende mate perspectief voor de toekomst. Dit wringt, omdat het huisvesten van deze doelgroep een aanzienlijk beslag op de schaarse ruimte doet, ook in het landelijke gebied.

Overwegingen:

1. Arbeidsmigranten – nog steeds een groeiende groep – spelen een belangrijke rol in onder meer de bollenteelt. Wanneer begrijpelijkerwijs de bollenteelt ook in de toekomst als een belangrijk en identiteitsbepalend onderdeel van de regionale economie wordt gezien, zal de sector zich sterk moeten vernieuwen. Dat geldt niet alleen voor het emissievrij maken van de teelt in 2030, maar ook voor minder afhankelijk worden van de inzet van (relatief goedkope) arbeidsmigranten in deze

bedrijfstak. De dalende arbeidsproductiviteit vormt een punt van zorg.
Dat is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de sector zelf. Gezien de

betekenis voor de toekomst van het landelijke gebied is een duidelijke en actief ondersteunende visie van de gemeenten hierbij van groot belang. Actief in de vorm van het stimuleren van innovatie en grotere aaneensluitende bollenvelden, zodat mechanisatie en automatisering rendabel kunnen worden toegepast.

2. De lokale overheid worstelt al jaren met het ontbreken of ontoereikende registratie van de werk- en verblijfplaats van arbeidsmigranten. Dit bemoeilijkt de handhaving en leidt tot ongewenste woonvormen (bijv. in hotels en B&B's). De meest recente jaarrapportage[1] van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van november 2024 bevestigt dat de registratie van arbeidsmigranten nog steeds gebrekkig is. Daarnaast is het onduidelijk welke vorderingen zijn gemaakt in het actieprogramma Arbeidsmigranten[2], welke in december 2024 nog aan de orde is geweest. Het is noodzakelijk om de registratie op orde te krijgen in het gehele gebied om effectief beleid te kunnen ontwikkelen en uitvoeren. Zoals ook de motie van Saris en Ceder[3], in maart van dit jaar benadrukte.
   De gemeente Noordwijk neemt inmiddels initiatieven in dit opzicht, zoals actualisering van het Decisio rapport en er is een zogenaamd nachtregister[4] geïntroduceerd. Gezien de betekenis voor het PLGDG, verdient dit spoedige navolging bij de andere vier gemeenten.
3. De maatschappelijke en politieke context verandert. Landelijke maatregelen, zoals een aangekondigd verbod op arbeidsmigranten in de vleesverwerkende industrie[5], benadrukken de urgentie voor gebiedsgericht beleid. Maar ook de groeiende kritische houding van de zorgsector[6] t.a.v. de inzet van arbeidsmigranten. Neem ook het adviesrapport[7] "*Geen derderangsburgers, de risico's voor gedetacheerde arbeidsmiganten*" in ogenschouw en zeer recentelijk nog de verkenning[8] "*Aanpak onrechtmatige detachering van derdelanderwerknemers*".

---

[1] https://www.arbeidsmigratieingoedebanen.nl/documenten/publicaties/2024/11/14/jaarrapportage-arbeidsmigranten-2024
[2] https://teylingen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/ad15ef0e-329d-487d-923e-97e10de57249?documentId=fff83a82-1faf-43cf-9379-4a23c3f362e2CagendaItemId=7e8a3949-f71d-4d73-8ba3-a55a8243402c
[3] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26448-807.html
[4] https://noordwijk.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/c6bc47af-3518-45aa-acbf-3b843e66065f?documentId=11c69957-da1c-4d1d-9fed-81db874e81c9CagendaItemId=1c6a1fc4-d59a-468a-8c5c-5c723a78446f
[5] https://www.flexmarkt.nl/wp-content/uploads/2025/03/Publicatie-Misstanden-bij-inzet-uitzendkrachten-in-de-vleessector.pdf
[6] https://www.nu.nl/economie/6358080/huisvesting-en-taalbarriere-maken-zorgsector-huiverig-voor-arbeidsmigranten.html
[7] https://www.adviesraadmigratie.nl/publicaties/publicaties/2024/03/13/adviesrapport-geen-derderangsburgers.-de-risicos-voor-gedetacheerde-arbeidsmigranten-en-de-nederlandse-samenleving
[8] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2025D31117Cdid=2025D31117

Onderwerp 2: De Mottigerpolder en Roodemolenpolder

Zienswijze: Deze gebieden moeten expliciet als open en beschermde zones worden opgenomen in het PLGDG, conform de omgevingsvisie van de gemeente Teylingen en niet als mogelijke compensatiegebied voor bollengrond.

Overwegingen:

1. Zowel de Mottigerpolder als de Roodemolenpolder zijn cruciaal voor behoud van openheid, ecologische waarden en cultuurhistorische structuren in de streek. Investeren in de aanleg van wandelpaden, houtwallen en ander groen is essentieel om de biodiversiteit te vergroten en tegelijkertijd de recreatieve waarde van het landschap te versterken. Echter het PLGDG benoemt geen expliciete initiatieven.
2. Het PLGDG laat ruimte voor interpretatie door deze gebieden als “minder kwalitatief open” te benoemen; dit staat haaks op de recent vastgestelde gemeentelijke Omgevingsvisie van Teylingen. Van den Berch van Heemstedeweg 45 is het enige perceel dat als mogelijke compensatielocatie is aangemerkt in het PLGDG. Deze toewijzing is opmerkelijk gezien de voornoemde vastgestelde omgevingsvisie van Teylingen.
3. Wij willen benadrukken dat dit het laatste stuk groen is dat de dorpen Voorhout en Sassenheim nog van elkaar scheidt. Daarom is actieve en expliciete bescherming van deze groene corridor een vereiste.

Onderwerp 3: Ruimtevraag en consequenties voor woningbouw

Zienswijze: Het PLGDG biedt ons inziens een onvoldoende realistische toekomstblik op de noodzakelijke woningbouwopgave, met name voor doelgroepen zoals starters, jongeren en ouderen. Het streven om alleen te bouwen voor eigen woningbehoefte uit de streek (“migratiesaldo nul”) is achterhaald. Het PLGDG kan niet haar ogen sluiten voor de enorme woningbouwopgave in Nederland en met name in de Randstad.

Overwegingen:

1. De mogelijkheden om nog binnenstedelijk te bouwen raken uitgeput. Alleen via kostbare en langdurige stadsvernieuwingsprojecten zijn er her en der nog enige beperkte mogelijkheden in de streek. Dit stuit veelal op sociale weerstand en als er eenmaal besluitvorming heeft plaatsgevonden, duurt realisatie veel te lang. Creatieve initiatieven zoals optopping, verdichting, maar ook deels herbestemmen van de winkelcentra in woningen voor ouderen en starters is noodzakelijk.
2. Het landelijk gebied kan ook een rol spelen zonder afbreuk te doen aan kernkwaliteiten. Mits zorgvuldig gepland, bijvoorbeeld nabij infrastructuur of in combinatie met landschapsontwikkeling.
3. Het is opmerkelijk dat in het PLGDG de locaties zoals Pastoorslaan in Hillegom en Wasbeeklaan in Sassenheim, die nabij bestaande OV-infrastructuur liggen, niet worden genoemd als mogelijke woningbouwlocaties, terwijl deze locaties kansen bieden voor ontwikkeling van duurzame en bereikbare woningen. Daarnaast zijn er goed bereikbare terreinen die zich lenen voor huisvesting van arbeidsmigranten. Denk

hierbij aan het Draka terrein in Hillegom, het Swets & Zeitlinger terrein in Lisse en het Focwa terrein in Sassenheim.

Tot slot, wij verzoeken de betrokken gemeenten om bij de definitieve vaststelling van het PLGDG expliciete keuzes te maken op de door ons aangedragen onderwerpen, inclusief duidelijke toetsingskaders en beleidsmatige verankering. Als Oranjebuurt en omgeving willen wij graag het laatste stuk groen dat de dorpen Voorhout en Sassenheim nog van elkaar scheidt ook groen houden. Daarom zien wij graag een actieve en expliciete bescherming van de Mottigerpolder en Roodemolenpolder, zonder enige vorm van bebouwing.

In afwachting van uw reactie en uiteraard gaarne bereid om in overleg te treden, verblijven wij.

Namens het comité Plan Boerderij

ZIENSWIJZE 54

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Lisse, Teylingen, Hillegom, Noordwijk en Katwijk / Regio Holland Rijnland
Datum: 22 juli 2025
Naam: Corné Pennings
Adres: Hellegatspolder , warmond
E-mail (optioneel): pennings@landwinkel.nl

Geacht college,
Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

---

1. Gebrekkige participatie en transparantie
Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties, infrastructurele ingrepen en heroverwegingen van peilbesluiten en drooglegginsnormen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.
Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

---

1. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op peilbesluiten, woningbouw en infrastructuur
Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw, nieuwe infrastructuur en grondwaterpeilverhogignen in polders, dit met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen honderden hectares waardevolle graslanden en hebben grote gevolgen voor de veehoudrij van de Duin- en Bollenstreek.
De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.
Wij vragen u:

- Is er enig onderzoek gedaan wat de aanpassing van de peilbesluiten en drooglegginsnormen voor de veehouderijen in de streek gaat betekenen ?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van veehouderijen en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.
- Compensatie over de waardedaling van graslanden wanneer deze vernat worden met name in de droogmakerijen.

---

2. Onvoldoende aandacht voor de veehouderij in de streek en effecten op bedrijfsvoering
De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd.
Er word gesproken over maximale wateropvang in de graslandpolders zodat deze gronden letterlijk als regenton voor de streek gebruik kunnen worden. Het heroverwegen van de peil besluiten en drooglegginsnomen die grote gevolgen zullen hebben voor de veehouderijsector in de streek baart ons ernstig zorgen en zal de doodsteek kunnen zijn voor de laatste veehouders in deze streek.
In de plannen is enkel te lezen wat peilverhogingen voor positieve uitwerking kan hebben op de graslanden in de streek maar niet hoe groot deze bedreiging kan zijn voor huidige agrarische

bedrijfsvoering die er nu word uitgevoerd. De zin `We houden tenminste een aantal veehouderijgebieden met behoorlijke schaal in stand` roept een hoop vragen en onzekerheid voor deze ondernemers met zich op. Er word gesproken over een strategisch plan om het waterpeil in veenpolders en andere graslandpolders op te zetten om bodemdaling te vertragen. Als het water uit deze polders in droge periodes weer onttrokken word om de streek van voldoende zoetwater te voorzien zal het effect juist averechts zijn met een hogere CO2 en metheenuitstoot tot gevolg. Daarnaast word het beheer van de gronden, begrazing door runderen en voederwinning van gezond voer voor ons vee en steeds lastigere opgave.

Er word aangegeven hoe belangrijk de graslanden in de Duin- en Bollenstreek zijn, en dat deze onderhouden kunnen blijven worden door de 'overgebleven' veehouders maar er word niet nagedacht of er überhaupt nog een gezonde economische bedrijfsvoering uit veehouderij mogelijk zou kunnen zijn.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Onafhankelijk onderzoek naar effecten van peilverhogingen voor de veehouderij sector in de Duin- en Bollenstreek per polder. Door grote verschillen in grondslag tussen polders kan hier geen generiek beleid op worden losgelaten.
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de veehouderij sector?

---

3. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor waterberging creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Met vriendelijke groet,

Corné Pennings

ZIENSWIJZE 55

Per mail aan programmaLGDG@hltsamen.nl

t.a.v. Colleges van burgemeester en wethouders
van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk
en Teylingen

[redacted]

Verzenddatum: 23 juli 2025
Onderwerp: Indienen zienswijze programma LGDG

Geachte colleges van burgemeesters en wethouders,

Hierbij maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen met betrekking tot het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (LGDG). Onze zienswijze richt zich op het behoud van onze bestaande bedrijfsactiviteiten en het waarborgen van maatwerk voor kleine percelen zoals het onze, mede gebaseerd op de evaluaties en beleidsaanbevelingen uit het rapport "Vitalere Greenport en Vitaler Landschap".

Ons belang en gebruik van het perceel
Wij zijn sinds 12 november 2019 (per 29 april 2020 onder de huidige tenaamstelling) eigenaar van het perceel aan de 's-Gravendamseweg 53c te Voorhout (kadastraal: Voorhout, sectie A, nummer 6675). Zie ook figuur 1. Het perceel is sinds circa 2010 in gebruik voor bedrijfsmatige activiteiten zoals een groothandel in sierbestrating, opslag en samenwerking met hoveniers. Deze activiteiten zijn voortgezet na de aankoop van het perceel, en maken integraal deel uit van de regionale bedrijvigheid.

Wij hebben het perceel in deze staat gekocht, inclusief de aanwezige verharding van het terrein en aanwezige gebouwen (loods, kantoor en rolkas), die al ruim een decennium aanwezig zijn. De gemeente heeft dit gebruik jarenlang niet ter discussie gesteld, terwijl er ook WOZ-aanslagen voor bedrijfsruimte zijn opgelegd en betaald.

Historische afspraken en gebruik
Ondanks dat er in het verleden nooit handhavend is opgetreden op het perceel onder de huidige bestemming en het gebruik ook nooit als zodanig is geweest (bollenteelt) hebben wij op 29 april 2020 een last onder dwangsom opgelegd gekregen. Op 17 augustus 2023 hebben wij een brief ontvangen dat de brief met last onder dwangsom is ingetrokken. Tegelijkertijd zijn wij immer nog in afwachting over helderheid van het gebruik van het perceel. Meerdere voorstellen zijn al ingediend bij de gemeente (bedrijfsactiviteiten, kleinschalige woningbouw in de vorm van tiny houses en een combinatie daarvan) maar dit heeft nimmer tot een positief resultaat geleid en ondertussen zijn wij 'lam' gelegd. Ondanks afspraken met de Gemeente dat wij op de hoogte gehouden zouden worden van mogelijk nieuwe plannen binnen de gemeente en/of gerechtelijke uitspraken over de juistheid van de handhaving van de Gemeente blijft het stil en ondertussen zijn er veel kosten gemaakt en blijft opheldering tot op heden achterwege. Per toeval hebben wij zelf dit nieuwe programma kunnen inlezen.

Perceelplan en bijzondere situatie

Wij zijn ons bewust van de bestemming "Agrarisch – Bollenteelt – bollenzone 3", maar wijzen erop dat ons perceel feitelijk al vele jaren niet voor bollenteelt is gebruikt. Het perceel is klein (2.920 m^2 waarvan 1.000 m2 bouwvlak) en grenst direct aan een bedrijventerrein, waardoor bollenteelt praktisch niet meer uitvoerbaar is. De activiteiten zijn vergelijkbaar met toegestane functies in de omgeving. Bovendien wordt het perceel mede gebruikt voor opslag en stalling van agrarische producten door hoveniers. Een gesprek met het GOM over bollengrond compensatie heeft evenmin tot een positief resultaat geleid terwijl er elders in de regio wél op 1e klasse bollengrond is gebouwd onder het mom van 'Greenport' woningen terwijl juist op die gronden wél bollenteelt mogelijk was en notabene bijdroeg aan de doelstellingen zoals geformuleerd in de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016.

Bestemmingsplan en economische realiteit

Volgens het Programma LGDG wordt erkend dat economische functies zoals bedrijven en opslagruimten essentieel zijn voor een vitale Greenport. Er is toenemende vraag naar bedrijfsruimte door de transitie naar een circulaire economie. Ons perceel van 2.920 m^2 (waarvan 1.000m2 bestemd als bouwvlak) grenst aan een bedrijventerrein en is praktisch niet geschikt voor bollenteelt. Dit sluit aan bij de analyse in de eindrapportage "Vitalere Greenport en Vitaler Landschap", waarin wordt gesteld dat het beleid meer rekening moet houden met diversiteit en herstructurering van functies.

Belangenafweging en gelijkheidsbeginsel

Wij vinden dat de gemeente onvoldoende rekening houdt met:
- Het langdurige feitelijke gebruik van het perceel (meer dan 10 jaar).
- Het gelijkheidsbeginsel, aangezien omliggende percelen eveneens worden gebruikt voor bedrijvigheid of zelfs bebouwd worden in afwijking van het bestemmingsplan.
- Het vertrouwensbeginsel, aangezien er jarenlang geen handhavend optreden is geweest.
- De belangen van de gebruikers en huurders die afhankelijk zijn van deze locatie.
- De bijdrage van onze bedrijfsactiviteiten aan de regionale economie, werkgelegenheid en lokale ketens.

De evaluatie van de ISG bevestigt dat er inconsistenties zijn in beleidstoepassing en dat er ruimte moet zijn voor maatwerk en samenwerking tussen gemeente en ondernemers.

Evaluatie en voorstel

Wij verzoeken dat het Programma LGDG en de toekomstige uitvoering rekening houdt met een evaluatierapport waarin de feitelijke situatie, historische afspraken en de economische bijdrage van ons perceel worden opgenomen. Dit rapport kan dienen als basis voor legalisering of een aangepaste bestemming, waarbij zowel economische als landschappelijke belangen worden gewaarborgd.

Verzoek m.b.t. het programma

- Erken het bestaand gebruik van ons perceel en neem dit mee in de beleidsafwegingen van het LGDG.
- Onderzoek de mogelijkheden voor legalisatie van de huidige (bedrijfsmatige) activiteiten en maatwerkafspraken om onze bedrijfsactiviteiten te behouden.
- Onderzoek aanvullend of kleinschalige woningbouw (tiny houses) mogelijk is om zodoende bij te dragen aan de doelstellingen van het LGDG.
- Betrek ondernemers zoals wij actief bij de uitvoering van het programma, zoals ook wordt aanbevolen in de eindrapportage "Vitalere Greenport en Vitaler Landschap".
- Houdt rekening met de bestaande situatie en het langdurig gebruik van het perceel (en mogelijk andere percelen in de regio).
- Hanteer duidelijke definities over verrommeling. Iets waar op ons terrein handhavend tegen is opgetreden, maar niet heeft bijgedragen aan doelen als 1e klasse bollengrond of openheid behouden van het landschap. Kijk ook naar het daadwerkelijk gebruik van de percelen en de effectiviteit van de handhaving (eveneens een aanbeveling uit de evaluatie van de ISG).

- Hanteer een eenduidige werkwijze en gelijke behandeling. Op dit moment ervaren wij een andere behandeling dan onze buren aan de overkant waarbij dezelfde uitgangspunten van toepassing zijn.

Figuur 1 's-Gravendamseweg Perceel A6675 van 2920m2 waarvan 1000m2 bouwvlak grenzend aan bedrijventerrein

Ter afsluiting

Met het nieuwe programma rekenen wij vooral straks bij de uitvoering op duidelijkheid voor wat betreft onze locatie en ook dat de maatregelen die worden genomen effectief zullen bijdragen aan de te realiseren doelstellingen. Het alleen handhaven van een kleinschalig perceel die op papier een 'agrarische' bestemming heeft alleen zorgt niet voor het bereiken van de doelstellingen. Kijk ook naar de praktische invulling ervan en de uitvoerbaarheid. Wij vinden het positief dat de maatregelen van de afgelopen jaren met een kritische blik worden bekeken en dat dit is geuit in de vorm van de evaluatie, maar wij roepen gelijke tijd ook op tot actie en duidelijkheid over alternatieven die bedragen aan andere doelstellingen (dan bollenteelt) binnen het programma LGDG. Graag zien wij in de uitvoering een praktische uitvoering met gezond (bollen)boerenverstand waarbij naast aandacht voor de bollenteelt en duurzaamheid ook initiatieven worden ondersteund om de bedrijvigheid te behouden voor de regio.

In afwachting van uw reactie, verblijven wij,

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Sassenheim, 24 juli 2025.

Aan:
De colleges van B&W en de gemeenteraden van Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Van:
[redacted] inwoner van de gemeente Teylingen
[redacted]
Mobiel: [redacted]

Onderwerp:
Zienswijze op het “Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek”

Geachte dames en heren,

Vorige week berichtten vrijwel alle lokale en regionale media over de overhandiging van het bovengenoemde programma aan de Zuid-Hollandse gedeputeerde Potjes. Slechts in enkele publicaties werd vermeld dat het integrale programma ter inzage lag op de gemeentehuizen en digitaal beschikbaar was via de websites van de vijf gemeenten, met de mogelijkheid om tot uiterlijk deze week een zienswijze in te dienen.

Ik kon de digitale versie aanvankelijk niet vinden. Uiteindelijk ontving ik deze via een raadslid van mijn gemeente, die ook geruime tijd moest zoeken. Zij merkte op dat het programma niet op een gebruikelijke manier, zoals via e-mail, was gedeeld. In een begeleidend bericht schreef zij: “Het lijkt wel alsof ze op deze manier willen voorkomen dat er zienswijzen worden ingediend.” Ik deel haar indruk dat deze gang van zaken doet denken aan schijninspraak. Daarom ben ik benieuwd hoeveel individuele burgers een zienswijze op dit programma hebben ingediend. Wilt u deze informatie openbaar maken bij de definitieve vaststelling van het programma door de gemeenteraden? Bij voorbaat dank.

Inhoud van het programma

Het programma, opgesteld door een team van ambtenaren en externe deskundigen, behandelt tal van aspecten van de Duin- en Bollenstreek. Voor een betrokken burger zoals ik, die de ontwikkelingen in deze regio nauwlettend volgt, is het echter vrijwel ondoenlijk om gedetailleerd op alle onderwerpen in te gaan vanwege de complexiteit en de beperkte tijd.

Toch vallen enkele omissies in het programma op, die ik hierna graag toelicht:

Toekomstperspectief van de bollensector

Het programma gaat ervan uit dat het bestaande bollenareaal onder alle omstandigheden behouden blijft, zonder een overtuigend toekomstperspectief voor deze sector te schetsen. Er ontbreekt een onderbouwing waarom het huidige verdienmodel de omvang van het areaal blijvend rechtvaardigt.
De bollensector is sterk afhankelijk van (onderbetaalde) arbeidsmigranten, naar ruwe schatting tussen de 10.000 en 20.000 in aantal. Het verdienmodel lijkt niet houdbaar als deze migranten volgens Nederlandse loonstandaarden betaald zouden worden.
Bovendien biedt het programma geen duidelijkheid over hoe de sector moet omgaan met een mogelijke terugkeer van migranten naar hun land van herkomst door gewijzigde economische of politieke omstandigheden.
Ook de huisvesting van deze migranten blijft onderbelicht. In andere sectoren, zoals bij ASML in Eindhoven of vroeger bij Bata en Philips, dragen bedrijven bij aan de huisvesting van hun werknemers. Waarom wordt een vergelijkbare verantwoordelijkheid niet van de bollensector gevraagd?

Volgens het CBS is het aantal bollenbedrijven de afgelopen decennia bijna gehalveerd, terwijl het bollenareaal slechts met 10% is afgenomen. Dit wijst op

forse schaalvergroting. Daarnaast hebben sommige bedrijven zich elders gevestigd, zoals in Noord-Holland en de Flevopolders, waarbij de bollen deels in de Bollenstreek worden verwerkt. Dit heeft geleid tot de bouw van grote distributiecentra, die samen met de schaalvergroting bijdragen aan de verrommeling van het landschap.

Framing en eufemismen

Het programma lijkt sterk gericht op het behagen van de bollensector, wat blijkt uit de woordkeus en illustraties. De streek wordt voorgesteld als prachtig, maar dit geldt vooral tijdens de bloeiperiode van de bollenvelden, ongeveer twee maanden per jaar. Buiten deze periode oogt het landschap vaak grijs en grauw, zoals ook blijkt uit de beperkte openingsperiode van de Keukenhof (acht weken per jaar). Het programma vermijdt beelden van deze minder fraaie periodes, wat de indruk wekt van een eenzijdige, positieve framing.
Daarnaast gebruikt het programma eufemismen zoals “gewasbeschermingsmiddelen” voor stoffen die in feite voor de mens schadelijke bestrijdingsmiddelen zijn. Het is bekend dat in gebieden waar deze middelen intensief worden gebruikt, neurologische aandoeningen vaker voorkomen. Hoewel de schadelijkheid van afzonderlijke middelen niet altijd volledig is bewezen, waarschuwen medisch specialisten voor de cumulatieve effecten bij

langdurig gebruik. Het programma spreekt van een “emissievrije bollenteelt” in 2030, waarmee impliciet wordt erkend dat deze stoffen schadelijk zijn. Waarom wordt dan nog vijf jaar gewacht met het aanpakken van dit probleem? Het lijkt erop dat economische belangen prevaleren boven de gezondheid van inwoners en werkenden in de regio, wat teleurstellend is.

Geen pleidooi voor afschaffing van de bollensector

Laat ik duidelijk zijn: ik pleit niet voor het verdwijnen van de bollensector uit deze streek. Wel erken ik dat elke sector een levenscyclus kent. In Drenthe wordt geen turf meer gestoken, in Limburg geen mijnbouw meer bedreven, en in Leiden is de laken- en jeneverindustrie verdwenen. Een langetermijnvisie voor de Bollenstreek vraagt om realisme en flexibiliteit.

Met betrekking tot de opzet van het programma wil ik nog een kanttekening plaatsen:
Ik heb er alle begrip voor dat verschillende medewerkers hebben bijgedragen aan het programma, waardoor diverse schrijfstijlen herkenbaar zijn. Ook lijkt het alsof sommige passages zijn geschreven met behulp van AI-tools, wat op zichzelf geen probleem is.

Echter, bijvoorbeeld nevenstaande passage (op pagina 82 van het document) was voor mij in eerste instantie lastig te begrijpen.
Zou een van de verantwoordelijke wethouders deze passage helder kunnen uitleggen aan een gemiddelde burger?

Anterieure overeenkomsten

Anterieure overeenkomsten geven bij kostenverhaal in beginsel de meeste beleidsvrijheid. Dergelijke overeenkomsten komen allen tot stand op basis van vrijwilligheid. Voor het afspreken van een financiële bijdrage aan (regionale, overkoepelende) ruimtelijke ontwikkelingen moeten de betreffende ruimtelijke ontwikkelingen in het Programma LGDG zijn vastgelegd.

Hierbij wordt dus niet gedoeld op het verhaal van zogenoemde bovenplanse kosten, welk kostenverhaal in voorkomende gevallen door of vanwege de betreffende gemeente, op wiens grondgebied het betreffende project uitgevoerd wordt, zelf zal worden verzorgd.

Mogelijk kan de volgende alternatieve tekst hem of haar behulpzaam zijn:
“Een overeenkomst die je vooraf sluit, geeft meestal de meeste vrijheid in hoe je kosten kunt verdelen. Zo’n overeenkomst maak je vrijwillig. Als je afspraken wilt maken over geld voor (grotere, regionale) ruimtelijke projecten, moeten die projecten eerst officieel zijn opgenomen in het Programma LGDG. Het gaat hier niet om het terugvragen van extra kosten voor een specifiek project, want dat regelt de gemeente waar het project plaatsvindt zelf.”

Tot slot

Voormalig premier Rutte zei in 2023 dat wie visie wil, naar de opticien moet. Het is lastig om in 2025 met zekerheid te voorspellen hoe de Bollenstreek er in 2050 uitziet. Om teleurstellingen voor uzelf of uw opvolgers te voorkomen, raad ik aan om onomkeerbare besluiten te vermijden en stellige standpunten in het programma beter te onderbouwen of te nuanceren. Dit vergroot de overtuigingskracht en draagvlak onder inwoners. Ik wens u veel wijsheid toe bij de verdere uitwerking van het programma.

Hoogachtend,

[redacted]

ZIENSWIJZE 57

Beste meneer of mevrouw,

(indien nodig gericht aan gemeente Katwijk)

Graag zou ik via deze weg mijn zienswijze willen invullen.

In de kern lees ik dat deze visie voornamelijk over de buitengebieden gaat. Desalniettemin wil ik uw aandacht vestigen op het volgende. In de Duin- en Bollenstreek worden dorpen afgewisseld door landelijke gebied met een open structuur met agrarisch of natuurlijk karakter. Ook vanuit de geschiedenis.

Wat mij opvalt rondom de gemeente Katwijk is dat dit dorp sterk verstedelijkt (ook in dit plan wordt daar vergaand rekening mee gehouden rondom Rijnsburg Noord / Valkenburgse Meer / etc. Dit gebied verstedelijkt dermate dat er geen "rust" punten meer over zijn in het landschap. Een adempunt, die vroeg ook wel werd gecreëerd door de landgoederen / huizen (denk aan de Wilbert in Katwijk). Dit terwijl dat vroeger wel aanwezig was, net als rondom de andere dorpen.

In de basis ben ik niet tegen verstedelijking, maar mocht dit verder vorm krijgen doordat het oppervlakte stijgt, neemt het belang toe voor een groen rust. Dit lijkt nu te ontbreken in deze overkoepelende visie. Locaties voor parken die op die manier kunnen bijdragen aan punten als "recreatie voor eigen bewoners en toeristen", "biodiversiteit / stapstenen in de corridoren (zoals er een door Voorhout loopt in dit plan) en adaptatievermogen om hitte (hitte eiland effect dat steeds groter wordt in een toekomstig heter klimaat door minder groen en meer woningen) en water op te vangen. Zeker rondom Katwijk / Rijnsburg / Valkenburg vraagt dit aandacht.

Potentiële locaties voor dit soort zaken zijn de Duinvallei (langs N206), Mient Kooltuin (reeds opgenomen), Kwakelwei (bij de Wilbert), Rijnsburg Noord (ook i.r.t. de Koningshof). Dit kunnen stapstenen of punten op een lijn zijn die meer structuur geeft aan dit plan, ook dwars door de stedelijke kernen heen.

Ik ben benieuwd hoe u hier tegenaan kijkt.

Daarnaast valt het mij op dat er slechts 8% van de inwoners zijn geconsulteerd in de gemeente Katwijk. Dat komt erg laag op mij over. Ik vraag mij af of de gemeente Katwijk voldoende is geconsulteerd?

Ik zie uw reactie tegemoet.

Hartelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 58

VAN RHIJN
projectontwikkeling

HLT Samen
T.a.v. de colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeente Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Per E-mail: programmaLGDG@hltsamen.nl

Katwijk, 23 juli 2025

Betreft: Zienswijze op het Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS, juni 2025

Geachte colleges van burgemeesters en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen,

Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van het Ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (LGDG) voor de Duin- en Bollenstreek, van 11 juni 2025. Wij onderschrijven de ambitie om in samenhang te werken aan een toekomstbestendig buitengebied, waarin woningbouw, landschap, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan.

Als ontwikkelaar van een locatie direct grenzend aan de Noordrand van De Zilk willen wij via deze zienswijze uw aandacht vragen voor de potentie van deze locatie binnen de kaders van het ontwerp-programma. Wij zijn ervan overtuigd dat onze locatie een waardevolle bijdrage kan leveren aan de gestelde doelen, en vragen u daarom om deze nadrukkelijk te betrekken bij de verdere uitwerking.

Ruimtelijke kwaliteit en ligging
De betreffende locatie bevindt zich aan de noordwestelijke rand van De Zilk en sluit logisch aan op de bestaande dorpsstructuur. Door de ligging vormt het gebied een natuurlijke overgang tussen de bebouwde kom en het open landschap. Wij zien hierin kansen om – in lijn met de programmatische uitgangspunten – een zorgvuldig ingepaste uitbreiding te realiseren die de landschappelijke kwaliteiten versterkt en tegelijkertijd voorziet in de lokale woningbehoefte.

Bijdrage aan woningbouwopgave
In het ontwerp-programma wordt benoemd dat er in het landelijk gebied ruimte is voor woningbouw, waarbij de nadruk ligt op kleinschalige, landschappelijk verantwoorde uitbreidingen aan dorpsranden. Er wordt bovendien ingezet op een hoog aandeel betaalbare woningen (minimaal 65%). Samen met Woningstichting Antonius van Padua hebben wij een eerste verkenning uitgevoerd tot samenwerking en invulling van een deel van de locatie in het kader van 'straatje erbij'. Wij concluderen samen dat de locatie een waardevolle aanvulling is op de woningbouw in De Zilk, waarbij WS Padua haar bijdrage graag wil leveren. De eerste verkenning is als bijlage in deze zienswijze bijgevoegd.

Onze locatie leent zich uitstekend voor een dergelijke ontwikkeling. Wij voorzien een woonmilieu dat aansluit bij de schaal en uitstraling van De Zilk, met een programmatische opzet die recht doet aan de behoefte aan betaalbare woningen voor starters, gezinnen en senioren. Het plan kent daarnaast voldoende flexibiliteit om in te spelen op toekomstige demografische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Van Rhijn Bouw Projectontwikkeling BV
Valkenburgseweg 62
2223 KE Katwijk

Telefoon: 071 40 160 41
E-mail: info@vrpkatwijk.nl

KvK nr: 28067618
BTW nr: NL804075554B01
IBAN: NL03RABO0331740001
BIC nr: RABONL2U

VAN RHIJN
projectontwikkeling

Verzoek tot expliciete benoeming en nadere dialoog
Wij constateren dat de locatie grenzend aan De Zilk momenteel nog niet als concrete kanslocatie in het ontwerp-programma wordt genoemd. Gezien de gunstige ligging, de bijdrage aan het woningbouwprogramma en de mogelijkheden voor landschappelijke versterking verzoeken wij u om deze locatie expliciet mee te nemen in de verdere uitwerking van het programma.

Tevens zouden wij graag in overleg treden met de betrokken gemeenten en de programmatische werkgroep om onze plannen nader toe te lichten en gezamenlijk te verkennen hoe deze ontwikkeling op een zorgvuldige manier kan worden ingepast.

Wij steunen de uitgangspunten van het ontwerp-programma en zijn bereid om vanuit onze rol als ontwikkelende partij actief bij te dragen aan de realisatie van de gestelde ambities. De locatie aan de rand van De Zilk biedt in onze optiek een unieke kans om op bescheiden schaal woningen toe te voegen op een wijze die zowel ruimtelijk als maatschappelijk verantwoord is.

Wij hopen dat u deze zienswijze in overweging wil nemen bij de vaststelling van het definitieve programma.

Met vriendelijke groet,
Van Rhijn Projectontwikkeling B.V.

[redacted]

Bijlage: *verkenning De Zilk - Noord*

ZIENSWIJZE 59

BOUDESTEIJN ADVOCATUUR

Per e-mail: programmaLGDG@hltsamen.nl
Tevens per post:
Het college van Burgemeester en Wethouders van Noordwijk
Postbus 298
2200 AG Noordwijk

en

Het college van Burgemeester en Wethouders van Katwijk
Postbus 589
2220 AN KATWIJK

van	mr. M.J.E. Boudesteijn - advocaat
inzake	Vletter & Den Haan/zienswijze Programma LGDG
datum	23 juli 2025
betreft	**Zienswijze** inzake Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS

Geachte colleges,

Namens cliënte, Gebr. Vletter & Den Haan B.V. (hierna: Vletter & Den Haan), gevestigd te (2231 BD) Katwijk aan de Oegstgeesterweg 202-A, dien ik hierbij een zienswijze in inzake het ontwerpprogramma Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS (hierna: het Ontwerpprogramma LGDG) d.d. 3 juni 2025, dat ter inzage is gelegd met ingang van 12 juni 2025 voor het college van B&W van Katwijk en met ingang van 26 juni 2025 door het college van B&W van Noordwijk. Deze zienswijze richt zich ook aan de colleges van burgemeester en wethouders van Hillegom, Lisse en Teylingen.

Inleiding

Vletter & Den Haan bestaat meer dan honderd jaar en is de wereldwijde marktleider in lelieveredeling. Het heeft kwekersrecht (intellectueel eigendom) van ruim 40% van het wereldwijde areaal van leliecultivars (oftewel -rassen) en derhalve tevens de broeierij (bloemproductie).

De werkzaamheden ten behoeve van de veredeling worden uitgevoerd op de locatie van Vletter & Den Haan in Rijnsburg, aan de Oegstgeesterweg. Daar wordt gekruist, geselecteerd en worden nieuwe leliecultivars getest en getoond aan afnemers in Nederland en wereldwijd.

t 010 - 2821406
m 06 - 30384648
f 010 - 2821222
Weena 290 | 3012 NJ Rotterdam
Postbus 819 | 3000 AV Rotterdam
www.boudesteijnadvocatuur.nl
maartje@boudesteijnadvocatuur.nl

Boudesteijn Advocatuur is gevestigd te Rotterdam en staat ingeschreven in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken onder nummer 24439400. Op de dienstverlening zijn de Algemene voorwaarden Boudesteijn Advocatuur van toepassing, waarin onder meer een beperking van de aansprakelijkheid en een aanwijzing van de bevoegde rechter is opgenomen. Deze algemene voorwaarden zijn op 17 oktober 2008 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken, worden op verzoek toegezonden en zijn te raadplegen op www.boudesteijnadvocatuur.nl

Het uitgangsmateriaal voor de veredeling wordt gekweekt op een locatie aan het Westeinde in Noordwijk/Noordwijkerhout. Deze kweek maakt onlosmakelijk onderdeel uit van het proces van veredeling en is dus onmisbaar voor de bedrijfsprocessen van Vletter & Den Haan.

Vletter & Den Haan is verbonden met een groot aantal ondernemingen in de Duin- en Bollenstreek, zoals bollenkwekers, leveranciers, IVB's (zoals CNB en HoBaHo), leliebroeiers, bloemenhandel, keuringsinstelling (BKD), Naktuinbouw (rassenonderzoek) en is lid van brancheorganisaties KAVB, Koninklijke en Anthos (beide in Hillegom) en Plantum.

Onderschrijven zienswijze van Theorie en Praktijk

Vletter & Den Haan onderschrijft de zienswijze van Theorie en Praktijk, vereniging van oud-leerlingen der Rijks Middelbare Tuinbouwschool te Lisse, en verzoekt u deze als hier herhaald en ingelast te beschouwen.

Belang Duin- en Bollenstreek en zoekgebied groene, ecologische oost-westverbinding (Bijlage III, Landschapsstrategie Duin-Bollenstreek)

In het Ontwerpprogramma LGDG wordt benadrukt dat de Duin- en Bollenstreek een uniek gebied is langs de Nederlandse kust, bekend om de bloembollenteelt en het daarbij behorende ondernemerschap. In de inleiding van hoofdstuk 3 wordt aangegeven:

> *"Stuivende duinen en kleurrijke bollenvelden zijn iconische beelden in dit landschap."*

en

> *"Omdat een vitaal landschap letterlijk en figuurlijk de drager vormt voor een toekomstbestendige Greenport Duin- en Bollenstreek is er veel aan gelegen het iconische landschap van de streek te beschermen en te versterken."*

De uitwerking die daarin wordt gegeven van de volgens u geldende uitdagingen op het gebied van energietransitie, klimaatopgaven, zoetwaterbeschikbaarheid, woningbouw en infrastructuur, houdt echter onvoldoende rekening met de belangen van de bollenteelt in het gebied en van beschermen en versterken is al helemaal geen sprake.

Dat blijkt onder meer doordat in het Ontwerpprogramma LGDG een zoekgebied groene, ecologische oost-westverbinding is opgenomen in het gebied tussen Noordwijk en Noordwijkerhout (kaart Landschapsstrategie, Bijlage III, p. 15). Vletter & Den Haan is eigenaar van bollenvelden in dat gebied, tussen Westeinde en de Duinweg. Het werkt daar nauw samen met Wed. G.H. van Went & Zn (hierna: Van Went), een bloembollenkweker die zich helemaal heeft toegelegd op het kweken van lelies. Van Went is eveneens eigenaar van bollenvelden in het genoemde gebied. Vletter & Den Haan en Van Went bezitten aldaar in totaal ruim 15 hectare bollenvelden.

De producten van de genoemde bollenvelden vormen het plantaardig voor de veredeling, die plaatsheeft op de eerder genoemde bedrijfslocatie van Vletter & Den Haan aan de Oegstgeesterweg. Deze producten zijn onmisbaar voor de bedrijfsprocessen van Vletter & Den Haan. Als deze bollenvelden gebruikt worden voor een groene, ecologische oost-westverbinding, dan zou Vletter & Den Haan geen uitgangsmateriaal meer beschikbaar hebben voor veredeling en zou zijn bedrijfsproces tot stilstand komen. Uiteindelijk zou dit resulteren in het einde van het wereldwijd succesvolle bedrijf van Vletter & Den Haan, met consequenties voor alle in de inleiding genoemde, daaraan verbonden, ondernemingen.

Wisselteelt

Ook het eventuele herbestemmen van andere percelen van bollenkwekers in het genoemde gebied ten behoeve van een groene, ecologische oost-westverbinding heeft grote consequenties voor Vletter & Den Haan en ook overigens voor de gehele sector. In beginsel is wisselteelt noodzakelijk om het uitgangsmateriaal schoon en ziektevrij te houden en is een perceel na teelt derhalve minimaal drie jaar niet voor dezelfde teelt geschikt..

Om die reden is sprake van een ingenieus systeem van grondruil, zodat vrijwel alle bollenvelden in het gebied minimaal drie jaar lang voor de teelt van andere (bol)gewassen gebruikt kunnen worden. Als uit dit systeem percelen worden herbestemd tot groene, ecologische oost-westverbinding, dan wordt dit systeem van grondruil verstoord. Een dergelijke verstoring heeft effect voor alle grondruil en dus ook voor de gehele bollenteelt in het gebied.

Het verdwijnen van bollentelers door herbestemming van de bollenvelden, heeft niet alleen effect op het areaal van bollenvelden, maar op de gehele bedrijfstak, van toeleveranciers tot afnemers. Ook dit heeft weer nadelige gevolgen voor alle betrokken bedrijven.

Eerste klas bollengrond

Afgezien daarvan is in het gebied sprake van een bodem die zeer geschikt is voor het kweken van bollen; het gaat om eerste klas bollengrond. De regio is niet voor niets in de loop der jaren ontwikkeld als de Duin- en Bollenstreek. Het herbestemmen van percelen met een dergelijke, geschikte, bodem tot groene, ecologische oost-westverbinding is kapitaalvernietiging. Daarnaast is dit strijdig met de doelstelling van Bijlage IV van het Ontwerpprogramma LGDG, waarin is aangegeven dat de Duin- en Bollenstreek een economisch kerngebied van wereldformaat is, dat behouden moet blijven.

Afname bollenvelden ongewenst

Niet alleen als gevolg van het hiervoor besproken zoekgebied groene, ecologische oost-westverbindingszone zullen bollenvelden worden opgeofferd voor andere functies. Het Ontwerpprogramma LGDG bevat ook zoeklocaties voor woningbouw, onder meer in de Zanderij in Hillegom en de Maandagsewetering in Noordwijkerhout, die bestaan uit eerste klas

bollengrond, die zeer waardevol en schaars is. Daarnaast bevat het Ontwerpprogramma LGDG een verbindingsweg tussen de N207 en de N206, die ten koste zal gaan van tientallen hectares eerste klas bollengrond.

Een dergelijke vermindering van het areaal bollengrond in de Duin- en Bollenstreek zal de hiervoor genoemde effecten op de gehele sector alleen maar verergeren. Vletter & Den Haan pleiten er dan ook voor deze functies elders in het gebied te realiseren en woningbouw te beperken tot al bestaande, stedelijke, gebieden.

Alleen al het bestempelen van bollenvelden tot zoekgebieden in het Ontwerpprogramma LGDG zorgt voor onzekerheid binnen de sector en zal, ook al op korte termijn, leiden tot terughoudendheid bij investeringsbeslissingen.

Verduurzaming van de bollenteelt

Een dergelijke terughoudendheid klemt temeer, nu in het Ontwerpprogramma LGDG wordt gestreefd naar een emissievrije en biologische bollenteelt. Emissievrij is niet realistisch, maar het doel van de sector om conform de Toekomstvisie 2030 Gewasbescherming te streven naar een duurzame landbouw – dus nagenoeg zonder emissies in de vorm van uitstoot van gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu – is wel haalbaar.

Daarnaast streeft de sector naar zo min mogelijk uitspoeling van stikstof en fosfaat naar het oppervlaktewater. Beide doelen vergen grote investeringen, maar om daarover beslissingen te nemen is een weloverwogen planvorming noodzakelijk, met voldoende oog voor de economische haalbaarheid voor de sector.

Vletter & Den Haan verzoekt u dan ook in het Ontwerpprogramma LGDG aan te sluiten bij de hiervoor genoemde doelen van de sector zelf en onderzoek te doen naar de economische haalbaarheid.

Ontbreken economische uitgangspunten in het Ontwerpprogramma LGDG

Aan het Ontwerpprogramma LGDG is ten onrechte geen onderzoek ten grondslag gelegd naar de consequenties van het voorgestelde beleid en van het herbestemmen van bollenvelden, waaronder mogelijk de bollenvelden van Vletter & Den Haan en Van Went. Voor zover Vletter & Den Haan bekend is voor het laatst een dergelijk onderzoek uitgebracht in juni 2015, door Blaauwberg Strategie ontwikkeling & kennis transfer, in opdracht van de gemeente Katwijk.

Een dergelijk onderzoek is onontbeerlijk voor een Ontwerpprogramma LGDG, waarin de betrokken gemeenten zich verbinden aan beleid dat grote consequenties heeft voor de gehele bedrijfstak. Vletter & Den Haan pleiten er dan ook voor om een dergelijk onderzoek te laten uitvoeren, alvorens over te gaan tot de gezamenlijke vaststelling van het programma LDGD.

Vletter & Den Haan is graag bereid deze zienwijze toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ZIENSWIJZE 85

Inwoner
[redacted]

In de Katwijk Special van 29 juli jl. staat dit plan gepresenteerd, met als mededeling dat iedereen kan inspreken tm. 23 juli 2025. De gemeente Katwijk kon me hierover geen verdere informatie verstrekken, en verwees me hiervoor naar U. Heeft inspraak nog steeds zin en schuift U de termijn daarvoor op?

Mijn zienswijze is duidelijk; niet voldoende tijd om het plan te bekijken. Een reactie na publicatie is wel veel gevraagd.

ZIENSWIJZE 60

E-Mailbericht Zaak [redacted]

Van: [redacted]

Aan: gemeente@noordwijk.nl

Datum: 23-06-2025 om 20:59:31

Onderwerp: Inbreng zienswijze programma LGDG op 23-06-2025 om 20:59:31

College van burgemeester en wethouders

Postbus 298
2200 AG Noordwijk

gemeente@noordwijk.nl<mailto:gemeente@noordwijk.nl>

Datum 23 juni 2025

Betreft Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college,
Hierbij dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna: "LGDG").
Het LGDG zal ongetwijfeld nog het nodige stof doen opwaaien als ik de mediaberichten bekijk, maar voor deze zienswijze wil ik mij beperken tot een specifiek onderdeel, namelijk de passage over de Achterweg in Noordwijk.
Op pag. 56 van de LGDG valt te lezen:
"Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen. Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet. Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling 'Achterweg'. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG."
In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):
"Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie. Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los. Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken."
M.i. wordt met deze laatste passage ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en

onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College dat deze zin inderdaad abusievelijk niet geschrapt is en dat deze geschrapt zal worden.
Uiteraard kijk ik met veel interesse uit naar het voorstel dat het College aan de gemeenteraad zal sturen in september over tijdelijke asielopvang. Zodra het mogelijk is zienswijzen in te dienen tegen het ontwerpbesluit of de in het kader van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang zal ik dat zeker doen.
Hoogachtend,

[redacted]

Bijlagen: geen

ZIENSWIJZE 61

College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
gemeente@noordwijk.nl

Datum 23 juni 2025
Betreft Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college van burgemeester en wethouders,

Via deze brief dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna vermeld als: “LGDG”).

Op basis van het recentelijk gedeelde LGDG wil ik het volgende benoemen. Namelijk de passage over de Achterweg in Noordwijk.

Op pagina. 56 van de LGDG is te lezen:

> “*Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.* ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.*** *Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling ‘Achterweg’. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG*.”

In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):

> “*Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.* ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los.*** *Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..****Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.****”*

Mijns inziens wordt met deze laatste passage (zie rode teksten) ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College B&W dat deze zin inderdaad per abuis niet geschrapt is en dat deze alsnog geschrapt zal worden.

Ik zal met hoge interesse uitkijken naar het voorstel dat het College aan de gemeenteraad zal sturen 25 september over tijdelijke asielopvang. Zodra het mogelijk is zienswijzen in te dienen tegen het ontwerpbesluit of de in het kader van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang zal ik dat ook zeker doen.

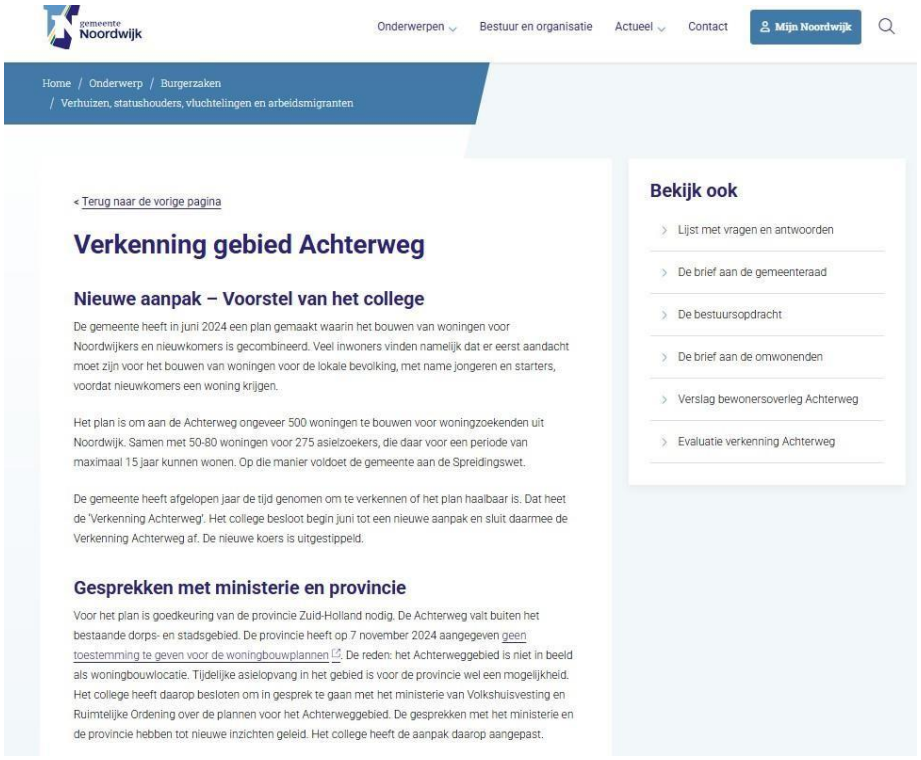
Uiteraard ben ik bereid om nadere toelichting te geven op bovenstaande mocht daar behoefte aan zijn.

Hoogachtend,

[redacted]

Bijlage:

https://www.noordwijk.nl/onderwerp/burgerzaken/verhuizen-statushouders-vluchtelingen-en-arbeidsmigranten/asielzoekers/verkenning-gebied-achterweg/

Evaluatie verkenning Achterweg leidt tot aanpassing plan

De verkenning heeft geleid tot een nieuwe route om woningen te bouwen in het Achterweggebied. De gemeente pakt dit op via overleggen over het Programma Landelijk Gebied & Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG). Dit was het advies van het ministerie. De provincie is ook bij deze overleggen aangesloten. Het college heeft het ontwerpprogramma op 27 mei 2025 vastgesteld en dat is de komende 6 weken voor iedereen in te zien, vanaf 11 juni openbaar. De Achterweg is in het Programma LGDG als gebied opgenomen waar huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen voor lokale woningzoekenden gebouwd kunnen worden. Dit is in lijn met de Woonvisie 2020-2030 van de gemeente.

Ruimte voor tijdelijke asielopvang

Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie. Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los. Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken.

Met dit voorstel geeft het college invulling aan de raadsagenda en uitvoering aan de Spreidingswet.

Instemming gemeenteraad nodig

Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.

Veel gestelde vragen en antwoorden

We hebben een lijst met vragen en antwoorden, waar je wellicht het antwoord op jouw vraag over de ontwikkeling van de Achterweg vindt. Staat jouw vraag er niet bij? Stuur dan een e-mail naar achterweg@noordwijk.nl. Of bel met ons Klantcontactcentrum via +31 71 36 60 000. Reageer je schriftelijk? Zorg dan dat je het zaaknummer 599925 vermeldt. Dan kunnen we snel helpen.

Aanmelden nieuwsbrief

Wil je graag op de hoogte gehouden worden van nieuws en ontwikkelingen rondom de Achterweg? Dat kan met onderstaande knop.

ZIENSWIJZE 62

College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
gemeente@noordwijk.nl

Datum	23 juni 2025
Betreft	Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna: "LGDG").

Het LGDG zal ongetwijfeld nog de nodige stof doen opwaaien als ik de mediaberichten bekijk, maar voor deze zienswijze wil ik mij beperken tot de passage over de Achterweg in Noordwijk.

Op pag. 56 van de LGDG valt te lezen:

> "*Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.* ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.*** *Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling 'Achterweg'.*"

In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):

> "*Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.* ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los.*** *Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..****Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.****"*

M.i. wordt met deze laatste passage ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College dat deze zin inderdaad abusievelijk niet geschrapt is en dat deze geschrapt zal worden.

Uiteraard kijk ik met veel interesse uit naar het voorstel dat het College aan de gemeenteraad zal sturen in september over tijdelijke asielopvang. Zodra het mogelijk is zienswijzen in te dienen tegen het ontwerpbesluit of de in het kader van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang zal ik dat zeker doen.

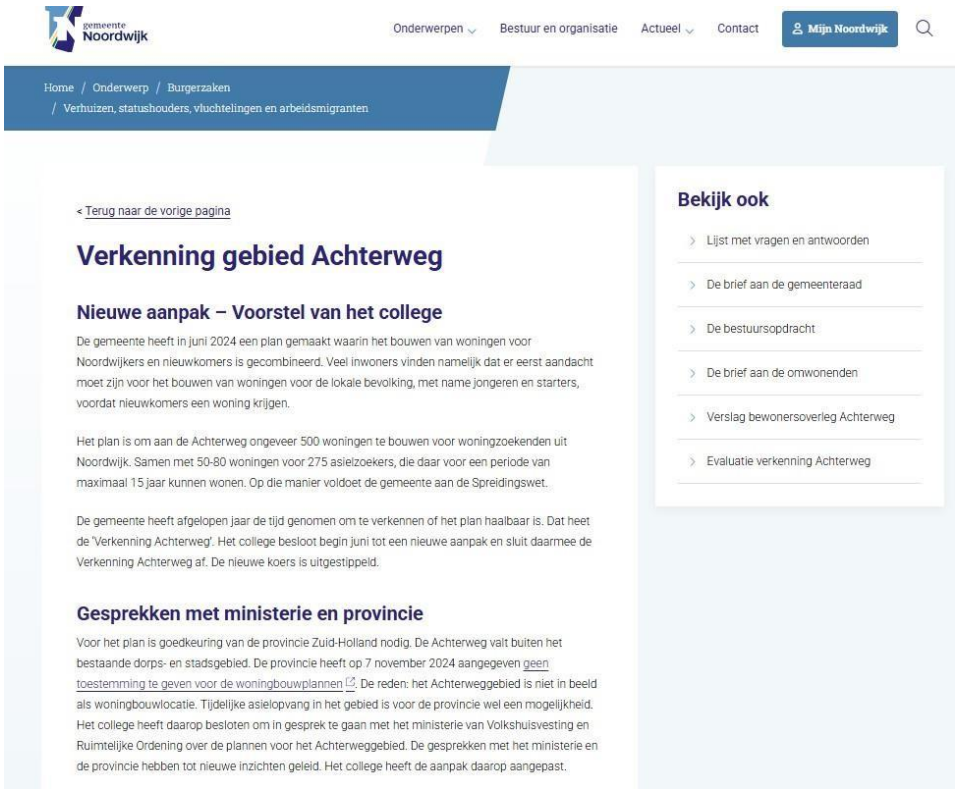
Uiteraard ben ik bereid om nadere toelichting te geven op bovenstaande mocht u daar prijs op stellen.

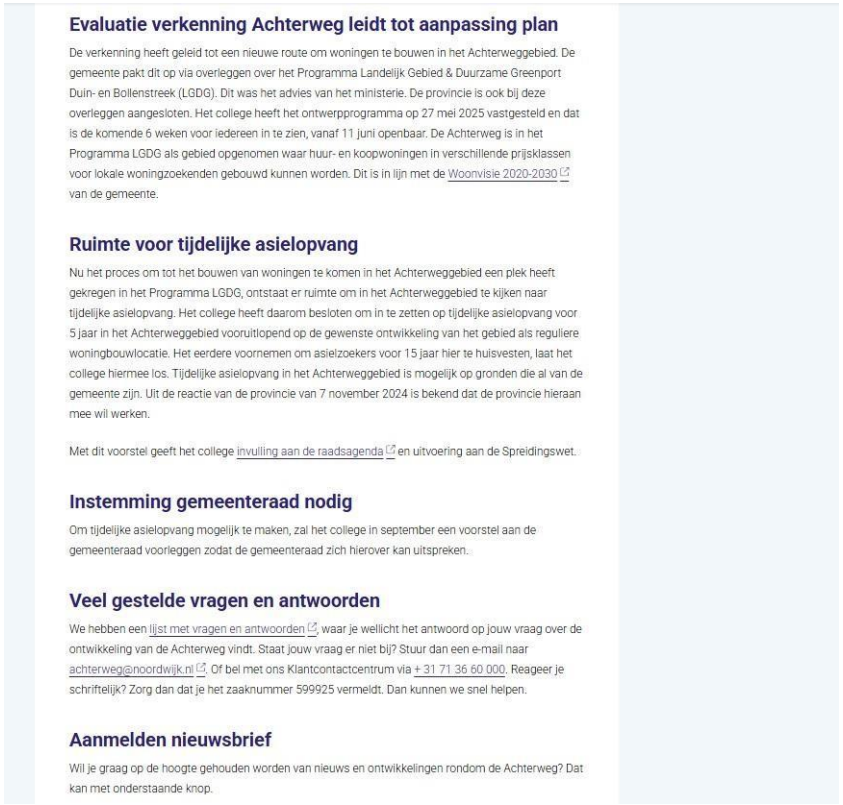
Hoogachtend,

[redacted]

Bijlage:

https://www.noordwijk.nl/onderwerp/burgerzaken/verhuizen-statushouders-vluchtelingen-en-arbeidsmigranten/asielzoekers/verkenning-gebied-achterweg/

ZIENSWIJZE 63

College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
gemeente@noordwijk.nl

Datum	24 juni 2025
Betreft	Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna: "LGDG").

Het LGDG zal ongetwijfeld nog het nodige stof doen opwaaien als ik de mediaberichten bekijk, maar voor deze zienswijze wil ik mij beperken tot een specifiek onderdeel, namelijk de passage over de Achterweg in Noordwijk.

Op pag. 56 van de LGDG valt te lezen:

> "*Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.* ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.*** *Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling 'Achterweg'. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG*."

In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):

> "*Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.* ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los.*** *Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..****Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.****"*

M.i. wordt met deze laatste passage ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College dat deze zin inderdaad abusievelijk niet geschrapt is en dat deze geschrapt zal worden.

Uiteraard kijk ik met veel interesse uit naar het voorstel dat het College aan de gemeenteraad zal sturen in september over tijdelijke asielopvang. Zodra het mogelijk is zienswijzen in te dienen tegen het ontwerpbesluit of de in het kader van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang zal ik dat zeker doen.

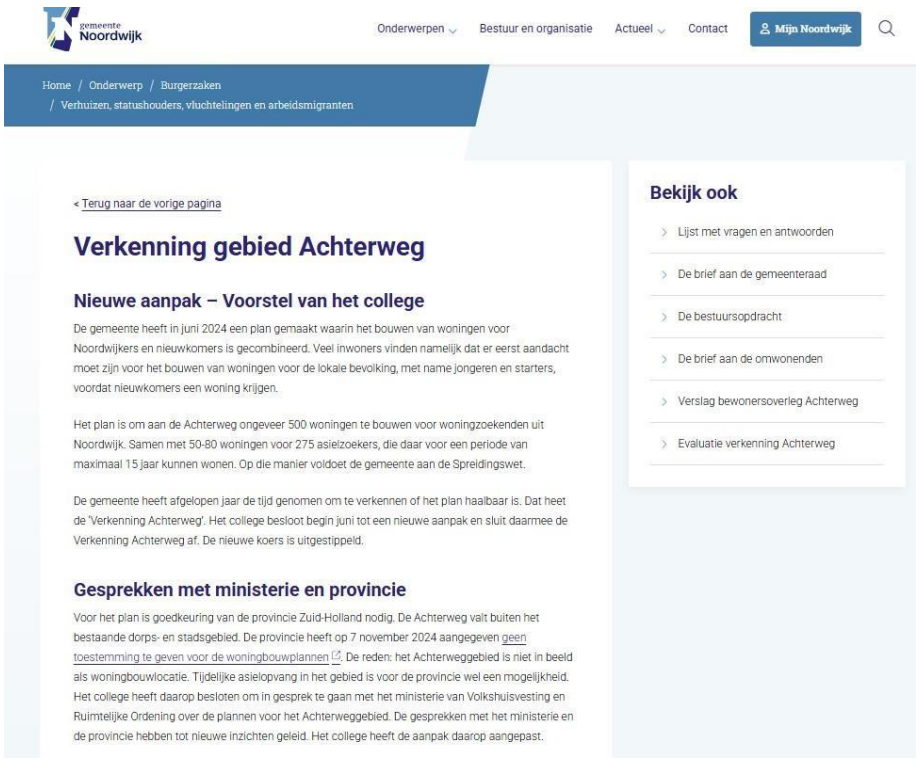
Uiteraard ben ik bereid om nadere toelichting te geven op bovenstaande mocht u daar prijs op stellen.

Hoogachtend,

[redacted]

Bijlage:

https://www.noordwijk.nl/onderwerp/burgerzaken/verhuizen-statushouders-vluchtelingen-en-arbeidsmigranten/asielzoekers/verkenning-gebied-achterweg/

Evaluatie verkenning Achterweg leidt tot aanpassing plan

De verkenning heeft geleid tot een nieuwe route om woningen te bouwen in het Achterweggebied. De gemeente pakt dit op via overleggen over het Programma Landelijk Gebied & Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG). Dit was het advies van het ministerie. De provincie is ook bij deze overleggen aangesloten. Het college heeft het ontwerpprogramma op 27 mei 2025 vastgesteld en dat is de komende 6 weken voor iedereen in te zien, vanaf 11 juni openbaar. De Achterweg is in het Programma LGDG als gebied opgenomen waar huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen voor lokale woningzoekenden gebouwd kunnen worden. Dit is in lijn met de Woonvisie 2020-2030 van de gemeente.

Ruimte voor tijdelijke asielopvang

Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie. Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los. Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken.

Met dit voorstel geeft het college invulling aan de raadsagenda en uitvoering aan de Spreidingswet.

Instemming gemeenteraad nodig

Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.

Veel gestelde vragen en antwoorden

We hebben een lijst met vragen en antwoorden, waar je wellicht het antwoord op jouw vraag over de ontwikkeling van de Achterweg vindt. Staat jouw vraag er niet bij? Stuur dan een e-mail naar achterweg@noordwijk.nl. Of bel met ons Klantcontactcentrum via +31 71 36 60 000. Reageer je schriftelijk? Zorg dan dat je het zaaknummer 599925 vermeldt. Dan kunnen we snel helpen.

Aanmelden nieuwsbrief

Wil je graag op de hoogte gehouden worden van nieuws en ontwikkelingen rondom de Achterweg? Dat kan met onderstaande knop.

ZIENSWIJZE 64

College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
gemeente@noordwijk.nl

Datum	28 juni 2025.
Betreft	Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna: "LGDG").

Het LGDG zal ongetwijfeld nog het nodige stof doen opwaaien als ik de mediaberichten bekijk, maar voor deze zienswijze wil ik mij beperken tot een specifiek onderdeel, namelijk de passage over de Achterweg in Noordwijk.

Op pag. 56 van de LGDG valt te lezen:

> "*Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.* ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.*** *Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling 'Achterweg'. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG*."

In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):

> "*Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.* ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los.*** *Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..****Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.****"*

M.i. wordt met deze laatste passage ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College dat deze zin inderdaad abusievelijk niet geschrapt is en dat deze geschrapt zal worden.

Uiteraard kijk ik met veel interesse uit naar het voorstel dat het College aan de gemeenteraad zal sturen in september over tijdelijke asielopvang. Zodra het mogelijk is zienswijzen in te dienen tegen het ontwerpbesluit of de in het kader van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang zal ik dat zeker doen.

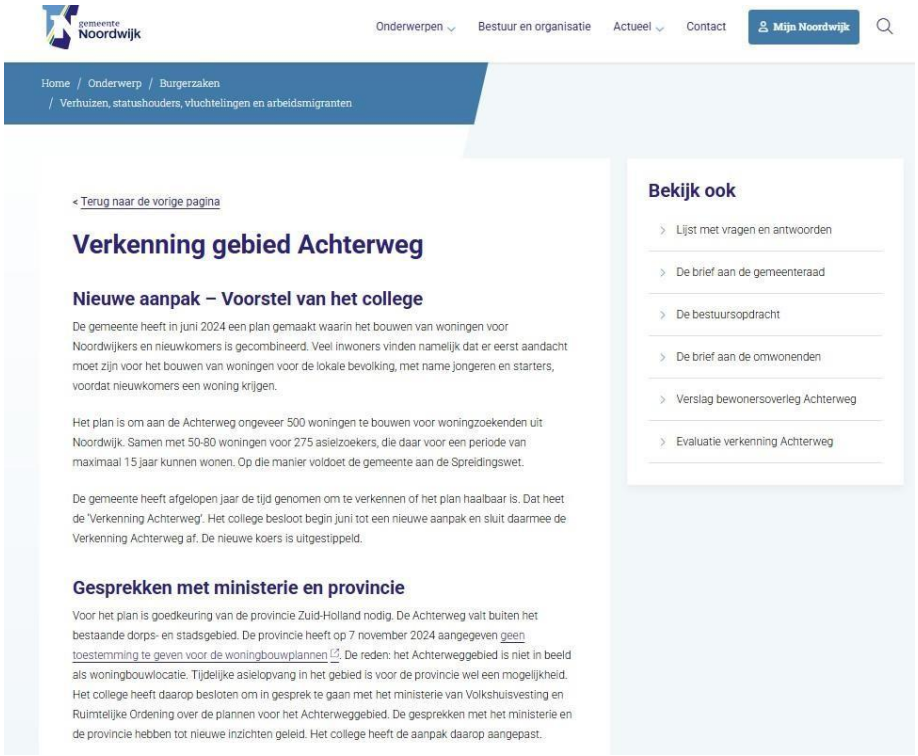
Uiteraard ben ik bereid om nadere toelichting te geven op bovenstaande mocht u daar prijs op stellen.

Hoogachtend,

[redacted]

Bijlage:

https://www.noordwijk.nl/onderwerp/burgerzaken/verhuizen-statushouders-vluchtelingen-en-arbeidsmigranten/asielzoekers/verkenning-gebied-achterweg/

Evaluatie verkenning Achterweg leidt tot aanpassing plan

De verkenning heeft geleid tot een nieuwe route om woningen te bouwen in het Achterweggebied. De gemeente pakt dit op via overleggen over het Programma Landelijk Gebied & Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG). Dit was het advies van het ministerie. De provincie is ook bij deze overleggen aangesloten. Het college heeft het ontwerpprogramma op 27 mei 2025 vastgesteld en dat is de komende 6 weken voor iedereen in te zien, vanaf 11 juni openbaar. De Achterweg is in het Programma LGDG als gebied opgenomen waar huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen voor lokale woningzoekenden gebouwd kunnen worden. Dit is in lijn met de Woonvisie 2020-2030 van de gemeente.

Ruimte voor tijdelijke asielopvang

Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie. Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los. Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken.

Met dit voorstel geeft het college invulling aan de raadsagenda en uitvoering aan de Spreidingswet.

Instemming gemeenteraad nodig

Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.

Veel gestelde vragen en antwoorden

We hebben een lijst met vragen en antwoorden, waar je wellicht het antwoord op jouw vraag over de ontwikkeling van de Achterweg vindt. Staat jouw vraag er niet bij? Stuur dan een e-mail naar achterweg@noordwijk.nl. Of bel met ons Klantcontactcentrum via + 31 71 36 60 000. Reageer je schriftelijk? Zorg dan dat je het zaaknummer 599925 vermeldt. Dan kunnen we snel helpen.

Aanmelden nieuwsbrief

Wil je graag op de hoogte gehouden worden van nieuws en ontwikkelingen rondom de Achterweg? Dat kan met onderstaande knop.

ZIENSWIJZE 65

College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
gemeente@noordwijk.nl

Datum	6 juli 2025
Betreft	Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna: "LGDG").

Het LGDG zal ongetwijfeld nog het nodige stof doen opwaaien als ik de mediaberichten bekijk, maar voor deze zienswijze wil ik mij beperken tot een specifiek onderdeel, namelijk de passage over de Achterweg in Noordwijk.

Op pag. 56 van de LGDG valt te lezen:

> "*Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.* ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.*** *Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling 'Achterweg'. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG*."

In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):

> "*Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.* ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los.*** *Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..****Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.****"*

M.i. wordt met deze laatste passage ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College dat deze zin inderdaad abusievelijk niet geschrapt is en dat deze geschrapt zal worden.

Uiteraard kijk ik met veel interesse uit naar het voorstel dat het College aan de gemeenteraad zal sturen in september over tijdelijke asielopvang. Zodra het mogelijk is zienswijzen in te dienen tegen het ontwerpbesluit of de in het kader van de buitenplanse omgevingsplanactiviteit te verlenen omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang zal ik dat zeker doen.

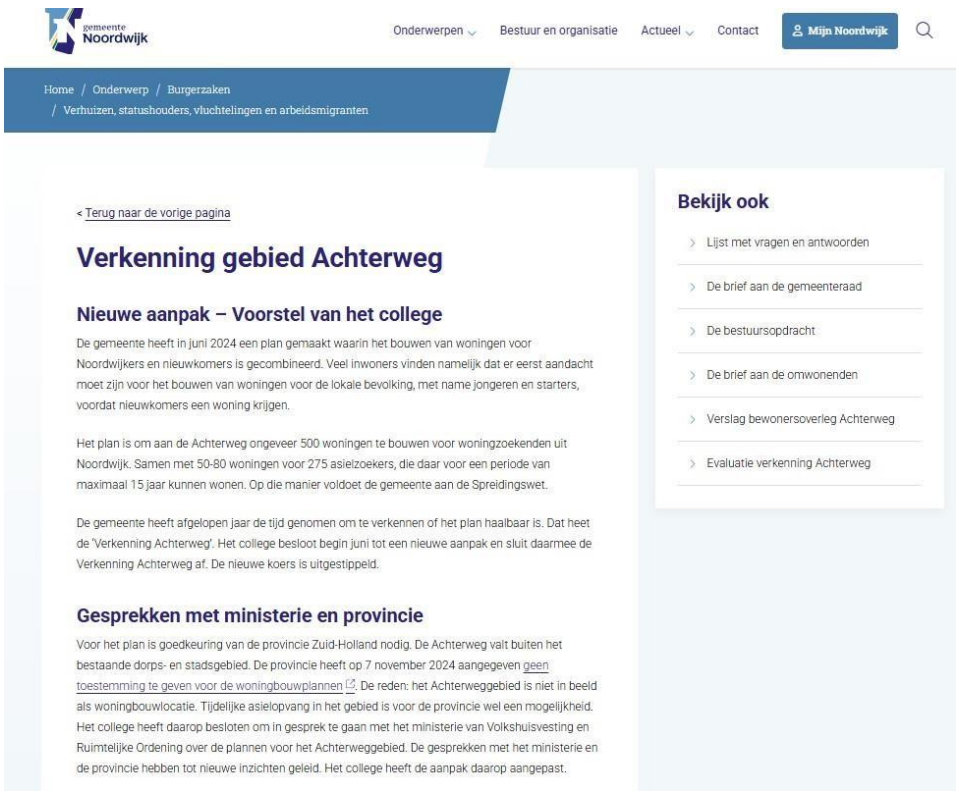
Uiteraard ben ik bereid om nadere toelichting te geven op bovenstaande mocht u daar prijs op stellen.

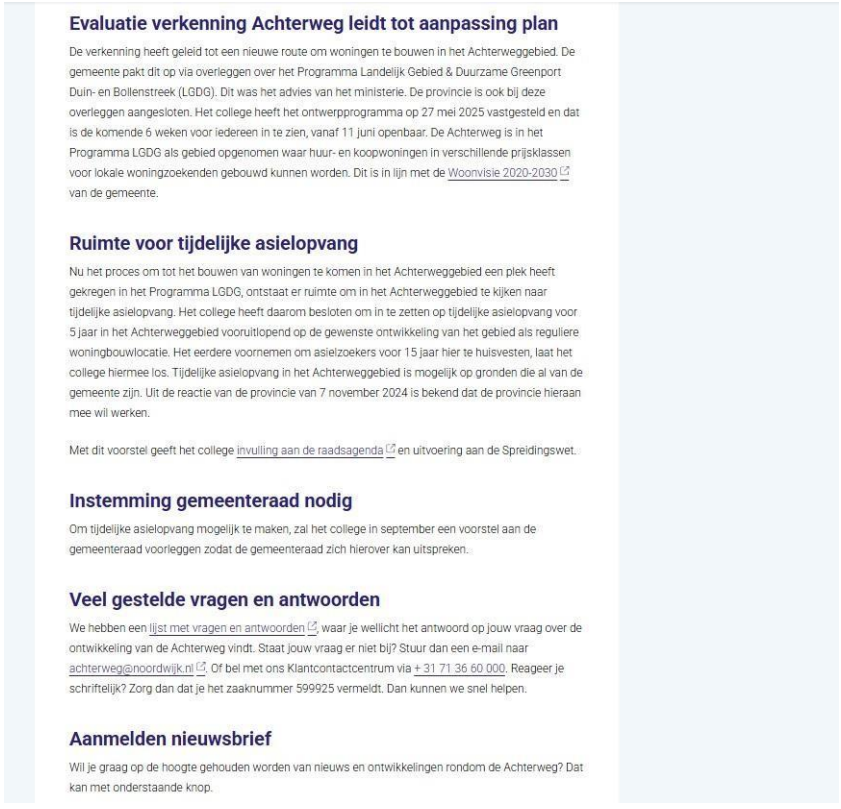
Hoogachtend,

[redacted]

Bijlage:

https://www.noordwijk.nl/onderwerp/burgerzaken/verhuizen-statushouders-vluchtelingen-en-arbeidsmigranten/asielzoekers/verkenning-gebied-achterweg/

ZIENSWIJZE 66

College van burgemeesters en wethouders

Postbus 298
2200 AG, Noordwijk

gemeente@noordwijk.nl

[redacted]

Betreft inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (Juni 2025)

Geacht college,

Als bewoner van de nieuwbouw wijf Offem, graag wil ik mijn mening geven over het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport, juni 2025. Het programma zal waarschijnlijk nog wel voor ophef zorgen als ik de mediaberichten zo bekijk, maar ik wil me in deze reactie beperken tot één specifiek detail uit het programma, met name wat er over de Achterweg in Noordwijk geschreven staat.

Op pg 56 staat het volgende:

> [...] Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.
>
> ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.***
>
> Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling ‘Achterweg’. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG [...]

In de laatste update van de gemeente staat het volgende:

> [...] Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.
>
> ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los. [...] Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken***

Volgens mij wordt hier duidelijk gezegd dat asielopvang geen onderdeel wordt van het programma, dus die dikgedrukte zin moet er eigenlijk uit. Ik zou graag van het College horen dat deze zin per ongeluk is blijven staan en dat die wordt weggehaald.
Ik ben natuurlijk wel benieuwd naar het voorstel dat het College in september naar de gemeenteraad stuurt over tijdelijke asielopvang. Zodra ik een zienswijze kan indienen tegen het ontwerpbesluit of de omgevingsvergunning voor deze tijdelijke asielopvang, ga ik dat zeker doen.

Als jullie meer uitleg willen over wat ik hierboven heb geschreven, hoor ik dat graag.

[redacted]

11/07/2025
Noordwijk

ZIENSWIJZE 67

College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
gemeente@noordwijk.nl

Datum	8 juli 2025
Betreft	Inbreng zienswijze Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)

Geacht college,

Hierbij dien ik mijn zienswijze in ten aanzien van het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport (ONTWERP JUNI 2025)(hierna: "LGDG").

Het LGDG zal ongetwijfeld nog het nodige stof doen opwaaien als ik de mediaberichten bekijk, maar voor deze zienswijze wil ik mij beperken tot een specifiek onderdeel, namelijk de passage over de Achterweg in Noordwijk.

Op pag. 56 van de LGDG valt te lezen:

> "*Noordwijk – Achterweg / Vinkeveld-Zuid In 2024 is begonnen met een verkenning naar mogelijkheden tot woningbouw in dit gebied. De verkenning is gericht op het bouwen van ongeveer 500 woningen voor lokale woningzoekenden. Dit wordt een combinatie van huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen.* ***Om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken, is er een combinatie gemaakt met het bouwen van 50-80 woningen voor 275 asielzoekers conform de opgave van de Spreidingswet.*** *Het gaat dus in totaal om ongeveer 600 woningen. De locatie Vinkeveld-Zuid (3,1 hectare) stond in de ISG al op de kaart als mogelijke clusterlocatie voor Greenportwoningen. Dit gebied wordt betrokken bij de ontwikkeling 'Achterweg'. De rest van dit zoekgebied is nieuw ten opzichte van de ISG*."

In de laatste update van de gemeente Noordwijk over de verkenning van de Achterweg valt te lezen (zie bijlage):

> "*Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie.* ***Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los.*** *Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken…..****Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.****"*

M.i. wordt met deze laatste passage ondubbelzinnig gesteld dat asielopvang geen deel uit zal maken van de LGDG, waardoor bovenstaande dikgedrukte en onderstreepte zin uit de LGDG zal moeten verdwijnen. Graag ontvang ik de bevestiging van het College dat deze zin inderdaad abusievelijk niet geschrapt is en dat deze geschrapt zal worden, Verder wil ik meededelen dat ik en mijn vrouw 5 jaar geleden meer dan LET OP 200.000 euro betaald hebben om een vergunning te krijgen om in het BUITENGEBIED een woning te mogen bouwen als die woningen er komen dan zitten wij midden in een woonwijk en asielzoekers! Dit lijkt ons geen eerlijke zaak.

Uiteraard ben ik bereid om nadere toelichting te geven op bovenstaande mocht u daar prijs op stellen.

Hoogachtend:

[redacted]

Bijlage:

https://www.noordwijk.nl/onderwerp/burgerzaken/verhuizen-statushouders-vluchtelingen-en-arbeidsmigranten/asielzoekers/verkenning-gebied-achterweg/

Evaluatie verkenning Achterweg leidt tot aanpassing plan

De verkenning heeft geleid tot een nieuwe route om woningen te bouwen in het Achterweggebied. De gemeente pakt dit op via overleggen over het Programma Landelijk Gebied & Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG). Dit was het advies van het ministerie. De provincie is ook bij deze overleggen aangesloten. Het college heeft het ontwerpprogramma op 27 mei 2025 vastgesteld en dat is de komende 6 weken voor iedereen in te zien, vanaf 11 juni openbaar. De Achterweg is in het Programma LGDG als gebied opgenomen waar huur- en koopwoningen in verschillende prijsklassen voor lokale woningzoekenden gebouwd kunnen worden. Dit is in lijn met de Woonvisie 2020-2030 van de gemeente.

Ruimte voor tijdelijke asielopvang

Nu het proces om tot het bouwen van woningen te komen in het Achterweggebied een plek heeft gekregen in het Programma LGDG, ontstaat er ruimte om in het Achterweggebied te kijken naar tijdelijke asielopvang. Het college heeft daarom besloten om in te zetten op tijdelijke asielopvang voor 5 jaar in het Achterweggebied vooruitlopend op de gewenste ontwikkeling van het gebied als reguliere woningbouwlocatie. Het eerdere voornemen om asielzoekers voor 15 jaar hier te huisvesten, laat het college hiermee los. Tijdelijke asielopvang in het Achterweggebied is mogelijk op gronden die al van de gemeente zijn. Uit de reactie van de provincie van 7 november 2024 is bekend dat de provincie hieraan mee wil werken.

Met dit voorstel geeft het college invulling aan de raadsagenda en uitvoering aan de Spreidingswet.

Instemming gemeenteraad nodig

Om tijdelijke asielopvang mogelijk te maken, zal het college in september een voorstel aan de gemeenteraad voorleggen zodat de gemeenteraad zich hierover kan uitspreken.

Veel gestelde vragen en antwoorden

We hebben een lijst met vragen en antwoorden, waar je wellicht het antwoord op jouw vraag over de ontwikkeling van de Achterweg vindt. Staat jouw vraag er niet bij? Stuur dan een e-mail naar achterweg@noordwijk.nl. Of bel met ons Klantcontactcentrum via + 31 71 36 60 000. Reageer je schriftelijk? Zorg dan dat je het zaaknummer 599925 vermeldt. Dan kunnen we snel helpen.

Aanmelden nieuwsbrief

Wil je graag op de hoogte gehouden worden van nieuws en ontwikkelingen rondom de Achterweg? Dat kan met onderstaande knop.

ZIENSWIJZE 68

HL·HOGERVORST
bulbs & colors

Zienswijze op het ontwerp-Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Aan: College van B&W van Hillegom,Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen / Regio Holland Rijnland
Datum: 17 juli 2025
Naam: Gert-jan Hogervorst
Adres: Kapelleboslaan 2, 2204AK Noordwijk
E-mail (optioneel): info@hlhogervorst.nl

Geacht college,

Via deze zienswijze willen wij ernstig bezwaar maken tegen het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) dat momenteel ter inzage ligt. De voorgestelde koers roept fundamentele vragen op over zowel de inhoud als de totstandkoming van het plan. Wij dringen er met klem op aan dat u de onderstaande bezwaren en vragen nadrukkelijk betrekt bij de verdere besluitvorming.

---

1. Gebrekkige participatie en transparantie

Het participatieproces is in onze ogen weinig geloofwaardig en voldoet niet aan de eisen van open en betekenisvolle inspraak. Als grondeigenaren, gebruikers én lokale kenners van het gebied ervaren wij dat we nauwelijks de kans hebben gehad om daadwerkelijk invloed uit te oefenen. De keuzes voor woningbouwlocaties en infrastructurele ingrepen lijken reeds in beton gegoten nog vóórdat er participatie plaatsvond.

De dubbele rol van bureau Kuiper Compagnons — dat zowel de regionale PLGDG als de lokale omgevingsvisie Hillegom opstelde, met sterke inhoudelijke en visuele overlap — roept ernstige twijfels op over de onafhankelijkheid van het proces. De uitkomsten lijken vooraf bepaald, wat afbreuk doet aan de democratische legitimiteit en het vertrouwen in de overheid.

Wij vragen u daarom dringend om:

- Een herziening van het participatieproces, onder onafhankelijke begeleiding;
- Volledige openheid over de opdrachtverstrekking en rol van bureau Kuiper Compagnons;
- Beantwoording van de vraag of aanpassingen aan de kernkeuzes van het PLGDG überhaupt nog mogelijk zijn.

2. Onevenwichtige koers: te veel nadruk op woningbouw en infrastructuur

Hoewel het PLGDG in theorie de waarde van landschap en ecologie onderkent, ligt de feitelijke focus op grootschalige woningbouw en nieuwe infrastructuur, met zware en onomkeerbare gevolgen voor het landschap. De plannen bedreigen tientallen hectares waardevolle bollengrond en versnipperen het agrarische kerngebied van de Duin- en Bollenstreek.

De druk op landbouwgrond is reeds enorm. De sector heeft geen ruimte meer over om extra claims op het land te dragen, zeker niet in de context van klimaatadaptatie, waterbeheer en voedselzekerheid. Gemeenten spraken eerder uit agrarische gronden zoveel mogelijk te willen ontzien, maar daar is in dit plan niets van terug te zien.

Wij vragen u:

- Waarom wordt geen werk gemaakt van inbreiding en verdichting binnen bestaande kernen? De woningbehoefte kan tot 2040 binnenstedelijk worden opgelost. Kies vaker voor kleine appartementen en kleine woningen. Projectontwikkelaars schijnen dit niet interessant te vinden, maar als zij geen villa's mogen bouwen, zullen ze uiteindelijk toch deze kleinere woningen ook interessant vinden. Natuurlijk wil iedereen een groot huis, maar geef eerst de mogelijkheid om klein te beginnen (of te "eindigen")
- Op basis waarvan is de behoefte aan 50 hectare zoekgebied in Hillegom vastgesteld?
- Zijn de betrokken grondeigenaren geraadpleegd?

Wij roepen u op tot:

- Herziening van de woningbouwlocaties en stop op het benoemen van zoekgebieden tot een onafhankelijk landschappelijk afwegingskader is vastgesteld;
- Duidelijkheid over eigendomsverhoudingen en een heldere afbakening van de ontwikkelgebieden;
- Bescherming van de kritieke omvang van agrarische bedrijven en vrijwillige, volledige compensatie bij aantasting daarvan.

---

3. Onvoldoende onderbouwing van de mobiliteitsmaatregelen

De voorgestelde verbindingsweg tussen de N207 en N206 (met aftakking naar station Hillegom) ontbeert een duidelijke noodzaak en tast waardevolle bollengrond aan. Zelfs in drukke periodes, zoals tijdens het Keukenhofseizoen, is van structurele verkeersopstoppingen geen sprake geweest. De weg lijkt eerder een randvoorwaarde te scheppen voor woningbouw dan een oplossing te bieden voor een daadwerkelijk probleem. Door het aanleggen van deze verbindingsweg trek je ook steeds meer mensen uit bijvoorbeeld Amsterdam die daar werken en graag aan de kust willen wonen. Doordat de verbinding minder soepel is, geeft dit nog een drempel om in de bollenstreek te wonen. Ik zie geen reden waarom je dit zou versoepelen, ondanks dat wij bedrijfsmatig hier ook hinder van ondervinden, maar dat is een keuze van ons.

Wij vragen:

- Welk verkeersprobleem rechtvaardigt deze ingreep?

- Is het besluit over de weg reeds genomen terwijl het onderzoek nog loopt?
- Waarom wordt geen gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur of alternatieven die minder schadelijk zijn voor landschap en cultuurhistorie?

Oproep:

- Stop met besluitvorming over de verbindingsweg tot de gevolgen voor landschap en landbouw helder zijn;
- Onderzoek realistische, goedkopere en minder ingrijpende alternatieven zoals A44-N208 en een verbinding N205-N208.
- Wees transparant over de status van het besluitvormingsproces: intentie, reservering of reeds vastgesteld besluit?

---

4. Onvoldoende aandacht voor leefbaarheid, landbouw en economische impact

De leefbaarheid van het landelijk gebied staat onder druk. In het PLGDG worden de landbouwkundige en economische gevolgen van de voorgestelde ruimtelijke ingrepen nauwelijks benoemd, laat staan onderbouwd. Tegelijkertijd ontbreken antwoorden op cruciale vragen over waar bijvoorbeeld arbeidsmigranten gehuisvest worden en hoe de water- en bodemkwaliteit wordt beschermd. Al deze ontwikkelingen baart ons zorgen, waarbij wij ons bedrijf niet bewust laten groeien, maar de klanten groeien, waardoor je ook mee moet groeien. Tevens wil je door aanbouwen en/of verbouwen zorgen voor verduurzaming, zorgen voor de mogelijkheid van automatisering en zorgen voor en prettige, ruime en overzichtelijke werkplek. Al deze aspecten behoren naar ons insziens tot goed werkgeverschap.

Wij vragen:

- Hoe wordt de leefbaarheid van het gebied gewaarborgd zonder verdere verrommeling?
- Wat zijn de effecten op de economische vitaliteit van de agrarische sector?
- Hoe wordt de bodem- en waterkwaliteit beschermd bij functiewijziging van landbouwgrond?

---

5. Informatie rondom verzilting bollenstreek ongegrond

Mogelijke verzilting van de Bollenstreek in de toekomst door klimaatverandering. De verzilting van het water in droge periodes wordt door de waterschappen gezien als bedreiging van de Bollenteelt. Er is nog veel onduidelijk, maar er wordt in de media wel sterk "gehint" op het mogelijk worden van woningbouw in de streek als bollenteelt onmogelijk zou worden. Dit gaat ons veel te ver.

Wij verzoeken:

- Een gedegen onderzoek naar het probleem en de mogelijke oplossingen voor de streek.

---

6. Een gelijkspeelveld voor alle kwekers in de Bollenstreek

Het PLGDG stelt voor om in sommige gebieden speciale zones te maken. In die zones mogen agrarische bedrijven niet of minder makkelijk uitbreiden. Wij zijn tegen deze beperking en vinden dat elke kweker gelijke kansen moet hebben voor uitbreiding, maar natuurlijk wel met respect voor de omgeving en zichtlijnen.

Wij vragen:

- Voor maatwerk procedures waarin opruimen van oude bedrijfspanden en uitbreiding op bedrijfslocaties mogelijk moet zijn onder voorwaarden.

---

7. Onzekerheid en schade door onduidelijke planvorming

De aanduiding van grote zoekgebieden voor woningbouw en infrastructuur creëert langdurige onzekerheid bij ondernemers en grondeigenaren. Dit schaadt het toekomstperspectief van agrarische bedrijven, belemmert investeringsbeslissingen en werkt speculatie in de hand. Het gaat dan niet alleen om de gebieden waar dan op dit moment over wordt gesproken, want om de zoveel tijd wordt er wel weer een nieuwe plek aangewezen / besproken. Dit geeft een onzeker gevoel en leidt tot negativiteit. Een ondernemer neemt altijd beslissingen waarbij het onzeker is of dit positief uitpakt en draagt hiervoor zelf de gevolgen. Dat is ondernemen. Echter de onduidelijke beleidsmaatregelen is geen goede basis voor een ondernemer, niet voor de bestaande, maar ook zeker niet voor de startende ondernemer.

Wij verzoeken u daarom:

- Zoekgebieden tot een minimum te beperken en deze alleen aan te wijzen op basis van breed gedragen, onafhankelijke onderbouwing;
- Zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over gemaakte keuzes;
- Volledige transparantie te bieden over vergoedingen en schadeloosstellingen.

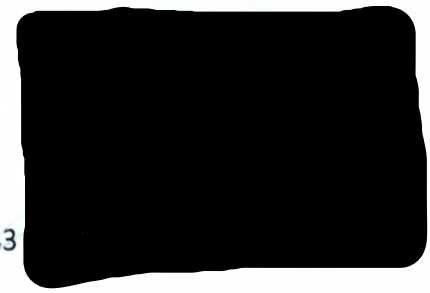
Conclusie en oproep

Het nu voorliggende PLGDG schuift vergaande, onomkeerbare ruimtelijke keuzes naar voren, zonder dat er sprake is geweest van een open, zorgvuldig en onafhankelijk proces. De kernwaarden van de Duin- en Bollenstreek — het landschap, de landbouw, de bodem, de cultuurhistorie — dreigen onherstelbaar aangetast te worden.

Wij verzoeken u dringend:

- Het participatieproces te heropenen en te verbeteren;
- Besluitvorming uit te stellen tot alle relevante onderzoeken zijn afgerond;
- De landbouw- en landschapswaarden niet te behandelen als restpost, maar als uitgangspunt voor beleid;
- Te kiezen voor een planproces dat eerlijk, open, zorgvuldig en toekomstgericht is.

Met vriendelijke groet,
Gert-jan Hogervorst
Kapelleboslaan 2
Noordwijk
info@hlhogervorst.nl / 0252-372843

Geachte colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen,

Het ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek ligt gedurende 6 weken ter inzage van donderdag 12 juni t/m woensdag 23 juli 2025 in de gemeentehuizen van de vijf gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen.

Hierbij willen wij van de gelegenheid gebruik maken om, mede namens de huidige eigenaren van de hieronder genoemde percelen (Selier en De Ridder), een zienswijze op boven genoemd ontwerp in te dienen.

Zoals in het ontwerp aangegeven is er, binnen de genoemde samenwerkende gemeenten, een grote behoefte aan woningbouw in de verschillende segmenten en wel met name in het betaalbare segment.

Wij zijn als ontwikkelaar permanent zoekende naar locaties waar we op korte termijn onder andere woningbouwontwikkelingen kunnen realiseren. In de afgelopen weken hebben wij met twee eigenaren koopovereenkomsten gesloten betreffende de aankoop van een aantal percelen gelegen in het zoekgebied voor woningbouw te Noordwijk, aan de zuid-westkant van de bestaande wijk Vinkeveld, zoals aangegeven met een rode pijl op bladzijde 54 van het onderhavig ontwerp.

Het betreft de percelen kadastraal bekend, Noordwijk sectie G, nummers 3146, 3147, 1295, 4211 en 2857 (gedeeltelijk), totaal groot 37.454 m2 gelegen aan de Gerleeweg en richting Herenweg te Noordwijk. Huidig eigenaar van deze percelen is mevrouw Jannetje Selier van de Gerleeweg 7 te Noordwijk.

Ook het tussen gelegen perceel kadastraal bekend, Noordwijk sectie G, nummer 3788, groot 9.325 m2 gelegen aan de Gerleeweg achter huisnr. 11 te Noordwijk. Huidig eigenaar van dit perceel is dhr, J.W.J.M. De Ridder van de Weidemolen 6 te Noordwijkerhout.

In totaal gaat het dus om een beschikbare locatie van 46.779 m2. Hierop zou een woningbouwontwikkeling mogelijk zijn van circa 225 grondgebonden woningen, waarbij 75 woningen in het segment sociale huur, 75 woningen betaalbare koop (NHG) en 75 woningen in de vrije sector koop. Kortom een mooie ontwikkeling om op korte termijn 150 woningen in het betaalbare huur/koop segment te verkrijgen.

In de directe omgeving ten zuiden van de woningen aan de Tolhoren en ten westen van de Herenweg heeft zowel de gemeente Noordwijk alsook Woonstichting Stek uit Hillegom meerdere percelen in eigendom. Het betreft onder andere de volgende kadastrale percelen, Noordwijk sectie G nummers 2393, 896, 897, 3711, 395 en 3725.

Wij hebben op 26 juni 2025 een e-mail verzonden aan het bestuurssecretariaat van wethouder M. Kortleven van de gemeente Noordwijk met het verzoek een afspraak te kunnen maken om de mogelijkheden van woningbouwontwikkeling (mogelijk integraal) op boven genoemde locaties te kunnen bespreken. Tot op heden hebben wij vanuit de gemeente Noordwijk nog geen reactie ontvangen op ons verzoek.

Ons concrete verzoek wat wij hierbij als zienswijze indienen is dan ook als volgt:

Is de gemeente Noordwijk bereid om op korte termijn medewerking te verlenen aan een bestemmingswijziging naar woningbouw van de boven genoemde percelen van mevr. Selier en dhr. De Ridder?

Wij, Ten Brinke Poortier Romein Projecten VOF, zijn bereid om de werkzaamheden voor wat betreft de bestemmingswijziging (mogelijk samen optrekken voor de hele integrale ontwikkeling), en de kosten voor ons gedeelte, voor onze rekening te nemen.

We zien met belangstelling uit naar de positieve beantwoording van deze zienswijze en worden graag uitgenodigd om een en ander nader mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Jan Poortier
Directeur / Partner
[redacted]

ZIENSWIJZE 70

VON | Vrije Ondernemers Noordwijk

Zienswijze op het ontwerp Programma Landelijk Gebied & Duurzame Greenport (LGDG) - Duin- en Bollenstreek

Ingediend door: VON | Vrije Ondernemers Noordwijk
Datum: 18 juli 2025
Ontvanger: Colleges van B&W Duin- en Bollenstreek
Betreft: Zienswijze op ontwerp Programma LGDG

1. Inleiding
Met belangstelling hebben wij kennisgenomen van de tekst van uw Programma LGDG. De belangstelling sloeg al snel over in verbazing en uiteindelijk verbijstering. Waar wij sinds de start van de procedure tot herijking ISG al bang voor waren, zien wij bevestigd worden in het programma. Met deze zienswijze willen wij onze mening en bezwaren uiten over de koers en samenstelling van het ontwerp Programma Landelijk Gebied & Duurzame Greenport (LGDG) voor de Duin- en Bollenstreek.

Waar het programma in naam inzet op een vitale greenport, vitaal landschap en een duurzaam ruimtelijk beleid, blijkt in de praktijk sprake van een disbalans: woningbouw krijgt een centrale plaats, terwijl herstructurering van het agrarisch landschap en versterking van de agrarische sector -waaronder de bollenteelt- onderbelicht te blijven of zelfs zover ingeperkt te worden met regelgeving dat bestaansrecht steeds moeilijker wordt.

Dit heeft gevolgen voor de toekomst van het gebied, het open landschap, de regionale identiteit en de geloofwaardigheid van instrumenten als de Greenport Ontwikkelings Maatschappij (GOM).

2. Het LGDG-programma is in essentie een woningbouwprogramma geworden
Hoewel het LGDG spreekt over landschappelijke kwaliteit, openhouden landschap en duurzaam water- en bodembeheer, bestaat een groot deel van het programma uit het reserveren van ruimte voor woningbouw in het buitengebied onder meer via:
- Reservering van 50 hectare voor burgerwoningen in het buitengebied
- Ontwikkeling nabij agrarische linten of teeltlocaties
- Uitruilconstructies waarin Greenportwoningen gecompenseerd worden met beperkte landschapsmaatregelen

Hiermee dreigt de oorspronkelijke visie -versterken van de teeltsector en het open landschap- te worden ondermijnd. De teeltfunctie verdwijnt stap voor stap uit beeld, terwijl woningbouw steeds dominanter wordt.

Wij zijn van mening dat meer woningbouw niet tot een structurele oplossing voor woningzoekenden gaat leiden. Dit zullen wij hieronder toelichten.

Met ruim 8 miljoen woningen voor ca. 18 miljoen inwoners zijn er voldoende woningen in Nederland.

Hoofdoorzaak van het huidige tijdelijke tekort is doorstroming. Zonder de doorstroming te bevorderen kan je bouwen wat je wil en zal het probleem nooit opgelost worden.

Nevenoorzaak is dat de woningmarkt qua woningtype in onbalans is. Met andere woorden; woningen sluiten niet aan op de wensen/koopkracht etc. van de doelgroepen.

Een aantal beleidsmaatregelen van de afgelopen decennia hebben het probleem op de woningmarkt veroorzaakt. We noemen er een aantal:

1. Sinds 2020 zijn er al meer dan 800 bejaardentehuizen gesloten. Beleid is gericht op langer thuiswonen, wat inhoudt dat er meer huizen in gebruik blijven bij ouderen.

2. Alleenstaande ouderen die willen samenwonen, wat huizen oplevert, worden ontmoedigd en gekort op AOW.

3. Ouderen die naar kleinere huurwoning willen, moeten vanwege indexatie een te hoge huur betalen.

4. In steden staan veel woningen boven winkels leeg vanwege economisch verdienmodel.

5. Bouwen lost het tekort niet op
   Extra woningbouw zal het tekort voor starters en middeninkomens niet oplossen. Nieuwbouw trekt namelijk ook woningzoekenden van buiten de gemeente aan - denk aan Randstedelingen, expats, of arbeidsmigranten. De druk blijft dus hoog, óók na nieuwbouw. Ook tegen de enorme instroom van asielzoekers valt niet op te bouwen. Momenteel komen er zoveel asielzoekers Nederland binnen ter grootte van een middelgrote stad.

6. Specifieker bouwen: voor wie bouwen we eigenlijk?
   Algemene woningbouw is te vaag. Als we bouwen moeten we specifieker zijn: bouwen voor lokale starters, jonge gezinnen, senioren die willen doorstromen, en mensen met een vitaal beroep (onderwijs, zorg, techniek).

7. Omdat veel Nederlanders bepaald werk niet willen doen en daar ook middels regelgeving niet in gestimuleerd worden, neemt het aantal arbeidsmigranten enorm toe.
   Een aanzienlijk deel van de goedkope huur- of koopwoningen wordt bezet door arbeidsmigranten, vaak gefaciliteerd via uitzendbureaus. Dit leidt tot verdringing op de woningmarkt voor starters of lokale huishoudens met een lager inkomen.

Alle bovenstaande voorbeelden zijn d.m.v. aangepaste regelgeving snel op te lossen. Dit is vrij eenvoudig en toch gebeurt het niet. Wij vragen ons af waarom niet?

Ook kunnen lokale overheden hier veel aan veranderen en in de LGDG lezen wij daar niet of nauwelijks iets in terug. Het LGDG is in die zin incompleet en al helemaal niet concreet.

3. GOM ontwikkelt zich als projectontwikkelaar
GOM is oorspronkelijk opgericht om herstructurering van de Bollenstreek mogelijk te maken. Dit zou financieel mogelijk gemaakt worden door o.a. maximaal 600 Greenportwoningen te bouwen, afhankelijk van de kosten die met deze herstructurering gemoeid zouden zijn.

In de praktijk en in het LGDG nog eens extra, ontwikkelt GOM zich echter steeds meer als een woningbouwontwikkelaar, terwijl de agrarische en landschappelijke tegenprestatie minimaal of niet zichtbaar is. Dit verschuift de rol van een instrument dat de streek zou moeten versterken, naar een motor van bebouwing. Gevolg: verzwakking van de agrarische sector t.b.v. woningbouw.

4. Casus Hillegom - Leidsestraat: een pijnlijk voorbeeld
Een concreet recent voorbeeld hiervan is het project aan de Leidsestraat in Hillegom. In deze casus wordt een klein oud vervallen pand ingezet als sloopobject dat herstructurering zou opleveren. In ruil daarvoor ontstaan echter vier grote burgerwoninglocaties. Deze verhouding is totaal uit balans.

- Het oorspronkelijke pand heeft nauwelijks agrarische of landschappelijke waarde
- Het woningbouwproject is omvangrijk, verdicht het buitengebied en tast openheid en zichtlijnen aan
- Er is geen heldere, zichtbare landschappelijke of agrarische kwaliteitswinst
- De legitimatie voor deze ontwikkeling is niet aanwezig

5. Gebrek aan transparantie en toetsing
Er ontbreken in het LGDG programma:
- Heldere normen voor ‘kwaliteitswinst’ tegenover woningbouw
- Prestatie-eisen voor GOM
- Onafhankelijke toetsing
- Criteria voor wat wel of niet als ‘herstructurering’ geldt

Zonder deze kaders is het risico groot dat woningbouw het landschapsbeleid overneemt en de oorspronkelijke doelen van het LGDG naar de achtergrond verdwijnen.

6. Verzoeken en aanbevelingen
Wij verzoeken u het LGDG-programma aan te passen op de volgende punten:

A. Herstel van de hoofdopgave
Maak de versterking van de bollenteelt en het open landschap weer het uitgangspunt. Stop met het structureel volbouwen van de Duin- en Bollenstreek d.m.v. Greenportwoningen.

B. GOM beëindigen
Beëindig de rol van projectontwikkelaar GOM

C. Sta woningbouwprojecten, zoals Leidsestraat Hillegom waarvan de herstructurerings-waarde niet in verhouding staat tot de woningbouwwinst, niet meer toe.

7. Conclusie
Het LGDG-programma zoals het nu voorligt is onvoldoende in balans. De nadruk op woningbouw dreigt de oorspronkelijke doelen als vitale bollenteelt en open landschap te overschaduwen. De rol van GOM is hierbij illustratief: een instrument dat bedoeld was voor streekontwikkeling is in de praktijk een projectontwikkelaar geworden.

Wij verzoeken u hierbij het ontwerpplan LGDG grondig bij te stellen, de storende factor GOM te beëindigen en de vitale bollenstreek en landschapsstructuur opnieuw centraal te stellen.

Met vriendelijke groet,

VON | Vrije Ondernemers Noordwijk

Marco Bergman
Huub Tonies

E info@vonoordwijk.nl
W www.vonoordwijk.nl

Vereniging voor Natuur &Vogelbescherming Noordwijk

Aan:
De Colleges van B&W van Noordwijk, Katwijk, Hillegom, Lisse en Teylingen
p/a Gemeente Noordwijk: gemeente@noordwijk.nl
In kopie naar programmaLGDG@hltsamen.nl

Noordwijk, 18 juli 2025

Betreft: Zienswijze ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport

Geachte colleges,

Wij hebben kennisgenomen van het bovengenoemde ontwerp programma en geven graag onze zienswijze daarop. Daarbij concentreren wij ons vooral op de gemeente Noordwijk.

Als het voorontwerp doorgenomen wordt valt op dat er ten opzichte van het ISG niet zo heel veel is veranderd. Ondanks de roep in de inspraakrondes en de conclusies daaruit zijn de doelen en de plannen nog weinig 'SMART'. Dit moet beter maar vereist nog de nodige inspanning. De belangrijkste veranderingen, geen grote GOM woningen met lage dichtheid in het buitengebied, de voornemens om nu wel wat te doen aan blauw-groene corridors en inpassen van bouwplannen in het landschap juichen wij van harte toe. In het verleden werd inpassing in het landschap meestal snel weggewuifd want het zou alleen maar 'vuil' aantrekken. Wij hopen ook dat er middelen gevonden kunnen worden om de bestaande lelijke bouwdozen in het landschap alsnog in te pakken. Waren in het ISG, openheid en zichtlijnen het thema, er was van verdichten geen sprake, nu is daar wat op gevonden. De verdichting is echter toch gekomen. Dat is vooral in de gemeente Noordwijk waar te nemen door de groei van de oppervlakte met grote woningen en forse bedrijfsuitbreidingen. Om verdere verdichting toe te laten is nu de kamerstructuur uitgevonden. Landschappelijke inpassing voor noodzakelijke uitbreiding vinden wij essentieel maar de kamerstructuur staat haaks op de bepleite openheid en zichtlijnen van de streek en dient met terughoudendheid te worden toegepast.

Het blijft vreemd om het over de 'Duin en Bollenstreek' te hebben terwijl we in de plannen nauwelijks iets over de duinen zien verschijnen. In het kader van uw voornemen om een robuust netwerk van groenblauwe corridors te willen afmaken is het nodig dat met de beheerders van de duingebieden, Staatsbosbeheer, Dunea en Waternet, goede afspraken worden gemaakt over de aansluiting van deze corridors. De duingebieden staan bovendien onder grote recreatieve druk en overleg en maatregelen zijn nodig om dit te reguleren. Als er gesproken wordt over meer ruimte voor water in het binnenrandduin, hetgeen wij van harte ondersteunen, kan dat niet zonder het betrekken van de beheerders. Tenslotte is de gemeente Noordwijk ook beheerder van een deel van het N2000 gebied, ook bekend als het hondenuitlaatgebied. Dat deel is in zeer slechte staat en zou gerenoveerd moeten worden en kan in overleg met de beheerder van het aangrenzende gebied.

Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk / KvK nummer 40445960
Postadres: Bronckhorststraat 67, 2201 KV Noordwijk. E-mail: secretaris@strandloper.nl

Dat brengt ons op het hondenbeleid. Honden en vooral loslopende honden zijn zeer nadelig voor de fauna van onze natuurgebieden en stranden. Op strand hebben honden een nogal vrij leven en de afsluiting en lengte van het badstrand is uiterst beperkt. Het komt niet overeen met de eisen die de organisatie voor de Blauwe Vlag stelt. De vervuiling door fecaliën moet worden teruggedrongen. Die heeft invloed op de kwaliteit van het N2000 gebieden en zorgt mede voor vervuiling van het zwemwater. Een streng te handhaven opruimplicht in de gehele gemeente Noordwijk lijkt ons een noodzaak, ook in het kader van de ontwikkeling van het kuuroord toerisme. Nu lijkt het er meer op dat het college hondentoerisme stimuleert. Het is niet onwaarschijnlijk dat het ontbreken van de Blauwe Vlag mede of helemaal wordt veroorzaakt door vervuiling van honden dat door eb- en vloedstroming het badstrand bereikt.

De ecologische zones, of wel de blauwgroene corridors staan al heel lang op ons verlanglijstje en ondanks dat ze iedere keer weer verschijnen in regionale plannen, is er nog niet veel van terecht gekomen. Daarom hier nog eens een pleidooi om deze corridors af te maken en duidelijke afspraken te maken en de plannen te verankeren. Wij denken overigens graag mee bij de realisatie ervan.

- Helaas is een goede groene verbinding tussen polder Hogeweg, via woonzorg park Willem van den Bergh naar de Coepelduynen nog niet verder gekomen dan aanplant langs industrieterrein ’s-Gravendijk. Wij pleiten voor concrete plannen voor deze verbinding.

- De verbinding tussen Leeuwenhorst en het binnenduinrand bos van de Boswachterij Noordwijk. Deze zou niet langs de Northgodreef moeten liggen maar verderop ter hoogte van de ingang van Nieuw Leeuwenhorst aan het Westeinde. Hiermee wordt bereikt dat ze direct aanhaakt op de kerngebieden. Ze zouden ook breed genoeg moeten zijn om goed te kunnen functioneren. Bij voldoende breedte zou ook het wandelnetwerk over deze zone kunnen worden uitgebreid.

- Wij pleiten ook voor het open houden van de zeereep als groene corridor zodat deze optimaal benut kan worden voor verbinding tussen de Coepelduynen en Boswachterij Noordwijk.

- Het is altijd de bedoeling geweest dat de steilrand van het Middengbied de groene functie zou behouden en zou worden verbeterd. Helaas ontbreken er stukken en andere delen langs de Duinweg zijn in slechte staat. Bij de plannen voor middengebied en de Nes zou hier rekening mee moeten worden gehouden.

- Wij hebben de indruk dat de aandacht voor de verbindingen in de landgoederen zone verslapt. Deze zone dient in stand te worden gehouden en te worden versterkt bij de ontwikkeling van het Zilverenkruis terrein en Bronsgeest.

Helaas moeten we constateren dat er een grote aanslag op de bollenvelden wordt voorgesteld met het voornemen om oost-west verbindingen te onderzoeken. Wij zijn daar een pertinent tegenstander van, niet alleen omdat er veel bollengrond aan opgeofferd moet worden maar ook omdat het een scherpe landschappelijke scheiding in de streek aanbrengt. Zichtlijnen en structuur worden daardoor hard doorbroken.

De oost-west verbindingen zijn vaker in de plannen voor de Bollenstreek aan de orde geweest en er zijn uitgebreide studies uitgevoerd, het laatst in het kader van de Duinpolderweg in 2016/2017. Nut en noodzaak zijn nooit aangetoond en wat dat betreft zijn onze bezwaren van toen, nog steeds van kracht. Er is in het verkeer een belangrijke wetmatigheid; het leggen van asfalt trekt verkeer aan. Daar zitten we in de Bollenstreek niet op te wachten. Bovendien moeten de maatregelen die in het recente verleden zijn getroffen nog uitkristalliseren en worden geëvalueerd. De toen uitgevoerde studies laten met name zien dat het dan op de N206 aanzienlijk drukker kan worden met mogelijkheid van files ter hoogte van Noordwijkerhout. Het mag toch niet zo zijn dat we Noordwijkerhout nog meer gaan belasten met geluidsoverlast en fijnstof.

Helaas is het kaartmateriaal slechts in grote lijnen te bestuderen waardoor niet helemaal duidelijk is tot waar en hoe de zonering verloopt. Zo worden er grote gebieden aangewezen waar tot 6000 m2 bebouwing wordt toegestaan. Het is niet duidelijk en niet uitgewerkt tot welke gevolgen dit kan leiden. Worden er bebouwingszones aangehouden? Hoe groot moet het bedrijf zijn om tot 6000 m2 te kunnen bebouwen? Wat te doen als de aanvraag de 6000 m2 overstijgt? Er zijn tal van aspecten waarover het voorontwerp geen uitsluitsel geeft. Het gevaar bestaat dat er ad hoc beleid gevoerd gaat worden en dat is ongewenst (is ook uit de evaluatie gebleken). Een heldere uiteenzetting van de planologische regels is noodzakelijk om een goede beoordeling te kunnen maken en te zorgen voor rechtsgelijkheid in de regio.

Wij ondersteunen uw voornemen om de ruim opgezette GOM projecten om te zetten naar clusters tegen bestaande bebouwing aan. Wij pleiten daarbij voor compacte bouwplannen in de goedkope en midden sector. Ook in de toekomst moet er gebouwd kunnen worden en alleen gericht op de lokale woningbehoefte. Het is niet uit te sluiten dat daarvoor bollengrond opgeofferd moet worden. De woningnood is hoog en waar kansen zijn, moet gebouwd kunnen worden. Daarom is het noodzakelijk dat in Noordwijk eerst Bronsgeest volledig wordt benut en gelijktijdig onderzocht wordt wat de toekomstige mogelijkheden zijn. Daarnaast is het een hard gelag dat er wel aandacht uit gaat naar huisvesting van arbeidsmigranten maar niet naar jongeren. Ook wij vinden dat arbeidsmigranten fatsoenlijk gehuisvest moeten worden maar voor jongeren zou een vergelijkbare huisvesting zeer acceptabel zijn.

Mocht u nog vragen hebben dan zijn we gaarne bereid een nadere toelichting te geven,

Met vriendelijke groet,

G.J.A. de Croock, voorzitter VNVN
voorzitter@strandloper.nl

ZIENSWIJZE 72

Aan: de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Geachte leden

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het Programma LGDG. Het doet ons, bloembollentelers in de Duin- en Bollenstreek, deugd dat de, of in elk geval een, hoofddoelstelling ligt in een 'vitale Greenport' en minstens het behoud van het huidige areaal bloembollenland. Hiermee blijft een basis bestaan voor de reeds lang bestaande landschappelijke, economische, cultuurhistorische en ecologische waarden in de streek.

Bezien in dit licht echter, constateren wij in het programma enkele onderdelen die haaks lijken te staan op deze doelstelling.

Er wordt gesproken van 'emissieloze teelt' zoals kennelijk beoogd in 2030. Hoe ziet u dit voor zich? Naar onze mening is deze feitelijk technisch onmogelijk te realiseren. Iedere aanwending van stoffen, van welke aard of oorsprong dan ook, brengt enige emissie met zich mee.
'Biologische teelt', zoals beoogd in 2040 kent ook aanwending van stoffen en dus ook emissies, en is in dit opzicht minder veeleisend dan 'emissieloze teelt'. Biologische teelt is ook bepaald niet per se gunstiger voor de omgeving dan gangbare teelt maar levert in elk geval wel kleinere en veel minder zekere oogsten op en vereist veel meer ruimte, dus grond; en verslechtert de concurrentiepositie van de bollentelers in de Duin- en Bollenstreek aanmerkelijk in zowel de Nederlandse, Europese wereldwijde verhoudingen. Wij stellen voor deze formuleringen te veranderen in 'emissiearme teelt met zo weinig mogelijk milieubelastingspunten met behoud van opbrengst, kwaliteit en rendement'.

We constateren ook een indeling in zones als tussen enerzijds ten westen en anderzijds ten oosten van de Leidsevaart, met bijbehorende verschillen in bouwmogelijkheden voor agrarische bedrijven. Naar onze mening wordt hierdoor (bij)bouwen voor bedrijven ten westen van de Leidsevaart praktisch onmogelijk, onder meer doordat voorwaarden gesteld worden aan zaken die die bedrijven niet zelf kunnen beïnvloeden zoals sanering van andermans eigendommen. Dit levert zeer ongewenste verschillen op in kansen en concurrentiepositie voor bestaande bedrijven in een streek die tot nu toe wat dat betreft een geheel was. Wij zijn hier derhalve tegen.

Het aanleggen van een verbindingsweg n206-n207 is volgens ons aan alle kanten een verkeerd idee. Ten eerste snijdt de weg de streek die landschapshistorisch in hoofdzaak noord-zuid geörienteerd is in oost-westrichting dwars doormidden. Ten tweede druist het in tegen alle mooie ideeën over zichtlijnen en behoud van bollengrond en dergelijke.
Ten derde wordt het kleinschalige karakter dat de streek aantrekkelijk maakt in één klap tenietgedaan. Welk probleem wordt hier opgelost? Naar onze mening zijn er voor problemen die we zien alternatieven.

Hoogachtend,

[redacted]

ZIENSWIJZE 73

[redacted]

Aan
de 5 colleges van burgemeester en wethouders
van de gemeenten
Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen

Noordwijkerhout, 22 juli 2025

Betreft: Zienswijze ontwerp programma Landelijk Gebied Duurzame Greenpoort Duin- en Bollenstreek (LGDG)

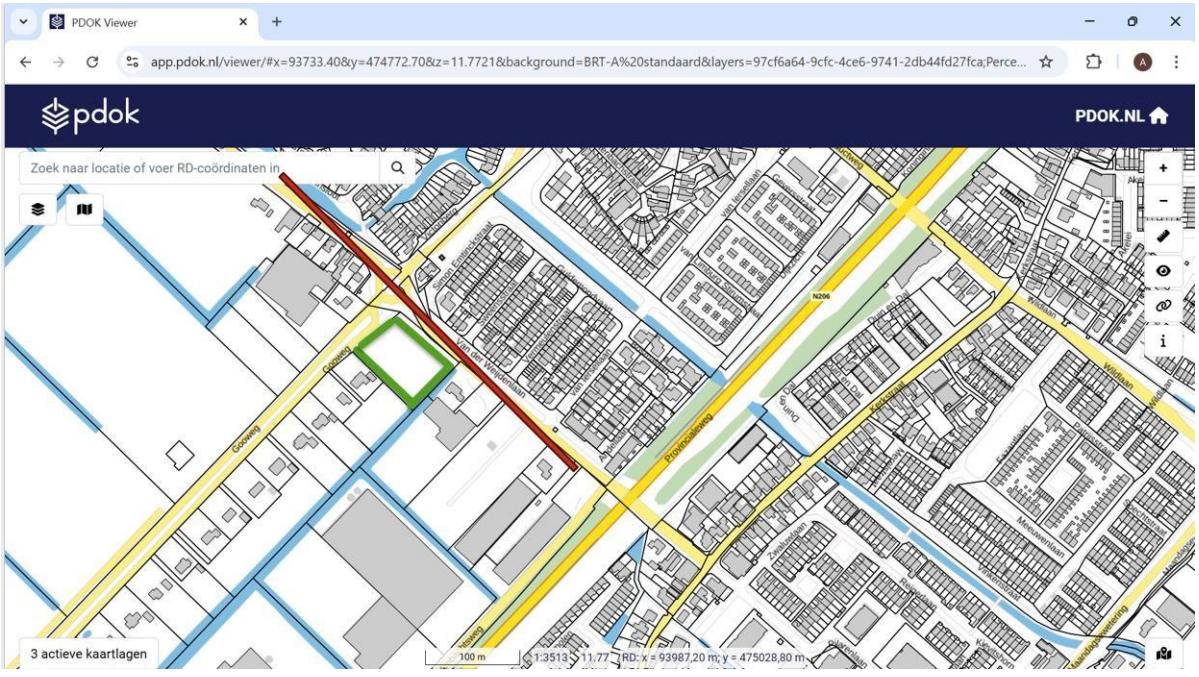
Geachte colleges,

Op 12 juni 2025 t/m 24 juli 2025 is het ontwerp programma LGDG ter inzage gelegd.

Hierbij maak ik mijn zienswijze kenbaar over het ontwerp programma LGDG met betrekking tot hoofdstuk 4.2 Aantrekkelijke woonregio – Ontwikkelingen.
Hierin zijn een aantal zoekgebieden voor integrale stedelijke en dorpse uitbreiding aangewezen.

Middels deze zienswijze doe ik hierop een aanvulling.

De locatie: Perceel Gooweg- Van der Weijdenlaan, Noordwijkerhout

De rode lijn geeft de grens aan tussen de dorpskern en het buitengebied.
Het groene vlak is het betreffende braakliggende perceel met huidige bestemming recreatie.

De woningen aan de Schulpweg, Van der Weijdenlaan en Gooweg staan allemaal op oorspronkelijk bestemmingsgebied Agrarisch en zijn er veelal gekomen middels Ruimte voor Ruimte en/of de Greenpoort OntwikkelingsMaatschappij (GOM).

Het perceel Gooweg/Van der Weijdenlaan heeft bestemming recreatie en ligt bijna 10 jaar braak.

Voorstel ter aanvulling van zoekgebied voor integrale stedelijke en dorpse uitbreiding

In de lijn bebouwing langs de Gooweg 1 vrijstaande woning met mantelzorgwoning.

Hiervoor is reeds op 7 juli 2025 een principeverzoek ingediend bij de Omgevingsdienst West-Holland onder het DSO-nummer 2025070700913 en is geregistreerd onder nummer 709238.

Ter aanvulling als zoekgebied voor integrale stedelijke en dorpse uitbreiding

Langs de Van der Weijdenlaan 1 parallel straat met 2 laags appartementen en parkeerplaatsen. Het zou dan kunnen gaan om rond de 10 á 12 driekamerappartementen, waarbij de begane grond-appartementen bedoeld worden voor bejaarden en de etage-appartementen voor b.v. starters/spoedzoekers *(geschetst-geen precieze maatgeving)*

Reactie raadsfracties en ambtenaren gemeente Noordwijk over dit plan

Tijdens gesprekken met de verschillende fracties en ambtenaren van de gemeente Noordwijk werd aangegeven dat op de plek Gooweg/Van der Weijdenlaan, aan de Gooweg en passend in de huidige lintbebouwing, zij met een vrijstaande woning akkoord konden gaan. Zeker nu de eigenaar middels een daarbij geplaatste mantelzorgwoning, mantelzorg kan gaan verlenen.

Daarnaast waren allen zeer enthousiast over de rij appartementen aan de Van der Weijdenlaan voor bejaarden, starters en spoedzoekers.

Naar aanleiding van het bovenstaande verzoek ik u deze zienswijze in het ontwerp programma LGDG, onder zoekgebieden voor integrale stedelijke en dorpse uitbreiding, op te nemen.

Ik ga er vanuit dat u mij van de verdere procedure op de hoogte houdt.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Namens de eigenaren van [redacted]

ZIENSWIJZE 74

Jansen's Overseas B.V.
Schippersvaartweg 34
2211 TL Noordwijkerhout • Holland
P.O. Box 96
2210 AB Noordwijkerhout • Holland
t +31 (0)252 37 65 41
e info@jansensoverseas.com
w www.jansensoverseas.com

De colleges van burgemeester en wethouders van de Gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen.

E-mail**: programmaLGDG@hltsamen.nl**

Ref:m/tkst/adm/org/Gem.Noordwijk/2025.07.23

Noordwijkerhout, 23 juli 2025

Betreft : Indienen zienswijze voor het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Bollenstreekgemeenten (LGDG)

Geachte colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen,

Graag uw medewerking en aandacht voor het volgende:

Wij, Jansen's Overseas zijn al 7 jaar met de Gemeente Noordwijk en de Provincie Zuid-Holland in gesprek over een Pilot Migrantenhuisvesting op onze locatie aan de Schippersvaartweg tussen 44 en 56 te Noordwijkerhout. Hierop is door ons op 19 december 2023 een principeverzoek huisvesting internationale medewerkers bij de Gemeente Noordwijk ingediend. Dit principe verzoek is door burgemeester en wethouders beoordeeld en deze zijn in principe bereid om mee te werken aan dit innitiatief. Bijgaand doen wij u een afschrift van de Gemeente Noordwijk d.d. 18 maart 2025 toekomen met hun positieve grondhouding ten aanzien van het door ons ingediende principeverzoek.

Wij zijn nu dit initiatief verder aan het uitwerken. Graag willen wij dat dit initiatief opgenomen wordt in het ontwerp voor het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Bollenstreekgemeenten.(LGDG)

Bij voorbaat dank voor uw medewerking in deze. Uw berichten tegemoetziende.

Met vriendelijke groet,

Jansen's Overseas B.V.

[redacted]

R.M.H. Duindam

Bijlage : Brief gemeente Noordwijk d.d. 18 maart 2025, zaaknummer 595669

[redacted]

ZIENSWIJZE 75

ONTVANGEN 2 3 JUL 2025

[redacted]

College van burgemeester en wethouders

Postbus 298

2200 AG

Noordwijk

Zienswijze op het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG).

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Noordwijk heeft het ontwerp van het Programma LGDG voor een periode van zes weken ter inzage gelegd.

Op dinsdag 1 juli 2025 heeft de heer [redacted] zijn zienswijze mondeling toegelicht tijdens een gesprek op het gemeentekantoor in Noordwijkerhout. Hieronder is de inhoud van zijn zienswijze uitgewerkt.

De indiener is eigenaar van een teeltbedrijf aan de Gerleeweg te Noordwijk en woont op dit bedrijf. Het bedrijf is gelegen aan de noordoostelijke zijde van de Gerleeweg. De bedrijfsgebouwen en bijbehorende percelen worden door middel van een sloot gescheiden van de woonwijk Vinkeveld.

De indiener heeft aangegeven dat hij graag ziet dat de strook agrarische grond tussen de Gerleeweg en het Vinkeveld, waar zijn bedrijf zich bevindt, ook wordt aangewezen als woningbouwlocatie in het Programma LGDG. Volgens hem zijn de percelen in dit gebied kleinschalig van opzet. Daardoor is het niet aannemelijk dat de gronden in de toekomst rendabel in gebruik kunnen zijn als teeltgrond. Bovendien heeft het gebied volgens hem een verrommeld karakter, mede doordat er zich bijvoorbeeld enige paardenweides bevinden. Het gebied zou ruimtelijk gebaat zijn bij een meer planmatige invulling.

De voorkeur van de indiener gaat er dan ook naar uit om het perceel te kunnen verkopen als woningbouwlocatie. Hij heeft aangegeven dat hij binnen afzienbare tijd wil stoppen met zijn agrarische bedrijfsactiviteiten en dat er geen opvolger is binnen het gezin of familie. Verkoop van het perceel als agrarische grond is lastig vanwege de kleinschaligheid en versnippering van het gebied. Een aanwijzing als woningbouwlocatie zou volgens hem een passend toekomstperspectief bieden en bijdragen aan een logischere ruimtelijke inrichting van dit deel van Noordwijk.

De indiener merkt op dat de locatie goed aansluit op het bestaande lint van Greenportwoningen in het gebied. Door het genoemde gebied ook als woningbouwlocatie aan te wijzen, ontstaat een situatie met meer ruimtelijke kwaliteit, die logischer aansluit op de omgeving. Als er in het Achterweggebied wel gebouwd zou worden maar in het gebied tussen de Gerleeweg en Vinkeveld niet, zou dit laatste gebied planologisch gezien uit de toon vallen ten opzichte van de omgeving.

ZOZ

Tegelijkertijd heeft de indiener aangegeven het programma in bredere zin te steunen. Als teler vindt hij het belangrijk dat de bollensector in de Duin- en Bollenstreek wordt beschermd en behouden. Met de in het programma opgenomen zoeklocaties voor woningbouw bij het Achterweggebied heeft hij geen moeite. Naar zijn mening betreft dit geen hoogwaardige bollengrond, waardoor woningbouw daar niet ten koste gaat van de kernkwaliteiten van de sector.

Ondertekening

Ondergetekende verklaart dat bovenstaande tekst een correcte weergave is van de op 1 juli 2025 mondeling ingediende zienswijze.

Plaats: Noordwijk

Datum: 21-7-2025

Naam: [redacted]

Handtekening: [redacted]

College van burgemeester en wethouders

Postbus 298

2200 AG

Noordwijk

Zienswijze op het ontwerp van het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (LGDG).

ZIENSWIJZE 76

Wed. G.H. van Went en Zonen
vertegenwoordigd door dhr. C.M. van Went
Westeinde 80
2211 XR Noordwijkerhout
info@vanwentlelies.nl

Aan: College van BCW van Hillegom, Katwijk, Lisse, **Noordwijk** en Teylingen/Regio Holland Rijnland

Noordwijkerhout, 21 juli 2025

Betreft: zienswijze op het ontwerp Plan Landelijk Gebied Duurzame Greenport – zoekgebied ecologische oost-westverbinding

Geacht college,

Met deze brief dien ik, namens Wed. G.H. van Went en Zonen, een zienswijze in op het ontwerp Plan Landelijk Gebied Duurzame Greenport (PLGDG), en in het bijzonder op paragraaf 3.6, waarin het "zoekgebied groene, ecologische oost-westverbinding" is ingetekend.

Tot onze verbazing en verontwaardiging is dit zoekgebied op de kaart exact geprojecteerd over de percelen waar ons agrarisch bedrijf gevestigd is. Over deze keuze zijn wij vooraf niet geïnformeerd, noch geconsulteerd. Als direct belanghebbende vinden wij het onbegrijpelijk en onacceptabel dat een plan met zulke grote ruimtelijke en economische gevolgen over ons wordt uitgerold zonder ons daarbij te betrekken.

Onze percelen bestaan uit hoogwaardige bollengrond van uitzonderlijke kwaliteit, waarin langdurig is geïnvesteerd. Wij maken uitdrukkelijk bezwaar tegen de locatiekeuze van het genoemde zoekgebied, mede vanwege de vergaande gevolgen voor onze bedrijfsvoering, investeringen en eigendom. Deze kaartinpassing raakt immers (ook) direct aan het grondwettelijk beschermde eigendomsrecht. Zoals voortvloeit uit bestendige regelgeving en vaste jurisprudentie mag inbreuk op eigendom alleen plaatsvinden wanneer sprake is van een dringende maatschappelijke noodzaak, onder strikte voorwaarden van proportionaliteit en subsidiariteit. Van een dergelijke dringende maatschappelijke noodzaak is tot op heden niet gebleken. Immers, als de ratio achter genoemd plan het bevorderen van de biodiversiteit is, nodig ik u van harte uit om eens op onze percelen te komen kijken. Dan zult u zelf constateren dat ook thans de bollenvogels (waaronder patrijzen), hazen, herten en insecten in grote getalen aanwezig zijn en hun natuurlijke rol vervullen. Het is dan ook evident dat is nagelaten een proportionele belangenafweging te maken en evenmin is deugdelijk gemotiveerd waarom de locatiekeuze van het zoekgebied exact over onze percelen geprojecteerd is.

Wij verzoeken u dan ook met klem:

1. ons als eigenaar en direct belanghebbende actief te betrekken bij verdere (voorgenomen) besluitvorming over dit onderdeel van het plan;
2. transparantie te verschaffen over de motieven en overwegingen die hebben geleid tot de locatiekeuze van genoemd zoekgebied;
3. onze percelen expliciet te schrappen uit het genoemde zoekgebied;
4. alternatieve tracés te onderzoeken die geen onevenredige inbreuk maken op ons (agrarisch) eigendom en onze bedrijfsvoering.

Wed. G.H. van Went en Zonen is vanzelfsprekend bereid deze zienwijze mondeling nader toe te lichten. Wij verzoeken u de ontvangst van deze zienswijze schriftelijk aan ons te bevestigen.

Hoogachtend,
C.M. van Went

ZIENSWIJZE 77

Aan de college's van de Bollenstreek

22 juli 2025, Noordwijkerhout

Zienswijze op het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG)
Betreft: o.a. "emissieloos vanaf 2030" en "biologisch vanaf 2040"

Geachte heer/mevrouw,

Wij maken bezwaar tegen de formuleringen "emissieloos vanaf 2030" en "biologisch vanaf 2040" in het GLPDG. Deze ambities zijn voor de sector onrealistisch, onuitvoerbaar en brengen de toekomst van een historisch gewortelde en internationaal vooraanstaande bedrijfstak ernstig in gevaar.

De bollensector staat op dit moment al onder zware druk. In korte tijd zijn de normen voor stikstof, onder het mom van het overschrijden van letterlijk onhaalbare fosfaatdoelen, met 20% gekort. Stikstof is echter essentieel voor zowel de groei als de bloemaanleg van gewassen zoals de hyacint. In jaren met weinig neerslag is het mogelijk om uitspoeling enigszins te beperken, maar in natte jaren – zoals 2024 – treedt uitspoeling op, waardoor de gewassen onder de kwaliteitsgrens komen. Het resultaat: een direct verlies aan opbrengst, kwaliteit en continuïteit in de teelt.

Daarnaast worden per 2026 essentiële gewasbeschermingsmiddelen, waaronder insecticiden tegen luis, galmijt en trips, met drastische percentages (soms tot wel 90%) teruggebracht of volledig verboden. Voor gewassen als hyacint is er op dit moment geen gelijkwaardig alternatief beschikbaar. Onze teelt van uitgangsmateriaal, maar ook ons specialisme, de hyacint Multiflora komt hierdoor ernstig in het gedrang, zo niet volledig tot stilstand.

De afgelopen jaren zijn het aantal kwekers van uitgangsmateriaal al flink afgenomen. Oorzaken hiervan zijn onder andere de toenemende ziektedruk als gevolg van klimaatverandering, het wegvallen van middelen en het ontbreken van tijdige en werkbare alternatieven. De introductie van eenzijdige doelstellingen als "emissieloos" en "biologisch", zonder onderbouwing van haalbaarheid, leidt tot verdere afkalving van de sector.

De sector is zich zeer bewust van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. De afgelopen decennia heeft de bollenteelt al meer dan 95% reductie in milieubelasting gerealiseerd – een prestatie die ongeëvenaard. De laatste 5% binnen enkele jaren volledig moeten elimineren, is echter niet haalbaar met de huidige kennis en techniek. Deze verwachting, nu wettelijk verankerd, is disproportioneel en stelt onmogelijke eisen aan ondernemers die al aan het uiterste van hun draagkracht opereren.

De toevoeging van de termen emissieloos en biologisch, ook onder de noemer ambitie, is dan ook een extra slag in het gezicht van de kweker. De kweker die zich elke dag inzet voor een duurzame toekomst van zijn vak, verdient steun – geen onuitvoerbare verplichtingen vanuit beleidsstukken die de praktijk onvoldoende kennen. Deze eisen gaan bovendien voorbij aan de landschappelijke, economische en culturele waarde van de bollensector in regio's als de Bollenstreek.

Wij verzoeken u dan ook dringend en vriendelijk om de termen "emissieloos" en "biologisch" zoals genoemd in het PLGDG, uit het beleid te schrappen. De term ambitie of streven is ook niet gewenst, omdat dit zou duiden op onvoldoende inzet vanuit de kwekerij, welke pertinent onjuist en misplaatst is.

Ook de planologische invulling van onze teeltgronden en beperkingen van uitbreidingsmogelijkheden aan het westen van de Bollenstreek baart ons zeer grote zorgen en dienen te worden verwijderd.

Wij willen bestuurders die zich inzetten voor het behoud van de Bollenstreek, voor de bollensector en de specialistische bedrijven zoals wij.
Wij willen bestuurders die onze concurrentiepositie, toekomst en economische bedrijfsvoering versterken, niet afbreken!

Wordt er zo met de kwekers van de streek omgegaan?
Het PLGDG is te gênant voor woorden, een historische vergissing.

Dank voor uw aandacht en wij hopen gaarne een positieve beantwoording te ontvangen.

Namens E.J. Hogervorst & zonen B.V. :

Bert Hogervorst	oud directeur, generatie IV
Jan Hogervorst	oud directeur, generatie IV
Arjan Hogervorst	directeur, generatie V
Klaas Hogervorst	directeur, generatie V
Dorus Hogervorst	bedrijfsleider, generatie V
Wouter Hogervorst	bedrijfsleider, generatie VI
Hein Hogervorst	student, generatie VI

ZIENSWIJZE 78

CAMPING OP HOOP VAN ZEGEN

Fam. Warmerdam
Westeinde 76, 2211 XR Noordwijkerhout
Tel. (0252) 37 54 91
info@campingophoopvanzegen.nl

K.v.K. 56896328
IBAN NL02 RABO 0346 9949 18
BIC RABONL2U
www.campingophoopvanzegen.nl

Noordwijkerhout 21 juli 2025

TAV colleges van burgemeester en wethouders van de gemeente Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen.

Geachte meneer/mevrouw,

Hierbij dienen wij een zienswijze in op het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (hierna: Programma LGDG). Deze zienswijze is van dhr. M. Warmerdam, camping Op Hoop van Zegen, Westeinde 76 te Noordwijkerhout en dhr. A. Warmerdam, bloembollenkwekerij A.J. Warmerdam, Westeinde 70 te Noordwijkerhout. Als eigenaren en gebruikers van de grond bij onze bedrijven zijn wij direct belanghebbenden.

Analyse van knelpunten klopt niet

Onze grond valt binnen het deelgebied 'Oude strandwal west'. Op pagina 22 staat aangegeven dat de aandachtspunten in dit deelgebied zijn:

- Afnemende bodemvruchtbaarheid;
- Vervuiling van water door toxische stoffen;
- Biodiversiteit en waterkwaliteit staat onder druk;
- Barrièrewerking bebouwing en infrastructuur;
- Toenemend watertekort en droogtestress.
-

Wij herkennen ons in geen van deze aandachtspunten. We zijn hier geboren en getogen en herkennen ons goed in de genoemde kernkwaliteiten, maar de genoemde aandachtspunten spelen in onze omgeving niet. De bodemvruchtbaarheid is goed, de waterkwaliteit is de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd en de biodiversiteit is door de variatie in grondgebruik erg groot. Er is geen watertekort en geen droogtestress. De weg zou iets breder mogen, maar er is geen barrière. Wij verzoeken u dan ook om een nieuwe analyse van de opgaven en aandachtspunten vanuit bodem en water te maken.

NNN

De Duin- en Bollenstreek is gezegend met grote en kleine natuurgebieden die deel uit maken van het Nationaal Natuur Netwerk (NNN). Het NNN is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Daartoe behoort ook het landgoed Leeuwenhorst. Het landschap rond de Leeuwenhorst biedt veel voordelen voor biodiversiteit. In het gebied komen relatief veel akkervogels voor (de 'high five': scholekster, kievit, veldleeuwerik, gele kwikstaart, patrijs). Wij hebben veel initiatieven ondernomen om de biodiversiteit op bollengrondpercelen te vergroten. Zo hebben wij heggen langs de bollenpercelen geplant en is de camping voorzien van meerdere houtwallen met opgaand groen. Dit land is echter geen onderdeel van het NNN. Ten onrechte wordt dit wel op meerdere kaarten in het Programma LGDG zo aangegeven.

Hieronder ziet u de kaart van het NNN en de kaart van het Programma LGDG naast elkaar. Wij dringen er op aan de aanduiding NNN op ons land te schrappen, omdat dit schadelijk is voor onze bedrijfsontwikkeling en in het geheel niet correct is.

Figuur 1: links NNN, rechts Programma PGDG, rood omrand onze bedrijven

Onze bedrijven liggen binnen de rode omkadering. Op de "landschapsstrategiekaart" (rechts) is het groen geruite gebied omschreven als "Bestaand en te realiseren Natuurnetwerk Nederland en behoud landgoederen". Deze aanduiding staat binnen het hoofdstuk "Huidige situatie". De huidige situatie is volstrekt anders. De camping maakt geen onderdeel uit van het NNN (links) of landgoed. De bollengronden maken evenmin onderdeel uit van het NNN of landgoed. Ook de percelen van onze buren maken geen onderdeel uit van NNN of landgoed.

Foutieve aanduidingen op kaarten hebben de neiging verkeerd uitgelegd te worden en daarmee schade te veroorzaken voor de onder deze aanduiding liggende bedrijven.

De foutieve aanduiding is overgenomen op de themakaarten "Aantrekkelijke woonregio", "Bedrijvige regio", "Bereikbare regio" en "Duurzaam energiesysteem", maar heeft niets van doen met deze thema's. Storend is dat deze fout ook is overgenomen op de themakaart "Versterken Recreatie en Toerisme", waarop de camping "Op hoop van Zegen" natuurlijk opgenomen had moeten zijn als bestaand vakantiepark en de naastliggende gronden als bollenvelden. Op Hoop van Zegen biedt met zijn groene landschappelijke inpassing een heel andere categorie verblijfstoerisme aan dan de huisjescomplexen aan de binnenduinrand. Daarmee zijn wij een onmisbare schakel in de spreiding van het aanbod.

De fout werkt vervolgens door in de Totaalkaart. Als u deze kaart ongewijzigd vaststelt, inclusief de onterechte aanwijzing van onze grond als NNN of landgoed, zullen wij de daaruit voortvloeiende schade en juridische kosten op uw gemeente verhalen.

Samenvatting

Op diverse themakaarten en op de Totaalkaart van het Programma PGDG is onze grond en onze bedrijven ten onrechte aangegeven als bestaand NNN of landgoed. Deze gronden zijn niet als zodanig aangewezen en zijn concreet in gebruik als campingbedrijf en bollenteeltbedrijf. Wij verwachten schade als gevolg van deze onterechte aanwijzing en zullen de schade bij de gemeente verhalen als dit programma wordt vastgesteld zoals nu in ontwerp ter inzage is gelegd.

Hoogachtend,

Namens Camping Op Hoop van Zegen

[redacted]

M. Warmerdam

21 juli 2025

Namens bloembollenkwekerij

A.J. Warmerdam [redacted]

A. Warmerdam

21 juli 2025

ZIENSWIJZE 79

[redacted]

[redacted]

[redacted]

ONTVANGEN 28 JUL 2025

Noordwijk, 27 juli 2025

Burgemeester en wethouders van Noordwijk
Postbus 298
2200 AG Noordwijk
c.c Gemeenteraad van Noordwijk

Geacht college,

Hierbij reageer ik op het Ontwerp Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS (OPLG)

Dit programma moet de opvolger worden van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport (ISG), hoofdzakelijk vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Opvallend genoeg is dat de ISG, als belangrijk sturend ruimtelijk beleidsdocument door de gemeenteraden van de betrokken Greenportgemeenten is vastgesteld. Dit in tegenstelling tot de OPLG dat door de betrokken colleges van B&W wordt vastgesteld. Dat is merkwaardig omdat een richtinggevend ruimtelijk document juist door de gemeenteraden zou moeten worden vastgesteld en niet door de dagelijkse gemeentebesturen. Dit klemt temeer omdat bij strijdigheid van de OPLG met de lokale, door de diverse gemeenteraden vastgestelde Omgevingsvisies, de OPLG leidend is. Dat de gemeenteraden hun wensen en bedenkingen in een later stadium kenbaar kunnen maken lijkt een gepasseerd station. Dat is helaas een ondoordacht gevolg van de Omgevingswet maar het blijft een opmerkelijk gegeven. Het is in dit verband opvallend dat de gemeenten het OPLG al officieel hebben gepresenteerd aan de provincie ZH (zie persbericht BO-omroep van 18 juli 2025)?. Vanzelfsprekend wordt er tussentijds afstemming gezocht met o.a. de provincie maar om dit ontwerp officieel aan de provincie te overhandigen, nog voordat de tervisielegging van de OPLG alsmede de

besluitvorming (met adviesrecht van de gemeenteraad) daarop heeft plaatsgevonden, is op z'n minst opmerkelijk te noemen.

In het Ontwerp is aangegeven dat, naar aanleiding van de Evaluatie van de ISG uit 2023, één van de aanbevelingen is dat de sterke punten vanuit de ISG behouden blijven en worden voortgezet. Dat is een belangrijk uitgangspunt, namelijk de bestendiging van herstructurering van de Greenport Duin- en Bollenstreek, uiteraard in geactualiseerde vorm want de ontwikkelingen staan niet stil.

Niettemin wil ik de volgende opmerkingen/vragen stellen:

1. Bladzijde 12: Er worden geen Greenportwoningen meer gebouwd (behoudens uitzondering zoals aangegeven op bldz 57) en de ruimte daarvoor wordt gebruikt voor reguliere woningbouw. Verderop in het OPLG is aangegeven dat daarvoor (na 2030) 50 ha grond beschikbaar zou kunnen zijn. Dat zou het ruimtebeslag zijn van nog te realiseren Greenportwoningen. Dat is opmerkelijk want er zijn in de streek al 170 Greenportwoningen gerealiseerd (opgave GOM) zodat theoretisch nog een ruimte aanwezig is voor 430 Greenportwoningen. Uitgaande van een gemiddelde perceelsgrootte van 750m2 (met een minimum van 600m2 per bouwtitel voor een Greenportwoning) zou dit 32 ha zijn en geen 50 ha.
2. Bladzijde 22: Openhouden graslanden. Hier mist bij het 'openhouden' het 'behouden' van graslanden. In het rijtje 'belangrijke weidevogelgebieden' ontbreken de Hoogewegpolder en polder Elsgeest. Beide polders fungeren als belangrijke groene corridor tussen kust en plassengebied.
3. Bladzijde 23 bij a: De maximale bouwhoogte voor bouwwerken geen gebouwen zijnde, wordt beperkt tot 3 meter. Op bladzijde 50 is echter aangegeven dat windturbines, als onderdeel van agrarische bedrijven, tot een bouwhoogte van 15 meter zijn toegestaan.
4. Bladzijde 27: Aangegeven is de mooie kans om meer ruimte te bieden aan natuur en recreatie o.a. in Nieuw Leeuwenhorst. Jammer dat die ruimte recentelijk is aangetast met een zonneveld.
5. Bladzijde 31: Aangegeven is dat het areaal 1e klas bollengrond gecompenseerd moet worden bij gebruik en bestemming voor andere doeleinden. Daarbij moet worden opgemerkt dat ook een zeker areaal 2e klas bollengrond belangrijk blijft voor het toekomstig omzetten daarvan naar 1e klas bollengrond, indien elders 1e klas bollengrond verdwijnt. Immers, deze vorm van fysieke compensatie van 1e klas bollengrond dat verdwijnt (bv door woningbouw), is de tweede relevante compensatiemogelijkheid naast die van de toevoeging van bollengrond als gevolg van het opruimen van verrommeling.

6. Bladzijde 34: Aangegeven is dat 'in het algemeen dat uitbreiding van bedrijfsbebouwing (schuren zonder kassen?!) tot 6.000m2 mogelijk is'. Er staat niet bij dat de oppervlakte bedrijfsgebouwen gekoppeld zou moeten zijn aan een bepaalde oppervlakte van de agrarische bedrijven. Hier ontbreekt ook ' een maximale oppervlakteaanduiding van het kassenareaal per bedrijf.
7. Bladzijde 36: Bij de handhaving wordt verwezen naar de 'Nota niet meer doelmatig te gebruiken bollengrond'. Daarbij is het wel van belang dat unanimiteit bestaat tussen de gemeenten over het bepaalde oppervlak grond dat niet meer doelmatig te gebruiken is voor de bollenteelt en daarmee in aanmerking komt voor legalisatie (uiteraard met een bepaalde vorm van bollengrondcompensatie).
8. Bladzijde 37 kaartbeeld: op de kaart ontbreekt de woningbouwlocatie Bronsgeest.
9. Bladzijde 38: Bij Noordwijk – AchterwegVinkeveld Zuid is aangegeven dat er een verkenning is uitgevoerd voor circa 500 woningen alsmede 50-80 woningen voor asielzoekers (of statushouders?). De vraag is of bij de woningbehoeftecijfers al rekening is gehouden met het geheel bebouwen van Bronsgeest, conform de onlangs door de gemeente raad van Noordwijk aanvaarde motie? Ook overigens zal de woningbehoefte na 2030 moeten worden aangetoond in een dan te herziene Woonvisie.
10. Bladzijde 48: Bij het onderwerp 'Mobiliteitsmaatregelen' ontbreekt de wens voor een NS-station Noordwijkerhout, zoals aangegeven in de recente Mobiliteitsagenda 2040 van de gemeente Noordwijk.
11. Bladzijde 50: Aangegeven is dat ' windturbines hoger dan 15 meter' (behoudens windturbines van maximaal 15 meter bij agrarische bedrijven), niet zullen worden toegestaan. Dat is een positief en belangrijk uitgangspunt, alleen al uit het oogpunt van het behoud van de landschappelijke waarde van de Duin- en Bollenstreek. Dat sluit aan op de brief van het uw college van 16 juni 2025 aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. In dit hoofdstuk wordt echter geen uitspraak gedaan over de plaatsing van zonnevelden in het open landschap, en zeker op bollengrond. Dat is landschappelijk gezien evenzeer een schadelijk ontwikkeling.
12. Bladzijde 51: Aangegeven is een mogelijk nieuw onderstation aan de Freesialaan. Dat lijkt zeer voorbarig gezien de nog komende studie naar een locatie voor een onderverdeelstation in een groot deel van Noordwijk-Binnen.
13. Bladzijde 52: Aangegeven is dat de OPLG een zelfbindend beleidsinstrument is van de deelnemende gemeenten. Omgevingsplannen en afwijkingen daarvan mogen niet strijdig zijn met de OPLG. Dat geldt echter evenzeer voor de tijdelijke vormen van afwijkingen daarvan. Zo is een tendens waarneembaar van verzoeken om voor een periode van 15 jaar af te mogen wijken van

Omgevingsplannen onder het mom van de tijdelijkheid van de behoefte. Het gaat in de meeste gevallen om een tijdelijke afwijking voor een permanente behoefte voor een zeer lange termijn (15 jaar!) en dat is in strijd met de uitgangspunten van de OPLG. Het is dan ook wenselijk (ook voor de uniformiteit binnen het Greenportgebied) om in deze OPLG expliciet op te nemen dat tijdelijke afwijkingen van de OPLG resp. bestaande omgevingsplannen, niet is toegestaan, uitgezonderd een aantoonbare zeer beperkte tijdelijke behoefte aan een afwijking van de bestemming bv als gevolg van een tijdelijke bouwplaats.

14. Bladzijde 52: Aangegeven is dat 'derden geen rechten kunnen ontlenen aan het OPLG'. Deze aanduiding vergt enige uitleg. Dat betekent bijvoorbeeld niet dat derden de OPLG niet kunnen betrekken bij bestuursrechtelijke procedures.
15. Bladzijde 53: Aangegeven is dat bij het handhaven van het areaal bollengrond ' het huidig ruimtebeslag conform de Basisregistratie Gewaspercelen' relevant is. Ook de zogenaamde Heijkoop-kaart van 1e en 2e klas bollengrond wordt geactualiseerd. Daarbij is, voor het bepalen van de bollengrondcompensatie, belangrijk dat niet het effectief in gebruik zijnde teeltareaal relevant is, maar wel het planologische bestemde areaal.
16. Bladzijde 53: Zie eerdere opmerking bij 5 en aanzien van de handhaving bestaande hoeveelheid 1e klas bollengrond en bij 7 ten aanzien van de handhaving van strijdig gebruik.
17. Bladzijde 54 bij 2. Aangegeven is dat kostenverhaal plaatsvindt bij woningbouwprojecten in het buitengebied (toch niet alleen woningbouwprojecten?!) op locaties met de functietoedeling 'wonen'. Bedoeld zal zijn woonlocaties op gronden met een andere dan een woonbestemming. Immers een woningbouwproject krijgt uiteraard de functie 'wonen'. Op gronden met de bestaande bestemming 'wonen' kan geen kostenverhaal plaatsvinden.
18. Bladzijde 54. Aangegeven is dat de bekostiging van de door GOM uit te voeren integrale herstructurering van de Greenport Duin- en Bollenstreek, plaats zal vinden middels kostenverhaal. Een zeer belangrijke inkomstenbron voor GOM was tot nu toe de uitgifte van bouwtitels voor, door de gemeenten gefiatteerde, bouwlocaties voor Greenportwoningen. Nu in deze OPLG geen Greenportwoningen niet meer mogelijk worden gemaakt, heeft dit grote gevolgen voor de ambitie van de herstructurering. De vraag is tot welke nivo de herstructurering zal worden verlaagd? Of wordt de financiële ruimte die oorspronkelijk met de bouw van Greenportwoningen was ingeschat (opbrengst bouwtitels en bollengrondcompensatie), 1:1 ingevuld met de financiële afdrachten vanuit de reguliere woningbouw? Dat lijkt een utopie, gezien het streven om 2/3 van de te bouwen woningen in de sociale koop/huur te realiseren, gekoppeld aan de verplichting tot bollengrondcompensatie. Dit nog

afgezien van het gegeven dat de ontwikkeling van de nieuwe bouwlocaties pas ver na 2030 valt te verwachten.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Aan B&W van Noordwijk
Postbus 298
2200 AG NOORDWIJK

ZIENSWIJZE 80

Padua Wonen

Forum 5
2211 LV NOORDWIJKERHOUT
T. 0252 – 34 31 00
www.ws-padua.nl
info@ws-padua.nl

Gemeente Noordwijk
T.a.v. College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG Noordwijk

Noordwijkerhout, 28 juli 2025

Betreft: Zienswijze Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport

Beste leden van het College,

Met veel interesse hebben we het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport gelezen. We waarderen de mogelijkheid om een zienswijze te geven. Dat doen we onderstaand. Ons belangrijkste aandachtspunt is de meerkosten van het bouwen buiten de rode contour. Een afdracht aan de GOM achten wij bij de bouw van betaalbare, en in het bijzonder sociale huurwoningen, niet reëel.

Uitdagingen en perspectieven
We herkennen dat de streek voor grote uitdagingen staat en geloven in het gezamenlijk optrekken om deze uitdagingen goed het hoofd te bieden. Ook herkennen we de veelheid aan belangen en perspectieven. De inzet op het behoud van het areaal bollengrond is geen verrassing, en de andere ruimteclaims om de streek vitaal te houden zijn eveneens zeer herkenbaar. De landschapsstrategie met de drie leidende principes sluiten hier ook mooi bij aan. Onze specifieke aandacht daarbij gaat naar ruimte voor wonen, waarbij we onderschrijven dat voor een vitale streek ook ruimte voor werken, energie, mobiliteit en water, essentieel zijn. De voorgestelde inzet op een warmtenet, verbeterde verbindingen en mobiliteit en het realiseren van onderstations om netcongestie tegen te gaan, onderschrijven we dan ook.

Betaalbare woningbouw
De inzet op betaalbare woningbouw buiten de rode contouren is goed nieuws. Het gebruik van het oppervlak dat eerder was gereserveerd voor Greenportwoningen voor jongeren, kwetsbaren en andere aandachtsgroepen is van grote betekenis voor deze doelgroepen. Maar ook voor de leefbaarheid binnen de rode contour en het bestrijden van de woningnood in algemene zin. Immers, op deze grond kunnen aanzienlijk meer betaalbare woningen worden gerealiseerd dan Greenportwoningen.

Als woningcorporaties dragen we graag bij aan de realisatie van nieuwe huisvesting. Voor wat betreft arbeidsmigranten richten we ons uitsluitend op de long- stay behoefte: de groep mensen die onafgebroken vijf jaar legaal in Nederland verblijft en hier gebruik kan maken van de voorzieningen.

Locaties woningbouw na 2030
Wij onderschrijven de eisen bij de zoektocht naar locaties voor woningbouw voor na 2030: dicht bij de bestaande kernen en dorpen, op zandgrond en niet in open gebieden. Daarbij merken we op dat er in de kernen Noordwijk aan Zee en Noordwijk Binnen momenteel meer woningbouwlocaties zijn dan in de kernen Noordwijkerhout en De Zilk. Voorrang voor ontwikkeling in deze laatste twee kernen lijkt dan ook logisch en opportuun.

Padua is bijzonder blij met drie locaties die in haar werkgebied (Noordwijkerhout en De Zilk) genoemd zijn:

- Pilarenlaan e.o.
- Ruigenhoek (voormalige zoeklocatie Greenportwoningen)
- Straatje erbij in De Zilk. Hierbij vragen we u de locatie aan de Noordrand van De Zilk te overwegen. Van Rhijnbouw heeft hiervoor al een plan ontwikkeld dat past bij de doelen en portefeuille van Padua.

Stek is van harte bereid om mee te denken over de invulling van de locaties Achterweg en Vinkenveld-Zuid.

Rol woningcorporatie
Ons inziens is de woningcorporatie de belangrijkste maatschappelijke partner van de gemeente als het gaat om woningbouw en volkshuisvesting: wij zijn lokaal geworteld en langdurig betrokken bij de kernen. We hebben geen winstoogmerk en zetten ons naast betaalbare goede woningen, ook in voor duurzaamheid en leefbaarheid. Padua en Stek dragen op de genoemde locaties dan ook graag bij aan de realisatie van de sociale- en middenhuur woningen.

Anterieure overeenkomst
In het programma wordt een alinea gewijd aan de anterieure overeenkomst. In dit verband wijzen we u graag op de huidige prestatieafspraak met de corporaties en de huurders: "*De gemeente gaat in samenwerking met de corporaties onderzoeken en uitwerken wat juridisch mogelijk is om de corporaties in positie te brengen en daarbij ook kwaliteitseisen voor sociale huur in een anterieure overeenkomst vast te laten leggen en wat de gemeente hierin kan afdwingen.*" We gaan ervan uit dat deze afspraak nog steeds geldt.

Zorgen over kosten en financiering GOM
Al met al zijn we zeer positief over het programma LGDG. Onze zorg zit op het kostenverhaal en de financiering. Betaalbare woningen kennen gebruikelijk een andere grondprijs dan dure woningen, dat is ook zo vastgelegd in de grondprijzenbrief van de gemeente Noordwijk. Ondanks de sociale grondprijs bouwen de corporaties onrendabel: de stichtingskosten en de beheerkosten liggen hoger dan de te ontvangen huurpenningen gedurende de huurperiode.

Als bouwen buiten de rode contour betekent dat aanvullend een afdracht zal moeten plaatsvinden aan de GOM, werkt dat belemmerend en mogelijk verlammend op de te realiseren woningbouw. Wij vragen u hiervoor een oplossing te zoeken in de verdere uitwerking van het programma.

Tenslotte
Wij zien uit naar de nadere uitwerking van het programma en de reactie op onze zienswijze.

Met vriendelijke groet,
Ook namens Joke van den Berg van Stek

[redacted]

Anneke Allewijn
Directeur-bestuurder Padua

KWEKERS VAN HET WESTEINDE TE NOORDWIJKERHOUT

ZIENSWIJZE 81

21 juli 2025

Zienswijze op het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport – namens de kwekers van het Westeinde te Noordwijkerhout

Geachte dames en heren, Bollenstreekcolleges,

Namens alle kwekers gevestigd aan het Westeinde te Noordwijkerhout maken wij hierbij bezwaar tegen de planologische aanduidingen op de kaart van de landschapsstrategie, zoals opgenomen in het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport. De aanduidingen betreffen onze eigendommen in het gebied van de Duinrand, Noordzijderpolder tot aan de Gooweg in Noordwijkerhout.

Planologische aanduidingen waartegen bezwaar wordt gemaakt:

1. **Optimaliseren van kavels van bollenareaal op zandgronden** (oranje kleur);
2. **Meer ruimte voor water in de binnenduinrand** (groene kleur);
3. **Bestaand en te realiseren Natuurnetwerk Nederland en behoud van landgoederen** (donkergroen gearceerd).
4. **De inzet van WVG en onteigening (blz. 80 PLGDG)**
5. **Beperking van uitbreidingsmogelijkheden**
6. **Emissie loos en biologisch**

Tegen al deze zes aanduidingen maken wij bezwaar om de volgende redenen:

1. Verkaveling: suggestie van tekortkoming is feitelijk onjuist

De percelen binnen zowel de Noordzijderpolder als het gebied tussen de Gooweg en het Westeinde zijn reeds goed verkaveld. Waar verbeteringen mogelijk zijn, realiseren de kwekers die zelfstandig, vaak in samenwerking met buren, zonder overheidsdwang. Dit model is al meer dan een eeuw succesvol gebleken.
De aanduiding van "optimalisatie" wekt de onterechte indruk dat dit gebied structureel gebrekkig verkaveld zou zijn. Deze onjuiste weergave van feiten kan niet als grondslag dienen voor beleidsinterventie en moet uit het plan worden verwijderd.

2. Water in de binnenduinrand: ernstige bedreiging voor de bedrijfsvoering

De agrarische sector start op dit moment allerlei initiatieven op voor wateropvang en maatregelen tegen verzilting. De suggestie dat het duingebied extra ruimte in ons agrarisch gebied nodig zou hebben voor wateropslag is niet onderbouwd en feitelijk onjuist.
De groene aanduiding beslaat een onverantwoord groot deel van het teeltgebied, wat zal leiden tot een forse vermindering van het beschikbare bollenareaal. Dit is niet alleen in strijd met het belang van duurzame teelt (die juist meer ruimte vraagt), maar betekent voor veel bedrijven ook een onmogelijk financieel perspectief.

3. Natuurnetwerk en landgoederen: ideologie boven logica

Het idee dat er ecologische corridors noodzakelijk zijn voor faunabeweging tussen duin en bos is ideologisch ingegeven en onnodig. Dieren vinden zonder moeite hun weg over het open agrarisch landschap.
Daarnaast zijn de landgoederen die "behouden" zouden moeten worden in veel gevallen zelf actief geweest in het toe-eigenen van voormalig bollenland, zonder enige compensatie. Bovendien zijn er op deze terreinen excessieve woningen gerealiseerd die niets met landschap of natuur te maken hebben. Dat de gemeenschap deze situatie ook nog zou moeten faciliteren of verlengen is onbestaanbaar.

4. De inzet van WVG en onteigening (blz. 80 PLGDG)

.In het ontwerp-Programma LGDG wordt gesproken over mogelijke inzet van instrumenten als de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en zelfs onteigening, in het kader van herstructurering en schaalvergroting van de bollenteelt. Dit is niet alleen bijzonder vaag geformuleerd, maar ook volstrekt misplaatst.

Wat echter bijzonder zorgelijk is, is dat deze inzet van Wvg en onteigening in directe samenhang wordt genoemd met bollenteeltgebieden aan de westkant van de gemeente Noordwijk. Als dit betekent dat gezonde en eeuwenoude teeltgebieden, die juist nu bijdragen aan biodiversiteit en landschapsbehoud, zouden worden aangemerkt voor herstructurering onder dwang, dan is dat ronduit onacceptabel.

De suggestie dat de overheid via voorkeursrechten of onteigening de toekomst van deze bollenpercelen wil bepalen — onder het mom van herstructurering — is wat ons betreft te zot voor woorden.

5. Beperking van uitbreidingsmogelijkheden

In delen van de Bollenstreek, met name aan de westkant, staan maatregelen die ondernemers ernstig beperken in hun mogelijkheden tot uitbreiding of modernisering van bedrijfsgebouwen. Deze beperkingen gelden echter niet in gelijke mate in andere delen van de streek, zoals aan de oostzijde van de Leidsevaart. Hierdoor ontstaat een ongelijke behandeling van ondernemers binnen hetzelfde teeltgebied.

Deze ongelijkheid heeft directe gevolgen voor de concurrentiepositie van bedrijven aan onze kant van de streek. Terwijl collega-ondernemers elders wel mogen investeren in schaalvergroting en innovatie, blijven ondernemers in het westelijk deel achter – niet door gebrek aan ambitie of visie, maar simpelweg door beleidsmatige blokkades.

Wij pleiten dan ook voor gelijke ontwikkelingsruimte voor alle ondernemers in de Bollenstreek, ongeacht hun geografische ligging, zodat iedereen eerlijk kan bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige sector.

6. Emissie loos en biologisch

Het opleggen van bovenwettelijke maatregelen is onacceptabel en duidt op een ernstig gebrek aan kennis van de bollensector, welke men voor bestuurders van de Bollenstreek toch zou mogen kunnen verwachten.

Structurele schade aan sector – juridische en financiële gevolgen

De bollenbedrijven in dit gebied worden door deze plannen structureel geschaad in hun mogelijkheid om hun bedrijf en teeltactiviteiten voort te zetten. Het betreft een duidelijke afschaling van de agrarische functie op grote schaal, zonder deugdelijke onderbouwing of compensatie.

Deze plannen brengen ook risico’s mee op termijn, zoals:

- **Verlies van teeltareaal**;
- **Verlies van bedrijfscontinuïteit**;
- **Misoogsten;**
- **Waardevermindering van onze percelen en bedrijven;**

Politieke verantwoordelijkheid

Het is zeer zorgelijk dat colleges en beleidsmakers menen dat zij dit soort destructieve plannen kunnen uitvoeren en de schade vervolgens op de bedrijven of gemeenschap af te kunnen afwentelen. Dat is bestuurlijk onverantwoord, maatschappelijk onrechtvaardig en juridisch kwetsbaar. Laat er geen misverstand over bestaan: de financiële gevolgen hiervan zullen in de vele tientallen, zo niet honderden miljoenen euro's lopen.
Wij verwachten van onze lokale en regionale overheid dat zij het agrarisch fundament van deze regio en onze concurrentiepositie beschermt en versterkt, in plaats van ondermijnt met ondoordachte en ideologische 'strategieën'.

Wij verzoeken u met klem om:

- Alle oranje, groene en donkergroene aanduidingen binnen onze eigendommen volledig uit het plan te verwijderen;
- De agrarische functie van dit gebied te bevestigen en versterken in plaats van af te schalen en te vernietigen.

In afwachting van uw antwoord,

Met vriendelijke groet,
Namens alle kwekers van het Westeinde te Noordwijkerhout,

L.W. van Schie	Fields Source of Flowers	Flowerboost
Gebr. Hogervorst	Van Steijn Damen B.V.	Wed. G.H. van Went & Zn
E.J. Hogervorst & zonen B.V.	Kebra Vof	A.J. Warmerdam
Henk Damen en zonen B.V.	Firma G.F. van Grieken	Hulstflowers/HK GroenBH
H.H. Duivenvoorden & zn	C.A.A. van Ruiten & Zn B.V.	J.F.M. Hogervorst

Contact: adviesark@gmail.com

ZIENSWIJZE 82

Geachte …

Door dit schrijven geven wij graag onze zienswijze op het ontwerpprogramma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek, versie mei 2025.

Samenvatting

- Het LGDG is in strijd met de resultaten van de evaluatie ISG.
- Het LGDG brengt een kunstmatige onderverdeling in landschapsstrategieën met ongewenste effecten. De driedeling in de Duin- en Bollenstreek is niet acceptabel.
- 'Water en bodem leidend' betekent een breuk met het verleden.
- Behoud van 2625 ha teeltareaal moet opgenomen worden als leidend principe.
- Bedrijfsontwikkeling is noodzakelijk om duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken.

Inleiding

Het Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek (hierna: LGDG) is bedoeld als vervanger van de ISG onder de omgevingswet. Het LGDG is zelfbindend voor de overheid en krijgt een bindende werking voor de burger na uitwerking in het Omgevingsplan van de gemeente.

Een tweede aanleiding is de evaluatie van de ISG, waarvan het eindverslag 'Vitalere Greenport en vitaler landschap' is verschenen. Deze evaluatie zou leidend moeten zijn voor het LGDG, maar is dat absoluut niet, zoals hieronder aangetoond zal worden.

Vitalere Greenport en vitaler landschap

Uit de evaluatie van de ISG komen 7 adviezen naar voren, waarbij vooral opvalt dat er in de loop van de tijd in de gemeenten verschillen zijn ontstaan in:

- behoud van het bollenareaal (kwantitatief) vs. behoud van de leefomgeving (kwalitatief);
- de interpretatie van de begrippen openheid en verrommeling;
- visie op het landschap;

- ambities en doelen voor het buitengebied.

In het rapport wordt een pleidooi gehouden om binnen de Duin- en Bollenstreek een grotere eenheid aan te brengen in visie, begriphantering, ambities en doelen voor het buitengebied. De evaluatie kunnen wij op deze punten ondersteunen.

Verbazingwekkend is dat het LGDG **precies de tegenovergestelde richting** kiest. In het LGDG wordt een tweedeling in de streek aangebracht tussen de geestgronden ten westen van de Leidsevaart en de geestgronden ten oosten van de Leidsevaart. Ten westen van de Leidsevaart wordt openheid nagestreefd, ten oosten wordt verdere verrommeling toegestaan, omdat er geen openheid meer zou zijn. Ook in het zuidelijk deel van de Duin- en Bollenstreek wordt weer een andere lijn gekozen, op basis van de grondsoort.

Krachtige regio

In de inleiding van het LGDG wordt aangegeven wat de regio krachtig maakt: bollenteelt en toerisme. Om een krachtige regio te blijven, zouden wij verwachten dat in een strategische visie wordt aangegeven hoe deze streekeigen krachten versterkt kunnen worden. Beide worden in het LGDG echter niet gestimuleerd. De strategie is meer: behoud wat je hebt en versterk dat met wat landschapselementen, natuurvriendelijke oevers, woonwijken, industrie en recreatie. Toerisme is in de LGDG geen item, bollenteelt mag zelf wat doen aan klimaatadaptatie en biodiversiteit. Deze strategie is één grote gemiste kans.

De bollensector is hard bezig met een transitie naar een gezonde leefomgeving, met een zo laag mogelijk middelengebruik. Daarbij vindt steeds meer energieopwekking en energiebesparing plaats. Dit kan uitsluitend wanneer de bollensector economisch krachtig blijft. Onderdeel daarvan is schaalvergroting. De GOM is mede opgezet om daarin te faciliteren. Met de GOM beschikt de regio over een zeer krachtig uitvoeringsinstrument, dat daadwerkelijk openheid kan bewerkstelligen door het verwijderen van bestaande bebouwing.

Krachtige bedrijven

De regio is krachtig door de bollenteelt en het toerisme, zo wordt terecht in het LGDG gemeld. Krachtige bedrijvigheid leidt tot schaalvergroting van de openheid: grotere aaneengesloten, kleurrijke bollenvelden, met grotere doorzichten. De bedrijven die dit land bewerken en onderhouden hebben belang bij korte afstanden tussen gebouw en grond. Minder vervoersbewegingen, meer toezicht en daardoor minder middelengebruik, korte loopafstanden voor het personeel verhogen het welzijn en de duurzaamheid. De gemiddelde bedrijfsgrootte van bloembollenbedrijven is sinds 2000 meer dan

verdubbeld. Het aantal bedrijven in de streek met meer dan 100 ha teeltgrond stijgt. Als dit er toe zou leiden dat er in de streek nog 26 bedrijven zijn die in totaal ruim 2600 ha teeltgrond hebben, dan zouden deze uit oogpunt van duurzaamheid en efficiëntie evenwichtig gespreid door de streek moeten liggen. In het themahoofdstuk over de Vitale Greenport zou dit een krachtige positie moeten krijgen. Echter, de visie op de ontwikkeling van bedrijven ontbreekt.

Sterker: het LGDG voert een hiermee strijdige strategie, door wel ruimte te bieden aan ontwikkeling van de bedrijven in Hillegom, Lisse en Teylingen (ten oosten van de Leidsevaart), maar niet aan ontwikkeling van de bedrijven in Noordwijk (ten westen van de Leidsevaart). Dit is een volstrekt ongewenste strategie en in strijd met het gelijkheidsbeginsel uit de Grondwet en uit de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

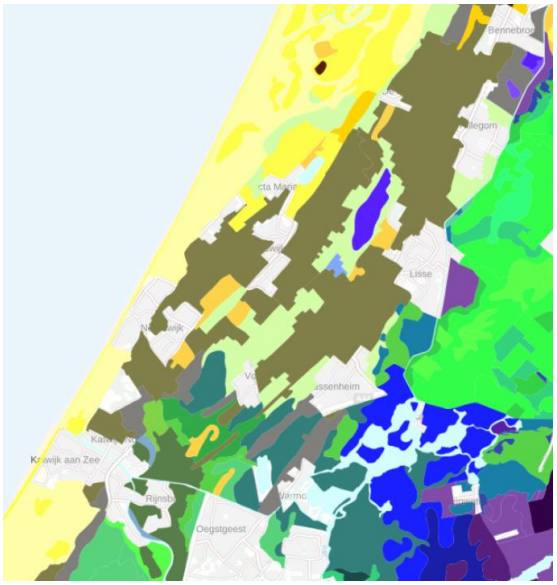
Het behoud van bollenareaal is wonderbaarlijk verdwenen

Hoe is het mogelijk dat het behoud van 2625 ha bollenareaal is verdwenen uit de doelstellingen? Openhouden grasland staat er wel in, maar verder vooral groenblauwe kavelinrichting, groenblauwe landschapskamers, groenblauwe corridors, landschappelijke inpassing. Veel claims op bollengrond staan er wel in. Dat is een formidabele breuk met het verleden. Ten onrechte wordt het areaalbehoud afgedaan als een sectorbelang. Het behoud van het bollenteeltareaal is evenzeer een belang van de toeristische sector, van de recreatieve kracht van de streek, van de natuurwaarden in de streek. Bollenvogels broeden nou eenmaal niet in stedelijk gebied, op bedrijventerreinen of in de bossen. Het behoud van het teeltareaal dient een zeer groot belang en de hele Bollenstreek ontleent zijn identiteit hieraan. Ondanks dat er nogal eens lacherig over wordt gedaan, is het geen toeval dat de kermis en het carnaval groot zijn geworden in de “rustige tijd” in de bollen, of dat er honderden vrijwilligers actief zijn bij de 2 bloemencorso’s en voor de bloemenmozaïeken. Eén van de primaire leidende principes in de strategie zou het behoud van 2625 ha bollenteeltareaal moeten zijn.

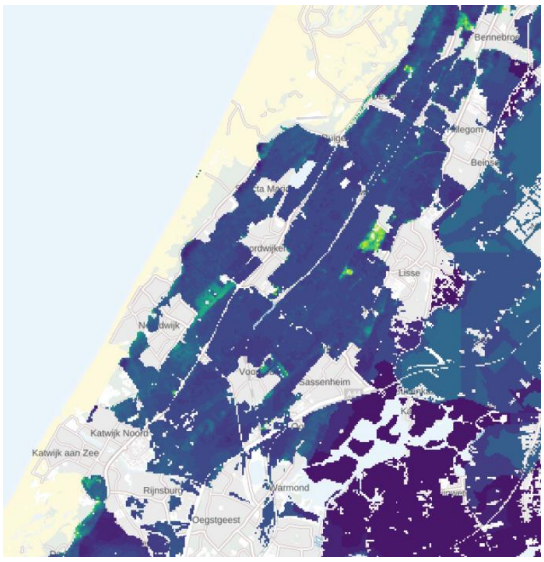
Gebrekkige motivering

Het onderscheid tussen de oost- en westzijde van de Leidsevaart vindt zijn oorsprong in het adagium dat bodem en water leidend is voor de Ruimtelijke Ordening. Dit adagium is als een veel gehanteerd modeverschijnsel niet onderbouwd. Tot op heden is steeds het grondgebruik leidend geweest, het toedelen van functies aan locaties. In de Omgevingswet is dat ook het uitgangspunt. Bodem en water als leidend principe is nieuw voor de streek, een breuk met het verleden en is niet gemotiveerd.

Indien U bodem en water als leidend principe wilt hanteren, dan is daarvoor op zijn minst een bestudering van de bodem en het water nodig. In het LGDG ontbreekt elke reflectie op bodem en water. Er wordt geen reflectie gegeven op het grondwater, op grondwaterstromingen, zoet en zout, slootpatronen, polders en boezemwater. Deze begrippen komen allemaal niet aan de orde. Als je bodem als uitgangspunt neemt, kom je niet om de bodemsoorten heen (geestgronden, enk- en beekeerdgronden en in het oosten een beetje veengrond). Alleen het veenweidegebied is als zodanig benoemd. De kleilaagjes rond de Oude Rijn maken het nog geen kleigronden. Er liggen daar wel bodems met een fijnere zandgrond dan de zandgrond verder naar het noorden. Dit wordt niet beschreven. In plaats daarvan wordt ingegaan op zoutwaterkwel in de droogmakerijen. In de hele Duin- en Bollenstreek liggen geen droogmakerijen. Zoute kwel komt voor in de Haarlemmermeer, de Zuidplas en andere diepe gronden, niet in de Duin- en Bollenstreek. De schrijver van dit hoofdstuk blijkt geen enkele kennis te hebben van de streek. Vroeger waren er strandwallen (niet 2, maar 5) en strandvlaktes die steeds van plaats verwisselden. De grond daaronder is door de afgravingen aan de oppervlakte gekomen en zijn nu de geestgronden. Die gronden zijn uniek in de wereld. Die zijn aan beide zijden van de Leidsevaart hetzelfde.

Figuur 1: de bodemkaart geeft geen onderscheid tussen oost en west, geen kleigrond in zuid, geen droogmakerij

Figuur 2: de grondwaterkaart geen onderscheid tussen oost en west en zuid

Water en bodem alleen leidend voor de bollenteelt

Het LGDG pretendeert in hoofdstuk 3 de onderbouwing te geven voor het principe ‘bodem en water sturend’. In de volgende hoofdstukken wordt steeds benoemd dat water en bodem, zoals beschreven in hoofdstuk 3 leidend zouden moeten zijn voor de ontwikkeling van het grondgebruik. Voor de verstedelijking, recreatie en industrie wordt dat helemaal niet als leidend genomen, wel voor het “vitale bloembollencomplex”. Niet gemotiveerd is waarom dit leidend principe wel voor één sector en niet voor andere sectoren wordt gehanteerd. Dit is aan te merken als een motiveringsgebrek.

Onlogisch hoofdstuk 3

In hoofdstuk 3 wordt melding gemaakt van zichtlijnen. Volgens de tekst zouden er 2 zijn verdwenen, de overige zichtlijnen uit de ISG zouden versterkt moeten worden. Er zijn echter 11 zichtlijnen uit de ISG niet overgenomen in het LGDG. De logica ontgaat ons.

Inhoudelijk is hoofdstuk 3 verder een themahoofdstuk over landschapselementen en waterlopen. Het gaat vooral over heggetjes, erfbeplanting en ecologische oevers. Dit soort kleine landschapselementen kan de streek aantrekkelijker maken, maar het hoe en waarom wordt niet onderbouwd. Het geeft ook geen strategische keuze of richting.

Vervolgens wordt in de daarop volgende hoofdstukken naar hoofdstuk 3 verwezen als basis voor de LGDG, als motivatie voor het principe ‘bodem en water sturend’. Uw hele strategie is daarmee **op drijfzand gefundeerd** en kan geen stand houden als visie, strategie of onderbouwing voor omgevingsplannen.

Schaalvergroting

Schaalvergroting bereik je door aan kwekers te vragen andere kwekers uit te kopen en hun bouwrechten samen te voegen op een efficiënt ingedeelde locatie. Dus op de ene plek saneren en op de andere plek bouwen. Hoe meer vrijheid voor de ondernemer, hoe sneller dat zal gaan.

Tegelijk moet je die lijn ook kiezen voor handelsbedrijven. Bedrijven die niet aan de grond gebonden zijn, kan je concentreren. Hier wordt voorgesteld om dat bij Rijnsburg te doen. Dat lijkt ons niet verkeerd.

Tegelijk moet je die lijn ook kiezen voor woningen. Waarom zou een ontwikkelaar niet iets extra mogen bouwen bij de bebouwde kom als hij de woningen in het open gebied saneert? Onder voorwaarde dat het totaalplaatje ook echt wat oplevert. En wat is de onderbouwing dat die uitbreiding alleen op landbouwgrond plaats kan vinden? Doordat impliciet als uitgangspunt wordt genomen dat je woningbouw en industrie alleen maar kan uitbreiden op bollengrond, is er in dit programma **geen sprake van een evenwichtige strategie.** Het open eind zit vervolgens bij de compensatie, die door de GOM “ergens in de streek” moet worden gerealiseerd.

De Zanderij

Een duidelijk voorbeeld van het voorgaande zit in de Zanderij (Hillegom). De Zanderij bestaat uit eerste klas bollengrond, waarop sinds 1996 een strenge bescherming ligt. Plotseling wordt deze aangewezen als potentiële woningbouwlocatie. Geen compensatie, geen motivatie, geen afweging ten opzichte van andere locaties, geen afweging tegenover andere belangen. Wel een algemene opdracht om de verloren gegane bollengrond elders te compenseren, als uitwerking van het evenredigheidsbeginsel (artikel 3:4 lid 2 van de Algemene Wet Bestuursrecht): Als een besluit van de overheid voor iemand onevenredig nadelig is dan moet de overheid dit nadeel goed maken. Maar zonder inzicht of dat in deze omvang wel kan **ontbreekt het aan zorgvuldigheid**.

Uitbreiding Gravendam en Ruigenhoek

Voor de voorgestelde uitbreidingen van Gravendam en de Ruigenhoek geldt dezelfde onevenredigheid en onzorgvuldigheid als voor de Zanderij.

Onduidelijke en onjuiste kaarten

De kaarten in het document zijn klein, grof gepixelleerd en slecht toegelicht. Er staan ook veel niet onderbouwde zaken op. Zo staat in Noordwijkerhout vele bollengronden ingetekend als “Bestaand en te realiseren Natuurnetwerk Nederland en behoud landgoederen”, als “huidige situatie”. Dit geldt onder meer voor grote gebieden langs de Leidsevaart, tussen de Gooweg en N206, langs de Leeweg, Deze gronden zijn in de huidige planologische situatie bollengrond. In de fysieke situatie is het bollengrond. Op de kaart van het Natuurnetwerk Nederland is deze niet aangegeven. Ten onrechte wordt deze strook op de totaalkaart niet als bollengrond aangegeven. Hetzelfde geldt voor de weilanden langs de Leeweg en bij de 3e Poellaan in Sassenheim.

Verder staat de aanduiding “opzetten waterstanden veenweidegebieden en droogmakerijen” vooral op zandgrond aangegeven. Wij verzoeken u dit te schrappen.

Op de kaarten staan vervolgens veel elementen die niet onderbouwd worden, veel detaillistische uitwerkingen en kleuren dwars door elkaar. Zij zijn daarmee dubbel interpreteerbaar. Wij missen ook een echte strategie. Het is meer een samenraapsel van themakaarten.

Rare themakaarten

Ook de themakaarten zijn vreemd en slecht onderbouwd. Zo ontbreken op de kaart van de Vitale Greenport grote gebieden in Voorhout en Noordwijkerhout. Eén van de oudste zanderijen in de streek (de Zanderij in Hillegom) ontbreekt. Vrijwel alle gemeenten hebben handhavingszaken lopen tegen oneigenlijk gebruik van bollengronden op kleine stukjes, van soms nog geen hectare. Hoe rijmt u dat met het schrappen van honderden hectare in deze visie?

Geen visie op toerisme

Wij vinden het jammer dat het toerisme nauwelijks aan bod komt. Er wordt wel wat gemeld over recreatie, over ruïnes en dergelijke. Maar toeristen komen niet voor de ruïnes, die komen voor wat echt uniek in de wereld is: de bloembollen, de velden, de kleuren. Met de daarbij horende evenementen als Keukenhof, bloemencorso en zij genieten van de velden en pluktuinen. Dit is met het kusttoerisme (dat heel kort even aan bod komt) de echte toeristische trekker van de streek. Met name de toeristische sector draagt bij aan het belang van de aankleding van de streek. Ook in financiële zin kunnen zij daaraan bijdragen. Het is daarom jammer dat een visie hierop en een bijbehorende strategie ontbreken.

Tot slot

Wij hebben de LGDG uitvoerig bestudeerd. Er staan vele positieve punten in. Dat er ruimte wordt geboden aan ontwikkeling van de bedrijven die het landschap open houden en onderhouden is positief. Dat de bloembollensector inzet op duurzaam waterbeheer, biodiversiteit, klimaat en energie is juist. Daarvoor is echter voldoende ruimte nodig, zowel in teeltareaal als in verwerkingsruimte en ontwikkelingsruimte. Dat daarbij aandacht wordt gevraagd voor de landschappelijke inpassing van nieuwe gebouwen kunnen wij ondersteunen. Dat een driedeling in het gebied wordt gemaakt ("kleigronden" en de gebieden ten oosten en westen van de Leidsevaart) is echter enorm schadelijk voor de streek. Dat daarbij ingestoken wordt op het klein (zowel in omvang als in hoogte) houden van de bedrijfsruimte in de hele gemeente Noordwijk is schadelijk voor het bereiken van de doelstellingen. Daarbij kunnen wij deze ongelijke behandeling ten opzichte van de andere gemeenten niet accepteren.

ZIENSWIJZE 83

Gemeente Noordwijk
College van burgemeester en wethouders
Postbus 298
2200 AG NOORDWIJK

Noordwijkerhout, 5 augustus 2025

Betreft: zienswijze Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek

Geacht college,

Wij willen u graag een compliment maken voor het goed doordachte Ontwerp Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek. Wij beseffen ons dat een zienswijze zich vaak uit in kritiek op het ontwerpbesluit, maar wij willen graag een tegengeluid laten horen van de stille meerderheid van de inwoners die het juist eens is met het voorgenomen besluit.

Uitvoering van dit programma geeft een goede balans tussen de verschillende functies binnen de gemeente: wonen, bedrijven en bollenteelt:

- (Grootschalige) woningbouw is hoognodig om de toenemende vraag naar woningen te kunnen blijven faciliteren. De daarvoor aangewezen locaties – bijvoorbeeld richting de Schippersvaart in Noordwijkerhout – is daarvoor een logische en geschikte keuze.
- Door bedrijven meer te centreren op een bedrijventerrein – bijvoorbeeld bedrijventerrein Gravendam – die goed is aangesloten op een uitvalsweg, wordt de steeds toenemende hinder van bedrijfsverkeer door de dorpskernen voorkomen. Op dit moment is er sprake van veel vrachtverkeer op de Schippersvaartweg en de Maandagsewetering in Noordwijkerhout, hetgeen leidt tot hinder en verkeersonveilige situaties.
- Inzet op het behoud van (emissieloze) bollenteelt op locaties die daartoe kwalitatief meerwaarde bieden.

Wij vertrouwen erop dat het programma conform het ontwerp kan worden vastgesteld en de gemeente zich zal inzetten om te komen tot uitvoering van dit programma.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Noordwijkerhout, 5 augustus 2025

Geachte colleges van burgemeester en wethouders van Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen;
inzonderheid: Geacht college van burgemeester en wethouders van Noordwijk,

Ten aanzien van 'Zoekgebieden integrale stedelijke en dorpse uitbreiding', onderdeel 'Noordwijk - Noordwijkerhout (Pilarenlaan e.o.)' uit het ontwerp 'Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport Duin- en Bollenstreek' (hierna: Programma LGDG), dien ik deze zienswijze in.

Het gebied ten zuiden van de Pilarenlaan is in beeld als uitbreidingsgebied voor bedrijventerrein Gravendam.
De rest van het zoekgebied (ten noorden van de Pilarenlaan) is nieuw ten opzichte van de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport. Daarbij is geen (duidelijke) noordelijke begrenzing gegeven.

Het openhouden van het gebied tussen Guldemondsloot en Schippersvaart wordt hier bepleit (het gebied wordt globaal begrensd door Guldemondsloot, Maandagsewetering, Schippersvaart en Leidsevaart). Dit is noodzakelijk op grond van onderstaande feiten en omstandigheden:
1. De kwalitatieve openheid van het gebied tussen Guldemondsloot en Schippersvaart is groot.
2. Er moet worden voldaan aan de eis (Programma LDGD, p. 37): "Geen woningbouw in de meest open gebieden. Dit geldt zowel voor landschappelijke openheid, als voor aaneengesloten bollengronden."
3. Er dient uitvoering te worden gegeven aan 'Leidend principe 2: openhouden (cultuur)landschap' (Programma LGDG, p. 14).

Gelet op het vorenstaande verzoek ik u om aanpassing van het Programma LGDG in opgemelde zin.

Hoogachtend,

[redacted]